

Giu visuvisuna

Portions of the Holy Bible in the Kakabai language of Papua
New Guinea

Giu visuvisuna
Portions of the Holy Bible in the Kakabai language of Papua New
Guinea
Buk Baibel long tokples Kakabai long Niugini

copyright © 2010-2023 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kakabai

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2025-05-15

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 15 May 2025 from source files dated 15 May 2025
8614ef9e-7279-5fda-a20a-4c1b45b2f51a

Contents

Metiu	1
Mak	47
Luk	77
Diyon	124
Giugukamaḡedi edi Kauwa	159
GLO	205

METIU **Giu visuvusuna i gilumi** **Lainuwanega**

Met giu visuvusuna i gilumi bi i giu te Yesu tana taunana tauwaiyawasana, Maimaituwa taugiuwatana lisidimo i giugiuwapaena luvanemo i tubuḡa. Yesu tana Diu nopodimo i tubuḡa bi Met i gilumana ba mote Diu taudiḡa aubaidi bi dobumo lava matabudi aubaidi tauwaiyawasana i tubuḡa. Bi Yesu bai i voivoiyedina taudidi Met i gilumi watedi mai Yesu ena tubuḡa i gilumiwata, bainewa ena kabulu i gilumiwata, laulubu bainewa i nawaena i gilumiwata bi Galilimo ena noya ba bainewa i lauguguya, i wailovelove bi lava i waiyawasanidina matabudi i gilumi kauwedi.

Bi ena noya damodamodimo tana Galili dobuna i gose bi i nawana Yelusalemme ḡome kaka sai peki bi pekimo ya kenamoito munaḡana matabudi Met i gilumi kauwedi. Niga bukana noponemo ya giugiuwedana ba Yesu tana taunana tauwailovelove visuvusu guletina. Tana waiḡake banidi ya giugiu waiipoipo kauwedi. Tana ena lauguguya Olip oyana dabanemo ya wai loveloveda te mabai Maimaituwa ena waibada noponemo sa miyamiyana ba banidi sa kamagatidi. Met ena buka damonemo ba Yesu ya giugiuweda te tana mote kaka ima goseda eete laḡan damonemo ya tava.

*Yesu itaitana bi waḡawaḡana isedi
(Luk 3:23-38)*

¹ Yesu Keliso ena magumagula ba niga taudidi: Tana ba Galibona Deivida damnemo i tubuḡa, bi Deivida ba Eiblaḡam damnemo i tubuḡa.

² Bi Eiblaḡam natuna ba Aisik, bi Aisik natuna ba Deikap. Bi Deikap natunatuna ba Diuda matasitasina.

³ Bi Diuda natunatuna ba Peles bi Sela, bi tinedi ba Tama. Bi Peles natuna ba Eslon, bi Eslon natuna ba Lam,

⁴ bi Lam natuna ba Aminadab, bi Aminadab natuna ba Nason, bi Nason natuna ba Salmon,

⁵ bi Salmon natuna ba Boas, bi Boas tinana ba Leigeb. Bi Boas natuna ba Obedi, bi Obedi tinana ba Luti. Bi Obedi natuna ba Diyesi.

⁶ Bi Diyesi natuna ba Galibona Deivida.

Deivida natuna ba Solomon bi Solomon tinana mba Uliya ena vesala.

⁷ Bi Solomon natuna ba Leḡobom, bi Leḡobom natuna ba Abida, bi Abida natuna ba Asa.

⁸ Bi Asa natuna ba Degosafet, bi Degosafet natuna ba Diyolam, bi Diyolam natuna ba Usaiya.

⁹ Bi Usaiya natuna ba Diyotam, bi Diyotam natuna ba Eiges, bi Eiges natuna ba Esekaiya.

¹⁰ Bi Esekaiya natuna ba Manasi, bi Manasi natuna ba Amon, bi Amon natuna ba Diyosaiya.

¹¹ Bi Diyosaiya natuna ba Dekonaiya matasitasina. Tedi edi laḡannmo Israel lavedi matabudi a pani nawedi Babilonmo te gome a miya.

¹² Babilonmo a miyamiya bi Dekonaiya natuna Seyatel i tubuḡa. Bi Seyatel natuna ba Selubabel.

¹³ Bi Selubabel natuna ba Abiuda, bi Abiuda natuna ba Eliyakim, bi Eliyakim natuna ba Aso.

¹⁴ Bi Aso natuna ba Sadok, bi Sadok natuna ba Akim, bi Akim natuna ba Eliuda.

¹⁵ Bi Eliuda natuna ba Eliyesa, bi Eliyesa natuna ba Matan, bi Matan natuna ba Deikap,

¹⁶ bi Deikap natuna ba Diyosep. Bi Diyosep ba Meli mwanena. Meli, tana Yesu Keliso i bewa.

¹⁷ Niga tubulelesina ba wapana 14 nove Eiblaḡam lisenemo te i saḡa Deivida lisenemo. Bi Deivida lisenemo te a nawedina Babilon biliwelokonemo ba kota tubulelesa wapana 14. Babilonmo te i saḡa Yesu Keliso ena laḡannimo kota mainana wapana 14.

*Yesu Keliso ena tubuḡa
(Luk 2:1-7)*

¹⁸ Yesu Keliso muliḡa kaka i tubuḡana, bi dolinemo kauwa niga mainana i tubuḡa: Yesu tinana Meli tana Diyosep i waitauye. Bi muliḡa kaka a miya labuna bi lava a kita te Meli i bwaga, tana Aluwa Waiyawemo i bwaga.

¹⁹ Meli mwanena Diyosep ba didimana lavana. Bi mote i ḡoye te lava matedimo maso Meli i voiye te i waitunimayaḡa, taunana aubaina noponemo waiḡose i noḡoti.

²⁰ Diyosep mainana i wainuwanogōgōta ba Bada ena aneya laubonimo i laumağata bi i giuwena gado, “Diyosep, Deivida natuna, mote kuma naila, Meli kwa vai te tam mwanem, banina Meli ba Aluwa Waiyawa ena ġallisimo i bwaga.

²¹ Tana kaka gomana olotona ya bewa bi tam kwai isana Yesu, banina tana ena lava kaka edi gebogebomo yai yawasanidi.”

²² Niga kauwidi matabudi ba Bada wala taugiuwatana lisinemo i giugiuwena mainana a tubuğa: Taugiuwatana niga mainana i giu,

²³ “Totop a kaka ya bwaga bi gomana olotona ya bewa, bi sai isana Imanuwel.”*

Isa Imanuwel banina “Maimaituwa tada vaiteda.”

²⁴ Lağannemo Diyosep i kenakena moito, ba Bada ena aneya bai i giugiuwena mainana i voiye, tana Meli i vai te mwanena.

²⁵ Diyosep Meli vaitena mote tubuğa ai ġemoti, eete Meli gomana olotona i bewa. Bi Diyosep mba gomenina i wai isana “Yesu.”

2

Nuwayyauya lavedi Yesu a vakita

¹ Ġalibona Alodi ena lağannimo, Diudiya noponemo Betliġem malagainemo Yesu i tubuğa. Mulinemo nuwayyauya lavedi suwala ena anilovotava yawaninağa a nato Yelusalemmo.

² Bi ai talana gado, “Gomana ġaubona Diu edi ġalibona bamo ġome i tubuğa? Tama suwala ena anilovotavamo, gomana ena kipola ke kita te lauduneyena aubaina ke nato.”

³ Lağannemo Ġalibona Alodi niga giuna i vaivaiye, ba nuwana i yapuyapu. Bi lava matabudi Yelusalemmo kota mainana.

⁴ Mba ġome tana pilisi edi babada bi waigake tauwailovelovena matabudi i waigemotidi bi i waitalayedina gado, “Keliso bamo ġome ya tubuğa?”

⁵ Bi tedi giu ai munena gado, “Diudiya noponemo Betliġem malagainemo ya tubuğa.” Banina taugiuwatana i gilugilumina ba niga mainana,

⁶ “Tam Betliġem Diudiya dobnemo,

tam mote malagai yababa,

Banina temi Betliġem lavemi nopomimo kaka ġemota ya tubuğa,

bi tana kaka yai bada bi egu lava Israel ya labedi.”

⁷ Ġome Alodi nuwayyauya lavedi kandavonemo i waigemotidi bi i waitala kaukauwedi te bai sauginemo kipola i laumağata te a kita.

⁸ Ġalibona nuwayyauya lavedi i giukamağedi te sa nawa Betliġemmo bi i giuwedina gado, “Ko nawa bi koi tavutavu kauwa te mba gomenina ko banavi. Lağannemo, kona banavina ba ko tava munağa te ko giuwegu te tagu kota ya nawa bi ya lauduneye.”

⁹ Tedi ġalibona ena giu a vaiye mulinemo ba nawa ai tubu. Bi kipolina a kitakitana taunana a wawata, eete bamo gomana i tubutubuğanemo ġome kipola i vamoito.

¹⁰ Lağannemo kipolina a kitakita, ba ai nuwavisu gulata.

¹¹ Bi vanuwemo a tavatava, ba gomana matinana Meli a kitedi. Ġome tuwapekedi ai tupagwaligedi bi gomana a lauduneye. Tedi edi puyo a kaikamağedi bi gomana a puyona ba goldimo, piupiumo bi Maelamo.* ¹² Mba kauwina mulinemo Maimaituwa laubonimo nuwayyauya lavedi i giuwedi te mote sima munağa Alodi lisinemo. Taunana aubaina tedi eta ġesauna a kaiwata te a munağa edi dobumo.

Diyosep bi Meli gomana a bewa bi a naila a nawa Idip

¹³ Nuwayyauya lavedi a nawanawa mulidimo, Bada ena aneya laubonimo Diyosep lisinemo i laumağata bi i giuwena gado, “Kwa moito, gomana kwa bewa bi tinana vaitena ko naila ko nawa Idip. Bi ġome ko miyamiyana eete lağannemo ya giuwemina kaka ko munağa, banina ba Alodi gomana ya tavutavuġe te yai peki.”

¹⁴ Kamaina bi Diyosep i miya moito, gomana i bewa bi tinana vaitena dudubalemo malagai a gose bi a nawana Idip.

¹⁵ Bi tedi Idipmo a miyamiyana eete Alodi i peki. Niga kauwina ba Bada wala taugiuwatana i giugiuwena mainana i tubuğa. Taugiuwatana i giuna gado, “Natugu Idipmo i miyamiya bi e kapotiyovo.”†

¹⁶ Bi lağannemo Alodi i kita te nuwayyauya lavedi mote lisinemo a tava munağa ba edi giu i noġoti bi nuwana i medi gulata. Taunana aubaina, tauwaigaviya i giukamağedi te Betliġem bi diyadiyana malagaidi matabudi nopodimo, libilibi ololotodi edi kwalabu labu bi i yovoyovona matabudi sai pekidi. Niga kauwina a voiyena ba, mba lağannemo

* 1:23: Isa Imanuwel banina ba Maimaituwa tada vaiteda.

* 2:11: Maela ba kai bwadina panepanena, maiina

dididiga. † 2:15: Ose 11:1

nuwauyauya lavedi kipola a kita bi Alodi a giugiuwena i noḡoti waitete te a kaiyovuḡe taunana aubaina ḡaviḡaviyidi i giukamaḡedi te libilibi oolotodi matabudi sai pekidi.

¹⁷ Te taugiuwatana Delimaiya wala bai i giugiuwena mainana i tubuḡa. Tana i giuna gado,

¹⁸ “Lama malagainemo, lava peki saledi a salesaleyedi ba edi nuwaboya i dididiga gulata. Leitsel natunatuna ya ḡabeḡabedi, banina natunatuna matabudi a peki kovi bi tana mote ḡemoḡemotina te sai nuwauba.”[‡]

Diyosep bi Meli natudi vaitena a munaḡa Nasalet

¹⁹ Alodi i peki mulinemo ba I dipmo Bada ena aneya laubonimo Diyosep lisinemo i laumaḡata

²⁰ bi i giuwena gado, “Kwa moito, gomana matinana kwai dolidi bi ko munaḡa Isael dobunemo. Banina tedi mabai gomana waipekina a ḡoyeḡoyena, ba lavedi a peki kovi.”

²¹ Kamaina bi Diyosep gomana matinana i waidolidi te a munamunaḡa Isael dobunemo.

²² Bi i vaiye te Akilas tamana Alodi gabuna i vai te Diudiya plovinsna i waiwaibadaye, ba Diyosep ḡome nawa i naila. Bi aneya laubonimo Diyosep i giuwe te ya nawa Galili plovinsnemo.

²³ Kamaina bi tedi a nawa Nasalet malagainemo a miya. Bi Taugiuwatana wala bai a giugiuwena mainana i tubuḡa, “Te tana sai isana Nasalet lavana.”

3

Diyoni taukabulu Yesu ena eta i yawasi

(Mak 1:1-8, Luk 3:1-18, Dyn 1:19-28)

¹ Mba laḡandimo Diyon taukabulu Diudiya plovinsnemo i tava bi kalakalalemo i laulauguguya.

² Tana i laulauguguyana gado, “Emi noḡota ko vitaledi bi emi gebogebo ko kuvesidi, banina Mala ena waibada kaikana i tava.”^{*}

³ Taugiuwatana Aisaiya wala Diyon taukabulu i giugiuwatana gado, “Lava kalakalalemo ya binabinauna gado,

‘Bada ena eta ko yawasi
bi ko kadidimani.’”

⁴ Diyon ena gala ba kamelo kapalina vatuvatulina i kotekote. Bi ena tagilolo ba ḡamoḡamo kwapina bi kanaya ba kapau bi iwavi.

⁵ Lava wapewapedi Yelusalemḡa, Diudiya plovinsna bi Diyodan dobuna lavedi matabudi a tava Diyon lisinemo.

⁶ Gome edi gebogebo matabudi a kuvesidi bi tana Diyodan gaubinemo i kabuludi.

⁷ Bi laḡannemo Diyon lava i kakabuludi bi i kita te ḡome Palisi bi Sadisi wapewapedi a natonato ba niga mainana i giuwedi, “Temi mwata salama natunatuna! Temi aiyai i giuwemi te Maimaituwa ena kovoḡa ya natonatona ko vola kamaḡe?

⁸ Kona laulaukuvasana ba miyamiyana ko miyae te ta kita bi ta sibe.

⁹ Bi mote komai noḡota bi koma giu gado, ‘Tama Eiblaḡam ena tubulelesa, taunana aubaina mote bai gebogebona kaka lisimaimo ima tubuḡa.’ Yà giugiuwemi te Maimaituwa ba ḡemoḡemotina niga ḡakimidimo Eiblaḡam ena tubulelesa yai tubudi.

¹⁰ Maimaituwa kaikana kai lamlamdimmo ḡadivi i sako te bamo kaidi mote sima votavota kauwa ba matabudi ya oi kamakamaḡedi, ya douḡavuḡavukidi bi kaimo yai kalaḡosedi.

¹¹ “Tagu gaubemo yà kakabulumi te ko sibe te kaikana kona laukuvasa. Bi lava muliḡuḡa ya natonatona ba i saḡa gulatana kaka tagu. Bi tagu mote yà visu te ena kaḡesuma yà avala. Tana kaka Aluwa Waiyawemo bi kaimo ya kabulumi.

¹² Tana kaka lava visuvusudi bi gebogebodi ya dailidina maibena lava laisi ya tututuna. Bi yavalemo ya ḡini te kwapidi ya suve waipaipailidi tabudimo sa nawa bi banidiḡa sa kena. Tana laisi banidiḡa ya legaudi te ena vanuwemo ya sivudi bi kwapidi kai kalakalati nonoḡinemo yai naḡasa nawedi.”

Diyon Yesu i kabulu

(Mak 1:9-11, Luk 3:21-22, Dyn 1:29-34)

¹³ Kamaina bi Yesu Galiliḡa i nato Diyoudan gaubinemo, te Diyon Yesu ya kabulu.

¹⁴ Diyon i ḡoyeḡoye te Yesu ena noḡota maso i vitale bi i giuwena gado, “Tam maso tagu kuna kabulugu. Bi geḡa te tam kuna natona tagu lisigumo.”

¹⁵ Bi Yesu Diyon ena giu i waimunena gado, “Geḡa, mba kamaina. Niga ba Maimaituwa ena ḡwana, kamaina te didimana kauwidi matabudi ta voyedyi te Maimaituwa ena waiyawasana ta kamaḡati.” Ḣome ba Diyon i waianina.

¹⁶ Kamaina bi Diyon Yesu i kabulu bi i lolovotava ba mala i nuwawasa. Mba taunana te Maimaituwa Aluwina i yovona dabanemo maibena gabubu.

¹⁷ Bi kalina malaḡa i yovona gado, “Niga taunana tagu natugu tauvaina, ya wainuwavisuye.”†

4

Yesu ena laulubu

(Mak 1:12-13, Luk 4:1-13)

¹ Kamaina bi Aluwa Waiyawa Yesu i waidoli nawe kalakalalemo te Seitan Yesu yai laulubu.

² Yesu ḡome, suwala 40 bi dudubala 40 i udi, mulinemo ba kani i peki.

³ Tauwailaulubu Yesu lisinemo i tava bi i giuwena gado, “Bamoda tam Maimaituwa Natuna, ba niga ḡakimidi kwa giuwedi te saila buledi.”

⁴ Bi Yesu ena giu i waimunena gado, “Gilugilumina wadubonemo niga mainana i giu: ‘Lava mote buledi taunaḡa yasinemo ima miya, bi Maimaituwa giunemo ya miya.’”

⁵ Gome te Seitan Yesu i waidoli nawe Yelusalem, taun dididiga waiwaiwinemo bi Maimaituwa ena vanuwa dabaotinemo i giuwe te i moito.

⁶ Bi i giuwena gado, “Bamoda tam Maimaituwa Natuna, ba taumḡa kwai ḡjutalum, banina gilugilumina wadubonemo niga mainana i giu:

‘Maimaituwa ena aneya ya giukamaḡedi te tam sa labem,

bi nimedimo sa kamotim te ḡakimemo mote kaḡem kumai kelo.’”

⁷ Yesu, Seitan ena giu i waimunena gado, “Gilugilumina wadubonemo kota niga mainana i giu.”

“Bada, em Maimaituwa mote kumai laulubu.”

⁸ Ḣome Seitan, Yesu i waidoli nawe oya lolalofana daba otinemo bi dobu matabuna ena waiguyau wainuwawaivaidi matabudi Yesu i waillove

⁹ bi i giuwena gado, “Bamoda tam kwa lauduneyeguna ba niga mwalidi matabudi ya vitem.”

¹⁰ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Seitan, ku nawa tabummo banina, gilugilumina wadubonemo niga mainana i giu:

‘Bada, em Maimaituwa taunaḡa kwa lauduneye bi aubaina kwa noya.’”

¹¹ Gome Seitan Yesu i gose kamaḡe bi aneya a yovo te a sagu.

Yesu ena noya Galilimo i waitubu

(Mak 1:14-15, Luk 4:14-15)

¹² Laḡannemo Yesu i vaiye te Diyon biliwelokomo a sako nawe ba tana i munaḡa Galili dobnemo.

¹³ Tana Nasalet i gose bi i nawa Kapeniyammo i miya. Kapeniyam ba Galili topana diyanemo, dobu Sebulun bi Naptali nopodimo.

¹⁴ Niga ba taugiuwatana Aisaiya bai i giugiuwena mainana i tubuḡa. Tana i giuna gado,

¹⁵ “Dobu Sebulun bi Naptali ba Galili topana etana diyanaḡa.

Dobuna Galili ba eteni lavedi edi animiya.

¹⁶ Bi lava mabai waidudubalemo sa miyamiyana, kaka yanayana dididiga sa kita.

Tedi mabai peki boimatuwinemo sa miyamiyana

kaka yanayana ya laianedi.”

¹⁷ Mba sauginemo te noke i nawana ba Yesu lauguguya i waitubuna gado, “Emi gebogebo ko kuvesidi, banina Maimaituwa ena waibada kaikana nuwana tava.”

Yesu ena tauwaikawatana 4 i gei vinedi

(Mak 1:16-20, Luk 5:1-11)

¹⁸ Yesu Galili topana diyanaḡa i nawanawa ba olooloto labu i kitedi, Saimon a waiisana Pita bi tasina Endulu. Tedi topamo a gomogomo, banina tedi taugomogomo.

¹⁹ Gome Yesu i giuwedina gado, “Ko nato, ko kaiwatagu bi yaḡi lovelovemi te lava ko konedi.”

²⁰ Noi taunana te edi gomo a gosedi bi Yesu a kaiwata.

²¹ Gome a modina a nawanawa ba kota olooloto labu i kitedi, Diyemesi bi tasina Diyon, tedi ba Diyebedi natunatuna. Tedi tamediyebedi waitena wagamo a miya bi edi gomo a kakavisuvisudi. Bi Yesu i giuwedina gado, “Ko nato, ko kaiwatagu.”

† 3:17: Mak 1:11

²² Noi taunana te tamedi bi edi waga a gose kamaḡedi bi Yesu a kaiwata.

Yesu lava sidesidedi i waiyawasanidi
(Mak 1:32-39, Luk 4:40-44)

²³ Yesu Galili dobuna noponaga i nawa bi bolu vanuwidiga i waiwailovelove bi Maimaituwa ena waibada giuna visuvisuna i laulauguguyae. Bi lava edi sida tabudi bi tabudi a legalegaidina i waiyawasanidi.

²⁴ Bi Yesu giuna Sailiya dobuna i nawa yaḡosi, bi ḡome lava edi sida tabudi bi tabudi a tavaitedi Yesu lisinemo. Lava ḡesaudi yavi nananakidi a legalegaidina, ḡesaudi aluwa gebogebodi a sunesuneidina bi ḡesaudi kaḡenuwakududi, matabudi i waiyawasanidi.

²⁵ Bi lava kumdi Galiliga, Dekapolisga, Yelusalemgā, Diuidiyaga, Diyoudan bi noi nevana lavedi a tavatavana vaitedi Yesu a kaiwata.

5

Yesu oya dabanemo i lauguguya
(Luk 6:20-23)

¹ Laḡannemo Yesu lava kumdi i kitekitedi, ba tana i saḡa i nawa oya dabanemo bi i miyatulu. Gome ena tauwaikawatana lisinemo a tava

² bi wailovelovedi i waitubuna gado,

³ “Temi mabai nuwemi tabutabunemo Maimaituwa ena waibada ko ḡoyeḡoyena ba koi nuwavisu,

banina temi kaka Mala ena waibada ya yovo bi yai badayemi.

⁴ Temi mabai nuwemi tabutabunemo yawasana aubaina ko ḡabagabana ba koi nuwavisu, banina temi kaka Maimaituwa yai nuwaubemi.*

⁵ Temi mabai ḡaubo munaḡemo ko miyamiyana ba koi nuwavisu, banina temi kaka dobu matabuna koi taniwagaye.

⁶ Temi mabai didimana ko ḡoyeḡoyena Maimaituwa kaka emi ḡowana ya vitemi.†

⁷ Temi mabai lava taulaunuwatoyedi ba koi nuwavisu, banina temi kaka Maimaituwa ya launuwatoyemi.

⁸ Temi mabai nopomi kakasabusabudi ba koi nuwavisu, banina temi kaka Maimaituwa ko kita.

⁹ Temi mabai nuwauba tauvoyena ba koi nuwavisu, banina temi kaka Maimaituwa yai kawa natunemi.

¹⁰ Temi mabai didimana ko voivoiye bi lava sa laulaukivigeboḡoyemina ba koi nuwavisu,

banina Mala ena waibada kaka ya yovo bi temi yai badayemi.

¹¹ “Temi mabai lava sa giu waiyovoyovomi, sa laukivigeboḡoyemi bi giu kaikaiy-ovudimo sa waiwavumi, banina temi tagu taukaiwatagu ba koi nuwavisu.

¹² Temi koi nuwavisu bi ko yasisi, banina emi mai'ia dididiga malamo ya kenakena. Bi ko sibe te lava ḡesaudi wala mainana taugiuwatana a laulaukivigeboḡoyedi.

Soliti bi yana lautaulalana
(Mak 9:50, Luk 14:34-35)

¹³ “Temi ba maibena lava edi soliti. Bamoda soliti dinina i kovina, ba bainewa ko voiyē bi yaila soliti munaga? Kamaina te mba solitina i gebogebō, te lava kaka sa pwalage bi sa vawaidogadoga.‡

(Mak 4:21, Luk 11:33)

¹⁴ “Temi ba maibena yanayana dobu lavedi lisidimo. Laḡannemo oya dabanemo taun a ḡalana ba mote ḡemogemotina ima kandavona.

¹⁵ Kauwina ḡemotina lava mote lampa ima gabu bi gulewa dibunemo ima sako nawe, geḡa te tana lampa ya gabu te ena animoitomo yai moito te vanuwa noponemo lava matabudi ya laiyenedi.§

¹⁶ Temi kota mainana kauwa visuvisudi ko voyiyedi te lava sa kitemi bi Tamemi malamo isana sa kasaḡesaḡe.

Waigake wailovelovena

¹⁷ “Komai noḡota bena tagu e natona ba Mousis ena waigake bi taugiuwatana edi wailovelove yama kaikamagēdi. Tagu e natona ba waigake banidi ya kamaḡatidi.

¹⁸ Yā giugiu kauwemi te mala bi dobu sa launeḡaneḡa bi waigake ḡemota mote ima launeḡaneḡa eete waigake bai i giugiuwedina matabudi sa tubuga.

* 5:4: Ais 61:2 † 5:6: Ais 55:1,2 ‡ 5:13: Mak 9:50 § 5:15: Mak 4:21

¹⁹ Taunana aubaina, tam aiyai waigake g̃aubo otina kwa noḡoti waiubauba bi kwa waikatikotona, mba em lava kwa wailovedi te mainana sa voiyee, tam kaka Mala ena waibada noponemo sa kita kamaḡem. Bi tam aiyai waigake kwa vovoteyateyaedina ba lava kwai lovelovedi te tedi kota sa voteyateya, bi tam kaka Mala ena waibada noponemo sa sako saḡem.

²⁰ Bi yà giugiuwemi, emi yawasana ko kadidimani kauwedi, bi mote koma voiyee maibena Palisi bi waigake tauwailovelovena. Tedi ta kitekitedi te bena didimana lavedi bi nopodi ba gebogebo i wanavu. Bamoda temi mainana ko voiyena ba mote kaka Mala ena waibada noponemo koma solasaḡa.

Waipeki giuna

²¹ “Temi kona vaiye te wala waigake i giuna gado, ‘Mote kumai peki. Aiyai bi lava i waipekina, tana kaka etalemo ya moito.’

²² Bi geḡa te tagu niganana yà giugiuwemi te tam aiyai em tau lisinemo kuna medina, tam kaka sa etalem. Bi tam aiyai te em tau kuna giu waigebogebona ba tam yaḡolo etala dididiginemo kwa moito. Bi bamoda tam aiyai em tau kuna giu waibu'ubu'uina, ba tam kwai laba te kwa nawana iyoyoḡamo.

²³ “Bamoda em puyo kuna natome Oltemo Maimaituwa vitena aubaina, bi ḡome kuna noḡoti te em tau vaitena modomimo gebogebo ya kenakena,

²⁴ ba em puyo Olta diyanemo kwa gose. Bi kwa munaḡa te em tau vaitena mba pilipilina ko gei kadidimani, kaka kwa nato munaḡa te em puyo Maimaituwa kwa vite.

²⁵ Bamoda lava aiyai tam ya nawemna etala aubaina, kamaina te etamo em gebogebo kwa kadidimani makaiye, te taulaetala nimanemo mote ima sakom. Banina taulaetala kaka tauwaipanipani nimanemo ya sakom te ya nawemna biliwelokomo.

²⁶ Bi yà giugiu kauwem te tam kaka biliwelokomo kwa miyamiyana, eete kwai maii'a kovi kaka kwa potiyoovo.

Vawaidoḡa ena giugiu

²⁷ “Temi kona vaiye te wala waigake i giuna gado, ‘Mwanem mote kuma vawaidoḡa.’

²⁸ Geḡa te tagu niganana yà giugiuwemi, te tam aiyai bi waivini ḡesauna kuna kita bi nopommo kuna elawena, ba tam kaikana mwanem kuna vawaidoḡa.

²⁹ Bamoda matam kataiyammo i voiyem te gebogebo kwa voivoiye, ba kamaina te kwa ḡivoi kamaḡe bi kwa pwalage. I visu te matam ḡemota bi malamo kwa solasaḡa, kaka tubuḡim matabuna sa pwalage nawena iyoyoḡamo.**

³⁰ Bi bamoda nima kataiyam i voiyem te gebogebo kuna voiyena, ba kamaina te kwa bwali ḡavuki te kwa pwalage. I visu te nimam ḡemota bi malamo kwa solasaḡa, kaka tubuḡim matabuna sa pwalage nawena iyoyoḡamo.††

Waigose ena giugiu

³¹ “Temi kona vaiye te wala waigake i giuna gado, ‘Oloto waigose ya ḡoyena, ba kamaina te waigose pepana mwanena ya vite.’

³² Bi geḡa te niganana yà giugiuwemi te oloto mwanena mote ima gose. Bamoda i voiyena ba mwanena ya vavawaidoḡa bi waivini ena waimatawapamo kaka mwanena ya voiyee te ya gose. Bi aiyai olotona mba waivinina gosegosena i naḡina, ba vawaidoḡa ya voivoiye.‡‡

Giuwapa ena giugiu

³³ “Temi kona vaiye te wala waigake i giuna gado, ‘Bamoda Bada isanemo kuna giuwapana ba kamaina te kwa voiyee.’

³⁴ Bi geḡa te, tagu niganana yà giugiuwemi te mote bai isanemo koma giuwapa. Mote mala isanemo, banina mba ba Maimaituwa ena animiya,§§

³⁵ ee mote dobu isanemo, banina mba ba Maimaituwa kaḡetabana ani waigwaligena. Bi mote Yelusalem isanemo, banina mba ba ***Galibona Dididiga ena malagai.

³⁶ Bi kota kunummo mote kuma giuwapa, banina tam mote ḡemoḡemotina te dabam kuma voiyee te ima duba ee ima poti.

³⁷ Taunana aubaina temi koi aninana, ba kamaina te koi anina ota. Bi kona dabokana ba, kamaina te ko daboka ota. Bi giu ḡesaudi ko vatodina, mba Seitan lisinaḡa sa natonato.

Laubiwa ena giugiu

(Luk 6:27-36)

** 5:29: Met 18:9, Mak 9:47 †† 5:30: Met 18:8, Mak 9:43 ‡‡ 5:32: Met 19:9, Mak 10:11,12 §§ 5:34: Met 23:22

*** 5:35: Maimaituwa

38 “Temi kona vaiye te wala waiḡake i giuna gado, ‘Bamoda em tau matam i ḡivoina, kamaina te tana matana kwa ḡivoi. Bi em tau mwakam i waidoulosina, kamaina te tam tana mwakana kwai doulasi.’

39 Bi geḡa te tagu niganana yà giugiuwemi, te gebogebo lavana bai lisimmo i voiye waiḡebona, mote kuma laubiwa. Bamoda aiyai gadigadimmo i talaḡana, ba kota gadigadim ḡesaunemo ya talaḡa.

40 Bamoda aiyai i etaetalem bi em kwama dibunemo anikote i vaina, ba kamaina te em kwama dabanemo anikote vaitena kwa vite!

41 Bamoda tauwaiḡaviya ya egelim te ena ḡonaḡona kwa avala bi ko nawa palata i sakosakonemo, ba mba mainana manekina lofana kota kwa nawae kaka kwa gose.^{†††}

42 Aiyai bi bai lisimmo i waibaḡayena, ba kamaina te kwa vite bi mote kuma nuwevi.

Emi ḡaviya ko ḡoyedi

43 “Temi kona vaiye te wala waiḡake i giuna gado, ‘Em tau diyammo taumiya khwa ḡoe bi em ḡaviya kwa daboke.’

44 Bi geḡa te niganana yà giugiuwemi te emi ḡaviya ko ḡoyedi, bi mabai sa laulaukivi gebogeboyemina aubaidi ko laupali,

45 mba mainana ko voyiena kaka Tamemi malamo yai kawa natunemi. Tana suwala ya giugiukamaḡe yovoḡe visuvisu bi gebogebo lavedi lisidimo. Bi nabu ya giugiukamaḡe yovoḡe didimana bi mote didimana lavedi lisidimo.

46 Bamoda tedi mabai sa ḡoyeḡoyemna taudiḡa kwa ḡoyedina ba bai mai'ina kaka kwa vai? Geḡa ota! Takis taulaitupana ba edi lava taudiḡa sa ḡoyeḡoyedi bi edi gaviya sa dabodabokedi.

47 Bamoda em dam lavedi taudiḡa kwai ebonedina, mba kauwa visuvisuna kwa voivoiye, lava ḡesaudi lisidimo? Lava waisumagaḡeḡedi mainana sa voivoiye.

48 Taunana aubaina, temi kota emi ḡaviya ko ḡoyedi bi emi yawasana sa visu bi sa didimana maibena Tamemi malamo.”^{†††}

6

Lava malumaluwabina saguna

1 “Laḡannemo waisagu kauwidi ko voyiedina ba koi kita kauwa te mote lava matedimo koma voyiedi. Bamoda mainana ko voyiena ba emi maii'a malamo Tamemi lisinemo koma vai.

2 Taunana aubaina, laḡannemo lava malumaluwabina kona saguna ba mote koma nuwasaḡesaḡe bi bwagigi koma suvedi, maibena lava kaikaiyovudi edi kauwa. Tedi bolu vanuwidimo bi eta nananakidimo sa voyiedi te bona lava sa soveyedi. Giukauwa yà giugiuwemi te mba lavedi edi mai'ia kaikana sa vaivai.

3 Bi laḡannemo lava malumaluwabina kona saguna ba mote aiyai diyemimo ima sibe,*

4 bi emi vite ba kandavonemo ko voiye. Tamemi i kitemi te bai kandavonemo kona voyiena ba tana kaka emi maii'a ya vitemi.”

Pali wailovelovena

(Luk 11:1-4)

5 “Laḡannemo ko laupalina ba mote mai lava kaikaiyovudi sa laulaupalina mainana, tedi sa ḡoyeḡoye te bolu vanuwidimo bi eta nananakidimo sa moito nawa bi sa laupali te lava sa kitedi. Giukauwa yà giugiuwemi te mba lavedi edi maii'a kaikana a vai.

6 Bi laḡannemo pali ko ḡoyena, ba ko nawa emi vanuwemo, mataetina ko gudu bi Tamemi miyamiya waidavonina lisinemo ko laupali. Tamemi i sibemi bai kandavonemo ko voivoiyena kaka emi maii'a ya vitemi.

7 “Bi laḡannemo ko laupalina ba mote mai koikoitau taulauduneyedi sa lelelelona mainana. Tedi sa wainoḡota te edi giu wapewapedi sa vatodina kaka Maimaituwa ya vaiyedi.

8 Temi mote koma voiye mai tedi, banina muliḡa kaka koi baḡana ba Tamemi kaikana emi maluwabi i sibedi.”

9 “Temi ko laupalina gado,
Tamamai malamo miyamiyam,
dobu matabuna Isam Waiwaiyawina sa vivile.

10 Tam em waibada ya nato.

Bi em ḡowana dobumo ya tubuḡa, maibena malamo ya tubutubuḡana mainana.

^{†††} 5:41: Gulik kalinanemo i giuna, one mile. ^{†††} 5:48: Liv 19:2, Wai 18:13 * 6:3: Gulik kalinanemo i giuna, “Nimam kataiyam e paipailuna, nima ḡeniyam mote ya sibe te nima kataiyam bai ya voivoiye.”

11 Laḡan onena kamaya kwa vitemai,

12 Bi ema gebogebo kwa noḡoti kamaḡedi,
mai ema lava edi gebogebo ke noḡonoḡotikamaḡedina mainana.

13 Kwa sagumai te laulubumo mote kama nawa
bi gebogebo kwa tauliye bi kwai yawasanimai.

14 “Bi bamoda lava a kanuwagebomina ba edi gebogebo ko noḡoti kamaḡedi. Banina mba mainana kaka Tamemi malamo kota emi gebogebo ya noḡoti kamaḡedi.†

15 Bamoda lava edi gebogebo yaḡolo te ko noḡonoḡoti watedi ba Tamemi malamo kota mainana emi gebogebo ya noḡoti watedi.”

Udi wailovelovena

16 “Laḡannemo ko udiudina ba mote matemai koma voyiyedi te simai nuwatoitoi maibena, lava waikaikaiyovudi sa voivoiyena. Tedi sa kakamaḡati munagaḡedi lava matedimo te sa udiudi. Giukauwa ya giugiuwemi te tedi kaikana edi ma'ia a vai.

17 Bamoda ko udina ba dabemi ko oelidi bi matemai ko sevedi,

18 te lava mote sima sibemi te temi ko udiudi. Bi Tamemi miyamiya waidavonina taunaḡa ya sibemi te temi ko udiudi. Tana kaka bai kandavonemo ko voivoiyena ya kita bi ma'ia ya vitemi.”

Malamo Waiguyau

(Luk 12:33-34)

19 “Emi waiguyau mote dobumo koma susuḡudi, male sulasula sa kagebgebodi bi sa laukoekoe ee taudanedanene vanuwemo sa sola saḡa te sa danenedi.

20 Taunana aubaina emi waiguyau malamo ko susuḡudi, banina ḡome mote sulasula kaka sima kagebgebodi bi sima laukoekoe ee taudanene mote ima sola saḡa te ima danenedi.

21 Bi emi waiguyau bamo ḡome sa kenakena ba temi kota nuwemi ḡome.”

Tubuḡa ena yanayana

(Luk 11:34-36)

22 “Mata ba tubuḡa ena kwadam. Bamoda matemai visuviusudi ba tubuḡimi matabuna ya yana.

23 Bamoda matami sa gebogebona, ba tubuḡimi matabuna yai dudubala. Bamoda yana nopommo i wai dudubalana, ba i gebo kauwa te nopom yai boimatuwa.

24 “Mote aiyai kaka babada labu aubaidi ima paula. Tana ḡemota ya ḡoye bi ḡesauna ya dabo ke ee ḡemota ya kaiwatawata bi ḡesauna ya kita kamaḡe. Temi mote ḡemoḡemotina te Maimaituwa bi mane koma pauredi.”

Mote komai nuwaboya

(Luk 12:22-31)

25 “Taunana aubaina, ya giugiuwemi te tubuḡa aubaina mote komai nuwaboya te bai maso kona kani bi kona tego. Bi mote komai nuwaboya te bai maso kona kote tunimi aubaina. Yawasana noḡotina i didiga gulatana kaka kani bi kota mainana tunimi noḡotina i didiga gulatana kaka gala.

26 Mwanuwa sawasawamo sa lovolovona ko noḡotidi! Tedi mote sima wadiwadi, mote kani sima yabayaba ee sima laulaususugu, geḡa te Tamemi malamo ya waikanidi. Bi temi nuwaboyemi i didiga gulatana kaka mwanuwa.

27 Temi mba mwalidi kowai nuwaboyaedina, kaka emi miya sa kalofedi, ee? Geḡa.”

28 “Te bai aubaina gala ko wainuwaboyaedi? Belana bodumo sa dugadugana ko kitedi. Tedi mote sima noyanoya bi gala sima voivoiyedi.

29 Bi ya giugiuwemi, avena te Solomon ena waiguyaumo ena gala kipokipolidi bi mba galedi mote a visu gulata maibena niga belenidi.‡

30 Maimaituwa ḡawaḡawa i voyiyedi bi ya labelabe kauwedi. Bi mba ḡaweḡawedi niganana niga ḡome bi bokina ba kai ya kala ḡosedidi. Bi temi noḡotimi i didiga gulatana kaka ḡawaḡawa. Taunana aubaina Maimaituwa kaka yai galemi, bi temi kamaina te koi sumaḡadidi.”

31 “Mote komai nuwaboya bi koma giu gado, ‘Mwali bai ta kani, ee bai ta tego? Ee bai ta kote?’

32 Koikoitau taulauduneyedi mba mwalidi sa wainuwaboya gulatedi. Bi temi Tamemi malamo i sibe te mba mwalidi ko ḡoyeḡoyedi.

33 Bi geḡa te temi Maimaituwa ena waibada bi ena didimana etedi ko gei tavuḡedi kaka tana mba mwalidi matabudi ya vitemi.

† 6:14: Mak 11:25-26 ‡ 6:29: 1Ga 10:4-7

³⁴Taunana aubaina, bokina ena kauwa niganana komai nuwaboyae. Bokina ko gose te taunağa ena nuwaboya. Lağan onena taunağa ena nuwaboya ya kenakena.”

7

Lava mote kuma lauipoyedi

(Luk 6:37-42)

¹“Lava kuma kitakita waipoipoyedi bi kuma giugiuwatedi, Maimaituwa kaka kauwina ġemotina lisimmo ya voyiye.

²Bainewa em tau kuna lauipoipoyena ba Maimaituwa kaka luvanemo ya lauipoyem.*

³Bai aubaina em tau matanemo ġasububu kwa kitakita, bi tam matammo mote kaitupo kuma kitakita?

⁴Bai aubaina tam matammo mote kaitupo ku kaikamaġe, bi em tau matanemo ġasububu kaikamaġena kwa giugiuwe?

⁵Tam lava kaikaiyovum! Dolinemo tam matammo kaitupo kwa kaikamaġe te kwai kita kauwa, kaka em tau matanemo ġasububu kwa kaikamaġe.”

⁶“Bai waiwaiyawina mote daġadaġasi koma vitedi. Bi kota em posalu mote buwawa matedimo kumai naġasa, tedi male sa vagudeguedi bi sa nuwavitale te sa koilililim.”

Waibaġa, waitavutavu bi laupewapewa

(Luk 11:5-13)

⁷“Koi baġana kaka Maimaituwa ya vitemi, koi tavutavuna kaka ko banavi bi ko laupewapewana kaka lisimimo mataeta ya kaikamaġe.

⁸Lava matabudi sa waibaġana kaka ya vitedi, tedi mabai sa waitavutavuna kaka sa banavi bi tedi mabai sa laulaupewapewana kaka lisidimo mataeta ya kaikamaġe.

⁹Tam aiyai natum maso kani i waibaġaye bi ġakima kuna vite?

¹⁰Ee iyana i waibaġaena ba mwata kwa vite, ee? Bena geġa!

¹¹Tem i mwali visuvisudi natunatum i vitedi kona sibe kauwedi. Tedi mabai sa waibaġana Tamemi Malamo lisinemo ba mwali visuvisudi ya vitedi.

¹²Tem i bai ko ġoyeġoyena lava lisimimo sa voyiye ba mainana kota tedi lisidimo ko voyiye, banina niga taunana Waigake bi Taugiuwatana edi wailovelove.”

Eta labu

¹³“Mataeta ġulilinaġa ko sola nawa, banina iyoyoġa etana ba gayana i didiga, i taba bi lava wapewapedi sa kaikaiwata.

¹⁴Yawasana etana mataetina ba i ġulili bi nawaena ba i pilipili bi lava visa ota sa kaikaiwata.”

Taugiuwatana giugiukauwidi bi kaikaiyovudi

(Luk 6:43-45)

¹⁵“Taugiuwatana kaikaiyovudi ko kita kauwedi. Tedi sa nato bi sa voyiye mai sipu waitunipekidi bi geġa te nopodi ba medimedidi mai bena tabei.†

¹⁶Bi edi kauwemo ba ko kita ġonedi. Lava ġemogemotina guleipi gedala modonemo ya losi, ee kulou tipolo modonemo ya losi? Bena geġa.

¹⁷Kota mainana kai dugaduga kauwina ba ya vota kauwa bi kai mote dugaduga kauwina mote vota kauwa.

¹⁸Kai dugaduga kauwina mote ġemogemotina vota gebogebona ima votae. Bi kai mote dugaduga kauwina mote ġemogemotina vota visuvisuna ima votae.

¹⁹Bi bamo kaidi mote sima votavota kauwa ba Maimaituwa ya oi kamaġedi bi kai kalakalatinemo yai naġasedi.‡

²⁰Mba kauwina ġemotinemo, taugiuwatana edi yawasana ko kita waitetedi bi ko sibedi te tedi taugiuwatana visuvisudi ee taugiuwatana kaikaiyovudi.”

Tauwaikawaiwata giugiukauwidi bi kaikaiyovudi

(Luk 6:46-49)

²¹“Lava wapewapedi lisigumo sa giugiuna gado, ‘Bada, Bada,’ Bi mote lavedi matabudi kaka Maimaituwa ena waibadamo sima sola saġa. Bi tedi mabai Tamagu malamo ena ġowana sa voivoiyena taudidi Maimaituwa ena waibadamo sa sola saġa.

²²Bi etala laġanna ya tavana kaka lava wapewapedi sa giuna gado, ‘Bada, Bada, tama isammo aluwa gebogebodi kei potiyovodi bi mataila kauwidi wapewapedi ke voivoiyedi.’

²³Bi tagu kaka ya ġiutigedina gado, ‘Tagu mote ya sibemi. Ko nawa tabumimo, temi gebogebodi lavemi.’”

* 7:2: Mak 4:24 † 7:15: Tabei ba daġasi ġasigasidi. ‡ 7:19: Met 3:10

Vanuwa tauḡaledi labu
(Luk 6:47-49)

²⁴ “Taunana aubaina, tana aiyai ya nato giugu ya vaiye bi ya kaikaiwata kauwena ba maibena lava nuwauyauyana, ena vanuwa ḡakima dabanemo i ḡala.

²⁵ Bi nabu i yovo, gauba a kabaita bi yavala i lausuve gulata vanuwa modonemo bi mote i likwa, banina yasina ḡakima dabanemo i waimoito.

²⁶ Bi aiyai giugu ya vaiye bi mote ima vovoteyete, ba maibena oloto bu'ubu'uwina ena vanuwa bubumo i ḡala.

²⁷ Bi nabu i yovo, gauba a kabaita bi yavala i lausuve gulata vanuwa modonemo te i likwa bi daguguna ba i didiga gulata.”

²⁸ Laḡannemo Yesu ena wailovelove i kovi mulinemo ba lava kumdi ena wailovelove a sove gulate,[§]

²⁹ banina tana ḡailisi vaitena i waiwailovelove, mote mai waiḡake tauwailovelovedi.

8

Yesu oloto tunipekipekina i waiyawasani
(Mak 1:40-45, Luk 5:12-16)

¹ Laḡannemo Yesu oya dabanemo i yovoyovo munaḡa ba lava kumdi tana a kaiwata.

² Gome oloto sida kapa vaivaina i tava Yesu kaḡepakanemo, tuwapekana i waitupag-waliḡedi bi i giuna gado, “Aee, BADA, bamoda kwa ḡoyena, te kwai yawasanigu.”

³ Yesu nimana i tuḡu te oloto i taukoni bi i giuwena gado, “Tagu ya ḡoyeḡoyena kwa yawasana.” Noi taunana te oloto sida kapa vaivaina i yawasana.

⁴ Kamaina bi Yesu oloto i waiḡakena gado, “Bai lisimmo i tubutubuḡana, mote aiyai kuma giuwe bi kwa nawa pilisi lisinemo te tana ya kitam. Bi Mousis ena sewasewa i giugiuwena mainana kwa voiye te lava sa kitam te tam kuna yawasana.”

Yesu tauwaiḡaviya wapedi 100 edi bada ena taupaula i waiyawasani
(Luk 7:1-10)

⁵ Bi laḡannemo Yesu Kapeniyammo i tavatava, ba ḡome tauwaiḡaviya wapedi 100 edi bada i tava Yesu lisinemo bi i waibaḡana gado,

⁶ “Bada, egu taupaula ba sida tunipekipeki i vai bi ya pelopelo.”

⁷ Bi Yesu tana i giuwena gado, “Tagu kaka ya nato te yaḡi yawasani.”

⁸ Bi tauwaiḡaviya edi bada Yesu ena giu i waimunena gado, “Bada, tagu mote ya visu te egu vanuwemo kwa tava. Bi kwa giu ota te egu taupaula ya yawasana.

⁹ Tagu kota waibabada dibudimo ya miyamiya, bi ḡaviḡaviyidi egu waibada dibunemo sa miyamiya. Bi laḡannemo tauwaiḡaviya ya giuwena gado, ‘Ku nawa,’ Ba ya nawa, ee ya giuwena^ḡQ1ḡaḡ gado, ‘Ku nato,’ Ba ya nato. Bi egu taupaula ya giuwena gado, ‘Niga ku voiye,’ Ba tana ya voivoiye.”

¹⁰ Laḡannemo Yesu, tauwaiḡaviya wapedi 100 edi bada ena giu i vaivaiyedi ba i sove bi i tauvitale te lava kumna a kaikaiwatana i giuwedina gado, “Ya giugiu kauwemi, te tagu mote bamo Isiael nonponemo lava aiyai e banavi ena waisumaḡa mai niga olotona.

¹¹ Bi tagu ya giugiuwemi, te Mala ena waibada nonponemo lava wapewapedi kaka suwala ena anilovotava bi ena anibulu yawanidiḡa sa tava. Gome Eiblaḡam, Aisik bi Deikap vaitedi sai ḡemotidi bi sa kani ḡemota.

¹² Bi tedi mabai sa ḡoyeḡoye te Maimaituwa ena waibadamo maso sa sola saḡa bi ḡeḡa te ya pwalaḡe yovoḡedi boimatuwemo. Bi mba ḡome tedi kaka sa ḡaba bi sa gadigadi kiko.”*

¹³ Kamaina bi Yesu tauwaiḡaviya edi bada i giuwena gado, “Ku nawa, bi em waisumaḡa luvanemo mainana ya tubuḡa.” Mai i giugiu ba, tauwaiḡaviya edi bada ena taupaula i yawasana.

Yesu lava wapewapedi i waiyawasanidi
(Mak 1:29-34, Luk 4:38-41)

¹⁴ Laḡannemo Yesu, Pita ena vanuwemo i solasola saḡa ba lawana, i kita gaugaululu i vai bi ena gabumo i kenakena.

¹⁵ Yesu waivini nimana i tautaukoni ba i yawasana bi i moito te i waikanidi.

¹⁶ Mba aubiganemo, lava wapewapedi aluwa gebogebodi a sunesuneidina a natomedi Yesu lisinemo. Bi tana aluwa gebogebodi i giuwedi a potiyovo bi kota lava sidesidedi matabudi i waiyawasanidi.

¹⁷ Niga kauwidi ba taugiuwatana Aisaiya wala bai i giugiuwena mainana a tubuḡa. Taugiuwatana niga mainana i giu, “Tana taunana eda nuwaboya bi eda sida vitedi i avali.”†

Yesu kaiwatana ena pilipili
(Luk 9:57-62)

¹⁸ Yesu lava kumna i kitedi a dubudubutawi, ba ena tauwaikaiwatana i giuwedi te sa nawa topa nevanemo.

¹⁹ Bi waiḡake tauwailovelovena ḡemota Yesu lisinemo i tava bi i giuwena gado, “Tauwailovelove, tam bamo maiḡa kwa nawana ba yà kaiwatam.”

²⁰ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Dako edi bwadamo sa miyamiya, mwanuwa edi noḡimo sa kenakena, bi Tana Taunana Natuna mote bamo ena gabu kauwa te yai yawasi.”

²¹ Gome Yesu ena tauwaikaiwatana ḡesauna i giuna gado, “BADA, dolina yà munaga te tamagu yà dobo.”

²² Bi Yesu ena giu i waimunena gado, “Ku kaiwatagu, bi lava pekipekidi kwa gosedi te edi peki sa dobo.”

Yesu kaibitibiti i giu waitautau
(Mak 4:35-41, Luk 8:22-25)

²³ Kamaina bi Yesu wagamo i gelu bi ena tauwaikaiwatana vaitedi a nawa.

²⁴ Tedi topa modonemo a tavatava, noi taunana te kaibitibiti i talaḡa i waitubu. Bi labama nananakidi waga noponemo a waidubusaḡedi, bi Yesu ba i kenakena.

²⁵ Gome ena tauwaikaiwatana tana a lainuwesi bi a giuwena gado, “Bada, kwai yawasanida, ḡotona te ta peki.”

²⁶ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Temi bai aubaina ko nainaila? Emi sumaḡa kana ḡaubo.” Kamaina bi tana i miya moito te yavala bi labama i giu waitautaudi. Bi daumola i kena.

²⁷ Tedi a soveye bi a giuna gado, “Niga lava baibaina? Te yavala bi labama a voteyeteye.”

Yesu lava labu aluwa gebogebodi a sunesunegidina i waiyawasanidi
(Mak 5:1-20, Luk 8:26-39)

²⁸ Sauginemo Yesu noi nevanemo Gelesin lavedi edi dobumo i tavatava, ba olooloto labu aluwa gebogebodi a sunesunegidina, tauyewaḡa a tava Yesu lisinemo. Tedi ai nuwanainaila gulata aubaina mba etana mote lava a kaikaiwata.

²⁹ Bi tedi kalinedi dididiginemo Yesu lisinemo a binauna gado, “Maimaituwa Natuna! Tam bai kwa goyegoyena lisimaimo kwa voiyee? Kovoga ena laḡan yaḡolo kaka ya tava, bi niganana kuna natona kwa kovogimai, ee?”

³⁰ Tedi a moimoitona diyedimo ba buwawa yalaboluboludi a yabayaba.

³¹ Kamaina bi aluwa gebogebodi Yesu ai baḡana gado, “Bamoda kwa kwavi waipotiy-ovomaina ba kwa giukamagemai te buwawa yalaboludi nopodimo ka solanawa.”

³² Yesu aluwa gebogebodi i giuwedina gado, “Ko nawa!” Te lava a potiyovo kamaḡedi bi buwawa nopodimo a sola nawa. Gome buwawa yalaboluboludi salisali a velavelau watana ba topamo a tona te a peki.

³³ Bi buwawa taugamodi a naila a nawa taunimo. Bi olooloto labu bi buwawa lisidimo bai i tubutubuḡana giuna a laidabalali.

³⁴ Kamaina bi mba taunina lavedi a nawa Yesu kitana aubaina bi laḡannemo a banabanavi ba aibaḡa vavasaḡe te edi dobu ya gose.

9

Yesu oloto nuwakudukuduna i waiyawasanani
(Mak 2:1-12, Luk 5:16-26)

¹ Kamaina bi Yesu wagamo i gelu saḡa bi i munaḡa nato ena taunimo.

² Bi ḡome olooloto ḡesaudi edi tau nuwakudukuduna latilatina a avali tavaite Yesu lisinemo. Laḡannemo Yesu mba oloolotodi edi waisumaḡa i kitakita, ba oloto nuwakudukuduna i giuwena gado, “Koko, kumai nuwaboya, em gebogebo e noḡoti kamaḡe.”

³ Gome waiḡake tauwailovelovena giuna mai a vaivaiye, ba taudiḡa ai giugiuna gado, “Niga lavana ba Maimaituwa ya waidiboḡi.”

⁴ Yesu mba lavedi edi noḡota i sibiḡi bi i giuna gado, “Bai aubaina mba noḡotidi gebogebodi nopomimo ko noḡonoḡotidi?”

⁵ Bamo giuna i tekateka? ‘Em gebogebo e noḡoti kamaḡedi, ee Kwa moito bi kwa nawa?’

† 8:17: Ais 53:4

⁶ Niganana kaka yà loveni bi ko sibe te dobumo Tana Taunana Natuna lisinemo gailisi ya kenakena te gebogebo ya noḡotikamaḡedi.”

Kamaina bi Yesu mba olotona nuwakudukuduna i giuwena gado, “Kwa miya moito, em kebana kwa vai bi kwa nawa em vanuwemo.”

⁷ Gome oloto i miya moito bi i nawa ena vanuwemo.

⁸ Laḡannemo lava kumna mba kauwina ba tedi a sove bi Maimaituwa a kasaḡesaḡe, banina tana gailisi lava i vitedi.

Yesu Met i yoge

(Mak 2:13-17, Luk 5:27-32)

⁹ Yesu mba gabuna i gose bi i nawanawa ba oloto isana Met i kita. Tana takis anilaitupana gabunemo i miyamiya. Bi Yesu Met i giuwena gado, “Ku kaiwatagu!” Gome Metiu i miya moito bi Yesu i kaiwata.

¹⁰ Kamaina bi Met Yesu ena tauwaikawaiwatana waitedi i giuwaiti te ena vanuwemo a kani. Bi vanuwino ma gebogebo lavedi bi takis taulaitupana wapewapedi a tava bi waitena a kanikani ḡemota.

¹¹ Gome Palisi ḡesaudi a kita te Yesu ba gebogebo lavedi waitedi a kanikani. Bi ena tauwaikawaiwatana a giuwedina gado, “Bai aubaina emi tauwailovelove takis taulaitupedi bi gebogebo lavedi waitedi sa kanikani ḡemota?”

¹² Laḡannemo Yesu mainana i vaivaiyedi ba i giuna gado, “Lava yawayawanidi mote doketa sima goyegoye, bi lava sidesidedi taidiḡa doketa sa goyegoye.

¹³ Temi ko nawa bi gilugilumina wadubonemo ko kita bai i giuwe, “Tagu lisigumo mote musala koma lausewasewayedi bi lava ko launuwatoyedi. Banina tagu e yovona ba gebogebo lavedi waiyawanidi aubaidi. Bi mote visuvisu lavedi aubaidi.”

Wailovelove wadubona ko gose bi Yesu ena wailovelovemo ko miya

(Mak 2:18-22, Luk 5:33-39)

¹⁴ Laḡan ḡemota Diyoni taukabulu ena tauwaikawaiwatana a tava Yesu lisinemo bi a giuwena gado, “Bai aubaina tama bi Palisi ka udiudi, bi tam em tauwaikawaiwatana mote sima udiudi?”

¹⁵ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Laḡannemo lawelawe ena wale naḡi soinem waitedi sa miyamiya, ba bai aubaina sai nuwaboya bi sa udi? Bi saugina ya tavana kaka lawelawe ya gosedi, mba laḡannemo kaka tedi sai nuwaboya bi sa udi.”

¹⁶ Mote aiyai gala valivaliuna ima vai bi gala wadubona waitena ima siyau ḡemotidi. Banina gala valivaliuna male gala wadubona ya solulisi, te ya puliti waididigi.

¹⁷ Bi kota lava mote waen valivaliuna sima vai, bi kwagi wadubonemo sima ḡini. Bamoda mainana sa voyena, ba kwagi wadubona ya nuwasena te waen ya nuwaḡini. Geḡa, tedi waen valivaliuna kwagi valivaliunemo sa ḡini yovoḡe. Te kwagi bi waen visuvisudi sa kena.

Gomana pekipekina bi waivini kwasina i miyamiya kamakamaḡena

(Mak 5:21-43, Luk 8:40-56)

¹⁸ Yesu mba kauwidi i giugiuwedi ba, bolu vanuwina tauwaibadayena ḡemota i tava lisinemo. Tana tuwapekana i tupagwaligedi bi i giuwena gado, “Tagu natugu waivinina niganana i peki. Taunana aubaina tam kwa nato bi nimam dabanemo kwa sako bi ya yawasana munaga.”

¹⁹ Kamaina bi Yesu bi ena tauwaikawaiwatana mba olotona waitena, a nawa ena vanuwemo.

²⁰⁻²¹ Tedi a nawanawa etamo ba waivini kwasina i miyamiya kamakamaḡena Yesu mulinaga i saga. Te ena gala isunaga i taukoni bi noponemo i wainogotana gado, “Bamoda Yesu ena gala isunaga ya taukonina, ba ya yawasana.” Niga waivinina kwasina i miyamiya kamakamaḡena ba kwalabu wapana 12 a kovi.

²² Gome Yesu i tauvitale te waivini i kita bi i giuwena gado, “Keulo, mote kumai nuwaboya, em sumaga i waiyawanim.” Mba taunana te i yawasana.

²³ Bi laḡannemo Yesu bolu vanuwina tauwaibadayena ena vanuwemo i valavalageta, ba lava kumna i kitedi a gabaḡaba salesale.

²⁴ Bi Yesu i giuwedina gado, “Matabumi ko potiyovo. Gomana mote i peki tana ya kenakena.” Gome lava kumna mainana a vaivaiye ba tedi Yesu ai gwaigwaiye.

²⁵ Bi lava giuwedi te a potiyovo doḡamo, mulinemo Yesu i saga noke dabanemo bi gomana nimanemo i kabikabi ba i kenamoito.

²⁶ Niga kauwina i tubutubuḡana, giuna dobu matabuna i nawa yaḡosi.

Yesu ooloto matapotepotedi labu bi gumgum i waiyawanidi

(Mak 8:22-26, Mak 10:46-52, Luk 18:35-43)

²⁷ Kamaina bi Yesu mba vanuwina i gose bi i nawanawa te olooloto matapotepotedi labu, a kaiwata bi a binabinauna gado, “Deivida natuna, kwa launuwatoyemai!”

²⁸ Bi Yesu i nawa vanuwemo i valavalageta, ba olooloto matapotepotedi a tava lisinemo. Bi i waitalayedina gado, “Temi konai sumağa te tagu gemoğemotina matemî yài yawasanidi, ee?”

Tedi ena giu ai munena gado, “Emaso Bada, tama kei sumağa.”

²⁹ Kamaina bi Yesu mba oloolotodi matedi i taukonidi bi i giuwedina gado, “Temi konai sumağa aubaina te ya tubuğa.”

³⁰ Gome te matedi i kayanedi bi ai kita. Bi Yesu i giu vavaşağedina gado, “Bai niganana lisimimo i tubuğana mote aiyai koma giuwe!”

³¹ Bi geğa te tedi a nawa bi lisidimo bai i tubutubuğana giuna mba dobuna matabuna a giu nawe.

³² Mba oloolotodi Yesu a gose bi a nawanawa, ba mulidimo, lava gesaudi oloto aluwa gebogebona i sunesunegina ai doli tavaite Yesu lisinemo. Bi mba olotona tana ba gumgum.

³³ Gome Yesu olotona noponemo aluwa gebogebona i kwavivai bi mulinemo ba oloto i giu ota. Bi lava kumna gome kauwina a kitakita ba a tagugu bi a sove te a giuna gado, “Niga kauwina Islael noponemo mote bamo mainana ta kitakita.”

³⁴ Bi Palisi a giuna gado, “Mba aluwa gebogebodi edi bada gailisi Yesu i vite. Taunana aubaina tana aluwa gebogebodi ya kwavidi bi sa potipotiyovo.”*

Taupaula a visa

³⁵ Yesu i nawa taun bi malagai matabudi nopodiğa bi bolu vanuwidiğa i waiwailovelove, bi Maimaituwa ena waibada giuna visuvisuna i laulauguguyae. Bi kota lava edi sida tabudi bi tabudi i waiwaiyawasanidi.†

³⁶ Lağannemo Yesu lava kumdi i kitekitedi ba i launuwatoyedi. Tedi wainuwatoitoidi tausagudi geğa. Tedi ba maibena sipu bi taulabedi geğa.‡

³⁷ Gome Yesu ena tauwaikawaiwatana i giuwedina gado, “Daibimo maula i didiga gulata bi taupaulayena mote a wapa.

³⁸ Bada tana daibi taniwagina, koi bağa bi taupaula ya giukamağedi te ena daibimo sa noya.”

10

Yesu ena tauwaikawaiwatana 12 i giukamağedi

(Mak 3:13-19, Luk 6:12-16)

¹ Yesu ena tauwaikawaiwatana 12 i waiğemotidi bi gailisi i vitedi te tedi aluwa gebogebodi sa kwavidi sa potiyovo bi sida tabudi

bi tabudi matabudi sai yawasanidi.

² Giugukamağedi 12 isedi ba niga, dolidolina ba Saimon, a waiisana Pita, bi tasina ba Endulu,

Diyemesi tamana Diyebedi bi tasina ba Diyon

³ Pilipi,

Batolomiu,

Tomasi

bi Met takis taulaitupana,

Diyemesi tana taunana Alupiyasi natuna

bi Tadiyas,

⁴ Saimon tana Selot,

bi Diudas Iskaliot tana taunana Yesu tauwaibenabenamena.

⁵⁻⁶ Yesu niga oloolotodi 12 i giukamağedi bi i giu wailovelovedina gado, “Eteni bi Sameliya lavedi edi tauniğa mote koma nawa. Bi ko nawa Islael lavedi lisidimo, tedi ba maibena sipu gwegwedi.

⁷ Temi ko nawa bi niga giuna ko lauguguyaena gado, ‘Mala ena waibada kaikana ya tavatava.’

⁸ Bi lava sidesidedi koi yawasanidi, pekipekidi ko ka kenamoitodi, kapa vaivaidi koi yawasanidi, bi aluwa gebogebodi a sunesuneidina ko kwavidi sa potiyovo. Niga gailisina e vite otiami, mainana kota temi lava koi yawasani otiedi bi mote maii'a komai bağae.

⁹ Emi nawamo mote goldi, ee silva ee kopa koma legaudi,

¹⁰ mote tana, mote kwesi gesauna, mote kağesuma bi mote diğona. Temi egu taupaula aubaina te lava kaka mwali matabudi aubaimi sa voyeyedi.

* 9:34: Met 10:25, 12:24, Mak 3:2 † 9:35: Met 4:23, Mak 1:39 ‡ 9:36: Mak 6:34

¹¹ “Lağannemo bamo taunimo ee malagaimo kona tavana, bi aiyai i giuvaimina ba ena vanuwino ko miyamiyana, eete mba vanuwina ko gose.

¹² Lağannemo temi vanuwemo kona valagetana ba, koi ebodi bi ko giuna gado, ‘Nuwauba lisimimo ya kena.’

¹³ Bamoda vanuwa lavedi sa giuvaimina ba kamaina te emi nuwauba nopodimo ya kena. Bi geğa, ba nuwaubana ko vai munage.

¹⁴ Bi bamoda lava mote sima giuvaimi bi kalinemi mote sima vaiye, ba kamaina te kağemi gobusidi ko laikulukuluvidi bi mba vanuwina ee malagaina ko gose.*

¹⁵ Tagu ya giugiu kauwemi te malaetala lağannemo ba Maimaituwa Sodom bi Gomola ya launuwatoyedi bi mba taunina lavedi mote kaka ima launuwatoyedi.†

Laukivigebobomo ko moitodidina

(Mak 13:9-13, Luk 21:12-17)

¹⁶ “Tagu ya giugiukamağemina maibena sipu, tabei‡ nopodimo. Taunana aubaina ko volana mai mwata ko volavolayena te gebogebo mote ima taukonimi bi kota ko voyağotana mai gabubu te yawasana gebogebodi mote koma voyedi.

¹⁷ Bi lava ko kita kauwedi, banina tedi kaka taulaetala nimedimo sa sivumi bi bolu vanuwidi nopodimo sa kwapumi.§

¹⁸ Tagu dabagumo kaka temi sa panimi bi sa nawemi gabegabemani bi galigalibona nananakidi lisidimo. Bi gome giugu visuviusuna tedi bi Eteni lavedi lisidimo ko kamagati.

¹⁹ Bi lağannemo sa panimina ba mote komai nuwaboya te bainewa ko giu. Mba sauginemo Maimaituwa kaka giu ya vitemi te bainewa ko giu.

²⁰ Banina giu ko vatodina ba mote temi koma giugiu, bi Tamemi Aluwina kaka giu ya vitemi te lisidimo ko giu.

²¹ “Mba lağannemo ooloto kaka lava sa kaisoluğedi te valevaletidi sai pekidi, bi libilibi tametamedi kauwina gemotina natunatudidi lisidimo sa voye, bi libilibi kota tametamedi sai gaviyedi bi sai pekidi.**

²² Tagu dabagumo kaka lava matabudi sa dabokemi, bi tana aiyai ya moimoitodidinana ba damonemo ya yawasana.

²³ Bamo malagainemo sa laukivigeboboyemina, ba kamaina te mba malagaina ko gose, bi ko nawa malagai ġesaunemo. Bi ya giugiu kauwemi te temi mote emi noya komai kovidi Israel taunidimo, bi Tana Taunana Natuna ya nato.

²⁴ “Gomana gilugilumina mote ena tauwailovelove ima sağa kamağe, ee taupaula ena bada mote ima sağa kamağe.

²⁵ Bi libilibi gilugilumidi ba edi tauwailovelove vaitena ġemoğemotidi, bi taupaula ba mai ena bada. Bamoda vanuwa taniwagina sa giugiuwe te tana ba aluwa gebogebodi edi bada Belsebul, kamaina te ena vanuwa lavedi mainana giuna gemotinemo sa giuwedi.††

²⁶ Taunana aubaina lavedi koma nailedi. Bai mwalina sumamo kenakenana ba ya nuwatanesa. Lağan ya natonatonana kaka bai mwalidi sa kenakena waidavonana ba sa laumağota.‡‡

²⁷ Bi dudubalemo bai e giugiuwemina, temi kaka suwalemo ko giuwedi, bi tagu bai kandavonemo beyemimo e kasakasavemina ba vanuwa dabedimo koi noyanoyae.

²⁸ “Lava tubuğa taunağa tauwaipekidi mote koma nailedi, tedi mote ġemoğemotina aluwimi simai pekidi. Maimaituwa tana taunana ko naille, banina tana tubuğimi bi aluwimi ġemoğemotina iyoyoğamo ya kagebogebodi.

²⁹ Niga ko noğoti, mwanuwa mavumavuyam a keikeilika kauwa ġemoğemotina 10 toyamo labu ko gimala, ġemota bi doğamo i kuluvana ba Tamemi Maimaituwa mote ima noğoti kamağe.

³⁰ Temi kota mainana dabemi iyevena wapana matabuna i sibe kovi.

³¹ Taunana aubaina mote koma naila, banina temi noğotimi i didiga gulatana, mote mai mwanuwa mavumavuyam.

³² “Aiyai i vite munage bi lava matedimo ya kakamağatiguna, ba tagu kaka Tamagu matanemo malamo ya kamağati.

³³ Bi aiyai ya valevaleleguna lava matedimo, ba tagu kaka Tamagu malamo matanemo ya valeleye.

³⁴ Bi koma wainoğota bena tagu nuwauba e vai yovoğe dobumo. Tagu e yovona mote nuwauba bi kepata§§ e yovoğena daula aubaina.

* **10:14:** Giu 13:51 † **10:15:** Met 11:24, Pak 19:24-28 ‡ **10:16:** Tabei ba dağasi ġasiğasina § **10:17:** Mak 13:9-11 ** **10:21:** Mak 13:12 †† **10:25:** Met 9:34, 12:24, Mak 3:22 ‡‡ **10:26:** Mak 4:22 §§ **10:34:** Kepata ba aniwaiğaviya, Yesu i giuna gado tagu kepata e yovoğe, banina tana i yovona dabanemo waimiyatauli bi waiğasiğasi vanuwa noponemo.

³⁵ Tagu e yovona ba yà voyemi te,
oloto natuna olotona vaitena sai saḡasaḡa
bi gomana waivinina tinana vaitena sai saḡasaḡa
bi vesala lawana vaitena sai saḡasaḡa.

³⁶ Lava ena ḡaviya ba ena vanuwa nopona lavedi.

³⁷ “Tana aiyai tamana bi tinana ya ḡoyegoye gulatedina mote mai tagu, ba mote ḡemoḡemotina te egu tauwaikaiwatana, bi tana aiyai bi natuna olotona ee waivinina ya ḡoyegoye gulatena mote mai tagu, ba mote ḡemoḡemotina te egu tauwaikaiwatana.

³⁸ Bi aiyai mote ena kolosi ima avali bi ima kaiwatagu ba tana mote ḡemoḡemotina te egu tauwaikaiwatana.***

³⁹ Tam aiyai em yawasana kuna nuwevina ba mote kuma banavi, bi tam aiyai bi em yawasana kuna nuwakamaḡena tagu aubaigu ba muliḡa, yawasana kwa vai munaḡe.

⁴⁰ “Tana aiyai temi ya giugiuvaimina, ba tagu vaiṭegu ya giugiuvaigu. Bi aiyai tagu ya giugiuvaiguna ba taugiukamaḡegu vaitena ya giugiuvai.

⁴¹ Tana aiyai taugiuwatana i giuvaina banina tana ba taugiuwatana, aubaina te taugiuwatana kaka ena maii'a ya vai. Bi tana aiyai didimana lavana i giuvaina, banina tana ba didimana lavana, aubaina te tana kaka didimana lavana ena maii'a ya vai.

⁴² Bi bamoda aiyai gauba leduna taukaiwatagu sivusivuyovoḡedi i vitedina ba yà giugiukauwemi te tana kaka ena maii'a ya vai.”

11

*Yesu bi Diyoni taukabulu
(Luk 7:18-35)*

¹ Yesu ena tauwaikaiwatana 12 i giu wailovelovedi, mulinemo tana i nawa Galili tauuidimo te yai lovelove bi ya lauguguya.

² Laḡannemo Diyoni biliwelokomo i miyamiya ba Keliso bai i voivoiyedina giudi i vaiyedi bi ena tauwaikaiwatana i giukamaḡedi

³ te Yesu sai talayaena gado, “Tam taunana Tauwaiyawasana a giugiuwemna kuna tava ee lava ḡesauna ka labe?”

⁴ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Ko munaḡa bi bai lisigumo kona vaivaiyena bi kona kitekitedina, mba taudidi Dyon ko talavite.

⁵ “Lava matapotepotedi sa waikita munaḡa, kaḡenuwanokudi ba sa nawanawa, kapa vaivaidi sa yawayawasana, beyapotepotedi sa waibeyavaiya, lava pekipekidi sa kenakena moito munaḡa, bi lava waiyamoyamonidi Maimaituwa giuna visuisuna sa vaivaiye.*

⁶ Lava aiyai ya waisumaḡeguna bi mote ima nuwakulukuluva ba tana kakavisuisuna.”

⁷ Laḡannemo Dyon ena tauwaikaiwatana a munamunaḡa ba Yesu lava kumna lisidimo Dyon i waigayo watana gado, “Temi wala kona nawa kalakalalemo, Dyon lisinemo kona kitana, kitana bainewa? Maibena yavala vagala i suvesuvelemedina mainana kona kita, ee?”

⁸ Bamoda mote mainana ko kita, te lavana bainewa kitana kona kita? Gala visuisudi i kotekotedi kona kita? Geḡa, lava ḡalibona ena vanuwemo taumiya gala visuisudi sa kotekotedi.

⁹ Temi kona nawana bai kona kita? Taugiuwatana, ee? Emaso, yà giugiuwemi te Dyon i saḡa gulata mote mai taugiuwatana ḡesaudi.”

¹⁰ “Gilugilumina wadubonemo tana taunana a gilumi watana gado, “Tagu kaka egu tauwainoyanoya yà gei giukamaḡe te tana kaka tam em eta ya yawasi.”†

¹¹ “Tagu giukauwa yà giugiuwemi te dobumo Dyon i saḡa gulatana mote mai lava matabumi. Bi lava aiyai i sakosakoyovoḡena mala ena waibada noponemo ya miyamiyana ba tana i tusaḡana mote mai Dyon.

¹² Dyon taukabulu ena laḡanmo te niganana, lava edi ḡailisi ai laulubudi te lava mala ena waibada noponemo miyemiyedi a waigaviyedi, banina tedi edi ḡowana maso mala ena waibada ai badae.

¹³ Taugiuwatana matabudi bi Mouis ena waigake Maimaituwa ena waibada a giugiuwatana eete Diyoni ena laḡan i tava.

¹⁴ Bamoda Elaidiya ko labelabe te ya tavana ba Dyon taunana Elaidiya, tana bai ya giugiuwena taunana ko vaiye.

¹⁵ Temi waibeyemi te koi beyavaiya.

*** **10:38:** Kolosi avalina mba wainuwatoi giuna, maibena Yesu kolosimo i wainuwatoitoina.

* **11:5:** Ais 61:1

† **11:10:** Mal 3:1

¹⁶ “Niga kimtina bai mwalina yà laukoiluvae? Tedi maibena libilibi aniwaikunekune gabudimo sa miya bi sa waimuduveyeyana gado,

¹⁷ “Tama naḡi salena ke saleye bi mote ko biga bi peki ḡabanemo ke ḡabaluiyava bi mote ko ḡaba.”

¹⁸ Mainana laḡannemo Diyon i tavana ba mote i kanikani bi wain i tegotego, tana a giuwena gado, “Tana aluwa gebogebona i sunei.”

¹⁹ Bi Tana Taunana Natuna i tavana ba a giuwena gado, ‘Niga taunana taugudaguda, tautegotego, takis taulaitupedi bi gebogebona lavedi edi tau.’ Nuwauyauya didimanina ko vaina ba Diyon bi tagu ema wailovelove ko kaiwatedi.”

Taun waisumaḡa geḡedi

(Luk 10:13-16)

²⁰ Yesu bamo taundimo anisove kauwidi i voivoiyedina mba lavedi edi gebogebona mote a kuvesidi taunana aubaina, i giugiumataidina gado,

²¹ “I gebo kauwa Kolasin bi Betsaida lavemi lisimimo! Bamoda lisimimo anisove kauwidi e voivoiyedina mainana Taiya bi Sidon lisidimo e voyedi, tedi maso maḡokana laukuvasa galedi a kotedi, ai kovutopedi bi edi gebogebomo a laukuvasa.

²² Tagu yà giugiu kauwemi te malaetala laḡannemo tagu kaka Taiya bi Sidon yà launuwatoitoiyedina kaka temi Kolasin bi Betsaida lavemi.

²³ Bi Kapeniyaḡ lavemi, temi bena Maimaituwa ya nawemi malamo? Geḡa, temi kaka Maimaituwa ya pwalage nawemi pekipekidi edi gabumo. Bamoda temi lisimimo anisove kauwidi e voivoiyedina mainana Sodom malagainemo e voyedi, tedi maso a laukuvasa bi malagaina visuvisuna i kena te niga laḡandimo.‡

²⁴ Tagu yà giugiuwemi te malaetala laḡannemo ba Sodom kovoḡa ḡaubona ya vai bi taun waisumaḡa geḡemi temi kaka kovoḡa dididiga ko vai.”

Ko nato lisigumo bi koi yawasi

(Luk 10:21-22)

²⁵ Mba sauginemo Yesu i laupalina gado, “Tamagu, mala bi dobu Badana, yà kakasagesagem, banina tam lava mabai a noḡoti munaḡedi te tedi anapu bi sibe lavedi, ba lisidimo niga kauwidi kuna sivuwaidavonedi te lava edi yawasana maibena libilibi lisidimo kuna kamaḡatidi.

²⁶ Tamagu giukauwa te niga kauwidi ba em ḡowanemo sa tubutubuḡa.

²⁷ “Tagu mwali matabudi Tamagu i vitegu. Bi aiyai mote Natuna i sibe te Tamana taunaḡa. Aiyai mote Tamana i sibe te Natuna taunaḡa i sibe. Bi kota Natuna tedi mabai i vinevinedina ba tana sa kamaḡati.

²⁸ “Temi mabai nuwaboya bi vita sa pokepokemina ba ko nato lisigumo kaka waiyawasi yà vitemi.

²⁹ Egu kewa isunemo ko laulauavalana ba niga kauwidi yài lovelovemi te ko sibedi, banina tagu voyaḡota bi ḡaubo munaḡa lavagu. Taunana aubaina, tagu lisigumo ko natona kaka aluwimi sai yawasi.

³⁰ Bi kewa yà vitemna ba i tekateka, ḡemogemotina kwa laḡeti bi kwa avala.”

12

Yesu tana Waiyawasi Laḡanna Badana

(Mak 2:23-28, Luk 6:1-11)

¹ Mba sauginemo Waiyawasi Laḡannemo, Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi laisi daibinaḡa a nawanawa te ena tauwaikaiwatana kani a peki. Taunana aubaina laisi a tanodi bi a kanikanidi.

² Bi Palisi mainana a kitakitana ba, Yesu a giuwena gado, “Kuna kita, kauwidi Waiyawasi Laḡannemo mote maso ko voivoiyedi bi geḡa te em tauwaikaiwatana kauwidi sa voivoiyedi.”

³ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Ḡalibona Devida ena lava vaitedi kani a peki bi Devida bai i voivoiyena, temi kona iyevi, ee geḡa?”

⁴ Tana Maimaituwa ena vanuwemo i solanawa bi buledi kakavisuvisudi i legaudi bi ena lava i vitedi te a kanidi. Bi waigake ya giugiu te mba buledidi ba pilisi taudiḡa sa kanikanidi.

⁵ Bi temi Mousis ena waigake kona iyevi ee geḡa? Pilipilisi Waiyawasi Laḡandimo Maimaituwa ena vanuwa noponemo a noyanoyana ba Waiyawasi Laḡanna ena waigake a waidoukoto, bi geḡa te mba mote gebogebona a voivoiye.

‡ 11:23: Pak 19:24-28

⁶ Tagu yà giugiuwemi te lava ġemota nopodemo ena wailovelove i saġa gulata mote mai pali vanuwina.

⁷ Bi gilugilumina wadubonemo i giuna gado, ‘Tagu yà ġoyeġoyena launuwatoi kauwina lava lisidimo ko voyie, bi kota temi musala ko laulau sewasewaena tagu mote yàma ġoyeġoye.’ Bamoda temi giudi banidi ko sibedina, ba mote egu tauwaikawatana komai wawu yababedi.

⁸ Banina Tana Taunana Natuna Waiyawasi Laġanna Badana.”

⁹ Yesu nawa i waitubu munaġe bi lava edi bolu vanuwina noponemo i sola saġa,

¹⁰ bi ġome oloto sida nima pekipeki vaivaina i miyamiya i kita. Bi Palisi eta a tavutavu te bainewa maso Yesu ai wawu. Taunana aubaina tedi Yesu ai talayenana gado, “Waiġake bainewa ya giugiu? Waiyawasi laġannemo kamaina te lava tai yawasani ee geġa?”

¹¹ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Bamoda aiyai em sipu ġemota Waiyawasi Laġannemo dommo i kuluwana ba sipuna dommo kwa solu saġe ee geġa?”

¹² Bi lava noġotina i didiga gulatana, mote mai sipu. Taunana aubaina Waiyawasi Laġannemo kamaina te visu ta voyie.”

¹³ Kamaina bi Yesu mba olotona i giuwena gado, “Nimam ku tuġu.” Ġome oloto nimana i tuġutuġu ba i visuvisu munaġana maibena nimana ġesauna.

¹⁴ Bi Palisi a potiyovo a nawa bi ai ogatala te bainewa Yesu sai peki.

Yesu tana Maimaituwa ena Taupaula Vinevinena

(Mak 3:7-12, Luk 6:17-19)

¹⁵ Ġome Yesu i sibe te Palisi a waiogatala te tana sa vunu, taunana aubaina mba modomodona i gose. Bi i nawanawa ba lava kumdi a kaiwata bi matabudi edi sidamo i waiyawasanidi

¹⁶ bi i giu wawasagedi te tedi mote aiyai sima giuwe te tana lava aiyai.

¹⁷ Niga kauwidi matabudi wala taugiuwatana Aisaiya lisenemo BADA bai i giugiuwed-ina, mainana a tubuġa. Gilugiluminemo i giuna gado,

¹⁸ “Niga ba egu Taupaula tana taunana e vine, tana nuwagu tauvaina, bi tagu tana lisenemo yà wainuwawisu.

Bi tagu kaka Aluwigu yà vite, te tana lava matabudi lisidimo didimana ya lauguguyae.

¹⁹ Tana mote aiyai waitena simai kagiu bi ima lasa guda, tana mote etaġa ima binau nawa te lava kalinana sima vaiye.

²⁰ Tana mote vagala nuwayovuna ima koto kamaġe. Bi kaipou tututukina mote imai suwawunu.

Tana mainana ya woiwoina eete dobu matabudi nopodimo lava ya kadidimani kovidi.

²¹ Mba laġannemo kaka dobu matabudi lavedi edi waisumaġa tana lisenemo sa sako.”*

Yesu bi Aluwa gebogebodi edi bada

(Mak 3:20-30, Luk 11:14-23)

²² Ġome oloto aluwa gebogebodi a sunesuneina a natome Yesu lisenemo. Mba olotona ba gungum bi matapotapotana. Bi Yesu i waiyawasani te i waikita munaġa bi giu i waitubu. ²³ Bi lava matabudi Yesu a soveye bi a giuna gado, “Augunai niga ba ġalibona Deivida natuna, ee?”

²⁴ Bi Palisi niga mainana a vaivaiye ba a giuna gado, “Mba aluwa gebogebodi edi bada isana taumudulele, tana Yesu i sunei bi ġailisi i vite te aluwa gebogebodi ya kwawidi bi sa potipotiyovo.”

²⁵ Bi Yesu edi noġota i sibedi, taunana aubaina i giuwedina gado, “Bamoda ġalibona ena waibada noponemo taudiġa sa daili munaġedina ba taudiġa sa kakagebogebodi. Bi bamo taunina ee vanuwina noponemo taudiġa sa dailidi bi sa waiġasigasina ba sa kakagebogebo munaġedi.

²⁶ Mba kauwina ġemotina mainana, bamoda Seitan ena waibada noponemo sa dailidi bi sai ġasigasina ba taudiġa sa kaka gebogebo munaġedi bi mba waibadana mote ima kena nonoġa.

²⁷ Bamoda tagu taumudulele ena ġailisimo aluwa gebogebodi yà kwavikwawivaidi te temi Palisi ko giu, emi tauwaikawatana aiyai ena ġailisimo aluwa gebogebodi sa kwavikwawivaidi? Emi tauwaikawatana sa kaka maġatimi te temi ba kaikaiyovumi.

²⁸ Tagu Maimaituwa Aluwina ena ġailisimo aluwa gebogebodi yà kwavikwawivaidi. Niga kauwinemo temi ko sibe te Maimaituwa ena waibada kaikana lisimimo i tava.

²⁹ “Aiyai mote oloto ġaiġailisina ena vanuwa ima lolo te dolinemo ya panipani kaka ena vanuwa ya lolo te ena ġonaġona ya legau kamaġedi.

* 12:21: Ais 42:1-4

³⁰ Tana aiyai ya waiḡaviyeguna ba mote egu tau. Bi aiyai mote vaitena kama noyanoya ḡemota ba egu lava ya suwasuwa waidabalalidi.

³¹ “Taunana aubaina, lava aiyai Maimaituwa ya giugiu waigebogebona bi ya waidibogina ba ena gebogebona ya noḡoti kamaḡedi. Bi tana aiyai Aluwa Waiyawa ya waidibogina, ba ena gebogebona mote Maimaituwa kaka ima noḡoti kamaḡedi.

³² Lava aiyai Tana Taunana Natuna lisenemo ya giugiu vitavitalana ba Maimaituwa kaka ena gebogebona ya noḡoti kamaḡedi. Bi aiyai te Aluwa Waiyawa lisenemo ya giugiu vitavitalana ba mote ena gebogebona ima noḡoti kamaḡedi, niganana eete laḡan damonemo.

Kai gebogebona votana gebogebona

(Luk 6:43-45)

³³ “Kai ko komaniyena kaka ya vota kauwa, bi kai mote koma komaniye ba kaina mote ima vota. Banina kai votanemo kaka ta sibe te mba kaina visuvisuna ee gebogebona.”[†]

³⁴ Temi mwata salama natunatuna! Nopomi gebogebona i wanavu te bainewa visu ko giuwata? Banina lava noponemo bai i wanavu bi ya kenakenana, taunana mudunemo ya potipotiyovo.

³⁵ Lava visuvisuna nopona visu i wanavu, taunana aubaina kauwa visuvisudi ya voivoiyedi. Bi lava gebogebona nopona gebo i wanavu, taunana aubaina kauwa gebogebodi ya voivoiyedi.

³⁶ Tagu ya giugiuwemi te etala laḡannemo lava giu gebogebodi matabudi mududimo sa potipotiyovona dabedimo kaka Maimaituwa ya etaledi.

³⁷ Bi Maimaituwa kaka tam em giu luvanemo ya kovogim, bi kota em giu luvanemo yai yawasanim.”

Mataila Diyona lisenemo i tubutubuḡana ko kita

(Luk 11:29-32)

³⁸ Kamaina bi palisi bi waiḡake tauwailovelovedi ḡesaudi Yesu a giuwena gado, “Tauwailovelove, tama ka ḡoyeḡoyena anisove matailina kwa voyiedi te ka kitedi.”

³⁹ Bi tana i giuwedina gado, “Niga kintimi temi gebogebona lavemi bi waimatawapemi! Bi ko ḡoeḡoe te mataila ko kita. Ya giugiuwemi te temi mote mataila koma kita, bi taugiuwatana Diyona lisenemo mataila i tubutubuḡana taunana ko noḡoti.

⁴⁰ Te Diyona iyana noponemo i miyana ba laḡan faiona bi dudubala faiona. Mba kauwina ḡemotina mainana Tana Taunana Natuna kota doḡa noponemo ya kenana laḡan faiona bi dudubala faiona.

⁴¹ Bi malaetala laḡannemo Ninive lavedi bi temi niga kintina lavemi kaka pekimo ko moito munaḡa bi tedi kaka sa giuwemi te iyoyoḡamo ko nawa. Banina Diyona i laulauguguya laḡannemo ba Ninive lavedi tana ena giu a vaiye bi a nuwavitala. Bi niga ḡome niganana lava ḡemota tana Diyona i saḡa kamaḡe, bi temi tana ena giu mote ko vaiye bi ko nuwavitala.

⁴² Bi kota malaetala laḡannemo Siba edi ḡalibona waivinina bi niga kintimi tana vaitena kaka pekimo ko kenamoito munaḡa. Bi tana kaka ya giuwemi te iyoyoḡamo ko nawa. Banina mba ḡalibonina waivinina wala tana Idip yawaninaḡa i saḡa. Solomon ena nuwauyauya vaiyena aubaina.[‡] Bi niga ḡome niganana lava ḡemota tana Solomon i saḡa kamaḡe.

Aluwa gebogebona ena anitava munaḡa

(Luk 11:24-26)

⁴³ “Bi laḡannemo aluwa gebogebona lava i potiyovo kamaḡena, ba ya nawa dobu tatakaliḡa animiya ya tavutavu te yai yawasi bi mote ima banavi

⁴⁴ ba ya giuna gado, ‘Tagu lava e gosegosena lisenemo ya munaḡa.’ Bi sauginemo lavana lisenemo ya tavatava munaḡa ba ya kita te lavana nopona kavakavana, laulaugiligilina bi ḡonaḡona sivusivu kauwedi.

⁴⁵ ḡome te ya munaḡa bi aluwa gebogebodi ḡesaudi, wapedi 7 yai dolidi. Bi mba aluwidi tedi a gebogebona gulatana mote mai tana. Tedi vanuwina noponemo sa sola saḡa te sa miya. Mba lavana ena yawasana ya gebogebona gulatana mote mai wala i miyamiyana. Mba kauwina ḡemotina mainana kota niga kintina lisidimo kaka ya tubuḡa.”

Maimaituwa ena ḡowana voyiena i saḡa gulata bi em vanuwa lavedi ba i ḡaubo

(Mak 3:31-35, Luk 8:19-21)

⁴⁶ Yesu yaḡolo lava kumna lisidimo i giugiu ba tinana bi tasitasina a tava. Tedi didiyaumo a moito bi a ḡoyeḡoyena maso Yesu vaitena ai giugiu.

[†] 12:33: Met 7:20 [‡] 12:42: 1Ga 10:1-10

⁴⁷ Kamaina bi lava ġemota Yesu i giuwena gado, “Tinam bi tasitasim doġamo sa moimoi, bi sa ġoyeġoye te waitedi koi ġugiu.”

⁴⁸ Ġome Yesu ġiu i waimunena gado, “Aiyai tinaguna bi mabai tasitasigudi?”

⁴⁹ Bi tana ena tauwaikawaiwatana lisidimo nimana i waiyoyo bi i ġiuna gado, “Niga taudidi tinatinagu bi tasitasigu.

⁵⁰ Banina tana aiyai Tamagu malamo ena ġowana ya voivoiyedina, tana taunana tasiotigu, nuvuotigu bi tinaotigu.”

13

Taubayau lautaulalana

(Mak 4:1-20, Luk 8:4-15)

¹ Mba laġanna ġemotinemmo Yesu vanuwa i potiyoyo kamaġe, i yovo i nawa topa diyanemo i miya wailovelove aubaina.

² Bi lava kumdi a tava a moito kwaivivile, taunana aubaina te tana wagamo i moito saġa bi lava matabudi ba ġelemo a moito.

³ Mba ġome tana kauwa wapewapedi lautaulalamo i wailovelovedi bi i giuwedina gado, “Laġan ġemota taubayau i nawa ena pesi aulaunaġasedimo.

⁴ Tana pesi i laulaunaġasedina ba pesi ġesaudi etamo a talaġa bi mwanuwa a tava te a kani kovid.

⁵ Bi pesi ġesaudi doġa waitelitelinemo a talaġa te a duga makai, banina doġa mote i didiga.

⁶ Bi laġannemo suwala i lalanina ba pesidi a welai, banina tedi mote lamlamdi doġamo a yovo gulata.

⁷ Bi pesi ġesaudi gedala nopodimo a talatalaġana ba gedelidi pesi a yavanidi te mote a bani.

⁸ Bi pesi ġesaudi doġa visuvisunemo a talatalaġana ba a duga te a vota bi votedi ba 100, 60 bi ġesaudi ba 30.

⁹ Tana aiyai waibeyana te yai beyavaiya kauwa.”

Lautaulala banina bai

(Mak 4:10-12, Luk 8:9-10)

¹⁰ Kamaina bi Yesu ena tauwakawaiwatana a tava lisinemo bi ai talayena gado, “Bai aubaina lautaulalamo lava kwa ġiugiuwedi?”

¹¹ Bi tana edi ġiu i waimunena gado, “Mala ena waibada sibena ba Maimaituwa temi i vitemi bi lava ġesaudi mote i vitedi.

¹² Tana aiyai niga kauwidi ya sibesibedina ba Maimaituwa kaka sibena lisinemo yai lautawi. Bi aiyai mote niga kauwidi i sibedi ba avena te sibe ġaubona lisinemo bi Maimaituwa kaka ya kaikamaġe.

¹³ Taunana aubaina, tagu lava lisidimo lautaulalamo ya ġiugiuwedi. Tedi sa kitakitana bi mote sima kita banavi, sa vaivaiyena bi mote sima vaiye ġone.

¹⁴ Taugiuwatana Aisaiya wala nove bai i ġiugiuwena, niganana tedi lisidimo ya tubutubuġa.”

“Tana i ġiuna gado,

“Temi ko vaivaiyena bi mote koma sibesibe,

ko kitakitana bi mote koma kitakita banavi.

¹⁵ Banina niga lavedi nopodi ġaigaidi.

Tedi waibeyedi bi mote sima waibeyavaiya kauwa,

tedi waimatedi bi mote sima waikita kauwa, banina tedi matedi a pota.

Male matedimo sai kita,

beyedimo sa vaiye

bi nopodimo sa sibe,

tedi mainana sa voivoiyena, banina mote sima ġoyeġoye te edi gebogebo sa kuvesidi

bi yaì yawasanidi.*”

¹⁶ “Bi temi koi nuwawisi, banina matemimo ko kitakita bi beyemimo ko vaivaiye.

¹⁷ Tagu ġiukawemo ya ġiugiuwemi, te taugiuwatana wapewapedi bi didimana lavedi wala a ġoyeġoyena maso niga kauwidi a kitedi bi a vaiyedi. Bi ġeġa te, mote a kitedi bi a vaiyedi maibena niganana temi ko kitekitedina bi ko vaivaiyedina.

¹⁸ “Koi beyavaiya bi taubayau lautaulalana banina ya ġiugiuwemi:

* 13:15: Aisaiya 6:9-10

¹⁹ Lava mabai Maimaituwa ena waibada giuna visuvisuna sa vaivaiye bi banina mote sima sibesibe ba maibena pesi etamo talatalaḡidi. Seitan ya tava te bai sa vaivaiyena nuwapoudimo ya kaikaikamaḡedi.

²⁰ Bi lava mabai manuwavisudi giu visuvisuna sa vaiye bi sa waiaininena ba maibena pesi doḡa waitelitelinemo talatalaḡidi.

²¹ Bi laḡannemo pilipili ee laukivigeboḡebo sa natona Maimaituwa giuna aubaina, ba tedi mote sima moimotodidina, banina lamlamdi mote a yovo gulata.

²² Bi pesi gedala nopodimo talatalaḡidi ba lava mabai Maimaituwa giuna sa vaivaiyena bi doḡu nuwaboyedi bi waiguyau noḡotidi nopodi sa waiwanavudi te mote sima votavota.

²³ Bi lava mabai Maimaituwa giuna sa vaivaiye bi sa sibesibena, ba maibena pesi doḡa visuvisunemo sa talatalaḡana, tedi giu sa vaiye bi sa miyamiyaena ba sa vota bi votedi ba 100, 60 bi 30.”

Ḡawaḡawa lautaulalana

²⁴ Yesu lautaulala ḡesauna i giuwedina gado, “Mala ena waibada ba maibena oloto pesi visuvisudi ena daibimo i laulaunaḡasedina.

²⁵ Tedi dudubalinemo a kenakena ba kana ḡaviya i tava te daibinemo pesi visuvisudi nopodiḡa ḡawaḡawa i launaḡasedi te i nawa.

²⁶ Laḡannemo pesi visuvisudi a kalakalanapu ba ḡawaḡawa waitedi a duga ḡemota.

²⁷ “Daibi taniwagina ena taupaula a tava lisinemo bi ai talayena gado, ‘Bada, tam bena pesi visuvisudi daibimo ku launaḡasedi. Niga ḡaweḡawedi bamo maḡa a tava bi sa dugaduga?’

²⁸ Bi tana edi giu i waimunena gado, ‘Mba ḡaviya i launaḡasedi.’ Bi ena taupaula ai talayena gado, ‘Bainewa kwa noḡonoḡoti, ka nawa ka laka kamaḡedi, ee?’

²⁹ Bi edi giu i waimunena gado, ‘Avena! Bamoda ḡawaḡawa koma lakelakedi bi witi waitedi koma lakedi.

³⁰ Ko gose kamaḡedi te matabudi sa duga ḡemota eete vililubu laḡanna. Mba laḡannemo tagu kaka tauvililubu ya giuwedi te ḡawaḡawa sa gei lakedi, sa pani bwainidi bi kaimo sai kalaḡosedi. Bi witi sai ḡemotidi te sa saḡedi egu susuḡumo.”

Wasiva pesina bi muu'a lautaulalidi

(Mak 4:30-34, Luk 13:18-21)

³¹ Bi Yesu lautaulala ḡesauna i giuwedina gado, “Mala ena waibada ba maibena wasiva pesina,[†] lava ya vai te ena daibimo ya wadi.

³² Mba pesina ba pesi ḡaḡo otina, bi laḡannemo i dugana ba kai matabudi ya saḡa tawedi bi yai kaibada te mwanuwa sawasawaḡa lolovovodi sa tava bi lagalaganemo sa launogi.”

³³ Bi yaḡolo te lautaulala ḡesauna i giuwedina gado, “Mala ena waibada ba maibena muu'a,[‡] waivini ya vai, falawa noponemo ya vitale, bi ya gwadai te falawina nopona matabuna muu'a ya nawae.”

³⁴ Yesu niga kauwidi matabudi lava kumna lisidimo lautaulalamo i giugiuwedi. Bai laḡannemo mote giu baniotidi i giuwedi bi lautaulalamo tedi i giugiuwedi.

³⁵ Niga kauwina Maimaituwa wala taugiuwatana i giugiuwena mainana i tubuḡa. Taugiuwatana i giuna gado,

“Tagu kaka lautaulalamo ya giuwemi,

‘Pakanemo doḡu i tubuḡa bi i saḡa te niganana giu kenakena waidavonidi ya giuwemi.’[§]

Yesu witi bi ḡawaḡawa lautaulalidi i giu waiipoipodi

³⁶ Gome Yesu lava kumna i gosedi bi i valaḡeta vanuwemo. Bi ena tauwaikawaiwatana a tava lisinemo bi a giuwena gado, “Aee Bada, ḡawaḡawa daibimo dugedugedi lautaulalana maso lisimaimo kuna giu waiipoipo.”

³⁷ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Pesi visuvisudi tauwadidi ba Tana Taunana Natuna.

³⁸ Daibi ba niga dobuna, bi pesi visuvisudi ba tauwaisumaḡa, tedi taudidi Maimaituwa ena waibada noponemo sa miyamiyana. Bi ḡawaḡawa ba tedi Seitan natunatuna.

³⁹ Bi ḡaviya ba Seitan tana ḡawaḡawa taulaunaḡasedi. Bi vililubu ba laḡan damona bi tauvililubu ba aneya.

⁴⁰ “Bi ḡawaḡawa bainewa sa lakedi, sa pani bwainidi bi kaimo sa waikalaḡosedina ba mainana kauwina ḡemotina laḡan damonemo ya tubuḡa.

[†] **13:31:** Gulik edi wasiva ba kitana mai kai bagoma bi mote kailawalawasa. [‡] **13:33:** Yist mba maibena tuva. Gaubona kwa likwa bi topamo kwa sako, mba ya dabalala. Bi yist gaubona payawa noponemo kwa sako, mba ya dabalala. [§] **13:35:** Sale 78:2

⁴¹ Tana Taunana Natuna kaka ena aneya ya giukamaḡedi, te ena waibada noponemo gebogebo tauwaitubudi bi tauvoiyedi matabudi sai ḡemotidi

⁴² bi kai kalakalatinemo sa pwalage nawedi. Bi ḡome kaka sa lauuiyoi bi mwakedi sa sanawaikikokikodi.

⁴³ Bi didimana lavedi kaka Tamed i ena waibada noponemo sa yanana maibena suwala. Tana aiyai waibeyana te yai beyaviya bi ya sibe.”

Ḡonaḡona laukaidi kenakena waidavonidi bi posalu lautaulalidi

⁴⁴ “Mala ena waibada ba maibena aniwaiguyau goneḡonedi, doḡa noponemo kenakena waidavonidi. Laḡannemo lava i banabanavi ba i ḡuluvi munaḡe, ḡome tana mayasisina i nawa bi ena ḡonaḡona matabudi i kuneye kamaḡedi. Bi manena matabuna i vai bi i tava munaḡa te mba doḡana i gimeli.

⁴⁵ “Bi kota, Mala ena waibada ba maibena tauwaikunekune ḡemota, posalu visuvisuna i tavutavu te maso i gimeli.

⁴⁶ Laḡannemo tana posalu maiina dididiga i banabanavi ba i munaḡa bi ena ḡonaḡona matabudi i kune kamaḡedi bi manenemo posalu i gimeli.”

Gomo lautaulalana

⁴⁷ “Bi kota, mala ena waibada ba maibena gomo, topamo sa pwalage, bi iyana tabudi bi tabudi sa konekoned i.

⁴⁸ Laḡannemo gomo i wanavuna ba sa solusaḡe balabalamo bi sa miyatulu, te iyana visuvisudi poa'a noponemo sa sivudi bi gebogebodi sai naḡasedi.

⁴⁹ Niga kauwina mainana kaka laḡan damonemo ya tubuḡa. Mba laḡannemo aneya kaka sa yovo te didimana lavedi nopodimo gebogebo lavedi sa daliḡidi,

⁵⁰ te gebogebo lavedi kai lemlemnemo sa pwalage nawedi, bi ḡome kaka sa lauuiyoi bi mwakedi sa sanawaikikokikodi.”

⁵¹ Bi Yesu ena tauwaikawaiwatana i waitalayedina gado, “Niga kauwidi matabudi kona sibedi ee geḡa?” Bi tedi ena giu ai munena gado, “Emaso, bena ke sibedi.”

⁵² Bi Yesu i giuwedina gado, “Taunana aubaina, waiḡake tauwailovelovena ḡesaudi ba Mala ena waibada wailovelovena kaikana a vai, tedi ba maibena vanuwa taniwagina ena susuḡumo aniwaiguyau mwalidi valivaliudi bi wadubodi ya yovodi te ya kitedi bi lava ya wailovedi.”

Nasalet lavedi Yesu a daboke

(Mak 6:1-6, Luk 4:16-30)

⁵³ Laḡannemo Yesu lautaulala giudi i waiwaikovidi ba dobuna i gose kamaḡe.

⁵⁴ Tana i munaḡa ena malagai otinemo, bi ḡome bolu vanuwidiḡa lava i wai-wailovelovedi. Tedi a soveye bi ai talana gado, “Niga lavana bamo ḡome nuwauyauya bi ḡailisi i vai bi anisove kauwidi ya voivoiyedi?”

⁵⁵ Tana bena taukamda natuna? Tinana bena isana Meli, bi tasitasina ba Diyemesi, Diyosep, Saimon bi Diudas?

⁵⁶ Nuvunuvuna matabudi bena vaiteda niga? Niga olotona kauwidi matabudi bamo ḡome i legaudi?”

⁵⁷ Bi ḡome te Yesu a daboke.

Bi Yesu i giuwedina gado, “Taugiuwatana ena malagai bi ena vanuwa lavedi ba mote sima vivivile.”

⁵⁸ Taunana aubaina, mba malagainemo Yesu mote mataila wapewapedi i voiyedi, banina tedi mote ai sumage.

14

Diyon taukabulu bainewa i peki ḡiliwa

(Mak 6:14-29, Luk 3:19-20, Luk 9:7-9)

¹ Mba sauginemo Alodi Galili tauwaibadayena Yesu giuna i vaiye,

² bi ena taupaula i giuwedina gado, “Niga lavana ba Diyon taukabulu, tana pekimo i kena moito munaḡa, taunana aubaina ḡailisi lisinemo ya kenakena bi mataila ya voivoiyedi.”

³ Alodi niga mainana i giuna, ba tana wala Diyon i pani bi biliwelokomo i sako nawe, valetina Pilipi mwanena Elodiyas dabanemo.

⁴ Diyon, Alodi i giugiu mataina gado, “Mote i visu te Elodiyas kwa naḡi, banina mba ba valetim mwanena.”

⁵ Mba giuna aubaina Alodi i ḡoyeḡoye te Diyoni maso i waipeki. Bi lava i nailedi, banina tedi a sibe te Diyon ba taugiuwatana.

⁶ Bi Alodi ena tubuḡa soina noponemo, Elodiyas natuna waivinina wale aubaidi i bigabiga ba Alodi nuwana i laukwasili.

⁷ Taunana aubaina, Alodi i giuwapa te bai yai baḡayena ba ya vite.

⁸ Kamaina bi gomana tinana kalinana i lauwatera te Alodi i giuwena gado, “Tagu ya ḡoyeḡoyena Diyon taukabulu kununa abomemo kwa sako, bi kwa vitegu.”

⁹ Bi ḡalibona i wainuwaboya gulata bi i waiuvala, bi kaikana i giuwapa ena wale matedimo taunana aubaina te gomana ena ḡowana ya voiye.

¹⁰ Gome Alodi tauwaiḡaviya i giukamaḡe biliwelokomo te Diyon gadona a bwaliḡavuki,

¹¹ bi kununa abomemo a sako, bi gomana guguinina a vite, te i avala nawe tinana i vite.

¹² Bi Diyon ena tauwaikawaiwatana a tava, tubuḡina a avala nawe a dobo, bi a nawa te Yesu a giuvite.

Yesu lava wapedi 5 tausani i waikanidi

(Mak 6:30-44, Luk 9:10-17, Dyn 6:1-14)

¹³ Laḡannemo Yesu Diyon noyana i vaivaiye, ba wagamo i gelu bi i nawana dobu guyuwinemo. Bi lava kumdi a vaivaiye ba edi malagai a gosedi bi kaḡediga a vawata.

¹⁴ Laḡannemo Yesu wagamo i potipotiyovo, ba lava kumdi i kitedi, ba i launuwatoyedi bi sidesidedi i waiyawasanidi.

¹⁵ Bi mba aubiganemo, ena tauwaikawaiwatana lisenemo a nato bi a giuwena gado, “Bada, niga ba mutuyuwa bi kaikana tautaugudu. Lava kwa giukamaḡedi sa nawa malagaiḡa te kediyu sa gimala.”

¹⁶ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Tedi mote sima nawa, temi koi kanidi.”

¹⁷ Bi tana a giuwena gado, “Tama mote bai lisimaimo, kamaina buledi 5 bi iyana labu ota.”

¹⁸ Bi Yesu i giuwedina gado, “Ko natomedi lisigumo.”

¹⁹ Tana lava i giuwedi te ḡawaḡawa dabedimo a miya. Bi buledi 5 bi iyana labu i legaudi, i waikita saḡa malamo, i waiebo bi buledi i kividi. Kamaina bi ena tauwaikawaiwatana i vitedi te lava a vite nawedi.

²⁰ Bi lava matabudi a kani te a kani nonoḡa. Kamaina bi tauwaikawaiwatana lava kani a kanikani sivudina, ai ḡemogomotidi te po'a wapedi 12 ai wanavudi.

²¹ Lava ḡome a kanina ba olooloto wapana 5 tausani, waiwaivini bi libilibi mote a iyevidi.

Yesu topa dabanaga i nawa

(Mak 6:45-52, Dyn 6:15-21)

²² Mba kauwina mulinemo, Yesu ena tauwaikawaiwatana wagamo i waigeludi bi a damana, a nawanawa noi nevanemo ba kota lava i giukamaḡedi te a nawa edi malagaiḡa.

²³ Bi lava i giukamaḡedi mulinemo, tana i nawa oya dabanemo, pali aubaina. Mba dudubalina ba taunaḡa ḡome i laulaupali.

²⁴ Bi waga ba kaikana topa modona i nawanawae. Bi ḡome yavala dididiga i talatalaḡa taunana aubaina labama waga i waikati vitavitale.

²⁵ Laḡan tinana bwaganemo, bi Yesu topa dabanaga i nawanawa ena tauwaikawaiwatana lisidimo.

²⁶ Laḡannemo ena tauwaikawaiwatana a kita topa dabanaga i natonato ba tedi a naila gulata bi a galalana gado, “Noi ba boita.”

²⁷ Bi Yesu maḡemota i giuwedina gado, “Mote koma naila, tagu. Nuwemi ya lautou.”

²⁸ Gome Pita i giuna gado, “Bada, bamoda giukauwa te tam ba kwa giuwegu te topa dabanaga ya nato lisimmo.”

²⁹ Bi Yesu Pita i giuwena gado, “Ku nato.” Bi Pita wagamo i potiyovo bi topa dabanaga i nawa Yesu lisenemo.

³⁰ Bi tana yavala bi labama i kitedi bi i nainaila laḡannemo, kwaluluva i waitubu bi i binauna gado, “Bada, kwai yawasanigu!”

³¹ Noi taunana te Yesu nimana i tuḡu bi Pita nimanemo i kabi te i solu saḡe bi i giuwena gado, “Em sumaḡa i ala ḡaubo, bai aubaina kuna nuwakulukuluva?”

³² Laḡannemo tedi a moimoitosaḡa wagamo ba yavala i lautautau.

³³ Tedi waga noponemo a miyamiyana Yesu a lauduneye bi a giuna gado, “Giukauwa te tam taunana Maimaituwa Natuna.”

³⁴ Tedi a damana nawa Genesaletimo a solasaḡa.

³⁵ Bi laḡannemo mba dobuna lavedi Yesu a kitakita ba a kitaḡone bi Yesu giuna a giunawe te dobuna diyadiyana matabuna i nawa yaḡosi. Gome lava sidesidedi a tavaitedi Yesu lisenemo.

³⁶ Bi Yesu ai baḡa te sidesidedi maso i waianinedi, te ena gala isunaḡa a taukoni. Bi lava mabai ena gala a tautaukonina, matabudi a yawasana.

15

Baibaig̃a nopoda sa waimiledina ena wailovelove

(Mak 7:1-23)

¹ Gome Palisi bi waig̃ake tauwailovelovena gesaudi Yelusalem̃ga a tava Yesu lisinemo bi ai talayena gado,

² “Bai aubaina em tauwaikawatana wala nove magumagula edi miyamiya a sakosakona sa waidoukotodi? Tedi mote nimeri sima koḡedi bi sa kanikani!”

³ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Bi temi bai aubaina Maimaituwa ena waig̃ake ko waidoukotokotodi, bi temi emi wailovelove ko kaikaiwatedi?”

⁴ Maimaituwa i giuna gado, “Tamam bi tinam kwa viviledi.” Banina aiyai tamana bi tinana i pasilidina ba sai peki.

⁵ Lava aiyai bai mwalina lisinemo ya kenakenana maso tamana ee tinana i vite. Bi geḡa te, temi emi wailovelove luvanemo mote ima vitedi bi ya giuwedina gado, ‘Egu magula, tagu mote yama sagumi banina kaikana e giuwapa te Maimaituwa ya vite.’

⁶ Temi emi wailovelovemo lava ko voyedi te tametamedi bi tinetinedi mote sima sagusagudi. Temi Maimaituwa giuna ko sakosakoliye bi temi emi miyamiya ko kaikaiwatedi.

⁷ Temi lava kaikaiyovumi! Bai Aisaiya i giugiuwena ba giukauwa te temi i giugiuwate mi.

⁸ Niga lavedi mududiga ya giugiu te Bada, Bada bi nopodi ba tabudimo mote tagu lisigumo.

⁹ Tedi sa laulaudune yababegu tedi taudiga edi waig̃ake a voivoiyedina, taudidi lava sa wailovelovedi.”

¹⁰ Kamaina bi Yesu lava kumna i giuwedi a tava lisinemo bi i giuwedina gado, “Koi beyavaiya bi ko sibe kauwe.

¹¹ Lava kani ya kani te bwaganemo ya yovo bi ya potiyovo munaḡa. Bi bai gebogebona noponemo i nogoti bi mudunemo ya potipotiyovona taunana ya waimila.”

¹² Gome ena tauwaikawatana a tava lisinemo bi ai talayena gado, “Kuna sibe ee geḡa te bai kwa giugiuwedina ba palisi mote ai nuwavisuye?”

¹³ Yesu giu i waimunena gado, “Tamagu malamo miyamiyana tana dobumo kai mote i wadiwadina ba matabudi malamlamdi ya lakedi.

¹⁴ Ko kita kamaḡedi tedi tauwaietadoli matapotepotedi, bamoda lava matapotapotana ena tau matapotapotana ya waidolina ba labug̃idi dommo sa kuluva.”

¹⁵ Pita i giuna gado, “Te niga lautaulalana lisaimo ku giu waitete.”

¹⁶ Yesu i waitalayedina gado, “Temi yaḡolo te ko wainuwana, ee?”

¹⁷ Kona sibe ee geḡa te lava kani ya kanikanina ba ya yovo bwaganemo te ya potiyovo munaḡa?

¹⁸ Lava noponemo bai gebogebona ya nogoti bi mudunemo ya potipotiyovona taunana nopona ya waimila.

¹⁹ Noḡota gebogebodi maibena, waipeki, vawaidoḡa, waimatawapa, danene, waimuduna bi kaiyovumo waiwavu.

²⁰ Niga yawasanidi lava nopona sa waimila. Bi lava manima milana ya kanikanina, taunana mote ima waimila.”

Keinan waivinina ena waisumaḡa

(Mak 7:24-30)

²¹ Yesu Galili dobuna i gose bi i nawa Taiya bi Sidon palatidimo.

²² Gome Keinan waivinina i tava Yesu lisinemo bi i talaḡabalana gado, “Aee Bada, Devida natuna, kwa launuwatoitoiyegu! Aluwa gebogebona natugu waivinina i sunei bi ya wainuwatoi gulata.”

²³ Bi Yesu mote bai i giu lubuye, taunana aubaina ena tauwaikawatana a nato lisinemo bi ai baḡana gado, “Niga waivinina mulidaḡa ya nato bi ya ḡabaḡabana, kwa giukamaḡe ya nawa tabunemo. Ya waibeyawakida.”

²⁴ Gome Yesu i giuna gado, “Tagu Maimaituwa i giukamaḡeguna Isael lavedi gwegwegwewedi aubaidi.”

²⁵ Bi waivini i nato Yesu kaḡepakanemo, tuwapekana i waitupagwaliḡedi bi i giuna gado, “Aee Bada, kwa kai sagugu!”

²⁶ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Mote i visu te libilibi kediya ya vai bi daḡadaḡasi ya vitedi.”

²⁷ Bi waivini i giuna gado, “Bada, mba giukauwa! Bi geḡa te daḡadaḡasi tamedi ena teibolomo kani pusepuselidi ya taitaikulukuludina ba sa kanikanidi.”

²⁸ Kamaina bi Yesu waivini ena giu i waimunena gado, “Waivini, em sumağa kota i tausaga, taunana aubaina bai kunai bağaena ba ya vitem.” Mba taunana te waivini natuna i yawasana.

*Yesu lava 4 tausan i waikanidi
(Mak 8:1-9, Luk 9:10-17, Dyn 6:1-14)*

²⁹ Gome Yesu Galili nisana diyanaga i saga i nawa oya dabanemo i miyatulu.
³⁰ Gome lava kumdi a tava Yesu lisinemo. Bi lava kağedi nuwanokudi, matapotepotedi, nuwakududi, kupekupedi bi kota sida gesaudi vaivaidi vaitedi a tavaitedi Yesu kağepakanemo bi matabudi i waiyawasanidi.

³¹ Lava kupekupedi a gagali, kağedi nuwanokudi a didimana, nuwakududi a nawanawa bi matapotepotedi ai kita munağa. Gome lava matabudi tedi a kitekitedina ba a sove bi Israe! edi Maimaituwa a kasagesage.

³² Yesu ena tauwaikawaiwatana i giuwedi a tava lisinemo bi i giuwedina gado, “Tagu niga lavedi e launuwatoyedi, tedi vaitedi te miya te lagani faiona a kovi bi kani geğa, mote ya goyegoye te makanipekidi ya giukamağedi sa nawa, male etamo sa laumoyagau.”

³³ Bi ena tauwaikawaiwatana ena giu ai munena gado, “Niga ba mutuyuwamo ta miyamiya, bamo gome kani ta vai bi lava kumna tai kanidi?”

³⁴ Bi tana i waitalayedina gado, “Temi buledi wapedi visa lisimimo?”
Tedi ena giu ai munena gado, “Tama buledi wapedi 7 bi iyana keikeilikidi visa ota.”

³⁵ Bi lava kumna i giuwedi te dogamo a miya.

³⁶ Kamaina bi tana buledi 7 bi iyana i legaudi, Maimaituwa i waiebo bi i kivikividi te ena tauwaikawaiwatana i vitedi bi tedi lava a vite nawedi.

³⁷ Tedi matabudi a kani te a kani nonoga, mulinemo ena tauwaikawaiwatana kani a kanikani sivudina a laitupedi, te po'a wapedi 7 ai wanavudi.

³⁸ Gome olooloto a kanikanina ba wapedi 4 tausan bi waivini bi libilibi mote a iyevidi.

³⁹ Niga kauwina mulinemo, Yesu lava i giukamağedi a nawanawa ba tana wagamo i gelu saga bi i nawa Magadan dobunemo.

16

*Mataila ai bağae
(Mak 8:11-21)*

¹ Palisi bi Sadisi Yesu lisinemo a tava laulubuna aubaina bi a giuwe te mala ena mataila, yai lovedi te tana giukauwa Maimaituwa lisinaga i yovo.

² Bi edi giu i waimunena gado, “Lağannemo suwala ya bulubulu bi galewa ya lailaisabasaba ba ko giuna gado, ‘Bokina ba kwamla.’

³ Bi olaolalemo galewa ya laisabasaba bi yai dudubalana ba ko sibe te, ‘Mateya ba nabu ya yovo.’ Temi ba yada waigayona kona sibe, bi niga lağandimo mataila sa tubutubuğana mote koma sibesibedi.

⁴ Temi niga kimtimi emi kauwa gebogebodi bi tauwawaidoga, ko goyegoye te mataila ko kita, bi mote kaka yamai lovemi, te mataila Diyona lisinemo i tubutubuğana taunana ko noğoti.”

Kamaina bi i gose kamağedi bi i nawa.

Palisi bi Sadisi edi muu'a

⁵ Lağannemo topa a damaniye a nawa noi nevanemo ba ena tauwaikawaiwatana nuwedi i kauleya te buledi mote a vai.

⁶ Bi Yesu i giuwedina gado, “Koi kita kauwa te Palisi bi Sadisi edi muu'a ko vola kamağedi.”

⁷ Bi tedi taudiğa ai talapilina gado, “Tada mote buledi te vai aubaina mainana i giu.”

⁸ Tedi bai a giugiuwena ba Yesu i sibe, taunana aubaina i giuwedina gado, “Emi sumağa kana gaubo! Bai aubaina taumiğa ko waitalapili te lisimimo buledi geğa?”

⁹ Temi yağolo ko wainuwanaina, ee? Tagu buledi wapedi 5 e kividi te lava wapedi 5 tausan a kanikanina ko noğoti, bi po'a visa konai wanavudi?

¹⁰ Bi kota buledi wapedi 7 bi lava 4 tausan a kanina mulinemo po'a visa konai wanavudi? Temi nuwemi i kauleya, ee? Temi mote komai noğota kauwa.

¹¹ Temi bai e giugiuwena mote ko sibe, konai noğota bona tagu buledi e giugiu wata? Geğa, tagu e giuna gado, ‘Palisi bi Sadisi edi muu'a ko vola kauwedi.’

¹² Mba gome kaka a sibe te tana mote muu'a buledimo vitavitalena i giugiuwe, bi tana ba Palisi bi Sadisi edi wailovelove kaikaiyovudi volayedi i giugiuwata.

*Pita Yesu i kamağati te tana taunana Vinevinena
(Mak 8:27-30, Luk 9:18-21)*

¹³ Laḡannemo Yesu, Seseliya Pilipai dobuna palatinemo i tavatava ba ena tauwaikawatana i waitalayedina gado, “Lava sa giugiu te Tana Taunana Natuna ba aiyai?”

¹⁴ Bi tedi ena giu ai munena gado, “Lava ḡesaudi sa giugiu te Diyona Taukabulu, ḡesaudi sa giugiu te Elaidiya bi kota ḡesaudi sa giugiu te Delimaiya ee wala taugiuwatana ḡemota i laumagata munaḡa.”

¹⁵ Bi tedi i waitalayedina gado, “Bi temi ko noḡonoḡoti te tagu aiyai?”

¹⁶ Bi Saimon Pita giu i waimunena gado, “Tam Keliso, Maimaituwa yawayawasanina Natuna.”

¹⁷ Bi Yesu, Pita i giuwena gado, “Saimon, Diyona natuna, tam kakavisuvisum. Niga giukauwina mote lava ota i wailovem, bi Tamagu malamo i wailovem.

¹⁸ Bi yà giugiuwem te tam Pita, * bi dabammo kaka Maimaituwa ena dam yà keli, te peki ena gailisi mote ima lauyovoge.

¹⁹ Bi tagu kaka mala ena waibadana kiina yà vitem. Dobumo bai kwa panipanina ba mainana malamo yà pani, bi dobumo bai kwa kuvekuvesina ba mainana malamo yà kuvesi.”

²⁰ Kamaina bi ena tauwaikawatana i waigakedi te mote aiyai sima giuwe, te tana taunana Keliso.

Yesu ena peki i giuwata
(Mak 8:31–9:1, Luk 9:22-27)

²¹ Mba sauginemo te noi i nawana, Yesu ena tauwaikawatana lisidimo ena peki i giu waitete te ya nawana Yelusalemmo ba kauwa wapewapedimo yai nuwatoi. Bi ḡome babada nananakidi, pilisi edi babada, bi waigake tauwailovelovedi, Yesu sa laukivi gebogeboye bi sai peki. Bi laḡan waifaioninemo tana ya kenamoito munaḡa.

²² Kamaina bi Pita Yesu i waidoli nawe tabunemo bi i kaipasinena gado, “Ke Bada, mba kauwina mote lisimmo ima tubuḡa!”

²³ Gome Yesu i tauvitale bi Pita i giuwena gado, “Seitan, ku tauliya! Tam egu eta kwa waikoigudu, mba noḡotina mote Maimaituwa lisinaḡa i yovo, mba temi lava ota emi noḡota.”

²⁴ Kamaina bi Yesu ena tauwaikawatana i giuwedina gado, “Bamoda tam aiyai kaiwatagu kuna ḡoyena ba em ḡowana matabudi kwa gosedi bi em kolosi kwa avala bi kwa kaiwatagu.

²⁵ Aiyai bi ena yawasana i nuwamunaḡena ba ya kula yakasi, bi aiyai ena yawasana i nuwakamaḡena tagu aubaigu ba yawasana ya vai.

²⁶ Bamoda aiyai dobu ena ḡowana i vai kovi bi ena yawasana i gebogebona, ba bai ya voiyete te ena yawasana ya vai munaḡe? Gega, mote bai ima voiyete.

²⁷ Bi Tana Taunana Natuna kaka Tamana namalinemo ena aneya vaitedi sa yovo bi lava ḡemoḡemotaḡa bai a voivoiyedina luvanemo yai maiidi.

²⁸ Yà giugiu kauwemi, temi ḡesaumi niganana kaka mote koma peki, eete Tana Taunana Natuna ena waibada ya natonatona ko kita.”

17

Yesu kitana i launuwavitala
(Mak 9:2-13, Luk 9:28-36)

¹ Laḡan 6 mulidimo Pita, Diyemesi bi tasina Diyona Yesu i waidolidi te a nawa oya lalofana dabanemo.

² Bi ḡome matedimo a waikita ba Yesu kitana i launuwavitala, matana i namalana maibena suwala matana bi ena gala potina maibena suwala yanana.

³ Noi taunana te Mousis bi Elaidiya a laumagata bi Yesu vaitena a waigiugiu.

⁴ Kamaina bi Pita Yesu i giuwena gado, “Bada, i visu te tama niga ḡome. Bamoda kwa ḡoyena ba tagu kape faiona yà voiyedi, ḡemota tam aubaim, ḡemota Mousis bi ḡemota Elaidiya.”

⁵ Pita yaḡolo i giugiu ba giyou potipoti otina i yovo te i sumatawedi. Bi kalina giyou noponaḡa i giu yovona gado, “Niga taunana Tagu Natugu, nuwagu tauvaina, tana ya wainuwavisugu. Kalinana ko vaiye!”

⁶ Laḡannemo tauwaikawatana kalina a vaivaiye, ba manailidi a laudulu yovo doḡamo.

⁷ Gome Yesu i nato te i taukonidi bi i giuwedina gado, “Ko moito, mote koma naila.”

⁸ Bi a tautaulagetidi ba Yesu taunaḡa a kita bi mote aiyai ḡesauna.

* 16:18: Gulik kalinanemo Pita, mba ḡakima.

⁹ Tedi oyamo bi a miyamiya kuluva ba Yesu niga mainana i giuwedi, “Temi bai kona kitakitana mote aiyai ġesauna koma giuwe eete, Tana Taunana Natuna pekimo ya kenamoito munaġa.”

¹⁰ Gome ena tauwaikawatana ai talayena gado, “Bai aubaina waigake tauwailovelovena sa giugiu te Elaidiya ya gei tava?”

¹¹ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Mba giukauwa, Elaidiya kaka ya gei tava te bai matabuna ya kanonoġidi.

¹² Bi yà giuwemi te Elaidiya ba kaikana i tava bi lava mote a kita ġone, bi bai a noġonoġotina lisinemo a voiyte. Mba mainana kota sa ġoyeġoyena Tana Taunana Natuna sa laukivigebogeboye bi yai nuwatoitoi.”

¹³ Mba gome kaka ena tauwaikawatana a sibe te tana Diyoni Taukabulu i giugiuwata.

*Yesu, gomana olotona aluwa gebogebona i sunesuneina i waiyawasani
(Mak 9:14-28, Luk 9:37-43)*

¹⁴ Sauginemo tedi a tavatava lava kumna lisidimo ba oloto i nato Yesu matanemo, tuwapekana i tupagwaligedi bi i giuna gado,

¹⁵ “Bada, natugu kwa launuwatoye! Tana aluwa gebogebona sulusuluvaina ba ya kakaonalele bi ya wainuwatoi gulata. Bi wali saugemo ba kaimo ya pwalapwalaġe nawena bi wali saugemo ba gaubamo ya pwalapwalaġe nawe.

¹⁶ Tana e natomena em tauwaikawatana lisidimo bi mote ai yawasani.”

¹⁷ Yesu i giuna gado, “Temi niga kintimi laukasagaġaimi bi mote waisumegemi vaitemi te alamiya, bi kauwa e alavoiyedi? Gomana ko natome lisigumo.”

¹⁸ Gome te Yesu aluwa gebogebona i kaipasine bi gomana i potiyovo kamaġe. Noi taunana te gomana i yawasana.

¹⁹ Bi ena tauwaikawatana taudiġa a nato Yesu lisinemo bi ai talayena gado, “Bai aubaina tama aluwa gebogebona ke kwavi kasaġe?”

²⁰⁻²¹ Gome edi giu i waimunena gado, “Banina, temi emi sumaġa i ġaubo. Yà giugiu kauwemi te bamoda emi sumaġa ġaubona maibena wasiva pouna, ba niga oyana ko giuwena gado, ‘Ku nuwaliye noi gome kwa nawa bi ya nuwaliya te gome ya nawa.’ Bai lisimimo maso mote i pilipili.”*

*Yesu ena peki i giuwata munaġe
(Mak 9:30-32, Luk 9:43-45)*

²² Bi sauginemo ena tauwaikawatana vaitedi a waigemotidi Galilimo ba i giuwedina gado, “Tana Taunana Natuna kaka kana ġaviya nimedimo sa gallo.

²³ Tedi kaka sai peki bi laġan waifaioninemmo Maimaituwa kaka ya kakenamoito munaġe.” Gome ena tauwaikawatana mainana a vaivaiyena ba ai nuwaboya gulata.

Pali vanuwina manena

²⁴ Yesu ena tauwaikawatana vaitedi a tava Kapaniyammo, gome takis taulaitupana i tava bi Pita i waitalayena gado, “Emi tauwailovelove pali vanuwina manena ya sakosako e geġa?”

²⁵ Kamaina bi Pita giu i waimunena gado, “Emaso, bena yai waimaii!” Sauginemo Pita i valageta vanuwemo, ba Yesu i gei waitalana gado, “Saimon, tam em noġota bainewa? Maba! lisidimo ġaliġalibona takisi sa lailaitupa, edi dobu lavedi ee wali dobu lavedi lisidimo?”

²⁶ Kamaina bi Pita giu i waimunena gado, “Wali dobu lavedi takisi sa waimaii.” Ġome Yesu, Pita i giuwena gado, “Mba kamaina ġalibona ena dobu lavedi mote takis simai maii.

²⁷ Bi bamoda nopodi tama kagebogebo aubaina te kwa nawa topamo bi em kauli kwa pwalalaġe. Bi iyanana kwa geigei soluna mba iyenina gayana kwa ġole bi mane kwa vai te eda takis luvanemo kwai maii.”

18

*Mala ena waibada noponemo, aiyai i saġa gulata?
(Mak 9:33-37, Luk 9:46-48)*

¹ Mba sauginemo ena tauwaikawatana lisinemo a tava bi ai talayena gado, “Bada, Mala ena waibada noponemo ba aiyai i saġa gulata?”

² Ġome te Yesu gomana ġaubona i giuwe i tava, bi mododimo i moito.

³ Kamaina bi i giuna gado, “Tagu yà giugiu kauwemi te aiyai em yawasana gebogebonemo kwa nuwawitalana, maibena libilibi keikelikidi edi yawasana, mba tam kaka Mala ena waibada noponemo kwa sola saġa. Bi bamoda geġa ba mote kuma sola saġa.

* 17:20-21: Gulik baibol ġesaudi nopodimo niga lovana 21 mote ima kenakena. Mak 9:29 noponemo ko kita.

⁴ Taunana aubaina, aiyai kwa ġaubo munaġana maibena niga gomenina kaka Mala ena waibada noponemo em lava mododimo kwa saġa gulata.

⁵ Aiyai bi isagumo niga mai gomenina ya giugiuvaiva ba tagu ya giugiuvaigu.

Gebogebomo kuluva

(Mak 9:42-48, Luk 17:1,2)

⁶ “Bamoda aiyai niga lavedi sivusivuyovogedi sa waisumaġeguna i voyedi te gebomo a kuluvana, ba i visu te ġakima vitavitana mba lavana gadonemo sa duli bi nisa waidomdomnemo sa pwalage yovoge.

⁷ “I gebo kauwa te dobu lavedi edi lava sa voyedi te edi sumaġa sa taitaikuludi! Laulubudi ba giukauwa te sa tava bi i gebo kauwa te tana lava aiyai laulubuna ya voivoiyena.

⁸ “Bamoda nimam ee kaġem ġemota ya voyiem bi gebogebomo kwa voivoiye ba kamaina te kwa douġavuki bi kwa pwalage. I visu te kaġem ġemota bi nimam ġemota yawasana kenakena nonoġinemo kwa sola saġa bi mote i visu te nimam labu bi kaġem labu bi kai kalakalatinemo sa pwalage nawem.

⁹ “Bamoda matam ya voyiem bi gebogebomo kwa voivoiye ba kwa ġivoi kamaġe bi kwa pwalage. I visu te matam ġemota bi yawasana noponemo kwa saġa, bi mote i visu te matam labu bi iyoyogamo sa pwalage nawem.

Sipu gwegwegwena lautaulalana

(Luk 15:3-7)

¹⁰ “Koi kita kauwa te sivusivuyovogedi mote koma kita waiyovoyovodi, banina tedi edi aneya ba laġan matabuna Tamagu malamo matanemo sa moimoito.

¹¹ Banina Tana Taunana Natuna i yovona ba lava gwegwegwedi yai yawasanidi.*

¹² “Temi bainewa ko noġonoġoti? Bamoda oloto ġemota ena sipu wapedi ba 100 a miyamiya, bi ġemota i gwegwena ba tana bai ya voyie? Tana kaka sipu wapedi 99 oya nevanemo ya gosedi sa yabayaba, bi ya nawa sipu gwegwena ya tavuġe.

¹³ Bi ya giugiu kauwemi, laġannemo mba sipuna gwegwena i banavina ba yai nuwavisu gultatana mote mai sipu wapedi 99 mote a gwegwegwena.

¹⁴ Bi kota kauwina ġemotina mainana Tamemi malamo mote ima ġoyeġoye te sivusivuyovogedi ġemota ima gwegwe.

Em tau ena gebomo kwa sagu

¹⁵ “Bamoda valetim gebogebomo lisimmo i voyiyena, ba kwa nawa lisinemo bi taumiġa mba pilipilina ko kadidimani. Bamo te em ġiu i vaiye bi i kuvasana ba kamaina te tana kunai yawasani munaġe.

¹⁶ Bamoda kalinam mote i vaiye ba lava ġemota ee labu kwai dolidi bi ko munaġa lisinemo te lava labu ee faiona mba pilipilina ko kakadidimanina sa vaiye.

¹⁷ Bi mba lavana kalinedi mote ima vaiye, ba kamaina te ko nawena Maimaituwa ena dam lisidimo. Bi tana Maimaituwa ena dam edi laididimana mote ima anine, ba kamaina te tana ko voyiena maibena koikoitau taulauduneyena ee takis taulaitupana.

¹⁸ Ya giugiu kauwemi te temi dobumo bai ko panipanina ba Maimaituwa mainana malamo ya pani. Bi dobumo bai ko kuvekuvesina ba Maimaituwa mainana malamo ya kuvesi.

¹⁹ “Bi giukauwemo ya giugiuwemi, bamoda lava labu dobumo koi anina ġemota bi bai koi baġayena, ba Tamagu malamo emi waibaġa ya voyie.

²⁰ Bamo ġome lava labu ee faiona isagumo sa waiġemotana ba tagu ġome vaitedi.”

Taupaula mote gebogebomo taunoġoti kamaġena ena lautaulala

²¹ Kamaina bi Pita Yesu lisinemo i tava bi i waitalayena gado, “Bada, bamoda egu tau gebogebomo lisigumo i voyiyena, ba malavisa ena gebogebomo ya noġoti kamaġe? Mala 7, ee?”

²² Bi Yesu ġiu i waimunena gado, “Geġa, mote mala 7, bi 7 wapana 70, bi laġan onena.

²³ Banina mala ena waibada ba niga mainana, maibena ġalibona, ya ġoyeġoyena ya sibe kauwe te ena taupaula ena mane a labe kauwe ee geġa.

²⁴ Laġannemo tedi i waiġemotidi, ba oloto ena ġaġa goldi baikidi 10 tausan luvana i vaivaina, a natome ġalibona lisinemo.†

²⁵ Bi tana mote ġemogemotina te maso goldi baikidi 10 tausan luvana i waimai munaġe. Taunana aubaina, ġalibona i ġiu te olotona sa kune kamaġe te yai taupaula yababa, mwanena, natunatuna bi ena ġonaġona matabudi kota sa kuneyedi te manena ġalibona lisinemo ġaġa sai mai'i.

* **18:11:** Guliki baibol ġesaudi nopodimo niga lovana 11 mote ima kenakena. † **18:24:** Guliki kalinina i ġiuna gado, 10 tausan Talent. Mba 480-milijyan Kina (K480,000,000) luvana.

²⁶ “Mba gome te taupaula galibona matanemo tuwapekana i waitupagwaligedi bi i waibaḡana gado, ‘Aee galibona, kwa launuwatoiyegu bi em mane kaka yai mai’i munaḡe.’

²⁷ Kamaina bi galibona ena taupaula i launuwatoiyeg bi ena ḡaga matabuna i noḡoti kamaḡe, bi i giuwe te ya nawa.

²⁸ “Laḡannemo olotona i potipotiyovo, ba falona taupaula wala ena mane ḡaubona 10 kina luvana[‡] i vaivaina i banavi, kamaina bi i kaididi te gadonemo i kabi bi i giuwena gado, ‘Ei, egu mane ku waimaii makaiye.’

²⁹ Gome falona taupaula matanemo tuwapekana i waitupagwaligedi bi i waibaḡana gado, ‘Aee egu tau, kumai papalana, kwa labegu te em mane kaka yai mai’i munaḡe.’

³⁰ Bi geḡa te ena tau kalinana mote i vaiye, bi biliwelokomo i sako nawe. Bi gome i miyamiyana eete maso ena tau ena ḡaga i waimaii kamaḡe.

³¹ “Laḡannemo taupaula ḡesaudi mainana a kitakita ba ai nuwaboya kauwa bi a nawa galibona lisinemo te bai matabuna i tubutubuḡana a tainuwatau.

³² Kamaina bi galibona mba taupaulina i giuwe te i valageta bi i giuwena gado, ‘Tam taupaula gebogebom! Tagu em ḡaga e noḡoti kamaḡe, banina tam lisigumo kunai baḡa gulata.’

³³ Bi tam maso mainana falom taupaula kuna launuwatoiyeg, mai tagu e laulaunuwa-toiyemna.’

³⁴ Galibona i medi kauwa bi i giukamaḡe biliwelokomo te gome sa kovoḡina eete ena ḡaga matabuna yai maii kovi.”

³⁵ Gome te Yesu giu i waikenana gado, “Bamoda valetim ee nuvum ena gebo mote nopom tabutabunemo ku noḡoti kamaḡe ba Tamagu malamo kaka tam lisimmo kauwina gemotina mainana ya voiye.”

19

Yesu waigose kauwina i wailoveloveye

(Mak 10:1-12)

¹ Bi sauginemo Yesu wailovelove i waiwaikovi ba Galili i gose bi i nawa Diudiya, Diyoudan gaubina noi nevanemo.

² Bi lava kumdi tana a kaiwata bi gome i waiyawasanidi.

³ Gome Palisi ḡesaudi Yesu wailaulubuna aubaina a tava lisinemo bi ai talayena gado, “Waigake ya waianina ee geḡa te oloto bai i noḡonoḡotina luvanemo mwanena ya gose, ee?”

⁴ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Temi gilugilumina wadubona kona iyeve ee geḡa? Te wala pakanemo Maimaituwa oloto bi waivini i voyiedi,

⁵ bi i giuna gado, ‘Taunana aubaina, oloto kaka tamana bi tinana ya gosedi te mwanena vaitena, sa miya te tedi tubuḡa gemota.’

⁶ Taunana aubaina, tedi mote lava labu bi tedi niganana lava ḡemota. Tedi Maimaituwa i waigemotidina ba mote aiyai kaka ima dailidi.”

⁷ Bi palisi Yesu ai talayena gado, “Bai aubaina te Mousis oloto i giuwe te mwanena waigose pepana ya vite bi ya giukamaḡe ya nawa?”

⁸ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Mousis i waianinemi te mwanemwanemi ko gosedi, banina temi nopomi ba a ḡaiḡai kauwa. Bi pakanemo Maimaituwa mote waigose i waianine.

⁹ Tagu ya giugiuwemi te oloto aiyai mwanena ena waimatawapa dabanemo i gosena mba olotona mote ima naḡi munaḡa, bamoda i naḡina ba mwanena ya vavawaidoḡa bi tana kota ya kaka milamila.”

¹⁰ Kamaina bi ena tauwaikawatana Yesu a giuwena gado, “Bamoda waigose mote kumai anine ba i visu te lava mote maso a naḡi.”

¹¹ Yesu giu i waimunena gado, “Niga wailovelovena mote lava matabudi sima vai bi tedi mabai Maimaituwa i vinevinedina taudiḡa lisidimo ya tubuḡa.

¹² Lava ḡesaudi mote sima naḡinaḡi, banina tedi mainana a tubuḡae, olooloto ḡesaudi ba pouidi a lauvaidi taunana aubaina mote sima naḡi bi ḡesaudi ba mala ena waibada noponemo waitaupaula aubaina mote a ḡoye te sa naḡi. Bi lava aiyai niga wailovelovedi banidi ya sibesibedina ba tana maso i waianinedi.”*

Yesu bi libilibi keikeilikidi

(Mak 10:13-16, Luk 18:15-17)

[‡] **18:28:** Guliki kalinedimo ba 100 dinali. ^{*} **19:12:** Guliki kalinina i giuna gado, “Lava ḡesaudi Maimaituwa ena waiguyau aubaina, taudiḡa a koivai munaḡedi.”

¹³ Kamaina bi lava libilibi keikeilikidi a natomedi Yesu lisinemo te nimana dabedimo i sivudi bi aubaidi i laupali. Bi geḡa te ena tauwaikawaiwatana lava a kaipasinedi.

¹⁴ Bi Yesu i giuna gado, “Libilibi keikeilikidi ko kita kamaḡedi te sa nato lisigumo, bi mote komai ḡakedi, banina mala ena waibada ba lava maibena niga libilibidi aubaidi.”

¹⁵ Kamaina bi Yesu nimana libilibi dabedimo i sako bi i kavisuvisudi te mba modomodona i gose bi i nawa.

Ewali waiguyauna ena waitala

(Mak 10:17-31, Luk 18:18-30)

¹⁶ Mba taunana te ewali waiguyauna i tava Yesu lisinemo bi i waitalayena gado, “Tauwailovelove, tagu visu bai yà voiye te yawasana kenakena nonoḡina yà vai?”

¹⁷ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Banina bai bi visu aubaina kwa waitalayegu? Maimaituwa taunaḡa visuvisuna. Bamoda yawasana kwa ḡoyena ba kamaina te waigake kwa kaiwatedi.”

¹⁸ Bi ewali i waitalana gado, “Waigake isedi?” Bi Yesu giu i waimunena gado, “Mote kumai peki, mote kuma vawaidoḡa, mote kuma danene, mote kaiyovumo em tau kumai wavu,

¹⁹ tamam bi tinam kwa viviledi bi em tau kwa ḡoyena maibena taumḡa kwa ḡoyeḡoyemna.”

²⁰ Bi ewali waiguyauna i giuna gado, “Tagu mba waigakedi matabudi e kaiwatedi. Bi niganana bai ḡesauna yà voiye?”

²¹ Kamaina bi Yesu giu i waimunena gado, “Bamoda tam yawasana didimanina miyaena kuna ḡoyena, ba kwa nawa te em ḡonaḡona matabudi kwa kune kamaḡedi bi manena lava wainuwatoitoidi kwa vitedi bi mala ena waiguyau kwa vai. Gome kaka kwa nato te kwa kaiwatagu.”

²² Sauginemo niga ewalina giudi i vaivaiyedi ba tana manuwaboyana i nawa, banina tana lava waiguyauna.

²³ Gome te Yesu ena tauwaikawaiwatana i giuwedina gado, “Giukauwemo yà giugiuwemi te lava waiguyauna ba i pilipili kauwa te mala ena waibadamo ya sola saḡa.

²⁴ Bi kota yà giugiuwemi te kamelo ba i pilipili te siyau bwadanemo ya sola. Bi lava waiguyauna ba i pilipili te i pilipili kauwa te Maimaituwa ena waibada noponemo ya sola saḡa.”

²⁵ Bi laḡannemo Yesu ena tauwaikawaiwatana niga giuna a vaivaiye ba a tagugu bi ai talayena gado, “Bamoda mainana ba aiyai kaka ya yawasana?”

²⁶ Kamaina bi Yesu tedi i kitadididi bi i giuna gado, “Mba kauwidi lava lisidimo ba i pilipili kauwa, bi Maimaituwa lisinemo bai matabuna ba ḡemoḡemotina ya voiyyedi.”

²⁷ Bi Pita Yesu ena giu i waimunena gado, “Tama kaiwatam aubaina te mwali matabudi ke gosedi! Bi ema maii'a ba bai ka vai?”

²⁸ Gome Yesu i giuwedina gado, “Giukauwemo yà giugiuwemi te Tana Taunana Natuna ena animiya namanamalinemo ya miyana kaka mwali matabudi laivaliudi mba laḡaninemo temi taukaiwatagu animiya 12 dabedimo ko miya bi Israel damna 12 koi badayedi.

²⁹ Bi tedi mabai edi vanuwa, ee tametamedi, ee tinetinedi, ee valevaletidi, ee nuvunuvudi, ee natunatudi ee edi daibi bi a gosedina tagu kaiwatagu aubaina, ba mala 100 bi wailautawina sa banavina mote mai bai a gosegosedina. Bi kota yawasana kenakena nonoḡina sa vai.

³⁰ Bi lava wapewapedi niganana sa dolidolina, kaka sa muli, bi mabai niganana sa mulimulina, kaka sa doli.”

20

Maimaituwa ena taupaula edi maii'a lautaulalana

¹ Bi Yesu i giuna gado, “Mala ena waibada ba maibena waen daibina taniwagina, tana kageka i lauolala bi lava i aulitavaitedi te waen daibinemo sa noya.

² Tana i waianina te laḡan ḡemota luvanemo yai maiidi bi i giu kamaḡedi te a nawa waen daibinemo.

³ “Bi olaolalemo suwala 9 koloki mainana, tana i munaḡa bi lava ḡesaudi aniwaikunekune gabunemo a moimoito yabayababana i kitedi.

⁴ Gome i giuwedina gado, ‘Temi kota ko nawa bi egu waen daibinemo bai noyana ko voivoiyena ba didimanemo yai maiimi.’

⁵ Kamaina bi tedi a nawa.

“Tana i munaḡa bi 12 koloki bi 3 koloki mainana kauwina ḡemotina i voiye.

⁶ “Bi suwala 5 koloki, tana i munağa bi lava ġesaudi yağolo a moimoito yabayababana i banavidi. Gome i waitalayedina gado, ‘Temi suwala lofalofana niga ġome bai kona miyamiya yabayababe?’

⁷ Bi tedi a giuwena gado, ‘Tama mote aiyai i waiutaniyemai te maso aubaina ke noya.’ Bi tana i giuwedina gado, ‘Kamaina, temi kota ko nawa egu daibimo ko noya.’

⁸ “Noya i kovi dudubala isuna, daibi taniwagina taunoya edi bada i yoge bi i giuwena gado, ‘Taunoya matabudi kwai ġemotidi bi edi ma’ia kwa vitedi, kwai maiidina ba mabai muliğa a tavatavana lisidimo kwai tubu te kwa nawa a geigei tavana lisidimo kwai kovi.’

⁹ Taunoya mabai aubiga isuna a tava bi a noyanoyana ba lağan ġemota maii’na a vai.

¹⁰ Bi tedi mabai a geigei tavana a wainoğota te maiia dididiga sa vai bi geğa te edi lava bainewa a vaivaina mainana a vai.

¹¹ Lağanemo edi mane a legaleaudi ba daibi taniwagina lisinemo wawalu aitunga gado,

¹² ‘Niga lavedi muliğa a tavatavana ba awa ġemota ota a noya bi tama ba suwala poyapoyanemo ke noya te suwala i bulu bi geğa te kunai maiidina mainana tama kunai maiimai.’

¹³ “Bi daibi taniwagina oloto ena giu i waimunena gado, ‘Goma, kwai beyavaiye, tagu mote kaiyovumo ya soi. Temi kage konai anina te ko noyana ba lağan ġemota maiina ko vai.’

¹⁴ Em maii’na ku vai bi kwa nawa. Tagu ya ġoyeğoyena lava muliğa e tanodi bi a noyanoyana kota mainana ya maiidi.

¹⁵ Tagu egu laukivivisuvisu ġalanemo kona gadoğai, ee? Niga ba tagu egu mane, taunana aubaina bai e noğonoğotina mainana ya voye.’

¹⁶ “Bi Yesu giu i waikenana gado, ‘Tedi mabai sa mulimulina kaka sa doli, bi tedi mabai sa dolidolina kaka sa muli.’”

Yesu ena peki giuna i waifaioni

(Mak 10:32-34, Luk 18:31-34)

¹⁷ Yesu ena tauwaikawatana 12 vaitedi a nawanawa Yelusalem bi etamo a vagebi bi i giuwedina gado,

¹⁸ “Koi beyavaiya, tada ta nawanawana Yelusalemmo, ġome kaka pilipilisi edi badabada bi waigake tauwailovelovena sai ogatala te Tana Taunana Natuna waipekina sai anine.

¹⁹ Bi tedi kaka sa vai bi eteni lavedi nimedimo sa sako, sai dibogi, sa kwapu bi kolosimo sa tupalatu. Bi lağan waifaioninemo Maimaituwa kaka ya kakenamoito.”

Diyemesi bi Diyoni tinedi ena waibağa

(Mak 10:35-45)

²⁰ Gome Diyebedi mwanena natunatuna vaitedi a tava Yesu lisinemo bi tinedi tauwapekana i waitupagwaliğedi bi ena ġowana i waibağaye.

²¹ Bi Yesu i giuna gado, “Tam bai kwa goyegoye?” Gome waivini i giuna gado, “Natunatugu labu maso kunai aninedi te em waibada noponemo a miya, ġemota kataiyammo bi gesauna ġeniyammo.”

²² Bi Yesu i giuwedina gado, “Temi mote ko sibe te bai ko waibağaye. Temi luvemi te tagu wainuwatoi bi peki ya nawayena mainana ko nawaye?!”* Gome tedi a giuna gado, “Emaso, luvana ka nawaye.”

²³ Bi Yesu i giuwedina gado, “Giukauwa te temi wainuwatoi bi peki ko nawaye, bi tagu mote egu waibada bai ima kenakena te ya aninemi te aiyai kataiyagumo bi aiyai ġeniyagumo ya miya. Mba animiyedi ba Tamagu i kanonogidina, lava vinevinedi aubaidi.”

²⁴ Lağanemo ena tauwaikawatana 10 mainana a vaivaiye ba valevaletidi labu a mediyedi.

²⁵ Yesu mba mai kauwina i kitakita ba i waigemotidi bi i giuwedina gado, “Ko sibe te tedi mabai eteni sa waibadayedina ba ġailisi lisidimo ya kenakena te lava matabudi sai badayedi.

²⁶ Niga kauwina mote temi mainana koma voye. Bi bamoda aiyai modomimo didiga ya ġoyena, ba kamaina te matabumi aubaimi yai taupaula.

²⁷ Aiyai bi doli i ġoyena ba kamaina te aubaimi yai taupaula yababa,

²⁸ maibena Tana Taunana Natuna i yovona, mote lava tana aubaina sima noya, bi tana lava aubaidi ya noya bi ena yawasana ya vite munağe te edi gebogebo guduna ya vai.”

Yesu olooloto labu matapotepotedi i waiyawanidi

(Mak 10:46-52, Luk 18:35-43)

* 20:22: Gulik kalinedimo i giuna gado, “Wainuwatoi leduna.”

²⁹ Sauginemo Yesu ena tauwaikawatana waitedi Deliko a gosegose ba lava kumna tana a kaiwata.

³⁰ Gome ba olooloto labu matapotepotedi eta diyanemo a miyamiya. Bi gome a vaiye te Yesu mba etanağa i nawanawa ba tedi kalinedi dididiginemo a binauna gado, "Bada, Devida Natuna, kwa launuwatoitoyemai!"

³¹ Bi gome lava kumna a kaipasinedi bi a giuwedi te maso a miya moimoisili. Bi geğa te tedi a binau gulagulatana gado, "Bada, Devida Natuna, kwa launuwatoitoyemai!"

³² Gome Yesu i vamoito te i giuwedi a nato bi i waitalayedina gado, "Bai ko goyegoyena aubaimi ya voiye?"

³³ Bi tedi ena giu ai munena gado, "Bada, tama matamai kwa kayanedi."

³⁴ Yesu i launuwatoiyedi bi matedi i tautaukonidi, ba ai kita bi a kaiwata.

21

Yesu Yelusalemmo i sola sağa

(Mak 11:1-10, Luk 19:29-39, Dyn 12:12-15)

¹ Tedi Yelusalem a vavawaięeęe, ba Betpage malagainemo a tava, oya Oliv dabanemo. Gome te Yesu ena tauwaikawatana labu i giukamaęedi a doli,

² bi i giuwedina gado, "Ko nawa te malagaimo ko tava bi ko kita te gome donki manatuna waitamidi. Ko kuvesidi bi ko yovoęedi tagu lisigumo."

³ Bamoda aiyai yai talayemina ba ko giuwena gado, 'Bada ya goyegoyedi bi noi taunana te ya giukamaęe saęedi.'

⁴ Niga kauwina wala taugiuwatana i giugiuwena mainana i tubuęa. Taugiuwatana niga mainana i giu:

⁵ "Yelusalem lavedi ko giuwedina gado,

'Ko kita emi galibona vovoyagotina donki lauewalina i geluye bi lisimimo ya natonato."

⁶ Kamaina bi ena tauwaikawatana a nawa te Yesu bai i giugiuwedina mainana a voiye.

⁷ Tedi donki manatuna a tavaitedi, Yesu lisinemo bi edi gala donki lauewalina dabanemo a yesidi te Yesu i miya saęa.

⁸ Lava kumna edi kwama etamo a yesidi, gesaudi kai lagedi malugulugudi a bwali tavaitedi bi etamo a yesidi.

⁹ Lava kumdi a dolidolina Yesu matanemo bi gesaudi a mulimulina matabudi a binabinauna gado,

"Ousana Devida natuna!

Kakavisuvisuna tana taunana Bada isanemo ya natonato!

Ousana noke malamolo!"

¹⁰ Laęannemo Yesu Yelusalemmo i solasola saęa ba malagaina matabuna i waidagu bi lava a giuna gado, "Niga aiyai lavana?"

¹¹ Bi lava kumdi a giuna gado, "Niga taunana Yesu, tana ba taugiuwatana, Nasalet lavana Galili plovins noponemo."

Yesu pali vanuwinemmo

(Mak 11:15-19, Luk 19:45-48, Dyn 2:13-17)

¹² Bi Yesu pali vanuwina ganakukuna noponemo i sola saęa bi gome lava mabai a gimagimala bi a waikunekunena matabudi i kwavivaidi. Gome dobu gesaudi manedi bi mba dobuna manena taulabedi edi teibolo, bi mwanuwa gabubu a waikunekuneyedina lavedi edi animiya waitedi i vitaledi.

¹³ Bi Yesu i giuwedina gado, "Gilugilumina wadubonemo Maimaituwa i giuna gado, 'Tagu egu vanuwa ba sa waiisana pali vanuwina.' Bi temi niganana kona voyiena mai taudanedanene edi anikandavona."

¹⁴ Bi lava matapotepotedi bi kaęedi nuwanokudi a tava pali vanuwinemmo, Yesu lisinemo bi i waiywasanidi.

¹⁵ Bi gome pilisi edi babada bi waigake tauwailovelovena Yesu kauwa visuvisudi i voivoiyedina a kitedi. Bi kota libilibi pali vanuwina ganakukuna noponemo a kakasaęesaęena gado, "Ousana Devida Natuna." Taunana aubaina mba babadidi nuwedi i medi.

¹⁶ Bi Yesu a giuwena gado, "Tam libilibi bai sa giugiuwena kwa vaivaiye ee geęa?" Bi Yesu tedi i giuwedina gado, "Mm, e vaiyedina. Temi gilugilumina wadubonemo kona iyeve ee geęa?" Bi i giuna gado,

"Bada, tam libilibi keikelikidi

bi meyemeyedi kunai lovelovedi
te isam sa kasaḡesage.”

¹⁷ Ġome tana i gosedi bi malagai dididigina i potiyovo kamaḡe bi i nawa Betenimo, te ġome i kena.

Yesu damaya kaina i pasili
(Mak 11:12,14:20)

¹⁸ Olaolala kaikana Yesu i munamunaḡa Yelusalemmo, ba etamo kani i peki.

¹⁹ Ġome i waikita te damaya kaina eta diyanemo moimoitona i kita. Kamaina bi i nawa damaya kaina diyanemo bi i kitakita ba mote i vota bi lugulugunaḡa. Taunana aubaina tana damaya kaina i pasili, “Tam mote kaka kuma vota munaga!” Noi taunana te damaya kaina i poki.

²⁰ Laḡannemo ena tauwaikawaiwatana niga mainana a kitakita ba a sove bi a giuna gado, “Damaya kaina bainewa bi i poki makai?”

²¹ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Giukauwemo ya giugiuwemi, te mote koma nuwalaḡaḡa bi koi sumaḡa te bai e voivoiyena mainana temi ko voie, bi mote damaya kaina taunaḡa bi kota niga oyana ko giuwena gado ‘Ku nuwalaḡeta bi nisamo kwa pwalage nawem.’ Bi mainana kaka ya tubuḡa.

²² Bamoda konai sumaḡana ba temi bai palimo ko waibaḡayena kaka ko banavi.”

Yesu ena waibada waitalana
(Mak 11:27-33, Luk 20:1-8)

²³ Yesu pali vanuwina ganakukuna noponemo i saḡa bi i waiwailovelove ba, pilisi edi babada bi babada ḡesaudi waitedi tana lisinemo a tava, bi ai talayena gado, “Tam em waibada bai, bi aiyai waibada i vitem bi niga kauwidi kwa voivoiyedi?”

²⁴ Bi Yesu i giuwedina gado, “Tagu kota egu waitala ḡemota temi ya i talayemi, bi bamoda temi koi munena, kaka tagu ya giuwemi te aiyai niga waibadana i vitegu te niga kauwidi ya voivoiyedi.

²⁵ Ko giuwegu! Diyon bamo ġome waibada i vai bi i kakabulu, Maimaituwa lisinemo ee lava lisidimo?”

Ġome taudiḡa ai giugiuna gado, “Bainewa ta giuwe? Bamoda ta giuna gado, ‘Maimaituwa lisinaḡa.’ Ba tana kaka ya giuwedana gado, ‘Bai aubaina temi Diyon mote koi sumaḡe?’

²⁶ Bamoda tada ta giuna gado, ‘Lava lisinaḡa.’ Ba lava sa ḡasiyeda, banina tedi matabudi a sibe te Diyon bi taugiuwatana.”

²⁷ Kamaina bi Yesu ena giu ai munena gado, “Tama mote ke sibe.”

Ġome te tedi i giuwedina gado, “Mote kaka ya ma giuwemi te aiyai waibadana i vitegu bi niga kauwidi ya voivoiyedi.

Libilibi oloolotodi labu edi lautaulala

²⁸ “Niga lautaulalana ko noḡonoḡoti? Mai maso oloto ḡemota bi natunatuna labu. Tana i nawa natuna tautuwaḡa lisinemo bi i giuwena gado, ‘Koko, niganana kwa nawa te waen daibinemo kwa noya.’

²⁹ Bi natuna i giuna gado, ‘Tagu e daboka.’ Bi geḡa te, muliḡa nuwana i vitale bi i nawa waen daibinemo i noya.

³⁰ “Ġome kota tamana i nawa natuna tautasina lisinemo bi giuna ḡemotina i giuwe. Bi ġome te natuna tautasina i giuna gado, ‘Kamaina tamagu, tagu kaka ya nawa te noyana ya voie.’ Bi geḡa te tana mote i nawa.

³¹ “Bamo taunana tamana i voteyete bi ena ḡowana i voie?”

Bi lava Yesu ena giu ai munena gado, “Gomana tautuwegina.” Ġome Yesu i giuwedina gado, “Tagu giukauwemo ya giugiuwemi te takis taulaitupana bi waivini kabakabaleyidi tedi kaikana a vawaimulimi bi Maimaituwa ena waibadamo sa saḡasaga.

³² Banina Diyon lisimimo i tava te didimana etana i wailowemi, bi temi mote tana koi sumage. Bi takis taulaitupana bi waivini kabakabaleyidi tedi Diyon ai sumage. Bi temi niga kauwina kona kita bi mote ko laukuvasa bi ena lauguguya mote koi sumage.”

Waen daibina taulabena lautaulalana
(Mak 12:1-12, Luk 20:9-19)

³³ “Koi beyavaiya bi kota lautaulala ḡesauna ya giuwemi: Daibi taniwagina ḡemota waen daibina i voie bi i ganakuku. Kamaina bi waen anivapisana domna i ḡala bi aniwaikoyaḡa vanuwina i keli. Ġome tana daibina taubayau ḡesaudi nimedimo i sako te sa labe bi tana i modina te i nawa dobu ḡesaunemo.

³⁴ Laḡannemo waen losina ena laḡani i tavatava ba tana ena taupaula i giukamaḡe nawedi waen daibina taulabena lisidimo, te tana ena soiso maso a vai.

³⁵ “Bi waen daibina taulabena taupaula a panidi bi ġemota a kwapu yabayababe, ġesauna ai peki bi waifaionina a lauġakimi.

³⁶ Kamaina bi waen daibina taniwagina ena taupaula wapawapa i giukamaġedi. Bi waen daibina taulabena mba kauwina ġemotina lisidimo a voiye.

³⁷ Mba kauwina mulinemo, tana natuna i giukamaġe lisidimo bi i giuna gado, ‘Niganana ba ya noġonogoti te tedi kaka natugu sa vivile!’

³⁸ “Bi laġannemo waen daibina taulabena tana a kitakita ba taudiġa ai giugiuna gado, ‘Niga taunana waen daibina taniwagina natuna. Ko nato ta laipeki bi ena gagasa ta vai.’

³⁹ Kamaina bi a kaididi, a solu nawe waen daibina ganana taulinemo bi a laipeki.

⁴⁰ “Bainewa ko noġonogoti, laġannemo waen daibina taniwagina ya tavana ba tauwailaba lisidimo bai ya voiye?”

⁴¹ Tedi Yesu a giuwena gado, “Tana kaka mba lavedi gebogebodi ya laipekidi, bi mulinemo ena daibi lava ġesaudi nimedimo ya sako. Bi waen losina sauginemo tedi kaka tana ena soisoi sa vite.”

⁴² Bi Yesu i giuwedina gado, “Temi gilugilumina wadubonemo kona iyevi ee geġa? Niga mainana i giu,

‘Vanuwa tauġalana ġakima a dabodabokena
i waila vanuwa yasina.

Bada niga kauwina i voiye
te kitana i visu.’

⁴³ “Taunana aubaina ya giugiuwemi te Maimaituwa ena waibada lisimimo kaka ya kaikamaġe bi lava ġesaudi ya vitedi bi tedi kaka sa vota.

⁴⁴ Lava aiyai bi ya kuluvana niga ġakimina dabanemo ba yai doulisilisi. Bi ġakimina aiyai dabanemo ya talaġana ba yai doumisimisi.”*

⁴⁵ Sauginemo pilisi edi babada bi palisi Yesu ena lautaulala a vaivaiyedi ba a sibe te tana tedi i giugiu watedi.

⁴⁶ Tedi eta a tavutavuġe te maso a pani bi geġa te lava kumna a nailedi, banina a sibe te tana ba taugiuwatana.

22

Naġi soina lautaulalana

¹ Yesu lautaulala ġesaunemo kota lava i giuwedina gado,

² “Mala ena waibada ba maibena ġalibona natuna olotona ena naġi soina i kanonoġi.

³ Bi ena taupaula i giukamaġedi te sa nawa lava giugiuvaiddi sa giuwedi te sa nato soimo. Bi geġa te nato a daboka.

⁴ Kamaina bi taupaula ġesaudi kota i giukamaġedi bi i giuna gado, ‘Ko nawa lavedi e giugiuvaiddina lisidimo bi ko giuwedina gado, tagu egu kau pwatapatwana e nigonigo bi bai matabuna e kanonoġi. Niganana ko nato naġi soinemo.’

⁵ Bi geġa te taupaula kalinedi a vaiye kamaġedi, bi ai nawa ġemoġemota. Ġesauna i nawa ena daibimo, bi ġesauna i nawa ena noyamo.

⁶ Bi ġesaudi taupaula a panidi, a laukivigeboġoyedi bi ai pekidi.

⁷ Taunana aubaina, ġalibona nuwana i medi kauwa bi ena tauwaiġaviya i giukamaġedi te tauwaipeki ai pekidi bi edi taun ai kalaġosa.

⁸ “Ġome ġalibona ena taupaula i giuwedina gado, ‘Naġi soina kaikana e kanonoġi. Bi tedi mabai e giugiuvaiddina mote a visu gulata te maso a tava.

⁹ Taunana aubaina, ko nawa etaġa bi mabai ko banabanavidina, ko giuvaiddi te sa tava soimo.’

¹⁰ “Kamaina bi taupaula etaġa a nawa bi lava a banabanavidina, visuvisudi e gebogebodi matabudi a tavaitedi, te tauliso soi vanuwina ai wanavu.

¹¹ “Bi ġalibona i valageta vanuwemo ena tauliso kitedi aubaina. Bi i kita te oloto ġemota mote naġi galedi i kotedi.

¹² Ġome ġalibona mba lavana i giuwena gado, ‘Goma, tam mote naġi galedi ku kotedi, bainewa bi niga gome kuna valageta?’ Bi olotona mote bai i giuwe.

¹³ Kamaina bi ġalibona taupaula i giuwedina gado, ‘Niga olotona nimana bi kaġena ko panipanidi bi ko pwalage nawe boimatuwemo. Bi ġome kaka ya ġaba bi mwakana ya sanawaikikikikodi.’

¹⁴ “Banina Maimaituwa lava wapewapedi i giuvaiddi, bi visa i vinedi.”

* **21:44:** Ġakima tana Yesu. Bi aiyai Yesu ya dabokena, taunaġa kaka ya vunu munage, bi peki mulinemo Yesu kaka mba lavana aluwina ya douġosaġosa.

*Takis waimai'ina**(Mak 12:13-17, Luk 20:27-40)*

¹⁵ Gome Palisi a nawa bi ai ogatala, te Yesu ena giumo maso bai i vato waigebo bi ai wavu.

¹⁶ Tedi edi tauwaikawaiwatana bi Alodi ena muli tauavalina matabudi a giukamaḡedi Yesu lisenemo bi a giuwena gado, “Tauwailovelove, tama ke sibe te tam giukauwemo Maimaituwa ena ḡowana kwa wailoveloveye. Tam mote lava kuma nainalledi, bi lava bainewa kitedi mote kuma iyeiyevidi.

¹⁷ Kwa giuwemai, tam bainewa kwa noḡonoḡoti ḡiliuwe, tama Loum gabemanina Sisa lisenemo takis kai mai'i ee geḡa?”

¹⁸ Gome Yesu edi noḡota gebogebodi i sibedi taunana aubaina, i giuwedina gado, “Temi tauwaikawaiyovu! Bai aubaina ko wailaulubugu?”

¹⁹ Takis aniwaimai'ina manena koi lovegu bi ya kita.”

Kaimana bi mane a vai natome ai love,

²⁰ bi Yesu i waitalayedina gado, “Aiyai aluwina bi isana mane modonemo ya kenakena?”

²¹ Tedi a giuna gado, “Sisa aluwina.”

Gome te Yesu i giuwedina gado, “Kaimana te bai Sisa aubaina ba Sisa ko vite, bi bai Maimaituwa aubaina ba Maimaituwa ko vite!”

²² Sauginemo Yesu ena giu a vaivaiye, ba a sove bi a gose te a nawa.

*Kenamoito waitalana**(Mak 12:18-27, Luk 20:27-40)*

²³ Sadisi sa waisumaḡa te lava i pekina ba mote ima kenamoito munaḡa, taudidi a nato Yesu lisenemo,

²⁴ bi ai talayena gado, “Tauwailovelove, Mousis i giuwemai te bamoda oloto i naḡi bi mote i wainatuna bi i pekina, ba tasina ee tuwaḡana mba iwapena ya naḡi te libilibi yai tubudi valetina pekipekina aubaina.

²⁵ Mai maso tama lisimaimo olooloto wapedi 7, tautuwaḡa waivini i naḡi bi mote ai natuna, te olotona i peki bi tasina iwape i naḡi.

²⁶ Bi kauwina ḡemotina oloto wailabuna bi waifaionina lisidimo i tubuḡa, mainana eete oloto wai 7 na lisenemo i tava.

²⁷ Muliḡa te mba waivinina i peki.

²⁸ Bi niganana niga oloolotodi 7 mba waivinina a naḡinaḡina, kenamoito munaḡemo ba aiyai mwanena?”

²⁹ Yesu giu i waimunena gado, “Temi kona aigiugiu, banina temi gilugilumina wadubona mote ko iyevi ee Maimaituwa ena ḡailisi mote ko sibe.

³⁰ Kenamoito laḡannemo, lava mote sima naḡi bi tedi kaka sa miyana mai aneaya malamo.

³¹ Temi lava pekipekidi edi kenamoito Maimaituwa i giugiuwemina mote ko iyevi. Tana niga mainana i giu,

³² “Tagu Eiblagam, Aisik bi Deikap edi Maimaituwa.’ Tana mote lava pekipekidi edi Maimaituwa bi lava yawayawasanidi edi Maimaituwa.”

³³ Sauginemo lava kumdi Yesu ena giu a vaivaiye ba ena wailovelove a sove gulate.

*Waḡake laukaina**(Mak 12:28-34, Luk 10:25-28)*

³⁴ Laḡannemo Palisi a vaiye te Yesu, Sadisi i waitupedi, ba a tava ai ḡemotidi.

³⁵ Bi waḡake tauwailovelovena edi bada laukaina, Yesu i wailaulubuna gado,

³⁶ “Tauwailovelove, waḡake mododimo, bamo waḡakena i saḡa gulata?”

³⁷ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Bada em Maimaituwa kwa ḡoyena ba nuwam tabutabunemo, tubuḡim tabutabunemo bi em noḡota tabutabunemo.

³⁸ Niga taunana ba waḡake dolidolina bi laukaina.

³⁹ Bi wailabuna kota, em tau kwa ḡoyena mai bainewa taumḡa kwa ḡoyeḡoyemna mainana.

⁴⁰ Mousis ena waḡake matabudi bi Taugiuwatana edi wailovelove ba niga waḡakedi labu nopodimo a wailovelove.”

*Keliso ba aiyai natuna?**(Mak 12:35-37, Luk 20:41-44)*

⁴¹ Bi sauginemo Palisi ai ḡemotidi bi a miyamiya ba Yesu i waitalayedina gado,

⁴² “Temi ko noḡonoḡotina Keliso ba aiyai natuna?” Bi tedi giu ai munena gado, “Tana Devida natuna.”

⁴³ Bi Yesu i giuwedina gado, “Bainewa te Aluwa Waiyawa Deivida i waiwanavu bi i giugiuna gado,

⁴⁴ ‘Bada egu Bada i giuwena gado, kataiyagumo kwa miyamiyana eete, em ġaviya kaġem dibunemo yàì dubudì.’

⁴⁵ “Bamoda Deivida, Keliso i giugiuwena gado, ‘Egu Bada.’ Bi bainewa te Keliso maso Deivida natuna?”

⁴⁶ Mba ġome mote aiyai ġemoġemotina te Yesu ena giu i waimune. Mba laġannemo te noi i nawana lava matabudi a naila bi mote ai tala munaġe.

23

*Tauwailovelove kaikaiyovudi bi palisi ko kita kauwedi
(Mak 12:38-39, Luk 11:43-46,20:45-46)*

¹ Kamaina bi Yesu ena tauwaikawatana bi lava kumdi i giuwedina gado,

² “Waiġake tauwailovelovena bi Palisi, tedi lava sa wailovelovedina maibena Mousis i wailovelovena.

³ Taunana aubaina temi bai matabuna sa giugiuwemina, ba kamaina te ko votey-ateyaedi. Bi edi kauwa gebogebodi mote koma kaiwatedi, tedi mba kauwidi sa laulauguguyaedina, mote sima kaikaiwatedi.

⁴ Mousis ena waiġake bi tedi waiġake ġesaudi a voyiedi, bi lava sa egelidi te waiġakedi sa kaikaiwatedi. Bi lava mba waiġakedi kaiwatedi sa kabikabi kasaġedi, bi tedi nimedi a bewedi bi mote sima sagusagudi.

⁵ “Tedi kauwa matabudi sa voivoiyedina ba bena lava sa kitedi bi sa soveyedi: Tedi Maimaituwa giuna pepamo sa gilumidi, soledimo sa pani waipatudì bi ġesaudi sa waikalimaedi. Bi gala lofelofedi laupelopelodi sa kotedi bi lava matediġa sa kaikaimoito nawa.

⁶ Soi laġandimo tedi sa ġoyeġoye te gabu poudimo sa miya, bi bolu vanuwidimo ba animiya laukaidi sa ġoyeġoyedi.

⁷ Tedi edi ġoye ba aniwaiġemota gabudimo lava lisidimo sa tava, sai ebonedi bi sa giuna gado, ‘O tauwailovelove.’

⁸ “Bi temi maso mote ai isemina gado, tauwailovelove, banina temi emi tauwailovelove ġemota ota Bada, bi matabumi ba valevaleta kavakava.

⁹ Bi dobumo mote aiyai komai isa gado, ‘Tamamai.’ Banina Tamemi ba ġemota ota malamo.

¹⁰ Kota temi mote aiyai imai isemi gado, ‘Tauwailovelove.’ Banina emi tauwailovelove ba ġemota ota Keliso.

¹¹ Bi aiyai saġasaġa guletina modomimo ba tana taunana emi taupaula.

¹² Taunana aubaina tedi mabai taudiġa sa sivusivu saġedina ba Maimaituwa kaka ya sivu yovoġedi. Bi tedi mabai taudiġa sa sivusivu yovoġedina ba Maimaituwa kaka ya sivu saġedi.”

Kauwa gebogebodi otidi wapedi 7 Palisi bi Waiġake Tauwailovelovena lisidimo

¹³⁻¹⁴ I gebo kauwa, temi waiġake tauwailovelovena bi Palisi lisimimo, temi kaikaiy-ovumi! Lava sa wailaulubu te mala ena waibadamo sa sola saġa bi temi ko moimoito gududi bi edi mataeta ko gudugudu ġavutedi te mote sima solasola saġa. Taunana aubaina, temi mote kaka Mala ena waibada noponemo koma sola saġa.*

¹⁵ “Bi i gebo kauwa, temi waiġake tauwailovelovena bi Palisi lisimimo, temi kaikaiy-ovumi! Temi ko nawa dobu te dobu, nisa te nisa bi emi wailovelove kaikaiyovudimo, lava nuwedi ko vitaledi bi sa kaikaiwatemi. Sauginemo, bi lava i kaiwatemina ba tana iyoyoġa aubaina ya vokaukauwa te kovoġa dabanemo bi dabanemo ya vai mote mai temi ko vaina.

¹⁶ “I gebo kauwa, temi taulauetadoli matapotepotemi. Temi ko giugiuna gado, ‘Bamoda aiyai bi Pali vanuwina isanemo i waisaġina bi i waidoukotona ba mote gebo i voyie. Bi aiyai Pali vanuwina noponemo goldi isanemo i waisaġina bi i waidoukotona ba gebo i voyie.’

¹⁷ Temi bu'ubu'uwimi bi matapotepotemi! Bamo taunana i tausaga, Pali vanuwina e goldi? Pali vanuwina taunana goldi ya voyie te ya waila waiyawa.

¹⁸ Bi kota ko giugiuna gado, ‘Bamoda aiyai olta isanemo i waisaġina bi i waidoukotona ba mote gebo i voyie. Bi bamoda sewasewa olta dabanemo sakosakona isanemo i waisaġina bi i waidoukotona ba gebo i voyie.’

* **23:13-14:** Gilugilumidi wadubodi ġesaudimo lova 14 mote ima kenakena.

¹⁹ Temi matapotepotemi! Bamo taunana i saḡa gulata, sewasewa e olta? Olta taunana sewasewa ya voiye te ya wailla waiyawa.

²⁰ Taunana aubaina aiyai bi olta isanemo i waisaḡinawapana, mba olta bi mwali matabudi olta dabanemo sa kenakenana isedimo i waisaḡina.

²¹ Aiyai bi Pali vanuwina isanemo i waisaḡinawapana, ba vanuwina noponemo Maimaituwa ya miyamiyana isanemo i waisaḡina.

²² Aiyai bi mala isanemo i waisaḡinawapana, ba Maimaituwa bi ena animiya isedimo i waisaḡina.

²³ "I gebo kauwa, temi waigake tauwailovelovena bi Palisi lisimimo. Temi kaikaiyovumi, banina temi kani anikadinidinidi ko laidubudi te dubu wapedi 10 bi dubu ḡemota ba Maimaituwa ko vitevite. Mba kamaina bi niga kauwidi ko gei voyiedi: Didimana, launuwatoi bi moitodidina.

²⁴ Temi tauwaietadoli matapotepotemi! Temi emi waigake kona voivoiyedina ko kitakita kauwedi bi ko wailoveveyedi, bi Maimaituwa ena waigake laukaidi ko sivu-sivuliyedi bi mote komai wailoveveyedi.

²⁵ "I gebo kauwa, waigake tauwailovelovena bi Palisi lisimimo, temi kaikaiyovumi! Temi ledu bi aboma taulidiḡa ko koḡekoḡedi, bi nopomi ba kanitoku bi taumiḡa ko noḡonoḡoti munaḡemi.

²⁶ Temi Palisi matapotepotemi. Temi ledu bi aboma nopodi ko gei koḡedi, kaka taulidi sa visuvisu.

²⁷ "I gebo kauwa, temi waigake tauwailovelovena bi Palisi lisimimo, temi kaikaiyovumi! Temi ba maibena tauyewa dabedi lailaisabusabudi, bi nopodi ba milemiledi bi siliḡe a wanavu.

²⁸ Temi lava sa kitekitemina ba didimana lavemi, bi geḡa te nopomi ba kaiyovu bi gebogebo i wanavu.

²⁹ "Bi i gebo kauwa, temi waigake tauwailovelovena bi Palisi lisimimo. Temi kaikaiyovumi. Banina emi magumagula, taugiuwatana bi didimana lavedi a waipekidina, tauyewidi ko doudoudi bi ko waiwaisiyedi,

³⁰ bi ko giugiuna gado, 'Bamoda wala nove eda magumagula edi laḡannimo, waitedi te miyamiya, maso mote te sagudi bi taugiuwatana tei pekidi.'

³¹ "Mba mainana ko giugiuna ba ko kakamaḡati munaḡemi te temi giukauwa te taugiuwatana tauwaipekidi edi tubulelesa.

³² Kamaina te emi magumagula gebo a voivoiyena koi kovi.

³³ Temi, mwata salama natunatuna! Temi kaka ko nawana iyoyoḡamo, mote ḡemoḡemotina kaka koma naile kamaḡe.

³⁴ "Taunana aubaina taugiuwatana, nuwayuyauya lavedi bi waigake tauwailovelovena ya giugikumagedi lisimimo. Bi temi kaka ḡesaudi koi pekidi, ḡesaudi ko tupalatudi, ḡesaudi kaka bolu vanuwidi nopodimo ko kwapudi, bi ḡesaudi ko kwavi waibabalidi malagai te malagai nopodiḡa.

³⁵ Taunana aubaina didimana lavedi kovoḡidi temi kaka ko vai. Wala Eibola ena saugemo, te i saḡa Belekaiya natuna Sakalaiya ena saugemo i tava. Sakalaiya ba pali vanuwina bi olta mododimo kona laipeki.

³⁶ Giukauwemo ya giugiuwemi, te tauwaipeki matabudi edi kovoḡa kaka niga kimtimi ko vai."

Yesu Yelusalem i wainuwaboyae

(Luk 13:34-35)

³⁷ "Oo Yelusalem dobuna lavemi! Temi taugiuwatana konai pekidi bi Maimaituwa ena tauwainoyanoya, i giugikumagedina lisimimo kona laugakimidi! Bi laḡan matabuna, tagu e ḡoyeḡoye te maso emi lava ei ḡemotidi, maibena kamkam waivinina mabenemo natunatuna ya ḡomoḡomo tawidina, bi temi mote koi aninegu.

³⁸ Taunana aubaina, Maimaituwa kaka pali vanuwina kaka pali vanuwina ya gose bi ya laukavakava.

³⁹ Bi ya giugiuwemi te temi mote koma kita munaḡegu eete, ko giuna gado, "Tana kakavisuvisuna, Bada isanemo ya natonato."

24

Laḡan damona matailidi

(Mak 13:1-23, Luk 21:5-12,16,23)

¹ Yesu Maimaituwa ena vanuwa i gose kamaḡe bi i nawanawa ba ena tauwaiwaiwatana a tava lisinemo. Bi a giuwe te Maimaituwa ena vanuwa ya kita waitete.

² Bi ġome Yesu i giuwedina gado, “Niga kauwidi niganana matabudi kona kitedi? Yà giugiu kauwemi, te ġakima ġemota mote kaka ena gabumo ima kena nonoġa, geġa, bi matabudi kaka sa laubulili.”

³ Mba mulinemo Yesu oya Olip dabanemo i miyamiya, ena tauwaikawaiwatana taudiġa Yesu lisinemo a tava bi ai talayena gado, “Kwa giuwemai te niga kauwidi bai laġannemo sa tubuġa? Bi mataila bai sa tubuġa te ka kitedi bi ka sibe te kaikana laġan damona, kota bainewa ka sibe ġiliuwe te tam em nato laġannina ya tavatava?”

⁴ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Koi kita kauwa te mote aiyai ima aiwaietadoliyemi.

⁵ Banina lava wapewapedi kaka isagumo sa tava bi sa giuna gado, “Tagu taunana Keliso!” Bi tedi kaka lava wapewapedi sa aiwaietadoliyedi.

⁶ Bi laġannemo waigasiġasi dagugudi laulisimo ee manekemo giudi ko vaiyedina ba koma naila! Niga kauwidi ba sa tubuġa, bi mba mote laġan damona.

⁷ Dobu bi dobu kaka sai ġasigasi, bi ġalibona falona ġalibona vaitena kaka sai ġasigasi. Bi dobu wapewapedi nopodimo gomala bi yoyo sa tubuġa.

⁸ Niga kauwidi matabudi yavidi ba maibena waivini wainatuna ya sulusuluvaina yavina.

⁹ “Mba laġannemo temi kaka sa panimi bi babada nimedimo sa sivumi, bi tedi sa laukivigebogeboyemi bi sai pekimi. Lava matabudi dobumo kaka sa dabokemi banina temi tagu ko waisumaġegu.

¹⁰ Mba sauginemo lava wapewapedi kaka waisumaġa sa kaisako bi tedi kaka edi lava sa dabokedi bi sa kaisoluġedi,

¹¹ bi taugiuwatana kaikaiyovudi wapewapedi mba laġannemo kaka sa laumaġata bi lava wapewapedi sa ai waietadoliyedi.

¹² Bi lava wapewapedi edi nuwawaina Maimaituwa lisinemo kaka sa uba banina, Maimaituwa giuna mote sima kaikaiwata.

¹³ Bi tana aiyai ya moitodidina bi ya waisumaġana kaka damonemo ya yawasana.

¹⁴ Bi Maimaituwa ena waibada giuna visuvisuna dobumo lava matabudi lisidimo sa lauguguyae te sa vaiye, muliġa kaka laġan damona ya tava.

¹⁵ “(Temi tauiyava niga giuna banina ko sibe kauwe.) Laġannemo kauwa waimatawalawalana ko kita bi gabu waiwaiyawinemo ya tubutubuġa, ba ko noġoti te Taugiuwatana Daniyela bai i giugiuwena taunana ya tubutubuġa.

¹⁶ Bi tedi mabai Diudiyamo miyemiyedi ba oya aubaina sa velau.

¹⁷ Bi aiyai vanuwa dabanemo ba mote ima yovo ena ġonaġona vanuwa noponemo ima legaudi.

¹⁸ Bi aiyai daibimo mote ima munaġa vanuwemo ena gala vaina aubaina.

¹⁹ Mba laġandimo ba i pilipili gulata, waivini bwagebwagedi bi vaivaisudi lisidimo.

²⁰ Temi Maimaituwa lisinemo ko laupali te niga kauwidi mote bodubodumo ee Waiyawasi Laġandimo sima tubuġa, bamoda sa tubuġana ba bainewa ko naila ko nawa?

²¹ Banina mba laġandimo kauwa pilipilidi kaka sa tubuġa. Mote wala mainana dobu pakanemo eete niganana, bi mote mai kitana kaka ima tubuġa munaġa.

²² Bi bamoda Maimaituwa mba pilipili laġandi i kita kamagedi maso mote aiyai ġemota i yawasana. Bi ena lava i vinevinedina kedi nawamo, taunana aubaina mba laġannidi i taiwatiġedi.

²³ Bi mba laġandimo bamoda aiyai ya giuwemina gado, ‘Ko kita, Keliso naniga, ee tana nanoko!’ Mba komai sumaġe.

²⁴ Banina Keliso kaikaiyovudi bi taugiuwatana kaikaiyovudi kaka sa laumaġata bi mataila bi anisove kauwidi sa voiyedi, te Maimaituwa ena vinevine lavedi sa aiwaietadoliyedi.

²⁵ Taunana aubaina ko kita kauwa, mwali matabuna kaikana e giu wainonomi.

²⁶ “Taunana aubaina bamoda aiyai ya giuwemina gado, ‘Keliso noko kalakalalelemo.’ Mote kuma laufi bi kuma nawa. Ee bamoda ya giuwemina gado, ‘Tana naniga vanuwemo.’ Mote komai sumaġe!

²⁷ Banina Tana Taunana Natuna ena laġan ya natona mai namanamali ya kem te galewa matabuna ya lai yana.

²⁸ Bamo musala pekina ya kenakena, ba ġome taudou sa waigemotidi.”

*Yesu ena nato munaġa
(Mak 13:24-27, Luk 21:25-27)*

²⁹ “Mba pilipilidi mulidimo ba suwala yai boimatuwa, bi nawalai mote ima yana. Bi kipola galewemo sa kuluva bi ġaigailisidi sawasawamo matabudi sa gusu bi edi eta sa paledi.

³⁰ “Mba sauginemo galewemo kaka mataila ya laumaḡata te Tana Taunana Natuna ya natonato, bi dobumo lava matabudi kaka sa ḡaba te sa ḡaba gulata. Bi Tana Taunana Natuna, ḡailisi vaitena manamalina, galewaḡa magiyouna ya yovoyovona kaka sa kita.

³¹ Tana ena aneya ya giukamaḡedi te bwagigi sa suvesuve gulate ba sa nawa dobu liuna 4 nopodimo bi ena lava vinevinedi sa laitupa nawedi dobu isuna te isuna.”

Wailovelove Damaya kainemo
(Mak 13:28-37, Luk 21:29-33)

³² “Temi kai damaya waigayona ko sibe kauwe. Laḡannemo damaya lagalagana sa nimagala, sa kini bi sa gidagidava, ba ko sibe otige te bodubodu laḡannina.

³³ Mba kauwina ḡemotina mainana, laḡannemo kauwa gebogebodi sa tubutubuḡa ba ko sibe otigedi te Bada ena nato laḡannina kaikana ya tavatava.

³⁴ Tagu giukauwemo, ya giugiuwemi te niga kimtina mote kaka sima peki kovi, eete niga kauwidi matabudi sa tubuḡa.

³⁵ Mala bi dobu kaka sa launeḡaneḡa, bi tagu giugu, mote kaka ima launeḡaneḡa.”

Bada ena nato munaḡa
(Mak 13:32-37, Luk 17:26-35)

³⁶ “Tana Taunana Natuna ena nato munaḡa laḡanna ee saugina mote aiyai i sibe, mote aneya malamo ee Natuna bi Tamana taunaḡa i sibe.

³⁷ “Tana Taunana Natuna kaka ya natona, maibena Nowa ena laḡannimo kauwa i tubutubuḡana mainana.

³⁸ Mba laḡandimo, muliḡa kaka kabaita, ba lava a kanikani, a tegotego, a naḡinaḡi ba laḡan i tava te Nowa gulamo i valageta.

³⁹ Bi lava mote a sibe te bai lisidimo ya tubuḡa, tedi a miyamiya yabayababa bi kabaita i yovo te matabudi i nawedi. Tana Taunana Natuna ya nato munaḡana ba niga kauwina ḡemotina mainana kota ya tubuḡa.

⁴⁰ Mba laḡannemo ooloto labu sa bayabayau bi Maimaituwa kaka ḡemota ya kailageti nawe bi ḡesauna ya miya gwasu.

⁴¹ Bi waiwaivini labu kani sa laulaḡisi, bi Maimaituwa kaka ḡemota ya kailageti nawe, bi ḡesauna ya miya gwasu.

⁴² “Taunana aubaina laḡan matabuna koi kita kauwa, banina emi Bada ena tava laḡanna mote ko sibe.

⁴³ Bamoda vanuwa taniwagina taudanedanene ena tava laḡanna i sibe kauwena, ba didiyau ya yave te taudanedanene mote ena vanuwa ima lolo.

⁴⁴ Taunana aubaina temi vaitemi ko vononoḡa bi koma miyamiya yabayababa, banina Tana Taunana Natuna ena nato munaḡa sauginemo ba yai tagugumi.”

Taupaula bagibagina bi kaikaigwana
(Luk 12:41-46)

⁴⁵ “Taupaula aiyai nuwanuwayuyayana ya moimoitodidina tana taunana Bada i vine te ena lava ya labelabedi bi laḡan kauwemo ya waikanidi.

⁴⁶ “Laḡannemo ena Bada ya tava munaḡa bi ya kita te ena taupaulana noya visuvusuna i voyiena ba kamaina te mai'ia ya vai.

⁴⁷ Giukauwemo ya giugiuwemi te Bada ena ḡonaḡona matabudi kaka mba taupaulina ya vite te yai badayedi.

⁴⁸ Bi bamo te taupaula nopona gebogebona ba ya giuna gado, ‘Egu bada walaka i nawa bi ya alamiya.’

⁴⁹ Gome ena lava i kwapudi bi tana i nawa tautego bu'uwa vaitedi a kanikani bi a tegotego.

⁵⁰ Mba kauwidi i voivoiye nawedi bi ena bada i tavana mote i sibe.

⁵¹ Mba laḡannemo Bada kaka mba taupaulina gebogebona ya douḡavugavuki bi lava kaikaiyovudi edi gabumo ya pwalaḡe nawe. Bi gome kaka ya lauiaiyo bi mwakana ya sanawaikikokikodi.”

25

Totopa 10 lautaulalana

¹ “Mba sauginemo mala ena waibada kaka mai totopa 10, edi lampa a legaudi bi a potiyovo a nawa te lawelawe sa banavi.

² Matabudi 5 ba opeopedi bi 5 ba nuwanuwayueyedi.

³ Gome totopa opeopedi edi lampa a legaudi bi kalesin dubidi mote a legaudi.

⁴ Bi totopa nuwanuwayueyedi ba edi kalesin dubidi lampa aubaidi a legaudi.

⁵ Bi lawelawe mote i tava makai, taunana aubaina tedi matedi a yaune te a kena kwavu.

⁶ “Kamaina bi dudubala modonemo, lava a binauna gado, ‘Lawelawe kaikana i tava! Ko potiyovo bi ko velaubeye.’

⁷ Gome totopa matabudi a kena moito bi edi lampa a kanonoḡidi.

⁸ Kamaina bi waivini opeopedi edi lava nuwanuwaueyuedi a giuwedina gado, ‘Aee, kalesin maso kona vitemai, ema lampa sa pekipeki.’

⁹ Bi waivini nuwanuwaueyuedi edi lava opeopedi edi giu ai munena gado, ‘Geḡa, tama mote luvana te kalesin ka vitemi. Temi ko nawa te bamo kalesin sa gimegimelina ḡome ko gimeli.’

¹⁰ “Kamaina bi tedi kalesin gimelina aubaina a nawanawa ba mulidimo, lawelawe i tava. Bi totopa mabai kaikana a vovonoḡana, tedi lawelawe vaitena a nawa naḡi soina vanuwina noponemo a valaḡeta, bi mataeta i waidougudu.

¹¹ Bi totopa opeopedi muliḡa a tavatavana a giuna gado, ‘Aee Bada, aee Bada, maso mataeta kuna kaikamaḡe aubaimai!’

¹² Gome lawelawe totopa opeopedi edi giu i waimunena gado, ‘Yà giugiu kauwemi te tagu mote yà sibemi.’

¹³ “Taanana aubaina, ko vokaukauwa, banina temi laḡan ee awa ya natonatonata mote ko sibe.”

Taunoya maso noya visuvisuna a voiye Bada aubaina

(Luk 19:11-27)

¹⁴ “Kota Mala ena waibada ba niga mainana: Laḡan ḡemota muliḡa kaka lava ya nawana, bi ena taupaula i giuwedi te tana ena mane sa labe.

¹⁵ Kamaina bi ḡemoḡemotaḡa edi vaivai luvanemo mane i vitedi, ḡemota 5 tausan kina i vite, ḡesau 2 tausan kina i vite, bi kota ḡesau 1 tausan kina i vite. Gome te i nawa dobu ḡesaunemo.

¹⁶ Bi taupaula 5 tausan kina i vaivaina, tana i nawa te manena i noyae te 5 tausan kina ḡesauna i voiye.

¹⁷ Kauwina ḡemoḡemotina kota mainana taupaula 2 tausan kina i vaivaina, tana i nawa te manena i noyae te 2 tausan kina ḡesauna i voiye.

¹⁸ Bi taupaula 1 tausan i vaivaina, ba i nawa te doḡa i keli bi noponemo ena bada ena mane i sako waidavo.

¹⁹ “Mba taupaulidi edi bada i miya gulata kaka i tava munaḡa, bi i waigemotidi te i ḡoyeḡoyena maso mane lisidimo i sibe.

²⁰ Taupaula 5 tausan kina i vaivaina i tava te ena bada i giuwena gado, ‘Kwa kita, tam 5 tausan kina kuna vitegu bi e noyae te 5 tausan kina ḡesauna e voiye.’

²¹ Gome ena Bada giu i waimunena gado, ‘I visu kauwa, tam taupaula visuvisum bi waipatutum! Tagu mwali ḡaubona e vitem bi tam kuna noyae te i didiga. Taunana aubaina tagu kaka yà voiye te mwali wapewapedi kwai badayedi. Kwa nato bi tagu em Bada vaitegu tai nuwavisu.’

²² “Bi taupaula 2 tausan kina i vaivaina i tava bi i giuna gado, ‘Bada, tam 2 tausan kina kuna vitegu, bi e noyae te 2 tausan kina ḡesau e voiye.’

²³ Gome ena Bada giu i waimunena gado, ‘I visu kauwa, tam taupaula visuvisum bi waipatutum! Tagu mwali ḡaubona e vitem bi tam kuna noyae te i didiga. Taunana aubaina tagu kaka yà voiye te mwali wapewapedi kwai badayedi. Kwa nato bi tagu em Bada vaitegu tai nuwavisu.’

²⁴ “Bi taupaula 1 tausan kina i vaivaina i tava bi i giuna gado, ‘Bada, tagu e sibem te tam lava medimedim. Tam mote kuma bayabayau bi nonoḡina kwa laulauyaba bi kota mote kuma wadiwadi bi nonoḡina kwa laulaulaka.

²⁵ Taunana aubaina tagu e naila te e nawa em mane dommo e sakowaidavo. Kwa kita niga ena mane kuna viteviteḡuna yà vitevite munaḡem.’

²⁶ Gome ena Bada giu i waimunena gado, ‘Tam taupaula gebogebom bi matamatagayawim. Kuna sibe te tagu mote yàma bayabayau bi nonoḡina yà yabayaba bi tagu kota mote yàma wadiwadi bi nonoḡina yà laulaulaka.

²⁷ Mba kamaina, bi tam egu mane maso hanikemo kuna sako bi i noya. Te tagu e munaḡa tavana, maso dabanemo anitaipwatana vaitena e vai.’

²⁸ “Taanana aubaina, niganana niga taupaulina gebogebona lisenemo mane ko vai kamaḡe te taupaula 10 tausan kina tauvoiye ko vite.

²⁹ Taunana aubaina, aiyai lavana bai mwalina a vite bi i voivoiye kauwena kaka dabanemo yai autawi. Bi aiyai lavana mwali bai a vite bi mote i voivoiye kauwe ba avena te lisenemo ḡaubona ya kenakenana bi tagu kaka yà kaikamaḡe.

³⁰ Mba taupaulina ba matamatagayawina, ko pwalaḡe nawe boimatuwemo bi ḡome ya lauaiyoi bi mwakana ya sanawaikikokikodi.”

Malaetala laḡanina

³¹ “Laḡannemo Tana Taunana Natuna manamalina ya yovona, ena aneya mat0abudi vaiteidi, ba ena animiya namanamalinemo ya miya.

³² Bi lava matabudi dobumo kaka matanemo yai ḡemotidi bi ya dailidina, maibena taugamo sipu bi gouti ya daidailidina.

³³ Tana kaka kataiyanemo sipu ya sivudi, bi ḡeniyenemo gouti ya sivudi.

³⁴ “Bi ḡome kaka galibona lava mabai kataiyanemo taumiya ya giuwedina gado, ‘Ko nato temi mabai Tamagu i kakavisuvisumina, bi emi gagasa ko vai. Banina muliḡa kaka Maimaituwa dobu i voyiena bi temi ena waibada i kakanonogina noponemo ko miya.

³⁵ Banina tagu kani e peki bi temi konai kanigu, bi gadogu i magu bi gauba kona vitegu te e tego. Bi walidobu lavagu e nawanawa bi temi kona giuvaigu emi vanuwemo.

³⁶ Bi tagu gala e malumaluwabiye bi temi konai galagu, tagu e sida bi temi kona labe kauwegu. Tagu biliwelokomo e miyamiya bi temi kona vakitagu.’

³⁷ “Ḡome didimana lavedi Bada ena giu sai munena gado, ‘Bada, bamo ḡome kani kuna peki bi kei kani bagibagim. Ee gadom i magubi gauba ke vitem kuna tego?’

³⁸ Bamo ḡome walidobu lavam kuna nawanawa, bi ke giuvaim ema vanuwem0o, ee gala kuna malumaluwabiye, bi kei galam?’

³⁹ Bamo ḡome ke kitam kuna sida ee biluwelokomo kuna miyamiya bi ke vakitam?’

⁴⁰ “Bi Galibona kaka edi giu yai munena gado, ‘Giukauwemo ya giugiuwemi, te bai kauwina kona voivoiyena valevaletigu ee nuvunuvugu yovoyovodi lisidimo ba tagu lisigumo kona voiye.’

⁴¹ “Bi kota ḡeniyana yawaninemo sa miyamiyana kaka ya giuwedina gado, ‘Temi mabai Maimaituwa i pasipasilimina, ko nawa tabumimo, ko nawa kai kalakalati nonoḡinemo, Seitan bi ena aneya aubaidi Maimaituwa i kaka nonoḡinemo.

⁴² Banina tagu kani e peki, bi mote kani ko vitegu e kani, gadogu i magu, bi mote gauba ko vitegu e tego.

⁴³ Tagu walidobu lavagu e nawanawa, bi mote ko giuvaigu, tagu gala e malumaluwabiye bi mote koi galagu, tagu e sida bi mote koi nenetegu bi kota biliwelokomo e miyamiya bi mote ko vakitakitagu.’

⁴⁴ “Tedi kota Bada ena giu sai munena gado, ‘Bada, bamo ḡome ke kitam kani kuna peki ee gadom i magu ee kuna nawanawa ee gala kuna malumaluwabiye ee kuna sida ee biliwelokomo bi mote ke sagum?’

⁴⁵ “Bi tana kaka edi giu yai munena gado, ‘Giukauwemo ya giugiuwemi te bai kauwina valevaletigu ee nuvunuvugu yovoyovodi lisidimo mote ko voiye ba tagu kota lisigumo mote ko voiye.’

⁴⁶ “Ḡome kaka tedi kovoḡa kenakena nonoḡinemo sa nawa bi didimana lavedi ba yawasana kenakena nonoḡinemo sa miya.”

26*Waibabada Yesu kana pota a yesi*

(Mak 14:1-2, Luk 22:1-2)

¹ Laḡannemo Yesu niga kauwidi matabudi i giuwedi mulinemo ba ena tauwaikawaiwatana i giuwedina gado,

² “Temi kona sibe te laḡan labu matademo te Vawaitauli soina, bi Tana Taunana Natuna kaka lava nimedimo sa sako te sa tupalatu.”

³ Ḡome pilisi edi babada bi babada ḡesaudi vaiteidi, pilisi saḡasaḡa guletina isana Kaiyapas ena vanuwemo ai ḡemotidi.

⁴ Bi tedi ai ogatala te Yesu kandavonemo sa pani bi sai peki.

⁵ Bi tedi a giuna gado, “Niga kauwina mote soi noponemo tama voiye bamoda ta voyiena ba lava waigasiḡasi sa kelisali.”

Waivini masi panapanena Yesu dabanemo i ḡini

(Mak 14:3-9, Luk 7:37-38, Dyn 12:1-8)

⁶ Mba sauginemo ba Yesu Betenimo, oloto isana Saimon sida kapa vaivaina ena vanuwemo i miyamiya.

⁷ Ḡome Yesu teibolo diyanemo i miya giligili bi i kanikani ba waivini masi panapanena dubina maiina dididiga, i avala tavaite te Yesu dabanemo i ḡini.

⁸ Bi laḡannemo ena tauwaikawaiwatana niga kauwina a kitakita ba nuwedi i medi bi a giuna gado, “Bai aubaina masi panapanena ya waiyakali?

⁹ Niga masina panapanena maso i kuneye te mane dididiga i vai bi lava waiyamoyamonidi i vitedi.”

¹⁰ Gome Yesu edi noḡota i sibe taunana aubaina i giuwedina gado, “Bai aubaina niga waivinina ko kaka nuwalaḡalaḡa? Tana kauwa visuvisuna lisigumo i voiye.

¹¹ Temi laḡan matabuna lava waiyamoyamonidi waitedi ko miyamiya. Bi tagu mote waitemi laḡan matabuna tama miya nonoḡa.

¹² Tana masi panepanena tunigumo i ḡinina ba dobogu aubaina i kanonoḡi.

¹³ Tagu giukauwemo ya giugiuwemi te bamo ḡome giu visuvisuna sa laulauguyae dobu matabuna noponemo ba niga waivinina bai i voivoiyena, sa noḡoti bi sa giuwata.”

*Diudas i waianina te Yesu ya sakoyovoge
(Mak 14:10-11, Luk 22:3-6)*

¹⁴ Gome ena tauwaikawaiwatana 12 nopodimo ḡemota isana Diudas Iskaliot, tana i nawa pilisi edi bada lisinemo,

¹⁵ Bi i waitalayena gado, “Bamoda tagu Yesu nimemimo ya sakona, ba visamo koi maiigu?” Kamaina bi tedi mane a iyevi te silva wapedi 30 a vite.

¹⁶ Mba laḡannemo bi noi i nawana ba Diudas eta i tavutavu te gavogavo ya vai bi Yesu nimedimo ya sako.

*Yesu ena tauwaikawaiwatana waitedi Vawaitauli soina a kani
(Mak 14:12-16, Luk 22:7-13)*

¹⁷ Kamaina bi buledi mote muu'a waitena, soina laḡanna dolidolina, Yesu ena tauwaikawaiwatana a tava lisinemo bi ai talayena gado, “Bamo ḡome kwa ḡoyeḡoyena Vawaitauli soina aubaim kakanonoḡi te kwa kani?”

¹⁸ Bi tana giu i waimunena gado, “Ko nawa malagai didiginemo, oloto ḡemota lisinemo bi ko giuwena gado, “Tauwailovlove i giuna gado, egu laḡani kauwa i tava, te egu tauwaikawaiwatana waitedi em vanuwemo Vawaitauli soina ka voiye.”

¹⁹ Kamaina bi Yesu bai i giugiuwena mainana ena tauwaikawaiwatana a voiye. Tedi a nawa bi Vawaitauli soina a kanonoḡi.

²⁰ Bi laḡannemo i auaubiga ba Yesu ena tauwaikawaiwatana 12 waitedi teibolo diyana a miya kwaivivili bi a kani.

²¹ Tedi a kanikani ba i giuwedina gado, “Ya giugiu kauwemi te modomimo ḡemota kaka tagu ya sako yovoḡegu.”

²² Gome tedi ai nuwaboya kauwa bi ḡemoḡemotaḡa ai talayena gado, “Bada, giukauwa te mote tagu?”

²³ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Tana aiyai nimana abomemo i waidakwa yovoḡena vaitegu, tana taunana kaka ya sako yovoḡegu.

²⁴ Bi Tana Taunana Natuna kaka ya peki, gilugilumina wadubonemo i giugiuna mainana, bi i gebo kauwa te lava aiyai Tana Taunana Natuna ya sakosakoyovogena. I visu te mba lavana maso mote i tubuḡa.”

²⁵ Bi Diudas tana taunana Yesu tausakoyovogena i giuna gado, “Tauwailovlove giukauwa te mote tagu?” Bi Yesu giu i waimunena gado, “Giukauwa tam taunana.”

*Yesu ena tauwaikawaiwatana buledi bi waen i vitedi
(Mak 14:22-26, Luk 22:15-20, 1 Ko 11:23-25)*

²⁶ Tedi a kanikani bi Yesu buledi i vai, i kavisuvisu, i kivi bi ena tauwaikawaiwatana i vitedi bi i giuna gado, “Ko vai bi ko kani, niga ba tagu tubuḡigu.”

²⁷ Kamaina bi ledu i vai, Maimaituwa i waiebone bi i vitedi bi i giuna gado, “Temi matabumi niga ledunemo ko lautego.

²⁸ Niga ba kwasinigu waianina aubaina, i nuwaḡini, lava wapewapedi edi gebogebu, noḡoti kamaḡedi aubaina.

²⁹ Tagu ya giugiuwemi te niganana bi noi i nawana niga waenina mote yaḡa tego munaḡe, eete mba laḡannemo kaka Tamagu ena waibadamo, temi waitemi waen valivaliuna ta tego.”

³⁰ Gome tedi a sale kovi te a nawa oya Olip dabanemo.

*Yesu Pita ena valele i gei giuwata
(Mak 14:27-31, Luk 22:31-34, Dyn 13:36-38)*

³¹ Gome Yesu ena tauwaikawaiwatana i giuwedina gado, “Mateya dudubalinemo temi matabumi kaka tagu ko gosegu. Banina gilugilumina wadubonemo i giuna gado, “Tagu kaka sipu taugamodi yaḡi peki bi sipu yalaboluboluna kaka sa dabalala.”

³² “Bi tagu pekimo ya kenamoito munaḡana, kaka ya doli Galilimo te ḡome ya banavimi.”

³³ Gome Pita, Yesu ena giu i waimunena gado, “Bamoda lava matabudi sa gose kamaḡem, bi tagu mote kaka yaḡa gosem.”

³⁴ Ğome Yesu giu i waimunena gado, “Yà giugiu kauwemi, mateya dudubalinemo, muliġa kaka kamkam ya ġabana, tam kaka mala faiona kwa valele te mote ku sibegu.”

³⁵ Bi Pita i giuna gado, “Mote kaka yàma valeleyem, kamaina te vaitem ta peki.” Bi ena tauwaikawaiwatana matabudi giuna ġemotina a vato.

Yesu Getsemenimo i laupali
(Mak 14:32-34, Luk 22:39-46)

³⁶ Kamaina bi Yesu ena tauwaikawaiwatana waitedi a nawa dobu isana Getsemenimo bi i giuwedina gado, “Temi niga ġome ko miyamiya bi tagu yà nawa noi ġome bi yà laupali.”

³⁷ Tana, Pita bi Diyebedi natunatuna labu i waidolidi bi ġome i wainuwaboya kauwa bi nuwana i toitoi.

³⁸ Kamaina bi i giuwedina gado, “Tagu nopogu nuwaboya i waiwanavu te yai pekigu. Niga ġome ko miya bi ko waikita.”

³⁹ Bi Yesu i taunawa tabunemo te doġamo i kuluva yovo bi i laupalina gado, “Tamagu, bamoda em ġowana te niga wainuwatoina leduna lisigumo kwa kaikamaġe. Bi ġeġa te, mote tagu egu ġowana bi tam em ġowana.”

⁴⁰ Ğome i tava munaġa, ena tauwaikawaiwatana lisidimo bi i kitedi te a kenakena ba Pita i giuwena gado, “Temi maso ġemoġemotina awa ġemota kona miya bi konai kita?”

⁴¹ Temi koi kita kauwa bi ko laupali te mote laulubumo koma kuluva. Banina aluwa pali ya ġoyeġoye, bi tubuġa i gwaġa.”

⁴² Tana i munaġa nawa bi i laupalina gado, “Tamagu, bamoda niga wainuwatoina leduna lisigumo mote kuma kaikamaġe ba kamaina te yà tego, kamaina te em ġowana ya tubuġa.”

⁴³ Sauginemo i tavatava munaġa ba i kita te ena tauwaikawaiwatana a kenakena, banina matedi a yaune kauwa.

⁴⁴ Kamaina bi tana i gosedi i munaġa nawa, bi pali i waifaioni bi giudi ġemotidi i vatodi.

⁴⁵ Bi i munaġa tava ena tauwaikawaiwatana lisidimo bi i giuwedina gado, “Temi yaġolo ko kenakena bi ko waiyawasi? Ko kita, saugina kaikana i tava, te Tana Taunana Natuna ġebogebo lavedi nimedimo sa sako.

⁴⁶ Ko moito bi ta nawa, tausakoyovoġegu kaikana i tava.”

Yesu a pani
(Mak 14:43-50, Luk 22:47-53, Dyn 18:2-12)

⁴⁷ Yesu yaġolo i giugiu, ba ena tauwaikawaiwatana 12 nopodimo ġemota, isana, Diudas i tava. Bi pilisi edi babada bi babada nananakidi tedi lava kumna dididiga a giukamaġe te tana vaitena a tava, nimedimo kepata bi mada kai a legaudi.

⁴⁸ Niganana tausakoyovoġena mataila lisidimo ya voyiyena i giuwedi: “Bamo lavana yài suluvana, ba tana taunana ko pani.”

⁴⁹ Kamaina bi Diudas i nawa ota Yesu lisenemo, bi i giuna gado, “Ebom tauwailovelove!” Bi i waisuluve.

⁵⁰ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Goma, bai noġotina aubaina kuna tavana ba kwa voyiye.” Ğome olooloto a moito nawa te Yesu a kaididi bi a pani nawe.

⁵¹ Mba ġome te Yesu ena tauwaikawaiwatana ġemota, kepata i kaikailaġetina ba pilisi edi bada ena taupaula beyana i tadikamaġe.

⁵² Bi Yesu i giuwena gado, “Em kepata ena gabumo ku sako munaġe, tedi mabai kepatemo sa laulauġasina, kaka kepatemo sai pekidi.

⁵³ Gode temi mote ko sibe, tagu tamagu lisenemo yài baġana sagu aubaina ba noi taunana aneya a wapa kauwana ya giukamaġe yovoġedina, kaka tauwaiġaviya 72 tausan.

⁵⁴ Bamoda mainana yà voyiyena ba bainewa gilugilumina wadubonemo bai i giugiuwena banina ya tubuġa?”

⁵⁵ Mba sauginemo Yesu lava kumna i giuwedina gado, “Tagu gode taudanedanene edi bada te temi mada bi kepata waitedi kona tava te ko panigu? Tagu laġan matabuna pali vanuwina ganakukuna noponemo e miya bi e wailove, bi temi mote ko panigu.

⁵⁶ Bi niga kauwidi matabudi a tubuġana banina wala taugiuwatana a gilugilumina luvanemo sa tubutubuġa.” Ğome ena tauwaikawaiwatana matabudi Yesu a gose, bi a naila a nawa.

Yesu bolu babadidi matedimo i moito
(Mak 14:53-65, Luk 22:54-71, Dyn 18:12-24)

⁵⁷ Bi mabai Yesu a panipanina ba ai doli nawe pilisi edi bada Kaiyapas ena animiyamo, ġome ba waiġake tauwailovelovena bi babada ġesaudi a waiġemotidina lisidimo.

⁵⁸ Pita, laumanemanekemo Yesu mulinaḡa i natonatona eete pilisi saḡasaḡa guletina ena animiya ganakukunemo, i sola nawa. Bi ḡome tauyava vaiḡedi a miyatulu bi i waikita te bainewa Yesu sa etale.

⁵⁹ Bi pilisi edi babada bi bolu babadidi, matabudi giu kaikaiyovudi a tavutavugedi te giudimo maso Yesu ai wavu bi ai peki.

⁶⁰ Avena te tedi kaiyovu wapewapedi a saḡedi, bi bamo mote giu kauwa a banavi. Kamaina bi lava labu a miya moito,

⁶¹ bi a giuna gado, “Niga lavana i giuna gado, ‘Tagu ḡemoḡemotigu Maimaituwa ena vanuwa ya koisuwa bi laḡan faiona nopodimo ya ḡala munaḡe.’”

⁶² Gome pilisi saḡasaḡa guletina i miyamoito bi Yesu i giuwena gado, “Lava bai sa giugiuwemna kwa vaivaiye? Tam edi giu kwai munedu, ee geḡa?”

⁶³ Kamaina bi Yesu i miya moimoisili. Gome Pilisi saḡasaḡa guletina Yesu i giuwena gado, “Maimaituwa yawayawasanina isanemo ya giugu vavasagem te kwa giuwemai, te tam taunana Keliso, Maimaituwa Natuna.”

⁶⁴ Yesu giu i waimunena gado, “Emaso, kuna giugiuna mainana. Bi matabumi ya giugiuwemi te laḡan ya natonatona kaka Tana Taunana Natuna Maimaituwa ḡaiḡailisina kataiyanemo ya miya, bi malaḡa magiyouna ya yovoyovona ko kita.”

⁶⁵ Gome Pilisi saḡasaḡa guletina ena gala i lisidi bi i giuna gado, “Tana i waidiboḡana kona vaiye! Bai tai talatavu munaḡe? Kona kita ena waidiboḡa kaikana kona vaiye.

⁶⁶ Temi bainewa ko noḡonoḡoti?” Bi tedi giu ai munena gado, “Tana kamaina te ya peki.”

⁶⁷ Gome tedi Yesu matana a kaniso bi nimedimo a paide. Bi ḡesaudi a launevakau,

⁶⁸ bi a giuwena gado, “Keliso, kwa giuwemai te aiyai i kativunum?”

Pita Yesu i valeleye

(Mak 14:66-72, Luk 22:56-62, Dyn 18:25-27)

⁶⁹ Pita ganakuku noponemo i miyamiya bi taupaula waivinina i tava lisinemo, bi i giuwena gado, “Tam kota Galili Yesuna vaitena kona nawanawa.”

⁷⁰ Bi tana matabudi matedimo i valeleye bi i giuna gado, “Tam bai kwa giugiuwena, tagu mote e sibe.”

⁷¹ Pita ganakuku mataetinemo i potipotiyovo ba waivini ḡesau kota Pita i kita, bi ḡome lava i giuwedina gado, “Niga lavanana Nasalet Yesuna vaitena a nawanawa.”

⁷² Bi waisaginemo i valele munagana gado, “Tagu mba olotona mote ya sibe!”

⁷³ Tedi a miya mote i lofa, ḡome mabai a moimoitona a saḡa a nawa Pita lisinemo bi a giuna gado, “Giukauwa tam taunana edi tau ḡemota, kalinam ke vaiye gone.”

⁷⁴ Bi Pita i giuna gado, “Bamoda e kaiyovuna ba Maimaituwa kaka ya kovogigu.”

ḡome te Pita i giuwapana gado, “Tagu giukauwemo ya giugiuwemi te mba olotona mote ya sibe.” Noi taunana te kamkam i ḡaba.

⁷⁵ Gome te Pita Yesu bai i giugiuwena i nogotina gado, “Muliga kaka kamkam ya ḡabana, bi tam mala faiona kwa valeleyegu.”

Bi ḡome Pita i potiyovo i nawa bi i ḡaba gulagulata.

27

Diudas taunaḡa i waipeki munaḡe

(Giu 1:16-19)

¹ Olaolala kaikana pilisi edi babada bi waibabada ḡesaudi ai ogatala te Yesu sai peki.

² ḡome Yesu nimana a panidi bi ai doli nawe Loum gabemanina isana Paelat, nimanemo a sako.

³ Bi laḡannemo tausakoyovoḡe Diudas i vaiye te Yesu waipekina a giugiuwe, ba tana i waiuvala, bi i wainuwaboya kauwa. Kamaina bi Diudas silva wapedi 30 i munagedi, pilisi edi babada bi waibabada lisidimo.

⁴ Bi i giuna gado, “Tagu gebo e voiye te lava visuvisuna e sakoyovoḡe te sai peki yababe.” Bi tedi a giuna gado, “Mba tam em nuwaboya, mote tama.”

⁵ Kamaina bi Diudas i nawa Maimaituwa ena vanuwemo bi mane i waiyamonidi bi i potiyovo i nawa te taunemo gadona i duli.

⁶ ḡome pilisi edi babada manedi a laitupedi bi a giuna gado, “Mote i visu te niga manedi pali vanuwina manena vaitena tamai ḡemotidi, banina manenemo peki i tubuḡa.”

⁷ Gome tedi ai ogatala bi mba manenemo, gulewa taupatipatidi lisinemo doḡa a gimelivai te tautavatava edi aniwaikowaga.

⁸ Taunana aubaina mba gabuna yaḡolo sa waiisana kwasina doḡana.

⁹ Niga kauwina ba taugiuwatana Delimayi bai i giugiuwena, luvanemo i tubuḡa. Tana i giuna gado, “Israël lavedi tana ena peki silva wapedi 30mo sai mai'i. Bi mba silvidimo

¹⁰ gulewa taupatipatidi ena doḡa a gimelina. Bada i giugiuna luvanemo i tubuḡa.”

Paelat Yesu i etale

(Mak 15:2-15, Luk 23:2-25, Dyn 18:29-40)

¹¹ Yesu i nawa gabemani isana Paelat matanemo i moito bi Paelat i waitalayena gado, “Tam Diu edi ḡalibona, ee?” Bi Yesu i giuna gado, “Emaso, kuna giugiuna mainana.”

¹² Gome pilisi edi babada bi waibabada ḡesaudi Yesu ai wavu, bi tana lisidimo mote bai i giuwe.

¹³ Kamaina bi Paelat Yesu i waitalayena gado, “Tam lava sa waiwavumna, kwa vaivaiyedi ee geḡa?”

¹⁴ Bi Yesu mote bamo edi giu i waimune lubu. Taunana aubaina gabemani i sove gulata.

¹⁵ Bi Vawaitauli soinemo, gabemani ena vaivaimo ba lava kumdi, bi aiyai lavana biliwelokomo waianinena taunana ya kaikaikamaḡe.

¹⁶ Bi mba laḡannemo gebogebo lavana isana Balabas, tana isanawanawana biliwelokomo i miyamiya.

¹⁷ Bi laḡannemo lava kumna a waigemotidi ba Paelat i waitalayedinna gado, “Bamo lavana ko ḡoyeḡoyena ya kaikamaḡe? Balabas ee Yesu, sa waiisana Keliso?”

¹⁸ Paelat mainana i giuna, banina i sibe te Diu babadidi ba Yesu a unule, taunana aubaina tana nimanemo a sako.

¹⁹ Gome Paelat etala gabunemo i miyamiya, bi mwanena giu i giukamaḡena gado, “Mba lavana lisinemo mote bai kuma voiye, tana mote bai gebona i voiye. Banina kage dudubalinemo mba lavana kana nawamo tagu lauboni wainuwanainailina e kita.”

²⁰ Bi pilisi edi babada bi waibabada ḡesaudi lava kumna nuwedi a liudi te Paelat sai baḡa te Balabas ya kaikamaḡe bi Yesu ya tupalatu.

²¹ Bi Paelat lava kumna i waitalayedinna gado, “Lava labu bi bamo taunana kona ḡoyeḡoyena ya kaikamaḡe?”

Bi tedi ena giu ai munena gado, “Balabas kwa kaikamaḡe.”

²² Gome Paelat i waitalayedinna gado, “Bi Yesu sa waiisana ‘Keliso, bainewa yaì vose?”

Bi tedi matabudi a binauna gado, “Kwa tupalatu!”

²³ Bi Paelat i waitaleyedinna gado, “Tana bai gebona i voiye?” Bi tedi matabudi ai palalana gado, “Kwa tupalatu!”

²⁴ Laḡannemo Paelat i kita te bamo mote eta i banavi bi waigasigasi i tubutubuga, ba tana gauba i vai bi lava kumna matedimo nimana i koḡa. Bi i giuna gado, “Tagu niga lavana ya pekina, ba wavuna mote yaḡa avalì. Mba temi emi wavu.”

²⁵ Gome te lava matabudi a giuna gado, “Kamaina te tana kwasinina ya nuwaḡinina ba wavuna tama bi natunatumai ka avalì.”

²⁶ Gome te Paelat Balabas i kaikamaḡe te i nawa, bi Yesu a kwapu, tauwaiḡaviya nimedimo a sako bi a nawe a tupalatu.

Tauwaiḡaviya Yesu ai dibogì

(Mak 15:16-20, Dyn 19:2-5)

²⁷ Mba ḡome te gabemani ena tauwaiḡaviya, Yesu ai doli saḡe gabemani vanuwinemo bi matabudi a moito kwaivivili.

²⁸ Bi tedi ena gala a ḡigi kamaḡedi, bi gala sabasabana ai kote.

²⁹ Bi gedala a pipini te Yesu kununemo ai kote, a solupatini bi diḡona kataiyanemo a sako. Gome tedi Yesu matanemo tuwapekedi ai tupagwaliḡedi, ai gadolose bi a giuna gado, “Ebom, Diu edi ḡalibona.”

³⁰ Tedi a kanisotawatawa bi diḡonina a vai bi kununemo a talatalaḡa.

³¹ Bi tedi ai valavala mulinemo, gala sabasabana a kaikamaḡe, bi tana ena gala otidi ai kote munaḡe. Kamaina bi ai doli nawe te a tupalatu.

Yesu a tupalatu

(Mak 15:21-31, Luk 23:26-43, Dyn 19:16-27)

³² Tedi a nawanawa ba Sailin olotona a banavi, isana Saimon. Gome tauwaiḡaviya a egeli te Yesu ena kolosi i avalì.

³³ Kamaina bi dobu isana Golgotamo a tava. Giu Golgota banina ba kunukoukou gabuna.

³⁴ Gome tedi waen bi bunama waiḡolana mai dadawala vaitena a gwadai bi Yesu a vite te maso i tego. Bi i tegotego lubu ba i daboke.

³⁵ Gome Yesu kolosimo a tupalatu bi wainasi beyakuluna a voiye te ena gala a dailidi.

³⁶ Mba kauwina mulinemo tedi a miya bi Yesu a waikitawata.

³⁷ Gome kai selipapinemo a gilumana gado, “NIGA BA YESU, DIU EDI ḡALIBONA.” Bi kununa kavalinemo a tutu.

³⁸ Bi taudanedanene labu Yesu vaitena a tupalatudi, ġemota kataiyanemo bi ġemota ġeniyenemo.

³⁹ Bi lava mabai etaġa a nawanawana, kunudi a kwadiyedi bi Yesu ai diboġi, bi a giuna gado,

⁴⁰ “Tam kuna giu te pali vanuwina kwa dousuwasuwa bi laġan waifaioninemo kwa ġala munaġe. Bamoda tam Maimaituwa natuna te kwai yawasani munaġem bi kolosi modonaġa kwa yovo!”

⁴¹ Mba kauwina ġemotinemo kota pilisi edi babada, waiġake tauwailovelovena bi waibabada ġesaudi vaitedi, Yesu ai ġwaiġwaiyena gado,

⁴² “Tana bena Islael edi ġalibona, tana lava ġesaudi i waiyawasanidi, bi taunaġa mote i waiyawasani munage. Niganana kolosi modonaġa ya yovo te ta kita bi tai sumage.

⁴³ Tana wala i giugiu te Maimaituwa natuna bi tauwaisumaġena. Bamoda Maimaituwa ya goyena te niganana yai yawasani bi ta kita.”

⁴⁴ Bi taudanedanene labu, Yesu vaitena a tupatupalatudina kota ai diboġi.

Yesu ena peki

(Mak 15:33-41, Luk 23:44-49, Dyn 19:28-30)

⁴⁵ Bi suwalamodomo dobu matabuna i waidudubalana eete 3 koloki.

⁴⁶ Bi 3 koloki mainana Yesu kalinana dididiginemo i talaġabalana gado, “Eli, Eli, lema sabatani?” Niga giuna banina ba “Egu Maimaituwa, egu Maimaituwa, bai aubaina kuna gosegu?”

⁴⁷ Bi laġannemo tedi ġesaudi ġome a moimoitona a vaiye bi a giuna gado, “Koi beyavaiya! Tana Elaidiya ya yogeyoge!”

⁴⁸ Bi noi taunana te oloto ġemota i velau te tai i vai. Bi waen ġolaġolanemo i waidakwa yovoġe te kai isunemo i pani bi Yesu lisinemo i waiyoyosaġe te maso i tego.

⁴⁹ Bi lava ġesaudi a giuna gado, “Ku kita kamaġe, bamoda Elaidiya ya yovo te yai yawasani.”

⁵⁰ Bi Yesu kalinana dididiginemo i binau bi aluwina tamana i vitekamaġe bi i peki.

⁵¹ Noi taunana te pali vanuwino guduboyo i dawedawena i nuwalisi, noke dabanemo te dibunemo i laukamaġe. Bi doġa i gusugusu ba ġakima nananakidi a nuwasena.

⁵² Bi tauyewa mataetidi a nuwakamaġa bi Maimaituwa ena lava waiwaiyawidi wapewapedi a pekipekina a kenamoito munaġa.

⁵³ Bi Yesu ena kenamoito mulinemo, mba lavedi pekipekidi tauyewa a potiyovo kamaġedi bi a nawa Yelusalemma a laumaġata lava wapewapedi lisidimo.

⁵⁴ Laġannemo tauwaiġaviya 100 edi bada bi tauwaiġaviya Yesu a waikitawata, ba yanigugusu bi bai matabudi a tubutubuġana a kitedi, tedi a naila gulata bi a giuna gado, “Tana giukauwa te Maimaituwa Natuna!”

⁵⁵ Bi ġome ba waiwaivini wapewapedi manemanekemo a waikita. Mba waiwaivini wala Galilimo Yesu a kaiwata bi a sagusagu.

⁵⁶ Bi mba waiwaivini nopodimo ba Meli Magdalin, Meli, Diyemesi bi Diyosep tinedi, bi Diyebedi natunatuna tinedi.

Yesu a dobo

(Mak 15:42-47, Luk 23:50-56, Dyn 19:38-42)

⁵⁷ Bi i auaubiga, ba Yesu taukaiwatana ġesaura i tava. Tana ba Alimatiya olotona isana Diyosep.

⁵⁸ Tana i nawa Paelat lisinemo bi i waibaġa te Yesu taubeuna ya vai. Kamaina bi Paelat i waianina te tana Yesu taubeuna ya avalu.

⁵⁹ Kamaina bi Diyosep Yesu taubeuna i vai bi gala potipotinemo i suma,

⁶⁰ bi ena tauyewa valivaliuna doudou wainononemo i sako nawe. Gome te ġakima dididiga i ġima bi tauyewa mataetina i waidougudu bi i nawa.

⁶¹ Bi Meli Magdalin bi Meli tedi tauyewa mataetina yawaninemo a miya bi a waikita.

Tauyewa tauyavena

⁶² Bokinamainana Waiyawasi Laġanna, pilipilisi edi babada bi Palisi a nawa Paelat lisinemo bi a giuna gado,

⁶³ “Gabemani, niga tauwaikaikaiyovuna mamiyanemo i giugiuna gado, “Tagu kaka laġan waifaioninemo ya kenamoito munaġa.”

⁶⁴ Taunana aubaina tauyava kwa giuvavasagēdi te tauyewa sa yave kauwe eete laġan waifaioninemo. Maite ena tauwaikaikawatana sa tava bi taubeu sa danenevai, bi sa kaiyovuna gado, ‘Yesu kaikana pekimo i kenamoito munaġa.’ Niga kaiyovuna ya tubuġana ba ya tausagaṅa mote mai dolinemo.”

⁶⁵ Gome Paelat edi giu i waimunena gado, “Kamaina, emi tauyava waitedi ko nawa bi bainewa kona noḡonoḡotina mainana ko voyie te mote bai ima tubuḡa.”

⁶⁶ Gome te a nawa tauyewa mataetina a gudu ḡavute bi a ḡavipatini te mba taunana mataila bamoda walitau ima solanawa.

28

Yesu i kenamoito

(Mak 16:1-11, Luk 24:1-12, Dyn 20:1-18)

¹ Waiyawasi Lagannina mulinemo, Sande olaloalemo, Meli Magdalin bi Meli ḡesau waitena a nawa tauyewa ivuna aubaina.

² Mba gome aneya malaga i yovoyovo ba yoyo dididiga i tubuḡa. Te i nawa tauyewamo bi tauyewa mataetinemo ḡakimina i ḡimakamaḡe te dabanemo i miya.

³ Bi aneya kitana mai namanamali, bi ena gala potipoti otina.

⁴ Gome tauyava a naila gulata, bi naila i ka gusugusudi te a laugulibubu.

⁵ Kamaina bi aneya waivini i giuwedina gado, “Mote koma naila! Tagu e sibemi te temi Yesu tupatupalatuna ko tavutavuḡe.

⁶ Tana mote niga ḡome, tana kaikana i kenamoito munaḡa, wala i giugiuna mainana i tubuḡa. Ko nato bi i kenakenana gabuna ko kita.

⁷ Bi ko nawa makai bi ena tauwaikawatana niga mainana ko giuwedi, “Yesu pekimo i kenamoito munaḡa. Niganana ya taitainuwataumi, te tana ba ya dolidoli Galilimo, bi ḡome kaka ko kita.”

⁸ Kamaina bi waivini tauyewa a gose kamaḡe, nopodi i naila kauwa bi geḡa te mayasisidi, a velau ena tauwaikawatana giuwedi aubaina.

⁹ Mba taunana te Yesu lisidimo i laumaḡata bi i giuwedina gado, “Manuwaubemi.” Bi waivini lisinemo a nawa bi tuwapekedi ai tupagwaligedi, bi kagenemo a kabi bi a lauduneye.

¹⁰ Gome Yesu waivini i giuwedina gado, “Mote koma naila! Ko nawa bi valevaletigu ko giuwedi te sa nawa Galilimo. Bi ḡome kaka tagu sa kitagu.”

Tauyava pilisi edi babada a tainuwataudi

¹¹ Kamaina bi waivini yaḡolo etaga a nawanawa ba tauyava a nawa malagai dididig-inemo pilisi edi babada lisidimo, bi bai matabudi a tubutubuḡana a tainuwataudi.

¹² Gome pilisi edi babada bi babada ḡesaudi waitedi ai bolu bi ogatala a voyie, te tauyava mane dididiga a vitedi,

¹³ bi a giuwedina gado, “Ko nawa bi lava niga mainana ko tainuwataudi, “Tama dudubalemo ke kenakwavu, bi Yesu ena tauwaikawatana a tava te Yesu taubeuna a danene vai.”

¹⁴ Bi bamoda plovins tauwaibadayena niga giuna ima vaiye, ba tama kaka kakanuwabi-gabiga te mote bai gebogebona koma banavi.”

¹⁵ Kamaina bi tauyava mane a vai bi bai pilisi bi babada ḡesaudi a giugiuwedina mainana a voyie. Bi niga titikunina Diu lavedi nopodimo i dabalala, te giuna niganana yaḡolo ya kenakena.

Yesu ena tauwaikawatana i giukamaḡedi dobu matabuna nopodiḡa

¹⁶ Mba ḡome te ena tauwaikawatana wapedi 11 a nawa Galilimo, Yesu oya i giugiuwen-emo a tava.

¹⁷ Bi laḡannemo tedi Yesu a kitakita, ba a lauduneye bi ḡesaudi ba a nuwakulukuluva.

¹⁸ Kamaina bi Yesu lisidimo i tava bi i giuna gado, “Tagu malamo bi dobumo Maimaituwa waibada matabuna i vitegu.

¹⁹ Taunana aubaina, ko nawa bi dobu matabudi nopodiḡa lava ko voyiedi te egu tauwaikawatana sa tubuḡa. Bi ko kabuludina ba Tamana, Natuna bi Aluwa Waiyawa isedimo.

²⁰ Bi bai matabuna e giugiu vavasagemina tedi koi lovelovedi te sa voteyeteyedi. Bi ya giugiu kauwemi te tagu laḡan matabuna temi waitemi, eete laḡan damona.”

MAK Giu visuisuna i gilumi Lainuwanega

Yesu ena noya bi ena wailovelove niga bukanemo a gei gilumi. Niga bukana taugilumina mote aiyai i sibe kauwe. Bi lava nuwanuwaueuyedi sa giugiu te Mak i gilumi. Mak tana mote Yesu ena tauwaikawatana 12 nopodimo. Bi lava gesaudi a nogoti te Pita vaitena Loummo a miyamiya bi Pita i giugiuna i vaivaiyena luvanemo i gilumi. Tana mote bai matabuna i gilumi bi Yesu baibaiga i voivoiyedina taudidi i gilumidi.

Mak ena giu noponemo giu dabana dolidolina ba *Giu visuisuna*. Tana ena buka noponemo Yesu ena wailovelove mote i gilumidi bi bai i nawa bi i voivoiyedina taudidi i gilumidi. Mai aluwa gebogebodi lava lisidimo i kwavidi, lava sidesidedi i waiyawasanidi bi edi gebogebodi i nogotikamagedi. Yesu bainewa kolosimo i peki bi ena kena moito taunana Mak i wailoveda.

*Diyon taukabulu Yesu ena eta i yawasi
(Met 3:1-12, Luk 3:1-18)*

- ¹ Maimaituwa natuna Yesu Keliso, giuna visuisuna ba niga mainana i tubuga,
- ² Taugiuwatana Aisaiya i gilugilumina luvanemo, mainana i tubuga. Maimaituwa i giuna gado,
“Kwai beyavaiya, tagu egu tauwainoyanoya
ya gei giukamaḡe bi em eta ya yawasi.
- ³ *Lava ḡemota kalakalalelemo
ya binabinauna gado,
‘Bada ena eta ko kavisuvisu
bi ko kadidimani, tana ya natonato.’”
- ⁴ Taunana aubaina Diyon taukabulu, kalakalalelemo i tava bi lava i kakabuludi. Tana i lauguguyana gado, “Emi gebogebodi ko gosedi bi ko nato ya kabulumi bi Maimaituwa emi gebogebodi ya nogoti kamagedi.”
- ⁵ Lava wapewapedi Diuidiyamo bi Yelusalemmo miyemiyedi a nawa Diyon lisinemo. Bi edi gebogebodi a kuvesidi bi Diyon Diyoudan gaubinemo i kabuludi.
- ⁶ Diyon ena kotekote ba kamelo kapalina vatuvatulina bi ena tagilolo ba ḡamoḡamo kwapina. Bi kanaya ba kapau bi iwavi.
- ⁷ Bi lava i giugiuwedina gado, “Lava muliguga ya natonatona ba laukaiotina mote mai tagu. Tagu mote ḡemogemotigu te ya laudulu bi ena kaḡesuma ya kaikamaḡe.
- ⁸ Tagu gaubemo ya kakabulumidi bi lava muliga ya natonatona tana Aluwa Waiyawemo ya kabulumi.”

*Diyon Yesu i Kabulu
(Met 3:13-17, Luk 3:21-22)*

- ⁹ Mba laḡannemo Yesu Galili noponemo malagai Nasalet i gose bi i nawana Diyon lisinemo. Bi Diyon Diyoudan gaubinemo Yesu i kabulu.
- ¹⁰ Bi Yesu gaubemo i laulaulovotava ba mala nuwawasana i kita. Bi Aluwa i yovona lisinemo kitana maibena gabubu.
- ¹¹ *Bi Maimaituwa kalinana malaḡa i yovona gado, “Tam ba natuotigu, nuwapougu lisimmo ya wainuwawisu.”

*Seitan Yesu i wai Laulubu
(Met 4:1-11, Luk 4:1-13)*

- ¹² Mote lofana te Aluwa Yesu i wai doli nawena kalakalalelemo.
- ¹³ Ḣome i miyana laḡan 40 nopodimo bi Seitan Yesu i wailaulubu. Bi gunuwala ḡamoḡamodi vaitedi bi aneya a yovo te a sagu.

*Yesu taugomo 4 i yogedi te sa kaiwata
(Met 4:12-22)*

- ¹⁴ Ḣalodi Diyon biliwelokomo i sako nawe mulinemo Yesu i nawa Galilimo bi Maimaituwa giuna visuisuna i lauguguyaye.
- ¹⁵ Tana i giuna gado, “Maimaituwa ena waibada lava lisidimo saugina i tava. Emi gebogebodi ko kuvesidi bi giuna visuisuna koi sumaḡe.”

¹⁶ Yesu Galili topana diyanaḡa i nawanawa bi Saimon ma tasina Endulu i kitedi. Tedi topamo a gomogomo, banina tedi ba taugomogomo.

¹⁷ Yesu i giuwedina gado, “Ko nato ko kaiwatagu. Terni bainewa iyana ko konekonedina mainana tagu yài lovelovemi te lava ko konedi.”

¹⁸ Tedi ma ḡemota edi gomo a gose kamaḡedi bi Yesu a kaiwata.

¹⁹ Yesu i taunawanawa mote lofana te Diyebedi natunatuna Diyemes bi tasina Diyon i kitedi. Tedi wagamo edi gomo a vovokaukawedi.

²⁰ Laḡannemo wagamo i kitekitedi te i yogedi, “Ko nato ko kaiwatagu!” Ḡome tamedii Diyebedi bi tausagudi wagamo a gosedi bi Yesu a kaiwata.

*Yesu aluwa gebogebona oloto noponemo i kwavivai
(Luk 4:31-37)*

²¹ Yesu bi ena tauwaikawatana a nato Kapeniam malagainemo bi waiyawasi laḡaninemo i nawa bolu vanuwinemo bi wailovelo i wai tubu.

²² Bi ḡome ena wailovelo lava a vaivaiyena ba a tagugu. Banina tana ena wailovelo tabuna mote mai waḡake tauwailovelo mainana. Tana ena wailovelo vaiyena ba waibadana tana lisenemo.*

²³ Ḡome bolu vanuwinemo aluwa gebogebona oloto i sunesunegina i binauna gado,

²⁴ “Tam Nasalet Yesuna kuna ḡoena bai lisimaimo kwa voiye? Tam kuna natona kwa ka gebogebomai ee? Tagu e sibem tam aiyai? Tam waiyawa ḡemota Maimaituwa lisaḡa kuna yovo.”

²⁵ Yesu aluwa gebogebona i giuwena gado, “Kumiya moimoisili bi oloto ku potiyovo kamaḡel!”

²⁶ Aluwa gebogebona oloto i ka galagalali bi i voiye te i pekibubu bi i lau potiyovo kamaḡe.

²⁷ Lava matabudi ḡome a sove bi edi lava ai talayedina gado, “Niga bai kauwina ya tubutubuḡa? Niga wailovelo valivaliuna, tana waibada lisenemo te aluwa gebogebodi ya giuwedi bi kalinana sa kaikaiwata.”

²⁸ Yesu giuna ma ḡemota Galili dobuna matabuna i na yaḡosi.

*Yesu lava wapewapedi i wai yawasanidi
(Met 8:14-17, Luk 4:38-41)*

²⁹ Tedi bolu vanuwina a gosegose, ba tana Diyemes bi Diyon waitedi a nawa Saimon bi Endulu edi vanuwemo.

³⁰ Bi mba vanuwinemo Saimon lawana gaugaululu i vai bi ena gabumo i kenakena. Tana i sida aubaina te Yesu a tainuwatau.

³¹ Kamaina bi Yesu i nawa waivini nimanemo i kabi bi i solu waimoito. Gaugaululu ma ḡemota i kovi bi waivini i moito te i wai kanidi.

³² Mba aubiganemo suwala bulubulumo† lava matabudi edi lava sidesidedi bi aluwa gebogebodi a sunesunegidina a avala tava Yesu lisenemo.

³³ Tedi matabudi vanuwina didiyaunemo ai ḡemotidi.

³⁴ Bi Yesu edi sida tabudi bi tabudi i wai yawasanidi. Bi kota aluwa gebogebodi waitedi i wai potiyovodi. Bi aluwa gebogebodi a sibe te Yesu tana Maimaituwa ena Vinevine. Taunana aubaina mote i wai aninedi te sa giu.‡

*Yesu Galilimo i lauguguya
(Luk 4:42-44)*

³⁵ Olaolalemo dobu mawai dudubalina, Yesu vanuwa i gose bi i nawa dobu ḡuyuwinemmo bi i laulaupali.

³⁶ Saimon bi ena lava waitedi a nawa a tavuḡe.

³⁷ Tedi tana a banavi bi a giuwena gado, “Lava matabudi tam sa tavutavugem.”

³⁸ Bi Yesu i giuwedina gado, “Ta nawa malagai ḡesaunemo bi diyadiyanaḡa bi tedi waitedi lisidimo ya lauguguya. Taunana aubaina e tava.”

³⁹ *Kamaina bi tana Galili dobuna i nawa yaḡosi bi bolu vanuwidiḡa i laulauguguya. Bi kota lava nopodimo aluwa gebogebodi i kwavidi a potipoti yovo.

*Yesu oloto sida kapa vaivaina i wai yawasanii
(Met 8:1-4, Luk 5:12-16)*

* **1:22:** Wala Maimaituwa Mousis waḡake i vite te Islael lavedi maso a kaiwata. † **1:32:** Suwala bulubulumo banina ba waiyawasi laḡanna laḡanina i kovi. Diu edi waiyawasi laḡanina palaide suwala bulubulumo i wai tubu bi satade suwala bulubulumo i kovi. ‡ **1:34:** Mote i wai aninedi te a giu banina Yesu i sibe te aluwa gebogebodi yai aninedi bi sa giuna, tana Vinevinena tauwaiyawasana ba lava sa egeli te gaviya yai badae a noḡonoḡoti te tauwaiyawasana bena mainana (Diyon 6:15). ✧ **1:39:** Met 4:23, Met 9:35

⁴⁰ Oloto sida kapa i vaivaina i tava Yesu kaḡe pakanemo tuwapekana i wai tupagwaliḡe bi i giuna gado, “Bamoda kwa ḡoena, te kwai yawasanigu.”§

⁴¹ Yesu oloto i kita te i launuwatoiyi, bi nimana i tuḡu te i taukoni bi i giuwena gado, “Kamaina ya ḡoḡoena, kwa yawasana!”

⁴² Mote lofana te, sida kapa oloto i gose bi i yawasana.

⁴³ Kamaina bi Yesu oloto i wai ḡakena gado,

⁴⁴ “Mote aiyai ḡesauna kuma giuwe. Kwa nawa pilisi sewasewa taugabuna lisinemo bi ya kitam. Bi Mousis sewasewa i giugiuwena mainana kwa voyiye, te lava sa kitam te tam kuna yawasana.”**

⁴⁵ ḡega te oloto i nawa bi lava i giu nawedi bai lisinemo i tubutubugana giuna i ka didigi. Taunana aubaina Yesu mote masagaboḡa i nawanawa taun. Bi tana i nawa dobu guyuwidiga i miyamiya nawa. Bi yaḡolo te lava bamo miyemiyedi tana lisinemo a tavatava.

2

Yesu oloto sida tunipekipeki i vaivaina i wai yawasani
(Met 9:1-8, Luk 5:17-26)

¹ Laḡan visa a kovi mulidimo Yesu i munaḡa tava Kapeni ammo. Lava a vaiye te Yesu i tava munaḡa vanuwemo.

² Kamaina bi lava wapewapedi a tava ḡome bi vanuwa nopona bi mataetina ai wanavu. Yesu Maimaituwa giuna i giugiuwedi.

³ Bi oolooloto 4 edi tau tuni pekipekina latilatina a avali tavaite.

⁴ Tedi mote ḡemoḡemotina te maso a valageta Yesu lisinemo, lava mataeta ai wanavu. Taunana aubaina a saḡa vanuwa dabanemo, bi bamo Yesu i moimoitona luvaluvanemo bwada a koiyavusi. Kamaina bi edi tau latilatina ai dawwe yovoḡe Yesu matanemo. ⁵ Yesu oolooloto edi sumaḡa i kita aubaina oloto tuni pekipekina i giuwena gado, “Natugu, em gebogobo ya noḡonoḡoti kamaḡe.”

⁶ Gome waiḡake tauwailovelovena mainana a vaivaiye ba nuwedimo ai nuwanogonogotana gado,

⁷ “Maimaituwa taunaḡa gebogobo taunogoti kamaḡedi bai aubaina niga lavana mainana ya giugiu? Tana bena Maimaituwa vaitena ḡemoḡemotidi, ee?”

⁸ Tedi mai a wai nuwanogonogota ba Yesu ma ḡemota nopodi i sibe. Bi i giuwedina gado, “Bai aubaina nopomimo mainana ko wai noḡota?”

⁹ Bamo giuna i tekateka oloto tuni pekipekina lisinemo, ‘Ku moito em kebana kwa avali bi kwa nawa, ee em gebogobo e noḡoti kamaḡe?’

¹⁰ Niganana kaka yaḡi lovemi bi ko sibe te Tana Taunana Natuna waibadana i vai te dobumo gebogobo ya noḡotikamaḡedi.” Gome Yesu oloto tuni pekipekina i giuwena gado,

¹¹ “Kwa moito em kebana kwa avali bi kwa nawa em vanuwemo.”

¹² Lava matabudi a kitakita bi ma ḡemota i kena moito, ena kebana i vai bi i nawa. Tedi ḡome a sove bi Maimaituwa a ka saḡesaḡena gado, “Tama niga kauwina mote bamo mainana ka kitakita.”

Yesu Livai i yoge

¹³ Yesu Kapeni am i gose bi i munaḡa topa diyanaga i nawanawa. Bi lava kumna a tava lisinemo bi i wai lovelovedi.

¹⁴ Tana i nawanawa te Alupias natuna Livai i kita, takis anilaitupana vanuwinemo i miyamiya. Kamaina bi Yesu i giuwena gado, “Ku kaiwatagu!” Livai i miya moito te Yesu i kaiwata.

¹⁵ Mba aubiganemo Livai ena vanuwemo, Yesu ena tauwaikawatana vaitedi bi takis taulaitupa bi gebogobo lavedi wapewapedi vaitedi a kanikani.*

¹⁶ Palisi mabai waiḡake tauwailovelovena a kita te takis taulaitupa bi gebogobo lavedi Yesu vaitena a kanikani. Taunana aubaina Palisi Yesu ena tauwaikawatana a giuwedina gado, “Bai aubaina tana niga lavedi vaitedi sa kanikani?”

§ 1:40: Diu edi waiḡakemo lava sida kapa vaivaina ba yavana tabunemo miyamiyana. Diu ai ḡakedi te mote aiyai ima taukonidi. Lava gebogebodi ai ḡakedi te mote bolu vanuwinemo sima laudune e malagaimo sima miya. Bamoda aiyai gebogebona bi i yawasanana ba i visu munaḡa bi Maimaituwa matanemo tana kamaina. Lava vaitedi sa miya malagaimo bi ya laudune Maimaituwa ena vanuwemo. ** 1:44: Pilisi ba puyo taugabuna lava aubaidi Maimaituwa matanemo. Tana oloto ya kamaḡati te ena sida kapa i kovi. * 2:15: Mousis waiḡake i gilumidi bi Palisi mba waiḡakedi matabudi a kaikaiwata kauwedi. Bi kota Diu edi vaivai bi vaivai ḡesaudi ai tubudi bi a kaikaiwatatedi. Tedi a giu te mabai niga waiḡakedi mote a kaikaiwatatedi ba tedi lava gebogebodi.

¹⁷ Yesu i vaiyedi bi edi giu i waimunena gado, “Lava yawayawasanidi mote doketa sima goeḡoe bi lava sidesidedi doketa taudidi sa ḡoeḡoe. Tagu e yovona mote didimana lavedi aubaidi bi gebogebo lavedi aubaidi.”

Udi ena waitala

¹⁸ Laḡan ḡemota Diyon taukabulu ena tauwaikaiwatana bi kota Palisi a udiudi. Lava ḡesaudi a tava Yesu lisiinemo bi ai talayena gado, “Bai aubaina Diyon taukabulu ena tauwaikaiwatana bi Palisi edi tauwaikaiwatana sa udiudi bi tam em tauwaikaiwatana ḡeḡa?”

¹⁹ Yesu i giuwedina gado, “Bai aubaina lawelawena ena tauliso sa udi? Tedi mote sima udi banina lawelawena yaḡolo tedi waitedi.

²⁰ Bi laḡan yaḡolo ya natonatona ena gaviya sa kaikamaḡe mulinemo kaka ena tauliso sa udi.”

²¹ Lava mote ḡemoḡemotina te gala puselina valivaliuna ima vai bi gala wadubona waitena ima popo waiḡemotidi. Bai aubaina, galana valivaliuna male gala wadubona ya lisi wai didigi.[†]

²² Aiyai mote waen valivaliuna ima vai bi galele wadubonemo ima ḡini yovoḡe. Bamoda mainana ya voyena ba waen galelena wadubona ya nuwa golu te galele bi waen sa gebogebo. Geḡa te tana maso waen valivaliuna i vai bi galele valivaliunemo i ḡini.[‡]

Waiyawasi laḡanna Waitalana

²³ Waiyawasi laḡannemo Yesu bi ena tauwaikaiwatana waitedi witi daibinaḡa a nawanawa bi witi banidi a tanodi bi a kanikanidi.

²⁴ Taunana aubaina Palisi Yesu a giuwena gado, “Ei! Mba tama ema waiḡake te em tauwaikaiwatana mote maso mai a voiye waiyawasi laḡannemo.”

²⁵ Yesu giu i wai munena gado, “Temi Deivida bai i voivoiyena mote bamo ko iyevi? Sauginemo tana bi ena lava waitedi kani a peki bi a ḡoe te maso bai a kani.

²⁶ [¶]Kamaina bi i nawa Maimaituwa ena vanuwemo bi buledi Maimaituwa vitevitena i vai bi ena lava waitedi a kani. Niga kauiwina pilisi saḡasaḡa guletina Abiyata ena waibada sauginemo i tubuḡa. Waiḡake ena luvamo mba buledina pilisi taudiḡa sa kanikani. Bi geḡa te Deivida i vai bi ena lava waitedi a kani.”

²⁷ Yesu giu i waikenana gado, “Waiyawasi laḡanina ba lava aubaidi. Bi waiyawasi laḡanna mote lava imai badaye.”

²⁸ Niganana kona kita, Tana Taunana Natuna, tana waiyawasi laḡanina badana.

3

Yesu Oloto Nimana Pekipekina I Wai Yawasani

(Met 12:9-14, Luk 6:6-11)

¹ Waiyawasi laḡannemo Yesu i munaḡa nawa bolu vanuwinememo. Bi ḡome oloto nimana pekipekina i miyamiya.

² Bi lava ḡesaudi Yesu a wainene te sa kita, te waiyawasi laḡannemo oloto nimana pekipekina yai wai yawasani te sai wavu.

³ Yesu oloto nimana pekipekina i giuwena gado, “Ku moito kwa saḡa lava matedimo.”

⁴ Bi lava i wai talayedina gado, “Egu lava, eda waiyawasi laḡanna ena waiḡake bainewa ya giugiu? Lava ta sagu ee ta kita kamaḡe, tai yawasani ee ta kagebogebo?” Bi tedi a miya moimoisili.

⁵ Lava i kita nawedi te nopodi bagibagidi aubaina te tana nuwana i lai medimedi bi geḡa te i wainuwapoyaeidi. Kamaina bi oloto i giuwena gado, “Nimam ku tuḡu.” Gome oloto nimana i tuḡutuḡu ba i yawasana.

⁶ Palisi mai a kitakitana, tedi pali vanuwina a gose bi a nawa Alodi ena muli lavedi lisidimo. Bi Yesu kana pota a yesi te maso ai peki.

⁷⁻⁸ Yesu ena tauwaikaiwatana waitedi mba malagaina a gose bi a nawa gelemo, Galili topana diyanemo. Bi Galili lavedi kumna a kaiwatadi. Bi bai matabuna i voivoiyena a vaiye bi lava wapewapedi Diudiyaḡa, Yelusalemḡa, Idumeya bi Diyoudan noi nevanemo, Taiya bi Sidon lavedi a tava Yesu lisiinemo.

[†] 2:21: Tagu yawasana valivaliuna e natome. Bi temi emi vaivai wadubona waitena tai ḡemotina mote ima kena kauwa. Mote aiyai gala puselina valivaliuna ima vai bi gala wadubona waitena ima popo ḡemoti. Bamo te mai i kauwena ba sa koḡokoḡona sauginemo gala valivaliuna ya goḡosi bi gala wadubona ya lisi waididigi. [‡] 2:22: Diu edi kwagi ba ḡamoḡamo kwapidi. Laḡannemo ḡamoḡamo kwapina i wadubona ba pulopulo sa saḡa te kwagi ya suve sali. [¶] 2:26:

1 Sam 21:1-6

⁹⁻¹⁰ *Lava kumna sima dubutawi taunana aubaina te ena tauwaikawaiwatana i giuwedi te waga sa kanonogi. Banina tana lava i waiwai yawasanidi, aubaina mabai sidesidedi a wai bibibina te maso a taukoni bi a yawasana.

¹¹ Gome lava aluwa gebogebodi a sunesunegidina Yesu a kitakita te matanemo a nuwalikwa bi a galagalana gado, "Tam, Maimaituwa natuna."

¹² Bi Yesu aluwa gebogebodi i wai gakedi te mote aiyai sima giuwe te tana aiyai.

Yesu giugiukamaḡedi 12 i vinedi

(Met 10:14, Luk 6:12-16)

¹³ Yesu i nawa oya dabanemo bi tedi mabai i goegoedina i yogedi bi a nato lisinemo.

¹⁴ Tedi 12 i vinedi bi i wai isedina, *giugiukamaḡedi*. Tana i giuwedina gado, "Tagu e vinemi te temi tagu vaitegu. Tagu ya giugiukamaḡemi te ko nawa ko lauguguya, ¹⁵ bi waibada ko vai te aluwa gebogebodi ko kwavidi."

¹⁶ Niga 12 i vinevinedina isedi ba

Saimon i wai isana Pita*,

¹⁷ Diyebedi natunatuna Diyemes bi tasina Diyon i wai isedina *Boaneges*, niga isana banina ba palele natunatuna.

¹⁸ Endulu,

Filip,

Batolomiu,

Met, isana ḡesau Livai,

Tomas,

Diyemes Alupias natuna,

Tadias,

Saimon tana ba Selot†

¹⁹ Bi Diudas Iskaliot tana taukaisolu.

Lava a giu te bena aluwa gebogebodi Yesu a sunegi

(Met 12:22-32, Luk 11:14-23,12:10)

²⁰ Yesu i munaga vanuwemo bi lava kumdi a tava ai ḡemotidi, taunana aubaina Yesu bi ena tauwaikawaiwatana mote ḡemoḡemotina te maso a kani.

²¹ Sauginemo ena vanuwa lavedi giuna a vaivaiye ba a nawa auwai dolinemo banina lava a giuna gado, "Yesu i bu'uwa."

²² Waigake tauwailovelovena mabai Yelusalemḡa a tavatavana a giu te penama edi bada taumudulele‡ Yesu i sunegi te ḡailisi i vite bi aluwa gebogebodi ya kwavikwavididi.

²³ Kamaina bi Yesu i yogedi bi lautaualalamo i giuwedina gado, "Seitani bainewa taunaga ya kwavi munage?"

²⁴ Bamo dobuna lavedi sa dailidi bi sai ḡasiḡasina ba taudiga sa ka gebogebodi?

²⁵ Bi kota vanuwa ḡemota nopona lavedi sa dailidi bi sai ḡasiḡasina ba sai dabalalidi.

²⁶ Bamoda Seitan ena dam sa dailidi bi taudiga sai ḡasiḡasina kaka bamo mote sima tava.

²⁷ Aiyai mote oloto ḡaigailisina ena vanuwa ima lolo, te tana dolinemo ya panipani kaka ena ḡonaḡona ya legaudi.

²⁸ Ya giugiu kauwemi te gebo matabudi bi lava kualidi ba Maimaituwa ya noḡotikamaḡedi.

²⁹ Bi bamoda aiyai Aluwa Waiyawa i kualina ba Maimaituwa mote ima noḡotikamaḡe. Banina tana gebo ilailala i voiye."

³⁰ Yesu niga mainana i giuna banina tedi a giugiuwena gado, "Tana aluwa gebogebona i sunegi."

Yesu Ena Lava Otidi

(Met 12:46-50, Luk 8:19-21)

³¹ Yesu tinana bi tasitasina a tava didiyaumo bi ena giu a giukamaḡe.

³² Lava kumna a miyamiya kwaikwaivivilena a giuwena gado, "Ei, tinam bi tasitasim ooloolodi bi waiwaivini didiyaumo sa labelabem bi a goegoena sa kitam."

³³ Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, "Bamo tinaguna bi bamo tasitasigudi?"

³⁴ Tana lava ḡome a miyamiyana i kita nawedi bi i giuna gado, "Tagu tinagu bi tasitasigu niga taudidi sa miyamiya.

³⁵ Tana aiyai Maimaituwa ena ḡowana ya voivoiyena ba tasigu, nuvugu bi tinagu."

* 3:9-10: Mak 4:1 * 3:16: Isa Pita banina ba ḡakima. † 3:18: Isa Selot banina lava damna mabai tedi Loum gabemanina tauwai ḡaviyena. ‡ 3:22: Gulik baibol i giuna Belsebul. Bi Belsebul banina ba taudou edi bada.

4

Taubayau Lautaulalana

¹ Yesu Galili topana diyanemo wailovelove i waitubu munage. Bi lava kumna a tava a dubutawi aubaina te tana waga i poupoulena dadanemo i miya saḡa. Bi lava matabudi gelemo a moito. ² Tana lautaulalamo kauwa wapewapedi i wailovelovedi bi enai lovelovemo niga mainana i giuwedina gado,

³ “Koi beyavaiya, taubayau i nawa pesi au launaḡasedimo.

⁴ Laḡannemo pesi i laulaunaḡasedi, ḡesaudi etamo a talaḡa bi mwanuwa a tava te a kani vaidi.

⁵ Bi ḡesaudi doḡa waitelitelinemo a talaḡa. Gome doḡa sebunemo te pesi a duga makai banina doḡa ḡaubona.

⁶ Bi laḡannemo suwala i lovo tava bi i lalalani ba pesi kalakalanapudi i lalawaipokidi, banina tedi lamlamdi mote a yovo gulata.

⁷ Bi pesi ḡesaudi gedala nopodimo a talatalaḡana, ba a duga. Bi gedala pesi i yavanidi. Taunana aubaina mote a bani.

⁸ Bi kota pesi ḡesaudi doḡa visuvisunemo a talatalaḡana ba a duga a saḡa te a vota, ḡesaudi 30, 60 bi 100.”

⁹ Yesu i giuna gado, “Temi waibeyemi te koibeyavaiya.”

Bai Aubaina Yesu Lautaulalamo i Giugiu

(Met 13:10-17, Luk 8:9-10)

¹⁰ Muliga Yesu taunaḡa i miyamiya bi ena tauwaikawaiwatana 12 bi lava ḡesaudi lisinemo a tava bi ai talaye te lautaulala banina bai.

¹¹ Kamaina bi Yesu tedi i giuwedina gado, “Maimaituwa ena waibadana kenakena waidavonina ba temi i vitemi. Lava tabudimo miyemiyedi tedi mwali matabudi lautaulalamo ya giuwedi,

¹² te bai Aisaiya i giugiuwena ya tubuḡa,

“Tedi sa kitakitana

bi mote sima kita banavi.

Bi kota male sa vaivaiyena,

bi mote sima sibe.

Taunana aubaina mote sima nuwavitata Maimaituwa lisinemo, te maso edi gebogebo ya noḡotikamaḡedi!”

Doḡa Matabudi 4 Edi Titikuna

(Met 13:18-23, Luk 8:11-15)

¹³ Yesu tedi i wai talayedina gado, “Temi niga lautaulalana mote ko sibe? Lautaulala ḡesaudi ya giuwedina mba bainewa bi ko sibedi?”

¹⁴ Taubayau pesi i laulau naḡasedina ba lava Maimaituwa giuna ya giugiu nawena.

¹⁵ Bi lava ḡesaudi ba maibena pesi etamo kulukuluvudi. Niga lavedi Maimaituwa giuna sa vaivaiyena bi Seitan ya saḡa makai nopodimo te giu ya kaikaikamaḡedi.

¹⁶ Lava ḡesaudi maibena doḡa waitelitelinemo, tedi manuwavisudi giu sa vaivaiyena

¹⁷ bi lamlamdi geḡa aubaina mote sima moimoito didina. Laḡannemo pilipili bi laukivigeboḡebo sa saḡa, Maimaituwa giuna aubaina ba tedi maḡemota sa kuluva.

¹⁸ Lava ḡesaudi maibena pesi gedala nopodimo a talatalaḡana. Tedi Bada giuna sa vaivaiyena,

¹⁹ bi kota niga dobuna ena yawasana, mai mane ḡoena bi mwali ḡesaudi noḡotidi sa tava te Maimaituwa giuna sa yayavavani. Taunana aubaina tedi mote sima votavota.

²⁰ Lava ḡesaudi maibena pesi doḡa visuvisunemo wadiwadidi. Niga lavedi ba giu sa vaiye, te nopodimo sa sako bi sa kaikaiwata. Tedi votedi ḡesaudi 30, 60 bi 100.”

²¹ *Yesu lava niga mai i giuwedina gado, “Lava piupiu i gabuna, mote bai sauginemo ima vai te gulewa dibunemo ee bona dibunemo ima sako nawe. Bi tana masagabomo ḡakima dabanemo ya sako te ya yana.

²² *Mwali bai kankandavonina muliga male ya laumaḡata. Bi mwali bai waiwai kwesina male ya lazaumasagabo.

²³ Bamoda temi wai beyemi te koi beyavaiya.”

²⁴ *Bi kota lava i giuwedina gado, “Bai ko vaivaiyena, kamaina te ko vaiye kauwe. Bamoda niga kauwina ko komaniyena ba Maimaituwa kauwa ḡesaudi yai lovelovemi te ko sibedi. Bi kota tana kauwa wapewapedi ya vitemi.

²⁵ ✧Aiyai niga kauwidi ya vaivaiye kauwedina ba Maimaituwa tana lisinemo nuwauyauya yai lautawi. Bi aiyai mote ima waibeyavaiya kauwa bi lisinemo ġaubona ya kenakenana kaka sa kaikamaġe.”

Maimaituwa Ena Waibada Ya Dididigana Titikunina

²⁶ Bi Yesu i giuna gado, “Maimaituwa ena waibada ena lava lisidimo titikunina ba niga mainana: Lava pesi ena daibimo i wadidi.

²⁷ Dudubala bi suwala tana ya kenakena ee ya miyamiya bi pesi kamaina te sa dugaduga. Bi tana mote i sibe te bai ya tubutubuga

²⁸ Doġa taunaġa pesi ya wai dugedi bi ya wai votedi. Dolinemo sa kalanapu te lugudi sa sivudi bi sa love te sa buso bi banidi nopodimo sa sivudi.

²⁹ Laġannemo pesi i tabutuna ba lava ya tava te biliukomo ya laukoġavuka. Banina vililubu ena laġani i tava.”

³⁰ Yesu i giu munaġana gado, “Maimaituwa ena waibadana ena lava lisidimo ba bai ya lau koiluvae te ko sibe? Ee bai lautaulalana tagu ya ġiuwe te ko sibe?

³¹ Mba maibena wasiva pouna ġaubo otina doġamo ko wadiwadina.

³² Mulġa mba pesina ya duga te ya didiga mote mai pesi ġesaudi. Bi laġalagana waiyamonina damodamodimo mwanuwa sawasawaġa lovolovodi sa tava te sa laulau noġi.”

³³ Niga lautaulalana bi lautaulala ġesaudi vaitedi, Yesu Maimaituwa giuna lava edi luvamo i ġiuwedi te maso a sibe.

³⁴ Tana giu matabudi i ġiugiuedina ba lautaulalamo i ġiugiuedi, bamo mote giu bai i giu otiedi. Bi kota laġannemo ena tauwaikawaiwatana taudiġa ba tana giu bani otiedi i ġiugiuedi.

Yesu yavala bi labama i giu waitaudi

(Met 8:23-27, Luk 8:22-25)

³⁵ Mba laġanna ġemotina aubiganemo, Yesu ena tauwaikawaiwatana i ġiuwedina gado, “Ta nawa noi nevanemo.”

³⁶ Yesu wagamo bi ena tauwaikawaiwatana tana vaitena a nawa. Bi lava kumna ġome gelemo a gosedi. Bi tedi edi waga bi waga ġesaudi vaitedi a nawa.

³⁷ Tedi a nawanawa te yavala didiga i tava. Bi labama wagamo i talatalaġa te gauba waga noponemo i waidubusaġe bi gotona te maso i wanavu.

³⁸ Bi Yesu waga mulinemo kunuwana dabanemo i kenakena. Kamaina bi ena tauwaikawaiwatana tana a lainuwesi bi a ġiuwena gado, “Tauwailovelove tam kwai nuwaboyaeda ee ġeġa? Niga ta peki!”

³⁹ Yesu i moito bi kalinana baġibaġinemo yavala i ġiuwena gado, “Ku nuwaġavuka.” Bi labama i ġiuwena gado, “Ku lautautau.” Kamaina bi yavala i nuwaġavuka bi daumola i kena

⁴⁰ Yesu ena tauwaikawaiwatana i ġiuwedina gado, “Temi bai aubaina ko nainaila? Temi ko wai sumaga ee ġeġa?”

⁴¹ Tedi a naila bi taudiġa ai ġiugiuna gado, “Niga tana aiyai? Te yavala bi labama i ġiuwedi te kalinana a kaiwata.”

5

Yesu oloto aluwa gebogebodi a sunesunegina i waiyawasani

(Met 8:28-34, Luk 8:26-39)

¹ Yesu bi ena tauwaikawaiwatana Galili topana noi nevanemo, Gelasin lavedi edi dobumo.

² Sauginemo Yesu waga dabanemo i potipoti yovo te, oloto aluwa gebogebodi a sunesunegina, tana tauyewamo bi i velau i tava Yesu lisinemo.

³⁻⁵ Niga olotona tauyewaġa miyamiya nawina, mote aiyai ġemoġemotina te ya katautau. Tana suwala bi dudubala tauyewaġa bi dakiga i binabinaw nawa bi sabilemo tunina i sesesedi. Bi tana laġani matabuna kaġena bi nimana seinimo a panipanidi bi ġeġa te i katikati ġavugavukidi.

⁶ Sauginemo tana Yesu manekemo i kitakita, te i velau Yesu kaġe pakanemo bi tuwapekana i wai tupagwaliye.

⁷ Bi kalinana dididiginemo i binauna gado, “Yesu Maimaituwa saġasaġa guletina Natuna, tam bai lisigumo kwa voiye? Maimaituwa isanemo ya ġiugiuwem te mote kuma laukivi gebogeboegu.”

⁸ Niga mainana i giuna, banina Yesu kaikana ġiuwena gado, “Tam aluwa gebogebom oloto ku potiyovo kamaġe.”

⁹ Ğome Yesu, oloto i waitalayena gado, “Tam isam bainewa?”

Te tana niga mainana i giuvitena gado, “Tagu isagu kumna tama ke wapa kauwa.”

¹⁰ Bi aluwa gebogebona yağolo te Yesu i waibağa gulate te maso mote i giukamağedi wali dobumo.

¹¹ Bi mba ğome buwawa kumna dididiga a yabayaba oya nevakaunemo.

¹² Taunana aubaina penama Yesu ai bağa gulatena gado, “Kwa giu kamağemai te buwawa lisidimo te nopodimo ka sola nawa.”

¹³ Kamaina bi Yesu aluwa gebogebodi i giuwedi te oloto a potipoti yovo kamağe bi buwawa nopodimo a sola nawa. Kamaina bi buwawa kumna wapana 2 tausan dabakai a velauwata a yovoyovona ba topamo a tona.

¹⁴ Bi buwawa taugamodi a velau a nawa malagai nopodiga bi malagai diyadiyanaga bi bai i tubutubuğana, lava a giuwedi. Kamaina bi lava bai i tubutubuğana au kitanemo a tava.

¹⁵ Lağanemo lavedi Yesu lisinemo a tava, ba olotona penama kumna a sunesuneğina a kita, i wai gala kauwa bi ena nogota didimaninemo i miyamiya ba lavedi a naila kauwa.

¹⁶ Tedi mabai oloto aluwa gebogebodi a sunesuneğina bi kota buwawa lisidimo bai i tubutubuğana a kitakitana lava gesaudi a giuwedi.

¹⁷ Taunana aubaina tedi Yesu ai bağa te edi dobu ya gose.

¹⁸ Lağaninemo Yesu wagamo i gelugelu tena, oloto aluwa gebogebodi a sunesuneğina Yesu i wai bağa te vaitena maso a nawa.

¹⁹ Bi Yesu mote i wai anine bi i giuwena gado, “Kwa munağe em vanuwa lavedi lisidimo bi Bada bai lisimmo i voivoiyena bi ena lau kivivisuvisu tedi kwa giuwedi.”

²⁰ Kamaina bi oloto i modina i nawa malagai 10 nopodiga bi bai Yesu lisinemo i kaukauwena, lava i giu nawedi. Bi lava a vaivaiyena ba a sove.

Yesu, Diyalesi natuna bi waivini gesau i waiyawasanidi

(Met 9:18-26, Luk 8:40-56)

²¹ Yesu wagağa i munağa noi nevanemo i tava. Tana topa diyanemo i miyamiya bi lava kumna a tava a dubutawi.

²² Bolu vanuwina taulabena isana Diyalesi i tava Yesu i kitakita ba Yesu kağe pakanemo tuwapekana i waitupagwaliğe

²³ bi nuwana tabutabunemo i wai bağana gado, “Natugu waivinina ğaubona i sida kauwa, ğotona te ya peki. Aee, kwa nato nimam dabanemo kwa sako te ya yawasana bi ya miya.”

²⁴ Kamaina bi Yesu vaitena a nawa. Bi kota lava kumna dididiga tana a kaiwata bi a bibibini.

²⁵ Ğome waivini ğemota kwalabu wapana 12 kwasina i miyamiya kamakamağena.

²⁶ Niga waivinina ena mane matabuna doketa lisidimo i waiyakali. Bena maso i yawayawasana ba sida i dididiga.

²⁷ Lağanemo waivinina Yesu giuna i vaivaiye ba tana lava kumna mododiga Yesu mulinaga i sağa bi ena gala isu damodamonaga i taukoni. ²⁸ Banina tana kaikana noponemo i wai nogotana gado, “Bamoda Yesu ena galağa ya taikonina ba ya yawasana.”

²⁹ Noi taunana te waivini ena sida kwasina i miyamiya kamakamağena i kovi. Bi tuninemo mayana i vai te ena wainuwatoimo i yawasana.

³⁰ Yesu mağemota mayana i vai te ğailisi lisinemo i potiyoovo. Bi i tauvitale lava kumna nopodimo bi i wai talayedina gado, “Aiyai i taikonigu?”

³¹ Bi ena tauwaikaiwatana a giuwena gado, “Tam kuna kita te lava kumna sa bibibinin bi kuna giu te aiyai i taikonigu?”

³² Bi tana yağolo te i wai laulau kita te aiyai ena gala i taukoni.

³³ Waivini i noğoti munage te tana i taukoni. Taunana aubaina tana manailina bi magusuna i tava Yesu kağe pakanemo te tuwapekana i wai tupagwaliye bi mwali matabuna i ka mağati.

³⁴ Bi Yesu waivinina i giuwena gado, “Keulo, em sumağa i wai yawasanim. Em sida i kovi bi ma nuwaubam kwa nawa.”

³⁵ Yesu yağolo waivini lisinemo i giugiu ba Diyalesi ena vanuwa lavedi a tava bi a giuwena gado, “Tauwailovelove kuma kaka nuwalağalağa natum kaikana i kovi.”

³⁶ Tedi mai a giugiu ba Yesu beya damodamonemo i vayedii bi bolu vanuwina taulabena i giuwena gado, “Nuwam ima kulukuluva kwai sumağa ota.”

³⁷ Yesu ğome lava matabudi i wai ğakedi, kamaina Pita, Diyemes bi tasina Diyon taudiğa tana vaitena a nawa.

³⁸ Tedi a nawa Diyalesi ena vanuwemo a tavatava ba lava i kitedi a ğabağaba bi, a leleleyakeyake bi a nusanusu.

³⁹ Yesu vanuwa noponemo i valageta bi i giuwedina gado, “Bai aubaina ko wai nuwapoyae bi ko gabaḡaba? Gomana mote i peki tana ya kenakena ota.”

⁴⁰ Lava Yesu ai gwaigwaiye aubaina, lava i giuwedi a potiyovo doḡamo. Kamaina bi Yesu ena tauwaikaiwatana faiona bi gomana tamana bi tinana a saḡa noke gomana lisinemo.

⁴¹ Kamaina bi Yesu gomana nimanemo i kabi bi i giuna gado, “Talita kum.” (Niga giuna banina ba keulo ya giugiuwem te kwa kenamoito.)

⁴² Ma ḡemota gomana i kenamoito bi i moito nawa. Niga gomenina ena kwalabu ba 12. Lava niga kauwina a kita te a sove gulata.

⁴³ Yesu lava i waiḡakedi te bai i tubutubuḡana mote aiyai sima giuwe. Bi i giuwedi te gomana kani sa vite ya kani.

6

Nasalet lavedi Yesu a miyatautauliye

¹ Yesu mba dobuna i gose bi i munaḡa ena malagai otinemo bi ena tauwaikaiwatana a kaiwata.

² Waiyawasi laḡannemo* tana wailovelove i waitubu bolu vanuwinemo. Bi lava wapewapedi ḡome ena wailovelove a vaivaiyena, tedi matabudi a tatava bi ai talapilina gado, “Niga nuwayuyayana bamo i vai? Bi kota bamo ḡailisi i vai bi ani sove kauwidi ya voiwoiyedi?”

³ Tana ba ta ukamda, Meli natuna. Bi tasitasina niga Diyemes, Diyousep, Diudas bi Saimon. Bi kota nuvunuvuna niga vaiteda, ee?” Kamaina bi Yesu a daboke.

⁴ Yesu tedi i giuwedina gado, “Lava ḡesaudi ba taugiuwatana sa vivivile bi ena dam bi ena vanuwa lavedi ba mote sima vivivile.”

⁵⁻⁶ Taunana aubaina lisidimo mote ani sove kauwidi i voiwedi bi lava sidesidedi visa ota lisidimo nimana dabedimo i sako bi i wai yawasanidi. Bi Yesu i sove te lavedi mote ai sumaḡe.

Yesu taukaiwatana 12 i giukamaḡedi te malagaiḡa a lauguguya nawa

Yesu i nawa malagaiḡa bi lava i wailovelovedi.

⁷ Tana ena tauwaikaiwatana 12 i giuwedi te a nato lisinemo bi labulabuḡa i giukamaḡedi. Tedi waibada i vitedi te aluwa gebogebodi sa vawaiubedi

⁸ bi kota niga mainana i giuwedi, “Ko nawanawana mote bai ḡidoina koma vai, diḡona taunaḡa ko vai. Ko nawanawana mote kani, mote tana, mote mane koma tagini.

⁹ Bi kaḡesuma ba ko kotedi bi kwama ḡidoi mote koma vai.”

¹⁰ Bi kota niga mainana i giuwedina gado, “Bamo malagaidimo ko tavatava bi vanuwinemo sa giuvaimina, ba vanuwidimo ko miyamiyana eete malagaina ko gose.

¹¹ *Bi bamoda lava mote sima ḡoemi bi mote simai beyavaiyemi, kamaina te kaḡemi gobusidi ko lai kulukuluvidi bi ko gose kamaḡedi. Mba ba wailove te muliḡa lisidimo bai ya tubuḡana, mba tedi edi wavu.”†

¹² Kamaina bi ena tauwaikaiwatana a nawa bi lava lisidimo a lauguguya te lava maso edi gebogebodi a kuvesidi.

¹³ Tedi lava nopodimo aluwa gebogebodi a kwavidi, te a lau potiyovo. Bi kota olip masinemo lava sidesidedi tunidi a kailolodi bi ai yawasanidi.

ḡalibona Alodi Yesu i noḡoti bena Diyon taukabulu

¹⁴⁻¹⁶ *Yesu giuna kaikana i dididiga, taunana aubaina lava a giugiuna gado, “Diyon taukabulu male pekimo i kena moito. Taunana aubaina ḡailisi bi ani sove kauwidi ya voiwoiyedi.”

Bi ḡesaudi a giugiuna gado, “Tana Elaidiya.”

Bi kota ḡesaudi a giugiuna bena kage, “Bada taugiuwatana ḡemota mai wala dolinemo.”

Bi ḡalibona Alodi‡ i vaiye te Yesu isana kaikana ya dididiga bi i giuna gado, “Tagu wala Diyon taukabulu gadona e koi ḡavuki bi kota pekimo i kena moito munaḡa.”

¹⁷⁻²⁰ Alodi wala tauwaigaviya i giukamaḡedi te Diyon a kaididi bi a lau seini te biliwelokomo a sako nawe. Alodi tinanatuna Filip mwanena isana Elodias wala i kwaya. Taunana aubaina Diyon, Alodi niga mainana i giugiuwena gado, “Mote i visu te tinanatum mwanena kuna kwaya.”

* **6:2:** Waiyawasi laḡanna ba laḡan wai-7-na gome Maimaituwa ena noya i wai kovi bi i waiyawasi. † **6:11:** Giu 13:51 ‡ **6:11:** Diu lavedi Eteni dobudiga sa vaḡavaḡai bi munaḡa aubaina ba kaḡedi gobusidi sa lai kulukuluvidi kaka bi sa sola nawa edi malagaimo, mba laḡannemo tedi a visu. Yesu ena tauwaikaiwatana mai sa voiwena ba lava sa noḡoti munaḡedi te tedi mote a visu mai Diu. † **6:14-16:** Met 16:14, Mak 8:28 ‡ **6:14-16:** ḡalibona Alodi Alodi Entipas, Galili Tauwaibadayena

Taunana aubaina, Elodias nuwana i medi Diyon taukabulu lisinemo bi i goeḡoe te maso i wai peki. Bi mote i ḡemoḡemotina te maso mainana i voiye banina Alodi tana Diyon i naile bi i labelabe kauwe. Bi i sibe te Diyon tana lava waiyawa bi didimanina. Laḡan wapawapa Diyon tana Alodi ena kauwa aubaina i giugiu matai bi Alodi i nuwanuwalaḡalaḡa te Diyon ena giu mote i noḡonoḡoti watawata. Bi Alodi yaḡolo te Diyon ena giu vaiyena i goeḡoe.

²¹ Kamaina bi Alodi ena tubuḡa laḡanna soina i voiye. Bi gabegabemani babadidi, ḡaviya babadidi bi kota Galili babadidi i giuwedi te a tava ena soimo. Gome Elodias gavogavo i vai te ena nuwa kilikili ya laukamaḡe.

²² Gome Elodias natuna guguinina i saḡa bi i bigabiga te ḡalibona Alodi ena soi taulisoena nuwedi i laukwasili. Kamaina bi ḡalibona Alodi gomana i giuwena gado, “Bai kwai baḡaena ba ḡemoḡemotina ya vitem.”

²³ Alodi niga mainana gomana lisinemo i giuwapa, “Bai lisigumo kwai baḡaena ba ya vitem bamo te egu waiguyau kwa goena ba nevana ya vitem.”

²⁴ Gomana ḡome i potiyovo i nawa tinana i giuwena gado, “Bai yaibaḡae?”

Bi tinana gomana i giuwena gado, “Tagu egu ḡowana Diyon taukabulu kununa.”

²⁵ Gomana ḡome maḡemota i velau i munaga ḡalibona Alodi lisinemo bi niga mainana i waiḡaḡa, “Ya goeḡoena noi taunana Diyon taukabulu kununa aboma nophonemo.”

²⁶ Niga giuna ḡalibona i voiye te i wai nuwaboya kauwa. Bi tana mote ḡemoḡemotina te gomana ena giu ya giuvitale. Banina tana kaikana i giuwapa ena tauliso matedimo.

²⁷ Kamaina bi ḡalibona ena tauwaiḡaviya maḡemota i giukamaḡe te Diyon gadona ya koigavuki bi ya vai natome. Tauwaiḡaviya i nawa biliwelokomo Diyon gadona i koigavuki bi

²⁸ abomemo i sako te i vai natome ḡalibona i vite. Bi ḡalibona i vai te gomana i vite bi gomana i vai nawe te tinana i vite.

²⁹ Laḡannemo Diyon taukaiwatana a vaiye te Diyon i peki, tedi a tava te taubeuna a vai nawe te tauyewamo a sako.

Yesu lava 5 tausani i waikanidi

(Met 14:13-21, Luk 9:10-17, Dyn 6:1-14)

³⁰ Yesu giugiukamaḡedi i giukamaḡedi bi a nawanawana a tava munaga te a wailovelovena bi lava a wai yawasanidina Yesu a tainuwatau.

³¹ Lava ḡome a natonato bi a nawanawa aubaina te tedi mote ḡemoḡemotina te maso a miya bi a kani. Taunana aubaina Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Temi tauniga ko nato ta nawa dobu ḡuyuwine mo bi ko sula waiyawasi.”

³² Kamaina bi tedi taudiḡa wagamo a gelu bi a nawa dobu ḡuyuwine mo.

³³ Lava ḡome tedi a kitekitedi ba a sibe otiyedi. Kamaina bi malagai matabudi nopodimo lava a lau potiyovo bi geleḡa a vamakamakai te a gei tava.

³⁴ Laḡannemo Yesu wagaḡa balabalamo i sunasuna saḡa ba lava kumna i kitedi bi i lau nuwatoiyedi. Banina tedi maibena sipu bi taulabedi geḡa. Kamaina bi giu visuvusuna wai lovelovedi i waitubu.

³⁵ Aubigamo ena tauwaikaiwatana a tava lisinemo bi niga mainana a giuwe, “Niga ba dobu ḡuyuwine bi mateya te ya dudubala.

³⁶ Lava kwa giu kamaḡedi sa nawa malagaiḡa bi malagai diyediyediḡa te kani sa kune bi sa kani.”

³⁷ Bi Yesu niga mai i giuvitedi, “Temi kani ko vitedi te sa kani.” Bi tedi tana a giuwena gado, “Tam kwa goeḡoena tama ka nawa te mane 200 denali luvana buledi ka gimala bi kai kanidi ee?”[§]

³⁸ Bi Yesu i wai talayedi, “Buledi visa lisimimo? Ko nawa ko kita.” Ena tauwaikaiwatana a nawa te a kita bi a giuna gado, “Buledi 5 bi iyana labu.”

³⁹ Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedi te lava a laidubudubudi ḡawaḡawa gidegidevidi dabedimo te a miya.

⁴⁰ Kamaina bi lava edi dubuḡa a miya lelesidi ḡesaudi 100 bi ḡesaudi 50.

⁴¹ Kamaina bi Yesu buledi 5 bi iyana labu i tanodi te i wai kita saḡa malamo, Maimaituwa i wai ebone bi buledi i kividi. Tana i kivi kovidu te ena tauwaikaiwatana i vitedi te a soiyi bi lava a vitedi. Bi kota iyana vaitedi i lisidi bi a soiyi edi dubuḡa.

⁴² Lava matabudi a kani te a kani nonoḡa.

⁴³ Bi ena tauwaikaiwatana lava buledi bi iyana a kanikani sivudina a laitupa bi po'a 12 ai wanavudi.

⁴⁴ Olooloto taukani wapedi ba 5 tausani.

[§] 6:37: Denali ba mane isana, denali ḡemota ba taubagibagi edi mai'ia suwala ḡemota luvana.

*Yesu topa dabanaga i nawa taukaiwatana lisidimo
(Met 14:22-33, Dyn 6:15-21)*

⁴⁵ Yesu mağemota taukaiwatana i giuvavasagedi te wagamo sa gelu bi sa dolidoli Betsaidamo, noi nevanemo bi kota lava kumna i giukamağedi.

⁴⁶ Tana lava i wai ebonedi a nawanawa mulidimo tana i nawa oyamo laupali aubaina.

⁴⁷ Tautaugudu balana bi waga topa modonemo taunağa a poupoule i kita nawe. Bi gelemo taunağa i moimoito.

⁴⁸ Bi Yesu ena tauwaikaiwatana i kitedi te waga a giugiu bi a kabikabiye banina yavala i suvesuvedidi bi labama i talatalağa. Kamaina bi lağan sakosako balana Yesu topa dabanaga i nawanawa lisidimo bi gotona te maso i vawaitaulidi.

⁴⁹ Bi tedi a kitakita ba ai noğota bena alualuwa. Taunana aubaina tedi a naila gulata

⁵⁰ bi a kabi binabinau. Ma gemota Yesu tedi lisidimo i giuna gado, “Nuwemi ya lautou. Tagu, mote koma naila.”

⁵¹⁻⁵² Kamaina bi Yesu waga dabanemo i moito sağa lisidimo bi yavala i lautautau. Ena tauwaikaiwatana mainana a kitakitana ba edi sove i kovi. Banina Yesu buledi i kivikivina banina yağolo mote a sibe, aubaina te edi noğota mote a didimana.

*Yesu lava wapewapedi Ganasaletimo i waiyawasanidi
(Met 14:34-36)*

⁵³ Lağannemo Yesu taukaiwatana vaitedi noi nevanemo a tava Ganasaletimo bi edi waga ai moito bi a pani kamağe.

⁵⁴ Noi taunana wagamo a potipoti yovo ba lava Yesu a kita gone.

⁵⁵ Kamaina bi tedi a nawa mba dobuna bi diadiana lavedi a giuwedi. Bi lava sidesidedi latilatimo ai kenedi bi a avala tava. Bi Yesu i nawanawana matanemo a wai kenedi.

⁵⁶ Yesu i nawanawana malagaidiğa bi malagai diyadiyanaga lava edi lava sidesidedi a natomedi bi ani waigemota gabudiğa a wai kenedi. Bi Yesu ai bağa vavasage te maso ena gala isu damodamonaga a taukoni bi a yawasana. Tedi mabai tana ena gala a tautaukonina ba matabudi a yawasana.

7

Maimaituwa ena waigake iteitedi edi vaivai i sağa kamağe

¹⁻⁴ Palisi bi Diu iteitedi edi vaivai a voyeyedi bi a wai laudamedina taudidi a kaikaiwata kauwedi. Mba vaivaidi ba niga mainana: Tedi mote sima kani te dolinemo nimesi sa gei kogedi kaka sa kani. Gemogemotina kota mainana waikunekunemo bi a tava munağana ba mote sima kani te nimesi sa koğa kauwedi kaka sa kani. Bi kota vaivai wapewapedi gesaudi iteitedi lisidiga a yovoyovona vaitedi a kaikaiwatedi, maibena ledu, gulewa bi aboma kogedi. Niga mainana sa voyeyedi te bena Maimaituwa matanemo tedi kamaina. Kamaina bi Palisi bi waigake tauwailovelovena Yelusalemğa a tava Yesu lisinemo. Bi gome Yesu ena tauwaikaiwatana gesaudi a kitedi te mote nimesi a kogedi bi a kanikani.

⁵ Taunana aubaina tedi Yesu ai talayena gado, “Bai aubaina taukaiwatam mote sima lau nimakoğa bi sa kanikani. Tama itaitamai edi vaivaimo ba lava nimesi sa gei kogedi kaka sa kanikani.”

⁶ Bi tana edi giu i waimunena gado, “Temi lava matedimo ko voyeyemi te bena giu kauwa bi geğa te nopomi kavekavedi. Taugiuwatana Aisaiya i gilugilumina niga mainana i giu watemi,

‘Niga lavedi mududiğa sa giugiu te sa vivivilegu

bi nopodi ba mote lisigumo.

⁷ Tedi taudiğa edi vaivai sa wai lovedivedi

bi sa giugiu te bena Maimaituwa ena waigake.

Taunana aubaina sa laulauduneyeguna bi banidi geğa.’”

⁸ Yesu i giuwedina gado, “Temi Maimaituwa ena waigake ko sakosako liye bi temi emi wailovelove ko kaikaiwatedi.”

⁹ Bi kota i giuwedina gado, “Temi konai noğota bena ko voivoiye kauwe, Maimaituwa ena waigake mulimimo kona sako liye bi iteitemi edi vaivai a wai lovedivemina ko kaikaiwata kauwedi.

¹⁰ *Mousis i giuwedina gado, *Tamam bi tinam kwa viviledi, bi aiyai tamana bi tinana i kualidi ba sa laipeki.*

¹¹ Bi temi ko giugiuna bamoda lava lisinemo bai mwalina ya kenakena tamana bi tinana maso i vitedi bi geğa te i giuwedina gado, niga Maimaituwa aubaina e sako temi mote yağa vitemi.

¹² Temi emi wailovelove oloto konai love wapa te tamana bi tinana mote ima sagusagudi.

¹³ Niga mainana wailovelovedi kowai dama lava gesaudi lisidimo bi Maimaituwa giuna ko kaka neḡaneḡa. Bi mote niga kauwina taunaḡa bi kota kauwa wapawapa waitedi ko voivoiyedi.”

Lava Nuwapouna

(Met 15:10-20)

¹⁴ Yesu lava kumna i yogedi a tava munaḡa lisinemo bi i giuwedina gado, “Matabumi koi beyavaiyegu bi giu banidi kosibedi.

¹⁵⁻¹⁶ Mwali bai lava gayanemo ya wai daululuna, mote ima ka milamila bi bai noponemo ya saḡa te gayanemo ya potipotiyovona taunana ya kaka milamila.”*

¹⁷ Sauginemo tana lava kumna i gosedi bi i nawa vanuwemo bi ena tauwaikawaiwatana ai talaye te lautaalala banina bai.

¹⁸⁻¹⁹ Bi i giuwedina gado, “Temi yaḡolo ko wai nuwanaina, mote ko sibe? Temi kona sibe e geḡa te kani bai lava i kanina ba ya yovona bwaganemo te ya potiyovo munaḡa bi mote kaka nopona imai mila.” Yesu niga mainana i giuna ba i ka maḡati te kani matabudi ba visuvisudi Maimaituwa matanemo.

²⁰ Bi kota i giu, “Mwali bai lava noponemo ya potipotiyovona mba taunana yawai mila.

²¹ Lava nuwapounemo noḡota gebogebodi mai elawa, waimwanemwanena yabayababa, danene, waipeki bi waimatawapa.

²² Kanitoku, lau laukivigeboḡo, waikaikaiyovu, unula, kuvali, nuwasagaḡa bi kauwa yabayababa.

²³ Niga kauwidi matabudi lava nopodimo sa tubutubuḡana, taudidi lava sa kaka milamila.”

Wali dobu waivinina Yesu i waisumaḡe

(Met 15:21-28)

²⁴ Yesu mba malagaina i gose bi i nawa Taiya malagainemo Fonisia noponemo. Bi vanuwemo i miya moimoisili, mote i ḡoe te lava sa sibe. Bi mote ḡemoḡemotina te maso i kandavona.

²⁵⁻²⁶ Sailiya noponemo dobu Fonisia waivinina bi natuna aluwa gebogebona i sunesunegini, i vaiye te Yesu gome. Kamaina bi i tava Yesu lisinemo bi kaḡe pakanemo tuwapekana i wai tupagwaliye. Bi i waibaḡa vavasaḡe te aluwa gebogebona natuna i sunesunegini maso i kwavi.

²⁷ Waivinina ba eteni bi Yesu i giuwena gado, “Mote i visu te libilibi kediya ya vai bi ya pwalage daḡasi matedimo, libilibi sa gei kani te sa launonoḡa.”†

²⁸ Waivini Yesu ena giu i wai munena gado, “Bada bai kuna giuwena ba giu kauwa, bi geḡa te daḡadaḡasi kani puselidi benamo sa lavulavusana sa kanikanidi.”

²⁹ Bi Yesu waivini i giuwena gado, “Mainana kuna giu aubaina, kwa nawa bi natum kaikana penama i gose.”

³⁰ Kamaina bi i munaḡa vanuwemo, penama i potiyovo bi gomana i kita i kenakena.

Yesu oloto papapina i wai yawasani

³¹ Yesu Taiya i gose bi Sidon noponaḡa i nawa te Galili nisanemo bi Taun 10‡ nopodiḡa i nawa.

³² Bi ḡome lava editau papapina ai doli tavaite Yesu lisinemo bi ai baḡa vavasaḡe te nimana maso papapa dabanemo i sako.

³³ Yesu oloto i wai doli bi lava a gosedi bi a nawa tabudimo, Yesu nimana i tuḡudi bi oloto beyana i sikwedi bi nimagalana i gelolo bi oloto menana i taukoni.

³⁴ Kota Yesu i wai kita saḡa malamo bi yawasina i bunanai kamaḡe bi oloto i giuwena gado, “Ephphatha banina ba ku nuwakamaḡa.”

³⁵ Maḡemota oloto beyana bi menana a nuwakamaḡa bi i wai beyavaiya bi i gagali ota.

³⁶ Yesu i waigakedi te mote aiyai sima giuwe bi geḡa te kauwina a giugu nawe.

³⁷ Sauginemo lava kauwina giuna a vaivaiye te a tagugu bi a sove. Bi a giu te bai matabuna i kauwena ba visuvisunaḡa, papapa i wai beyavaiya bi i giu.

* 7:15-16: Gilugilumidi wadubodi gesaudimo lova 16 mote ima kenakena. Niga mainana i giu: “Aiyai bi wai beyam te kwai beyavaiya.” † 7:27: Niga ḡome libilibi ba Diu lavedi bi daḡadaḡasi ba Eteni lavedi. ‡ 7:31: Dekapolis ba malagai 10.

8

Yesu lava 4 tausan i wai kani bagibagidi

(Met 15:32-39)

¹ Sauga gemota lava wapewapedi ai gemoti munagedi. Lava kediyā geḡa aubaina te Yesu taukaiwatana i yogedi a tava lisinemo bi i giuwedina gado,

² “Niga lavedi vaitedi ke miya te lagan faiona a kovi, bi kani geḡa aubaina te e launuwatoyedi.

³ Bamoda ma kani pekidi yà giukamaḡedi bi sa nawa edi vanuwemo, mba etamo sa laugulibubu. Bi kota ḡesaudi manekaḡa a tava.”

⁴ Bi ena tauwaikaiwatana ai talayena gado, “Niga mutuyūwa bamo kani ta vai bi tai kanidi?”

⁵ Bi Yesu i wai talayedina gado, “Temi lisimimo buledi visa sa kenakena?”

Bi tedi a giuwena gado, “Wapedi 7.”

⁶ Kamaina bi Yesu lava kumdi i giuwedi dogamo a miya. Tana buledi 7 i tanodi bi Maimaituwa i wai ebone bi i kividi bi ena tauwaikaiwatana i vitedi, te a soyiyedi.

⁷ Bi iyana visa keikeilikidi vaitedi a natomedi Yesu lisinemo bi tana Maimaituwa i wai ebone bi ena tauwaikaiwatana i giuwedi te a soyiyedi.

⁸ Lava a kani te a kani nonoḡa. Bi ena tauwaikaiwatana kani pusepuselidi a laitupa bi po'a 7 ai wanavudi.

⁹ Olooloto wapedi ba 4 tausan mainana bi i giukamaḡedi te a nawa.

¹⁰ Bi kota tana ena tauwaikaiwatana vaitedi wagamo a gelu bi a nawa Damanutamo.

Palisi mataila ai baḡae

(Met 15:39–16:4)

¹¹ *Gome Palisi ḡesaudi Yesu laulubuna ḡaḡalana a tava bi ai tala vitavitale te Maimaituwa ena mataila maso i wai lovedi.

¹² *Yesu yawasina i bunanai kamaḡe bi i giuna gado, “Temi niga kimtina bai aubaina ko ḡeḡeḡe te mataila ko kita? Yà giugiu kauwemi te mote mataila yama voyie koma kita.”

¹³ Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi Palisi a gosedi te wagamo a gelu bi a nawa noi nevanemo.

Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedi te Palisi bi Alodi edi wailovelove kaikaiyovudi sa kita kauwedi

¹⁴ Ena tauwaikaiwatana nuwedi i kauleya te mote buledi a tano. Bi gemota ota wagamo ai gelu.

¹⁵ Yesu i giuvavasagedina gado, “Palisi bi Alodi edi mu'aa koi kita kauwe.”*

¹⁶ Tedi taudiga ai talapilina gado, “Tada mote buledi ta vai aubaina te mai i giu.”

¹⁷ Yesu edi noḡota i sibe bi i giuwedina gado, “Bai aubaina ko giugiu te mote buledi ko vai? Temi mote ko kita, ee mote ko sibe? Temi yaḡolo ko wai nuwanaina?”

¹⁸ *Temi waimatemi bi mote komai kita kauwa? Waibeyemi bi mote komai beyavaiya kauwa? Mote ko noḡoti?

¹⁹ Tagu buledi 5 e kividi bi lava 5 tausan a kani bi kani puselidi kona laitupa bi po'a visa konai wanavudi?”

Tedi a giuna gado, “Po'a 12.”

²⁰ “Bi tagu buledi 7 e kividi bi lava 4 tausan a kani bi kani puselidi kona laitupa bi po'a visa konai wanavudi?”

Tedi a giuna gado, “Po'a 7.”

²¹ Bi i giuwedina gado, “Temi yaḡolo mote ko sibe?”

Yesu Betsaidamo oloto matapotapotana i wai yawasani

²² Tedi Betsaida malagainemo a tava bi gome lava edi tau matapotapotana ai doli tavaite bi Yesu ai baḡa vavasage te maso matana i taukoni.

²³ Bi tana oloto nimanemo i kaididi bi i wai doli te malagai a potiyovo kamaḡe. Gome Yesu oloto matana i gelolo bi nimana matanemo i sako bi i wai talayena gado, “Bai kwa kitakita ee geḡa?”

²⁴ Tana matana i taulageti bi i giuna gado, “Tagu lava e kitedi sa nawanawa kitedi mai kai.”

²⁵ Yesu nimana i sako munaḡe oloto matanemo. Maḡemota oloto matana i yana i visuisu bi i wai kita kauwa.

* 8:11: Met 12:38 * 8:12: Met 12:39 * 8:15: Diu edi noḡotemo mu'aa ba lautaulala. Maibena palawa ya voyie te ya lusa. Mai wailovelove kaikaiyovudi bi gebogebo lava nopodimo sa didiga. Niga ḡome ba Yesu mu'aa i lauluvaena ba Palisi bi Alodi edi miyamiya i giuwata. * 8:18: Mak 4:12

²⁶ Yesu oloto i giuwena gado, “Kwa nawa em vanuwemo, mote kuma nawa malagaimo.”

Pita Yesu i kamaḡati

(Met 16:13-16, Luk 9:18-20)

²⁷ Yesu bi ena tauwaikawatana a nawa Seseliya Filipai malagaidi diyediḡa. Tedi a nawanawa etamo bi Yesu i wai talayedina gado, “Lava sa giugiu te tagu aiyai?”

²⁸ *Tedi a giuna gado, “Lava ḡesaudi sa giugiu te tam Diyon taukabulu, ḡesaudi Elaidiya bi ḡesaudi taugiuwatana ḡemota.”

²⁹ Bi i wai tala munaḡedina gado, “Temi bainewa ko noḡonoḡoti, te tagu aiyai?”

Bi Pita i giuna gado, “Tam ba Keliso Maimaituwa ena Vinevine!”

³⁰ Yesu i giu vavasagedi te mote aiyai sima giuwe te tana aiyai.

Yesu ena peki bi ena kenamoito i giuwata

(Met 16:21-23, Luk 9:21)

³¹ Tana wai lovelovedi i waitubu bi i giuwedina gado, “Tana Taunana Natuna male kauwa wapewapedi yai nuwatoiyeḡedi bi babada nananaka, pilisi edi babada bi waiḡake tauwailovelovena sa miya tautaulie bi tana male sai peki bi laḡan wai faioninemo ya kenamoito munaḡa.”

³² Yesu mba kauwidi i giu kaukauwedi, taunana aubaina Pita i wai doli nawe tabudimo bi i kaipasini.

³³ Yesu i tauvitale bi ena tauwaikawatana i kitedi bi Pita lisinemo i kaipasina, “Seitani! Ku taulia muligumo. Mba noḡotidi mote Maimaituwa lisinaḡa sima yovoyovo bi lava edi noḡota mainana.”

Yesu kaiwatana banina

(Met 16:24-28, Luk 9:23-27)

³⁴ *Yesu lava kumna bi ena tauwaikawatana i yogedi a nato lisinemo bi i giuwedina gado, “Bamoda aiyai muliguḡa ya natona ba ena ḡowana matabudi sa kena bi ena kolosi ya kailageti bi ya kaiwatagu.”†

³⁵ *Lava aiyai bi ena yawasana i nuwamunaḡena ba muliḡa ya kulayakasi. Bi aiyai ena yawasana ya nuwakamaḡena tagu aubaigu bi giu visuvisuna aubaina ba muliḡa ya vai munaḡe.

³⁶ Bamoda lava niga dobuna ena ḡowana matabuna i vai kovi bi ena yawasana i ka gebogebo, mba kauwidi damodimo bai visuna ya tubuḡa?

³⁷ Bi kota bai mwalina ya vite bi ena yawasana ya vai munaḡe? Geḡa geḡa ota.

³⁸ Lava niganana laḡannemo sa miyamiyana ba Maimaituwa giuna sa laulau kasaḡaiḡaiye bi gebo sa voivoiyena ba tedi mai lava wai matawapedi. Bi bamo te aiyai kwai tunimayaḡegu bi giugu wailovelovena kwai tunimayaḡena ba Tana Taunana Natuna Tamana namalinemo ena aneya waiyawa vaiḡedi ena nato munaḡemo yai tunimayaḡe.

9

¹ Bi Yesu i giuwedina gado, “Ya giugiu kauwemi, matabumi niganana ko miyamiyana mote koma peki kamaina eete Maimaituwa ena waibada ḡailisi vaitena ya natonatonu ko kita.”

Yesu kitana i nuwavitata

(Met 17:1-13, Luk 9:28-36)

² Laḡan 6 mulidimo Yesu Pita, Diyemes bi Diyon i wai dolidi te a saḡa a nawa oya lofalofana dabanemo, ḡome tedi taudiḡa. Bi a wai kita ba Yesu kitana i nuwavitata.

³ Te ena gala potipotina bi waimatakanikanina, mote aiyai dobumo gala ima koḡa bi mainana kitana ima tubuḡa.

⁴ Kamaina bi ena tauwaikawatana faiona a kita te Mousis bi Elaidiya a laumaḡata bi Yesu vaitena a wai giugiu.

⁵ Pita Yesu i giuwena gado, “Tauwailovelove i visu te tama niga ḡome. Tama kape faiona ka voyeḡedi, ḡemota tam, ḡemota Mousis bi ḡemota Elaidiya.”

⁶ Tedi a tava bi a naila gulata bi Pita mote bai i sibe taunana aubaina i giu yabayababa.

⁷ *Kamaina bi giyou i laumaḡata bi i suma tawedi bi kalina dididigina giyouḡa i yovona gado, “Niga taunana tagu Natugu, nuwagu taulaukwasilina. Koi beyavaiye kauwe!”

⁸ Noi taunana a tautauvitaledi te mote aiyai a kita bi Yesu taunaḡa i moimoito.

* 8:28: Mak 6:14,15 * 8:34: Met 10:38 † 8:34: Niga giuna kolosi kailageti na lautaulala. Mba giuna banina ba Yesu taukaiwatana laukivigeboḡe bi wainuatoi nopodiḡa sa nawana banina Yesu sa kaikaiwata. Tana mote ima giugiu te taukaiwatana sa pekina mai tana kolosimo i pekipekina. * 8:35: Met 10:39 * 9:7: Met 3:17, Mak 1:11

⁹ Sauginemo oyamo a miyamiya kuluva ba Yesu i giu vavasaḡedi te bai i tubutubuḡana mote aiyai ḡesau sima giuwe, eete Tana Taunana Natuna pekimo ya kena moito.

¹⁰ Tedi ena giu a kaiwata bi taudiḡa niga kauwina a wai giugiuwe te pekimo kenamoito banina bai.

¹¹ ✨ Bi Yesu ai talayena gado, “Bai aubaina waiḡake tauwailovelovena sa giugiu te Elaidiya ya gei tava?”*

¹² Yesu i giuna gado, “Mba giu kauwa, Elaidiya kaka ya gei tava bi bai matabuna ya kadidimani. Bi kota bai aubaina gilugilumina wadubonemo i giu te Tana Taunana Natuna kaka sa daboke bi yai nuwatoi gulata.

¹³ Yà giugiuwemi te Elaidiya kaikana i tava bi lava edi ḡowana lisinemo a noḡonoḡotina a voyie, maibena gilugilumina wadubonemo i giugiu watana mainana.”†

*Yesu aluwa gebogebona gomana noponemo i kwavi vai
(Met 17:14-21, Luk 9:37-43a)*

¹⁴ Yesu bi ena tauwaikaiwatana faiona oyamo bi a yovo munaḡa tauwaikaiwatana ḡesaudi lisidimo. Bi a kita te lava kumna tedi a dubutawidi bi waiḡake tauwailovelovena vaiteḡi a waikagiu.

¹⁵ Sauginemo lava Yesu a kitakita ba a tagugu bi a velau waiyebone aubaina.

¹⁶ Tana ena tauwaikaiwatana i waitalayedina gado, “Bai kona waikagiuwe?”

¹⁷ Lava kumna nopodimo oloto i giuna gado, “Tauwailovelove, natugu e natomena lisimmo, tana aluwa gebogebona i suneḡi bi i voyie te mote ima giugiu.

¹⁸ Sauginemo aluwa gebogebona gomana i sulusuluva ba ya pwalapwalaḡena doḡamo. Bi mwakana ya sana waikokikodi bi kasapula gayanaḡa sa yovoyovo bi tunina sa badobado. Taunana aubaina te em tauwaikaiwatana e giuwedi te aluwa gebogebona maso a kwavi vai bi ḡeḡa mote a voyie.”

¹⁹ Yesu i giuwedina gado, “Ei, temi mote koma wai sumaḡa! Vaitemi te alamiya! Yaḡolo te emi vita yà ava'avali? Gomenina ko natome lisigumo.”

²⁰ Tedi gomana a nawe Yesu lisinemo. Noi taunana aluwa gebogebona Yesu i kitakita ba gomana i katititi te i kuluva doḡamo i talaḡa bi i wai kuikuileva bi kasapulana gayanaḡa a yovoyovo.

²¹ Yesu gomana tamana i waitalayena gado, “Niga ena sidana i vaina bainewa lofana?”

²² Bi tana i giuna gado, “Wala ma ḡaubonemo te niganana.

²² Bi laḡan wapawapa aluwa gebogebona gomana kaimo bi gaubemo i pwalage nawe te maso i wai peki. Bamote tam ḡemogemotim, te kwa launuwatoyemai bi kwa sagumai.”

²³ Yesu i giuwena gado, “Bamote tam ḡemogemotim? Aiyai ya waisumaḡana ba Maimaituwa ḡemogemotina bai matabuna tana aubaina ya voyiedi.”

²⁴ Noi taunana te gomana tamana i kaigabalana gado, “Aee, yà waisumaḡa bi egu sumaḡa mote i didiga. Kwa sagugu te egu sumaḡa ya didiga!”

²⁵ Yesu i kita te lava kumna a tavatava taunana aubaina Yesu aluwa gebogebona i giuwena gado, “Tam beyapotapota bi gungum aluwina ya kwavikwavam te noi taunana gomana kwa gose kamaḡe, mote kuma saḡa munaḡa gomana noponemo!”

²⁶ Aluwa gebogebona gomana i ka binabinau bi i katititi bi i potiyovo kamaḡe. Bi gomana kitana mai lava pekipekina bi lava wapewapedi ḡome a giuna gado, “Gomana i peki.”

²⁷ Bi Yesu gomana nimanemo i kabi, bi i solu waimoito.

²⁸ Muliḡa Yesu i nawa vanuwa noponemo bi ḡome tedi taudiḡa bi ena tauwaikaiwatana ai talayena gado, “Bai aubaina te tama mote aluwa gebogebona ke kwavi vai?”

²⁹ Bi Yesu i giuwedina gado, “Niga mai aluwina ba pali taunaḡa kaka ya kwavi vai, mote bai ḡesauna.”

*Yesu ena peki i giuwata munaḡe
(Met 17:22-23, Luk 9:43b-45)*

³⁰ Yesu bi ena tauwaikaiwatana mba modomodona a ḡose bi Galili noponaḡa a nawa. Yesu mote i ḡoe te aiyai ḡesau ya sibe te tana ḡome,

³¹ banina tana ena tauwaikaiwatana i wailovelovedi bi i giuwedina gado, “Tana Taunana Natuna kaka sa kaisoluḡe, lava nimedimo sa sako bi sai peki. Bi laḡan wai faioninemo ya kenamoito.”

³² Tana mba mainana giuna i vatovatona ba tedi banina mote a sibe. Bi a naila aubaina te mote ai talaye.

✨ **9:11:** Met 11:14 * **9:11:** Diu edi waisumaḡa te Elaidiya maso i gei tava dobumo, kaka muliḡa Maimaituwa ena vinevine maso i tava (Mal 3:1, 4:5-6 ko kita). Tedi mote a sibe te Elaidiya ya tava dobumo ba yai nuwatoi. † **9:13:** Yesu niga ḡome Elaidiya i giuwena ba Diyon taुकabulu i giuwata (Met 11:13-14, 17:10-13 ko kita).

Yesu ena tauwaikawaiwatana a waikagiu te aiyai i saḡa gulata

(Met 18:1-5, Luk 9:46-48)

³³ Yesu bi ena tauwaikawaiwatana Kapeniammo a tava. Bi a valageta vanuwemo bi i waitalayedina gado, “Temi etamo hai konai kagiuwe?”

³⁴ Tedi a miya moimoisili bi mote bai a giuwe banina tedi etamo taudiḡa a waikagiu te aiyai i saḡa gulata.

³⁵ Tana i miyatulu bi ena tauwaikawaiwatana 12 i giuwedi a nato ai ḡemotidi bi i giuwedina gado, “Aiyai bi doli i ḡoena ba ya sakoyovoḡe munaḡe bi lava matabudi aubaidi yai taupaula.”

³⁶ Yesu gomana i natome mododimo i wai moito bi i giuwedina gado,

³⁷ *³⁷ “Aiyai isagumo bi gomana ḡaubona i giuvai maibena niga gomenina ba tagu ya giugiuvaigu. Bi kota aiyai tagu ya giugiuvaiguna ba tana mote tagu tauḡuḡa ima giugiuvaigu bi taugiukamaḡegu vaitena ya giugiuvai.”

Aiyai mote imai ḡaviyeda ba tana eda tau

(Luk 9:49-50)

³⁸ Diyon Yesu i giuwena gado, “Tauwailovelove, tama oloto ḡemota ke kita isammo aluwa gebogebodi i kwavikwavivaidi. Tana mote tada nopodemo, taunana aubaina kei ḡake te mote ima voyie munaḡe.”

³⁹ Yesu i giuwedina gado, “Mote komai ḡake, lava aiyai isagumo anisove kauwidi ya voivoiyedina ba muliḡa mote isagu ima kagebogebodi.”

⁴⁰ *⁴⁰ “Lava aiyai bi mote imai ḡaviyeda ba lavana eda tau.”

⁴¹ *⁴¹ “Yà giugiu kauwemi te lava aiyai ḡauba i yaai bi i vitemina banina temi tagu taukaiwatagu ba ena maii'a kaka ya vai.”

Laukaḡesolumo gebogebodi ya tubutubuḡa

(Met 18:6-9, Luk 17:1-2)

⁴² “Bamo te niga libilibidi mododimo gomana ḡaubona ḡemota i waisumaḡegu bi aiyai i voyie wapa bi gebomo i kuluvana ba i visu te lavana gadonemo ḡakima dididiga sa duli bi nisamo sa pwalage nawe.”

⁴³⁻⁴⁴ Bamo te nimam i voyiem bi gebomo kuna kuluvana ba kwa koigavuki. I visu te nimam ḡemota bi kwa saḡa yawasanamo. Kaka nimam labu bi kwa nawana iyoyoḡamo, ḡome kai kalakalatina bamo mote ena ani kalapeki.[‡]

⁴⁵⁻⁴⁶ Bamo te kaḡem i voyiem bi gebomo kuna kuluvana ba kwa koi ḡavuki. I visu te kaḡem ḡemota bi kwa saḡa yawasanamo. Kaka kaḡem labu sa voyiem te kwa nawana iyoyoḡamo.

⁴⁷ Bamo te matam i voyiem bi gebomo kuna kuluvana ba kwa ḡivoi kamaḡe. I visu te matam ḡemota bi Maimaituwa ena waibadamo kwa saḡa. Kaka matam labu sa voyiem te kwa nawana iyoyoḡamo.

⁴⁸ Mba ḡome mwatamwata lava sa kanikanidi bamo mote edi anipeki bi kaina mote bamo ena ani kalapeki.

⁴⁹ “Taukaiwatagu matabudi kaka pilipili sa banavidi bi pilipilidi mayavaidi mai kai poyana, mba etanemo kaka sa ḡailisi.”

⁵⁰ *⁵⁰ “Soliti ba mwali visuisuna bi bamo te dinina i kovina ba bainewa ko voyie bi ya dini munaḡa? Temi ko wai kagiuna didiga aubaina, mba temi mai soliti dinimi i kovi. Temi emi yawasanamo maso maibena kani solisolitina dinina. Temi maso mainana nuwavisumo emi lava vaitedi kona miya.”

10

Waigose ena titikuna

¹ Yesu mba dobuna i ḡose bi i nawa Diudiya bi Dioudan gaubina i damaniye noi nevanemo. Bi ḡome lava kumna a tava munaḡa bi i wai lovelovedi, maibena sauga matabuna i voivoiyena mainana.

² Palisi ḡesaudi Yesu wai laulubuna a ḡoe aubaina te a nato lisinemo bi ai talayena gado, “Eda waiḡake i waianine ee ḡeḡa, te oloto mwanena ya gose?”

³ Bi Yesu waitalamo i giuwedina gado, “Mousis waiḡake i vitevitemina bainewa i giu?”

⁴ *⁴ Tedi a giuwena gado, “Mousis ena waiḡake i waianina te oloto waiḡose pepana ya gilumi mwanena ya vite kaka ya giukamaḡe te ya nawa.”

* 9:37: Met 10:40 * 9:40: Met 12:30 * 9:41: Met 10:42 ‡ 9:43-44: Gilugilumidi wadubodi ḡesaudimo lova 44 mote ima kenakena. Niga mainana i giu: “Mba ḡome mwatamwata lava sa kanikanidi bamo mote edi anipeki bi kaina mote bamo ena ani kalapeki. Bi lova 48.” * 10:4: Met 5:31

⁵ Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Banina temi nopomi a gāigāi taunana aubaimi Mousis mba waigakena aubaina i gilumi.

⁶ *Bi ko nogoti, Maimaituwa wala pakanemo dobu i voivoiye sauginemo, tana lava i voyedi, oloto bi waivini.

⁷ *Taunana aubaina oloto tamana bi tinana ya gosedi bi mwanena vaitena sa miya gemota,

⁸ bi tedi labuidi tubuḡa gemota sa tubuḡa. Niganana tedi mote labu bi gemota.

⁹ Taunana aubaina Maimaituwa tedi i wai gemotidina mote lava i mai dabalalidi.”

¹⁰ Muliḡa a munaḡa vanuwemo bi Yesu ena tauwaikawatana niḡa giuna aubaina ai talaye.

¹¹ *Kamaina bi tana i giuwedina gado, “Bamoda oloto waivini i gose bi waivini gesau i naḡina ba mwanena ya vavawaidoḡa.

¹² Kota mainana, waivini ena oloto i gose bi oloto gesau i naḡina ba mwanena ya vavawaidoḡa.”

Yesu bi libilibi keikeilikidi

¹³ Lava gesaudi libilibi keikeilikidi a natomedi Yesu lisinemo te tana maso nimana dabedimo i sivudi bi geḡa te ena tauwaikawatana lava ai ḡakedi.

¹⁴ Yesu mainana i kitakita ba ena tauwaikawatana lisidimo nuwana i medi bi i giuwedina gado, “Libilibi koi aninedi sa nato lisigumo mote komai ḡakedi banina Maimaituwa ena waibada lava lisidimo maibena niga libilibidi.

¹⁵ *Yā giugiu kauwemi te aiyai mote Maimaituwa ena waibada i mai anine bi ima vai, maibena libilibi keikeilikidi edi yawasana. Ba tana kaka mote Maimaituwa ena waibada noponemo ima sola saḡa.”

¹⁶ Kamaina bi libilibi i bewedi kalonemo i sivudi bi nimana dabedimo i sivudi bi i laupali, te Maimaituwa ya kavisuvisudi.

Oloto waiguyauna yawasana ilailala aubaina i waitala

(Met 19:16-30, Luk 18:18-30)

¹⁷ Bi Yesu i modina i nawanawa etamo ba oloto i velau i tava Yesu matanemo bi tuwapekana dogamo i wai tupagwaliye. Bi i giuwena gado, “Tauwailovelove visuvisum bai yā voiyē bi yawasana ilailalana yā vai?”

¹⁸ Bi Yesu oloto i giuwena gado, “Bai aubaina kuna giu te visuvisugu? Aiyai mote i visu, Maimaituwa taunaḡa i visu.

¹⁹ *Tam waigake kuna sibedi: Mote kumai peki, mote mwanem kuma vawaidoḡa, mote kuma danene, lava mote kaiyovumo kumai wavu, mote kuma soinuwwa, tamam bi tinam kwa vivedi.”

²⁰ Bi oloto i giuwena gado, “Tauwailovelove, tagu ḡaubogumo te niganana mba waigakedi matabudi e voiyē kovidi.”

²¹ Bi Yesu oloto i kita te nuwana i vai bi i giuwena gado, “Mwali gemota kwa malumaluwabiye. Kwa nawa em waiguyau matabuna kwa kune kamagedi bi mane waiyamoyamonidi kwa vitedi bi mala ena waiguyau kwa vai. Kaka kwa nato te kwa kaiwatagu.”

²² Niga olotona ba i wai ḡonaḡona gulata, taunana aubaina Yesu ena giu i vaivaiye ba nuwana i kuluva bi ma nuwaboyana i nawa.

²³ Gome ena tauwaikawatana i kita nawedi bi i giuwedina gado, “I bagibagi kauwa kaka tana waiwaiguyauna Maimaituwa ena waibada noponemo ya sola saḡa.”

²⁴ Tauwaikawatana Yesu ena giu a vaivaiye ba a tagugu.* Bi Yesu i giuwedina gado, “Libilibi, i bagibagi kauwa kaka lava waiguyauna Maimaituwa ena waibada noponemo ya sola saḡa.

²⁵ I pilipili kauwa kaka ḡamoḡamo dididiga kamelo, siyau bwadanemo ya sola, mba mainana kota lava waiguyauna mote Maimaituwa ena waibada noponemo ima sola saḡa.”

²⁶ Gome ena tauwaikawatana mba giuna a vaivaiyena ba a tatava gulata bi edi lava vaitedi ai talapilina gado, “Bamoda mainana, ba aiyai kaka bena ya yawasana?”

²⁷ Yesu i kitedi bi i giuwedina gado, “Lava lisidimo ba i pilipili kauwa te taudiḡa sai yawasanidi bi Maimaituwa lisinemo bai matabuna ba gemoḡemotina ya voiyē.”

* **10:6:** Pak 1:27 * **10:7:** Pak 2:24 * **10:11:** Met 5:32 * **10:15:** Met 18:3 * **10:19:** Pot 20:13, Pot 20:14,

Pot 20:15, Pot 20:16, Pot 20:12 * **10:24:** Diu edi wai sumaḡa te waiguyau ba mataila Maimaituwa lava lisinemo i wainuwawisu bi ya kakavisuvisu (Sale 128, Miya 10:22). Taunana aubaina Yesu ena tauwaikawatana ena giu a vaivaiye ba a tagugu. Tedi ai nogota bamoda Maimaituwa lava wai guyaudi mote imai yawasanidi ba lava gesaudi kota mote imai yawasanidi.

²⁸ Kamaina bi Pita i giuna gado, “Bi tama bainewa? Tama kaikana bai matabudi ke gosedi kamaḡedi bi ke kaiwatam.”

²⁹ Yesu i giuwedina gado, “Yà giugiu kauwemi, aiyai ena vanuwa ee tinatinanatuna ee nuvunuvuna ee valevaletina ee tinana bi tamana, ee natunatuna bi ena daibi ya gosedi bi tagu ya kaiwatagu bi lava ḡesaudi lisidimo giugu visuvisuna ya giunawena,

³⁰ mba sauginemo tana mai[†] dididiga otina Maimaituwa ya vite: Ena vanuwa, valevaletina, nuvunuvuna, tinatinana, natunatuna bi daibi sa wapa. Bi kota lava sa laukivigeboḡe. Bi laḡan muliḡa ya natonatona tana yawasana ilailala ya vai.

³¹ *Lava wapewapedi mabai niganana sa wailaumatana kaka sai laumuli bi mabai sa wailaumulina ba sai laumatana.”

Yesu ena peki giuna i wai faioni
(Met 20:17-19, Luk 18:31-33)

³² Tedi etaḡa a nawanawa Yelusalem bi Yesu eta i dididoliye. Bi ena tauwaikawatana a tagugu bi lava ḡesaudi a kaikaiwatedina a naila. Yesu ena tauwaikawatana waitedi a moito gebi tabudimo bi lisinemo bai matabudi sa tubuḡana ena tauwaikawatana i tainuwataudina gado,[†]

³³ “Ko vaiye, niganana ta nawanawa Yelusalem, bi ḡome taukaisolu kaka Tana Taunana Natuna pilisi edi babada bi waiḡake tauwailovelovena babadidi nimedimo ya sako. Tedi sa etale bi sai anine te Loum lavedi nimedimo sa sako te tedi sai peki.

³⁴ Tedi sai gadolose, sa gelolo, sa kwapu bi sai peki bi laḡan wai faioninemo tana ya kena moito.”

Diyemes bi Diyon edi wai baḡa
(Met 20:20-28)

³⁵ Diyebedi natunatuna Diyemes bi Diyon a tava Yesu lisinemo bi a giuwena gado, “Tauwailovelove, tama ka ḡoḡoena bai kai baḡamna ba ema ḡowana kwa voyie.”

³⁶ Yesu i waitalayedina gado, “Bai mwalina ko ḡoḡoena aubaimi ya voyie?”

³⁷ Tedi ena giu ai munena gado, “Kwai aninimai te aiyai kataiyammo ya miya bi aiyai ḡeniyammo ya miya em waibada laḡannemo.”

³⁸ Yesu i giuwedina gado, “Temi mote ko sibe te bai ko waibaḡae. Temi ḡemoḡemotina wainuwatoi leduna ya tegona mainana ko tego? Ee ya buluna mainana ko bulu?”[‡]

³⁹ Tedi ena giu ai munena gado, “Tama ḡemoḡemotimai.”

Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Temi ḡolaḡolana ya tegona mainana temi ko tego bi ya pekina mainana ko peki.” Bi Yesu i giuwedina gado,

⁴⁰ “Kamaina bi tagu mote egu waibada ima kenakena te ya lauvina, te aiyai kataiyagumo bi aiyai ḡeniyagumo. Niga gabuna tedi mabai Maimaituwa i vinevinedina aubaidi i kanonoḡi.”

⁴¹ Tauwaikawatana 10 mainana giuna a vaivaiyena, ba tedi Diyemes bi Diyon lisidimo a medi.

⁴² Yesu matabudi i yogedi bi i giuwedina gado, “Kona sibe tedi mabai Eteni sa wai badaedina ba lisidimo sa wai bada teyala.

⁴³ *Temi mote maso mai ko voyie, aiyai dididiga i ḡoena ba ya sako yovoḡe munaḡe bi aubaimi yai taupaula.

⁴⁴ Aiyai bi doli i ḡoena ba ya sako yovoḡe munaḡe bi lava ḡesaudi aubaidi yai taupaula yababa.

⁴⁵ Mainana Tana Taunana Natuna i yovona mote lava aubaina si paula bi tana lava aubaidi i paula bi ena yawasana i vite munaḡe te lava wapewapedi wai yawasanidi.”[§]

Yesu Batimiyas matana potapotana i wai yawasani
(Luk 18:35-43)

⁴⁶ Yesu ena tauwaikawatana waitedi a tava Deliko malagainemo. ḡome ena tauwaikawatana bi lava kumna dididiga waitedi Deliko a gosegose ba oloto matapotapotana isana Batimiyas tana eta diyanemo i miya bi i waiwaiḡigimana, Batimiyas tana Timiyas natuna.

⁴⁷ Sauginemo tana Nasalet Yesuna giuna i vaivaiye ba binau i waitubuna gado, “Yesu Deivida Natuna^{**} kwa lau nuwatoitoyegu!”

* **10:31:** Met 20:16 † **10:32:** Tauwaikawatana a tava banina lava tana a waidibodibogi. Bi lava ḡesaudi mulinaḡa a nawanawa a naila banina, a nawanawana noke Yelusalemmo bai ya tubuḡa lisinemo. ‡ **10:38:** Yesu ledu lau tegoyena bi waibulu i giuwena ba mote ledu ota bi asiwa ota bi ena wainuwatoi bi ena peki i giu wata. * **10:43:** Met 23:11, Mak 9:35 § **10:45:** Yesu ena wainuwatoi bi ena peki geboḡebo lavada eda gabu i vai, mai Aisaiya 53:8 i giugiuna. ** **10:47:** Giu Deivida Natuna ba mote natu otina bi Deivida ena dammo i tubuḡa.

⁴⁸ Lava wapewapedi ġome Batimiyas a kaipasine, “Ku miya moimoisili!” Bi tana yaġolo te kalinana dididiginemo i binabinau gado, “Deivida Natuna kwa lau nuwatoitoyegul!”

⁴⁹ Kamaina bi Yesu i vamoito bi lava i giuwedina gado, “Ko giuwe ya saġa niga ġome.” Tedi oloto matapotapotana a giuwena gado, “Ya jogeyogem, ma nuwavisum kwa moito bi kwa nawa lisenemo.”

⁵⁰ Kamaina bi tana ena kwama i ġiġi, i pwalaġe kamaġe, i laupotisaġa bi i nato Yesu lisenemo.

⁵¹ Gome Yesu Batimiyas i waitalayena gado, “Bai kwa ġoġoena aubaim ya voiye?” Kamaina bi oloto mata potapotana i giuwena gado, “Tauwailovelove, tagu ya ġoġoena yai kita munaġa.”

⁵² Yesu i giuwena gado “Kwa nawa em sumaġa i wai yawasanim.” Noi taunana te oloto matana i yana bi Yesu i kaiwata te etaġa a nawa.

11

Yesu Yelusalemmo i sola saġa

(Met 21:1-11, Luk 19:28-40, Dyn 12:12-19)

¹ Yesu bi ena tauwaikawaiwatana oya Olip diyanemo malagai Betpage bi Betenimo a tava, Yelusalem a vavawaiġeġeġe. Bi Yesu ena tauwaikawaiwatana labu i giukamaġedi a doli, ² bi i giuwedina gado, “Ko nawa Yelusalem malagaimo bi sauginemo ġome kona tavana ba donki lauewalina waitamina ko kita, mote aiyai i geluwe, temi ko kuvesi bi ko natome.*

³ Bi aiyai yai talayemina gado, ‘Bai aubaina niga mai ko voivoiye?’ Ba temi tana ko giuwena gado, ‘Bada ya ġoġoġe bi mote lofana te ya munaġe.’”

⁴ Tedi a nawa malagaimo a tava bi eta diyanemo vanuwa mataetinemo donki lauewalina waitamina a kita i moimoito, kamaina bi a kuvesi.

⁵ Gome lava ġesaudi diyanemo a moimoitona ai talayedina gado, “Bai aubaina mba donkina ko kuvekuvesi?”

⁶ Kamaina bi tedi Yesu bai i giugiuwedina mainana a giuwedi. Ġome te ai aninedi bi donki ai doli nawe.

⁷ Tedi donki ai doli nawe Yesu lisenemo bi edi kwama a ġiġikamaġedi te donki dabanemo a yesidi bi dabadimo Yesu i miya.

⁸ Lava wapewapedi edi kwama etamo a yesidi bi ġesaudi kai malugulugudi a bwalidi bi a yesi nawedi.†

⁹ Lava dolidolidi bi mulimulidi a binabinauna gado, “Maimaituwa ta kasaġesage.

Ka kavisuvisuna ya natonato Bada isanemo.‡

¹⁰ Ka kavisuvisuna BADA isanemo ya natonatona Deivida ena tubulelesemo Maimaituwa ta kasaġesage, noke malamo!”

¹¹ Yesu Yelusalemmo i tava bi i nawa Maimaituwa ena vanuwemo. Ġome bai matabuna i kita kovidi bi kaikana aubiga aubaina te ena tauwaikawaiwatana 12 vaitedi a nawa Betenimo.

Yesu kai damaya i pasili

(Met 21:18-19)

¹² Laġani i sako Beteni a gose bi a nawanawa te Yesu kani i peki.

¹³ Kamaina bi i wai kita nawa manemanekemo te kai damaya luguna i kita. Bi i nawa diyanemo te i kita kaukauwe ba votana geġa, banina mote vota ena bolimani.

¹⁴ Yesu kai damaya i pasilina gado, “Mote aiyai kaka votam ima kani munaġe!” Mai i giugiu ba ena tauwaikawaiwatana ena giu a vaiye.

Yesu taugimala bi taunkune Maimaituwa ena vanuwa didiyaunemo i kwavidi a potiyovo

(Met 21:12-17, Luk 19:45-48, Dyn 2:13-22)

¹⁵ Yesu ena tauwaikawaiwatana vaitedi Yelusalemmo a tava bi tana i nawa Maimaituwa ena vanuwa ganakukuna noponemo. Ġome tedi mabai a wai kunekune bi a gimagimala i kwavivaidi a potiyovo. Bi wali dobu manedi tauvitaledi bi mwanuwa gabubu a wai kunekuneyedina edi bena bi edi animiya i vitaledi.§

* **11:2:** Yesu tana donki dabanemo i gelu banina tana Maimaituwa ena vinevine (Sakalaiya 9:9). † **11:8:** Diyon 12:13 i giugiuna luvanemo lava edi gala bi kai ma lugulugudi a bwalidi etamo a yesidi ba edi ka saġesage bi edi vivilla te ġalibona a voyai. ‡ **11:9:** Giu Ousana Alamek kalinedimo ba Niganana kwai yawasanimai. Mulġa giuna a vitale te ka saġesage. Sale 118. Mba giuna noġotinemo tedi Yesu a kasaġesage te tana guyyau. § **11:15:** Diu edi noġotemo manemo lava matana ba koikoitau. Taunana aubaina a tavaitedi bi a wai kunekuneyedi te mane a tanodi bi takis a wai mai’idi.

¹⁶ Bi lava i waigokedi te waikunekune mwalidi mote sima avala bi Maimaituwa ena vanuwa ganakukuna noponaga sima nawa.

¹⁷ ✧ Bi tana lava i wailovelovedi bi i giuwedina gado, “Gilugilumina wadubonemo Maimaituwa i giuna gado,

‘Tagu egu vanuwa sai isana

pali vanuwina lava dobu matabuna aubaidi.’

Bi temi kona voiyete maibena ‘taudanedanene edi gabu.’ ***

¹⁸ Pilisi edi babada bi waigake tauwailovelovena niga giuna a vaiye bi eta a tavutavu te bainewa maso Yesu ai peki. Bi geḡa te a naile banina lava kumna ena wailovelove a sovesoveye.

¹⁹ Kamaina bi suwala bulubulumo Yesu ena tauwaikawaiwatana waitedi Yelusalem a gose bi a nawa.

Damaya kaina i poki

(Met 21:20-22)

²⁰ Malaboiboi ḡesau-nemo tedi a munamunaḡa, mba kaina a kita i poki pakanemo te damonemo.

²¹ Ḡome tedi kai a kitakita ba Pita Yesu ena giu i noḡoti bi i giuna gado, “Tauwailovelove kwa kita, damaya kaina kuna pasipasilina i poki.”

²² Yesu edi giu i waimunena gado, “Emi waisumaḡa Maimaituwa lisinemo ko sako.

²³ ✧ Giukauwemo ya giugiuwemi, aiyai niga oyana ya giuwena gado, ‘Ku pwalage nawem nisamo.’ Bi tana noponemo mote ima nuwalagalaga bi yai sumaḡa te bai i giugiuwena ba aubaina ya tubuḡa.

²⁴ Taunana aubaina ya giugiuwemi te bai palimo ko wai baḡaena ba koi sumaḡa te kona banavi, bi mba temi emiya.

²⁵⁻²⁶ Bi laḡannemo ko laulaupalina ba dolina tedi mabai gebogebo lisimimo a voivoiyena, ko noḡoti kamaḡedi, mainana kaka Tamemi malamo emi gebogebo ya noḡoti kamaḡedi.”††

Yesu ena waibada waitalana

(Met 21:23-27, Luk 20:1-8)

²⁷ Tedi a tava munaḡa Yelusallemo bi Yesu, Maimaituwa ena vanuwa didiyaunaḡa i nawanawa. Pilisi edi babada, waigake tauwailovelovena bi Diu babadidi a tava Yesu lisinemo

²⁸ bi ai talayena gado, “Tam waibada bamo kuna vai bi niga kauwidi kwa voivoiyedi? Em waibada aiyai i vitem?”

²⁹ Kamaina bi Yesu edi giu i wai munena gado, “Waitala ḡemota ya talayemi bi giu koi mune kaka ya giuwemi te bamo tagu waibada e vai bi niga kauwidi ya voivoiyedi.

³⁰ Ko giuwegu, aiyai Diyon waibadana i vite bi i laulaukabulu? Maimaituwa i vite ee lava dobumo?”

³¹ Tedi taudiḡa ai talapilina gado, “Bamoda ta giuna gado, Malaḡa, ba tana ya giuna gado, ‘Bai aubaina mote koi sumaḡe.’

³² Bi bamoda ta giuna gado, ‘Lava lisidiḡa, ba sa ḡasiyeda.’ Tedi a nailana banina lava matabudi a sibe, te Diyon tana kamaina te taugiuwatana.

³³ Taunana aubaina ena giu ai munena gado, “Tama mote ka sibe.”

Bi Yesu i giuwedina gado, “Tagu kota mote yaḡa giuwemi te egu waibada bamo e vai bi niga kauwidi ya voivoiyedi.”

12

Taubayau lautaulana

(Met 21:33-46, Luk 20:9-19)

¹ ✧ Kamaina bi Yesu lautaulalamo giuwedi i waitubuna gado, “Oloto waen daibina i wadi bi i ganakuku. Bi kota waen aniva pisana i voiyete bi ani waikoyaḡa vadavadana i keli.

✧ 11:17: Ais 56:7 ** 11:17: Yesu mba lavedi edi bena i vitaledi banina mba manedimo kaiyovumo a puyopuyo bi lava gesaudi edi mane nevedi a tanotanodi. ✧ 11:23: Met 17:20 †† 11:25-26: Gilugilumidi wadubodi gesaudimo kota mainana lova 26 mote ima kenakena. Niga mainana i giu, “Bamoda temi emi lava edi gebogebo mote koma noḡoti kamaḡedi, ba kota Tamemi malamo emi gebogebo mote ima noḡoti kamaḡedi.” ✧ 12:1: Ais 5:1,2

Kamaina bi taubayau i tanodi te waen daibinemo* i waidubudi. Bi tana i nawa dobu gesaunemo.

² Vililubu laḡannemo tana taupaula i giukamaḡe waen daibina taulabena lisidimo te waen votedi gesaudi maso i laitupa. ³ Bi geḡa te taubayau taupaula a kaididi, a kwapu bi a giukamaḡe kavakavana i munaḡa.

⁴ Bi kota taniwaga taupaula gesaui i giukamaḡe lisidimo bi tedi kununa a dougolu bi a voyie te i wai tunimayaḡa.

⁵ Daibi taniwagina taupaula gesaui i giukamaḡe bi tedi tana ai peki. Bi kota wapewapedi mainana a voyiedi, a kwapudi bi ai pekidi.†

⁶ “Niganana ḡemota ota ya miyamiya, taniwaga natuotina nuwapouna. Muliḡa tana natuotina i giukamaḡe bi i giuna gado, “Tedi male natugu sa vivile.”

⁷ “Bi geḡa te taubayau taudiḡa ai giugiuna gado, ‘Niga olotona male tamana gagasina matabudi ya tanodi. Ei, ko nato ta lai peki bi gagasa matabuna tada ta vai.’

⁸ Kamaina bi tedi a kaididi, ai peki bi waen daibina mulitaulinemo a pwalaga nawe.”

⁹ Yesu ena giu i waikovi bi i wai talayedina gado, “Daibi taniwagina bai ya voyie? Tana kaka ya tava bi taubayau yai pekidi bi waen daibina lava gesaudi ya vitedi.‡

¹⁰ ¶Temi gilugilumina wadubonemo kona iyeve ee geḡa? Mba niga mainana i giu, ‘Vanuwa taukelina duḡa a dabodabokena,

i nuwavitala te duḡa laukaina vanuwa yasina i tubuḡa.§

¹¹ Bada, niga kauwina i voyie te kitana lisidimo i visu gulata.’ ”

¹² Gome Diu babadidi eta a tavutavuḡe te maso a pani, banina a sibe te tana lautaualamo i giugiu watedi bi geḡa te tedi lava kumna a nailedi. Kamaina bi a kita kamaḡe te i nawa.

Takis ena waitala

(Met 22:15-22, Luk 20:20-26)

¹³ Lautaulala mulinemo Palisi gesaudi bi Alodi ena muli a giukamaḡedi Yesu lisinemo te ena giumo maso ai wavu.

¹⁴ Bi tedi a tava lisinemo bi a giuwena gado, “Tauwailovelove, ke sibe te tam ba giukauwa kwa giugiuwe, te lava bai sa giugiuwena mote kuma nainaille. Tam lava isanawenawedi edi giu mote kuma iyeiyevidi bi em wailovelove ba Maimaituwa ena ḡowana bi giukauwa lava kwa wailovelovedi. Kwa giuwemai, kamaina te takis kai maii Sisa lisinemo ee geḡa?”

¹⁵ Yesu edi kaiyovu i sibe bi i giuwedina gado, “Bai aubaina, ko ḡoeḡoe te ko taikulugu? Kaikaiyovumi? Mane ko natome bi ya kita.”

¹⁶ Kamaina bi mane a natome bi i giuwedina gado, “Aiyai isana bi kununa aluwina manemo?”

Bi a giuwena gado, “ḡalibona Sisa aluwina bi isana.”

¹⁷ Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Bai Sisa enaya ba Sisa ko vite bi bai Maimaituwa enaya ba Maimaituwa ko vite.” Gome tana ena giu a soveye.

Pekimo kenamoito waitalana

(Met 22:23-33, Luk 20:27-40)

¹⁸ ¶Sadisi ai sumaḡa te lava pekipekidi mote sima kenamoito. Taunana waitalana aubaina a tava Yesu lisinemo.**

¹⁹ Bi tedi a giuna gado, “Tauwailovelove, Mousis, Maimaituwa enai ḡake aubaimai i gilumina gado, ‘Bamoda oloto tinanatuna mwanena i peki kamaḡe bi natunatuna geḡa ba kota tinanatuna iwapena ya naḡi. Bi yai natuna te tuwaḡana pekipekina aubaina.’

²⁰ Mai maso olooloto 7 bi tautuweḡina i naḡi te i peki bi natunatuna geḡa.

* **12:1:** Waen daibina ba gabu ḡaubona gome Diu lavedi waen sa wadiwadi. Bi waen votana a wai isana guleipi. Tedi guleipi dom nopodimo a sivu yovoḡedi bi a vava buyodi. Bi masidi a ledudi bi kwagimo a ḡiniḡini yovoḡedi, mba taunana waen edi ani tego. † **12:5:** Isael lavedi Maimaituwa ena taupaula a dabokedi bi a wai pekidi maibena taubayau daibi taniwagina ena taupaula a dabokedi bi a wai pekidi (Delimaiya 7:25-26, Eimos 3:7, Sakalaiya 1:6). ‡ **12:9:** Niga gome Yesu ena giu banina ba tana male Diu babadidi sai peki bi Maimaituwa male tedi ya kovogidi. ✧ **12:10:** Sale

118:22,23 § **12:10:** Gulik baihol noponemo i giu te ḡakima. Banina tedi ḡakimemo vanuwa a kelikelidi. Bi ḡakima ḡemota vanuwa liunemo ya moimoitona ba vanuwa yasina. Niga ḡakimina taunana Yesu, Maimaituwa ena vanuwa valivaliuna duḡuna (Epeses 2:19-21 bi Aisaiya 28:16). ✧ **12:18:** Giu 23:8 ** **12:18:** Diu nopodimo dam ḡemota a miyamiyana isedi Sadisi. Niga lavedi edi waisumaḡa ba tabuna, tedi mote ai sumaḡa te lava ya peki bi ya kena moito. Bi mote ai sumaḡa te alualuwa bi aneya mote bamo sima miyamiya. Tedi Mousis ena buka i gilugilumidina taudiḡa a iyeiyevidi bi buka gesaudi geḡa.

²¹ Wai labuna iwapena i naḡi bi kota i peki, natunatuna geḡa. Mainana wai faionina vaitena.

²² Mba olotodi wapedi 7 waivinina a naḡi bi kauwina ḡemotina lisidimo i tubuḡa bi a peki kovi mote natunatudi bi waivini muliḡa i peki.

²³ Kenamoito sauginemo male aiyai mwanena mba waivinina, oloto wapedi 7 a naḡinaḡina?”

²⁴ Bi Yesu i giuwedina gado, “Temi kona ai giugiu, gilugilumina wadubonemo Maimaituwa ena giu kona iyevi bi mote ko sibe, kota ena ḡailisi mote ko sibe.

²⁵ Lagannemo pekipekidi sa kenamoitona ba mote sima naḡi. Tedi sa miyana mai aneya malamo.

²⁶ *Bi pekimo kenamoito ena giu Mousis i gilugilumina mote ko iyevi? Wala kai tombolonemo, kai vavavanina noponemo Maimaituwa, Mousis i giuwena gado, ‘Tagu Eiblagam ena Maimaituwa, Aisik ena Maimaituwa bi Deikap ena Maimaituwa.’

²⁷ Tana mote lava pekipekidi edi Maimaituwa bi lava miyemiyedi edi Maimaituwa.†† Temi ba ko giugiu yabayababa.”

Waiḡake laukaina

(Met 22:34-40, Luk 10:25-28)

²⁸ Waiḡake tauwailovelovena ḡome i vaiyedi a waitalapilina gado. Tana i sibe te Yesu i giukauwa, kamaina bi i waitalayena gado, “Waiḡake matabudi mododimo bamo taunana waiḡake laukaina?”

²⁹ *Yesu ena giu i waimunena gado, “Waiḡake laukaina ba niga, ‘Ko vaiye Israel, Bada eda Maimaituwa taunaḡa Bada.

³⁰ Bada em Maimaituwa kwa goena, mba nuwapoum tabutabunemo, tubuḡim tabutabunemo, em noḡota tabutabunemo bi em ḡailisi tabutabunemo.’

³¹ *Waiḡake wai labuna ba niga, ‘Lava ḡesauna kwa goena mai bainewa taumḡa kwa ḡoḡoemna. Bamo mote waiḡake ḡesau i didiga gulata kaka niga taudidi.’

³² Kamaina bi waiḡake tauwailovelovena Yesu i giuwena gado, “Bai kuna giuwena ba i visu. Giukauwa te Bada tana Maimaituwa bi diyanemo mote bamo Maimaituwa ḡesau.

³³ Bi lava maso Bada edi Maimaituwa a goena, nuwapoudi tabutabunemo, tubuḡidi tabutabunemo, edi noḡota tabutabunemo bi edi ḡailisi tabutabunemo. Bi lava ḡesaudi goedi, i saḡa gulatana kaka sewasewa gabugabu ḡosedo Maimaituwa lisinemo.”

³⁴ Yesu i vaiye te niga olotona ena giu i visu. Kamaina bi i giuwena gado, “Maimaituwa ena waibadana ḡotona te kwa banavi.” Niga mulinemo lava matabudi a naila bi aiyai mote Yesu i waitala munaḡe.

Deivida ena Bada aiyai?

(Met 22:41–23:36, Luk 20:41-47)

³⁵ Yesu Maimaituwa ena vanuwemo i wailovelove bi i waitalana gado, “Bainewa te waiḡake tauwailovelovena sa giugiu te Keliso ba Deivida ena tubulelesemo?”

³⁶ *Aluwa Waiyawa noḡota Deivida i vite te i giuna gado,

‘Bada egu Bada i giuwena gado,

“Niga ḡome kataiyagumo kwa miyamiya eete em ḡaviya kaḡem dibunemo

yai dubudi.”’

³⁷ Deivida otina i giuna gado, *Bada*. Bi bainewa te Vinevinena maso Deivida ena tubulelesemo?” Lava kumna dididiga Yesu ena giu a vaiyaiye ba ai nuwavisu.

Yesu aiyai natuna

³⁸ Yesu i wailovelovedi bi i giuna gado, “Waiḡake tauwailovelovena ko kita kauwedi. Tedi gala lofelofedi sa kotedi bi ani waiḡemota gabudiḡa sa moimoito nawa te lava maso sai ebonedi vivila vaitena.

³⁹ Tedi sa ḡoḡoena ani miya visuvisudimo sa miya aniwai bolu vanuwidimo bi mata’asimo.

⁴⁰ Tedi iwape sa kaiyovuḡedi, edi ḡonaḡona sa legaudi bi lisidimo sawai bada teyala. Bi kota pali lofelofedi sa voivoiyedi, te maso lava sa sovedi. Niga lavedi muliḡa edi kovoḡa dididigi otina sa vai.”

Iwape ena puyo

(Luk 21:1-4)

* 12:26: Pot 3:6 †† 12:27: Lava niganana sa miyamiyana bi waiwaisumegiḡa i pekipekina edi Maimaituwa.

* 12:29: Wai 6:4,5 * 12:31: Liv 19:18 * 12:36: Sale 110:1

⁴¹ Maimaituwa ena vanuwa didiyaunemo, Yesu mane abomina diyanemo i miya bi lava i kitedi abomemo mane a sivirusivudi. Lava waiguyaudi wapewapedi mane nananakidi a sivirusivudi.

⁴² Bi kota iwape wai nuwatoitoina i tava bi peni labu i sivu, mba penidi labu ba lağan gemota ani gimala luvana.

⁴³ Yesu ena tauwaikawatana i yogedi ai gemotidi bi i giuwedina gado, “Yà giugiu kauwemi te niga iwapena ena puyo i sakona ba i didiga gulatana kaka lava waiguyaudi.

⁴⁴ Bai aubaina tedi wai guyaudi edi mane nananakidi a kenakena bi keikeilikidi a sivirusivudi. Bi niga iwapena waiyamoyamonina kanaya ani gimelina bi geḡa te matabuna i sako kovi.”

13

Yesu i giu te muliḡa lava Maimaituwa ena vanuwa waiyawa sa kagebogebo

(Met 24:1-2, Luk 21:5-6)

¹ Gome Yesu Maimaituwa ena vanuwa waiyawa i gosegose bi ena tauwaikawatana gemota i giuwena gado, “Tauwailovelove, kwa kita niga vanuwidi kitedi a visu gulata bi kota ḡakima nananakidi a laukeliyedi.”

² Yesu giu i waimunena gado, “Niga vanuwidi nananakidi ko kitekitedina, mote kaka ḡakima gemota ena gabumo ima kena, matabudi kaka sa ḡima wai dabalalidi.”

Pilipili bi laukivigebo nopoḡo Yesu ena tauwaikawatana sa moitodidina

(Met 24:3-14, Luk 21:7-19)

³ Yesu oya Olip dabanemo i miya bi matana Maimaituwa ena vanuwa waiyawa yawaninaḡa i waikita nawa. Kamaina bi Pita, Diyemes, Diyon bi Endulu taudiḡa a tava Yesu lisenemo bi ai talayena gado,

⁴ “Kwa giuwemai te bai laḡannemo niga kauwidi sa tubuḡa? Bi bai matailina ka kita bi ka sibe te mba kauwidi ḡotona te sa tubuḡa?”

⁵ Bi Yesu i giuwedina gado, “Koi kita kauwa te mote aiyai ima kaiyovugemi.

⁶ Muliḡa male lava wapewapedi sa tava bi isagumo sa giuna gado, ‘Tagu taunana Maimaituwa ena vinevine.’ Bi lava wapewapedi sa'ai wai etadoliyedi.

⁷ Laḡannemo waigasiḡasi daguguna laulisimo bi manekemo noyana ko vaiyena ba koma naila. Niga kauwidi sa gei tubuḡa bi mba taunana mote damona.

⁸ Dam bi dam sai ḡasiḡasi bi ḡalibona falona ḡalibona vaitena sai ḡasiḡasi. Bi dobu ḡesaudiḡa yoyo bi gomala sa tubuḡa. Niga kauwidi sa tubuḡana maibena waivini bwagabwagana wainatuna yavina mayavaina mainana.

⁹ “Temi ko kita kauwa, lava male sa panimi bi sa etalemi bi bolu vanuwidimo sa kwapumi. Banina temi tagu taukaiwatagu. Temi babada bi ḡalibona matedimo ko moito bi tagu giugu ko giuwedi.

¹⁰ Muliḡa kaka lağan damona ya tavana, dolina taukaiwatagu giugu visuvisuna sa lauguguyaena dobu matabudimo.

¹¹ “Bi laḡannemo sa panimi bi sa nawemi ko etalena ba mote komai nuwaboya dolidoli te bainewa ko giu. Mba laḡannemo bai Maimaituwa ya vitevitemina ko giuwe. Mba mote temi koma giugiu bi Aluwa Waiyawa noḡota ya vitemi te ko giu.

¹² “Lava ḡesaudi sa kaisolu te tasitasidi kedi ḡaviya nimedimo sa sivudi te sai pekidi. Bi tamatama natunatudi sa kaisoluḡedi. Bi libilibi sa kaisolu te tametamedi kedi ḡaviya nimedimo sa sivudi te sai pekidi.

¹³ *Bi lava matabudi sa dabokemi banina temi tagu ko waisumaḡegu. Bi aiyai i moito didina te damonemo ba ya yawasan.”

Wainuwatoi laḡanina dididiga

(Met 24:15-28, Luk 21:20-24)

¹⁴ “Mba laḡaninemo kauwa gebogebo otina bi wai matawalawalana, ḡome mote maso i moito bi geḡa te ya moito. (Temi tauiyava niga ḡome bai ya giugiuwena banina ko sibe kauwe.) Tedi mabai Diudiyamo sa miyamiyana sa velau sa nawa oyamo.

¹⁵ Bi tedi mabai vanuwa dabanemo sa miyamiyana mote sima yovo vanuwa noponemo te edi ḡonaḡona bai sima vai.

¹⁶ Bi kota tana aiyai daibimo mote i munaḡa vanuwemo ena gala vaina aubaina.

¹⁷ Bi mba laḡandimo vesavesala bwagebwagedi bi vaivaisu lisidimo ba i gebo gulata!

¹⁸ Taunana aubaina ko laupali gulata te niga kauwidi mote bodubodu laḡandimo sima tubuḡa!*

* 13:13: Met 10:22

* 13:18: Gulik baibol noponemo mote bodubodu ima kenakena bi gomala (winter).

¹⁹ *Mba laḡanidimo ba wainuwatōi dididigina ya tubuḡa, mote mai wala pakanemo Maimaituwa dobu i voivoiyena laḡannemo te niganana. Bi muliḡa mote mainana wainuwatōina ima tubuḡa munaḡa.

²⁰ Bada ena vinevine lavedi kedinawamo aubaina te mba laḡandi i bwali wai watiyedi, bamoda geḡa, mote maso aiyai i yawasana.

²¹⁻²² “Mba laḡannemo bamoda aiyai ya giuna gado, ‘Kwa kita Keliso niga, ee kwa kita tana nanoi.’ Mote kumai sumaḡe. Banina Keliso kaikaiyovudi bi taugiuwatana kaikaiyovudi sa laumaḡata te matailla bi anisove kauwidi sa voyiedi te bena maso Maimaituwa ena vinevine lavedi male sa'ai waietadoliyedi.

²³ Taunana aubaina koi kita kauwa mwali matabuna kaikana e giu wainonomi.”

Yesu ena nato munaḡa

(Met 24:29-31, Luk 21:25-28)

²⁴ “Mba pilipilidi laḡanidi mulidimo suwala yai dudubala bi nawalai mote ima yana.

²⁵ Bi kota kipola galewemo sa kuluva bi mwali sawasawamo ḡaiḡailisidi matabudi sa gusu.

²⁶ * “Mba laḡannemo Tana Taunana Natuna yadamo, ya laumaḡata ḡailisi vaitena bi ma namalina ya nato te lava sa kita.

²⁷ Bi tana ena aneya ya giukamaḡedi te dobu matabuna sa kwaivivile. Bi ena vinevine lavedi dobu isuna bi isuna sai ḡemotidi bi kota mainana malamo.”

Kaikini ya natonato

(Met 24:32-35, Luk 21:29-33)

²⁸ “Niganana kaikini yai lovelovemi, laḡannemo kai lagelagedi sa nimagala, sa kini bi lugudi sa gidagidava ba ko sibe te bodubodu laḡanina ya natonato.

²⁹ Bi kota mainana temi niga kauwidi sa tubutubuḡa ba ko sibe te laḡani i watiḡe te tana ya nato munaḡa.

³⁰ Giukauwemo ya giugiuwemi, te niga kimtina sa miyamiyana mote sima peki bi niga kauwidi sa tubuḡa.

³¹ Mala bi dobu sa launeḡaneḡa bi giugu mote kaka ima launeḡaneḡa.”

Tada ta vononoḡa Yesu ena nato munaḡa aubaina

(Met 24:36-44)

³² * “Bada ena nato munaḡa laḡanina bi saugina mote aiyai i sibe. Mote aneya malamo, mote natuna bi tamana taunaḡa i sibe.

³³ Koi kita kauwa bi koi mayavai banina temi mote ko sibe te bai laḡannemo mba laḡanna ya tava.

³⁴ Mba maibena oloto ena vanuwa i gose bi i nawa dobu ḡesaunemo bi ena taupaula ena vanuwa sa kitakita wata. Bi ḡemoḡemotaḡa edi noya i vitedi bi mataeta taulabena i giuwe te yai kita kauwa.

³⁵ Koi kita kauwa! Bai aubaina, mote ko sibe te bai laḡannemo vanuwa taniwagina ya tava, bamoda aubigamo ee dudubala modonemo ee kamkam ya ḡabaḡaba ee olaolalemo suwala ya lovolovotava.

³⁶ Mote koma kena nuwayavuḡa bamoda yai tagugumi.

³⁷ Bai ya giugiuwemina ba mainana lava ḡesaudi ya giugiuwedi: Koi kita kauwa!”

14

Diu babadidi Yesu kana pota a yesi

(Met 26:1-5, Luk 22:1-2, Dyn 11:45-53)

¹ Laḡani labu muliḡa kaka wawaitauli bi buledi tabatabana mote muu'a vaitena soina sa voyiyena. Ba Pilisi edi babada bi waiḡake tauwailovelovena kandavonemo eta a tavutavu te bainewa maso Yesu a pani bi ai peki.

² Tedi a giuna gado, “Mote soimo tama voyie male lava ta kaḡasiḡasidi.”

Waivini masi panepanena Yesu dabanemo i ḡini

(Met 26:6-13, Dyn 12:1-8)

³ Betenimo Saimon sida kapa i vaivaina ena vanuwemo Yesu i miya i kanikani bi waivini masi panepanena dubina* i vai tavaite. Kamaina bi dubi gadona i kulakoto bi Yesu dabanemo i ḡini. Niga gaubina ba ḡawaḡawa isana Nad masinemo a voyie bi maiina ba i didiga gulata.

* 13:19: Dan 12:1 * 13:26: Dan 7:13 * 13:32: Met 24:36 * 14:3: Niga gaubina mai'ina i didiga gulata. Inglisimo sawai isana alabasta.

⁴ Lava ġesaudi ġome a miyamiyana a medi bi taudiġa ai ġiugiuna gado, “Bai aubaina masi panepanena i waiyakali?”

⁵ Mba maso a kuneye bi mane dididiga otina a vai te maso lava wainuwatoitoidi a vitedi.” Bi tedi waivini a kaipasine.

⁶ Bi Yesu i ġiuwedina gado, “Ko kita kamaġe! Bai aubaina ko kaka nuwalaġalaġa? Tana kauwa visuvisuna tagu aubaigu i voiyee.

⁷ Temi lava wai nuwatoitoidi sauga matabuna vaitedi ko miyamiya, bamoda sagudi ko ġoena ba wali saugemo ko sagudi bi tagu mote temi vaitemi tama miya nonoġa.

⁸ Tana i sibe te bai ya voivoiye. Masi panepanena tubuġigumo i ġinina ba i ka nonoġina muliġa laudobo aubaina.

⁹ Ya ġiugiu kauwemi, dobu matabunemo lava ġiu visuvisuna sa lauguguyaena ba niga waivini ba i voivoiyena sa noġoti bi sa ġiuwata.”

Diudas i wai anina te Yesu ya kaisoluġe

(Met 26:17-25, Luk 22:7-14,21,23, Dyn 13:21-30)

¹⁰ Diudas Iskaliot, tauwaikawatana 12 nopodimo i nawa pilisi edi babada lisidimo bi i kaisolu te bainewa Yesu sa pani.

¹¹ Tedi bai i ġiugiuwedina, a vaiye bi ai nuwawisu gulata. Kamaina bi a ġiuwapa te mane sa vite. Gome Diudas gavogavo i tavutavu te bainewa maso Yesu nimedimo i sako.

Vawaitauli soina a kani

¹² Buledi mote muu'a vaitena soina laġanina i tava. Ġome lava sipu natunatud i lau ewalidi a vunudi bi a lau sewasewaedi vawaitauli soinemo. Bi ena tauwaikawatana ai talayena gado, “Bamo ġome kuna ġoegoena vawaitauli kanina ka voiyee?”

¹³ Kamaina bi Yesu ena tauwaikawatana labu i ġiu wailovedi bi i ġiukamaġedina gado, “Ko nawa Yelusalemmo ko tava bi oloto ko kita gauba dubina ya avaavalina ko kaiwata.

¹⁴ Bi bamo vanuwinemo ya valaġetana, mba vanuwina taniwagiuna ko ġiuwena gado: Tauwailove niga mainana i ġiu, ‘Bamo gabunemo tagu bi egu tauwaikawatana vaitedi, vawaitauli kanina ka kani?’

¹⁵ Bi ġome vanuwina noponemo gabu dididiga kaka nonoġina yai lovemi. Te ġome temi bai matabuna aubaida ko kanonoġi.”

¹⁶ Kamaina bi taukawatana a nawa, malagai dididiginemo a tava bi bai matabuna Yesu bainewa i ġiugiuwedina mainana a banavi. Bi ġome vawaitauli kanina a kanonoġi.

¹⁷ Aubigamo Yesu taukawatana vaitedi a tava.

¹⁸ Laġannemo a miya a kanikani ba Yesu i ġiuna gado, “Ya ġiugiu kauwemi, te ġemota modomimo kaka ya kaisoluyegu, tana aiyai vaitena ka kanikanina.”

¹⁹ Taukawatana nuwedi i gebo bi ġemoġemotaġa ai talayena gado, “Bada ku ġiu, mote tagu, ee?”

²⁰ Yesu i ġiuwedina gado, “Temi 12 modomimo ġemota, tana aiyai vaitegu ema buledi abomemo ka wai dakwana.

²¹ Maibena wala a ġilugilumina noponemo te Tana Taunana Natuna kaka ya peki. Bi i gebo kauwa te oloto aiyai Tana Taunana Natuna ya kaisoluyee! Mba olotona avena te maso i tubuġa.”

²² Ġome a kanikani bi Yesu buledi i vai, Maimaituwa i wai ebone, i vilikivi bi ena tauwaikawatana i vitedi. Bi i ġiuwedina gado, “Niga ko vai, tagu tubuġigu.”

²³ Kota ledu i vai, tamana i wai ebone bi tedi matabudi ledunemo a lautego.

²⁴ Yesu i ġiuwedina gado, “Niga ba tagu kwasinigu i nuwaġini lava wapewapedi aubaidi, tagu kwasinigu Maimaituwa ena waianina ya voiyee te ya ġailisi.

²⁵ Ya ġiugiukauwemi, tagu kaka mote niga waenina ya ma tego munaġe eete Maimaituwa ena waibada laġannemo kaka waen valivaliuna ya tego.”

²⁶ Kamaina bi a sale i kovi bi a nawa Olip oyanemo.

Yesu Pita ena valele i ġei ġiuwe

(Met 26:31-35, Luk 22:31-34, Dyn 13:36-38)

²⁷ Yesu tedi i ġiuwedina gado, “Temi matabumi kaka ko velau ko gosegu, maibena ġilugilumina wadubonemo Maimaituwa niga mainana i ġiu,

‘Tagu kaka tauwaiġamoġamo yai peki

bi sipu kaka sa dabalala.’

Taunana aubaina temi matabumi kaka ko velau ko nawa.

²⁸ *Bi laġannemo tagu ya kenamoito, ba ya dolidoli Galilimo.”

²⁹ Tana mainana i giugiu ba Pita ena giu i wai munena gado, “Egu lava ġesaudi male sa velau sa nawa bi tagu ba mote yàma gosem!”

³⁰ Yesu Pita i giuwena gado, “Yà giugiukawem te mateya dudubalemo, muliġa kaka kankam malabu ya ġabana, ba tam ma faiona kwa giu te mote ku sibegu.”

³¹ Pita kalinana bagibaginemo i giuna gado, “Tagu male mote mainana yàma giu. Avena te bainewa bi male vaitem ta peki. Tagu male mote yàma valeleem.” Bi ġesaudi giuna ġemotina a vato.

Yesu Getsemenimo i laupali

(Met 26:36-46, Luk 22:39-46)

³² Tedi dobu isana Getsemenimo a tava bi Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Niga ġome ko miyamiya bi tagu yà nawa yà laupali.”

³³ Tana Pita, Diyemes bi Diyon i waidolidi te a nawa. Tana yavi bi nuwaboya nopona i wai wanavu.

³⁴ Bi i giuwedina gado, “Nuwaboya nopogumo i didiga gulata, ġotona te yai pekigu. Niga ġome ko miya bi manoġotimi ko wai kita.”

³⁵ Yesu ġotona i taunawa bi i nuwalikwa doġamo i talaġa bi i laupalina, bamoda ġemoġemotina, te niga wainuwatoina mote maso i vai.

³⁶ Kamaina bi i laupalina gado, “Tamagu, Tamagu! Bai matabuna tam lisimmo i tekateka. Niga wainuwatoina leduna lisigumo kwa kaikamaġe. Bi geġa te mote tagu egu ġowana bi tam em ġowana.”

³⁷ Yesu i tava munaġa bi ena tauwaikaiwatana faiona i kitedi a kena kwavu. Kamaina bi tana Pita i giuwena gado, “Saimon, tam kwa kenakena ee? Maso ġemoġemotina kona tauwai kita laġan ġaubona?†

³⁸ Ko kita kauwa bi ko laupali te mote laulubumo koma kuluva. Aluwimi ya ġoeġoe bi tubuġa i gwaġa.”

³⁹ Kamaina bi kota i munaġa i laupali bi giuna ġemotinana i vatovato.

⁴⁰ I nato munaġa i kitedi a kenakena banina tedi mote ġemoġemotina te sai kita. Bi mote a sibe te bai sa giuwe.

⁴¹ Bi ena tava waifaioninemo i giuwedina gado, “Temi yaġolo ko waiyawasi? Kena avena, ko kita, laġanina i tava, te Tana Taunana Natuna sa kaisoluye bi gebogebo lavedi nimedimo sa sako.

⁴² Ko moito! Ta nawa, ko kita, oloto taukaisoluġegu kaikana i tava!”

Yesu a pani

(Met 26:47-56, Luk 22:47-53, Dyn 18:3-12)

⁴³ Yesu yaġolo i giugiu ba ena tauwaikaiwatana 12 nopodimo ġemota isana Diudas i tava. Lava kumna edi madamada bi kepata a tanodi bi tana vaitena a tava. Pilisi edi babada, waigake tauwailovelovena bi Diu babadidi niga lavedi a giukamaġedi a tava.

⁴⁴ Diudas lava kumna i giu wainonodi te matailla yai lovedi, “Bamo taunana yà suluveba ba taunana ko pani bi ko kita te mote ima naila ima nawa.”

⁴⁵ Noi taunana a tavatava, te Diudas i nawa ota Yesu lisenemo bi i giuwena gado, “Tauwailovelove, bi i waisuluve.”

⁴⁶ Kamaina bi Yesu a pani bi a labadidi.

⁴⁷ Bi ġome diyanemo taumoito ġemota ena kepata i wai guli, te pilisi saġasaġa guletina ena taupaula beyana i tadi kamaġe.

⁴⁸ Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Temi kepata bi madamada kona avala tava, te tagu ko paniguna maibena tauwaibeyapota ee?

⁴⁹ Laġan matabuna tagu Maimaituwa ena vanuwemo e wailovelove bi mote ko panigu. Gilugilumina wadubonemo i giugiuwena niga taunana ya tubutubuġa.”

⁵⁰ Kamaina bi ġome ena tauwaikaiwatana a ġose bi a velau a nawa.

⁵¹ Oloto ewalina ġemota Yesu i kaikaiwata bi ena kaleko potipotina i kotekotena bena maso a kaididi

⁵² bi geġa te ena galaġa a soluġiġi kamaġe bi tana ma kofakofana i velau i nawa.

Yesu Diu edi babada matedimo i etala

(Met 26:57-68, Luk 22:54-55, Dyn 18:13-14, Dyn 18:19-24)

⁵³ Kamaina bi Yesu ai dolinawe pilisi saġasaġa guletina ena vanuwemo, ġome pilisi edi babada, waigake tauwailovelovena bi Diu babadidi ġesaudi a tava ai ġemotidi.

⁵⁴ Pita, Yesu i wawatawata te tana didimanina i nawa pilisi saġasaġa guletina ena vanuwa mataetinemo. Tana ġome etala gabuna taulabena vaitedi a miya kai diyanemo a malimalili.

† 14:37: Baibol nopodimo a giuna, 1 awa.

⁵⁵ Pilipilisi edi babada bi bolu babadidi ġesaudi tedi Yesu ena gebo a tavutavuġe te maso ai peki bi mote aiyai bamo lisinemo giukauwa a vai.

⁵⁶ Lava wapewapedi edi waiwavu giudi a tava a giuwedi bi edi giu ba tabudi bi tabudi.

⁵⁷ Lava ġesaudi a moito bi waiwavu kaikaiyovudimo tana ai wavuna gado,

⁵⁸ “Tama ke vaiye i giuna gado, “Tagu kaka Maimaituwa ena vanuwa lava a kelikelina, ya kageboġe bi laġan faiona nopodimo ġesau ya keli, mote lava nimedimo voivoiyena.”

⁵⁹ Bi yaġolo te edi giu tabudi bi tabudi.

⁶⁰ Kamaina bi pilisi saġasaġa guletina i miya moito i nato bi Yesu i wai talayena gado, “Bai kwa giuwe ee geġa? Niga lavedi sa wai wavum.”

⁶¹ Bi tana i miya moimoisili, mote bai i giuwe. Bi kota pilisi saġasaġa guletina i waitala munaġe bi i giuna gado, “Tam taunana Vinevinena, Maimaituwa ta kaka saġesaġena natuna, ee?”

⁶² *Bi Yesu i giuna gado, “Tagu taunana Vinevinena, Tana Taunana Natuna kaka ko kita tamana ġaiġailisina kataiyanemo ya miyamiya bi malamo ma giyouna ya nato.”

⁶³ Gome pilisi saġasaġa guletina ena gala i kulalisi bi i giuna gado, “Tama niganana mote giu ġesaudi vaiyedi kama goġoedi.”

⁶⁴ Bainewa ko noġonoġoti, kaikana beyademo te vaiye te i waidiboġa te Maimaituwa i sako yovoġe.‡

Tedi matabudi a binauna gado, “Tana i waidiboġa, kamaina te ya peki.”

⁶⁵ Bi lava ġesaudi Yesu a gelolo, matana a suma, a kwapu bi a giuna gado, “Tena ku giu, aiyai i kwapum?” Kamaina bi tauyava Yesu a kaididi bi a lau nevanevakau.

Pita Yesu i valeleye

(Met 26:69-75, Luk 22:56-62, Dyn 18:15-18)

⁶⁶ Pita yaġolo pilisi saġasaġa guletina ena vanuwa mataetinemo bi pilisi ena taupaula waivinina ġemota i tava.

⁶⁷ Gome Pita i kita i malimalili bi i kitadidi bi i giuwena gado, “Tam taunana Nasalet Yesu na vaitena kona nawanawa ġemota.”

⁶⁸ Bi geġa te tana i valele bi i giuna gado, “Tagu mote ya sibe bai kwa giugiuwe.” Kamaina bi Pita i miya moito te ganakuku mataetina yawaninaġa i nawa. Kamaina bi kamkam i ġaba.‡

⁶⁹ Gome taupaula waivinina Pita i kita bi giuna ġemotina diyanemo taumoito i giuwedina gado, “Niga taunana editau ġemota.”

⁷⁰ Bi Pita kota i valele munaġa. Kamaina bi a taumiya mala ġaubona bi diyanemo taumoito Pita a giu munaġena gado, “Mote kuma valele, kamaina te tam taunana Galili lavam.”

⁷¹ Bi Pita Maimaituwa isanemo i waisaġinana gado, “Kagusai Tamagu, ya giugiu kauwemi te tagu mba lavana ko giugiuwena mote ya sibe.”

⁷² Noi taunana te kamkam ġaba i wai labu, mulinemo Pita Yesu ena giu i noġoti, “Muliġa kaka kamkam ma labu ya ġabana, tam kaka ma faiona kwa valeleyegu.” Kamaina bi Pita i laudulu bi i ġaba nusanusa.

15

Yesu Paelat matanemo i moito

¹ Olaolala kaikana Pilisi edi babada, waiġake tauwailovelovena, waibabada bi bolu babadidi matabudi ai ġemotidi bi ai ogatala. Kamaina bi Yesu nimana a pani bi ai doli nawe gabemani isana Paelat nimanemo a sako.

² Paelat Yesu i waitalayena gado, “Tam Diu edi ġalibona ee?” Bi Yesu ena giu i wai munena gado, “Emaso, kuna giugiuuna mainana.”

³ Pilisi edi babada kauwa wapewapedimo Yesu ai wavu.

⁴ Kamaina bi Paelat Yesu i waitala munaġena gado, “Ei, tam bai kwa giuwe ee geġa? Kwa vaiye kauwa wapewapedi gebogebodimo sa wai wavum!”

⁵ Bi Yesu mote bamo bai i giulubuġe. Taunana aubaina Paelat i sove.

Diu babadidi a ġoe te Yesu maso i peki

⁶ Paelat ena vaivaimo wala wawaitauli soina laġannemo Diu lavedi bamo lavana biliwelokomo a wai aninena taunana ya kaikamaġe.

⁷ Mba ġome oloto isana Balabas ena lava tauwaigaviya ġesaudi vaitedi biliwelokomo a miyamiya. Tedi wala Loum gabemanina ena waibada ai ġaviye bi lava a waipekidi.

* 14:62: Dan 7:13 ‡ 14:64: Diu lavedi a noġoti te Yesu ena giu bena Maimaituwa vaitena ġemoġemotidi. § 14:68: Niga lovanemo giu kamkam i ġabana ba buka ġesaudi wadubodimo mote ima kenakena.

⁸ Lava kumna a tava Paelat lisinemo ai ġemotidi bi ai baġa te aubaidi, ena vaivaimo wala i voivoiyena mainana maso i voieye.

⁹⁻¹⁰ Bi Paelat i sibe kauwe te pilipilisi edi babada unula dabanemo Yesu tana nimanemo a sako. Taunana aubaina Paelat edi giu i waimunena gado, “Ko goeġoena Diu edi ġalibona yà kaikamaġe aubaimi ee?”

¹¹ Pilipilisi edi babada edi giumo lava kumna nuwedi a liuliuwe te Paelat maso ai baġa te Balabas biliwelokomo ya kaikamaġe aubaidi bi mote Yesu.

¹² Bi tana lava i waitala munagedina gado, “Te bai kona ġoena yà voieye niga lavana ko wai isana Diu edi ġalibona lisinemo?”

¹³ Bi tedi a binauna gado, “Ku tupalatu!”

¹⁴ Bi Paelat i waitalayedina gado, “Bi bai aubaina? Bai gebona i voieye?” Bi kota a binaw gulatana gado, “Ku tupalatu!”

¹⁵ Kamaina bi Paelat i ġoeġoena lava yai nuwavisudi aubaina, Balabas i kaikamaġe i nawa bi ġavigaviyidi i giuwedi te Yesu sa kwapu bi sa nawe sa tupalatu.

Tauwaiġaviya Yesu ai namaġe

¹⁶ Ġavigaviyidi Yesu ai doli nawe Paelat ena vanuwa mataetinemo bi edi lava ġesaudi ġavigaviyidi a giuwedi a tava te ai ġemotidi.

¹⁷ Bi ġome tedi gala molemolena maibena ġalibona ena gala kulina, Yesu ai kote bi donadona pipipinina a voivoiyena a vai te kununemo ai kote.

¹⁸ Kamaina bi ai gwaigwaiye bi lisinemo a binauna gado, “Ebom, Diu edi ġalibona!”

¹⁹ Tedi diġonemo kununa a kwapu, a kaniso tawatawa bi tuwapekedi ai tupagwaliġedi bi wainamaġemo a laulauduney maibena ġalibona.

²⁰ Tedi ai namaġe i kovi bi gala molemolena a kaikamaġe bi tana ena gala otina ai kote munage, kaka bi ai dolinawe tupalatuna aubaina.

Yesu a tupalatu

²¹ A nawanawa etamo te oloto isana Saimon a banavi, tana daibimo bi i saġasaġa Yelusalem malagai dididiginemo. Saimon tana Aleksanda bi Lupas tameddi tana Sailin lavana. Ġome ġavigaviyidi Saimon a egeli te Yesu ena kolosi i avali.

²² Tedi Yesu ai doli nawe Golgotamo, niga isana banina ba *Kumukoukou gabuna*.

²³ Ġome tedi waen ma'a vaitena vitavitalena Yesu a vite lubu bi i daboke.*

²⁴ Ġavigaviyidi Yesu a tupalatu bi ena gala a daliġidi. Bi wainasi beyakuluna a voieye te aiyai bi i vato kauwena ba galedi ya tanodi.

²⁵ Olaolalemo 9 okoloki bi Yesu a tupalatu.

²⁶ Bi kai selipapinemo wai gwaigwai giuna a gilumina gado, “Niga Diu edi ġalibona.” Bi kununa kavalinemo a sako.

²⁷⁻²⁸ Bi kota taudanedanene labu a tupalatudi Yesu vaitena, ġemota kataiyanemo bi ġemota ġenianemo.†

²⁹ *Tedi mabai a velavelau teiyagina ba ai dibogġi, iwedi ai kwadekwadedi bi a giugiuna gado, “Emata! Tam walanamo kuna giu te Maimaituwa ena vanuwa kwa koisuwasuwa bi laġan faiona nopodimo kwa keli munage.

³⁰ Niganana ku waiyawasani munagem bi kolosi modonaġa kwa yovo!”

³¹ Kauwina ġemogemotinemmo pilipilisi edi babada bi waiġake tauwailovelovena Yesu ai namaġe bi tedi taudiġa a wai gwaigwaiyena gado, “Lava ġesaudi i wai yawasanidi bi tana mote ġemogemotina te imai yawasanidi munage!

³² Tana i giu te tana taunana Keliso, Israel edi ġalibona. Niganana kolosimo ya potiyovo ta kita, kaka bi tai sumaġe.” Bi kota lava labu Yesu diyanemo a tupatupalatudina vaitedi tana ai dibogġi.

Yesu i peki

³³ Suwala 12 okoloki balamo mba dobuna matabuna i waidudubala eete suwala i tinamuli.

³⁴ Suwala 3 okoloki bi Yesu kalinana dididiginemo i guletutuna gado, “*Eloi, Eloi, lama sabatani*.” Niga giuna banina ba, “Egu Maimaituwa, Egu Maimaituwa bai aubaina kuna gosegu?”

³⁵ Bi diyanemo taumoito noi giuna a aivaivaiye ba a giuna gado, “Ko vaiye, tana Elaidiya‡ ya yogeoyoge.”

* **15:23:** Niga waenna maa vaitena vitavitalena ba yavi aniwai ubana. † **15:27-28:** Gilugilumidi wadubodi buka ġesaudimo lova 28 ba mote ima kenakena. Lova 28 ba niga mai i giu, “Tana a voiyena maibena waiġake tauwaikatikotona. Aisaiya 53:12.” ‡ **15:29:** Mak 14:58 † **15:35:** Alamek kalinedimo Eloi vaiyena maibena Elaidiya.

³⁶ Lava ġemota i velau tai i vai te kai isunemo i pani bi waen wailuluna[§] i taivai te maso Yesu i waitego. Bi i giuna gado, “Avena ta tau wailaba bi ta wai kita bamoda Elaidiya ya nato bi kolosimo ya sako yovoġe.”

³⁷ Gome Yesu kalinana dididiginemo i lauaiyoi bi yawasina i tauvunu.

³⁸ Bi Maimaituwa ena vanuwemo guduboyo i dawedawena i nuwalisi labu dabanemo te i yovo dibunemo i laukamaġe. Niga guduboyona ba gabu waiwaiywina guduna.

³⁹ Gome ġavigaviyidi edi bada kolosi pakanemo i moimoitona i kita te bainewa Yesu i peki, kamaina bi i giuna gado, “Giukauwa te niga lavana Maimaituwa natuna!”

⁴⁰ Mba ġome ba waivini ġesaudi manemanekemo a waiwaikitana, nopodimo ba Meli Magdalin, Meli, Diyemes ġaubona bi Dioses^{**} tinedi bi Salome.

⁴¹ Niga waivinidi wala Galilimo Yesu a kaikaiwata bi a sagusagu. Bi kota waivini ġesaudi wala Yesu vaitena a natonatonu Yelusalemmo ba ġome vaitedi.

Diyousep Alimatiya olotona Yesu tubuġina i vai bi tauyewamo i sako

⁴²⁻⁴³ Mba aubiganemo vononoġa suwelina i kovikovi^{††} bi muliġa kaka waiyawasi laġanna yai tubu.^{‡‡} Bi Diyousep Alimatiya olotona tana bolu badana ġemota bi a vivivile, tana Maimaituwa ena waibadana ya natonatonu i labelabe. Tana ma laudabatolana i nawa Paelat lisenemo bi i waibaġa te Yesu taubeuna ya vai.

⁴⁴ Gome Paelat i tatava te Yesu kaikana i peki. Taunana aubaina ġavigaviyidi edi bada i yoge bi i waitalayena gado, “Yesu i peki, ee?”

⁴⁵ Bi ġavigaviyidi edi bada Paelat i giuwe te Yesu kaikana i peki. Taunana aubaina Diyousep i waianine te Yesu taubeuna kolosimo ya vai.

⁴⁶ Diyousep gala potipotidi i gimeli tavaitedi bi Yesu taubeuna i sako yovoġe te galedimo i suma. Kamaina bi i avali nawe tauyewamo po'oa doudou wainononemo i sako. Gome ġakima dididiga tabatabana i ġima bi tauyewa mataetina i wai dougudu.

⁴⁷ Meli Magdalin bi Meli Dioses tinana a kita te Yesu taubeuna bamo ġome i sako.

16

¹ Kamaina bi waiyawasi laġanina i kovi mulinemo Meli Magdalin, Diyemes tinana Meli bi Salome bona panepandi a gimala Yesu tunina a kailolo aubaina.*

² Kamaina bi Sande olaolalemo suwala i lovolovotava tedi a nawa tauyewamo.

³ Bi etaġa taudiġa a wai ġiugiuna gado, “Aiyai aubaida ġakima ya ġima kamaġe tauyewa mataetinemo?”

⁴ Laġannemo matedi a tautaulagetidi ba ġakimina dididiga ġimaġima kamaġena a kita.

⁵ Tedi tauyewamo a sola nawa te oloto lauewalina a kita, ena gala potipotina kataiyedimo i miyamiya. Gome tedi a tatava bi a naila gulata.

⁶ Kamaina bi i giuwedina gado, “Koma nainaila! Temi ba Nasalet Yesuna tupatu-palatuna ko tavutavuġe. Tana mote niga ġome, kaikana pekimo i kenamoito. Ko kita, niga taubeu gabukavanaġa.

⁷ *Bi ko nawa ena tauwaikawatana ġesaudi lisidimo bi kota Pita bi niga mainana ko giuwedi, “Tana ya dolidoli Galilimo, i ġiugiuwemina mainana, ġome kaka ko kita.”

⁸ Kamaina bi waivinidi ma nuwagusugusudi tauyewa a potiyovo kamaġe bi a velau a nawa. Tedi a naila gulata aubaina te mote bamo aiyai a giuwe.

MAK 16:9-20

(Mak ena buka damodamona i ġilugilumina ba i ai nawanawa bi mote a banavi. Bi lova 9 te 20 noponemo bai a noġonoġotina luvanemo mainana a ġilumi.)

Yesu Meli Magdalin lisenemo i laumaġata

⁹ Kamaina bi Sande olaolalemo Yesu pekimo i kenamoito bi Meli Magdalin lisenemo i gei laumaġata. Niga waivinina wala lisenemo aluwa gebogebodi wapedi 7 i kwavivaidi.

¹⁰ Tana i nawa te Yesu taukaiwatana bai i tubutubuġana i giuwedi. Banina Yesu i peki aubaina tedi ma nuwaboyedi a miya bi a ġabaġaba.

¹¹ Bi laġannemo Meli i giuwedina gado, “Tagu lisigumo Yesu i laumaġata te e kita.” Tedi waivinina ena giu mote ai sumaġe.

[§] **15:36:** Sale 69:21 noponemo i giuna gado, “Vinevinena kaka waen golaġolana sa vite.” ^{**} **15:40:** Met 27:56, Met ena bukamo tana Diyousep i ġilumi bi mote Dioses. ^{††} **15:42-43:** Diu edi waiyawasi Palaide suwala bulubulumo i waitubu te Satade Suwala bulubulumo i kovikovi. ^{‡‡} **15:42-43:** Diu edi waigakemo i giu te lava i pekina ba laġanna ġemotinemo sa dobo, taunana aubaina Diyousep i waipapalana, muliġa kaka waiyawasi laġanna yai tubu. ^{*} **16:1:** Diu edi vaivaimo lava bi i pekina ba dolinemo masimo tunina sa kailolo kaka sa dobo. Bi niga waivinidi a ġoe te niga vaivaina maso a voye wata. [⊛] **16:7:** Met 26:32, Mak 14:28

Yesu ena tauwaikaiwatana labu lisidimo i laumaḡata.

¹² Bi mulinemo taukaiwatana labu malagai a potiyovo kamaḡe bi a nawanawa etaḡa bi Yesu lisidimo i laumaḡata bi kitana i nuwavitata te mote a kita ḡone.

¹³ Tedi a tau nawanawa kaka a kitaḡone, kamaina bi a munaḡa edi lava a giuwedi bi edi giu mote ai sumaḡedi.

Yesu ena tauwaikaiwatana 11 lisidimo i laumaḡata

¹⁴ Mulinemo te Yesu ena tauwaikaiwatana 11 a kanikani bi lisidimo i laumaḡata. Ena tauwaikaiwatana nopodi ba gudugududi aubaina mote ai sumage. Taunana aubaina i ḡasiyedi bi i giuwedina gado, “Tagu pekimo e kenamoito te lava a kitagu bi a giuwemi bi bai aubaina mote koi sumaḡedi?”

¹⁵ *Kamaina bi i giuwedina gado, “Ko nawa dobu matabudimo bi lava matabudi lisidimo giu visuvisuna ko lauguguyae.

¹⁶ Bi lava aiyai yai sumaḡegu bi gaubemo sa kabuluna ba tana ya yawasana. Bi aiyai mote i wai sumaḡegu ba kamaina te kovoḡa ya vai.

¹⁷ Bi mabai sa wai sumaḡeguna ba anisove kauwidi sa voyiedi. Bi tedi kaka tagu isagumo aluwa gebogebodi lava lisidimo sa kwavivaidi. Bi kota kalina ḡesaudi mote a sibesibedinemo sa gagali.

¹⁸ Tedi mwata wai lauonedi sa legaudina ba mote sima peki. Bi kota gauba waionedi sa tegodina ba mote ima laukubutidi. Bi nimeri lava sidesidedi dabedimo sa sivudina ba sa yawasana.”

Maimaituwa Yesu i lageti saḡe malamo

¹⁹ *Bada Yesu giu i wai waikovi mulinemo ba Maimaituwa Yesu i lageti saḡe malamo. Tana kataiyanemo waibada gabunemo i waimiyeni.

²⁰ Kamaina bi ena tauwaikaiwatana a potiyovo a nawa dobu matabudimo bi a lauguguya. Bi Bada i sagudi bi i ka maḡati kauwe te edi lauguguya ba giukauwa. Banina Bada ena ḡailisimo anisove kauwidi a voivoiyedi bi lava a kitekitedi.

LUK Giu visuvisuna i gilumi Lainuwanega

Luk Giu visuvisuna i gilumi bi ya giugiuweda te Tauwaiyawasana Yesu Maimaituwa i giugiuwapaena i giukamağena mote Israel taudiğa aubaidi bi lava dobu matabuna nopodimo waitedi aubaidi. Luk i giluma bi i giuweda te lağanemo Yesu ena noya i waitubuna ba tana Aluwa Waiyawa niga noyana i vite te giu visuvisuna ya lauguguyae lava wainuwatoitoidi lisidimo, 4:18. Niga giuna visuvisuna ya giugiuweda te lava eda nuwaboya tabudi bi tabudi nopodimo bi lağanemo niga bukana ta iyevina kaka nuwaba ta vai. Bi giukauwa te niga yawasanina ba Luk ena buka noponemo kaka ta banavi. Lava edi nuwaboya tabudi bi tabudi nopodimo Yesu i waiyawasani.

Lağanemo tana lava i sagusagudina ba lava matabudi tana lisinemo a wainuwavisu. Banina niga bukana Luk pakanemo lağaninemo Yesu i tubuğana ba lava wapewapedi tana lisinemo ai nuwavisu, 2:10. Bi kota mainana lağanemo Maimaituwa i lagetì nawena malamo ba tedi matabudi ai nuwavisuna tana lisinemo, 24:52. Tana i nawa mala mulinemo, Giu Visuvisuna bainewa i dabalalana dobu te dobu taunana Luk i gilumi watedi buka Giugiukamağedi Edi Kauwa noponemo.

Niga bukana noponemo kauwa gesaudi ta banavidina ba Luk taunağa i gilumidi, maibena aneya a salena, tauğamo a nawa Yesu a vakitana, tana gomana gaubona bi pali vanuwinemo a banavina, Sameliya olotona lautaualalina bi gomana gwegwegwena lisinemo. Niga taudidi ba Luk taunağa i kamağatidi. Bi Aluwa Waiyawa i kamağati te waiwaiwini kota tedi waitedi Yesu sa kaiwata bi yawasanamo sa sola sağa.

¹ Aisi Tiyopilas! Lava wapawapa kaikana kauwa lisidemo a tubutubuğana matabudi a gilumi watedi.

² Pakanemo taupaula a laulauguguyana bi lava matedimo kauwa a kitekitedi bi a giugiuwemaina matabudi a gilumidi.

³ Taunana aubaina tagu niga kauwidi pakanemo e kita kauwedi te edi didimanemo ya gilugilumidina tam aubaim.

⁴ Banina tam maso kuna sibe kauwe te bai a wailovelovemna ba giukauwa.

Diyon taुकabulu ena tubuğa ai noyenoye

⁵ Diuidiya edi galibona Alodi ena waibada sauginemo bi gome ba pilisi isana Sakalaiya i miyamiya. Tana ba pilisi Abisa ena tubulelesa bi mwanena Elisabet ba pilisi Elon ena tubulelesa.

⁶ Bi tana mamwanena ba yawasana didimaninemo a miyamiya Maimaituwa matanemo. Bada ena giuvasağa bi ena waiğake a voteyetyaedi bi mote bai a voyie waigebo.

⁷ Tedi mote ai natunatuna banina Elisabet i aipoi bi tedi ai magula kauwa.

⁸ Lağan gemota Sakalaiya ena sauga i tava te Pilisi noyana pali vanuwina noponemo i voivoiye.

⁹ Tana koitilimo a vine te piupiu ya gabu pilisi edi vaivai luvanemo. Kamaina bi i sola nawa Bada ena vanuwemo te piupiu panepanena i gabu.

¹⁰ Bi lava kumna vanuwa didiyaunemo a laulaupali, piupiu gabuna lağanemo.

¹¹ Mba gome Bada ena aneya i laumağatana Sakalaiya lisinemo. Bi olta diyanemo i moimoito, kataiyana yawaninemo, bamo piupiu i gabugabunemo.

¹² Gome Sakalaiya aneya i kitakita ba i tatava, bi naila i kagusugusu.

¹³ Geğə te aneya i giuwena gado, "Mote kuma naila." Em pali ba Maimaituwa i vai. Mwanem Elisabet kaka natum olotona ya bewa bi kwai isana Diyon.

¹⁴ Tana ya voyiem te kwai nuwavisu bi kwa yasisi, ena tubuğemo ba lava wapawapa sa yasisi.

¹⁵ Bi Bada matanemo ba tana i sağa gulata. Tana mote wain e tegotego gaigailisidi ima tegodi, banina ena tubuğemo ba Aluwa Waiyawa yai waiwanavu.

¹⁶ Tana Israel lavedi wapewapedi ya natome munağedi Bada edi Maimaituwa lisinemo.

¹⁷ Bi tana Bada ena eta ya yawasi bi Aluwemo mağailisina ya noyana maibena Elaidiya. Tana magumagula nuwedi ya vitaledi te natunatudì nuwedi sa vaidi. Bi lava laulaukasagaigaidi nuwedi ya vitaledi te Maimaituwa ena nuwauyauya sa sibe bi didimanemo sa miya. Lava ya vononogedina Bada ya natonotona aubaina.

¹⁸ Gome sakalaiya aneya i waitalayena gado, "Bainewa ya sibe te niga ba giukauwa. Tagu ei magula bi mwanegu kota i wai magula."

¹⁹ Aneya giu i waimunena gado, “Tagu Geibilyelo, tagu Maimaituwa diyanemo taumoito. Tana i giukamaḡegu te lisimmo ya gagali bi giu visuvisuna ya giuwem.

²⁰ Tagu bai e giugiuwemna mote kuwai sumaḡe te laḡan kauwa ya natonatona niga kauwina ya tubuḡa. Taunana aubaina tam kwai gungum bi mainana kwa miyamiyana eete bai e giugiuwemna ya tubuḡa.”

²¹ Mba laḡannemo lava Sakalaiya a labelabena a wainuwanaina te bai aubaina tana pali vanuwino i miya gulata.

²² Sauginemo tana i potipotiyovo ba mote ḡemoḡemotina te tedi lisidimo ya gagali bi a kita ḡone te pali vanuwina noponemo wailove i kita. Tana i waigumgum bi giu i kabi kasaḡe te tubuḡinemo gagali i voivoiyedi. Kamaina te tana waigumgummo i miya.

²³ Sauginemo wiki ḡemota noponemo tana ena noya i kovi ba i munaḡa ena malagaimo.

²⁴ Mba mulinemo ba mwanena Elisabet i bwaga. Tana nawalai 5 nopodimo i lauguduguduye bi mote lava matediḡa i nawanawa.

²⁵ Bi Elisabet i giuna gado, “Niga kauwina ba Bada lisigumo i voiye bi ena ḡwana i kamaḡati bi ena launuwatoimo lava nopodimo egu dabauba i kaikamaḡe.”

Yesu ena tubuḡa ai noyenoye

²⁶ Laḡannemo Elisabet ena nawalai wai 6 nemo Maimaituwa aneya i giukamaḡe te i nawa Nasalet tauninemo, Galili plovinsina noponemo,

²⁷ gome totopa isana Meli lisinemo. Tana ai anine te Diyousep ya naḡi, bi Diyousep ba Devida ena tubulelesa.

²⁸ Aneya Meli i giuwena gado, “Ebom tam Maimaituwa i ḡoe gulatem, * Bada ba tam vaitem.”

²⁹ Aneya ena giumo ba Meli ena noḡota i kovi bi nuwana i laḡalaḡa te niga giuna banina bai.

³⁰ Bi aneya i giuwena gado, “Meli, mote kuma naila, Maimaituwa lisimmo i wainuwa visu gulata.”

³¹ Bi tam kaka kwa bwaga bi kwai natuna te gomana olotona kwa bewa bi kwai isana Yesu.

³² Tana isanawanawana Maimaituwa Saḡasaḡa Guletina natuna. Bada Maimaituwa ya voiye te yai ḡalibonana maibena tamana Devida ena waibada.

³³ Bi Israel† lavedi lisidimo yai bada bi ena waibadana ya kena nonoḡa.

³⁴ Meli aneya i waitalayena gado, “Mba bainewa? Tagu mote bamo oloto mayana ya vai.”

³⁵ Bi aneya, Meli ena giu i waimunena gado, “Aluwa Waiyawa lisimmo ya yovo bi Maimaituwa Saḡasaḡa Guletina ena ḡailisimo kaka yai kwesitawam. Taunana aubaina gomana Waiwaiyawina kaka ya tubuḡa bi sai isana, Maimaituwa Natuna.

³⁶ Tana kwa kita em dam isana Elisabet, avena te i waimagula bi i aipoi bi ḡeḡa te niganana ena nawalai wai 6 na.

³⁷ Maimaituwa lisinemo mote bai i pilipili.”

³⁸ Gome Meli giu i waimunena gado, “Tagu ba Bada ena taupaula bi bai kuna giugiuwena ba ya tubuḡa.” Kamaina bi aneya Meli i gose.

Meli Elisabet i vakita

³⁹ Mba kauwina mulinemo Meli i vononoḡa bi i nawa oyamo, taun Diudiya plovinsina noponemo.

⁴⁰ Tana Sakalaiya ena vanuwemo i tava bi Elisabet i waiebone.

⁴¹ Laḡannemo Elisabet Meli ena waiebona giuna i vaivaiye ba bwaganemo gomana i laupoti bi Aluwa Waiyawa i waiwanavu.

⁴² Bi kalinana dididiginemo manuwa visuna i giuna gado, “Waiwini matabudi ka kavisuvisudi nopodimo tam Maimaituwa i kavisuvisu gulatem te gomana ka kavisuvisuna kwa bewa!

⁴³ Tagu ba lava yababa bi bai aubaina egu Bada tinana kuna tava au kitagu.

⁴⁴ Sauginemo kuna waiyebogu ba gomana bwagagumo mayasisina i laupoti.

⁴⁵ Tam Maimaituwa i kavisuvisumna, banina ba kunai sumaḡa te Bada bai lisimmo i giugiuwena ba ya tubuḡa.”

Meli ena sale

⁴⁶ Meli i giuna gado, “Nopogu Bada ya kasaḡesaḡe,

⁴⁷ Aluigu i yasisi

* 1:28: Waiwini mododimo tam kakavisuvisum. † 1:33: Israel ba Deikap isana ḡesau.

⁴⁸ banina Maimaituwa tauwaiyawasanigu, tagu taupaula ota bi tana i noḡotigu. Niganana bi noi i saḡa i nawana ba kimta matabudi sa giu te tagu Bada i kavisuvisugu.

⁴⁹ Maimaituwa Wailewapanina tana Waiyawa bi kauwa nananakidi aubaigu i voyedi.

⁵⁰ Kimta te kimta mabai sa vivivilena ba ya launuwatoyedi.

⁵¹ Tana nimana ḡaigailisinemo kauwa nananakidi i voyedi bi lava nuwanuwa saḡesaḡedi edi ogatalamo i waidabalalidi.

⁵² Tana lava a waiguyauna edi waibadamo i sivu yovoḡedi bi lava a ḡauḡaubo munaḡana i sivu saḡedi.

⁵³ Maimaituwa lava kanikanipekidi mwali visuvisudimo i waiwanavudi bi wai-waiguyaudi makavekavedi i giu kamaḡedi a nawa.

⁵⁴ Maimaituwa ena launuwatoimo ena taupaula Israel lavedi i noḡotidi bi i sagudi.

⁵⁵ Bi ena giuwapa i voivoiyena eda magumagula, Eiblaḡam bi natunatuna lisidimo ba ya kena nonoḡa.”

⁵⁶ Meli Elisabet lisinemo i miyana nawalai faiona a kovi bi i munaḡa ena animiyamo.

Diyon taukabulu ena tubuḡa

⁵⁷ Elisabet ena wainatuna saugina i tava bi gomana olotona i bewa.

⁵⁸ Laḡannemo diyanemo taumiya bi ena dam lavedi a vaiye te Bada ena launuwatoi i didiga lisinemo ba matabudi a yasisi ḡemota.

⁵⁹ Laḡan wai 8 nemo ba gomana a natome te kwapi bwali sa vite bi tamana Sakalaiya maso i waivaliḡesae.

⁶⁰ Bi ḡeḡa te tinana Elisabet i giuna gado, “Geḡa! Koi isana Diyon.”

⁶¹ Bi tedi a giuwena gado, “Bamo em dammo mba mai isa?”

⁶² Kamaina bi lava tubuḡidimo mataila a voyie te Sakalaiya bainewa gomana yai isa.

⁶³ Kamaina bi Sakalaiya anigiluma tabatabana i waibaḡaye te a vite bi i gilumana gado, “Koi isana Diyon.” Bi lava matabudi a soveye.

⁶⁴ Noi taunana gayana i sasasaḡi te i kabi giugiu bi Maimaituwa i kasaḡesaḡe.

⁶⁵ Edi lava diyedimo taumiya matabudi a sove bi Diudiya oyana lavedi niga kauwidi a giugiu watedi.

⁶⁶ Lava matabudi niga giudi a vaivaiyedina ba ai nuwa noḡonoḡotaedi bi ai talana gado, “Niga gomenina ba lava bainewa kitana ya tubuḡa? Banina Bada nimana ba tana lisinemo.”

Sakalaiya ena sale

⁶⁷ Diyon tamana Sakalaiya Aluwa Waiyawa i waiwanavu bi Maimaituwa giuna visuvisuna i giuwena gado,

⁶⁸ “Bada, Israel edi Maimaituwa ta kasaḡesaḡe banina tana i nato ena lava lisidimo bi i waiyawasanidi.

⁶⁹ Tana Tauwaiyawasanida wailewapanina i giukamaḡe lisidimo. Tana ba ena taupaula Deivida ena tubulelesemo.

⁷⁰ “Maibena taugiuwatana waiwaiyawidi lisidimo wala i giugiuwapana mainana,

⁷¹ te niganana kada ḡaviya bi mabai sa dabodabokedana edi waibadamo yai yawasanida.

⁷² Maimaituwa eda magumagula i launuwatoyedi bi ena waianina waiwaiyawina i voivoiyena i noḡotiwata.

⁷³⁻⁷⁴ Tana eda magula Eiblaḡam lisinemo i giuwapa te kada ḡaviya nimedimo yai yawasanida, bi yai anineda te mote manailida tana aubaina tamai taupaula,

⁷⁵ te taila waiyawa bi eda yawasana didimanidimo laḡan matabuna tana matanemo ta miya.

⁷⁶ Bi tam natugu kaka sai isamna Maimaituwa Saḡasaḡa Guletina taugiuwatana, banina tam kaka Bada ena eta kwa yawasi.

⁷⁷ Bi ena lava kwa giuwedi te yawasana sai anine bi Maimaituwa edi gebogebo ya noḡoti kamaḡedi.

⁷⁸ Eda Maimaituwa ena launuwatoi dabanemo te yawasana valivaliuna maibena olaolala suwelina ya viteda.‡

⁷⁹ Bi mabai peki boimatuwina gwagwanemo sa miyamiyana, ya lai yanedi bi nuwauba etanaḡa yai dolidi.”

⁸⁰ Diyon i didiga bi aluwemo i ḡailisi bi tana kalakalalelemo i miyana eete i tava Israel lavedi lisidimo bi ena noya i waitubu.

‡ 1:78: Olaolala yanayanana malamō, sebuna te ya vakitada.

2

Yesu ena tubuḡa

¹ Mba laḡandimo, Sisa Ogastas Loum dobuna bi dobu ḡesaudi ena waibadamo a miyamiyana i giuvasasḡedi te sensas sa voyie.

² Niga sensasna ba sensas dolidolina i tubuḡa Kwaliniyas Sailiya i waigabemaniyena laḡannemo.

³ Lava matabudi a nawa edi tauniḡa isedi sivu saḡedi aubaina.

⁴ Bi kota Diyosep Nasalet malagaina Galili noponemo i modina, bi i nawa Diuidiyamo galibona Deivida ena taun Betliḡemmo, banina tana ba Deivida ena tubulelesa.

⁵ Meli wala ai anine te Diyosep ya naḡi bi tana mabwagana a nawa isedi ausivu saḡedimo.

⁶ Tedi ḡome a miyamiya bi gomana ena tubuḡa laḡanna i tava.

⁷ Kamaina bi Meli natuna tautuwegina, gomana olotona i bewa. Bi tana galamo i suma bi ḡamoḡamo edi ḡedaḡemo* i waikena, banina balekimo mote bamo edi gabu.

Sipu taulabedi bi aneya

⁸ Bi mba dudubalinemo sipu taulabedi wapumo edi sipu a kitakita watedi.

⁹ Bi noi taunana te Bada ena aneya lisidimo i laumaḡata bi Bada namalina i yanayana kwaiviviledi ba tedi a gusu.

¹⁰ Bi aneya i giuwedina gado, “Koma naila, tagu yasisi dididigina giuna visuvisuna ya yovoyovoḡe lava matabudi aubaidi.

¹¹ Niganana Deivida ena taunnimo ba tauwaiyawasana i tubuḡa, tana ba Keliso†, Bada.

¹² Bi mataila kaka ko kita te gomana galamo sumasumana, ḡamoḡamo edi ḡedaḡamo ya kenakena.”

¹³ Mba taunana te malaḡa aneya kumdi a laumaḡata bi aneya edi bada vaitena a sale, Maimaituwa a kakasaḡesaḡe bi a giugiuna gado,

¹⁴ “Malamo namala Maimaituwa lisinemo bi nuwauba dobumo lava mabai lisidimo ya wainuwawisuna.”

¹⁵ Laḡannemo aneya a munaḡana Lmalamo ba sipu taulabedi taudiḡa ai giugiuna gado, “Tada ta nawa Betliḡemmo te niga kauwina i tubuḡana ta kita, Bada i giugiuwedana mainana.”

¹⁶ Mba ḡome sipu taulabedi a velau makai te Meli bi Diyosep a banavidi bi kota gomana a kita ḡamoḡamo edi ḡedaḡamo i kenakena.

¹⁷ Laḡannemo sipu taulabedi gomana Yesu a kitakita ba giuna ai dabalali nawe.

¹⁸ Bi lava sipu taulabedi edi giu a vaivaiyena ba a sove.

¹⁹ Bi niga kauwidi matabudi Meli noponemo i noḡotiwatedi.

²⁰ Bi sipu taulabedi a munaḡa edi gougoumo, namala bi kasaḡesaḡe Maimaituwa a vite, banina kauwa matabudi a vaiyedi bi a kitedi aneya i giugiuwedina mainana a tubuḡa.

Yesu a natome pali vanuwinemo

²¹ Laḡan 8 mulidimo gomana kwapi bwali i vai bi ai isana Yesu. Mba isana ba aneya wala Meli i gei vite muliḡa kaka i bwaga.

²² Mousis ena waiḡake luvanemo, mila koḡa kamaḡedi ena laḡan i kovi mulinemo ba Diyosep bi Meli, Yesu a nawe Yelusalemmo bi Bada a vite kamaḡe.

²³ Bada ena waiḡakemo i giuna gado, “Gomana olotona gei tubuḡina ba Bada kwa vite kamaḡe.”

²⁴ Bi puyo ani lausewasewa Bada ena waiḡakemo i giuna gado, “Gabubu masepana bi mwanuwa lauewalidi labu.”

²⁵ ḡome Yelusalemmo ba oloto isana Simiyon, tana ba lava dididimanina bi waiwaiapatutuna. Tana ba Keliso i labelabe te ya nato bi Israel yai yawasani bi aluwa waiyawa ba tana vaitena.

²⁶ Aluwa waiyawa i wailove te tana mote ima peki eete Bada Keliso ya kita.

²⁷ Aluwa Simiyon i lauetadoliye te i nawa pali vanuwinemo. ḡome Diyosep bi Meli gomana Yesu a tavaite te waiḡake bai i giugiuwena mainana a voyie.

²⁸ Simiyon gomana i bewa bi Maimaituwa i kasaḡesaḡena gado,

²⁹ “Bada ḡaiḡailisim, kuna giuwapa te em taupaula nuwaubemo kwa giukamaḡegu ya nawa.”‡

³⁰ Banina tauwaiyawasana kuna giugiukamaḡena aubaimai mataotigumo e kita.

³¹ Tam kuna vovononogena lava matabudi aubaidi.

* 2:7: ḡamoḡamo edi ani laukani † 2:11: Vinevine kamaḡena ‡ 2:29: Ee kwa giu kamaḡegu ya peki.

³² Em ḡowana tana taunana yanayana ya kamaḡati eteni lavedi lisidimo. Bi kota tana taunana Israeḡ lavedi lisidimo namala ya kamaḡati.

³³ Simiyon ena gagalimo ba gomana tinana bi tamana a tatava.

³⁴ Simiyon i kavisuvisudi bi gomana tinana i giuwena gado, “Niga gomenina ba Maimaituwa i vine te tana taunana kaka Israeḡ lavedi wapewapedi ya voyedi te sa kuluva bi kota Israeḡ lavedi wapewapedi ya voyedi te sa moito saḡa. Tana ba Maimaituwa ena mataila i giukamaḡe te lava wapewapedi kaka sai dibodiboḡi.

³⁵ Tana ya voyedi te edi noḡota nopodimo kenekenedi sai maḡatidi. Bi tam kaka yavi nuwapoum ya gwalina maibena naipi.”

³⁶ Mba ḡome taugiuwatana waivinina isana Ana, Panuwela natuna Asa damna noponemo bi tana ba i magula kauwa. Tedi a naḡi bi a miyana kwalabu wapana 7 te mwanena i peki.

³⁷ Bi Ana i iwape bi i miyana kwalabu wapana 84. Tana pali vanuwina mote i gosegose, suwala bi dudubala udimo bi palimo Maimaituwa i laulauduneye.

³⁸ ḡome Simiyon, Meli bi Diyosep waitedi a waigiugiu te Ana i tava lisidimo. Bi Maimaituwa i waiebone bi gomana Yesu i giuwaimaḡati, tedi mabai Maimaituwa a labelabe te Yelusalem yai yawasani.

Meli bi Diyosep a munaḡa Nasaletimo

³⁹ Laḡannemo Diyosep bi Meli bai matabuna Bada ena waigake i giugiuwedina ai kovi, ba a munaḡa edi malagai Nasaleti Galili noponemo.

⁴⁰ Gomana Yesu i didiga, ḡailisi i vai bi nuwayuyauya i waiwanavu bi Maimaituwa ena kavisuvisu ba tana lisinemo.

Gomana Yesu pali vanuwinemmo

⁴¹ Kwalabu onena Meli bi Diyosep a nawanawa Yelusalemmo, vawaitauli soina aubaina.

⁴² Sauginemo Yesu ena kwalabu i wai 12 ba a nawa vawaitauli soina aubaina.

⁴³ Mba ḡome soi i kovi bi a munamunaḡa ba Yesu i miya ḡwasa Yelusalemmo. Tinana bi tamana mote a sibe.

⁴⁴ Tedi ai noḡota bena Yesu lava kumdi nopodimo. Sauginemo mote a kita edi lava bi edi dam lavedi noponemo ba tavuḡena ai tubu.

⁴⁵ Tedi Yesu mote a banavi taunana aubaina a munaḡa Yelusalemmo tavuḡena aubaina.

⁴⁶ Suwala waifaoninemo kaka Yesu a banavi, pali vanuwinemmo, i miya Diu tauwailovelovedi i waibeyavaiyedi bi lisidimo i waiwaitala.

⁴⁷ Bi ḡome Yesu lava matabudi edi giu i waimunedi bi a vaivaiyena ba ena nuwayuyauya a soveye.

⁴⁸ Laḡannemo tinana bi tamana a kitakita ba a tagugu bi tinana i giuwena gado, “Natugu, bai aubaina niga kauwina kuna voyie? Tamam bi tagu ba kei nuwaboya kauwa bi ke tavutavuḡem.”

⁴⁹ Yesu giu i waimunena gado, “Temi bai aubaina tagu kona tavutavuḡegu? Temi ko sibe te tagu Tamagu ena vanuwemmo.”

⁵⁰ Bi tana bai i giugiuwedina banina mote a sibe.

⁵¹ Kamaina bi Yesu i waikalina kabi te tinana bi tamana waitedi a munaḡa Nasalet. Bi tinana ba niga kauwidi matabudi noponemo i noḡoti watedi.

⁵² Bi Yesu nuwayuyauya vaitena i dididiga ba Maimaituwa bi lava nuwedi i laukwasilidi.

3

Diyon taुकabulu eta i yawasi

(Met 3:1-12, Mak 1:1-8, Dyn 1:19-28)

¹ Laḡannemo ḡalibona Sisa Taibeliyas, tana waibadam i miyana ena kwalabu ba wai 15 nemo, bi mba laḡannemo Pontis Paelat tana Diuidiya plovins gabemanina bi Alodi tana Galili plovins guyauna bi tasina Pilip ba Ituliya bi Talakontis edi guyau bi Lisaniyas tana Abilena guyauna.

² Bi Anas bi Kaiyapas ba tedi pilisi saḡasaḡa guletidi. Mba lavedi edi waibada laḡannemo ba Sakalaiya natuna Diyon kalakalalelemo i miyamiya bi Maimaituwa giuna lisinemo i yovo.

³ Kamaina bi Diyon i nawa Diyoudan gaubina diyanaḡa malagai matabudi nopodiga bi lava lisidimo i lauguguyana gado, “Emi gebogebo ko gosedi bi ko bulu yovo te Maimaituwa emi gebogebo ya noḡotikamaḡedi.

⁴ Maibena taugiuwatana Aisaiya kalinana a gilugilumina niga mainana i giu: ‘Lava kalakalalelemo ya binabinauna gado, “Bada ena nato aubaina eta ko yawasi, ena ani nato ko kadidimani.

⁵ Gwagwa matabudi ko ġuluvidi bi oya bi dabatuwa ko keli waiwawapudi.

Eta balebaledi ko kadidimanidi bi ani nawa ko kasabusabu kauwe.

⁶ Mba ġome kaka Maimaituwa bainewa yai yawasanidina lava matabudi sa kita.”

⁷ Ġome lava kumdi laubuluyovo aubaina a natonatonu Diyon lisinemo bi i ġiuwedina gado, “Temi salama natunatuna, aiyai i ġiuwemi te Maimaituwa ena kovoġa ya ġiu kamaġe yovoġena ko naile kamaġe?

⁸ Taunana aubaina kauwa visuvisudi ko voyiedi te lava sa kita te temi kona nuwavitale. Bi komai noġota gado, “Tada Eiblaġam natunatuna aubaina te lisidemo mote kaka bai gebogebona ima tubuġa.” Ya ġiuġiuwemi te Maimaituwa ġemoġemotina niga ġakimidi ya voyiedi te Eiblaġam ena tubulelesa.

⁹ Bada kaikana ġadivi i wainono te bamo kaidi bi mote sima votavota kauwa ba pakedimo ya oi kamaġedi bi yai kalaġosedi.”

¹⁰ Ġome lava kumdi ai talana gado, “Niganana bai ka voyie?”

¹¹ Bi Diyon ġiu i waimunena gado, “Aiyai bi kwama labu lisimmo ba ġemota em tau waikwama ġeġana kwa vite, bi kota kani mainana ko voyie.”

¹² Takisi taulaitupana a nato kabulu aubaina bi ai talayena gado, “Tauwailovelove, tama bai ka voyie?”

¹³ Bi Diyon i ġiuwedina gado, “Takis a ġiuġiuwemina luvanemo mainana ko laitupa bi mote koma tausage.”

¹⁴ Bi ġaviġaviyidi ġesaudi waitedi kota ai talayena gado, “Bi kota tama bai ka voyie?” Bi tana i ġiuwedina gado, “Lava mote koma laukivi gebogeboyedi bi mote koma ġiu waigusugusudi bi edi mane koma legaudi. Temi emi maiia taunaġa koi nuwavisuye.”

¹⁵ Ġome lava matabudi tauwaiyawasana a labelabena ai noġota Diyon lisinemo te tana taunana bena Keliso tauwaiyawasana.

¹⁶ Bi ġeġa te Diyon i ġiuwedina gado, “Tagu gaubemo ya waibulumi bi lava muliġuġa ya natonatonu tana lava dididigina bi saġasaġa guletina bi tagu mote visuvisugu te ena kaġesuma ya kaikamaġe. Tana kaka Aluwa Waiyawemo bi kaimo ya kabulumu.

¹⁷ Tana visu bi gebogebolavedi ya dailidina maibena laisi. Tana laisi ya tutu bi ya ġini yavalemo bi yavala laisi kwapina ya suve te tabunemo bi banina tabunemo. Muliġa tana laisi banidi ya legaudi bi ena susuġumo ya sivudi bi kwapidi kai kalakalati nonoġinemmo yai kalaġosedi.”

¹⁸ Ġome Diyon kauwa wapewapedimo ġiu visuvisuna i laulauguguyae bi lava i ġiuġiusagusagudi te edi yawasana sa vitaledi.

(Met 14:3-5, Mak 6:17-20)

¹⁹ Diyon lava wapawapa matemimo gabemani Alodi dabana i saġai, banina Alodi tasina ena vesala Elodiyas i kwaya vai, bi ena gebogebolavedi waitedi dabledimo.

²⁰ Kamaina bi Alodi kauwa gebogebolavedi otina i voyiena ba Diyon biliwelokomo i sako nawe bi ena gebogebolavedi i kadidigi otige.

Yesu ena buluyovo laġanina

(Met 3:13-17, Mak 1:9-11, Dyn 1:32-34)

²¹ Muliġa kaka Alodi Diyon biliwelokomo i sako nawena bi dolinemo Diyon lava matabudi i kabulu kovidi bi kota Yesu i kabulu. Ġome Yesu i laulaupali ba mala i nuwa wasa

²² bi Aluwa Waiyawa i yovona lisinemo maibena mwanuwa gabubu. Bi kalina malamo i yovona gado, “Tam tagu natugu nuwagu kwa vaivai bi tagu ya wainuwavisuna tam lisimmo.”

Yesu tamatamana lelesina

(Met 1:1-17)

²³ Sauginemo Yesu ena kwalabu 30 bi ena noya i waitubu lava lisidimo. Bi lava a wainoġota bena kage tana ba Diyousep natuna bi Diyousep ba Eli natuna

²⁴ bi Eli ba tana Matata natuna bi Matata ba tana Livai natuna bi Livai ba tana Melki natuna bi Melki ba tana Danai natuna bi Danai ba tana Diyousep natuna.

²⁵ Bi Diyousep ba tana Matatijas natuna bi Matatijas ba tana Eimos natuna bi Eimos ba tana Naum natuna bi Naum ba tana Esli natuna bi Esli ba tana Nagai natuna

²⁶ bi Nagai ba tana Mat natuna bi Mat ba tana Matatijas natuna bi Matatijas ba tana Semin natuna bi Semin ba tana Diosek natuna bi Diosek ba tana Dioda natuna

²⁷ bi Dioda ba tana Dionan natuna bi Dionan ba tana Leġesa natuna bi Leġesa ba tana Selubabel natuna bi Selubabel ba tana Setiel natuna bi Setiel ba tana Neli natuna

²⁸ bi Neli ba tana Melki natuna bi Melki ba tana Adi natuna bi Adi ba tana Kosam natuna bi Kosam ba tana Elmada natuna bi Elmada ba tana Elu natuna

²⁹ bi Elu ba tana Diyosuwa natuna bi Diyosuwa ba tana Eliyesa natuna bi Eliyesa ba tana Diyolim natuna bi Diyolim ba tana Matata natuna bi Matata ba tana Livai natuna, bi Livai

³⁰ ba tana Simiyon natuna bi Simiyon ba tana Diuda natuna bi Diuda ba tana Diyousep natuna bi Diyousep ba tana Diyonam natuna bi Diyonam ba tana Eliakim natuna,

³¹ bi Eliakim ba tana Meleya natuna bi Meleya ba tana Menna natuna bi Menna ba tana Matata natuna bi Matata ba tana Neitan natuna bi Neitan ba tana Deivid natuna

³² bi Deivid ba tana Diyesi natuna bi Diyesi ba tana Obed natuna bi Obed ba tana Bowas natuna. Bi Bowas ba tana Salmon natuna bi Salmon ba tana Nason natuna

³³ bi Nason ba tana Aminadab natuna bi Aminadab ba tana Admin natuna bi Admin ba tana Ani natuna bi Ani ba tana Eslon natuna bi Eslon ba tana Peles natuna bi Peles ba tana Diuda natuna

³⁴ bi Diuda ba tana Deikap natuna bi Deikap ba tana Aisik natuna bi Aisik ba tana Eiblaḡam natuna bi Ablaḡam ba tana Tela natuna bi Tela ba tana Naḡo natuna

³⁵ bi Naḡo ba tana Selug natuna bi Selug ba tana Leu natuna bi Leu ba tana Peleg natuna bi Peleg ba tana Eba natuna bi Eba ba tana Sela natuna

³⁶ bi Sela ba tana Keinan natuna bi Keinan ba tana Apesad natuna bi Apesad ba tana Sem natuna bi Sem ba tana Nowa natuna bi Nowa ba tana Lemeki natuna

³⁷ bi Lemeki ba tana Metusala natuna bi Metusala ba tana Inoki natuna bi Inoki ba tana Daledi natuna bi Daledi ba tana Maḡalel natuna bi Maḡalel ba tana Kenon natuna

³⁸ bi Kenon ba tana Enos natuna bi Enos ba tana Seta natuna bi Seta ba tana Adam natuna bi Adam ba Maimaituwa natuna.

4

Seitan Yesu i wailaulubu

(Met 4:1-11, Mak 1:12,13)

¹ Yesu Diyodan gaubinemo bi i munamunaḡa ba Aluwa Waiyawa i waiwanavu bi i waidoli nawe kalakalalemo.

² Gome laḡan 40 mulidimo Seitan i tava Yesu taikuluna aubaina. Mba laḡandimo tana mote bai i kani bi laḡanidi mulidimo ba Yesu kani i peki.

³ Kamaina bi Seitan Yesu i giuwena gado, “Bamoda tam Maimaituwa natuna, ba niga ḡakimina kwa giuwe te yaila buledi bi kwa kani.”

⁴ Geḡa te Yesu giu i waimunena gado, “Geḡa! Gilugilumina ya giugiu te lava mote kaka buledimo sima miya.”*

⁵ Kamaina bi Seitan Yesu i waidoli nawe oya dabaotinemo bi dobu ena waiguyau matabuna i wailove.

⁶ Bi Seitan Yesu i giuwena gado, “Tagu waibada bi waiguyau namanamalidi matabudi ya vitem, niga mwalidi ba Maimaituwa i vitegu bi tagu ḡemoḡemotina lava aiyai e ḡoyeḡoyena ba ya vite.”

⁷ Bamoda kwa lauduneyeguna ba waibada matabuna ya vitem.

⁸ Yesu giu i waimunena gado, “Geḡa! Gilugiluminemo ya giugiu te Bada em Maimaituwa taunaḡa kwa lauduneye bi aubaina kwai taupaula.”†

⁹ Kamaina bi Seitan Yesu i waidoli nawe Yelusalemmo bi i voiye te pali vanuwina dabatolana isu otinemo i moito bi i giuna gado, “Bamoda tam Maimaituwa natuna ba niga gome kwa pwalage yovogem.

¹⁰ Banina gilugiluminemo ya giugiu te tana kaka ena aneya ya lauegelidi te sa moito galamem bi sa labe kauwem.

¹¹ Bi kota tedi nimedimo sa kaididi saḡem te mote kaḡem ḡakimemo kumai tutu.”‡

¹² Bi Yesu giu i waimunena gado, “Geḡa! Gilugiluminemo ya giugiu te Bada em Maimaituwa mote kumai laulubu.”§

¹³ Sauginemo Seitan kauwa matabudimo Yesu i wailaulubu kovi, ba i gose bi laḡan kauwemo kaka yai laulubu munage.

Yesu ena noya Galilimo i waitubu

(Met 4:12-17, Mak 1:14-15)

¹⁴ Kamaina bi Yesu i nawa Galilimo bi Aluwa Waiyawa ena ḡallisi yaḡolo tana vaitena. Gome Yesu giuna i dabalala te Galili dobuna matabuna i nawa yaḡosi.

¹⁵ Bi edi bolu vanuwidiḡa i wailovelove nawa bi lava matabudi tana a kakasaḡesaḡe.

* 4:4: Deut 8:3 † 4:8: Deut 6:13. ‡ 4:11: Ps 91:11-12 § 4:12: Deut 6:16.

Nasalet lavedi Yesu a miya tautauliye

(Met 13:53-58, Mak 6:1-6)

¹⁶ Yesu i munağa Nasaletimo, ena ani didigemo. Bi waiyawasi lağanina ġemota tana i nawa bolu vanuwinem, maibena bainewa Waiyawasi lağandimo i voivoiyena mainana. Tana i moitona ba gilugilumina iyevena aubaina.

¹⁷ Kamaina bi Taugiuwatana Aisaiya ena buka a vite bi i tapale te giluma bamo i giuna gado,

¹⁸ “Bada Aluwina tagu nopogumo,

banina tana i vinegu te giu visuvisuna lava wainuwatoitoidi lisidimo yà lauguguyae. Tana i giu kamağegu te lava panipanimo miyemiyedi yà giuwedi te tedi kaka panipani sa potiyovo kamağe bi matapotepotedi yà giuwedi te sai kita munağa.

Bi kota lava edi lava sa laulau kivigebogeboyedina yài yawasanidi.”

¹⁹ Bi yài noyanoyana gado, “Niganana lağan i tava te Bada ena lava yai yawasanidi.”

²⁰ Gome Yesu buka i gudu bi taupaula i vite munağe te i miyatulu. Bi bolu vanuwinem lava matabudi Yesu a kitadidi.

²¹ Gome Yesu giu i waitubuna gado, “Niganana giuna kona vaivaiyena ba banina i tubuğa.”

²² Bi lava matabudi ena giu visuvisudi a sovedi bi isana a kasağesağe bi a giuna gado, “Tana bena Diyosep natuna, bi bainewa te niga mainana ya giugiu?”

²³ Bi Yesu i giuwedina gado, “Tagu e sibena ba niga ġunemo male koi giugiuwegu, ‘Doketa, ku waiyawasani munağem.’ Tama ke vaiyem te Kapeniyamo bai kuna voivoiyedina, mainana kota niga em malagaimo kwa voyedi.”

²⁴ Yesu i giuna gado, “Tagu yà giugiu kauwemi te, taugiuwatana ena malagai lavedi kaka sa daboke.

²⁵ Yà giugiu kauwemi, taugiuwatana Elaidiya ena saugemo, ba Israel noponemo iwaiwape a wapa kauwa. Bi suwala kalakaladada i lalanina ba kwalabu faiona bi nawalai 6 nopodimo, mba dobuna matabuna ba gomala i nawa yağosi.

²⁶ Bi Bada mote Elaidiya i giu kamağe aiyai ġesau lisinemo Israel noponemo. Bi kamaina te tana i giukamağe nawena malagai Salepatimo, iwape i miyamiyana lisinemo Sidon noponemo.**

²⁷ Bi kota mainana taugiuwatana Elisa ena lağanimo Israel noponemo, lava wapewapedi sida kapa i vaidi. Bi ġome mote aiyai ġesauna i waiyawasani te Sailiya olotona isana Naman taunağa i waiyawasani.”

²⁸ Lağannemo lava bolu vanuwinem mba giuna a vaivaiye ba nuwedi i laimedimedi.

²⁹ Tedi a miya moito Yesu a solu, taun a potiyovo kamağe bi a nawena oya isunemo daki dabanemo. Bi a ġoegoena maso Yesu dakimo ai lavakui,

³⁰ bi geğa te tana lava nopodimo i kwalakusu.

Yesu aluwa gebogebona i kwavivai

(Mak 1:21-28)

³¹ Mba ġome te Yesu i nawa Kapeniyam tauninemo, Galili plovinsna noponemo bi Waiyawasi lağandimo tana lava i waiwailovelovedi.

³² Bi ena wailovelove a soveyena, banina ena gagali ba waibada vaitena.

³³ Bolu vanuwina noponemo oloto aluwa gebogebona i sunesuneina, kalinana didiginemo i binauna gado,

³⁴ “Ei, tam bai lisimaimo kwa voiye, Nasalet Yesuna! Tam kuna natona kwa kagegebomai, ee? Tagu e sibem te tam aiyai: Tam ba Maimaituwa ena tauwainoyanoya waiwaiyawim.”

³⁵ Yesu kalinana bagibaginemo aluwa gebogebona i giuwena gado, “Kumiya moimoisili bi oloto kwa potiyovo kamağel!” Gome aluwa gebogebona oloto i pwalağe yovoğe doğamo lava matedimo bi i potiyovo kamağe bi mote i waikelo.

³⁶ Lava matabudi a sove bi edi lava vaitedi ai giugiuna gado, “Tana ena wailovelove ba waibada bi ġailisi vaitena te aluwa gebogebodi ya giuwedi bi sa potipotiyovo.”

³⁷ Bi Yesu giuna mba dobuna matabuna i nawa yağosi.

Yesu lava wapewapedi i waiyawasanidi

(Met 8:14-17, Mak 1:29-34)

³⁸ Yesu bolu vanuwina i gose bi i nawa Saimon ena vanuwemo. Gome Saimon lawana i kita sida gaugaululu i vai bi Yesu ai bağa te ya sagu, banina tana i sida kauwa.

** 4:26: 1Ga 17:8-16

³⁹ Yesu i nawa waivini i kenakenana diyanemo i moito bi gaugaululu i kaipasine te waiwini ya gose kamaḡe. Gaugaululu waivini i gose bi tana maḡemota i kena moito te i waikanidi.

⁴⁰ Bi mba aubiganemo suwala bulubulumo, lava wapewapedi edi lava sida tabudi bi tabudi a vaivaidina a tavaitedi Yesu lisinemo. Tana ḡemoḡemotaḡa i taukonidi bi i waiyawasanidi.

⁴¹ Bi kota aluwa gebogebodi lava wapewapedi a sunesuneidina i kwavidi a potiyovo. Bi a binabinauna gado, “Tam taunana Maimaituwa natuna!”

Bi Yesu i giuwedi te a lautautau bi i voyedi te mote a giu, banina tedi a sibe te tana taunana Keliso.

⁴² Laḡan sakosakomo Yesu i nawa dobu ḡuyuwino, laupali aubaina. Bi lava a tavutavuge bi laḡannemo a banavina ba ai baḡa te maso mote i ḡosedo.

⁴³ Bi geḡa te tana i giuwedina gado, “Tagu kota Maimaituwa ena waibada giuna visuvina ya lauguguyae taun ḡesaudimo, mba taunana aubaina Maimaituwa i giukamaḡegu te e yovo.”

⁴⁴ Kamaina bi Diudiya noponemo, bolu vanuwidiḡa Yesu i lauguguya nawa.

5

Yesu tauwaikawaiwatana i yogedi (Met 4:18-22, Mak 1:16-20)

¹ Laḡan ḡemota Yesu Genasalet* topana diyanemo i moimoito bi Maimaituwa giuna i laulauguguyaye. Bi lava kumdi a tava a dubutawi bi a waibeya vaiye.

² Bi tana taugomo i kitedi edi waga labu a solusagedi gelemo bi edi gomo a koḡekoḡedi.

³ Tana i moito saḡa Saimon† ena wagamo bi i miyatulu. Bi i waibaḡa te ya taududunawe topamo bi lava kumdi wailovelovedi i waitubu.

⁴ Laḡannemo i giugiu kovi ba Saimon i giuwena gado, “Waga kwa taududunawe topa poumomo bi em lava vaitedi emi gomo ko sivu yovogedi bi iyana ko konedi.”

⁵ Kamaina bi Saimon giu i waimunena gado, “Bada, tama dudubala lofalofa ke gomo gulata bi mote iyana ke konedi. Bi em giu aubaina te gomo ka sivuyovogedi.”

⁶ Laḡannemo edi gomo a sivuyovogedi ba iyana wapewapedi a konedi bi ḡotona te maso edi gomo a nuwalisi.

⁷ Taunana aubaina waga ḡesaunemo edi lava a laumatakamotaedi te sa nato sa sagudi. ḡome te edi lava a nato a sagudi te wagedi a waiwanavudi bi wagedi ḡotona te maso a bulu.

⁸ Laḡannemo Saimon niga kauwina i kitakita ba tuwapekanemo i kuluva Yesu kaḡepakanemo bi i giuna gado, “Tagu gebogeboda lavagu, kwa ḡose kamaḡegu.”

⁹ Tana ena lava vaitedi a sove gulata, banina tedi iyana wapewapedi a konedi.

¹⁰ Bi ena lava Diyemesi bi Dyon, Diyebedi natunatuna kota a sove. Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Mote kuma naila, niganana bi noi i saḡa i nawana, temi kaka lava ko konedi.”

¹¹ Bi tedi maḡemota edi waga a solu saḡedi gelemo, mwali matabudi a ḡosedo bi Yesu a kaiwata.

Yesu oloto kapa vaivaina i waiyawasani (Met 8:1-4, Mak 1:40-45)

¹² Bi taun ḡesaunemo Yesu oloto sida kapa vaivaina i banavi. Bi sauginemo oloto Yesu i kitakita ba i laudulu yovona doḡamo bi i giuna gado, “Bada, bamoda kuma ḡoe te kwai yawasanigu.”

¹³ Kamaina bi Yesu oloto i kita bi nimana i tuḡu te i taukoni bi i giuwena gado, “Ya ḡoeḡoena kwa yawasana.” Mote lofana te sida kapa oloto i ḡose bi i yawasana.

¹⁴ Kamaina bi Yesu oloto i waigakena gado, “Bai i tubutubuḡana mote aiyai ḡesauna kuma giuwe, kwa nawa pilisi sewasewa taugabuna lisinemo bi ya kitam. Bi Mousis sewasewa i giugiuwena kwa voiye te lava sa kitam te kuna yawasana.”*

¹⁵ Bi geḡa te oloto i nawa bi bai lisinemo i tubutubuḡana giuna i kadidigi. Taunana aubaina te lava kumdi a tava Yesu lisinemo bi giu visuvina a vaiye te edi sidamo i waiyawasanidi.

¹⁶ Bi laḡan onena Yesu i ḡosedo bi i nawanawa dobu ḡuyuwidimo pali aubaina.

Yesu oloto tunipekipekina i waiyawasani (Met 9:1-8, Mak 2:1-2)

* 5:1: Genasalet Ganasalet ba Galili isana ḡesauna. † 5:3: Saimon ba Pita isana ḡesauna. ‡ 5:14: Lev 14:2-32

¹⁷ Laḡan ḡemota Yesu i waiwailovelove, Palisi[§] bi waigake tauwailovelovena babadidi ḡome a miyamiya. Tedi ba Galili, Diudiya bi Yelusalem nopodimo malagai onediḡa a tava. Bi Bada ena ḡailisi ba Yesu lisinemo te waiyawasana i voivoiyedi.

¹⁸ Bi ololoto ḡesaudi edi tau tunipekipekina latilatina a avali tavaite. Bi a ḡoḡoena maso a saḡena vanuwa nononemo, Yesu matanemo ai kena.

¹⁹ Bi a kitakita te lava kumna vanuwa ai wanavu. Taunana aubaina a saḡa noke vanuwa dabanemo te Yesu i moimoitona luvaluvanemo, bwada a koiyavusi bi edi tau latilatina ai dawe yovoḡena Yesu matanemo.

²⁰ Sauginemo Yesu edi waisumaḡa i kitakita ba oloto i giuwena gado, “Egu tau em gebogebo e noḡoti kamaḡedi.”

²¹ Palisi bi waigake tauwailovelovena mai giuna a vaivaiye ba taudiḡa ai giugiuna gado, “Tana ya noḡonogoti munage te bena i saḡa gulata, mba ya waidiboḡa. Maimaituwa taunaḡa gebogebo taunogoti kamaḡedi, mote aiyai ḡesauna.”

²² Yesu edi noḡota i sibedi taunana aubaina i waitalayedina gado, “Bai aubaina nopomimo niga mainana ko waiwainogota?”

²³ Bai giuna i tekateka, “Em gebogebo e noḡoti kamaḡedi ee ku moito bi kwa nawa?”

²⁴ Taunana aubaina niganana kaka yaì lovemi te ko sibe, te niga dobnunemo Tana Taunana Natuna waibada i vai te gebogebo ya noḡoti kamaḡedi.”

Kamaina bi Yesu i tauvitale oloto tunipekipekina i giuwena gado, “Ku kena moito, em latilati kwa vai bi kwa nawa em vanuwemo.”

²⁵ Noi taunana te lava matabudi a kitakita bi oloto i miya moito, ena latilati i vai bi Maimaituwa lisinemo makakasaḡesageḡena i nawa ena vanuwemo.

²⁶ Tedi naila ika gusugusudi bi a sove gulata, bi Maimaituwa a kasaḡesageḡena gado, “Tama niganana anisove kauwina ke kita.”

Yesu Livai i vine

(Met 9:9-13, Mak 2:13-17)

²⁷ Niga kauwina mulinemo Yesu malagai i potiyovo kamaḡe bi i nawanawa te takis taulaitupana isana Livai i kita, ena anibagibagimo i miyamiya. Kamaina bi Yesu i giuwena gado, “Ku kaiwatagu.”

²⁸ Noi taunana te Livai i miya moito, bai matabudi i gose kamaḡedi bi Yesu i kaiwata.

²⁹ Mba mulinemo Livai ena vanuwemo soi dididiga Yesu aubaina i voiye, bi ḡome ba takis taulaitupedi kumna bi lava ḡesaudi vaitedi a kanikani.

³⁰ Kamaina bi palisi bi waigake tauwailovelovena, Yesu ena tauwaikawaiwatana a giu vitavitaledina gado, “Temi bai aubaina takis taulaitupana bi gebogebo lavedi vaitedi ko kanikani?”

³¹ Yesu edi giu i waimunena gado, “Lava yawayawanidi mote doketa sima ḡoḡoḡe bi lava sidesidedi taididi doketa sa ḡoḡoḡe.

³² Tagu e tavana mote didimana lavedi aubaidi bi gebogebo lavedi aubaidi te sa laukuvasa.”

Yesu ena wailovelove ba tabuna kaka Palisi edi wailovelove

(Met 9:14-17, Mak 2:18-22)

³³ Lava ḡesaudi Yesu a giuwena gado, “Diyon ena tauwaikawaiwatana maḡemoḡemotaḡa sa udiudi bi sa laulaupali, bi kota palisi edi tauwaikawaiwatana mainana sa voivoiye. Bi tam em tauwaikawaiwatana bai aubaina sa kanikani bi sa tegotego?”

³⁴ Bi Yesu i giuwedina gado, “Bainewa te maso lawelawena ena tauliso sa udi? Laḡannemo tana vaitena sa miyamiya ba mote sima udi.

³⁵ Laḡan ya tava te tana ena tauwaikawaiwatana lisidimo sa kaikamaḡena, kaka tedi sa udi.”

³⁶ Yesu niga lautaualana i giuwedina gado, “Lava mote gala valivaliuna selepina ima vai bi gala wadubonemo ima popo waigemoti. Bamoda mainana bi i voiye ba gala valivaliuna ya nuwalisi, bi gala valivaliuna mote luvana te gala wadubona vaitena sima popo waigemotidi.

³⁷ Bi lava mote wain valivaliuna ima vai bi kwagi wadubonemo ima ḡini, male kwagi wadubona ya nuwatili te wain ya nuwaḡini bi kwagi ya gebogebo.

³⁸ Wain valivaliuna kamaina te kwagi valivaliunemo ko ḡini.

³⁹ Lava aiyai wain wadubona i tegotegona ba mote wain valivaliuna tegona ima ḡoḡoḡe, taunana aubaina ya giugiuna gado, ‘Wain valivaliuna tegona mote i visu.’ ”**

[§] 5:17: Lava nuwanuwasageḡesageḡedi, waigake taukaiwatadi bi geḡa te mote lava wainuwatoitodi a sagusagudi

** 5:39: Wain wadubona bi valivaliuna ba: Lava aiyai bi yawasana wadubonemo ya miyamiyana ba yawasana valivaliuna mote ima ḡoḡoḡe, banina tana ya noḡonogoti te yawasana wadubona ba i visuna kaka yawasana valivaliuna.

6

*Waiyawasi Laḡanina Ena Waitala**(Met 12:1-8, Mak 2:23-28)*

¹ Waiyawasi Laḡanina ḡesaunemo Yesu laisi daibina noponaḡa i nawanawa bi ḡome ena tauwaikaiwatana laisi a legaudi, a musudi bi a kanikanidi.

² Kamaina bi ḡome waigake babadidi mba kauwina a kitakitana, ba a giuwedina gado, “Bai aubaina Waiyawasi Laḡannemo mba kauwina kona voiye?”

³ Yesu edi giu i waimunena gado, “Bamo mote gilugilumina ko iyeve te Deivida bi ena lava vaitedi kani a peki ba bai i voiye?”

⁴ Deivida i nawa Maimaituwa ena vanuwemo i sola saḡa bi buledi Maimaituwa vitevite wainonona i legaudi te i kani. Bi waigake ena luvamo mba buledidi ba pilisi taudiḡa sa kanikanidi. Bi buledi ḡesaudi kota ena lava i vitedi te a kani.”

⁵ ḡome Yesu i giuwedina gado, “Tana Taunana Natuna ba Waiyawasi Laḡanina Badana.”

⁶ Bi Waiyawasi Laḡanna ḡesaunemo Yesu i nawa bolu vanuwino, ḡome i wai-wailoove ba oloto nima kataiyana nuwanokuna ḡome i miyamiya.

⁷ Palisi bi waigake tauwailooveba a waikitawata te Waiyawasi Laḡannemo yai yawasana ee ḡeḡa. Banina tedi a ḡoḡoena maso bai i voiye wapa bi ai wavu.

⁸ Bi tana edi noḡota i sibe kamaina bi oloto nimana nuwanokuna i giuwena gado, “Kwa saḡa matedimo kwa moito.” Bi oloto i miya moito i saḡa lava matedimo i moito.

⁹ Yesu i giuwedina gado, “Yai talayemi, eda waigake bainewa i giuweda? Waiyawasi Laḡannemo ba lava ta sagu ee ta lau kivigeboḡe. Lava tai peki ee tai yawasani?”

¹⁰ Bi ḡemoḡemotaḡa i kita nawedi bi oloto i giuwena gado, “Nimam ku tuḡu.” Bi nimana i tuḡutuḡu ba i yawasana.

¹¹ Bi tedi a medi gulata bi taudiḡa ai ogatalavivila te Yesu lisinemo bai sa voiye.

¹² Mba laḡanna i nawa kamaḡe ba tana i nawa oyamo bi Maimaituwa lisinemo i laupali laḡansako.

¹³ Laḡan i sako olaolalemo ena tauwaikaiwatana i yogedi a tava bi wapedi 12 i vinedi te tedi giuḡukamaḡedi. Bi i vinevinedina isedi ba niga taudiḡi:

¹⁴ Saimon i wai isana Pita, bi tasina Endulu, Diyemesi, Diyoni, Pilipi bi Batolomi,

¹⁵ Met, Tomasi, Saimon sa wai isana Delot,

¹⁶ Diudas, Diyemesi natuna, bi Diudas Iskaliyot, tana taunana i waila Yesu kana ḡaviya.

*Yesu tana tauwailoove bi tauwaiyawasana**(Met 4:23-25)*

¹⁷ Sauginemo tedi oyamo bi a miyamiya kuluba ba dobu laiwapuwapunemo a vamoito. Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi a moito, bi tauwaikaiwatana wapewapedi bi lava kundi a moito kwaivivilidi. Mba lavedi ba Diudiya, Yelusalem bi gele malagaidi, Taiya bi Sidonḡa a tava.

¹⁸ Bi mba lavedi a tava Yesu au waibeyavaiyenemo te edi sidamo sa yawasana. Bi tedi mabai aluwa geboḡebodi a sunesuneidina vaitedi i waiyawasanidi.

¹⁹ Bi lava matabudi a wailaulubu te maso Yesu a taukoni, banina tana lisinemo poya i potiyovo bi lava matabudi i waiwaiyawasandi.

²⁰ Yesu ena tauwaikaiwatana niga mainana i giuwedi: “Waiwaiyamoyamonimi ba koi nuwawisu banina Maimaituwa ena waibada ba temi aubaimi.

²¹ Koi nuwawisu temi mabai ko kanikani pekina, Maimaituwa kaka yai wanavumi.

²² Laḡannemo lava sa yoaiyemi, sa kita kamaḡemi, sa lauyovoḡemi bi sa giuwemi te temi ba geboḡe lavemi ba koi nuwawisu, banina temi ba Tana Taunana Natuna tauwaisumaḡena.

²³ Laḡannemo bi lisimimo mai ya tubuḡana ba koi nuwawisu, bi ko yasisi banina emi maii'a malamo ya kenakena. Ko noḡoti te wala edi magumagula kauwina ḡemotina taugiuwatana lisidimo mainana a voivoiye.”

²⁴ “Bi i gebo kauwa te tam aiyai niganana kwa waiguyauna.

Mba kaikana em soiso i kuna vai.

²⁵ Bi i gebo kauwa te tam niganana tubuḡemo kwa wainuwawisuna, tam kaka kani kwa peki. Bi i gebo kauwa te niganana kwa gwaigwai, laḡan muliḡa kaka kwai nuwaboya bi kwa ḡaba gulata.

²⁶ Bi i gebo kauwa te tam niganana lava sa sovesovem, mba kauwina ḡemotinememo edi magumagula taugiuwatana kaikaiyovudi a sovesoveyedi.”

*Em ḡaviya kwa ḡoedi**(Met 5:38-48, 7:12a)*

²⁷ “Koi beyavaiya bi yà giuwemi, em ġaviya kwa ġoedi, bi tedi mabai sa dabodabokemna lisidimo visu kwa voiye.

²⁸ Bi tedi mabai sa pasipasilimna kwa kavisuvisudi, bi taukagebogebo kwa laupali.

²⁹ Tana aiyai bi gadigadimmo i talaġana ba kota gadigadim ġesauna kwa vite te ya talaġa. Bi aiyai em kwesi i vaina ba kota kwai anine te em kwama ya vai.”

³⁰ Bamoda aiyai bai i waibaġayena ba ku vite bi aiyai em bai mwalina i vaina ba mote kuma giuwe te ima vite munaġem.

³¹ Ko goeġoe te lava aubaimi bai sa voyiena ba temi kota tedi aubaidi mainana ko voiye.

³² Bamoda temi lava sa wainuwavainemna taudiġa koi nuwavainedina ba Maimaituwa mote kaka kavisuvisu ima vitemi. Banina gebogebo lavedi kota mainana edi lava sa wainuwavainedi.

³³ Bi bamoda temi lava visuvusu lisimmo sa voivoiyena taudiġa lisidimo ko voyiena ba Maimaituwa mote kaka kavisuvisu ima vitemi. Gebogebo lavedi kota mainana sa voivoiye.

³⁴ Bi bamoda lava ko ġoeġoedi te emi mane sai sipona, ba temi mote kaka maii'a koma vai. Gebogebo lavedi kota mainana sa wainoġota te edi lava sai sipo munaġedi.

³⁵ Emi ġaviya ko ġoedi bi lisidimo visuvusu ko voiye. Bai kona vitedina ba koma noġonoġoti te sa vite munaġemi, bi emi maii'a ba dididiga malamo ya kenakena. Bamoda temi niga mainana ko voyiena ba Maimaituwa Saġasaġa Guletina yai kawa natunemi. Banina tana ba kivina i visu lava gebogebodi bi lava mabai mote sima waiebone lisidimo.

³⁶ Ko launuwatoina maibena Tamemi malamo laulaunuwatoina.

Mote koma etala

(Met 7:1-5)

³⁷ “Nopomimo lava ġesaudi koma etaledi, Maimaituwa kaka temi ya etalemi. Lava mote koma kuvalidi, Maimaituwa kaka temi ya kuvalimi. Emi lava edi gebogebo ko nogoti kamaġedina kaka Maimaituwa emi gebogebo ya nogoti kamaġedi.

³⁸ Lava ġesaudi lisidimo ko soina ba Maimaituwa ya vite munaġemi. Nopomi tabutabudimo ko soisoina ba mainana dabemimo kavisuvisu yai lautawidi. Bai ko voivoiyena ba mainana luvanemo Maimaituwa lisimimo ya voiye.”

³⁹ Yesu i lautaulalana gado, “Ġemoġemotina lava matapotapotana, ena tau matapotapotana yai etadoliye ee? Bamoda mainana sa voyiena ba labuidi dommo sa kuluva.

⁴⁰ “Gomana gilugilumina mote tauwailovelovena ima saġa kamaġe, geġa! Bi tana aiyai ai lovelove kauwena ba tauwailovelovena vaitena ġemoġemotidi.

⁴¹ “Tam mote maso valetim matanemo ġasububu ku kitakita bi tam matammo mote kaitupo kuma kitakita.

⁴² Bainewa te valetim kwa giugiuwena gado, ‘Valetigu, matammo ġasububu yà kaikamaġe.’ Bi geġa te tam matammo kaitupo mote ku kaikamaġe. Tam kaikaiyovum. Dolina kaitupo matammo kwa gei kaikamaġe kaka matam ya negavai, te valetim matanemo ġasububu kwa kaikamaġe.”

Kai bi Votana

(Met 7:16-20,12:33-35)

⁴³ “Bi kai visuvisuna mote votana gebogebona, kota kai gebogebona mote votana visuvisuna.

⁴⁴ Kai votanemo kaka kwa kita ġone. Lava mote tipolo kainemo kulou ima losi, ee ġawaġawa waigedegedelinemo guleipi ima losi.

⁴⁵ Lava noponemo kauwa visuvisudi sa kenakenana ba kauwa visuvisudi ya voivoiyedi, bi lava nopona gebogebo i waiwanavuna ba mainana gebogebo kauwidi ya voivoiyedi. Bai nopomo i wanawanavuna ba mainana gayamo ya potipotiyovo.

Tauġala nuwanuwayuayana bi tauġala bu'ubu'wina

(Met 7:24-27)

⁴⁶ “Bai aubaina te ko giugiuna gado, ‘Bada, Bada. Bi bai yà giugiuwena mote koma vaivaiye?

⁴⁷ Bi tana aiyai ya nato lisigumo bi giugu ya vaiye bi ya voivoiyedina kaka yai lovemi te tana bainewa kitana.

⁴⁸ Tana ba maibena oloto ena vanuwa domdi i ġala gulatedi bi duġutau i waimoitodi. Sauginemo kabaita i yovona ba vanuwina mote ima likwa, banina tana i lauġala kauwa.

⁴⁹ Bi tana aiyai giugu i vaiye bi mote ima miyamiyaedi, ba tana maibena oloto doġamo ena vanuwa domdi mote i ġala gulatedi. Laġannemo kabaita vanuwina i wailautaguna ba i likwa kamaġe bi i kagebogebo otiġe.”

7

*Tauwaiḡaviya 100 edi bada ena sumaḡa
(Met 8:5-13)*

¹ Laḡannemo Yesu niga kauwidi matabudi lava i giuvitedi, mba ḡome te i nawa Kapeniyyammo.

² Ḗome tauwaiḡaviya 100 edi bada, ena taupaula nuwana tauvaikauwena tana i sida kauwa bi nuwana peki.

³ Laḡannemo tauwaiḡaviya edi bada Yesu giuna i vaivaiye, ba Diu babadidi ḡesaudi i giukamaḡedi te tana sai baḡa te ya nato ena taupaula yai yawasani.

⁴ Tedi a tava Yesu lisinemo, bi ai baḡa vavasageḡa gado, “Tauwaiḡaviya edi bada em sago ya ḡoḡoḡe kauwe bi tana ba lava visuviusuna.

⁵ Banina eda lava i ḡoyedi aubaina tana taunaḡa bolu vanuwina aubaida i ḡala.”

⁶ Kamaina bi Yesu vaitena a nawa. Tana vanuwa diyannemo i tavatava, bi tauwaiḡaviya edi bada ena lava i giukamaḡedi Yesu lisinemo te niga mai sa giu: “Bada, tagu mote ya visu te egu vanuwemo kwa nato.

⁷ Taunana aubaina kwa giu ota bi egu taupaula ya yawasana.

⁸ Tagu e sibe kauwe te tam giuḡa kwa giuwe bi ya tubuḡa. Banina tauwaibabada gabulidimo ya miyamiya, bi kota tauwaiḡaviya egu waibada dibunemo sa noyanoya. Niga ya giuwena gado, ‘Ku nawa.’ Te ya nawa, noko ya giuwena gado, ‘Ku nato.’ Te ya nato. Bi egu taupaula ya giuwena gado, ‘Niga ku voiye.’ Te ya voiye.”

⁹ Laḡannemo Yesu niga giuna i vaivaiye ba tauwaiḡaviya edi bada i soveye, bi i tauvitale te lava kumna a kaikaiwatana i giuwedina gado, “Ya giugiuwemi te niga sumeḡina mote bamo mai Israel noponemo ya kita.”

¹⁰ Kamaina bi tauwainoyanoya a munaḡa tava tauwaiḡaviya edi bada ena vanuwemo, bi a kita te taupaula i yawasana.

Yesu iwape natuna olotona i waiyawasani

¹¹ Ḗome Yesu i taumiya, mulinemo, tana ena tauwaikaiwatana bi kota lava kumna vaitedi a nawa Nain tauninemo.

¹² Laḡannemo tana i tavatava taun lovolovotavinemo ba iwape natuna taubeuna a avalu bi a potipotiyovo. Olotona pekipekina ba iwape natuna laugemotina, bi lava kumna mba tauninemo ba iwape vaitena.

¹³ Laḡannemo Bada iwape i kitakita ba i launuwatoiye bi i giuwena gado, “Kuma ḡaba.”

¹⁴ Kamaina bi Yesu i moito nawa te taubeu i taukoni, bi olooloto taubeu tauavalina a vamoito bi tana i giuna gado, “Ewali ya giugiuwem te kwa kena moito.”

¹⁵ Ḗome ewali pekipekina i kena moito i miya bi giu i waitubu, bi Yesu gomana tinana i vite munage.

¹⁶ Tedi matabudi a tatava bi Maimaituwa a kasaḡesaḡe bi a giuna gado, “Taugiuwatana saḡasaḡa guletina poudemo i laumaḡata, Maimaituwa i yovo te ena lava yai yawasanida.”

¹⁷ Yesu giuna i dabalala Diudiya Plovinsina bi diyadiyanaḡa.

*Yesu bi Diyon Taukabulu
(Met 11:2-19)*

¹⁸ Diyon ena tauwaikaiwatana kauwa matabudi a tubutubuḡana Diyon a tainuwatau.

¹⁹ Bi ḡome ena tauwaikaiwatana labu i yogedi bi i giukamaḡedi Yesu lisinemo te sai talayena gado, “Tam taunana Keliso, lava a giugiuwena ee lava ḡesauna ka labe?”

²⁰ Laḡannemo Yesu lisinemo a tava ba tedi a giuwena gado, “Diyon Taukabulu i giukamaḡemai te kai talayem, tam taunana ke labelabem ee lava ḡesauna ka labe?”

²¹ Mba laḡannemo Yesu lava wapewapedi edi sida tabudi bi tabudi i waiyawasanidi, aluwa gebogebodi a sunesuneidina i kapotiyovodi bi matapotepotedi i waiyawasanidi te ai kita munaga.

²² Bi Yesu Diyon ena tauwaikaiwatana edi giu i waimunena gado, “Ko munaḡa bi bai kona kita bi kona vaivaiyena Diyon ko giuvite te matapotepotedi sa wai kita, kaḡe nuwanokudi sa nawanawa, kapa vaivaidi a yawasana, beya potepotedi sa waibeyavaiya, pekipekidi a kena moito munaga bi giu visuviusuna waiwaiyamoyamonidi lisidimo sa laulauguguyaye.

²³ Waiwainuwavisudi tedi mabai mote sima nuwanuwakulukuluvegu.”

²⁴ Diyon ena tauwaikaiwatana a munaḡa, mulinemo Yesu lava kumna nopodimo Diyon ena kauwa i giuwena gado, “Wala kona nawa Diyon lisinemo kalakalalemo, bai kona noḡonoḡotina maso kona kita? Noḡota kulukuluva lavana ena noḡota mai leḡi yavala ya suvesuve lemana ee?”

²⁵ Temi kona nawa te maso bai kona kita? Lava gala visuvisuna i kotekotena maso kona kita ee? Lava mabai mai sa wai galana ba tedi galibona ena vanuwemo taumiya.

²⁶ Ko giuwegu, kona nawa te bai kona kita? Taugiuwatana ee? Kamaina te giukauwa bi kona kitakitana i tusaḡana kaka taugiuwatana ḡesaudi.

²⁷ Diyon tana taunana gilugilumina wadubonemo i giuwatana gado, “Tagu kaka egu tauwainoyano ya gei giukamaḡe te em eta ya yawasi.”*

²⁸ “Ya giugiuwemi te waivini a wainatunana nopodimo mote aiyai bamo Diyon i saḡa kamaḡe, bi geḡa te lava ani kita waiyovoyovo Maimaituwa ena waibada noponemo ya miyamiyana ba i tusaḡana kaka Diyon.”

²⁹ Lava matabudi bi takis taulaitupana Yesu ena giu a vaivaiye te Maimaituwa giuna ba giukauwa, banina tedi kaikana Diyon i kabuludi.

³⁰ Bi geḡa te Palisi bi waigake tauwailovelovedi Maimaituwa ena ḡowana tedi lisidimo ba a daboke, taunana aubaina Diyon ena kabulu a daboke.

³¹ Bi Yesu giu i laumunaḡena gado, “Niga kintimi bai ya laukoiluvaye? Kitedi mai bai?”

³² Kitedi mai libilibi ani waigemota gabunemo sa miya bi sa waimuduveyeyana: ‘Tama naḡi salena ke saleye

bi mote ko biga

bi kota peki salena ke saleye

bi mote ko ḡaba.’

³³ Bi laḡannemo Diyon Taukabulu i tavana mote buledi i kanikani bi mote wain i tegotego ba kona giu te penama i sunei.

³⁴ Tana Taunana Natuna i yovona ba i kanikani bi i tegotego bi kona giuna gado, ‘Ko kita tana kanikani yaviyavina bi tegotego yaviyavina, tana ba takisi taulaitupana bi gebogebo lavedi edi tau.’

³⁵ Maimaituwa natunatuna ba lava mabai ena nuwauyauyamo sa miyamiyana.”

Yesu gebogebo waivinina i waiyawasani

³⁶ Palisi ḡemota Yesu i giuvai ena vanuwemo, te aubiga kanina sa kani. Kamaina bi Yesu i nawa Palisi ena vanuwemo bi i kenagiligili kani aubaina.

³⁷ Mba tauninemo gebogebo waivinina i miyamiya, bi i vaiye te Yesu Palisi ena vanuwemo i kanikani ba tana masi panepanena bi mai'ina dididigina dugina i avali tavaite.

³⁸ Bi Yesu kaḡepakanemo i laudulu bi i ḡaba bi matasulunemo Yesu kaḡena i wai kwaukwaudi bi dabana doyonemo i yasayasagidi, i waisuluvedu bi masi panepanena kaḡenemo i ḡini.

³⁹ Laḡannemo Yesu taugiuwaina niga kauwina i kitakita ba taunaḡa i wain-uwanoḡototana gado, “Bamoda tana taugiuwatana maso ba i sibe te waivini baibaina ya tautaukoni, te maso i sibe te tana waivini gebogebona.”

⁴⁰ Yesu i giuwena gado, “Saimon, tagu bai ya ḡoḡoena ya giuwem.” Bi Saimon i giuna gado, “Kamaina, Tauwailovelove ku giuwegu.”

⁴¹ Mane taniwagina oolooto labu loun i vitedi, ḡemota mane 500 dinali i vite bi ḡesauna 50 dinali i vite.

⁴² Tedi labuidi mote lisidimo mane te maso edi ḡaga ai maii, taunana aubaina mane taniwagina edi ḡaga i yasagi kamaḡedi. Kwa noḡonogoti te bamo olotona ena goe i didiga gulata?

⁴³ Saimon Yesu ena giu i waimunena gado, “Oloto Saimon mane 500 dinali i yasayasagi kamaḡena.” Yesu i giuna gado, “Tam kuna giukauwa.”

⁴⁴ Gome Yesu i tauvitale waivini lisinemo bi Saimon i giuwena gado, “Tagu em vanuwemo e tava bi kaḡegu ani koḡana gaubina mote ku vitegu. Niga waivinina ku kita. Tana matasulunemo kaḡegu i waikwau bi dabana doyonemo i yasagidi.

⁴⁵ Laḡannemo e valagetana, tam mote ku waisuluvegu bi niga waivinina kaḡegu waisuluvena mote i kaisako.

⁴⁶ Tam mote olip masina dabagumo ku ḡini, bi tana masi panepanena kaḡegumo i ḡini.

⁴⁷ Taunana aubaina ya giugiuwem te tana ena gebogebo wapewapedi Maimaituwa i noḡoti kamaḡedi, aubaina tana ena ḡoe Maimaituwa lisinemo i didiga gulata. Bi tana aiyai ena gebogebo gaubona Maimaituwa i noḡoti kamaḡena ba ena goe Maimaituwa lisinemo i ḡaobo.”

⁴⁸ Gome Yesu waivini i giuwena gado, “Em gebogebo e noḡoti kamaḡedi.”

⁴⁹ Bi lava ḡesaudi tedi taudiḡa ai giugiuna gado, “Niga aiyai lavana te lava edi gebogebo ya noḡonogoti kamaḡedi?”

* 7:27: Mal 3:1

⁵⁰ Ğome Yesu waivini i giuwena gado, “Em sumaġa i waiyawasanim, bi manuwaubam kwa nawa.”

8

Waiwaivini mabai Yesu a kaikaiwatana

¹ Laġan visa mulidimo Yesu i nawa taun bi malagai onediġa, Maimaituwa ena waibada giuna visuvisuna i laulauguguyae. Tana ena tauwaikaiwatana 12 i waidolidi,

² waiwaivini mabai wala aluwa gebogebodi a suneidi bi edi sidamo i waiyawasanidina vaitedi. Bi nopodimo ba Meli Magdalin vaitena, wala tana lisinemo aluwa gebogebodi 7 i kwavidi a potiyoyo,

³ bi Diyowena ba Usa mwanena bi Usa ba Alodi ena waiguyau tauwaibadayena, Susana bi waiwaivini ġesaudi tedi taudidi edi waiguyau a natomedi bi Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi a sagusagudi.

Taubayau pesi i laulaunaġasena lautaulalana

(Met 13:1-9, Mak 4:1-9)

⁴ Mba ġome taun wapewapediġa lava kumdi a tava Yesu waibeyavaiyena aubaina, tedi niga lautaulalana i giuwedi,

⁵ “Taubayau i nawa daibimo ena pesi launaġasedi aubaina. Laġannemo i laulaunaġesedi ba ġesaudi etamo anivavutugemo a talaga.

⁶ Bi pesi ġesaudi doġa waitelitelinemo a talaġa. Laġannemo a kalakalanapu ba a welai te a poki banina doġa tatakalinemo.

⁷ Bi pesi ġesaudi gedala nopodimo a talaġa te a duga saġa bi gedala a yavanidi.

⁸ Bi pesi ġesaudi doġa visuvisunemo a talaġa te a duga saġa, bi a vota te votedi matabudi 100.”

Laġannemo niga giuna i waiwaikovi ba i giuna gado, “Aiyai waibeyam te kwai beyavaiya kauwa.”

Lautaulala banina

(Met 13:10-17, Mak 4:10-12)

⁹ Ena tauwaikaiwatana ai talaye te niga lautaulalana banina bai.

¹⁰ Bi pesi etamo a talatalaġana ba tedi mabai giu a vaiye bi seitan ya tava te nopodimo ya kaikaikamaġedi, te tedi mote simai sumaġa bi sima yawasana.

¹¹ Bi doġa waitelitelinemo a talatalaġana ba tedi mabai giu a vaiye bi manuavisudi sa vaivai bi geġa te lamlamdi mote a yovo gulata. Tedi mote simai sumaġa kauwa taunana aubaina, laġannemo pilipili i tavana ba sa kulukuluva.

¹² Bi pesi etamo a talatalaġana ba tedi mabai giu a vaiye bi seitan ya tava te nopodimo ya kaikaikamaġedi, te tedi mote simai sumaġa bi sima yawasana.

¹³ Bi doġa waitelitelinemo a talatalaġana ba tedi mabai giu a vaiye bi manuavisudi sa vaivai bi geġa te lamlamdi mote a yovo gulata. Tedi mote simai sumaġa kauwa taunana aubaina, laġannemo pilipili i tavana ba sa kulukuluva.

¹⁴ Bi pesi gedala nopodimo a talatalaġana ba tedi mabai giu sa vaiye bi laġannemo edi nuwalauwataġa sa nawanawa ba niga dobuna ena waiguyau nuwaboyana ya vayavayanidi te mote sima votavota kauwa.

¹⁵ Bi pesi doġa visuvisunemo a talatalaġana ba tedi mabai Maimaituwa giuna sa vaiye bi sa kaikaididina. Tedi yawasana visuvisunemo sa miyamiya bi sa votavota kauwa.

Piupiu lautaulalana

(Mak 4:21-25)

¹⁶ Lava piupiu i gabuna ba mote gulewemo imai kabubutawi e teibolo dibunemo ima sako. Kamaina te ġakima dabanemo ya sako te lava mabai vanuwemo sa valavalagetana ba yanana sa kita.

¹⁷ Bamo te kandavonemo bai a voivoiyena kaka ya laumaġata, bi bai sumamo ya kenakenana kaka sumana ya nuwatanesa.

¹⁸ Taunana aubaina koy beyavaiya kauwa te giu banidi ko sibedi, banina tana aiyai bi lisinemo bai ya kenakenana ba dabanemo yai lautawi. Bi aiyai mote ima waibeyavaiya kauwa ba bai ġaubona lisinemo ya kenakenana kaka sa kaikamaġe.

Yesu tinana bi valevaletina

(Met 12:46-50, Mak 3:31-35)

¹⁹ Yesu tinana bi valevaletina a tava kitana aubaina, bi mote ġemoġemotina te maso a sola nawa lisinemo banina lava kumna i didiga.

²⁰ Ğome lava ġesauna Yesu i giuwena gado, “Tinam bi valevaletim didiyaumo sa moimoito bi sa ġoġoena sa kitam.”

²¹ Kamaina bi Yesu ġiu i waimunena gado, “Tinagu bi valevaletigu ba tedi mabai Maimaituwa ġiuna sa vaiye bi sa kaikaiwata kauwena.”

*Yesu kaibitibiti i ġiu waitautau
(Met 8:23-27, Mak 4:35-41)*

²² Laġan ġesaunemo Yesu ena tauwaikawaiwatana i giuwedina gado, “Wagamo ko gelu bi ta nawa topa nevanemo.”

²³ Kamaina bi tedi wagamo a gelu, a nawanawa ba Yesu i kena kwavu. Mba taunana te kaibitibiti i talaġa, labama wagamo i waidubusaġe bi ġotona te maso a bulu.

²⁴ Bi ena tauwaikawaiwatana a nawa Yesu a lainuwesi bi a giuwena gado, “Bada, niga ta bulu!” Tana i kenamoito te yavala bi labama i ġiuġavukidi, a lautautau te daumola i kena.

²⁵ Kamaina bi ena tauwaikawaiwatana i giuwedina gado, “Ko waisumaġa e ġeġa?” Tedi a sove bi manailidi taudiġa ai ġiugiuna gado, “Niga lava baibaina te yavala bi labama i ġiuġavukidi bi kalinana ai bade.”

*Yesu aluwa ġebogebodi oloto a sunesuneina i waiyawasani
(Met 8:28-34, Mak 5:1-20)*

²⁶ Yesu ena tauwaikawaiwatana waitedi wagaġa a nawa Gelasin dobuna Galili topana noi nevanemo.

²⁷ Laġannemo Yesu i potipotiyovo gelemo ba mba malagainemo aluwa ġebogebona oloto i sunesuneina i tava Yesu lisinemo. Laġan i lofa gulata niga olotona malagai i gose bi makofakofana tauyewaġa i miyamiya nawa.

²⁸ Bi laġannemo oloto Yesu i kitakita ba magalalina kaġepakanemo i kuluva bi i binauna gado, “Yesu, Maimaituwa Saġasaġa Guletina Natuna, bai lisigumo kwa voiye? Aee, yà waibaġa vavasaġem te mote kuma ka ġebogebogu.”

²⁹ Niga mainana i ġiuna banina ba Yesu kaikana aluwa ġebogebona i giuvavasaġe te oloto ya potiyovo kamaġe. Sauga tabutabuna aluwa ġebogebona niga olotona i waibadabadaye. Avena te oloto nimana bi kagena laulauseinidi, tauyava a labelabe bi ġeġa te aluwa ġebogebona mba seinidi i waidouġavuġavukidi bi oloto i avalai vai te i nawenawena dobu ġuyuwidimo.

³⁰ Bi Yesu oloto i waitalayena gado, “Isam bainewa?” Bi tana ena ġiu i waimunena gado, “Tagu isagu ba ke wapa gulata.” Tana mai i ġiuna banina aluwa ġebogebodi wapewapedi a sunei.

³¹ Aluwa ġebogebodi Yesu ai baġavavasaġe te mote ima ġiukamaġedi sima nawa dom yovoyovo alealelenemo.

³² Bi mba modomodone mo buwawa yalaboluboludi, oya nevakauwemo a yabayaba. Bi aluwa ġebogebodi Yesu ai baġavavasaġe te maso i waianinedi te buwawa nopodimo sa sola saġa. Kamaina bi Yesu i waianinedi te a sola saġa.

³³ Laġannemo aluwa ġebogebodi oloto a potipotiyovo kamaġe ba buwawa nopodimo a sola. Ğome buwawa yalaboluboludi salisali a velavelauwatana ba topamo a bulu.

³⁴ Laġannemo buwawa taulabedi niga kauwina a kitakita ba a velau a nawa taunimo bi diyadiyanaġa te ġiu ai dabalali.

³⁵ Kamaina bi bai i tubutubuġana kitana aubaina lava a nawa. Sauginemo Yesu lisinemo a tavatava ba aluwa ġebogebodi oloto a potipotiyovo kamaġena a kita. Tana i waigala bi ena noġota didimaninemo, Yesu kaġepakanemo i miyamiya, bi tedi matabudi ba a naila gulata.

³⁶ Bi tedi mabai oloto aluwa ġebogebodi a sunesuneina lisinemo bai i tubuġa bi a kitakitana lava ġesaudi a ġiuwedi te bainewa Yesu oloto i waiyawasani.

³⁷ Ğome Gelesen dobuna lavedi matabudi, a naila gulata taunana aubaina Yesu ai baġa vavasaġe te edi dobu ya gose. Kamaina bi Yesu wagamo i gelu te i munaġa.

³⁸ Bi oloto aluwa ġebogebodi a potipotiyovo kamaġena Yesu i waibaġa te maso vaitena a nawa. Bi ġeġa te Yesu mba olotona i giuwena gado,

³⁹ “Kwa munaga te em vanuwa lavedi lisidimo bi kwa ġiuwedi te bainewa Maimaituwa i waiyawasanim.” Kamaina bi oloto taun i nawa yaġosi bi bai Yesu lisinemo i voivoiyena taunana lava i ġiuwedi.

*Ğomana waivinina pekina bi waivini sidasidana
(Met 9:18-26, Mak 5:21-43)*

⁴⁰ Bi lava Galili topana noi nevanemo a wailaba bi laġannemo Yesu i munamunaġa tava ba a ġiuvai.

⁴¹ Ğome bolu vanuwina taulabena isana Diyaillesi i tava Yesu lisenemo bi kaḡe pakanemo tuwapekana i waitupagwaliye bi i waibaḡa vavasaḡe te maso vaitena a nawa ena vanuwemo.

⁴² Banina tana natuna waivinina lauḡemotina ena kwalabu ba 12 bi ḡotona te ya peki. Laḡannemo Yesu i nawanawa ba lava kumdi a tava a dubutawi.

⁴³ Bi nopodimo ba waivini kwasina i miyamiya kamakamaḡena, kwalabu wapana 12 a kovi. Tana ena ḡonaḡona doketa lisidimo i waiyakali bi mote aiyai i waiyawasani.

⁴⁴ Tana Yesu mulinaḡa i saḡa te ena gala isudamodamona i tautaukoni ba noi taunana te kwasina i miyamiya kamakamaḡena i kaisako.

⁴⁵ Yesu i tauvitale bi lava i waitalayedina gado, “Gode aiyai i taukonigu?” Lava matabudi a valele bi Pita i giuna gado, “Bada, kuna kita te lava a dubutawim, sa bibibinim bi kuna giu te aiyai i taukonim.”

⁴⁶ Yesu i lauyaviyavina gado, “Lava i taukonigu, taunana aubaina mayagu e vai te ḡailisi i gosegu.”

⁴⁷ Waivini i noḡoti munaḡe te tana Yesu i taukoni. Taunana aubaina tana manailina bi magusuna i saḡa Yesu kaḡe pakanemo te tuwapekana i wai tupagwaliye. Bi lava matabudi i giuwedi te bai aubaina tana Yesu i taukoni bi maḡemota mayana i vai te i yawasana.

⁴⁸ Bi Yesu waivini i giuwena gado, “Natugu em sumaḡa i waiyawasanim bi manuwaubam kwa nawa.”

⁴⁹ Yesu yaḡolo waivini lisenemo i giugiu ba bolu vanuwina badana isana Diyaillesi, ena vanuwemo lava i tava bi i giuwena gado, “Tauwailovelove kuma kaka nuwalaḡalaḡa natum kaikana i peki.”

⁵⁰ Yesu niga giuna mainana i vaivaiye ba Diyaillesi i giuwena gado, “Mote kumai nuwaboya, kwai sumaḡa ota bi tana kaka ya yawasana.”

⁵¹ Sauginemo Yesu Diyaillesi ena vanuwemo i tavana ba lava matabudi i waigakedi te mote vaitedi a sola nawa, Kamaina Pita, Diyemesi, Diyoni bi gomenina tinana bi tamana taudiḡa a saḡa noke gomana lisenemo.

⁵² Lava matabudi ḡome gomenina ai nuwaboye te a ḡabegabe. Bi Yesu i giuwedina gado, “Ḡaba ko kaisako! Gomana mote i peki, tana ya kenakena ota.”

⁵³ Bi tedi a sibe te gomana kaikana i peki, taunana aubaina te Yesu ai gwaigwaiye.

⁵⁴ Ğome Yesu gomana waivinina nimanemo i kabi bi i giuwena gado, “Natugu, ku kena moito.”

⁵⁵ Ğome gomana yawasana i tava munaḡa bi maḡemota i kena moito. Bi Yesu i giuwedi te bai sa vite ya kani.

⁵⁶ Bi gomana tamana bi tinana a sove gulata, bi geḡa te Yesu i giuvavasaḡedi te bai i tubutubugana ba mote aiyai sima tainuwatau.

9

Yesu ena tauwaikaiwatana 12 i giukamaḡedi

(Met 10:5-15, Mak 6:7-13)

¹ Yesu ena tauwaikaiwatana 12 i giuwedi a tava ai ḡemotidi, tana ḡailisi bi waibada i vitedi te aluwa gebogebodi matabudi sa kwavi vaidi bi lava edi sida tabudi bi tabudi sai yawanandi.

² Kamaina bi ena tauwaikaiwatana i giukamaḡedi a nawa te Maimaituwa ena waibada sa lauguguyae bi lava sidesidedi sai yawasanidi.

³ Tana niga mainana i giuwedi, “Ko nawanawana mote bai ḡesauna koma vai. Mote diḡona, mote tana, mote mane, mote kani bi mote kwama wailabuna koma vai.

⁴ Bamo vanuwinemo bi a giuvaimina ba vanuwinemo ko miyamiyana eete mba malagaina ko gose.

⁵ Bi bamo tauninemo mote lava sima giuvaimi ba sauginemo mba taunina ko gosegose ba kaḡemi gobusidi ko laikulukuludi te sauginemo bai i tubuḡana ba tedi edi wavu.”

⁶ Kamaina bi ena tauwaikaiwatana a modina a nawa malagai te malagai nopodiḡa giu visuvisuna a lauguguyae bi lava sidesidedi a waiyawasani nawedi.

⁷ Laḡannemo Alodi Entipas bai matabuna i tubutubugana giuna i vaivaiye ba i tagugu bi i nuwalaḡalaḡa, banina lava a giugiu te Diyon taukabulu pekimo i kena moito.

⁸ Lava ḡesaudi a giugiu te bona Elaidiya i laumagata bi kota ḡesaudi a giugiu te bona kage taugiuwatana dolidolidi ḡemota i kenamoito munaḡa.

⁹ Alodi i giuna gado, “Tagu wala Diyon gadona e koigavuki bi niga kota aiyai giuna ya vaivaiye.” Bi tana i ḡoḡoe te maso i kita.

Yesu olooloto wapedi 5 tausani i waikanidi

(Met 14:13-21, Mak 6:30-44, Dyn 6:1-14)

¹⁰ Sauginemo giugukamaḡedi a munaḡa tava bi bai matabudi a voivoiyedina Yesu a giuvite. Kamaina bi tana i waidolidi te a vasoyavai di a nawa Betsaida tauninemo.

¹¹ Bi geḡa te lava kumdi a sibe te Yesu bamo maiḡa i nawa, taunana aubaina a kaiwata. Bi tana i giuvai di te Maimaituwa ena waibada lisidimo i lauguguyae bi tedi mabai sidesidedi i waiyawasanidi.

¹² Mba aubiganemo ena tauwaikawatana 12 a tava lisinemo bi tana a giuwedina gado, “Niga ba dobu ḡuyuwina. Lava kwa giukamaḡedi te sa nawa malagaḡa bi malagai diyedyediga te kani bi anikena sa banavi.”

¹³ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Temi kani ko vitedi sa kani.” Bi tedi a giuwena gado, “Tama buledi wapedi 5 bi iyana labu ota. Bamoda mainana ba ka nawa te buledi ka gimala lava kumdi aubaidi.”

¹⁴ Mba ḡome oololoto wapana maso ba 5 tausan. Kamaina bi ena tauwaikawatana i giuwedina gado, “Ko dailidi te wapedi 50 edi dubuḡa sa miya nawa.”

¹⁵ Kamaina bi ena tauwaikawatana bai i giugiuwedina mainana lava a giuwedi te matabudi a miyatulu.

¹⁶ Bi Yesu buledi wapedi 5 bi iyana labu i tanodi, i waikita saḡa malamō, Maimaituwa i waiebone bi i vili kivikividi te ena tauwaikawatana i vitedi te a soiyedi.

¹⁷ Lava matabudi a kani te a kani nonoḡa. Bi lava buledi bi iyana a kanikani sivudina, a laitupedi te poa wapedi 12 ai wanavudi.

Pita, Yesu i kamaḡati

(Met 16:13-19, Mak 8:27-29)

¹⁸ Laḡan ḡemota Yesu i laulaupali bi ena tauwaikawatana ba tana vaitena bi i waitalayedina gado, “Lava sa giugiu te tagu aiyai?”

¹⁹ Bi tedi a giuna gado, “Lava ḡesaudi sa giugiu te tam Diyon taukabulu, ḡesaudi sa giugiu te tam Elaidiya bi ḡesaudi sa giugiu te nove wala taugiuwatana mododimo ḡemota pekimo i kena moito munaga.”

²⁰ Bi ena tauwaikawatana i waitalayedina gado, “Bi temi ko giugiu te tagu aiyai?” Pita Yesu ena giu i waimunena gado, “Tam ba Keliso Maimaituwa ena Vinevine.”

²¹ Gome Yesu ena tauwaikawatana i giuvavasagēdi te niga giuna mote aiyai sima giuwe.

²² Tana kota i giuwedina gado, “Tana Taunana Natuna kaka kauwa wapewapedimo yai nuwatoi. Bi babada laukaidi, pilipilisi edi babada bi waḡake tauwailovelovena babadidi, kaka sa daboke bi sai peki. Bi laḡan waifaioninemo kaka ya kenamoito munaga.”

²³ Kamaina bi Yesu lava matabudi i giuwedina gado, “Aiyai bi kaiwatagu kuna ḡoena ba em ḡowana matabudi kwa gosedi, kwa vite munagem bi laḡan matabuna em kolosi kwa avalu bi kwa kaiwatagu.

²⁴ Tam aiyai bi em yawasana kuna nuwamunagena ba mote kaka kuma vai munage, bi tam aiyai em yawasana kuna nuwakamaḡena tagu aubaigu kaka kwa vai munage.

²⁵ Lava bi niga dobona ena yawasana matabuna kuna vai kovi bi em yawasana kuna aiwainawenawena ba bai visuvisuna kaka kwa banavi? Geḡa ota!

²⁶ Bamoda tagu egu wailovelove mote lava lisidimo ku kenamaḡati ba Tana Taunana Natuna, Tamana bi aneya waiwaiyawidi manamalidi sa yovona laḡannemo kaka tagu mote ya kamagatim.

²⁷ Tagu ya giugiu kauwemi, te ḡesauri niga ḡome mote kaka koma peki te Maimaituwa ena waibada ko kita.”

Yesu kitana i nuwavitala

(Met 17:1-8, Mak 9:2-8)

²⁸ Tana wailovelove i waikovi bi i miyana laḡan 8 mulidimo, Yesu, Pita, Diyon bi Diyemesi i waidolidi bi vaitedi a saḡa a nawa oya dabanemo laupali aubaina.

²⁹ Laḡannemo i laulaupali ba matana i nuwavitala bi ena gala ba ai mata kanikanina maibena namanamali kemna.

³⁰ Mba taunana te oololoto labu, Mousis bi Elaidiya, tedi manamalidi a laumaḡata bi Yesu vaitena a waigiugiu.

³¹ Tedi edi waigiugiu banina ba Maimaituwa ena ḡowana tana lisinemo ya tubuḡa te Yelusalemmo sai peki.

³² Pita ena lava vaitedi ba a waidule bi sauginemo matedi a yanayana ba Yesu namalina a kita bi oololoto labu tana vaitena a moimoito.

³³ Laḡannemo mba oololotodi Yesu a gosegose ba ḡome Pita i giuna gado, “Bada, i visu kauwa te tama niga ḡome, augunai kape faiona ka voyedi, te ḡemota tam aubaim, ḡemota Elaidiya aubaina bi ḡemota Mousis aubaina.” Pita mote i sibe te bai i giugiuwe.

³⁴ Pita yaḡolo i giugiu ba giyou i laumaḡata te i sumatawidi. Tedi giyou i sumasumatawidi ba a naila kauwa.

³⁵ Kalina giyou noponağa i yovona gado, “Niga taunana Natu otigu tana taunana e vine, kalinana ko vaiye.”

³⁶ Lağannemo kalina a vaiye mulinemo ba Yesu taunağa a kita ġome i moimoito. Ena tauwaikawatana mba kauwina a kitakita ba nopodimo a sivudi bi mote aiyai a giuwe.

Yesu gomana olotona aluwa gebogebona i sunesuneina i waiyawasani
(Met 17:14-18, Mak 9:14-27)

³⁷ Bokina mai Yesu ena tauwaikawatana waitedi oyamo bi a yovoyovo ba lava kumna a banavidi.

³⁸ Bi nopodimo oloto ġemota i binauna gado, “Tauwailovelove yà waibağam te natugu lauğemotina kwa kita!

³⁹ Lağannemo aluwa gebogebona ya sulusuluvai ba ya kaka gusugusu, ya kaka binabinau, ya waibutaleva bi ya voyie te gayanağa kasapulana sa yovoyovo. Bi aluwina mote bamo natugu ima gosegose.

⁴⁰ Em tauwaikawatana e giuwedi te maso a kwavivai bi mote ġemoğemotina te maso a voyie.”

⁴¹ Yesu edi giu i waimunena gado, “Ei, niga kintimi kona ala gebogeboni bi mote koma waisumağa! Ee tagu yağolo te emi vita yà avaavali? Natumna ku natome lisigumo.”

⁴² Lağannemo gomana a natonatome ba aluwa gebogebona gomenina doğamo i waibui bi i katiti. Gome Yesu aluwa gebogebona i giu tunidaboke bi gomana i waiyawasani te tamana i vite munağe.

⁴³ Lava matabudi Maimaituwa ena ġailisi a soveye.

Yesu ena peki i giemunage
(Met 17:22,23, Mak 9:30-32)

Yesu bai matabuna i voivoiyena ba lava a sovesove bi tana ena tauwaikawatana i giuwedina gado,

⁴⁴ “Koi beyavaiya kauwa te bai yà giuwemi! Tana Taunana Natuna kaka lava nimedimo sa sakona laukivigeboğeyena aubaina.”

⁴⁵ Tedi bai i giugiuwedina banina mote a sibe. Giuna lisidimo i kena waidavona, taunana aubaina maso ai talaye bi geğa te a naila.

Aiyai i sağa gulata?
(Met 18:1-5, Mak 9:33-37)

⁴⁶ Yesu ena tauwaikawatana taudiğa a waikagiu te nopodimo aiyai i sağa gulata.

⁴⁷ Bi Yesu kaikana edi noğota i sibedi, taunana aubaina gomana i vai te diyanemo i waimoito,

⁴⁸ bi i giuwedina gado, “Aiyai bi niga gomenina ġaubona isagumo ya giuvaina ba tagu ya giugiuvaigu bi kota aiyai bi tagu ya giugiuvaiguna ba yağolo taugiukamağegu ya giugiuvai. Aiyai bi nopomimo i ġaubo munağana mai niga gomenina tana taunana i sağa gulata.”

⁴⁹ Kamaina bi Diyoni i giuna gado, “Bada, tama oloto ke kita isammo aluwa gebogebodi i kwavikwavivaidi bi ke giuwe te maso i kaisako, banina tana mote tada waiteda.”

⁵⁰ Bi Yesu i giuwedina gado, “Komai ġake, tana aiyai mote ima waiğaviyemi ba emi tau.”

Sameliya lavedi Yesu a daboke

⁵¹ Kamaina bi sauga kaikana ya tavatava te Maimaituwa Yesu ya nawe malamo. Bi tana ena noğota i sakodidi te ya nawa Yelusalem.

⁵² Tana tauwainoyanoya i gei giu kamağedi a nawa Sameliyamo lava sa tai nuwataudi te ena tava aubaina sa vononoğa.

⁵³ Bi geğa te lava ġome mote a giuvai banina tana Yelusalem aubaina i nawanawa.

⁵⁴ Lağannemo ena tauwaikawatana Diyemesi bi Diyoni niga kauwina a kitakita ba ai talayena gado, “Bada, kwai aninimai te ka giu sağa bi malağa kai ya yovo te ya kalağosedi.”

⁵⁵ Bi geğa te Yesu i tauvitale bi i kaipasinedi

⁵⁶ bi ena tauwaikawatana waitedi a nawa malagai ġesaunemo.

Yesu kaiwatana ena giugiu
(Met 8:19-22)

⁵⁷ Lağannemo tedi etağa a nawanawa ba oloto Yesu i giuwena gado, “Tam bamomağa kwa nawana ba yà kaiwatam.”

⁵⁸ Bi Yesu i giuwena gado, “Dako waibwadedi, kota mwanuwa sawasawamo ba wainoğidi bi Tana Taunana Natuna mote bamo ena gabu kauwa te yai yawasi.”

⁵⁹ Bi Yesu oloto ġesauna i giuwena gado, “Ku kaiwatagu.”

Bi tana Yesu ena giu i waimunena gado, “Bada, kwai aninegu te yà nawa tamagu pekina yà gei dobo.”

⁶⁰ Bi Yesu i giuwena gado, “Avena, pekipekidi taudiḡa edi peki sa dobodi. Bi tam kwa nawa te Maimaituwa ena waibada kwa lauguguyae.”

⁶¹ Bi kota lava ḡesauna i giuwena gado, “Bada, yà kaiwatamna bi dolinemo yà nawa te egu vanuwa lavedi yài ebenedi.”

⁶² Bi Yesu giu i waimunena gado, “Tana aiyai suwata* i waitubu bi ya tinatinamulina ba mote ḡemoḡemotina te Maimaituwa ena waibadamo ima noya.”

10

Yesu tauwaikawaiwatana 72 i giukamaḡedi

¹ Niga kauwina mulinemo Yesu tauwaikawaiwatana ḡesaudi 72 i vinedi te bamo taunidi bi malagaidiḡa muliḡa ya nawana maiḡa labulabuḡa i gei giukamaḡedi.

² Bi i giuwedina gado, “Maula i didiḡa bi taunoya a labuḡa. Taunana aubaina daibi Badana lisenemo ko laupali te taunoya ya giukamaḡedi te ena daibi sa vililubu.

³ Kamaina ko nawa, tagu yà giugiukamaḡemina mai sipu lauewalidi, ḡamoḡamo ḡasiḡasidi kitedi mai daḡasi nopodimo.

⁴ Temi mote mane solusoluguduna, ee tana ee kaḡesuma koma legaudi bi mote aiyai vaitena etamo komai bolobolu.”

⁵ “Laḡannemo bamo vanuwinemo kona valagetana ba ko gei giuna gado, ‘Nuwauba niga vanuwinemo. Diu lavedi edi lausuwata ba matediḡa sa nawanawa mote sima tinatinamuli

⁶ Bamo te ḡome nuwauba lavana ya miyamiya, ba kamaina te em nuwauba giuna lisenemo ya kena. Bamoda geḡa ba emi nuwauba giuna ko vai munaḡe.

⁷ Bi vanuwinemo ko miyamiya bi bai sa vitevitemina taunana ko kani bi ko tego bi mote komai vanuwa saḡa. Banina taunoya edi maiia ba sa vai.”

⁸ “Bamo tauninemo kona tava bi a giuvaimi, bi bai a vitevitemina taudidi ko kanidi.

⁹ Bi ḡome lava sidesidedi koi yawasanidi bi ko giuwedina gado, ‘Maimaituwa ena waibada kaikana i tava.’

¹⁰ Bi bamo taunidi mote sima giuvaimi ba ko nawa etamo bi ko giuna gado,

¹¹ ‘Emi tauni gobusina kaḡemaimo i laulaupatuna ka lailaikulukuluvidi te ko sibe. Banina Maimaituwa ena waibada saugina i tava bi kona daboke.

¹² Tagu yà giugiuwemi, te etala laḡannemo mba taunina yà kovoḡi gulatena kaka Sodom.’”

Taun mote waisumeḡidi

(Met 11:20-24)

¹³ “I gebo kauwa Kolasin bi Betsaida lavemi lisimimo, bamoda Taiya bi Sidon nopodimo anisove kauwidi e voyedi mai temi lisimimo e voivoiyedina, tedi maso kaikana udi galedi a kotedi, ai kovu topedi bi a kamaḡati munaḡedi te edi gebogebomo a kuvasa.

¹⁴ Etala laḡannemo, temi Maimaituwa ya kovoḡi gulatemina kaka Taiya bi Sidon.

¹⁵ Bi temi Kapeniyam lavemi, ko wainoḡota te bena ko nawa Malamo, ee? Geḡa, temi ko nawa lava pekipekidi edi gabumo.”

¹⁶ Bi Yesu ena tauwaikawaiwatana i giuwedina gado, “Aiyai emi giu ya vaivaiyena ba tagu egu giu ya vaivaiye. Bi aiyai temi ya miyamiyatautauliyemina ba tagu ya miyamiyatautauliyegu. Bi kota aiyai i miya tautauliyeguna ba taugiukamaḡegu ya miyamiya tautauliye.”

Yesu ena tauwaikawaiwatana 72 a munaḡa tava

¹⁷ Bi laḡannemo lavedi 72 mayasisidi a munaḡa tava bi a giuwena gado, “Bada, isammo aluwa gebogebodi a voteyateyaemai.”

¹⁸ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Tagu malamo Seitan e kita i kuluvana maibena namanamali.

¹⁹ Tagu waibada e vitemi te mwata wailaunedi bi tikutikula ko vaḡoseḡosedi bi ḡaviya edi ḡalisi matabudi ko vawaiubedi: Mote bai kaka ima ka gebogebomi. ²⁰ Bi penama a voteyeteyemina mote komai nuwavisuyedi. Bi ko yasisi te isemi malamo a gilumidi.”

Yesu ena Yasisi Palina

(Met 11:25-27,13:16-17)

²¹ Mba sauginemo Aluwa Waiyawemo Yesu nopona yasisi i waiwanavu, bi i giuna gado, “Tamagu, yà kakasaḡesaḡem. Tam mala bi dobu Badana, taunana aubaina nuwauyauya

* 9:62: Diu lavedi edi lausuwata ba matediḡa sa nawanawa mote sima tinatinamuli.

bi sibe lavedi lisidimo niga kauwidi kuna sivu waidavonedi bi lava edi yawasana maibena libilibi lisidimo kuna kamaḡati. Tamagu, giukauwa te niga tam em ḡowana.

²² “Tamagu mwali matabudi i vitegu. Aiyai mote Natuna i sibe te tana Tamana taunaḡa. Mainana kota aiyai mote Tamana i sibe te tana Natuna taunaḡa. Bi tedi mabai Natuna i vinevinedina ba tedi taudidi Yesu sa kamaḡati.”

²³ Yesu i tauvitale bi ena tauwaikawatana taudiḡa i giuwedina gado, “Kakavisuvisudi kaka bai ko kitakitana sa kita.

²⁴ Kamaina yà giugiuwemi te bai ko kitakitana ba taugiuwatana bi ḡalibona wapewapedi a ḡoḡoena maso kauwina a kita bi mote a kita. Bi giu ko vaivaiyena a ḡoḡoena maso a vaiye bi mote a vaiye.”

Sameliya olotona ena laukivisuvisu lautaulalana

²⁵ Laḡan ḡemota waiḡake tauwailovelovena Yesu nuwana wailausoluna aubaina i tava bi i waitalayena gado, “Tauwailovelove, bai yà voiye te yawasana kenakena nonoḡina yà vai?”

²⁶ Yesu ena giu i waimunena gado, “Waiḡake bainewa a gilumidi? Tam waiḡakena kwa iyeiyevina banina kwa sibesibe, ee ḡeḡa?”

²⁷ Bi olotona giu i waimunena gado, “BADA em Maimaituwa kwa ḡoena ba: Nuwapoum tabutabunemo, aluwim tabutabunemo, em ḡailisi tabutabunemo, em noḡota tabutabunemo bi kota em tau kwa ḡoena maibena taumḡa kwa ḡoḡoemna.”

²⁸ Yesu oloto ena giu i waimunena gado, “Mba kuna giukauwa, laḡan matabuna kwa voiye bi yawasana kwa vai.”

²⁹ Bi waiḡake tauwailovelovena i ḡoḡoena ya sibe kauwe te Yesu i waitalayena gado, “Bamo taunana egu tau?”

³⁰ Bi Yesu waititikunamo oloto ena giu i waimunena gado, “Oloto ḡemota Yeluslemmo bi i yovo i nawanawa Deliko bi etamo taudanene a lovo tava te a kaididi, ena gala a doulisi kamaḡedi bi a kwapu kauwe te nuwana peki bi a gose kamaḡe.

³¹ “Kamaina bi Pilisi mba etana ḡemotina i kaiwata i yovo i nawanawa te oloto nuwakalunaḡa i kita bi i kita kamaḡe te eta nevanaga i yovo i nawa.

³² Mulinemo kota Livai etana ḡemotina i kaiwata i yovo i nawanawa, te olotona i kita bi i kita kamaḡe bi eta nevanaga i yovo i nawa.

³³ Bi Sameliya olotona mba etanaḡa i yovoyovo te olotona nuwakalunaḡa i vabanavi i kenakena te i launuwatoiyē.

³⁴ Kamaina bi i nawa oloto lisinemo bi boninemo olip masina bi wain i ḡinidi bi gala selipidimo i panidi. Bi i laḡeti te ena donkimo i waigelu te i nawe balekimo. Gome tauwailaba nimanemo i sako te ya labe.

³⁵ Laḡan i sako te mane isana dinali labu i kaikamaḡedi te baleki taulabena i vite bi i giuwena gado, ‘Kwa labe kauwe bi laḡannemo yà tava munaḡana kaka bai kuna voivoiyena luvanemo yai mai’im.’”

³⁶ Yesu waiḡake tauwailovelovena i waitalayena gado, “Kuna sibe te niga lavedi faiona nopodimo bamo taunana taudanene oloto a laulau kivigeboḡoyena lisinemo waitau ena kauwa i voiye?”

³⁷ Waiḡake tauwailovelovena giu i waimunena gado, “Tana aiyai i waiwaisaguna.” Gome Yesu i giuwena gado, “Tam kwa nawa bi mainana kwa voiye.”

Yesu, Meli bi Mata i vakitedi

³⁸ Yesu ena tauwaikawatana vaitedi a nawanawa Yeluslem aubaina, te malagai ḡesauḡemo i tava. Bi ḡome waivini isana Mata i giuvai te vanuwemo i valaḡeta.

³⁹ Bi waivinina tasina isana Meli, tana Yesu kaḡepakanemo i miya bi ena giu i waibeyavaiye.

⁴⁰ Bi Mata tana noya matabuna i voivoiye, taunana aubaina i nato Yesu lisinemo bi i giuwena gado, “Bada, kwa kitakitagu ee ḡeḡa te tasigu i gosegu bi tauguḡa yà noyanoya? Bi kwa giuwe te ya sagugu.”

⁴¹ Bada, Mata ena giu i waimunena gado, “O egu tau Mata, tam mwali matabudi kwa ala wainuwaboyedi bi kwa kaka nuwalaḡalaḡam.

⁴² Vaivai ḡemota ota taunana i visu bi Meli vaivaina i kulamatai bi mote aiyai kaka lisinemo ima kaikamaḡe.”

11

¹ Sauga ġemota Yesu gabu ġesaunemo i laulaupali. Bi laġannemo pali i kovikovi ba ena tauwaikaiwatana ġemota i giuwena gado, “Bada, kwai lovmmai te tama maso mainana ke laupali, maibena Diyon ena tauwaikaiwatana i wailovedina mainana.”

² Yesu i giuwedina gado, “Laġannemo ko laupalina ba niga mainana ko giu:

Tamamai,

isam waiyawa sa vivile.

Tam em waibada ya nato.

³ Laġan matabuna ema kani kwa vitemai.

⁴ Bada ema gebogebo kwa noġoti kamaġedi,

banina tama kota ema lava lisimaimo gebogebo a voivoiyedina ka noġonoġoti kamaġedi.

Bi laulubumo mote kuma nawemai.”

⁵ Gome Yesu i giuwena gado. “Ġemoġemotina maso ġesaum dudubala modonemo kuna nawa em tau lisinemo, bi kuna giuwena gado, ‘Goma, buledi faiona ku vitegu,

⁶ banina egu tau i nawanawa niganana i tava, bi tagu lisigumo mote kani te maso e vite.’

⁷ Bi em tau vanuwa noponemo maso em giu i waimunena gado, ‘Kuma lailain-uwanuwasa, tama kaikana ke laugudu, bi natunatugu vaitedi ka kenakena. Mote ġemoġemotina yama kena moito bi bai yama vitem.’”

⁸ Gome Yesu i giuna gado, “Yà giugiuwemi te mote maso i moito bi buledi i vite, banina i sibe te tana ena tau. Bi ena laukalayaviyavi dabanemo kaka ya moito bi buledi ya vite.

⁹ Taunana aubaina yà giugiuwemi, koi baġana ba ya vitemi, ko tavuġena ba ko banavi, bi ko laupewapewana ba lisimimo gudu ya kaikamaġe.

¹⁰ Banina mabai sa waibaġana kaka sa vai, aiyai ya tavutavuġena kaka ya banavi bi aiyai ya laulaupewapewana kaka lisinemo gudu ya kaikamaġe.

¹¹ “Mote bamo mai kauwa te gomana iyana i ġabeġabe bi tamana mwata i vite,

¹² ee pou i ġabeġabe bi tamana tikutikula i vite.

¹³ Temi niga kauwina ko noġoti, avena te gebogebo lavemi bi yaġolo te natunatumi puyo visuvisudi vitedi kona sibe. Taunana aubaina Tamemi malamo tana ġemoġemotina, mabai Aluwa Waiyawa sa waibaġena kaka ya vitedi.”

*Yesu bi penama edi bada Taumudulele**

(Met 12:22-30, Mak 3:20-27)

¹⁴ Yesu oloto noponemo gungum penemina i kwavivai. Bi laġannemo penama oloto i potipotiyovo kamaġe ba tana giu i waitubu munage. Bi gome lava kumna tana a soveye.

¹⁵ Bi kota lava ġesaudi a giuna gado, “Mba taumudulele ġailisi i vite, te penama ya kwavikwavivaidi.”

¹⁶ Bi lava ġesaudi tana laulubumo ai talaye, te maso anisove kauwina i voiye bi maso aikawa giukauwe, te tana Maimaituwa lisinaga i yovo.

¹⁷ Bi geġa te Yesu edi noġota i sibedi aubaina i giuwedina gado, “Dobu ġemota bi taudiga sa daili munagedina ba sa kagebgebodi. Mainana kota vanuwa ġemota lavedi taudiga sai miyataulina ba mote edi miya ima visu.”

¹⁸ Mainana kota seitán falona seitán vaitena sa dailidi bi sai ġasiġasina ba mote kaka ena waibada ima kena gulata. Niga e giuna banina temi kage ko giugiu te tagu taumudulele ġailisi i vitegu bi penama yà waipotiyovodi.

¹⁹ Bamoda taumudulele bi ena ġailisimo penama yà waipotiyovodi ba temi palisi aiyai ena ġailisimo emi tauwaikaiwatana penama sa waipotiyovodi? Emi tauwaikaiwatana sa kaka maġatimi te temi kaikaiyovumi!

²⁰ Bamoda tagu, Maimaituwa nima kiukiunemo penama ya waipotiyovodi. Ba ya kaka maġatigu te Maimaituwa ena waibada kaikana lisimimo i tava.

²¹ Laġannemo bi oloto ġaigailisina ena apiya i vononoġedi bi ena vanuwa ya labelabena, ba ena ġonaġona sa kena kauwa.

²² Bi bamoda oloto ġesauna ġaigailisi guletina mote mai tana mba olotona i lauyovogena ba, ena apiya i waisumaġedina ya tano kamaġedi. Bi ġoneġonedi matabudi ya soiye waipaipailidi.

²³ Tana aiyai mote tagu vaitegu ba kagu ġaviya. Bi kota tana aiyai mote vaitena kama noyanoya ġemota ba tana taulaidabalala.

Aluwa gebogebona ena tava munaġa

(Met 12:43-45)

* 11:13: Penama edi bada dididiga.

²⁴ “Laḡannemo aluwa gebogebona lava i potiyoyo kamaḡe, bi dobu tatakalidiḡa gabu ya tavutavu te maso yai yawasi, bi bamo mote gabu kauwa i banavi, ba taunaḡa i giu munaḡena gado, ‘I visu te tagu yà munaḡa egu vanuwa e gosegosenemo.’

²⁵ Bi laḡannemo i tava vanuwa i gosegosenemo, ba i kita te laulaugiligilina bi kakanonogina.

²⁶ Kamaina bi i munaḡa te aluwa gebogeboto tidi 7 i waidoli tavaitedi mote mai tana. Bi sa sola nawana lavana noponemo ba mba lavana ena yawasana ya pilipili gulatana kaka dolinemo.”

Nuwavisu giugiu kauwina

²⁷ Yesu yaḡolo niga kauwidi i giugiuwedi ba waivini lava kumna nopodimo i binauna gado, “Waivini kakavisuvisuna ba tana aiyai i bewam bi i waisusumna.”

²⁸ Bi Yesu, waivini ena giu i waimunena gado, “Geḡa, kakavisuvisudi ba tedi mabai Maimaituwa giuna sa vaivaiye bi sa kaikaiwatana.”

Diyona ena mataila

(Met 12:38-42)

²⁹ Bi lava kumna a wapawapa gulata ba Yesu i giuna gado, “Niga kimtimi kona ala gebo te mataila ko waibaḡae. Mote mataila ḡesauna yama voie bi Diyona ena mataila taunaḡa ko kita bi ko noḡoti.

³⁰ Banina Ninive lavedi edi mataila ba Diyona bi kota mainana niga kimtimi, emi mataila ba Tana Taunana Natuna.

³¹ Bi etala laḡannemo, Siba edi ḡalibona waivinina kaka ya moito saḡa bi temi kimtimi yai wavumina banina tana manekaḡa i tava, Solomon ena nuwauyauya giudi vaiyedi aubaidi. Bi aiyai temi vaitena ko miyamiyana tana taunana i saḡa gulatana kaka Solomon. Bi kalinana mote koma vaivaiye.

³² Etala Laḡannemo Ninive lavedi niga kimtimi sai wavumina banina tedi Diyona ena lauguguyemo a laukuvasa. Bi tana aiyai niganana vaitena ko miyamiyana tana taunana i saḡa gulatana kaka Diyona. Bi temi laukuvasa mote koma ḡoeḡoe.

Tubuḡa ena kwadam

(Met 5:15, Met 6:22,23)

³³ “Aiyai mote kwadam imai tuni bi ima sako waidavo ee gulewa dibunemo imai kabubutawi. Geḡa, mote mainana, tana kwadam ena ani moitomo yai moito, te lava sa valavalagetana yanana sa kita.

³⁴ Bi tubuḡim ena kwadam ba matam. Laḡannemo matam bi visuvisudi ba tubuḡim matabuna ya yana. Bi kota laḡannemo matam a gebogebona ba tubuḡim matabuna yai dudubala.

³⁵ Taunana aubaina yana nopommo kwa labe kauwe te mote imai dudubala.

³⁶ Bamoda tubuḡim matabuna yanayana i yana ḡalamena, ba tubuḡim mote imai dudubala bi ya yana gulata, maibena kwadam yanana.”

Gebogeboto giudi wapedi 6

(Met 23:1-36, Mak 12:38-40)

³⁷ Laḡannemo Yesu giu i waiwaikovi, ba Palisi ḡesauna tana i giuvai nawe ena vanuwemo te vaitena sa kani: Kamaina bi i valageta vanuwemo bi teibolo diyanemo i kenagiligili bi a kanikani.

³⁸ Bi ḡome Palisi i sove te Yesu nimana mote i koḡedi bi i kanikani.

³⁹ Kamaina bi Bada i giuwena gado, “Temi Palisi ledu bi aboma taulidi koḡedi kona sibe kauwedi bi nopomimo ba kanitoku bi gebogeboto kauwidi a wanavu.

⁴⁰ “Temi opeopemi! Kona sibe ee geḡa te Maimaituwa tubuḡa bi kota nopo i voyedi.

⁴¹ Bi bai aboma noponemo ya kenakenana taunana waiyamoyamonidi ko vitedi kaka emi yawasana sa visu.

⁴² “I gebo kauwa temi Palisi lisimimo, banina kani ani taidininidini bi dubu wai 10 na Maimaituwa vitena kona sibe kauwe. Temi mote lava koma labelabe kauwedi bi Maimaituwa mote koma ḡoeḡoe. Niga taididi ko voyedi bi vite Maimaituwa lisinemo koma sakoliye.

⁴³ “I gebo kauwa temi Palisi, banina temi ko ḡoeḡoe te animiya visuvisudimo ko miya, bolu vanuwidimo. Bi kota ko ḡoeḡoe lava sa vivilemi aniwaigemota gabudimo.

⁴⁴ “I gebo kauwa, banina temi ba maibena kokowaga waimataila geḡedi, dabediḡa lava sa nawanawa bi mote sima sibesibedi.”

⁴⁵ Waiḡake tauwailovelovena ḡemoto Yesu i giuwena gado, “Tauwailovelove, laḡannemo niga kauwidi kuna giugiuwedi ba tama kota vaitemai kuna lauyovogemai.”

⁴⁶ Yesu giu i waimunena gado, “Temi waigake tauwailovelovena, i gebo kauwa, te emi giumo lava ko waivitedi. Bi vitedi mote gemogemotidi te sa avala bi mote bamo koma sagusagu lubudi.

⁴⁷ “I gebo kauwa, banina emi magumagula wala taugiuwatana ai pekidi. Bi temi niganana edi ai kaukauwina gemotinemo mba tauyewidi ko kaka visuisudi.

⁴⁸ “Bi ko kaka magatimi te emi magumagula bai a voivoiyena ba ko waianinedi, banina tedi taugiuwatana ai pekidi bi temi edi tauyewa ko lailaivaliudi.

⁴⁹ “Taanana aubaina Maimaituwa ena nuwauyuyamo i giuna gado, “Tagu kaka taugiuwatana bi giugiu kamağedi ya giukamağedi te gesaudi sai pekidi bi kota gesaudi sa laukivigeboğeyedi.”

⁵⁰ “Nove lağan pakanemo te niganana, lava taugiuwatana ai pekidi bi kwasinidi a tostitosina, aubaina te temi niga kintimi kaka kovoğa ko vai.

⁵¹ Wala Eibol ena pekimo te i sağa Sakalaiya lisinemo. Bi Sakalaiya tana olta bi pali vanuwina mododimo ai peki. Ya giugiu kamağemi te niga kintimi kaka pekidi matabudidi kovogidi ko vai.

⁵² “I gebo kauwa temi waigake tauwailovelovena, banina temi sibe ki-ina kona vai bi ko kaikaididi. Temi otimi mote ko sola nawa bi mabai sa solasola nawana temi ko moimoito gudugududi.”

⁵³ Lağannemo Yesu mba malagaina i gosegose ba palisi bi waigake tauwailovelovena lauyovoğe giudimo tana ai tala vitavitale.

⁵⁴ Tedi a goeğoenana maso Yesu bai giuna geboğebona i vato wapa te a kaididi.

12

*Yesu ena tauwaikawaiwatana i giuwedi te Palisi edi kauwa sa kita kauwedi
(Met 10:26,27)*

¹ Mba lağannemo, lava wapewapedi tausan ai gemotidi, taunana aubaina edi lava dabediğa a waikavutuvutuğa. Yesu ena tauwaikawaiwatana i gei giuwedina gado, “Palisi edi waikaikayovumo ko kita kauwa te ko vola kamağedi. Tedi edi yawasana maibena muu’a, ya waitaudamadama makamakai.”

² Mwali bai sumasumana kaka ya nuwa tanesa bi mwali bai kenakena waidavonina kaka Maimaituwa ya kamağati.

³ Mwali bai dudubalemo kuna vatona kaka suwalemo sa vaiye. Mwali bai nakanaka noponemo kona waikasakasavenayena kaka debamo sai noyanoyae.

⁴ Egu lava, ya giugiuwemi te tubuğa taunağa tauwaipekina mote koma nailedi. Mba mulinemo mote kaka bai gesauna sima voiye.

⁵ Bi tagu kaka yaì lovemi te aiyai ko naile, banina tana gailisi lisinemo ya kenakena te tubuğa ya ka geboğe bi ya pwalağe nawemi iyoyoğamo. Emaso, ya giugiuwemi te Maimaituwa taunağa ko naile.

⁶ Mavumavuyama wapedi 5 ba luvana peni labumo kwa gimelidi, bi geğa te Maimaituwa mote mavumavuyama gemota kaka nuwana ima kauleya.

⁷ Temi mainana kunumimo, dabemi matabudi iyeyevi waipailidi. Mote koma naila banina temi kona tausagana kaka mba mavumavuyamidi.

⁸ “Ya giugiuwemi te aiyai bi lava wapewapedi matedimo ya giugiu waimağatiguna, ba Tana Taunana Natuna kaka Maimaituwa ena aneya matedimo ya kamağati.

⁹ Bi tana aiyai lava wapewapedi matedimo ya valevaleleguna ba Tana Taunana Natuna kota mainana Maimaituwa ena Aneya matedimo ya valeleye.

¹⁰ “Lava aiyai Tana Taunana Natuna i giu waigeboğebona ba Maimaituwa ena geboğe bi noğoti kamağe. Tana aiyai bi Aluwa Waiyawa i waidibogina ba Maimaituwa ena geboğe bi noğoti kamağe.

¹¹ “Lağannemo bolu vanuwidimo a tavaitemi bi waibabada matedimo ai moitomina ba komai nuwaboya te bai ko giuwe ee bainewa ko koi galagalamenti,

¹² banina Aluwa Waiyawa kaka yai lovemi te mba sauginemo bai ko giuwe.”

Olotu waiguyauna opaopana ena lautaulala

¹³ Lava kumna nopodimo oloto gemota Yesu i giuwena gado, “Tauwailovelove, valetigu kwa giuwe te tamamai gagasina ya soiyete te tana bi tagu.”

¹⁴ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Goma, tagu mote egu giu bai te ya laididimanimi ee tamemi ena gonağona ya dailidi temi labu poumimo.”

¹⁵ Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Koi kita bi ko labe kauwemi te niga dobuna ena gonağona mote nopomi simai wanavudi, banina niga mwalidimo yawasana mote koma vai.”

¹⁶ Kamaina bi Yesu niga lautaulalana i giuwedi: “Maimaso oloto ġemota waiguyauna, tana ena daibimo kani a lau bani kauwa.

¹⁷ Tana taunaġa i wainuwanogonogotana gado, “Tagu mote bamo gabu te egu kani matabudi yà susuġudi.’ Niganana bai yà voyie?

¹⁸ Bai yà voyiena ba egu kani vanuwidi keikelikidi yà suwedi bi launanakidi yà kelidi. Gome kaka kani yà susuġudi bi egu ġonaġona matabudi yài dubudi.

¹⁹ Kamaina bi yà giu munaġeguna gado, “Tagu niganana mwali visuvisudi e sivudi, kwalabu wapawapa aubaidi. Niganana yà miya ota, yà kani, yà tego bi yài nuwawisu.’

²⁰ Bi geġa te Maimaituwa oloto i giuwena gado, “Tam opaopam! Niga dudubalinemo kaka kwa peki. Bi bai kuna vovonogedina kaka aiyai ya legaudi?”

²¹ Yesu giu i waikenana gado, “Tedi mabai dobu gonegonedi sa laulaususugudina taudiga aubaidi ba Maimaituwa matanemo mote ai guyau.”

Maimaituwa koi sumaġe
(Met 6:25-34)

²² Kamaina bi Yesu ena tauwaikawatana i giuwedina gado, “Taunana aubaina yà giugiuwemi te tubuġimi aubaina mote komai nuwaboya, te bai ko kani bi ko miya ee bai ko kote.

²³ Banina yawasana i tusaġana kaka kani bi tubuġimi i tusaġana kaka gala.

²⁴ Aoa ko kitedi: Tedi mote pesi sima wadiwadidi ee kedija sima laulau voti. Tedi mote sima laulaususuġu bi edi susuġu vanuwidi geġa. Bi geġa te Maimaituwa ya waikanidi. Temi kona tusaġana kaka aoa!

²⁵ Tam aiyai bi niga mwalidi kwa wainuwaboyaedina bena em miya ya lofa, ee? Geġa!

²⁶ Bamoda, mote ġemoġemotim mba mainana mwali ġaubona kuma miyae, te bai aubaina mwali ġesaudi kwa wainuwaboyaedi?

²⁷ “Bodu belenidi sa dugadugana ko kitedi: Tedi mote sima noyanoya ee edi gala sima voivoiyedi. Bi yà giuwemi te, ġalibona Solomon ena waiguyau galedi bi ena waigala mote a visu gulata maibena niga belenidi namalidi, tedi a tusaġana kaka ġalibona Solomon ena waiguyau galedi.

²⁸ Maimaituwa taunaġa ġawaġawa wapumo kulidi visuvisudi ya voivoiyedi. Bi ġawegawedi niganana niga gome bi bokina kaimo sai kalaġosedi. Kona sibe e geġa, te Maimaituwa kaka yai galemi? Emi sumaġa a ala keikeilika!

²⁹ “Laġan matabuna mote komai nuwaboya te bai ko kani bi ko tego.

³⁰ Banina dobumo lava mote waiwaisumegidi, laġan matabuna niga kauwidi sa wainuwaboyaedi bi sa ġoeġoe te sa legaudi. Bi temi, Tamemi i sibe te niga mwalidi ko malumaluwabiyedi.

³¹ Temi kamaina te ena waibada ko gei tavuġe kaka tana mba mwalidi ya vitemi.”

Malamo koi guyau
(Met 6:19-21)

³² Egu yalabolu ġaubona komai nuwaboya, banina Tamemi i wainuwawisuyemi te ena waibadam ko miya.

³³ Emi ġonaġona ko kune kamaġedi bi lava waiyamoyamonidi mane ko vitedi. Mba kauwidimo emi solusolugudu bagibagidi ko voivoiyedi te mote sima nuwalisi, emi waiguyau malamo ko laususuġudi te mote sima kovi bi taudanene mote sima danenedi bi kwalikwali mote sima kagebgebodi.

³⁴ Banina emi waiguyau bamo ġome ba temi laġan matabuna kota nuwapoumi ġome.

Taupaula kauwa

³⁵ “Laġan matabuna Maimaituwa ena noya aubaina koi gala bi ko vononoga. Emi kwadam ko gabudi te sa yanayana,

³⁶ maibena taupaula edi bada sa labelabe te naġi soinemmo ya munaġa tava. Laġannemo i tava bi i laupewapewana ba tedi maġemota sa moito te gudu sa kaikamaġe.

³⁷ Taupaula mabai edi bada aubaina a vononoga bi sa wailabana ba ena nato munaġemo sai nuwawisu. Giukauwemo yà giugiuwemi, te tana kaka waitaupaula aubaina yai gala, ya giuwedi te teibolo sa miya kwaivivili bi yai kanidi.

³⁸ Avena te dudubala modonemo ee laġan sakosako balanemo Bada ya nato bi mabai a vovonogana ya banavidina ba sai nuwawisu.

³⁹ Temi niga kauwina ko sibe: Bamoda vanuwa taniwagina taudanene ena sola saġa saugina i sibena ba, mote gavogavo ima vite te ena vanuwa ima lolo.

⁴⁰ Temi kota mainana ko vononoga, banina Tana Taunana Natuna ya natona kaka sauga mote koma noġonogotinemo ya tava.”

*Taupaula waisumegidi ee waiwaisumegi gegedi
(Met 24:45-51)*

⁴¹ Pita i waitalana gado, “Bada, niga lautaulalana ba tama taumaiḡa kwa giugiuwemi ee ema lava ḡesaudi vaitedi kwa giugiuwedi?”

⁴² Yesu Pita ena giu i waimunena gado, “Taupaula aiyai waisumegina bi nuwanuwauyauyana, tana taunana kaka ena bada ya vine te taupaula ya labedi te sauga kauwemo kaka kediyi ya soisoyedi.

⁴³ Bamoda Bada ena tava munaḡemo bi taupaula aiyai ya banavi, niga kauwina ya voivoiyena ba nuwawisu didiga mba taupaulina lisinemo.

⁴⁴ Tagu giukauwemo ya giugiuwemi te mba taupaulina kaka ena bada waibada matabuna ya vite te ena ḡonaḡona matabudi yai badayedi.

⁴⁵ Bi bamoda taupaulina maso taunaḡa i giu munaḡena gado, ‘Egu bada ya alaala nawa bi mote ima tavatava makai.’ Tana ḡome taupaula oloolotodi bi waiwaivinidi i kwapudi, i kani, i tego bi i tego buu’wa.

⁴⁶ Mba taupaulina ena bada ena nato saugina mote ima noḡonoḡoti bi ima sibesibe te bai sauginemo ya tava. Sauginemo ya miyamiya nuwakauleya bi ena bada ya tavana kaka taupaula ya koḡavuḡavuki bi lava laukasagaiḡaidi edi gabumo ya pwalage nawe.

⁴⁷ “Taupaula aiyai ena bada ena ḡowana i sibedi bi mote ima voivoiyedi ee ima vovonoḡa ba ena bada kaka tana ya kovoḡi gulate.

⁴⁸ Bi taupaula aiyai ena bada ena ḡowana mote i sibedi bi noya i ai voivoiyena ba tana kaka ena kovoḡa ḡaubona ya vai. Tedi mabai noya dididiga i vitedi bi mote sima voivoiye kauwedi ba kovoḡa dididiga sa banavi. Maimaituwa taupaula aiyai bi vaivai wapewapedi i vitevitena ba ya noḡonoḡoti te vaivai wapewapedi lisinemo ya legau munaḡedi. Bi Maimaituwa taupaula aiyai i waisumaḡe bi vaivai wapewapedi nimanemo i sivudi te ya labelabedina ba mainana kota Maimaituwa ya vite munaḡe.”

Mote nuwauba bi daila

(Met 10:34-36)

⁴⁹ Tagu e yovona dobumo ba kai e yovoḡe bi e ḡoeḡoena maso kaikana i kalakalati.

⁵⁰ Tagu kaka kabulu ya vai bi wainuwatoimo ya miyana eete kabulu ya laudamoye.

⁵¹ Temi ko noḡonoḡoti te tagu bena dobumo nuwauba e yovoḡe, ee? Geḡa, mote nuwauba bi daila.

⁵² Niganana bi noi i nawana ba vanuwa ḡemota noponemo lava wapedi 5 kaka sa daili munaḡedi te lava faiona ba lava labu vaitedi sai miyatauli bi kota lava labu ba faiona vaitedi sai miyatauli.

⁵³ Tedi kaka sa daili munaḡedi, tama kaka natuna olotona vaitena sai miyatauli bi gomana olotona kaka tamana vaitena sai miyatauli, bi vesala kaka natuna waivinina vaitena sai miyatauli, gomana waivinina kaka matinana sai miyatauli. Bi vesala malawana kaka sai miyatauli bi lawana kaka vesala vaitena sai miyatauli.

Laḡan kauwa sibena

(Met 16:2,3)

⁵⁴ Yesu lava kumna i giuwedina gado, “Laḡannemo yada nisa yawaninaḡa ya saḡasaḡa ba ko giugiuna gado, ‘Noi taunana nabu ya yovo.’ Bi mainana ya tubutubuga.

⁵⁵ Bi laḡannemo suwala ena anilovotava yawaninaḡa yavala ya laulausuve ba ko giugiuna gado, ‘Niganana ba ya kwamla.’ Bi mainana ya tubutubuga.

⁵⁶ Temi waiwaikaikaiyovumi! Temi galewa bi dobu kita waiipoipodi kona sibe kauwedi. Bi bainewa te niga saugina giuwaiipoipona mote koma sibesibe kauwe?”

Dolinemo Em gebogebo kwa gei kadidimani

(Met 5:25,26)

⁵⁷ “Bai aubaina mote komai talapili munaḡemi te maso didimana kauwina kona voiye?

⁵⁸ Bamoda lava ya panim bi ya nawem etala gabunemo, ba etamo kwa giu bagibagi bi em gebogebo ko kadidimani te em tau vaitena koi nuwagemota. Bi mote kuma voiye ba ya nawemna taulauetala lisinemo. Bi taulauetala ya nawemna biliweloko taulabena lisidimo te biliwelokomo sa sako nawem.

⁵⁹ Ya giugiuwem te tam mote kaka kuma potiyovo bi ḡome kwa waimaiiana eete em mane matabuna biliwelokomo kwai kovi.”

13

Emi gebomo ko kuvasa ee ko peki

¹ Mba laḡanemo tedi mabai ḡome a tavatavana Yesu a tainuwatau te mani Galili Maimaituwa lisinemo a laulausewasewana ba Paelat i waipekidi.

² Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Mba lausewasewanemo mani Galilidi a waipekidina ba ko noḡonogotina a gebo gulatana kaka edi lava ḡesaudi, ee?”

³ Geḡa, yà giugiuwemi te emi gebogebomo mote ko laukuvasa ba matabumi ko pekina mai tedi a pekipekina.

⁴ Bi ko noḡoti Silowammo kota vanuwa kaikaidakina i nuwagolu yovo te lava wapedi 18 i waipekidi. Tedi a gebo gulatana kaka lava ḡesaudi Yelusalemmo sa miyamiyana, ee?”

⁵ Geḡa, yà giugiuwemi te emi gebogebomo mote ko laukuvasa ba matabumi ko pekina mai tedi a pekipekina.”

Damaya votavota geḡana ena lautaulala

⁶ Kamaina bi Yesu niga lautaulalinemo i giuwedina gado, “Mai maso, oloto ena wain daibinemo damaya kaina i wadi. Bi tana i nawa votana au-losinemo ba mote votana i kita.

⁷ Taunana aubaina, tana daibi taulabena i giuwena gado, “Tagu kwalabu faiona nopodimo ei velavelau damaya votana aubaina, bi damayina mote i vota. Maso kuna oi kamaḡe, bai aubaina doḡa ya waiyakale?”

⁸ “Bi daibi taulabena i giuna gado, ‘Bada, kwalabu ḡemota noponemo kwa kita kamaḡe te pakana yà ḡuluvi waikwaivivili bi kaidubudubu yà sivudi.

⁹ Bi bamo te kwalabu ḡesau noponemo ya votana ba kamaina, bi geḡa, ba kamaina te kwa oi kamaḡe.’”

Yesu Waiyawasi Laḡannemo waivini nuwakuduna i waiyawasani

¹⁰ Waiyawasi Laḡannemo Yesu bolu vanuwina ḡesaunemo i waiwailovlove.

¹¹ Bi ḡome ba waivini ḡemota, bi aluwa gebogebona waivini i voiye te i nuwakudu bi i pelona ba kwalabu 18 a kovi bi mote i yawasana.

¹² Laḡannemo Yesu waivinina i kitakita ba i giu otigena gado, “Waivini, em sidamo kuna yawasana.”

¹³ Gome Yesu nimana i tuḡu bi waivini dabanemo i sakosako ba noi taunana te i moito didimana bi Maimaituwa i kasagesaḡe.

¹⁴ Bolu vanuwina taulabena i medina banina Yesu Waiyawasi Laḡannemo waiyawasana i voiye. Bi lava i giuwedina gado, “Laḡan 6 nopodimo eda noya ta voyiyedi, bi mba laḡandimo ko tava Yesu lisinemo te yai yawasanimi bi mote Waiyawasi Laḡannemo.”

¹⁵ Bada ena giu i waimunena gado, “Temi kaikaiyovumi! Tam aiyai em kau ee em donki Waiyawasi Laḡannemo gadona i magu bi kuna kita kamaḡe, ee? Bena ena ganamo kwa kuvesi bi kwai doli nawe te gauba ya tego.

¹⁶ Niga waivinina ba Eiblaḡam ena tubulelesa bi Seitan i panina ba kwalabu 18 a kovi. Niga waivinina Waiyawasi Laḡannemo maso te kita kamaḡe, ee? Bena geḡa.”

¹⁷ Laḡannemo Yesu mainana i giugiuwedi ba kana ḡaviya i voyiyedi te taudiḡa ai dabaubedi. Bi Yesu kauwa visuvusudi matabudi i voivoyiedina lava a yasisiyedi.

Wasiva pesina bi muu'a lautaulalidi

(Met 13:31-32, Mak 4:30-32)

¹⁸ Kamaina bi Yesu i waitalana gado, “Maimaituwa ena waibada ba mai bai? Bai yà laukoiluvae?”

¹⁹ Mba maibena wasiva* pesina, oloto i vai te ena daibimo i wadi. I duga te i waita kai bi mwanuwa sawasawaḡa lovolovodi lagalaganemo a launoḡi.”

²⁰ Yesu i waitala munaḡana gado, “Bai kauwinemo Maimaituwa ena waibadana yà lau koiluvaye?”

²¹ Mba niga mainana: Laḡannemo waivini muu'a ya vai bi falawa vaitena ya vitalena ba muu'a mba falawina nopona matabuna ya voiye te ya lusa.”

Mataeta ḡulilina

(Met 7:13-14)

²² Yesu i nawanawa Yelusalemmo, bi mba nawanemo ba taun bi malagai nopodiḡa i nawa bi lava i waiwailovlovedidi.

²³ Bi ḡome lava ḡesauna i waitalana gado, “Bada, giukauwa te lava visa ota sa yawasana, ee?” Bi Yesu i giuwedina gado,

²⁴ “Temi ko kaibagibagi te mataeta ḡulilinemo ko sola nawa, banina lava wapewapedi sa waitaulubu te maso sa sola nawa bi sa kabikabi kasaḡa.

²⁵ Gome vanuwa taniwagina ya moito te mataeta ya gudu. Bi temi kaka vanuwa mataetinemo ko moito, ko laupewapewa bi koi baḡana gado, ‘Bada, aubaimai mataeta

* **13:19:** Diu lavedi edi wasiva ba mote mai tada eda wasiva, tedi ba mai kai bagoma. Pouna ḡaubona bi ya duga, ya didiga te lagalaganemo mwanuwa sa laulaunoḡi.

ku kaikamaḡe.’ Bi tana giu yai munena gado, ‘Tagu mote yà sibemi, temi bamo maigā kona tava.’

²⁶ Bi temi kaka giu koi munena gado, ‘Tama tam vaitem te kani, te tego bi ema taunimo kunai lovelove.’

²⁷ Bi geḡa te tana giu yai munena gado, ‘Tagu mote yà sibemi te bamo maigā kona tava. Temi gebogebo tauvoyiena, ko nawa tabumimo!’

²⁸ “Gome kaka ko ḡaba bi mwakemi ko sanadididi, sauginemo Eiblaḡam, Aisik, Deikap bi taugiuwatana matabudi Maimaituwa ena waibadamo sa miyamiyana ko kitedi. Bi ḡome kaka temi sa pwalāḡe yovoḡemi.

²⁹ Bi lava kaka aibeu, lalasi, aibadabada bi yaloussa yawanidiḡa sa tava bi Maimaituwa ena waibada soinemodi gabu sa legaudi.

³⁰ Bi tedi mabai niganana sa mulimulina kaka sai laumatanana, bi mabai niganana sa willaumatatanana kaka sa muli.”

Yesu ena ḡaba Yelusalem aubaina

(Met 23:37-39)

³¹ Mba saugina ḡemotinemo, palisi ḡesaudi a tava Yesu lisinemo bi a giuwena gado, “Tam niga dobuna kwa gose kamaḡe bi kwa nawa tabummo, banina Alodi ya ḡoeḡoena yai pekim.”

³² Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Ko nawa te mba dakona ko giuwena gado, ‘Tagu penama yà waipotiyovodi bi lava ya wai yawasanidi, niganana bi bokina. Bi laḡan waifaioninemo ba egu noya yà kovi.’

³³ Avena te bainewa bi tagu egu noya niganana, bokina bi laḡan ḡesaunemo yà voyedi kaka yà nawa Yelusalem. Banina, Taugiuwatana mote bamo ima peki te Yelusalemmo kaka ya peki.

³⁴ “Yelusalem dobuna lavemi, temi taugiuwatana konai pekidi bi Maimaituwa ena tauwainoyanoya i giukamaḡedi lisimimo bi kona laugakimidi. Bi laḡan matabuna e ḡoeḡoena maso temi ei ḡemotimi maibena kamkam waivinina mabenemo natunatuna ya ḡomogomo tawidina. Bi temi mote koi aninegu. ³⁵ Taunana aubaina koi beyavaiya, Maimaituwa kaka emi vanuwa ya gose bi i laukavakava. Yà giugiuwemi te mote kaka koma kitagu eete ko giuna gado, ‘Tana kakavisuvisuna, Bada isanemo ya natonato.’”

14

Yesu Palisi ena vanuwemo

¹ Waiyawasi Laḡanna ḡesaunemo, Yesu i nawa Palisi isanawanawana ena vanuwemo kani aubaina. Bi ḡome ba lava tana a waikita wata.

² Gome ba oloto kaḡena bi nimana luselusedi Yesu matanemo i miyamiya.

³ Yesu Palisi bi waigake tauwailovelovena i waitalayedina gado, “Waiḡake bainewa ya giugiuweda, Waiyawasi Laḡannemo lava tai yawasani e avena?”

⁴ Geḡa te tedi mote bai a giuwe, kamaina bi Yesu oloto i taukoni, i waiyawasani bi i giukamaḡe te i nawa.

⁵ Gome Yesu i waitalayedina gado, “Bamoda walitau natum olotona ee em bulumakau Waiyawasi Laḡannemo bi dommo i kuluvana, maso kuna kita kamaḡe e kunai papalana bi kuna solu saḡe?”

⁶ Bi tedi mote luvana te bai sa giuwe.

⁷ Laḡannemo Yesu i kita te tauliso animiya a laulauvavina ba tana niga lautaualana i giuwedi:

⁸ “Laḡannemo lava bi i giuvaimna naḡi soinemodi, ba animiya laukaina kuma gei vai. Mote ku sibe te lava isanawanawana kota a giuvai.

⁹ Male soi taniwagina ya giuwemna gado, ‘Niga lavana em animiya ku vite.’ Gome te waidabauba vaitena bi kwa miya yovo duyamo.

¹⁰ Laḡannemo bi a giuvaimna, ba kwa nawa te doḡamo kwa miya. Taugiuwaim kaka ya giuwemna gado, ‘Goma, ku saḡa gabu laukainemo kwa miya.’ Mba mainana kaka soi taniwagina ya kasaḡem tauliso ḡesaudi matedimo.

¹¹ Tana aiyai bi i nuwasaḡasaḡana, ba ya sakoyovoḡe munaḡe, bi aiyai i sakoyovoḡe munaḡena kaka sa kailaḡeti.”

¹² Kamaina bi Yesu taugiuwaina i giuwena gado, “Laḡannemo suwalamodo e aubiga kanina kwa voyiena ba mote em lava, valevaletim, em dam lavedi e diyammo taumiya waiguyaudi kuma giuvaidi, mainana bi kuna voyiena ba matabudi male sai sipo te sa giuvaim.

¹³ Laḡannemo kwa soina ba wainuwatoitoidi, nawanawa geḡedi, kaḡe nuwanokudi bi matapotepotedi kwa giuvaidi.

¹⁴ Tedi mote luvana te bai kuna voivoiyena simai sipo bi Maimaituwa kaka ya kavisuvisum bi yai maiim, didimana lavedi edi kenamoito laḡannemo.”

Soi laukaina lautaualana
(Met 22:1-10)

¹⁵ Laḡannemo tauliso ḡesauna niga giuna i vaivaiye ba Yesu i giuwena gado, “Lava aiyai Maimaituwa ena waibada soinemo ya miya bi ya kanikanina ba yai nuwawisu gulata.”

¹⁶ Bi Yesu oloto ena giu i waimunena gado, “Laḡan ḡemota oloto soi dididigina i voiye bi tauliso wapewapedi i giuvaidi te sa tava.

¹⁷ Bi soi laḡannemo ba ena taupaula i giukamaḡedi a nawa te tauliso a giuwedina gado, ‘Ko nato, bai matabuna kaikana i nonoḡa.’

¹⁸ Bi matabudi edi waikoigudu giudi a giuwedi te mote sima nato soimo. Oloto dolidolina taupaula i giuwena gado, ‘Maḡo ota doḡa ḡaubona e gimeli aubaina te yà nawa ya kita. Ae, egu waipapa kwai anine.’

¹⁹ Gesauna i giuna gado, ‘Tagu ba egu bulumakau wapedi 10 e gimala te yà nawa bi noyamoyai laulubudi. Ae, egu waipapa kwai anine.’

²⁰ Bi kota ḡesauna i giuna gado, ‘Tagu ba niganana kaka e naḡi, taunana aubaina te mote yàma nato.’

²¹ Gome taupaula i munaḡa te ena bada bai matabuna i tainuwatau. Vanuwa taniwagina i medi gulata bi taupaula i giuwena gado, ‘Kwa nawa makai te taun etedi nananakidi bi keikelikidigā lava wainuwatoitoidi, kaḡe nuwanokudi, matapotepotedi bi kaḡedi nuwakududi kwa tavaitedi.’

²² Taupaula i nawanawana i tava munaḡa bi i giuna gado, ‘Bada bai kuna giugiuwena ba e voiye bi yaḡolo te gabu dididiga ya kenakena.’

²³ Kamaina bi Bada ena taupaula i giuwena gado, ‘Kwa nawa etaḡa bi dobu diyadiyanaḡa mabai kwa banabanavidina kwa giuwedi te sa tava bi egu vanuwa sai wanavu.’

²⁴ Ya giugiuwemi te lava mabai e giuvaidi bi a dabodabokana, kaka egu soimo mote sima kani.”

Waikawatana ena giugiu
(Met 10:37-38)

²⁵ Lava kumdi Yesu vaitena a nawanawa, i tinamuli bi i giuwedina gado,

²⁶ “Aiyai kaiwatagu ya ḡoena ba tagu ya ḡoe gulateguna kaka tamana, tinana, mwanena, natunatuna bi tasitasina. Bi bamoda aiyai taunaḡa ena yawasana ya ḡoeḡoe gulatena kaka tagu, ba tana mote ḡemoḡemotina te egu tauwaikawatana.

²⁷ Aiyai mote ḡemoḡemotina ena kolosi ima avali bi ima kaiwatagu ba tana mote egu tauwaikawatana.

²⁸ “Bamoda ḡemota poumimo ya waigotala te maso vanuwa kaikaidakina ya ḡalana, ba dolinemo ya miya bi mane ya gei kita te visa ya pwalaḡe kaka vanuwina ya ḡala kovi.

²⁹ Bamoda tana vanuwa ḡalana i waitubu bi mote i waikovi ba lava sa kita bi sai gwaigwaiye,

³⁰ bi sa giuna gado, ‘Niga lavana lauḡala i waitubu bi mote i waikovi.’

³¹ Mai maso, ḡalibona ena tauwaigaviya wapedi 10 tausan bi ḡalibona ḡesauna ba 20 tausan, dolinemo tana ya miya bi yai nuwanogoḡota te ḡemoḡemotina 20 tausan yai ḡaviyedi ee ḡeḡa?

³² Bamoda tana mote ḡemoḡemotina ba tedi yaḡolo manekemo bi tauwainoyanoya ya gei giukamaḡe kana ḡaviya lisidimo te yai baḡedi, te nuwauba poudimo ya kena.”

³³ Yesu giu i waikenana gado, “Mainana tam aiyai mote bai matabuna ku gose kamaḡedi ba tam mote ḡemoḡemotina te egu tauwaikawatana.

³⁴ “Soliti ba i visu bi laḡannemo dinina bi i kovina, ba bainewa kwa voiye te ya dini munaḡa? Mote luvana.

³⁵ Mba mai solitina ba mote sima pwalaḡe doḡamo ee venimo sima ḡini bi sa pwalaḡe otiḡe. Aiyai waibeyam te kwai beyavaiya kauwa.”

15

Sipu gwegwena lautaualana
(Met 18:12-14)

¹ Laḡan ḡemota takis taulaitupedi bi gebogebo lavedi a tava Yesu waibeyavaiyena aubaina.

² Kamaina bi Palisi bi waigake tauwailovelovena babadidi a wawaluna gado, “Bai aubaina niga olotona gebogebo lavedi ya giuvaidi bi vaitena sa kanikani?”

³ Taunana aubaina Yesu niga lautorialana i giuwedi:

⁴ “Mai maso, gesaum em sipu wapedi 100 bi gemota i gwegwena, ba bai kwa voyie? Bena tam 99 kwa gose kamaḡedi edi ani miyamo bi kwa nawa sipu gwegwena kwa tavutavugena eete kwa banavi.

⁵ Bi laḡannemo kuna banavina, ba ma yasisim dabayalommo kwa sako saḡe bi ⁶ kwa nawa em malagaimo. Em lava bi diyammo taumiya kwa yogedi sa tava, sai gemotidi bi kwa giuwedina gado, ‘Egu sipu gwegwena e banavi, taunana aubaina ko nato bi ta yasisi.’

⁷ Yà giugiu kauwemi, te gebogebo lavana gemota bi i kuvasana ba noke malamo sa yasiyasisina mote mai 99 didimana lavedi mote kuvasa sima ḡoeḡoe.

Kina gemota lailaipailina lautorialana

⁸ “Mai maso waivini ena kina wapedi 10, bi gemota i laipaili bi bai ya voyiyena ba kwadam yai tuni bi ena vanuwa ya laugiligili bi ya waitavutavuna eete ya banavi.

⁹ Bi laḡannemo i banavina ba ena lava bi diyanno taumiya ya yogedi sa tava sai gemotidi bi ya giuwedina gado, ‘Egu kina e lailaipailina e banavi, taunana aubaina ko nato bi ta yasisi.’

¹⁰ Kota mainana yà giugiuwemi te gebogebo lavana gemota bi i kuvasana, ba malamo yasisi dididiga Maimaituwa ena aneya matedimo.”

Gomana gwegwegwena

¹¹ Yesu yaḡolo te lautorialamo i giugiuwedina gado, “Mai maso bada gemota natunata oloolotodi labu.

¹² Gomana tautasina tamana i giuwena gado, “Tamagu, em waiguyau kwa soiyedi te egu soisoï vokai kwa vitegu.’ Kamaina bi bada vokai natunata i waioneonedï.

¹³ Tedi a miya mote lofana te tautasina ena vokai i kune kamḡedi bi i nawa manekemo dobu ḡesaunemo bi kauwa yabayababemo ena mane i waiyakale.

¹⁴ Tana bai matabuna i gwasatutu, mulinemo gomala mba dobuna matabuna i laugulate ba tana maluwabi i waitubu.

¹⁵ Kamaina bi i nawa mba dobuna lavana lisinemo, bi i waibaḡa te isana i sako saḡe te aubaina ya noya. Gome te i giukamaḡe nawe ena buwawa edi go'ugo'umo te buwawa yai kanidi.

¹⁶ Gome tana kanipeki i laukauwe, taunana aubaina i ḡoeḡoena maso buwawa kedi dayo i kani bi mote aiyai kani i vite.

¹⁷ Laḡannemo noḡota kauwa i vaivai ba tana i giuna gado, “Tamagu ena taupaula kediy mainana kenakenana bi tagu niga gome kani peki yai pekigu.

¹⁸ Bi i visu te yà munaḡa tamagu lisinemo bi yà giuwena gado, “Tamagu, gebo e voyie Maimaituwa lisinemo bi tam lisimmo.

¹⁹ Tagu mote yà visu te kwai kawa natunegu. Bi kwa voyieguna maibena em taupaula gemota.”

²⁰ Kamaina bi i modina tamana lisinemo. Tana yaḡolo manekemo bi tamana natuna i kita nawe i tavatava ba i launutoiye bi i velau i labavai te i waisuluve.

²¹ Gomana tamana i giuwena gado, “Tamagu, tagu gebo e voyie Maimaituwa lisinemo bi tam lisimmo. Tagu mote yà visu te kwai kawa natunegu.”

²² “Bi geḡa te tamana ena taupaula i giuwedina gado, ‘Waigapa gala laukaina ko natome bi tana koi kote. Nimaganemo lini ko sako bi kaḡesuma koi kote.

²³ Kau natuna pwapwatana ko natome bi koi peki, ta soi bi matabuda soina ta yasisiye.

²⁴ Banina niga natuguna i peki bi niganana i yawasana munaḡa, tana i gwegwe bi i tava munaḡa.’ Taunana aubaina tedi soina a yasisiye.

²⁵ “Mba soina a yasiyasisiye ba gomana tautuwegina daibimo bi i tava. Laḡannemo vanuwa diyannemo i tavatava ba boigatu a bigabigayena daguguna i vaiye.

²⁶ Kamaina bi taupaula gemota i yoge bi i waitalaye te bai ya tubutubuḡa.

²⁷ Taupaula gomana tautuwegina i giuwena gado, ‘Tasim yawawayasanina i tava munaḡa taunana aubaina, tamam kau natuna pwapwatana i vunu bi ka soisoï.’

²⁸ “Gomana tautuwegina nuwana i medi te vanuwemo valageta i daboka. Kamaina bi tamana i potiyovo te i waibaḡa bi i giu komakomaniye te maso i valageta.

²⁹ Bi gomana tamana ena giu i waimunena gado, ‘Kuna sibe te niga kwalabudi wapewapedi e ala paulem bi mote yà laulaukasagaigaiyem. Bi tam mote bamo gouti lauewalina ku vitegu te maso egu lava vaiteḡedi ke soi yasiyasisi.

³⁰ Bi niga natumna ba waivini kabakabaleyedi lisidimo em mane matabuna i waiyakale. Bi niganana i tava te tam kau natuna pwapwatana aubaina kuna vunu.’

³¹ Bi tamana ena giu i waimunena gado, ‘Natugu, tada miyamiyada laḡan matabuna bi bai matabuna lisigumo ba tam aubaim.

³² Tada ta soi yasiyasisi bi tai nuwavisu, banina niga tasimna ba i peki bi i yawasana munağa. Tana i gwegwe bi niganana e banavi.’ ”

16

Sitowa taulabena Lautaulalana

¹ Yesu ena tauwaikawaiwatana i giuwedina gado, “Maimaso lava waiguyauna, tana ena sitowa taulabena i sako te ena mane ya labelabe. Lava a tava te mane taniwagina a tainuwatau te sitowa taulabena mane ya waiyakale.

² Kamaina bi i yoge bi i waitalayena gado, ‘Niga bai giuna lisimmo e vaiye, kabe ku giu? Mane visa kuna voiye, ku kamağati. Tam niganana ya kaikamağem, mote egu sitowa kuma labe munağa.’

³ “Sitowa taulabena taunağa i giu munağena gado, ‘Niganana bai yà voiye? Egu bada noyamo i kaikamağegu bi tagu mote gemoğemotigu te doba yà ğala, lava yà gigimanedi bi yà tunimayağa.’

⁴ Niganana ba e sibe te bai yà voiye, lağannemo egu noyamo bi egu bada i kaikamağeguna ba lava ğesaudi edi vanuwemo sa giuvaigu.’

⁵ “Kamaina bi lava mabai ena bada ena mane a solusoluna i yogedi a tava lisinemo. Bi dolidolina i waitalayena gado, ‘Egu bada ena mane sipona visa lisimmo?’

⁶ Bi giu i waimunena gado, ‘Oela dulamdi wapedi 100.’ Bi sitowa taulabena mane tausoluna i giuwena gado, ‘Kwa miyatulu makai bi em pepamo dulam wapana 50 kwa gilumi.’

⁷ Kota ğesauna i waitalayena gado, ‘Bi tam mane sipona visa kuna solu?’ Bi tana i giuwena gado, ‘Witi baikidi wapedi 1 tausan.’ Bi sitowa taulabena i giuna gado, ‘Kwa miyatulu bi em pepamo witi baikidi wapedi 800 kwa gilumi.’

⁸ Sitowa taniwagina tauwailaba kaikaiyovuna kaiyovumo kauwa i voivoiyedina i kasağe. Bi giukauwa te dobu lavedi, dobu ena kauwa voiyedimo a anapu kauwana kaka yanayana lavedi.”

⁹ “Yà giugiuwemi te dobu ena waiguyau ko soiyete emi lava sa wapa, bi lağannemo mane ya kovi bi ko pekina ba temi kaka sa giuvaimi yawasana kenakena nonoğinemo.

¹⁰ Tana aiyai bi noya ğaubona i voiye kauwena ba kota mainana noya dididiga ya voiye kauwe. Tana aiyai bi noya ğaubona i aivoivoiyena ba kota mainana noya dididiga ya aivoivoiye.

¹¹ “Bamoda dobu ena waiguyaumo mote simai sumağem, bena aiyai kaka mala ena waiguyaumo yai sumağem?

¹² Bamoda mote simai sumağem te lava ğesauna ena ğonağona kwa labedi, ba tam bena aiyai kaka em ğonağona ya vitem?

¹³ “Taupaula mote babada labu aubaidi ima noya. Tana ğemota ya daboke bi ğesauna ya ğoe, ee ğemota ya vai bi ğesauna ya daboke. Tam mote gemoğemotina Maimaituwa bi mane kuma noyaedi.”

Yesu ena gagali ğesaudi

(Met 11:12,13, Mak 10:11-12, Met 5:31-32)

¹⁴ Lağannemo Palisi niga giudi matabudi a vaivaivedi ba Yesu ai namağe, banina tedi ba mane noğotina nopodi i waiwanavu.

¹⁵ Yesu i giuwedina gado, “Temi taunana lava matedimo ko voiyemi te bena kage lava didimanimi, bi geğa te Maimaituwa nopomi i sibedi. Lava dobu kauwidi edi visu a kitedi bi sa kakasağesağedina ba Maimaituwa matanemo ai matawalawala.

¹⁶ “Mousis ena Waiğake bi taugiuwatana a gilugilumina wadubonemo ba a lauguguyaena eete Diyon Taुकabulu ena saugemo. Mba ğome Maimaituwa ena waibada giuna visuvisuna i lauguguyae bi lava wapewapedi sa wailaulubu te mba waibadanemo sa sola nawa.

¹⁷ “I tekateka kauwa te mala bi dobu sa launeganega bi waiğake gilugilumina wadubonemo mote ğemota ğaubona sima kaikamağe.

¹⁸ “Oloto mwanena i gose bi waivini ğesauna i nağina ba mwanena ya vavawaidoga. Bi aiyai olotona mba waivinina gosegosena i nağina ba vawaidoga ya voivoiye.”

Lava waiguyauna bi Yasales

¹⁹ Yesu i giuna gado, “Lava waiguyauna ğemota ğalibona edi gala molemoleledi i kotedi bi lağan matabuna i soi bi i waiwainuwavisu.

²⁰ Mba ğome kota oloto waiyamoyamonina isana Yasales tunina boniboni i wanavu. Tana lağan matabuna a natome oloto waiguyauna ena mataetamo a waimiyeni.

²¹ Bi i ḡoēḡoē te lava waiguyauna ena teibolomo kani pusepuselidi a kulukuluvana maso i kanidi. Bi kota ḡome daḡadaḡasi a tava bi bonibonina a lemolemodi.

²² Sauga i tava te Yasales i peki bi aneya ai doli nawe Eiblaḡam lisinemo bi vaitena a miya. Bi oloto waiguyauna kota i peki te a dobo.

²³ Bi i nawa iyoyoḡamo yavi gabunemo bi i waikita saḡa te manekemo Eiblaḡam i kita Yasales vaitena a miyamiya.

²⁴ Kamaina bi lisinemo i binau saḡana gado, “Tamagu Eiblaḡam, kwa lau nuwatoiyegu bi Yasales kwa giukamaḡe te nimagalana gaubemo yai dakwa bi menagu yai uba, banina tagu niga kainemo yavi dididiga yà vaivai.”

²⁵ Bi Eiblaḡam ena giu i waimunena gado, “Natugu, kwa noḡoti te mamiyammo mwali visuvisudi kuna waiguyauyedi bi Yasales tana mwalidi i malulmaluwabiyedi. Bi niganana tana niga ḡome ya wainuwawisu bi tam yavi kwa vaivai.

²⁶ Bi kota ḡesauna ba mododemo gwagwa i yovo gulata, taunana aubaina mabai sa ḡoēḡoē te lisimmo sa damana natona ba mote ḡemoḡemotina. Mainana kota temi mote ḡemoḡemotina te koma damana nato lisimaimo.”

²⁷ Bi oloto waiguyauna i giuna gado, “Tamagu Eiblaḡam, Yasales kwa giukamaḡe egu vanuwa lavedi lisidimo,

²⁸ te valevaletigu wapedi 5 ya tala wainuwataudi te niga tunivusula gabunemo mote sima tava.”

²⁹ Eiblaḡam giu i waimunena gado, “Tedi Mosis bi Taugiuwatana bai a gilugilumina lisidimo ya kenakena te sa iyevi bi sa sibe.”

³⁰ Tana i giuna gado, “Geḡa, tamagu Eiblaḡam, bamoda lava ḡesau pekimo ya kena moito bi ya nawana lisidimo kaka sa laukuvasa.”

³¹ Bi Eiblaḡam i giuwena gado, “Bamoda Mosis bi Taugiuwatana kalinedi mote sima vaiyedi, ba avena te lava pekimo ya kena moito bi ya giuwedina bi yaḡolo mote simai sumage.”

17

Gebogebō, waisumaḡa bi noya

(Met 18:6,7,21,22, Mak 9:42)

¹ Yesu ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Kauwa lava sa voyiyedi te gebomo sa kulukuluvana ba sa tubuga. Bi kota i gebo kauwa te tana aiyai bi natunatugu gebomo ya voyiyedi te sa kulukuluva.

² Ba i visu te gadonemo anilauliti ḡakimina vitavitana sa duli bi nisamo sa pwalage yovoḡe, bi mote i visu te lava ḡemota anikita waiyovoyovo ya voyie bi gebomo ya kuluva.

³ Taunana aubaina koi kita kauwa! Bamoda falom tauwaisumaḡa gebo i voyiena ba kwa kaipasine, bi i kuvasana ba ena gebogebō kwa noḡoti kamaḡe.

⁴ Bamoda laḡan ḡemota noponemo, mala 7 lisimmo gebo i voyie bi kota mala 7 ya tava bi ya giuna gado, “Yà kuvakuvasa, ba kamaina te ena gebo kwa noḡoti kamaḡe.”

Sumaḡa

⁵ Giugiukamaḡedi Bada a giuwena gado, “Ema sumaḡa kwa kananakidi.”

⁶ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Wasiva pesina ba ḡaubona bi ya duga te kai dididiga. Bamoda emi sumaḡa ya dididigana maibena wasiva pesina, ba luvana malubani kaina ko giuwena gado, ‘Ku nuwalaka bi nisamo kwa wadim, bi ḡemoḡemotina kalinem i yai bade.”

Taupaula ena noya

⁷ “Maimaso em taupaula ḡemota i suwasuwata ee sipu i labelabedi. Laḡannemo wapuḡa bi i tavana bena kwa egeli te ya kani makai? Geḡa!

⁸ Tam maso ba em taupaula kuna giuwena gado, ‘kwa vononoḡa bi kaguya kwa kanonoḡi te kwa labegu yà kani bi yà tego. Muliḡa kaka tam kwa kani bi kwa tego.’

⁹ Bi taupaula ena bada aubaina i noyanoyana, ba ko noḡonoḡoti te bada ena taupaula yai ebone, ee? Geḡa!

¹⁰ Temi mainana Maimaituwa noya i giugiuwemina ko voyie bi maso kona giuna gado, “Tama mote taupaula visuvisumai bi ema noyaḡa ke voyie.”

Yesu oololoto 10 sida kapa i vaivaidina i waiyawasanidi

¹¹ Yesu Yelusalem aubaina i nawanawa ba Sameliya ena palata bi Galili ena palata pouḡiḡa i nawa.

¹² Bi laḡannemo malagaimo i solasola saḡa, ba ḡome oloto wapedi 10 a banavi bi tabudimo a moito banina tedi ba sida kapa i vaidi

¹³ bi a binauna gado, “Bada Yesu, kwa launuwatoitoyemai.”

¹⁴ Laḡannemo i kitekitedi, ba i giuwedina gado, “Ko nawa pilipilisi lisidimo bi tubuḡimi sa kitedi.” Tedi a nawanawa ba etamo a yawasana.

¹⁵ Laḡannemo oloto ḡemota i kita munaḡe te i yawasana, ba i munaḡa tava Yesu lisinemo bi kalinana dididiginemo Maimaituwa i kasaḡesaḡe.

¹⁶ Tana Yesu kaḡepakanemo i kuluva bi i waiabone. Tana ba Sameliya olotona.

¹⁷ Yesu lava i waitalayedina gado, “Olooloto wapedi 10 a yawasana bi wapedi 9 bamo?”

¹⁸ Bai aubaina niga walidobu olotona taunaḡa i munaḡa tava bi Maimaituwa ya kakasaḡesaḡe.”

¹⁹ Kamaina bi Yesu oloto i giuwena gado, “Ku moito kwa nawa, em sumaḡa i waiyawasanim.”

Maimaituwa ena waibada ya natonato

(Met 24:23-28)

²⁰ Palisi babadidi ḡesaudi Yesu ai talayena gado, “Bai sauginemo Maimaituwa ena waibada ya nato?” Yesu edi giu i waimunena gado, “Maimaituwa ena waibada ya natona bi mote ani kita ḡone.

²¹ Mote aiyai kaka ima giu gado, ‘Ko kita, tana naniga.’ Ee ‘Tana nanoko.’ Banina Maimaituwa ena waibadana ba temi nopomimo.”

²² Kamaina bi Yesu ena tauwaikawaiwatana i giuwedina gado, “Saugina ya natonatona kaka ya tava. Mba ḡome kaka ko ḡeḡoena Tana Taunana Natuna ena nato laḡanna maso kona kita, bi mote kaka koma kita.

²³ Lava kaka sa giuwemina gado, ‘Ko kita, tana kaunoko.’ Ee ‘Ko kita, tana kauniga.’ Bi mulidiḡa koma nawanawa.

²⁴ Tana Taunana Natuna ena nato munaḡa laḡanna kaka maibena namanamali, ya kem bi galewa ya lailaiyanana isuna te isuna.

²⁵ Bi tana kauwa wapewapedi ya ḡe wainuwatoyedi bi niga kimtina lavedi sa daboke.

²⁶ Maibena Nowa ena saugemo i tubutubuḡana kota mainana Tana Taunana Natuna ena saugemo.

²⁷ Lava matabudi a kanikani, a tegotego bi olooloto bi waiwaivini a waikanagiḡa, mba laḡannemo Nowa gulamo i valageta bi kabaita i yovo te matabudi i waipekidi.

²⁸ “Mba kauwina kota ḡemotina maibena Loti ena laḡannimo. Lava a kanikani, a tegotego, a gimagimala, a wai kunekune, a wadiwadi bi vanuwa a kelikelidi.

²⁹ Bi laḡannemo Loti Sodom i gosegose ba kai bi ḡakima laimwanamwanaudi bovebovedi malaḡa a laubulili yovo te ai peki kovidi.

³⁰ Tana Taunana Natuna ena nato munaḡa laḡannemo, kaka mba mainana kauwidi sa tubuḡa.

³¹ Mba laḡannemo lava aiyai ena vanuwa dabanemo mote ḡemoḡemotina te ima solanawa ena ḡonaḡona ima legaudi, mainana kota lava aiyai daibimo mote luvana ima munaḡa ena vanuwemo.

³² Loti mwanena lisinemo bai i tubuḡana ko noḡoti.

³³ Tana aiyai ena yawasana i nuwamunaḡena ba ya kulayakasi bi tana aiyai ena yawasana i nuwakamaḡena ba ya vai munaḡe.

³⁴ “Ya giugiuwemi, mba dudubalinemo lava labu kaka sa kenakena ḡemota, Maimaituwa kaka ḡemota ya vai nawe bi ḡesau ya gose.

³⁵⁻³⁶ Waiwaivini labu kaka witi sa litiliti ḡemota, Maimaituwa kaka ḡemota ya vai nawe bi ḡesauna ya gose.”

³⁷ Ena Tauwaikawaiwatana ai talayena gado, “Bada, bamo ḡome mba kauwidi sa tubuḡa?” Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Bamo ḡome bi peki ba ḡome aoao sa waiḡemota.”

18

Iwape lautaulalana

¹ Kamaina bi Yesu lautaulalamo ena tauwaikawaiwatana i wailovedi te sa laupali valolo bi mote sima nuwakulukuluva.

² Tana i giuna gado, “Taun ḡemota noponemo taulauetala i miyamiya, tana mote Maimaituwa i nainaille e lava i viviviledi.

³ Bi ḡome iwape taunina ḡemotina noponemo i nawanawa valolo taulauetala lisinemo bi i waibaḡa yaviyavina gado, ‘Kwa sagugu tauwawavugu nuwaboya ya vitevitegu.”

⁴ “Laḡani i lofa kauwa taulauetala mote i voyie, damonemo tana taunaḡa niga mai i giu munaḡena gado, ‘Avena te tagu mote Maimaituwa yaḡa nainaille e lava yaḡa viviviledi,

⁵ yaḡolo te niga iwapena ya kaka nuwalaḡalaḡagu, taunana aubaina tagu ya voyie te nuwauba ya vai, te enai velau munaḡemo mote ima ka tuniyoaigu.’”

⁶ Kamaina bi Bada i giuna gado, “Koi beyavaiya te taulauletala ena yawasana mote didimani bi bai i giuwena ko vaiye.

⁷ Bi Maimaituwa ena lava vinevinedi sagu aubaina sa *gabaḡabana*, suwala bi dudubala mote ima kadidimani, ee? E sagudi aubaina yai voivoiya? Bena geḡa!

⁸ Yà giugiuwemi, tana kaka ena lava ya laididimani makaiyedi. Bi Tana Taunana Natuna* ena nato laḡannemo, dobumo tauwaisumaḡa kaka ya tavuḡedi bi visa ota ya banavidi.”

Palisi bi takis taulaitupana

⁹ Yesu kota niga lautaulalana i giuwena ba lava mabai a noḡonoḡoti munaḡedi te tedi bena didimani sa voivoiye bi lava ḡesaudi a kitakita waiyovoyovodi.

¹⁰ “Olooloto labu a saḡa a nawa pali vanuwiniemo laupali aubaina, ḡemota ba palisi bi ḡesauna takis taulaitupana.

¹¹ “Palisi tabunemo i moito bi taunaḡa palimo i kasaḡesaḡe munaḡena gado, ‘Maimaituwa yà waiebonem te tagu mote mai lava ḡesaudi: Maibena taudanedanene, gebogebo tauvoiyedi, tauvawaidoḡa bi kota niga takis taulaitupana.

¹² Tagu wiki ḡemota noponemo laḡan labu yà udiudi bi egu waiguyaumo dubu 10 yà voivoiyedi bi dubu wai 10 na ba tam yà vitevitem.’

¹³ “Bi takis taulaitupana laumulimo i moito, tana mote i waikita saḡa malamo, iwana i taunoku, nuwakadanemo i sivudi† bi i laupalina gado, ‘Maimaituwa kwa launuwatoitoiyegu, tagu ba gebogebo lavagu.’”

¹⁴ Yesu i giuwedina gado, “Yà giugiuwemi te Maimaituwa takis taulaitupana ena pali i vaiye te ena gebogebo i noḡoti kamaḡe, i kadidimani bi i nawa ena vanuwemo. Bi palisi ena pali i vaiyena bi mote i vai. Banina tedi mabai taudiḡa sa sivusivu saḡedina ba Maimaituwa kaka ya sivu yovoḡedi bi mabai sa ḡauḡaubo munaḡana ba Maimaituwa kaka ya sivu saḡedi.”

Yesu bi libilibi keikeilikidi

(Met 19:13-15, Mak 10:13-16)

¹⁵ Lava ḡesaudi natunatudi a tavaitedi Yesu lisinemo te maso nimana dabedimo i sivudi bi i kavisuvisudi. Laḡannemo ena tauwaikaiwatana mba kauwina a kitakita ba lava a ḡasiyedi.

¹⁶ Bi geḡa te Yesu libilibi i yogedi bi i giuna gado, “Libilibi ko kita kamaḡedi te sa nato lisigumo, mote komai ḡakedi, banina lava mabai a ḡaubo munaḡa bi Maimaituwa ena waibadamo sa miyamiyana ba mai libilibi.

¹⁷ Giukauwemo yà giugiuwemi, aiyai mote Maimaituwa ena waibada imai anine mai gomana ḡaubona mba tana mote Maimaituwa ena waibadamo ima saḡa.”

Olo to waiguyauna

(Met 19:16-30, Mak 10:17-31)

¹⁸ Diu badana ḡemota Yesu i waitalayena gado, “Tauwailovelove visuvusum, bai yà voiyete yawasana kenakena nonoḡina ya vai?”

¹⁹ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Tam kwa giugiu te tagu visuvusugu bi Maimaituwa taunaḡa giukauwa te visuvusuna.

²⁰ Tam bena waigake kuna sibedi: Mote kuma vawaidoḡa, mote kumai peki, mote kuma danene, tam mote kaiyovu lavana kumai mulinawanawae, tamam bi tinam kwa viviledi.”‡

²¹ Bi olo to giu i waimunena gado, “Tagu maḡaubogumo te niganana mba waigakedi matabudi e kaiwata kauwedi.”

²² Laḡannemo Yesu olo to ena giu i vaivaiye ba i giuwena gado, “Tam yaḡolo te kauwa ḡemota kwa malumaluwabiye. Kwa nawa te em gonogona matabudi kwa kune kamaḡedi, waiyamoyamonidi mane kwa vitedi bi mala ena waiguyau kwa vai. Kaka kwa nato te kwa kaiwatagu.”

²³ Olo to niga giuna i vaivaiye ba i wainuwaboya kauwa, banina tana i waiguyau gulata.

²⁴ Yesu olotona i kita te i wainuwaboya bi i giuna gado, “I bagibagi kauwa te lava waiwaiguyauna Maimaituwa ena waibadamo ya sola saḡa.

²⁵ I pilipili te kamelo siyau bwadanemo ya sola. Mainana kota lava waiguyauna ba i pilipili gulata te Maimaituwa ena waibada noponemo ya sola saḡa.”

²⁶ Tedi mabai a vaivaiyena a giuna gado, “Lava waiwaiguyaudi mote sima yawasana te bena aiyai kaka ya yawasana?”

* 18:8: Tana Taunana Natuna ba Yesu taunaḡa i waiisa munaḡe. † 18:13: Guliki kalinedimo i giu te nuwakadana i bibi banina ba ḡaubo munaḡa. ‡ 18:20: Exod 20:12-16, Deut 5:16-20.

²⁷ Yesu giu i waimunena gado, “Lava lisinemo ba mote ġemoġemotina bi Maimaituwa lisinemo ba ġemoġemotina.”

²⁸ Kamaina bi Pita Yesu i giuwena gado, “Tama ba bai matabudi ke gosedi bi ke kaiwatam.”

²⁹ Bi Yesu i giuwedina gado, “Giukauwa yà giugiuwemi te aiyai bi Maimaituwa ena wabada aubaina ena malagai ee mwanena, ee valevaletina, ee nuvunuvuna, ee magula bi natunatuna i gosedina,

³⁰ ba tana kaka ena lava bi ġonaġona wapewapedi niga dobnemo ya banavidi bi kota yaġolo te yawasana kenakena nonoġinemo ya sola saġa.”

Yesu ena peki i gei giuwe

(Met 20:17-19, Mak 10:32-34)

³¹ Bi Yesu ena tauwaikawatana 12 i nawedi tabudimo bi i giuwedina gado, “Koi beyavaiya! Tada ta nawanawana Yeluslemmo ba ġome kaka wala taugiuwatana Tana Taunana Natuna a gilugilumi watana banidi sa tubuġa.

³² Tana kaka Eteni[§] nimedimo sa sako te sai dibodiboġi, sa lauyovoġe bi sa kanisotawatawa.

³³ Tedi madamo sa kwapu bi sai peki. Bi laġan waifaioninemo kaka ya kenamoito munaġa.”

³⁴ Bi ena tauwaikawatana niga kauwidi i giugiuwedina mote a sibedi, banina giudi banidi tedi lisidimo a kena waidavona, taunana aubaina mote a sibe.

Yesu oloto matapotapotana waigigimanina i waiyawasani

(Met 20:29-34, Mak 10:46-52)

³⁵ Yesu Deliko i vavawaiġelegele ba oloto matapotapotana eta diyanemo i miya bi i waiwaiġigimana.

³⁶ Bi laġannemo lava kumna a vavawaitauli ba i waitalayedina gado, “Niga bai ya tubutubuġa?”

³⁷ Bi tedi a giuwena gado, “Nasalet Yesuna ya nawanawa.”

³⁸ Tana i binauna gado, “Aee Yesu Deivida natuna, kwa launuwatoitoiyegu.”

³⁹ Lava dolidolidi a ġasiye bi a giuwe te ya miya moimoisili. Bi geġa te tana i binau gulatana gado, “Deivida natuna, kwa launuwatoitoiyegu!”

⁴⁰ Kamaina bi Yesu i vamoito bi i giuwedi te oloto matapotapotana sa natome lisinemo. Tana i moito nato diyanemo bi Yesu oloto i waitalayena gado,

⁴¹ “Bai kwa ġoegoena aubaim yà voyie?” Bi oloto Yesu ena giu i waimunena gado, “Bada, yà ġoegoena yài kita munaġa.”

⁴² Bi Yesu i giuwena gado, “Kamaina ku waikita! Em sumaġa i waiyawasanim.”

⁴³ Noi taunana te oloto matana i yana bi i waikita munaġa, Maimaituwa i waiebone, i kasagesaġe bi Yesu i kaiwata. Lava matabudi mabai a kitakitana kota Maimaituwa a kasagesaġe.

19

Yesu bi Sakiyas

¹ Yesu i sola saġa Delikomo bi taunina i nawanawae.

² Bi ġome ba oloto isana Sakiyas tana takis taulaitupana edi bada bi tana ba oloto waiguyauna.

³ Sakiyas i ġoegoena maso Yesu i kita te tana aiyai bi geġa te i watiġe gulata, taunana aubaina mote ġemoġemotina te Yesu ya kita, banina lava kumna i didiga.

⁴ Taunana aubaina i velau doli bi kai damaya* i saġai te Yesu ya kita banina tana mba etanaġa i saġasaġa.

⁵ Laġannemo Yesu mba modomodonomo i tavatava ba i taulageti i kita saġe bi i giuwena gado, “Sakiyas, ku bulili makai, banina tagu niganana em vanuwemo yà miya.”

⁶ Kamaina bi Sakiyas i bulili makai bi manuwavisuna Yesu i giuvai.

⁷ Gome lava matabudi a kitakitana ba a wawaluna gado, “Niga lavana i waila wale, gebogebo lavana ena vanuwemo.”

⁸ Sakiyas i miya moito bi Bada i giuwena gado, “Bada, tagu egu waiguyau nevana lava wainuwatoitoidi yà vitedi. Bi lava mabai takis laitupanemo e kaikaiyovuġedina ba manedi mala 4 yà laipwatapwata bi yà vite munaġedi.”

⁹ Bi Yesu i giuwena gado, “Yawasana niganana niga vanuwinemmo i tava, banina niga lavana tana kota Eiblagam ena tubulelesa.

¹⁰ Tana Taunana Natuna i yovona ba mabai a gwegwegwena ya tavuḡedi bi yai yawasanidi.”

*Mane wapedi 10 lautaulalana
(Met 25:14-30)*

¹¹ Ğome lava yaḡolo a waibeyavaiya bi lautaulalamo i giuwedi. Banina tana kaikana Yelusalemmo nuwana tava bi tedi a wainoḡotana bena Maimaituwa ena waibada noi taunana ya laumagata.

¹² Kamaina bi i giuwedina gado, “Lava laukaina i nawa wali dobumo te waibada ya vai kaka ya tava munaḡa.

¹³ Kamaina bi ena taupaula 10 i giuwedi a tava bi mane i soiye bi i giuwedina gado, ‘Niga manedi ko noyanoyaedina eete ya tava munaḡa.’

¹⁴ Bi geḡa te ena dobu lavedi a daboke bi mulinaḡa tauwainoyanoya a giukamaḡedi mba dobuna babadidi lisidimo bi a giuna gado, “Tama niga olotona mote ka ḡoe te yai ḡalibona bi yai badayemai.’

¹⁵ “Tana a vine te i waigalibona bi i munaḡa tava. Kamaina bi taupaula mabai mane i vitevitedina edi giu i giukamaḡe te sa tava bi mane a voivoiyedina sa kamaḡatidi.

¹⁶ Kamaina bi taupaula dolidolina i tava bi i giuna gado, ‘Bada em mane gemota kuna vitegu bi tagu kota e noyae te wapedi 10 e voiyedi.’

¹⁷ Ğome ḡalibona giu i waimunena gado, ‘Tam taupaula visuvisum, noya ḡaubonemo kunai patutu, taunana aubaina tam kaka taun wapedi 10 kwai badayedi.’

¹⁸ Bi kota taupaula waialabuna i tava te i giuwena gado, ‘Bada, em mane gemota kuna vitegu bi tagu kota e noyae te wapedi 5 e voiyedi.’

¹⁹ Bi ḡalibona giu i waimunena gado, ‘Tam kaka taun wapedi 5 kwai badayedi.’

²⁰ “Ğome kota taupaula ḡesauna i tava te i giuna gado, ‘Bada, em mane ba gala selepinemo e suma te e sako waidavo.

²¹ Tagu e naillem, banina tam lava medimedim, tam mote mwali mabimmo bi geḡa te kwa vai. Bi kota bai mote ku wadi bi geḡa te kwa lauyaba.’

²² “Kamaina bi ena bada giu i waimunena gado, ‘Tam taupaula gebogebom, tam em giu ya vitaledi te ya etalem. Kuna sibe te tagu ba medimedigu. Tagu mwali mote mabigumo bi geḡa te ya vai bi mote ya wadi bi geḡa te ya lauyaba.

²³ Bi bai aubaina egu mane banikemo mote ku sako? Maso bi banikemo ku sako, egu tava munaḡemo maso ba laipwatana e vai.’

²⁴ “Kamaina bi lava ḡome a moimoitona i giuwedina gado, ‘Manena lisinemo ko kaikamaḡe te taupaula aiyai mane 10 i voivoiyena ko vite.’

²⁵ Ğome lava a giu vitena gado, ‘Bada, mba taupaulina kaikana mane 10 i legaudi.’

²⁶ “Bi bada i giuna gado, ‘Ya giugiuwemi te tana aiyai bi lisinemo wapawapa ba sai lautawi bi kota aiyai lisinemo geḡa bi ḡaubona ya kenakenana kaka sa kaikamaḡe.

²⁷ Niganana tedi mabai kagu ḡaviya mote a goeḡoe te yaḡi ḡalibona bi yaḡi badayedi ba ko natomedi matagumo bi ko laipekidi.’ ”

*Yesu Yelusalemmo i solasaḡa
(Met 21:1-11, Mak 11:1-11, Dyn 12:12-19)*

²⁸ Yesu niga lautaulalana i waikovi mulinemo ba i doli nawa Yelusalemmo.

²⁹ Tana oya Oliv diyanemo malagai Betpega bi Beteri i vava waigeleḡeledi ba ena tauwaikaiwatana labu niga mai i giuwedi bi i giukamaḡedi a doli,

³⁰ “Ko nawa malagaimo bi ko sola saḡana ba donki lauewalina waitamina ko kita mote aiyai geluḡe. Ko kuvesi bi ko natome.

³¹ Bi bamoda lava aiyai yai talaemina gado, ‘Bai aubaina ko kuvekuvesi?’ Ba ko giuwena gado, ‘Bada ya ḡoeḡoe.’ ”

³² Tedi mabai i giu kamaḡedi bi a nawanawana ba bai i giugiuwena mainana a banavi.

³³ Tedi donki lauewalina a kuvekuvesi bi taniwagina i waitalayedina gado, ‘Bai aubaina donki ko kuvekuvesi?’

³⁴ Bi tedi ena giu ai munena gado, “Bada ya ḡoeḡoe.”

³⁵ Kamaina bi a natome Yesu lisinemo bi edi kwama a ḡiḡidi te donki dabanemo a yesidi bi Yesu a sagu te i miya saḡa.

³⁶ Laḡannemo i gelu bi i nawanawa ba lava edi kwama etamo a yesidi. ³⁷ Laḡannemo Yelusalem i vava waigeleḡele, Oya Oliv etana i yovo i nawanawanemo i tavatava ba taukaiwatana kumna mayasisidi kalinedi dididiginemo Maimaituwa a kakasaḡesaḡe, banina mataila bi anisove kauwidi matabudi a kitekitedina aubaina.

³⁸ “ḡalibona kakavisuvisuna Bada isanemo ya natonato! Nala dididiga Maimaituwa lisinemo bi nuwauba malamo bi dobumo mododemmo ya kena.”

³⁹ Palisi ġesaudi lava kumna nopodimo Yesu a giuwena gado, “Tauwailovelove, taukaiwatam kwa kaipasinedi te sa miya moimoisili!”

⁴⁰ Yesu giu i waimunena gado, “Ya giugiuwemi, bamoda tedi sa miya moimoisilina ba ġakima binau sai tubu.”

Yesu Yelusalem aubaina i ġaba

⁴¹ Yesu Yelusalem i vavawaigeleġele bi taun i kitakita ba nuwana i toitoi te i ġaba,

⁴² bi i giuna gado, “Bamoda niga laġanna maso bi ko kita ġone maso ba Maimaituwa bi temi modomimo nuwauba i kena, bi geġa te niganana matemimo i kena waidavona.

⁴³ Bi laġan sa natonatonu kaka emi ġaviya emi malagai ganana taulina sa ġuluvi bi sa kenavanagi, sa moito waikwaivivilimi bi sa vatawimi.

⁴⁴ Bi temi natunatumi waitedi sa kativunumi bi sa vapatinimi. Bi emi ġaviya kaka gana ġakimidi sa douwaidabalalidi te ġakima ġemota mote kaka ena gabumo ima kena. Banina Maimaituwa tauwaiyawanimi i giukamaġe bi mote ko kita ġone.”

Yesu Pali vanuwinemo

(Met 21:12-17, Mak 11:15-19, Dyn 2:13-22)

⁴⁵ Kamaina bi Yesu i sola nawa pali vanuwina noponemo bi mabai a waikunekunena i kwavidi a potiyovo.

⁴⁶ Bi i giuwedina gado, “Gilugilumina wadubonemo niga mainana Maimaituwa i giu, ‘Egu vanuwa ba pali vanuwina bi temi kona voiye te i waila taudanedanene edi ani kandavona.’”

⁴⁷ Tana laġan matabuna pali vanuwinemo i waiwailovelove. Bi pilisi edi babada, waiġake tauwailovelovena bi waibabada ġesaudi a ġoeġoena maso ai peki.

⁴⁸ Bi tedi mote gavogavo a banavi te maso edi ġowana a voiye. Banina lava matabudi yaġolo te ena giu vaiyena a ġoeġoe.

20

Yesu ena waibada waitalana

(Met 21:23-27, Mak 11:27-33)

¹ Laġan ġemota Yesu pali vanuwinemo lava i wailovelovedi bi giu visuvisuna i laulauguguyae. Pilisi edi babada, waiġake tauwailovelovena bi waibabada waitedi a tava Yesu lisinemo.

² Bi a giuwena gado, “Kwa giuwemai tam em waibada bamo kuna vai bi niga kauwidi kwa voivoiyedi, ee aiyai waibada i vitem?”

³ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Tagu kota temi yaì talayemi te ko giuwegu.

⁴ Dyon ena laukabulu ba malaga i yovo ee lava lisidiga i nato?”

⁵ Tedi taudiġa ai talapilina gado, “Bamoda ta giuna gado, ‘Maimaituwa lisinaġa.’ Ba tana ya giuna gado, ‘Bi bai aubaina mote Dyon koi sumage.’

⁶ Bi bamoda ta giuna gado, ‘Lava lisidiga.’ Ba lava kumdi sa lau ġakimida. Banina tedi a sibe kauwe te Dyon ba taugiuwatana.”

⁷ Taunana aubaina tedi a giuna gado, “Tama mote ka sibe te bamo i vai.”

⁸ Bi Yesu i giuwedina gado, “Tagu kota mainana mote yaama giuwemi te waibada bamo e vai bi niga kauwidi ya voivoiyedi.”

Taubayau edi lautaulala

(Met 21:33-46, Mak 12:1-12)

⁹ Kamaina bi Yesu lautaulalamo lava i giuwedina gado, “Oloto ġemota wain daibina i wadi, taubayau nimedimo i sako bi tana i nawa dobu ġesaunemo i miyana ba i lofa kauwa.

¹⁰ Vililubu laġanna i tava bi daibi taniwagina taupaula i giukamaġe taubayau lisidimo te maso guleipi a vite. Bi geġa te taubayau, taupaula a kwapu bi a giukamaġe manimakavakavana i munaġa.

¹¹ Kamaina bi daibi taniwagina, taupaula ġesauna i giukamaġe. Bi tana kota a kwapu, a voiye te i waidabauba bi manimakavakavana i giukamaġe i munaġa.

¹² Bi yaġolo te daibi taniwagina taupaula waifaonina i giukamaġe lisidimo, tedi daibi noponemo a kwapu kauwe te nuwakaluna bi a daibi ganataulinemo a pwalage nawe.

¹³ Kamaina bi daibi taniwagina i giuna gado, ‘Niganana bai ya voiye? Natuotigu nuwapougu ya giukamaġena male sa vivile.’

¹⁴ Bi laġannemo taubayau a kitakita ba ai giugiuna gado, ‘Niga taunana ba daibi taniwagina natuna. Ko nato ta laipeki bi gegasina tada ta vai.’

¹⁵ Kamaina bi a pwalage yovoġe daibi ganataulinemo te a laipeki.”

Bi Yesu i giuna gado, “Mba mainana ba daibi taniwagina bai ya voiye taubayau lisidimo?”

¹⁶ Tana kaka ya nato te taubayau yai pekidi bi daibi lava ḡesaudi ya vitedi.”

Laḡannemo lava niga giuna a vaivaiye ba a giuna gado, “Mote mainana ima tubuḡa.”

¹⁷ Yesu lava i kitedi bi i waitalayedina gado, “Gilugiluminemo niga giuna banina ko noḡoti: “Taulaukeli ḡakima a dabodabokena taunana i nuwavitale te ḡakima laukaina.*”

¹⁸ Bi tedi mabai niga ḡakimina dabanemo sa talatalaḡana ba sai doulisilisidi bi kota tana lava dabedimo ya talaḡana ba sa nuwamisimisi.”

Takis waimaiina waitalana

(Met 22:15-22, Mak 12:13-17)

¹⁹ Waigake tauwailovelovena bi pilisi edi babada gavogavo a tavutavuge te noi taunana maso Yesu a pani. Banina a sibe te tedi lautaulalamo i giugiuwedi bi geḡa te lava a nailedi.

²⁰ Tedi tauwaikita kaikaiyovudi a giukamagedi a nawa te Yesu a wainene nawe. Banina tedi a goeḡoena maso bai i vato waigebo bi Loum gabemanina nimanemo a sako te maso i pani.

²¹ Kamaina bi tauwaikita Yesu ai talayena gado, “Tauwailovelove, tama ke sibe te tam giukauwemo kwa wai lovelove. Bi tam mote lava kuma nainailedi bi Maimaituwa ena ḡowana lava aubaidi taunana kwa wailoveloveye.

²² Kwa giuwemai, kamaina te tama Sisa lisinemo takis kai maii ee, geḡa?”

²³ Gome Yesu edi kaiyovu i kita bi i giuwedina gado,

²⁴ “Te manena koi lovegu. Aiyai isana bi aluwina manenemo?”

Tedi ena giu ai munena gado, “Sisa.”

²⁵ Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Bai Sisa aubaina ba kamaina te Sisa ko vite, bi bai Maimaituwa aubaina ba kamaina te Maimaituwa ko vite.”

²⁶ Bi lava matedimo bai i giugiuwedina mote luvana te maso a lauyovoge. Taunana aubaina a soveye bi a miya moimoisili.

Kenamoito waitalana

(Met 22:23-33, Mak 12:18-27)

²⁷ Sadisi sa giugiu te mote kenamoito. Kamaina bi a tava Yesu lisinemo waitala aubaina.

²⁸ Tedi a giuna gado, “Tauwailovelove, Mousis ena waigakemo niga mai i giuwemai: Bamoda oloto waivini i naḡi bi olotona i pekina, ba tasina mba iwapena ya naḡi te yai natuna tuwaḡana aubaina.

²⁹ Mai maso olooloto wapedi 7, tautuwaḡa waivini i naḡi bi mote ai natuna te i peki.

³⁰ Bi oloto wailabuna iwapena i naḡi te olotona kota i peki

³¹ mulinemo, oloto waifaionina iwapena i naḡi te olotona i peki bi kauwina ḡemotina olooloto 7 lisidimo i tubuḡa te mote aiyai iwai natuna te a peki kovi.

³² Bi damonemo waivini i peki.

³³ Mba oloolotodi 7 waivinina a naḡinaḡina, ba kenamoito laḡannemo ba aiyai mwanena?”

³⁴ Bi Yesu i giuwedina gado, “Dobumo naḡi ya kenakena te oloto bi waivini sa naḡi.

³⁵ Bi laḡan ya natonatona tedi mabai waisumegidi pekimo sa kenamoitona ba mote sima naḡi.

³⁶ Tedi maibena aneya bi mote sima peki. Banina tedi ba Maimaituwa natunatuna pekimo a kenamoito.

³⁷ Maimaituwa Mousis lisinemo i kamaḡati kauwe te pekipekidi sa kenamoito. Gilugiluminemo wadubonemo kai tomboyana vavavaninemo i giu te Bada tana, Eiblaḡam, Aisiki bi Deikap edi Maimaituwa.†

³⁸ Tana mote pekipekidi edi Maimaituwa, bi yawayawasanidi edi Maimaituwa. Mabai sumaḡemo a pekipekina ba lisinemo yawayawasanidi.”

³⁹ Kamaina bi waigake tauwailovelovena a giuna gado, “Tauwailovelove, bai kuna giuwena ba giukauwa.”

⁴⁰ Gome tedi a miyamoimoisili, bi mote ai tala munaḡe.

Aiyai Natuna Keliso

(Met 22:41-46, Mak 12:35-37)

⁴¹ Kamaina bi Yesu i waitalayedina gado, “Bainewa te tedi sa giugiu te Keliso ba Deivida natuna?

⁴² Deivida ena Sale bukana noponemo tana niga mainana i giu: Bada egu Bada i giuwena gado, ‘Kataiyagumo kwa miya

⁴³ eete em ḡaviya ya voyedi te kaḡetabam dibunemo kwa vapatinidi maibena anilaukaḡeyasaḡa.‡

* 20:17: Ps 118:22. † 20:37: Exod 3:6. ‡ 20:43: Ps 110:1.

⁴⁴ “Deivida ya giugiu te Bada ba tana ena Bada, bi bainewa te Keliso maso Deivida natuna?”

⁴⁵ Gome lava matabudi a waibeyavaiya bi Yesu ena taukaiwatana i giuwedina gado,

⁴⁶ “Temi waigake tauwailovelovena ko kita kauwedi. Tedi edi gala lofelofedi sa kotedi bi waigemota gabudiga sa moimoito nawa, bi sa goe goena lava vivilemo tedi sai ebonedi, bi kota bolu vanuwidiga ee soimo animiya laukaidimo sa miya.

⁴⁷ Tedi iwape edi solusolugudu sa kaka kavekavedi bi lava matedimo pali lofelofedi sa iyeiyevidi. Tedi kaka kovoḡa dididiga otina sa vai.”

21

Iwape ena puyo

(Mak 12:41-44)

¹ Yesu lava waiguyaudi i kitedi pali vanuwina noponemo edi puyo mane abominemo a sivusivudi.

² Bi kota iwape waiyamoyamonina i kita toya labu i sivudi.

³ Gome Yesu i giuna gado, “Giukauwa ya giugiuwemi te niga iwapena waiyamoyamonina puyo i sakona i dididiga gulatana kaka lava ḡesaudi.

⁴ Niga lavedi waiguyaudi edi mane nananakidi a kenakena bi keikelikidi a sivusivudi. Bi iwape ena waiyamoyamonemo ena mane matabuna i laupuyoye.”

Yesu pali vanuwina laukivigeboḡoyena i giuwata

(Met 24:1,2, Mak 13:1-2)

⁵ Yesu ena tauwaikaiwatana ḡesaudi Pali vanuwina a kita te kulina i visu kauwa taunana aubaina a giugiuwata. Banina mba vanuwina ba ḡakima kulikulidimo a ḡala bi lava puyo kulikulidi a natonatomedina waitedi vanuwa ai siya. Bi Yesu i giuwedina gado,

⁶ “Bai niganana ko kitakitana, laḡanna ya tavana kaka ḡakimidi sa douwaidabalalidi, bi ḡakima gemota mote ena gabumo ima kena.”

Pilipili bi laukivigeboḡo

(Met 24:3-14, Mak 13:3-13)

⁷ Bi tedi ai talayaena gado, “Tauwailovelove, mavisa niga kauwidi sa tubuḡa? Bi mataila bai ka kita bi ka sibe te mba kauwidi ba gotona te sa tubuḡa?”

⁸ Yesu edi giu i waimunena gado, “Koi kita kauwa te mote aiyai ima aiwainawenawemi. Banina lava wapewapedi kaka sa tava bi isagumo sa lauguguyana gado, ‘Tagu taunana Keliso.’ Bi sa giuna gado, ‘Sauga kaikana i tava.’ Ba koma kaiwatedi.

⁹ Laḡannemo pilipili bi waigasiḡasi giudi ko vaiyedina ba koma naila. Niga kauwidi kaka sa gei tubuḡa bi mba laḡanna mote ima tava makai.”

¹⁰ Kamaina bi i giuwedina gado, “Dobu bi dobu kaka sai ḡasiḡasi bi kota ḡalibona falona ḡalibona vaitena kaka sai ḡasiḡasi.

¹¹ Yoyo kaka sa tubuḡa, gomala bi kovoḡa nananakidi mba dobudimo sa tubuḡa bi kota kauwa wainuwa nainailidi bi mataila nananakidi galewemo sa tubuḡa.

¹² Muliga kaka niga kauwidi sa tubuḡana ba tedi sa panimi bi sa lau kivigeboḡoyemi. Tedi bolu vanuwidimo bi biliwelokomo kaka sa sivu nawemi bi kota sa nawemi ḡaligalibona bi gabemani lisidimo banina temi taukaiwatagu.

¹³ Mba ḡome kaka temi emi gavogavo ko vai te giu visuvisuna ko lauguguyaye.

¹⁴ Bi emi noḡota sa didimana bi mote komai nuwaboya te bainewa taumiḡa ko moito galamemi.

¹⁵ Banina tagu kaka nuwauyauya bi giu ya vitemi te emi ḡaviya mote ḡemoḡemotina sima lauyovoḡemi.

¹⁶ Bi temi kaka tametamemi, tinetinemi, valevaletimi, emi dam lavedi bi emi lava sa lauyovoḡemi bi ḡesaumi kaka sai pekimi.

¹⁷ Tagu dabagumo kaka lava matabudi sa dabokemi.

¹⁸ Bi geḡa te kunumimo daba ḡemota mote kaka ima paila.

¹⁹ Bi moitodidimo kaka yawasana ko vai.”

Yesu Yelusalem sa laukivigeboḡoyena i giuwata

(Met 24:15-21, Mak 13:14-19)

²⁰ Laḡannemo kona kita te tauwaigaviya Yelusalem a moito kwaivivilina ba ko sibe te laudousuwasuwa laḡanna i tava.

²¹ Tedi mabai Diudiyamo ba sa naila sa nawa oyamo. Tedi mabai taunimo ba tauni sa potiyovo kamaḡe. Bi tedi mabai dobu diyanemo taumiya ba mote sima sola saḡa taunimo.

²² Banina niga taunana ba ena kovoḡa saugina i tava te wadubonemo bai matabuna a gilugilumina banina ya tubuḡa.

²³ Mba laḡandimo waivini bwagebwagedi bi waivaivaisudi lisidimo ba i gebo gulata. Niga dobnemo wainuwatoi dididiga ya tubuḡa bi Maimaituwa ena medi kaka ya yovona niga lavedi lisidimo.

²⁴ Bi tedi kaka ḡesaumi kepatemo sai pekimi bi ḡesaumi sa pani nawemi dobu ḡesauidimo. Bi eteni kaka Yelusalem sa vagudagudana eete edi laḡan ya nawakamaḡe.

Tana Taunana Natuna ena nato

(Met 24:29-31, Mak 13:24-27)

²⁵ “Matailla kauwidi kaka suwalemo, nawalaimo bi kipolemo sa tubuḡa. Bi dobumo, dobu matabudi kaka sai nuwatoi bi nisa labamidi dagugudimo lava sa naila bi edi noḡota sa kovi.

²⁶ Bi kauwa dididiga ya natonatonana ba dobumo ya tubuḡa bi nailinemo kaka lava sa laugilibubu banina, sawasawa tauwaibadaedi gaḡailisidi matabudi kaka sa gusu bi edi eta sa paledi.

²⁷ Mba sauginemo tedi kaka Tana Taunana Natuna, maḡailisina bi namala dididiga vaitena yadaḡa ya yovoyovona sa kita.*

²⁸ Laḡannemo niga kauwidi sa tubutubuḡa ba ko moito bi yasisimo ko lausanadada banina tauwaiyawasanimi nuwana tava.”

Damaya kaina enai love love ko kita

(Met 24:32-35, Mak 13:28-31)

²⁹ Yesu niga lautaulalanemo i giuwedina gado, “Damaya kaina bi kai matabudi ko kitedi.

³⁰ Laḡannemo sa nimanimagala ba temi ko kita bi ko sibe otiḡe te bodubodu laḡannina ya tavatava.

³¹ Mba mainana kauwidi ko kitedi sa tubutubuḡa, ba ko sibe otiḡe te Maimaituwa ena waibada ba nuwana tava.

³² Ya giugiu kauwemi te niga kintimi mote kaka koma peki eete niga kauwidi matabudi sa tubuḡa.

³³ Mala bi dobu sa launeḡaneḡa bi tagu giugu mote kaka ima launeḡaneḡa.

³⁴ Koi kita kauwa te soi laḡanidimo tegobu'uwa bi dobu kauwidi mote nopomi simai wanavudi. Bi mba laḡanna mote imai tagugumi maibena kwalo.

³⁵ Banina niga kauwina dobumo kaka lava matabudi lisidimo ya tubuḡa.

³⁶ Koi kita kauwa bi ko laupali gulata te niga kauwidi sa tubuḡana bi ko vola kamaḡedi. Bi Tana Taunana Natuna ena nato munaḡemo ba luvana temi matanemo ko moito.”

³⁷ Laḡan onena Yesu pali vanuwinemo i waiwailove love, bi aubiga onena i nawa Oliv oyana dabanemo bi i miyamiya te laḡan i sakosako.

³⁸ Bi olaolala kageka lava a kena moito bi a nawanawa pali vanuwinemo Yesu au wai beyavaiyenemo.

22

Yesu kana Pota a yesi

¹ Buledi mote muu'a vaitena Soina sa wai isana Vawaitauli saugina i tava.

² Pilisi edi babada bi waiḡake tauwailove love tedi kandavonaḡa gavogavo a tavutavu, te Yesu maso ai peki. Bi geḡa te lava a nailedi.

Diudas i waianina te Yesu ya sakoyovoḡe

³ Tedi 12 nopodimo Seitan Diudas sa wai isana Iskaliyot, i sunei.

⁴ ḡome te Diudas i nawa, Pilisi edi babada bi pali vanuwina tauyavena vaitedi ai ogatala te eta ya voiye te Yesu sa kaididi.

⁵ Tedi nuwedi i visu bi ai anina te mane sa vite.

⁶ Kamaina bi Diudas i waianina bi eta ya voiye te Yesu babada nimedimo ya sako te lava mote sima sibe.

Yesu i vononoḡa te Vawaitauli Soina ya kani

(Met 26:17-25, Mak 14:12-21, Dyn 13:21-30)

⁷ Kamaina bi Buledi-Mote muu'a vaitena Soina laḡanina i tava, bi ḡome Vawaitauli sewasewana sipu lau ewalidi ai pekidi.

⁸ Yesu, Pita bi Diyon i giuwedina gado, “Ko nawa bi Vawaitauli kanina aubaida ko kanonoḡi te ta kani.”

⁹ Tedi ai talayena gado, “Bamo ḡome kuna ḡoeḡoena kani kaka nonoḡi?”

* 21:27: Dan 7:13.

¹⁰ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Ko nawa bi laḡannemo malagaimo ko solasaḡa ba oloto gauba dugina ya avaavalina ya banavimi. Tana ko kaiwata te bamo vanuwimemo ya valavalagetana ḡome ko valageta.

¹¹ Bi vanuwa taniwagina ko giuwena gado, “Tauwailovelove niga mainana i giu, tauliso edi nakanaka bamo te ḡome egu tauwaikaiwatana vaitedi Vawaitauli Soina ka kani?”

¹² Tana kaka vanuwina dabanemo nakanaka didiga kaka nonoḡina yai lovemi te ḡome bai matabuna ko kanonoḡi.”

¹³ Tedi a nawa bi Yesu mwali matabudi i giugiuwedina mainana a banavidi. Kamaina bi Vawaitauli kanina a kanonoḡi.

Kaniḡemota

(Met 26:26-30, Mak 14:22-26)

¹⁴ Kamaina bi sauga kauwa i tava te ḡome Yesu bi giugiuwemote teibolo a miya kwaivivili.

¹⁵ Tana i giuwedina gado, “Tagu e ḡoye kauwemi te vaitemi Vawaitauli kanina ta kani kaka muliḡa yài nuwatoi.

¹⁶ Banina yà giugiuwemi te niga kanina mote yàma kani munaḡe, eete Maimaituwa ena waibadamo niga soina banina ya laumaḡata.”

¹⁷ Gome Yesu wain leduna i vai, Maimaituwa i wai ebone bi i giuwedina gado, “Niga ko vai bi emi lava vaitedi ko tego soye.

¹⁸ Banina yà giugiuwemi te niganana tagu niga wainana mote yàma tego munaḡe eete Maimaituwa ena waibada ya tava.”

¹⁹ Kamaina bi buledi i vai, Maimaituwa i wai ebone, i kivi, te i vitedi bi i giuna gado, “Niga ba tubuḡigu temi aubaimi i vitemi, niga kauwina ko voiye nonoḡe ani noḡotiwatagu.”

²⁰ Kauwina ḡemotimemo, kani mulinemo tana ledu i vai bi i giuna gado, “Niga ba kwasinigu leduna Maimaituwa ena wainana valivaliuna matailina ya nuwaḡinina temi aubaimi.

²¹ Temi ko sibe te ḡemota tausakoyovoḡegu ba tagu tana vaitena teibolomo.

²² Maimaituwa ena wai anina luvanemo kaka Tana Taunana Natuna ya peki, bi i gebo kauwa te lava aiyai ya sakoyovoḡegu!”

²³ Tedi taudiḡa aitala vivila te aiyai niga kauwina ya voiye.

Saḡa gulata waikagiuna

²⁴ Bi ena tauwaikaiwatana taudiḡa nopodimo waikagiuna te aiyai i saḡa gulata.

²⁵ Bi Yesu i giuwedina gado, “Eteni edi ḡalibona ba edi lava lisidimo sa waibada teyala, bi kota isedi aubaidi sa waibada bi sa giugiu te bona kage lavedi sa sagusagudi.

²⁶ Ḣeḡa, temi mote mai koma voiye, tana aiyai saḡa gulata i ḡoena ba ya ḡaubomunaḡa. Bi taulauletadoli maso ba mai taupaula.

²⁷ Bamo taunana i tausaga, teibolomo ya miya ya kanikanina ee ya waitaupaulana? Tedi lisidimo ba lava teibolomo ya miya bi ya kanikanina. Bi tagu ba mote mainana, tagu ba taupaula.

²⁸ Temi egu pilipili matabudimo kona miya sagusagugu.

²⁹ Tagu Tamagu waibada i viteguna, kota mainana temi waibada yà vitevitemi.

³⁰ Taunana aubaina temi kaka egu waibadamo teibolomo ko kani bi ko tego. Bi temi kaka ḡalibona ena animiyaḡa ko miya bi Islaelmo dam 12 koi badayedi.”

Yesu Pita ena valele i giuwata

(Met 26:31-35, Mak 14:27-31, Dyn 13:36-38)

³¹ Yesu i giuna gado, “Saimon, kwai beyavaiya kauwa! Seitan kaikana ai anine te matabumi yai laulubumi, ya daili te visuvisuna bi gebogebona maibena taubayau witi ya vunegi te banina tabuna bi venina tabuna.

³² Saimon, tagu aubaim e laupali te mote em sumaḡa ima kuluva, bi laḡannemo kwa nuwavitalana kaka valevaletim kwa laibagidi.”

³³ Kamaina bi Pita giu i waimunena gado, “Bada, tagu ḡemoḡemotigu ta nawa biliwelokomo te vaitem ta peki.”

³⁴ Yesu, Pita ena giu i waimunena gado, “Yà giugiuwem te mateya dudubalemo muliḡa kaka kamkam ya ḡabana ba tam mala faiona kwa valele te mote ku sibegu.”

Solusolugudu, tana bi kwatikwati

³⁵ Kamaina bi Yesu i witalayedina gado, “Laḡannemo solusolugudu, tana bi kaḡesuma kona gosedi bi e giukamaḡemi kona nawana. Ba mwali bai kona maluwabiye?” Tedi a giuna gado, “Ḣeḡa, mote bai.”

³⁶ Bi Yesu i giuwedina gado, “Bamoda niganana wai manemi bi wai tanemi ba ko legaudi, bi aiyai lisimmo mote kwatikwati ba kwama kwa kune kamaḡe te kwatikwati kwa gimeli.

³⁷ Tagu yà giugiuwemi te gilugilumina wadubonemo niga mainana i giu, “Tana sa voiyena maibena taudanedanene, Banina bai matabuna a gilugilumi watana ba kauwina lisigumo ya tubuḡa.”

³⁸ Bi ena tauwaikawatana a giuwena gado, “Bada, kwatikwati labu niga.” Tana edi giu i waimunena gado, “Mba giuna avena.”

Yesu Oliv Oyana Dabanemo i laupali

(Met 26:36-46, Mak 14:32-42)

³⁹ Yesu malagai dididiga i gose bi i nawa Oliv oyanemo laḡan matabuna i voioiyena mainana. Bi ena tauwaikawatana a kaiwata.

⁴⁰ Laḡannemo mba gabunemo a tavatava ba i giuwedina gado, “Ko laupali te mote laulubumo koma kuluva.”

⁴¹ Tana i gosedi bi i nawana ba manekina mai ḡakima sa pwalage bi ya talatalaḡana mainana, ḡome tuwapekana i waitupagwaliḡedi bi i laupalina gado,

⁴² “Aee, Tamagu bamoda em ḡowana te niga wainuwatoina leduna lisigumo kwa kai kamaḡe. Bi geḡa te tagu mote egu ḡowana bi tam em ḡowana ya tubuḡa.”

⁴³ Gome te Aneya malaḡa i yovo lisinemo i laumaḡata bi ḡailisi i vite.

⁴⁴ Tana yavi bi nuwaboya nopona i waiwanavu taunana aubaina i laupali gulata, bi yokuyokuna i tositosi yovona doḡamo maibena kwasina.

⁴⁵ Tana pali mulinemo i moito bi i munaḡa ena tauwaikawatana lisidimo, bi i kitedi te a kena nuwayavuḡa, banina tedi ai nuwaboya gulata.

⁴⁶ Yesu i giuwedina gado, “Bai aubaina ko kenakena? Ko moito bi ko laupali te mote laulubumo koma kuluva.”

Yesu a pani

(Met 26:47-56, Mak 14:43-50, Dyn 18:3-11)

⁴⁷ Yesu yaḡolo i giugiu bi ena tauwaikawatana 12 nopodimo ḡemota isana Diudas, tana lava kumna i lauetadoliyedi te a tava Yesu lisinemo. Kamaina bi tana i nawa ota Yesu wai suluvena aubaina.

⁴⁸ Bi Yesu Diudas i waitalayena gado, “Tam waisuluvemo Tana Taunana Natuna kwa sakosakoyovoḡe, ee?”

⁴⁹ Laḡannemo Yesu ena tauwaikawatana a kita te bai ya tubuḡa, aubaina te ai talayena gado, “Bada, tama ḡemoḡemotina ema kwatikwati kai gulidi, ee?”

⁵⁰ Bi edi tau ḡemota kwatikwati i waiguli, te pilisi saḡasaḡa guletina ena taupaula kataiyana yawaninemo beyana i tadi kamaḡe.

⁵¹ Kamaina bi Yesu i giuna gado, “Kauwina ko kaisako!” Tana oloto beyana i taukoni te i waiyawasani.

⁵² Bi pilisi edi babada, pali vanuwina tauyavena edi babada bi waibabada, ḡome a tava Yesu aubaina. Bi tana i giuwedina gado, “Tagu gode taudanedanene te makwatikwatimi bi mada vitedi kona tava?”

⁵³ Tagu laḡan matabuna temi vaitemi pali vanuwinemo bi mote ko panigu. Bi niga ba boimatuwa ena sauga kauwa i tava te ena ḡailisi yai badayemi.

Pita Yesu i valeleye

(Met 26:57-58, Mak 14:53-54, Dyn 18:12-18)

⁵⁴ Tedi Yesu a pani bi a nawena pilisi saḡasaḡa guletina ena vanuwemo. Bi Pita manemanekemo bi Yesu i vavawata nawe.

⁵⁵ Bi lava vanuwa didiyaunemo kai a muka bi a miya kwaivivili bi Pita i nato te vaitena a miya.

⁵⁶ Gome taupaula waivinina kai yananemo Pita i kita ḡone. Kamaina bi i kitadidi bi i giuna gado, “Niga olotona ba Yesu vaitena.”

⁵⁷ Bi Pita i valelena gado, “Mm, waivini, mba olotona kwa giugiuwena tagu mote ya sibe.”

⁵⁸ Gome a tau miya bi lava ḡesauna Pita i kita ḡone bi i giuwena gado, “Tam kota edi tau ḡemota.” Bi Pita ena giu i waimunena gado, “Oloto, mba mote tagu!”

⁵⁹ Mba giuna waumina i nawa kamaḡe mulinemo, kota oloto ḡesauna i giuna gado, “Mba giukauwa, mote ima valele tana Yesu vaitena a nawanawa, banina tana Galili lavana.”

⁶⁰ Pita giu i waimunena gado, “Oloto, tagu mote yà sibe te tam bai kwa giugiuwe.” Tana yaḡolo i gagagali bi kankam i ḡaba.

⁶¹ Ğome Bada i tauvitale bi Pita i kitakitanawe ba Pita Bada ena giu i noĝotidi. “Muliĝa kaka kamkam ya ĝabana ba tam mala faiona kwa valele te mote ku sibegu.”

⁶² Kamaina bi Pita i potiyovo i nawa bi i ĝaba te i ĝaba nusanusa.

Yesu ainamaĝe bi a kwapu
(Met 26:67-68, Mak 14:65)

⁶³ Bi tauyava mabai Yesu a labelabena ai namaĝe bi a kwapu.

⁶⁴ Tedi matana a suma bi ai talayena gado, “Te ku giuwemai, aiyai i kwapum?”

⁶⁵ Bi tana kauwa wapewapedimo ai wavu.

Paelat bi Alodi matedimo Yesu ai moito
(Met 26:59-66, Mak 14:55-64, Dyn 18:19-24)

⁶⁶ Laĝan i sako bi Pilisi edi babada bi waigake tauwailovelovena a tava ai ĝemotidi bi Yesu ai doli nawe bolu babadidi matedimo ai moito.

⁶⁷ Tedi ai talayena gado, “Bamoda tam Keliso te kwa giuwemai?” Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Bamo te ya giuwemina ba mote kaka komai sumaĝegu.

⁶⁸ Bamoda yaì talayemina, ba mote ĝemoĝemotimi te egu giu koi mune.

⁶⁹ Niganana bi noi i nawana, Tana Taunana Natuna kaka Maimaituwa ĝaigailsina kataiyanemo ya miya.”

⁷⁰ Tedi matabudi ai talayena gado, “Tam taunana Maimaituwa Natuna, ee?”

Bi edi giu i waimunena gado, “Giukauwa, ko giugiuna mainana.”

⁷¹ Kamaina bi a giuna gado, “Tama mote giu wapewapedi kama ĝoegoedi. Tada kaikana beyademo te vaiye.”

23

Yesu Paelat matanemo i etala
(Met 27:1,2, Mak 15:1-5, Dyn 18:28-38)

¹ Kamaina bi bolu babadidi matabudi Yesu ai doli nawe Paelat lisinemo.

² Ğome tedi ai wavuna gado, “Niga lavana ke banavi te lava ya aiawaieta doliyedi, bi ya giugiuwedi te takisi mote simai maii Loum Gabemanina lisinemo. Bi tana taunaĝa ya giugiu munaĝe te tana Galibona Vinevine kamaĝena.”

³ Ğome Paelat Yesu i waitalayena gado, “Tam Diu edi ĝalibona, ee?” Bi Yesu ena giu i waimunena gado, “Emaso, kuna giugiuna mainana.”

⁴ Kamaina bi Paelat, pilisi edi babada bi lava kumdi i giuwedina gado, “Niga lavana lisinemo mote bai gebona e banavi.”

⁵ Bi tedi a lauyaviyavina gado, “Niga lavana ena wailovelovemo waigasiĝasi ya wai tubudi Diudiya dobuna matabuna noponemo. Tana Galilimo i waitubu bi niganana Yelusalemmo i tavaite.”

⁶ Laĝannemo paelat i vaivaiyedi ba i waitalayedina gado, “Mba Galili lavana ee?”

⁷ Ğome paelat i vaiye te Yesu ba Alodi ena waibada gabulinemo i noyanoya ba tana i giukamaĝe Alodi lisinemo. Mba sauginemo kota Alodi ĝome Yelusalemmo.

⁸ Laĝannemo Alodi Yesu i kitakita ba nuwana i visu gulata, banina giunaĝa i vaivaiye bi laĝan i wapa i ĝoegoena maso i kita. Ğome i ĝoegoena maso Yesu anisove kauwidi i voyiedi bi i kitedi.

⁹ Alodi giu wapewapedimo Yesu i waitalavitavitale bi tana mote bai i giu lubuĝe.

¹⁰ Pilisi edi babada bi waigake tauwailovelovedi a moito bi Yesu ai wavudidi.

¹¹ Alodi ena tauwaiĝaviya waitedi Yesu ai namaĝe bi ai gwaigwaiye. Tana gala molemolena ai kote bi a giukamaĝe i munaĝa paelat lisinemo.

¹² Alodi bi Paelat wala a waimiyatauli bi mba laĝannemo tedi aita munaĝa.

Yesu a kovogi te i peki
(Met 27:15-26, Mak 15:6-15, Dyn 18:39–19:16)

¹³ Paelat, Pilisi edi babada, bolu babadidi bi lava i giuwedi te a tava ai ĝemotidi,

¹⁴ bi i giuwedina gado, “Temi niga lavana kona natome lisigumo bi kona giu te lava ya voyiedi bi sa waigasiĝasi. Niganana matemimo ei talavitavitale te emi waiwavu banina geĝa.

¹⁵ Bi kota Alodi mote bai gebogebona i banavi, taunana aubaina i giukamaĝe munaĝe lisidemo. Niga lavana mote bai i voyie waigebo te ya peki.

¹⁶⁻¹⁷ Taunana aubaina ya kwapu bi ya giukamaĝe ya nawa.*

* **23:16-17:** Gilugilumina wadubonemo lova 17 i giuna gado, “Vawaitaui soina laĝannidimo ba paelat biliwelokomo taumiya ĝemota i kaikaikamaĝe lava aubaidi.”

¹⁸ Lava kumna a binauna gado, “Mba lavana kwai peki! Bi aubaimai Balabas kwa kaikamaḡe!”

¹⁹ (Balabas ba waigasiḡasi bi waipeki i voivoiyedina dabedimo biliwelokomo a sako nawe.)

²⁰ Paelat lava i waitala munaḡedina, banina ba tana i ḡoḡoena maso Yesu i kaikamaḡe i nawa.

²¹ Tedi yaḡolo a binabinauna gado, “Ko tupalatu, ko tupalatu!”

²² Paelat giu i waifaionina gado, “Bai gebona i voiye? Tagu lisinemo mote bai gebona e banavi te yaḡi peki. Taunana aubaina sa kwapu bi sa kaikamaḡe te ya nawa.”

²³ Tedi yaḡolo te kalinedi dididiginemo a binabinau te Yesu sa tupalatu. Tedi edi binaumo paelat nuwana ai lausolu.

²⁴ Kamaina bi Paelat lava edi ḡowana i voiye.

²⁵ Bi Balabas wai ḡasiḡasi bi wai peki i voivoiyedina aubaina biliwelokomo a sako nawe miyamiya. Bi lava edi ḡowana aubaina te paelat ai baḡa te Balabas ya kamaḡe ya nawa. Bi Yesu i vitedi te edi ḡowana sa voiye.

Yesu a tupalatu

(Met 27:32-44, Mak 15:21-32, Dyn 19:17-27)

²⁶ Sauginemo ḡaviḡaviyidi Yesu a waidoli nawe ba oloto isana Saimon tana Sailin lavana, i solasolasaga malagai dididiginemo bi a banavi. Kamaina bi a egeli, kolosi ai avali bi Yesu i kaiwata.

²⁷ Lava kumna a kaiwata bi nopodimo ba waiwaivini vaitedi, tedi a ḡabeḡabe bi a nusanusa.

²⁸ Ḡome Yesu i tauvitale bi i giuwedina gado, “Yelusalem waivinimi, koma ḡabegu, temi ko ḡaba munaḡemi bi kota natunatumi aubaidi ko ḡaba.

²⁹ Koi beyavaiya, laḡan ya natonatona kaka lava sa giuna gado, ‘Waiwaivini aiaipoidi wainatuna geḡedi bi bamo mote ai susu lubu ba sai nuwawisu.’

³⁰ Mba laḡannemo kaka lava oya sa giuwedina gado, ‘Ko dobo tawimai!’ Bi dabatuwa sa giuwedina gado, ‘Ko ḡuluvi tawimai.’

³¹ Bamoda kai gidevinemo bi lava niga kauwidi sa voivoiyedi, bi i pokina ba bai kaka ya tubuḡa?”

³² Taudanene labu Yesu vaitena a nawedi tupalatudidi aubaina.

³³ Laḡannemo tedi dobu a wai isana kunukoukou gabunemo a tavatava, ba ḡome Yesu bi taudanene labu vaitedi a tupalatudidi, ḡemota kataianemo bi ḡemota ḡeniyenemo.

³⁴ Yesu i giuna gado, “Tamagu, edi gebogebo kwa noḡoti kamaḡedi! Tedi mote a sibe te bai sa voivoiye.” Bi tedi koitilimo ena gala a dailidi.

³⁵ Ḡome lava kumna a moito a kitakita bi Diu babadidi a waidiboḡi, ai gwaiye bi a giuna gado, “Tana lava ḡesaudi i waiyawasanidi bi bamoda tana Keliso, Maimaituwa i Vinevinena ba taunaḡa yai yawasani munaḡe!”

³⁶ Bi ḡaviḡaviyidi waidiboḡemo a saḡa bi wain wailuluna a vite,

³⁷ bi a giuwena gado, “Bamoda tam Diu edi ḡalibona ba kwai yawasani munaḡem!”

³⁸ Kununa kavalinemo kai selipapinemo a gilumana gado, “Niga ba Diu edi Ḡalibona.”

³⁹ Bi taudanene ḡemota i dawedawena waidiboḡemo i giuna gado, “Tam bena Keliso? Ku waiyawasanim bi kwai yawasanimai!”

⁴⁰ Bi geḡa te taudanene ḡesauna ena tau i kaipasina gado, “Tam mote Maimaituwa ku naile? Tam kwa pekina mai tana ya peki.

⁴¹ Tada giukauwa te eda kauwa gebogebodi dabedimo kovoḡa ta vaivai bi niga lavana mote bai gebona i voiye.”

⁴² Kamaina bi i giuna gado, “Yesu, laḡannemo waibada kuna vaina ba kwa noḡotigu!”

⁴³ Yesu lavana ena giu i waimunena gado, “Giukauwemo ya giugiuwem, te niganana ba tam bi tagu Paladaisimo.”

Yesu ena peki

(Met 27:45-56, Mak 15:33-41, Dyn 19:28-30)

⁴⁴ Suwala 12 koloki balanemo bi dobu matabuna waidudubala i waitubuna eete 3 koloki i vai.

⁴⁵ Bi suwala lalani i kaisako bi pali vanuwinemo guduboyo i dawedawena i nuwatili labu.

⁴⁶ Yesu kalinana dididiginemo i ḡaba saḡana gado, “Tamagu, nimammo Aluwigu ya sakosako.” Laḡannemo giu i waiwaikovi ba yawasina i tauvunu.

⁴⁷ Ḡome tauwaiḡaviya 100 edi bada bai i tubutubuḡana i kitakita ba Maimaituwa i kasagesage bi i giuna gado, “Giukauwa te niga lava didimanina.”

⁴⁸ Laḡannemo lava matabudi a kita te Yesu bainewa a tupalatu ba tedi manuwapou yavidi bi manuwaboyedi a munaḡa edi malagaimo.

⁴⁹ Lava matabudi Yesu tausibena bi waivini Galilimo bi a kaikaiwata nawena manekemo a moito bi niga kauwidi a kitekitedi.

Yesu a dobo

(Met 27:57-61, Mak 15:42-47, Dyn 19:38-42)

⁵⁰⁻⁵¹ Mba ḡome ba oloto isana Diyosep tana Alimatiya lavana bi Alimatiya taunina ba Diudiya noponemo. Tana ba lava visuisuna bi didimanina bi Maimaituwa ena waibada ya natonatona i labelabe. Avena te tana bolu badana ḡemota bi ena lava edi ogatala bi edi kauwa mote i waianinedi.

⁵² Tana i nawa paelat lisinemo bi Yesu taubeuna i waibaḡaye.

⁵³ Kamaina bi Yesu taubeuna i talui yovoḡe bi gala potipotinemo i suma. Kaka bi i avali nawe tauyewa valivaliuna, po'a doudou wainononemo i sako nawe.

⁵⁴ Mba aubiganemo vononoḡa suwelina i kovikovi, bi Waiyawasi Laḡanna yai tubu.

⁵⁵ Waiwaivini Galilimo Yesu a kaikaiwatana Diyosep a kaiwata nawe tauyewamo bi bainewa Yesu taubeuna i sakosakona a kita.

⁵⁶ Kamaina bi a munaḡa edi malagaimo te bona bi masi panepanedi a kanonoḡidi, bi Waiḡake ena luvamo aubaina te Waiyawasi Laḡannemo ai yawasi.

24

Kenamoito

(Met 28:1-10, Mak 16:1-8, Dyn 20:1-10)

¹ Sande olaolalemo kaikana waiwaivini bona panepanedi a kaka nonoḡidina a legaudi bi a nawa tauyewamo.

² Gome tedi ḡakima ḡimaḡima kamaḡena tauyewa mataetinemo a kita,

³ kamaina bi tedi tauyewamo a sola nawa bi Bada Yesu tubuḡina mote a banavi.

⁴ Gome a moito bi kauwina a wainuwanoḡonoḡotae ba i waimaḡemoti te olooloto labu edi gala waimatakanikanidi diyedimo a moito kamaḡedi.

⁵ Mba waivinidi a naila gulata bi a laudulu yovo doḡamo. Kamaina bi oloolotodi a giuwedina gado, "Bai aubaina tana miyamiyana pekipekidi edi gabumo ko tavutavuḡe?"

⁶ Tana mote niga ḡome, tana kaikana Maimaituwa i kakenamoito. Laḡannemo temi Galilimo bi tana bai i giugiuwemina ko noḡotidi:

⁷ "Maimaituwa ya ḡoeḡoe te Tana Taunana Natuna kaka geboḡebo lavedi nimedimo sa sako, te sa tupalatu bi laḡan waifaioninemo ya kakenamoito munaḡe." "

⁸ Gome ba waivinidi Yesu ena giu a noḡotidi,

⁹ laḡannemo tauyewamo a tava munaḡa ba tedi niga kauwidi matabudi ena tauwaikawaiwatana 11 bi lava ḡesaudi a giuwedi.

¹⁰ Mba waivinidi ba Meli Magdalin, Diyowena, Diyemesi tinana Meli bi waivini ḡesaudi vaitedi, niga kauwidi giugiukamaḡedi a giuwedi.

¹¹ Bi tedi niga waivinidi mote ai sumaḡedi, banina edi giu vaiyedi lisidimo ba banidi geḡa.

¹² Gome Pita i miyamoito bi i velau ota te tauyewamo i tava bi i launevali te gala taudiḡa i kitedi a kenakena. Tana i munaḡa, bi bai i tubutubuḡana i wainuwanoḡonoḡotae.

Emasi Etanemo

(Mak 16:12,13)

¹³ Mba laḡanna ḡemotinemo Yesu ena tauwaikawaiwatana labu a nawanawa Emasi malagainemo, bi Yelusalem te Emasi ena maneka ba 11 kilomita.*

¹⁴ Tedi a nawanawa bi kauwa matabudi nove a tubutubuḡana a waigiugiuwedi.

¹⁵ Tedi mba nawanemo bai i tubutubuḡana a giuwedi bi a waitalapiiyedi, ba Yesu i moito nato te vaitena a nawa,

¹⁶ bi i voyie munaḡe te mote a kita ḡone.

¹⁷ Kamaina bi Yesu i waitalayedina gado, "Temi ko nawanawa bi bai ko waitalapiiyedi?" Tedi manuwaboyedi a moito moimoisili.

¹⁸ Gesauna isana Kliyopas Yesu i waitalayena gado, "Tam tautavatava te Yelusalemmo kauwa a tubutubuḡana niga laḡandimo mote ku sibedi?"

¹⁹ Bi Yesu i waitalayedina gado, "Bai kauwidi?" Bi ena giu ai munena gado, "Bi Nasalet Yesuna lisinemo kauwa a tubutubuḡana. Niga lavana ba taugiuwatana, ena giu bi ena kauwa ba ai poya gulata Maimaituwa bi lava matedimo.

* **24:13:** 11 Kilomita ba maneka ena lofa augunai Mainawa te Dogula

²⁰ Pilisi edi babada bi tama ema babada tana a vai te ḡaviḡaviyidi nimedimo a sako bi a tupalatu te i peki.

²¹ Bi tama ke noḡoti te Tana Taunana i tava te Israel ya kuvesidi, bi niga kauwidi a tubuḡana ba laḡan faiona a kovi.

²² Waivini ḡesaudi vaitedi miyamiyamai kaikana olaolalemo a nawa tauyewamo, bi edi giumo ke sove,

²³ te Yesu taubeuna mote a banavi. Tedi a munaḡa tava bi a giu te wailovemo aneya a kitedi, bi aneyidi waivini a giuwedi te Yesu ba i yawasana munaḡa.

²⁴ Ḡome ema lava ḡesaudi a velau a nawa tauyewamo bi a kita kauwe te waivinidi bai a giugiuwena ba giukauwa te Yesu mote a banavi.”

²⁵ Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Temi kemi opa, bi nopomi a ḡaiḡai te taugiuwatana bai matabudi a giugiuwedina mote koi sumaḡedi.

²⁶ Temi kona sibe ee geḡa te Keliso niga kauwidi yai nuwatoiyei kaka ena namalemo ya saḡa?”

²⁷ Bi Yesu giu Mosis bi taugiuwatana matabudi lisidimo i waitubu te edi bukamo tana a gilugilumiwatana giuna i tanesi kauwe tedi lisidimo.

²⁸ Bi tedi Emasi malagaina diyanemo a tavatava ba Yesu i vamakamakai te bena kage ya vawaitulidi,

²⁹ bi geḡa te tedi ai baḡa vavasageḡa gado, “Vaitemai ta kena, kaikana dobu ya waidudubala.” Kamaina bi i sola nawa vanuwemo te vaitena a miya.

³⁰ Laḡannemo Yesu olooloto labu vaitedi teibolo a miya kwaivivili, tana buledi i vai Tamana i waiebone, i kivi bi i vitedi.

³¹ Ḡome tedi matedi i yana bi laḡannemo a kitakita ḡone ba matedimo tana i yaufa.

³² Tedi ai tala vivilana gado, “Sauginemo etamo lisidemo gilugilumina i giugiuwedana ba nopoda i kalakalatina maibena kai.”

³³ Tedi noi taunana te a miyamoito bi a munaḡa Yelusalem. Ḡome ena tauwaikawaiwatana 11 bi edi lava ḡesaudi vaitedi ai ḡemotidi a miyamiya bi labudi a tava,

³⁴ bi tedi giuna a vaiyena gado, “Giukauwa te Bada i kenamoito munaḡa bi Saimon lisinemo i laumaḡata.”

³⁵ Tedi labuidi etamo bai i tubutubuḡana bi bainewa Yesu buledi i kivi bi a kitakita ḡonena taunana edi lava a giuvitedi.

Yesu ena tauwaikawaiwatana lisidimo i laumaḡata

(Met 28:16-20, Mak 16:14-18, Dyn 20:19-23, Giu 1:6-8)

³⁶ Tedi yaḡolo niga kauwina a giugiuwedi ba Yesu tana otina poudimo i laumaḡata bi i giuwedina gado, “Manuwaubemi.”

³⁷ Tedi gome a naila bi ai noḡota bena alualuwa a kitakita.

³⁸ Bi Yesu i giuwedina gado, “Bai aubaina ko nainaila bi ko nuwanuwalaḡalaḡa?”

³⁹ Nimagu bi kagegu ko kitedi bi ko taukonigu kaka ko sibegu. Banina alualuwa mote wavisigonina bi waisiligeḡa bi tagu ba waitubuḡigu.”

⁴⁰ Laḡannemo giu i waiwaikovi ba nimana bi kaḡena i wailovedi.

⁴¹ Tedi sove bi yasisi i waiwanavudi bi yaḡolo te mote ai sumaḡe, taunana aubaina i waitalayedinna gado, “Lisimimo kani ee geḡa?”

⁴² Tedi iyana bukabukana a vite,

⁴³ tana i vai te matedimo i kani.

⁴⁴ Bi i giuwedina gado, “Wala vaitegu te miyamiyana ba niga mainana e giuwemi. Mosis ena waigake, taugiuwatana bi Deivida ena Sale bukedi matabudi tagu a gilugilumi wataguna ba niganana kaka banidi sa tubuḡa.”

⁴⁵ Ḡome kaka Yesu i voiyedi te nopodi a nuwakamaḡa bi gilugilumina a sibe.

⁴⁶ Yesu i giuwedina gado, “Gilugiluminemo ba niga mainana a gilumi: Keliso kaka yai nuwatoi bi laḡan waifaioninemo pekimo ya kenamoito munaḡa,

⁴⁷ bi temi isanemo laukuvasa bi gebogebo noḡoti kamaḡedi ko lauguguyae. Yelusalemno koi tubu bi ko nawa dobu matabuna isuna te isuna.

⁴⁸ Temi taunana bai matabuna kona kitakitana taugiuwatawatana.

⁴⁹ Bi tagu kaka Aluwa Waiyawa ya giukamaḡe yovoḡe mai Tamagu i giugiuwapaena luvanemo. Temi niga malagaina dididiginemo ko wailabana eete malaḡa ḡailisi dabemimo ya yovo.”

Maimaituwa Yesu i laḡeti nawe Malamo

(Mak 16:19-20, Giu 1:9-11)

⁵⁰ Ḡome te Yesu i waidoli nawedi Betenimo. Kamaina bi nimana i laḡetidi bi i kavisuvisudi.

⁵¹ Laḡannemo i kaka visuvisudi ba Maimaituwa i laḡeti nawe malamo.

⁵² Tedi a lauduneye bi mayasisidi a munaḡa Yeluslemmo.

⁵³ Bi laḡan matabuna tedi pali vanuwinemo, Maimaituwa a kakasaḡesoḡe.

DIYON

Giu visuvísuna i gilumi

Lainuwanega

Diyon Giu visuvísuna i giluminaba Yesu taunana Maimaituwa Giuna kenakena nonoġina, “i waila lava te mododemo i miya.” Niga bukana ya giugiuweda te taiuyevina ba Yesu sai sumage te tana taunana Tauwaiyawasana, Maimaituwa Natuna, bi edi waisumage mo kaka yawasana sa vai (20.31).

Giu i waila lava

¹ Muliga kaka bai matabudi a tubugana bi pakanemo ba Giu, bi Giuna ba Maimaituwa waitena, bi Giu taunana Maimaituwa.

² Muliga kaka bai matabudi a tubugana bi Giu ba Maimaituwa waitena.

³ Tana dabanemo mwali matabudi Maimaituwa i voyedi, tana bi geġa maso mote Maimaituwa bai ġesauna i voye.

⁴ Tana lisenemo ba yawasana, bi mba yawasanina ba lava matabudi edi yanayana.

⁵ Bi yana ba boimatuwemo ya yanayana, bi boimatuwa mote ġemoġemotina te ima lauyovoge.

⁶ Mba ġome ba oloto isana Diyon, Maimaituwa i giukamaġe te i tava.

⁷ Tana i tava te lava lisidimo yanayana i giuwata bi ena ġumo ba lava matabudi sai sumaga.

⁸ Diyon tana mote yanayana, bi i tavana mba yanayanana i giuwata.

⁹ Yanayana giugiuwawina kaka dobumo ya yovo bi tana taunana kaka lava matabudi yanayana ya vitedi.

¹⁰ Tana dabanemo Maimaituwa dobu i voye bi geġa te, dobumo i yovona ba dobu lavedi mote a kitagone.

¹¹ Tana i yovo ena lava otidi lisidimo, bi geġa te mote a giuvai.

¹² Bi tedi mabai a giuvai bi isanemo ai sumagana ba i waininedi te Maimaituwa natunatuna.

¹³ Tedi mote tina bi tama edi ġowanemo ee lava ota edi ġailisimo a tubuga bi Maimaituwa ena ġailisimo a tubuga vitala.

¹⁴ Giu i waila lava bi lisidemo i miya. Tama ena ġailisi namalina ke kita, Natuna laugemotina namalina, Tana Tamana lisinga i yovo, sagu bi giukauwa i waiwanavu.

¹⁵ Diyon ba tana taunana i giugiuwata bi kalinana dididiginemo i giugiuna gado, “Niga taunana e giugiuwatana gado, “Tana muliguġa ya natonatona taunana i tusaġana mote mai tagu, banina tana i miyamiya kaka tagu e tubuga.”

¹⁶ Tana ena sagu wanawanavunemo ba tada matabuda kavisuvisu ya viteviteda.

¹⁷ Maimaituwa waigake Mousis lisinga i giukamaġe yovoge, bi sagu bi giukauwa ba Yesu Keliso lisinga i yovo.

¹⁸ Aiyai mote bamo Maimaituwa i kita, bi Natuna laugemotina tana kota Maimaituwa bi Tamana waitena ġemoġemotidi, tana taunana Tamana lava lisidemo i kamaġati.

Diyon Taukabulu i valele te tana mote Keliso

(Met 3:1-12, Mak 1:1-8, Luk 3:1-18)

¹⁹ Diu babadidi Yelusalemmo, pilipilisi* ġesaudi bi Livai damnemo lava a giukamaġedi, Diyon lisenemo bi sai talaye te tana ba aiyai.

²⁰ Diyon edi giu waimunena mote i daboke bi i giu waimaġati munaġena gado, “Tagu mote Keliso.”

²¹ Kamaina bi tedi ai talana gado, “Te tam ba aiyai? Tam Elaidiya, ee?”

Bi Diyon edi giu i waimunena gado, “Geġa, tagu mote Elaidiya.”

Bi tedi ai tala munaġena gado, “Te tam taunana tauwaiyawasana a labelabena, ee?”

Bi tana edi giu i waimunena gado, “Geġa.”

²² Tedi ena giu ai munena gado, “Tena ku giuwemai tam aiyai, bi tama ka munaġa te taugiukamaġemai ka giuvitedi. Tam bainewa kwa giugiu munaġem?”

²³ Bi Diyon Taugiuwatana Aisaiya i giugiuna luvanemo edi giu i waimunena gado, “Tagu taunana kalina kalakalalemo ya binabinauna gado,

‘Bada ena eta ko kadidimani.’

²⁴ Kamaina bi Palisi a giugiukamaġedina Diyon

* 1:19: Pilisi ba sewasewa taugabuna lava aubaidi Maimaituwa matanemo.

²⁵ ai talayena gado, “Bamoda tam mote Keliso ee Elaidiya ee taugiuwatana, te bai aubaina lava kwa kakabuludi?”

²⁶ Bi Diyon edi giu i waimunena gado, “Tagu gaubemo lava yà kakabuludi, bi modomimo ba lava gemota i moito saḡana mote ko sibe.

²⁷ Tana taunana muligūḡa ya natonato. Bi tagu mote e visu gulata te ena kaḡesuma ḡulevina yà kaikamaḡedi.”

²⁸ Niga kauwidi matabudi ba Betenimo a tubuḡa, Diyoudan Gaubina noi nevanemo bamo Diyon lava i kakabuludinemo.

Diyon Yesu ya giugiuwata

²⁹ Laḡan i sako te Diyon, Yesu i kita lisinemo i natonato ba i giuna gado, “Ko kita, Maimaituwa ena sipu lauewalina, dobu lavedi edi gebogebo taukaikamaḡena!

³⁰ Tagu niga taunana e giugiuwatana gado, ‘Lava muligūḡa ya natonatona ba i saḡa gulatana mote mai tagu banina, tana i miyamiya kaka tagu e tubuḡa.

³¹ Tagu mote tana e sibe, bi bai aubaina gaubemo e kakabuluna ba banina tana Israel lavemi lisimimo yà kamaḡati.”

³² Bi Diyon bai i kitakitana i giuwatana gado, “Tagu Aluwa Waiyawa e kita maibena gabubu malaḡa i yovo te tana dabanemo i miya.

³³ Tagu yaḡolo mote tana yà sibe bi Maimaituwa i giukamaḡegu te lava gaubemo e kakabuludi bi i giuweguna gado, ‘Aluwa Waiyawa kaka ya yovo te lava dabanemo ya miyana kwa kita. Tana taunana kaka Aluwa Waiyawemo lava ya kabuludi.”

³⁴ Diyon i giuna gado, “Tagu e kita bi yà giugiuwemi te tana taunana Maimaituwa Natuna.”

Diyon ena tauwaikaiwatana Yesu a kaiwata

³⁵ Laḡan i sako munaḡa bi Diyon kota ḡome ena tauwaikaiwatana labu vaitedi a moimoito.

³⁶ Sauginemo Diyon i kita te Yesu i nato i nawanawa ba i giuna gado, “Temi labuḡimi ko kita, noi taunana Maimaituwa ena sipu lauewalina!”

³⁷ Gome Diyon ena tauwaikaiwatana labu ena giu a vaivaiye ba Yesu a kaiwata.

³⁸ Yesu i tauvitale bi i kitedi tana a kaikaiwata ba i waitalayedina gado, “Temi labuḡimi ba bai ko ḡoyeḡoye?” Bi tedi a giuna gado, “Labai. Niga giuna banina ba Tauwailovelove. Tam bamo ḡome kwa miyamiya?”

³⁹ Yesu edi giu i waimunena gado, “Temi labuḡimi ko nato kaka ko kita.” Kamaina bi a nawa te a kita bi suwala ba 4 koloki bi ḡome Yesu vaitena a miya te i dudubala.

⁴⁰ Tedi labuḡidi Diyon ena giu a vaiye bi Yesu a kaikaiwatana, ḡemota ba Saimon Pita tasina Endulu.

⁴¹ Endulu maḡemota tuwaḡana Saimon i banavi bi i giuwena gado, “Tama Vinevinena ke banavi, tana taunana Keliso.”

⁴² Kamaina bi Endulu tuwaḡana Pita i waidoli tavaite Yesu lisinemo. Yesu, Pita i kita bi i giuwena gado, “Tam isam ba Saimon, Diyon natuna bi geḡa te niganana ba tam isam Kipasi.” Niga isana ba ḡemotina mai Pita bi banina ba ḡakima.

Yesu, Filip bi Nataniyel i yogedi

⁴³ Laḡan i sako ba Yesu i wainuwanogonogota te ya nawa Galili Plovinsnemo. Tana Filip i banavi bi i giuwena gado, “Ku kaiwatagu!”

⁴⁴ Filip ba Betsaida lavana bi Endulu bi Pita kota mba malagaina lavedi.

⁴⁵ Filip, Nataniyel i banavi bi i giuwena gado, “Mousis ena waiḡake bi kota taugiuwatana lavana a gilugilumiwatana ke banavi. Yesu ba Nasalet malagaina lavana, Diyosep natuna.”

⁴⁶ Nataniyel i waitalana gado, “Nasaletigā ba bai visuviusuna kaka ya nato?” Bi Filip i giuna gado, “Kwa nato kaka matammo kwa kita.”

⁴⁷ Laḡannemo Yesu, Nataniyel i kita diyanemo i tavatava ba i giuna gado, “Niga ba Israel otina, tana lisinemo mote bamo kaiyovu.”

⁴⁸ Nataniyel i waitalana gado, “Tam bainewa bi tagu kuna sibegu?” Bi Yesu giu i waimunena gado, “Tam Fig† kaina pakanemo e kitam muligā kaka Filip i yogem.”

⁴⁹ Nataniyel giu i waimunena gado, “Labai, tam taunana Maimaituwa Natuna! Tam taunana Israel ena ḡalibona!”

⁵⁰ Kamaina bi Yesu i giuna gado, “Tam kunai sumaḡana ba, banina tagu e giuwem te tam Fig kaina pakanemo e kitam. Tam kaka kauwa nananakidi kwa kitedina mote mai niga taunana.”

† 1:48: Fig kaina ba kitana maibena damaya kaina.

⁵¹ Yesu kota giu i wailautawina gado, “Giukauwa yà giugiuwem, tam kaka mala nuwawasana kwa kita, bi Maimaituwa ena aneya wawanağa sa yovoyovo bi sa sağasağa. Mba wawanina ba tagu Tana Taunana Natuna.”

2

Yesu gauba i voije te i waila waen

¹ Lağan waifaioninemo, Keina tauninemo Galili Plovins noponemo naği soina i tubuğa. Bi Yesu tinana ba gome.

² Yesu bi ena tauwaikawaiwatana edi giu a giukamağe te mba soinemo sa tava.

³ Lağanemo waen i kovi ba Yesu tinana Yesu i giuwena gado, “Tedi edi waen i kovi.”

⁴ Yesu giu i waimunena gado, “Waivini, tam kwa giugiuwegu te maso bai yà voije bi tagu egu sauga yağolo mote i tava.”

⁵ Gome te Yesu tinana taupaula i giuwedina gado, “Bai yai utaniyemina mba ko voije.”

⁶ Gome ba dubi wapedi 6 ai moitodi, bi Diu edi vaivai luvanemo mba edi anilaukoğa. Bi dubi gemogemotağa ba 100 lita luvana ai moitodi. ⁷ Yesu taupaula i giuwedina gado, “Gauba ko ledu bi niga dubidi koi wanavudi.” Kamaina bi ai wanavudi te gayagabulidimo.

⁸ Tana i giuwedina gado, “Ko yai'i vaidi bi ko nawa soi badana ko vite.”

Yesu i giugiuna mainana a voije

⁹ bi soi badana gauba i waila waenina i tego lubuye bi mote i sibe te mba waenina bamo mağa a tavaite, bi taupaula gauba tauyai'ina taudiğa a sibe. Kamaina bi soi badana lawelawena i giuvai tabudimo

¹⁰ bi i giuwena gado, “Lava matabudi waen laukaina sa geigei tego, bi lağanemo tauliso sa tego te sa tego gulata, mulinemo kaka waen tomatomana ko soiye. Bi tam waen laukaina kuna alalabe eete niganana.”

¹¹ Niga malagaina Keina ba Galili Plovins noponemo, gome Yesu mataila dolidolina i voije te ena gailisi namalina i kamağati bi ena tauwaikawaiwatana ai sumağe.

¹² Niga kauwina mulinemo ba Yesu tinana, tasitasina bi ena tauwaikawaiwatana waitedi a yovo a nawa Kapeniyam malaginemo. Bi gome a taumiya.

Yesu Pali vanuwino tauwaikunekune i kwavivaidi

(Met 21:12-13, Mak 11:15-17, Luk 19:45-46)

¹³ Ğotona te maso Vawaitauli Soina* lağanna i tavana ba Yesu i sağa i nawa Yelusalemmo.

¹⁴ Tana lava i kitedi pali vanuwina ganakukuna noponemo, kau, sipu bi gabubu a waikunekuneyedi bi lava gesaudi ba mane teibolodimo a miya bi wali dobu manedi a senisenisidi.

¹⁵ Taunana aubaina, mağinemo anilaubiti i voije te sipu, kau bi lava matabudi i kwavivaidi te pali vanuwina didiyauna a potiyovo kamağe, mane tauvitaledi edi peni i laidabalalidi bi edi teibolo i vitaledi.

¹⁶ Tedi mabai gabubu a waikunekuneyedina i giuwedina gado, “Niga gabubudi ko kapotiyovodi, Tamagu ena vanuwa mote koma voije te aniwaikunekune gabuna.”

¹⁷ Bi ena tauwaikawaiwatana mba kauwina i tubutubuğa ba gilugilumina wadubona a noğotina gado, “Oo Bada, em vanuwa nuwaboyina ba Nopogu ya kalakalatina mai kai.”†

¹⁸ Kamaina bi Diu babadidi a tava Yesu lisinemo bi ai talayena gado, “Bai matailina kwai lovmmai bi ka kita te tam waibada kuna vai bi niga kauwidi matabudi kwa voivoiyedi?”

¹⁹ Yesu edi giu i waimunena gado, “Niga pali vanuwina, ko dousuwasuwa bi lağan faiona nopodimo ba yà keli munage.”

²⁰ Tedi ena giu ai munena gado, “Niga pali vanuwina ba kwalabu 46 nopodimo a keli, bi tam lağan faiona nopodimo kwa keli, ee?”

²¹ Bi geğa te, Yesu pali vanuwina i giugiuwena ba tubuğina i giugiuwata.

²² Sauginemo Yesu pekimo i kenamoito mulinemo ba ena tauwaikawaiwatana lisidimo bai i giugiuwedina a noğotidi. Gome Yesu ena giu i giugiuwedina bi gilugilumina wadubona ai sumağe.

²³ Tana Yelusalemmo Vawaitauli Soinemo, mataila i voivoiyedina lava wapewapedi a kitedi bi isanemo ai sumağa.

²⁴ Bi Yesu mote lava i waisumağedi, banina tana lava matabudi nopodi i sibedi.

* **2:13:** *Vawaitauli Soina* Niga soina noponemo Diu lavedi edi noğota i munaga te wala Idipmo Bada bainewa i waiyawasanidi bi Idip a potiyovo kamağena taunana a noğonogoti. Banina lağanemo aneya i tava bi kwasina gudu modonemo i kitana ba vanuwina i *vawaitauli* te i nawanawa ota. Niga soina ba kwalabu matabuna a voivoiye. † **2:17:** Sale 69:9

²⁵ Tana mote i gōye te aiyai ya nato lisinemo bi lava gēsaudi edi kauwa ya giuwe, banina tana lava nopodi i sibedi.

3

Yesu Nikodimas i wailovelove

¹ Mba gōme ba oloto isana Nikodimas, tana ba palisi* gēmota bi Diu lavedi edi bada.

² Dudubala gēmota i tava Yesu lisinemo bi i giuvena gado, “Labai, tama ke sibem te tam ba tauwailovelove, Maimaituwa lisinaga kuna yovo. Tam matailla kwa voivoiyedina ba sa kakamağatim te tam ba Maimaituwa vaitena.”

³ Yesu giu i waimunena gado, “Giukauwemo ya giugiuwemi te aiyai mote Maimaituwa ena waibadana ima kita te ya tubuğa vitala kaka ya kita.”

⁴ Nikodimas i waitalana gado, “Lava magulina ba bainewa tinana bwaganemo ya solasağa bi ya tubuğa munağa? Geğa, tana mote tinana bwagamo ima sola sağa bi ima tubuğa munağa.”

⁵ Yesu giu i waimunena gado, “Giukauwemo ya giugiuwem te aiyai mote Maimaituwa ena waibadamo ima sola sağa te tana gaubemo ya buluyovo bi Aluwa Waiyawa ya laivaliu munağe kaka ya solasağa.

⁶ Lava ya tubutubuğana ba tina bi tama edi gowanemo ya tubutubuğa, bi aluwemo ya tubutubuğana ba Aluwa Waiyawemo ya tubuğa vitala.

⁷ Tam mote egu giu kumai nuwanaine, temi ba kamaina te ko tubuğa vitala.

⁸ Bamo maiğa yavala ya lausvena ba i gōyegoyena mainana ya lausuve. Daguguna ko vaiyena bi mote koma sibe te bamo maiğa ya sağasağa ee ya nawanawa. Mba mainana kota lava matabudi Aluwemo sa tubutubuğa vitalana mote kaka koma sibedi.”

⁹ Nikodimas i waitalana gado, “Mba ba bainewa?”

¹⁰ Yesu i giuna gado, “Tam ba Isael edi tauwailovelove, bi niga kauwidi mote kuma sibesibedi?”

¹¹ Giukauwemo ya giugiuwem, tama bai ke sibesibena taunana ka giugiuwe, bi bai ke kitakitana ka giugiuwata bi geğa te ema giu yağolo mote komai anine.

¹² Bi tagu dobu kauwidi kage e giugiuwatedi bi mote koi sumağa te mala ena kauwa ya giuwemina ba bainewa koi sumağa.

¹³ Aiyai mote i sağa i nawa malamo te Tana Taunana Natuna malağa i yovoyovona taunana i munağa malamo.”

¹⁴ Maibena Mousis, wala kalakalalelemo kai modonemo mwata i kaikailagetina, mainana kota Tana Taunana Natuna sa kailageti,

¹⁵ te lava sa waisumağena ba yawasana ilailala sa vai.

¹⁶ Taunana aubaina, Maimaituwa dobu lavedi i gōye gulatedi te Natuna lauğemotina i vitedi te mabai sa waisumağena mote sima peki bi yawasana ilailala sa vai.

¹⁷ Maimaituwa Natuna i giukamağe yovoğe dobumo mote laukivigeboğebo aubaina bi dobu lavedi waiyawasanidi aubaina.

¹⁸ Tedi mabai Maimaituwa Natuna lauğemotina sa waisumağena ba Maimaituwa mote ima pasilidi. Bi mabai mote simai sumağe ba kaikana pasipasilidi, banina tedi mote Maimaituwa Natuna isanemo ai sumağa.

¹⁹ Niga mainana kovoğa ya nyanoya: Maimaituwa ena yanayana ba dobumo i yovo. Bi lava waidudubala a gōye mote mai yana, banina edi kauwa a gebo gulata.

²⁰ Tedi mabai kauwa gebogebodi sa voivoiyedina ba yana sa dabodaboke. Bi mote kaka yanayanamo sima nato, banina a naila bi mote a gōye te edi gebogebodi sa kamağatidi.

²¹ Bi kota tedi mabai yawasana giugiukauwinemo sa miyamiyana ba yanayanamo a nato, bi yanayana i laimagağatidi te bai sa voivoiyedina ba giukauwa te Maimaituwa sa vovoteyete.

Yesu bi Diyon taukabulu

²² Niga kauwina mulinemo, Yesu ena tauwaikawaiwatana vaitedi a potiyovo a nawa Diudiya plovins noponağa, bi gōme tana tedi vaitedi a miya bi lava a kakabuludi.

²³ Diyon kota Ainonmo dobu Salim diyanemo i laulaukabulu, banina gōme ba gauba wapewapedi bi lava lisinemo a tava bi i kakabuludi.

²⁴ Niga kauwina mulinemo kaka Diyon biliwelokomo a sakonawe.

²⁵ Diyon ena tauwaikawaiwatana gēsaudi Diu lavana vaitena laukoğa vaivaina dabanemo ai kagiu.

* 3:1: Ba lava Mousis ena waigake sa kitakita te sa kaiwata kauwe.

²⁶ Tedi a nato Diyon lisinemo bi a giuna gado, “Labai, kuna noḡoti mba olotona Diyoudan gaubina noi nevanemo kuna giugiuwena, ba niganana ya laulaukabulu. Bi lava matabudi tana lisinemo sa nawanawa.”

²⁷ Gome Diyon giu i waimunena gado, “Lava mote bai ima voie yababe te Maimaituwa bai noyana ya vitena kaka ya voie.”

²⁸ Temi taunana ko giu waimaḡatigu te tagu mote Tauwaiyawasana bi Maimaituwa i giukamaḡegu te e gei doli bi Tauwaiyawasana ba muliḡa ya natonato.

²⁹ Lawelawe ba lawelawena aubaina.† Bi naḡi soinemo lawelawe ena tau ya tavana ba ya labe bi yai beyavaiye. Bi laḡannemo lawelawe kalinana ya vaivaiye ba ya yasisi gulata. Maibena tagu niganana e yasisi gulata bi nuwagu i kena.

³⁰ Tana ba kamaina te ya saḡa gulata bi tagu ba yovoyovogu.

³¹ “Tana aiyai malaḡa i yovoyovona ba i saḡa gulatana mote mai lava matabudi. Bi tana aiyai dobumo, bi dobu ena kauwa ya giugiuwatedina ba tana dobu lavana. Tana malaḡa i yovoyovona taunana i saḡa gulatana mote mai lava matabudi.”

³² Tana bai i kitekitedina bi i vaivaiyedina taudidi ya giugiuwatedi. Bi geḡa te, lava mote ena giu koma waisumaḡe.

³³ Aiyai giudi i vaiyedi bi i waisumaḡedina ba i sibe te Maimaituwa ba giukauwa.

³⁴ Tana taunana Maimaituwa i giukamaḡe te Maimaituwa giuna ya giugiuwe, banina Maimaituwa Aluwina tana i waiwanavu kauwe.

³⁵ Tamana ba Natuna i ḡoye gulata, taunana aubaina ḡailisi i vite te bai matabudi yai badayedi.

³⁶ Tana aiyai Natuna ya waisumaḡena ba yawasana ilailala ya vai, bi aiyai Natuna mote ima waisumaḡe ba mote yawasana ima vai, bi Maimaituwa ena medi ba tana lisinemo.”

4

Yesu Sameliya waivinina vaitena ai giugiu

¹ Yesu i sibe te Palisi ba tana giuna a vaiye te tauwaikawatana wapewapedi nuwedi i vaitedi bi i kakabuludina mote mai Diyon.

² Yesu mote aiyai i kabulu, bi ena tauwaikawatana taudiḡa lava a kakabuludi.

³ Bi sauginemo Yesu niga giuna i vaivaiye ba tana Diudiya Plovinsna i gose bi i munaḡana Galili Plovinsnemo.

⁴ Mba nawanemo ba Sameliya noponaḡa i nawa.

⁵ Tana Saika malagainemo i tava Sameliya Plovinsnemo. Bi mba malagina ba Deikap natuna Diyosep wala doḡa ḡaubona i vitevitena diyanemo.

⁶ Yesu i nawanawana eete, suwala modo balana bi nawa i poka, taunana aubaina tana Deikap ena gauba domna diyanemo i miyatulu.

⁷ Kamaina bi Sameliya waivinina i tava gauba yai'ina aubaina bi ḡome Yesu waivini i giuwena gado, “Aee, gauba ku vitegu ya tego.” ⁸ Bi ena tauwaikawatana ba a nawa taunimo kani gimelina aubaina.

⁹ Kamaina bi waivini i giuna gado, “Tam ba Diu olotona bi tagu ba Sameliya waivinina bi bainewa te lisigumo gauba tegona kwa waibaḡaye?” Niga waivinina mainana i giuna banina ba Diu lavedi bi Sameliya lavedi mote simai ḡonaḡona ḡemota.

¹⁰ Yesu waivini ena giu i waimunena gado, “Bamoda Maimaituwa ena puyo vitevitena maso bi ku sibe te aiyai lisimmo tego ya waibaḡaye maso ba kunai baḡa te tana yawasana gaubina i vitem.”

¹¹ Bi waivini i giuna gado, “Bada, dom i yovo gulata bi bai mwalinemo gauba kwa yai. Bi gauba yawayawasanina baimo kwa vai?”

¹² Tam bena kuna tusaḡa kaka ema magula Deikap, ee? Tana niga gaubina domna i vitemai, tana, natunatuna bi kota ena ḡamogamo niga ḡome gauba a vaivai.”

¹³ Yesu giu i waimunena gado, “Lava matabudi niga gaubina sa tegotegona ba gadodi ya magu munaḡa.”

¹⁴ Bi tedi mabai gauba ya vitedi bi sa tegona ba mote kaka gadodi ima magu munaḡa. Niga gaubina ya vitedina ba mai tovosa laulaupusuwalina te yawasana ilailala sa vai.”

¹⁵ Bi waivini Yesu i giuwena gado, “Aee Bada, gaubina ku vitegu ya tego te mote gadogu ima magu munaḡa bi niga gaubina dommna waivelau muneḡana ya kaisako.”

¹⁶ Bi Yesu waivini i giuwena gado, “Kwa nawa te mwanem kwa giuwe bi ko nato munaḡa.”

¹⁷ Bi waivini i giuna gado, “Tagu mwanegu geḡa.”

Yesu waivini ena giu i waimunena gado, “Mba kuna giukauwa te tam mwanem geḡa.”

† 3:29: Lawelawena ba naḡivaliu olotona bi lawelawe ba naḡivaliu waivinina.

¹⁸ Bai kuna giuwena ba giukauwa te tam wala ooloto wapedi 5 kuna naḡidi, bi niganana oloto vaitena ko miyamiyana ba mote tam mwanem.”

¹⁹ Bi waivini i giuna gado, “Bada, niganana kaka e sibe te tam ba taugiuwatana.

²⁰ Tamatamamai niga oyanemo a laulaudune bi temi Diu lavemi ko giugiu te Yelusalem ba anilaudune gabuna.”

²¹ Yesu waivini i giuwena gado, “Waivini, kwai sumaḡegu te sauga ya natonatona lava mote kaka Tamagu niga oyanemo e Yelusalemmo sima lauduneye.

²² Temi Sameliya lavemi mote ko sibe te aiyai ko laulauduneye, bi tama Diu lavamai ba ke sibe te aiyai ka laulauduneye, banina waiyawasana ba tama lisimaḡa ya natonato.

²³ Bi geḡa te, sauga ba ya natonato bi kaikana i tava, mba sauginemo kaka taulaudune giugiuwidi Tamada sa lauduneyena Aluwemo bi giukauwemo, mba laudunena taunana Tamada ya ḡoyeḡoye.

²⁴ Maimaituwa ba Aluwa. Bi taulauduneyena ba Aluwa Waiyawa ena ḡailisimo bi giukauwemo sa lauduneye.”

²⁵ Bi waivini i giuna gado, “E sibe te tauwaiyawasana sa wai isana Keliso ba ya natonato, bi sauginemo i tavana kaka bai matabuna ya giuwemai.”

²⁶ Kamaina bi Yesu i giuna gado, “Tana taunana tagu vaitem ta waigiugiu.”

Yesu ena tauwaikaiwatana a tava munaḡa lisinemo

²⁷ Mba taunana te ena tauwaikaiwatana a munamunaḡa tava ba a kita bi a sove te Yesu ba waivini vaitena a waigiugiu. Bi mote aiyai i waitala gado, “Bai kwa ḡoyeḡoye e bai aubaina waivini vaitena ko waigiugiu?”

²⁸ Kamaina bi ḡome waivini ena gauba dubina i gose kamaḡe bi i munaḡa taunimo bi lava i giuwedina gado,

²⁹ “Ko nato bi oloto ḡemota ko kita. Tana bai matabudi wala e voivoiyedina i giu waimaḡatidi. Tana taunana male Keliso?”

³⁰ Kamaina bi lava tauni a gose bi a nawa Yesu lisinemo.

³¹ Mba gavogavonemo ba ena tauwaikaiwatana a giuwena gado, “Tauwailovelove, bai maso kuna kani.”

³² Bi geḡa te tana i giuwedina gado, “Tagu kaguya ba temi mote ko sibe.”

³³ Kamaina bi ena tauwaikaiwatana taudiḡa ai giugiuna gado, “Lava ḡesauna male kani i vite?”

³⁴ Bi Yesu i giuwedina gado, “Tagu kaguya ba taugiukamaḡegu ena ḡowana ya voioye bi ena noya yaḡi kovi.

³⁵ Temi wala ko giugiuna gado, ‘Nawalai 4 mulidimo ba vililubu laḡannina ya tava.’ Tagu ya giugiuwemi te koi kita bi daibi ko kitedi a laubanima vililubu aubaina.

³⁶ Aiyai bi daibi ya vilivililubuna ba ena mai’ia ya vaivai. Bi mba vililubuna ba lava sa natonatomedina yawasana ilailalemo te damonemo ba tauwadi bi tauvililubu sa yasisi ḡemota.

³⁷ Lava niga giuna sa giugiuwena ba giukauwa te, ‘Lava ḡesau tauwadi bi lava ḡesau tauvililubu.’

³⁸ Tagu e giukamaḡemi te lava ḡesaudi a wadiwadina nonoḡina ko vilivililubu.”

Sameliya lavedi wapewapedi ai sumaḡa

³⁹ Mba tauninemo Sameliya lavedi wapewapedi Yesu ai sumaḡe, banina waivini i giuna gado, “Tana bai matabudi e voivoiyedina i giu waimaḡatidi.”

⁴⁰ Sauginemo Sameliya lavedi a tava lisinemo bi ai baḡa te maso vaitena a miya, taunana aubaina, Yesu ḡome i miyana ba laḡan labu.

⁴¹ Bi Yesu ena giumo kota lava wapewapedi ai sumaḡa.

⁴² Tedi waivini a giuwena gado, “Tam bai kuna giugiuwena mote taunaḡa kei sumaḡe bi tama beyaotimaimo ke vaiye bi ke sibe te tana taunana dobu lavedi tauwaiyawasanidi.”

Yesu gabemani badana natuna olotona i waiyawasani

⁴³ Laḡan labu a kovi mulidimo, Yesu Sameliya i gose bi i nawa Galilimo.

⁴⁴ Yesu tana taunaḡa i giu munaḡena gado, “Taugiuwatana ena dobu otinemo mote kaka sima vivile.”

⁴⁵ Laḡannemo Galili Plovinsnemo i tavatava ba Galili lavedi a giuvai, banina tana dolinemo Yelusalemmo, Vawaitauli Soine mo baibaḡa i voivoiyedina a kitedi.

⁴⁶ Yesu i munaḡa tava Galili Plovins noponemo Keina malagainemo, ḡome wala gauba i voioye te i waila waen. Bi niga tavanemo ba gabemani badana ḡemota ḡome i tava bi natuna olotona sidasidana ba Kapeniyyammo.

⁴⁷ Bi gabemani i vaiye te Yesu Diudiya Plovins i gose bi i tava Galili plovinsnemo. Tana i nawa lisinemo bi i waibağa te maso i yovo natuna i waiyawasani, banina natuna i sida kauwa te nuwana peki.

⁴⁸ Yesu i giuwena gado, “Temi mote koma waisumağa bi sauginemo mataila bi anisove kauwidi ko kitedina kaka koi sumağa.”

⁴⁹ Bi gabemani badana Yesu i giuwena gado, “Aee, Bada, kwa yovo makai muliğa bi natugu ya peki.”

⁵⁰ Yesu gabemani ena giu i waimunena gado, “Kwa nawa, bi natum ba ya yawasana.” Oloto, Yesu ena giu i waisumağa bi i munağa i nawa.

⁵¹ Lağannemo i nawanawa etamo ba ena taupaula a banavi bi a giuwena gado, “Natum ba i yawasana.”

⁵² Tana i waitalayedina gado, “Bai sauginemo natugu i yawasana? Mağo aubiga balanemo i yawasana.”

⁵³ Gome kaka gomana tamana Yesu ena giu i noğoti te mba aubiganemo Yesu i giuwena gado, “Natum ba ya yawasana.” Taunana aubaina, tana bi ena vanuwa lavedi matabudi Yesu ai sumağa.

⁵⁴ Yesu Diudiya Plovins i gose bi i tava munağa Galili Plovinsnemo te niga taunana ba mataila waitalabuna i voiye.

5

Aniwaiyawasana topana

¹ Sauga ġesaunemo, Yesu i sağa i nawa Yelusalemmo, Diu lavedi edi soi aubaina.

² Bi ġome Yelusalemmo sipu ganakukuna mataetinemo ba topa, Alemik kalinedimo sa waiisana Betsada. Bi yoveyove wapedi 5 a moito kwaivivile.

³⁻⁴ Bi ġome ba lava wapewapedi sidesidedi a kenakena. Lavedi ba matapotepotedi, kaġenuwanokudi bi tunipekipekidi topa diyanemo a kenakena.

⁵ Bi lava ġemota kaġenuwanokuna i miyana ba kwalabu wapedi 38 a kovi.

⁶ Sauginemo Yesu mba olotona i kita i kenakena ba i sibe te tana walakana bamo i sida, bi i waitalayena gado, “Tam kuna ġoyeġoyena kwa yawasana, ee?”

⁷ Oloto sidasidana giu i waimunena gado, “Bada, lağannemo gauba ya laulaupusuwali sağa ba mote aiyai te ya sako yovoġegu topano. Tagu yovo ya kabikabiye ba lava ġesau ya ġeigei yovo.”

⁸ Kamaina bi Yesu i giuwena gado, “Ku miyamoito, em kebana kwa vai bi kwa nawa.”

⁹ Noi taunana te oloto i yawasana, bi ena kebana i avali te i nawa.

Niğa kauwina ba Diu edi Waiyawasi Lağannemo i tubuğa,

¹⁰ taunana aubaina Diu babadidi oloto i yawayawasanana a giuwena gado, “Niğa ba Waiyawasi Lağannina, waiğake mote i waiianinem te em kebana kwa avali bi kwa nawa.”

¹¹ Tana giu i waimunena gado, “Oloto i waiwaiyawasaniguna i giuweguna gado, ‘Em kebana ku vai bi kwa nawa.’”

¹² Kamaina bi tedi ai talayena gado, “Mba aiyai lavana i giuwem te em kebana kwa vai bi kwa nawa?”

¹³ Bi oloto i yawayawasanana mote i sibe te aiyai i waiyawasani, banina Yesu lava kumdi nopodiğa i vasoyavai.

¹⁴ Bi muliğa Yesu mba olotona i waiyawasanina Maimaituwa ena vanuwa noponemo i banavi bi i giuwena gado, “Kuna kita, tam niganana kuna yawasana. Gebogebo voiye munamunaga kwa kaisako, male bai gebogebo otina lisimmo ya tubuğa.”

¹⁵ Kamaina bi olotona i nawa te Diu babadidi i giuwedi te Yesu ba tana i waiyawasani.

Natunemo ba yawasana ta vaivai

¹⁶ Bi Yesu niga kauwidi Waiyawasi Lağandimo i voivoiyedina dabedimo, Diu babadidi laukivigebogeboyena ai tubu.

¹⁷ Bi Yesu i giuwedina gado, “Tamagu ba sauga matabuna i noyanoya bi yağolo ya noyanoya te tagu kota vaitegu ya noyanoya.”

¹⁸ Niğa ġiudi dabanemo, Diu babadidi a laulauyaviyavi te maso Yesu ai peki, bi mote Waiyawasi Lağanna waidoukotona taunağa bi i ġiugiu te tana Tama otina ba Maimaituwa bi kota tana Maimaituwa vaitena ġemoġemotidi.

¹⁹ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Ya ġiugiu kauwemi te gomana taunağa mote bai ima voiye te Tamana bai i voivoiyena ya kita kaka tana mainana ya voiye banina, Tama bai ya voivoiyena mainana kota natuna ya voiye.

²⁰ Bi Tama ba nuwana tabutabuna Natuna te bai matabuna i voivoiyedina i wailove. Bi kota kauwa nananakidi kaka yai love, te ya voiyedina mba sa tausagağa mote mai niga kauwidi bi temi male ko sove.

²¹ Tamana bainewa lava pekipekidi ya kakakenamoitodi bi yawasana ilailala ya vitevitedina kota mainana, Natuna lava mabai ya wainuwavisuyedina yawasana ilailala ya vitedi.

²² Tamana mote aiyai ima etale bi gailisi matabuna ba Natuna i vite te tana kaka lava ya etaledi,

²³ te lava matabudi Natuna sa vivilena maibena Tamana sa vivivilena. Tana Natuna i giugukamağena bi mote sima vivivile ba kota Tamana mote sima vivivile.

²⁴ “Bi giukauwemo ya giugiuwemi, te tedi mabai egu giu sa vaiye bi taugiukamağegu sai waisumağena ba yawasana ilailala sa vai bi mote etalemento sima moito. Tedi peki gabuna kaikana a gose bi a natona yawasana gabunemo.

²⁵ Bi giukauwa ya giugiuwemi, te sauga ya natonatona bi kaikana i tava te lava pekipekidi kaka Maimaituwa Natuna kalinana sa vaiye bi sa vaivaiye kauwena ba yawasana ilailala sa vai.

²⁶ Banina Tamagu ba yawasana pakana, bi yawasanina kota tagu Natuna i vitegu te lava lisigumo yawasana ilailala sa vai.

²⁷ Bi tana waibada i vite te ya lauetala banina, tana ba Tana Taunana Natuna.

²⁸ Niga giudimo mote koma tagugu, banina sauga ya natonatona ba lava matabudi kokowagemo kaka Natuna kalinana sa vaiye,

²⁹ bi pekimo sa kenamoito. Bi lava mabai visuvisu a voivoiyena kaka sa miya nonoğa bi mabai gebogebo a voivoiyena kaka sa pwalage nawedi kovoğa gabunemo.

³⁰ Tagu mote tauguğa bai yama voivoiye, bi Maimaituwa i giugiuweguna luvanemo ya etaetala, bi aiyai e etalena ba didimanemo ya etaetale. Bi bai ya voivoiyena ba mote tagu egu gowana bi taugiukamağegu ena gowana ya voivoiye.”

Yesu ena noya taugiunawena

³¹ “Bi bamoda tauguğa ya giuwataguna, ba bai ya giugiuwena mote giukauwa.

³² Bi lava gesauna tagu egu kauwa bi egu noya ya giuwatana ba e sibe te bai ya giugiuwena ba giukauwa.

³³ Temi tauwainoyanoya kona giukamağedi Diyon lisinemo bi giukauwa i giugiuwedina ba matabudi giukauwa te tagu i giugiuwatagu.

³⁴ Tagu mote lavaota edi giu yama waianine bi Diyon e giuwatana banina ba, temi koi sumağa bi ko yawasana.

³⁵ Diyon ba maibena lampa a gabu bi i yanayana. Bi temi sauga watigena mba yanayanana konai nuwavisuye.

³⁶ “Tagu egu wailovelove bi mataila ya voivoiyedina a tusağa mote mai Diyon. Tamagu niga noyedi i vitegu bi ya voivoiyedina taudidi sa kakamağatigu te tagu tana i giukamağegu.

³⁷ Bi Tamagu taugiukamağegu mote bamo kalinana ko vaiye e matana ko kita bi tana taunana lava lisimimo tagu ya kakamağatigu,

³⁸ bi kota giuna mote nopomimo ima kenakena, taunana aubaina tana i giugiuukamağena mote koma waisumağa.

³⁹ Temi gilugilumina wadubona ko iyeiyeve kauwedina, banina ko wainoğota te mba gome kaka yawasana ilailala ko banavi. Bi mote ko sibe te mba gilugilumidi matabudi ba tagu sa giugiuwatagu.

⁴⁰ Bi geğa te, temi mote koma goyegoye te ko nato lisigumo bi yawasana ilailala ko vai.

⁴¹ Tagu mote lavaota edi kasağesağe yama waianine

⁴² bi e sibe te temi nopomimo ba mote Maimaituwa koma goyegoye.

⁴³ Tagu ba Tamagu ena gailisimo dobumo e yovo bi geğa te, temi ko dabodabokegu. Bi bamoda lava gesauna isana vatona aubaina i tavana ba nuwavisumo ko giugiuwai.

⁴⁴ Temi ko goyegoye. Te lava sa kasağesağemi bi temi maso Maimaituwa kona kasağesağena ba mote ko goye. Mba mainana te bainewa tagu koi sumağegu?

⁴⁵ Bi komai noğota te tagu kaka Tamagu matanemo yama etalementi! Geğa, temi Mousis kowai sumağena, tana taunana kaka temi ya etalementi.

⁴⁶ Bamoda Mousis konai sumağena ba tagu kota maso konai sumağegu, banina Mousis ba tagu i gilumiwatagu.

⁴⁷ Bi Mousis bai i gilugilumina mote koi sumağa, mba bainewa tagu bai ya giugiuwemina koi sumağa?”

6

*Yesu oolooloto wapedi 5 tausan i waikanidi
(Met 14:13-21, Mak 6:32, Luk 9:10-17)*

¹ Lağan visa a kovi mulidimo, Yesu Galili topanemo wagağa i nawa noi nevanemo, niga topana isana ġesauna ba Tabeliyasi.

² Bi lava kumdi tana a kaiwata, banina tedi matailla a kita te sidesidedi i wai-waiyawasanidi.

³ Ġome te Yesu i sağa i nawa oyamo bi ena tauwaikawaiwatana waitedi a miyatulu.

⁴ Bi Diu lavedi edi Vawaitauli Soina lağanna ba kaikana i tavatava.

⁵ Lağannemo Yesu i kita te lava kumdi a sağasağa lisenemo, ba Filip i waitalayena gado, “Bamo ġome kani ta gimeli te niga lavedi sa kani?”

⁶ Tana kaikana i sibe te bai ya voiye, bi Filip wailaulubuna aubaina te mai i waitala.

⁷ Kamaina bi Filip Yesu ena giu i waimunena gado, “Bamoda lisidemo 200 dinali* bi laipwatana waitena kaka buledi ta gimeli te lava matabudi tai kanidi.”

⁸ Bi ġome ena tauwaikawaiwatana ġesauna, Saimon Pita tasina Endulu, Yesu i giuwena gado,

⁹ “Niga gomenina olotona lisenemo ba buledi wapedi 5 bi iyana keikeilikidi labu. Niga kanina i ala ġaubo bi moġoi te lava wapewapedi tai kanidi?” ¹⁰ Kamaina bi Yesu ena tauwaikawaiwatana i giuwedina gado, “Lava matabudi ko giuwedi te sa miyatulu.” Mba dobuna ba waigidagidana aubaina te lava a miyatulu. Bi ġome ba olooloto wapedi maso ba 5 tausnan.

¹¹ Kamaina bi Yesu buledi i legaudi te Maimaituwa i waiebo bi lava gidagida dabanemo a miyamiyana lisidimo i soiyedi, bi iyana kota mainana i soiyedi te a kani.

¹² Lağannemo lava a kani nonoğa mulinemo, Yesu ena tauwaikawaiwatana i giuwedina gado, “Niganana ko nawa te kani a kanikani sivudina ko laitupedi. Mote kani komai beyakuluye.”

¹³ Kamaina bi lava kani a kanikani sivudina ai ġemotidi te po'a wapedi 12 ai wanavudi.

¹⁴ Lağannemo lava niga mataillina a kitakita ba taudiğa ai giugiuna gado, “Giukauwa te niga taunana taugiuwatana, wala a giugiuwena niganana dobumo i tava.”

¹⁵ Yesu i sibedi te tedi a ġoyeġoyena maso tana egalemo a voiye te i waigalibona, taunana aubaina i vasoyavai munağa te i nawa dabatuwa ġesaunemo.

*Yesu topa dabanağa i nawa
(Met 14:22-23, Mak 6:45-52)*

¹⁶ Mba aubiganemo ba ena tauwaikawaiwatana a munağa yovo Galili topanemo,

¹⁷ ġome tedi wagamo a gelu bi a nawana Kapeniyam. Bi kaikana i dududubala bi Yesu yaġolo mote lisidimo i tava.

¹⁸ Tedi a taunawanawa te yavala dididiga i lausuve bi nisa wailabalabama i waitubu.

¹⁹ Lağannemo tedi waga a ġiu bi a nawanawa topa modonemo nuwedi tava ba Yesu, topa dabanağa waga yawaninağa i natonato a kita. Bi diyedimo i tavatava ba a naila kauwa.

²⁰ Bi tana i giuwedina gado, “Wae tagu, koma nainaila.”

²¹ Bi ena tauwaikawaiwatana a ġoyeġoyena maso a solusaġe wagamo ba i waimaġemoti te waga dobu ġağaluna a nawanawanemo i solasağa.

Lava kumdi Yesu a tavuġe

²² Lağan i sako bi lava kumdi noi nevanemo a gosegosedina ai laulaukita bi a noġoti te maġo ba waga ġemota ota i moimoito. Bi waganemo mote Yesu i gelu bi ena tauwaikawaiwatana taudiğa a gelu te a nawa.

²³ Bi bamo Bada kani i kavisuvisu bi lava a kanikanina ġome, waga ġesaudi Tabeliyasiğa a natonatona diyedimo a solasağa.

²⁴ Lağannemo lava kumna a kita te Yesu bi ena tauwaikawaiwatana mote ġome, ba tedi Yesu tavuġena aubaina wagamo a gelu bi a nawa Kapeniyammo.

Yesu taunana yawasana buledina

²⁵ Bi lağannemo Kapeniyammo lava Yesu a banabanavi ba ai talayena gado, “Labai, bai lağannemo niga ġome kuna tava?”

²⁶ Yesu edi giu i waimunena gado, “Giukauwa ya giugiuwemi, te temi ko tavu-tavuġeguna banina ba maġo ei kanimi te kona kani nonoğa bi niganana kota ko ġoyeġoyena ko kani munağa. Bi geğa te, temi matailla e voivoiyedina mote banidi koma sibesibedi.

²⁷ Temi mote kani ota aubaidi koma noya, mba kanidi kaka sa gebogebo. Temi ba yawasana ilailalala kanina taunana ko noyae. Mba kanina ba Tana Taunana Natuna kaka ya vitemi, banina Tamada Maimaituwa ba tana i waianine bi gailisi i vite.”

* 6:7: Diu lavedi edi mane isana. Taubagibagi ena maiia nawalai wapedi 8 nopodimo ya vaina ba 200 dinali.

²⁸ Kamaina bi tedi ai talayena gado, “Maimaituwa bai noyedi ya ḡoyeḡoyena ka voyiedi?”

²⁹ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Maimaituwa ena ḡowana ba tana i giugiukamaḡena taunana koi sumaḡe.”

³⁰ Kamaina bi tedi ai tala munaḡana gado, “Mataila bai kwa voyie te tama ka kita bi kai sumaḡem? Kota bai matailina kwa voyie?”

³¹ Gilugilumina wadubonemo ya giugiu te ‘Eda magumagula wala kalakalalemo a bababala bi Mousis mala kanina i vitedi.”

³² Bi Yesu i giuwedina gado, “Giukauwemo ya giugiuwemi te buledi malaḡa i yovoyovona mote Mousis i vitevitemi bi Tamagu i vitevitemi. Bi tagu Tamagu taunana mala buledina giugiukauwina ya vitevitemi.

³³ Bi buledi giugiukauwina Maimaituwa malaḡa i giugiukamaḡe yovoḡena ba tana taunana dobu lavedi yawasana ya vitevitedi.”

³⁴ Tedi a giuna gado, “Bada, niga buledina laḡan matabuna kwa vitemai.”

³⁵ Ḣome te Yesu i kamaḡati munaḡena gado, “Tagu taunana yawasana buledina. Tedi mabai lisigumo sa natonaton ba kani mote sima peki. Bi kota mabai sa waisumaḡeguna ba gadodi mote sima magu.

³⁶ Bi ya giugiuwemi te temi ko kitakitaguna bi yaḡolo mote koma waisumaḡegu.

³⁷ Tedi mabai Tamagu i viteviteguna kaka lisigumo sa nato, bi lisigumo a natona mote kaka yaḡa kwavivaidi.

³⁸ Banina tagu malaḡa e yovona mote egu ḡowana aubaina bi taugiukamaḡegu ena ḡowana voyiena aubaina.

³⁹ Bi Maimaituwa ena ḡowana ba aiyai i viteviteguna mote ḡemota ima paila, te laḡan damonemo kaka tagu pekimo ya kakenamoitodi.

⁴⁰ Tamagu ena ḡowana ba lava mabai Natuna sa kita bi sa waisumaḡena, taudidi yawasana ilailalala a vai bi laḡan damonemo tana kaka pekimo ya kakenamoitodi.”

⁴¹ Mba laḡannemo Diu lavedi waipilipiliyena ai tubu, banina Yesu i giuna gado, “Tagu taunana buledi malaḡa e yovo.”

⁴² Tedi a giuna gado, “Niga Yesu, Diyosep natuna, tada tinana bi tamana te sibedi. Bi bainewa te niganana i giu gado, “Tagu malaḡa e yovo?”

⁴³ Bi Yesu i giuwedina gado, “Taumiḡa waipilipili ko kaisako.

⁴⁴ Lava mote aiyai ima nato lisigumo te Tamagu, taugiukamaḡegu lava aiyai i natonatomena taunana lisigumo ya tavaite. Te tagu kaka laḡan damonemo pekimo ya kakenamoito munaḡe.

⁴⁵ Maimaituwa taugiawatana ḡemota niga mainana i giu, “Tedi matabudi kaka Maimaituwa yai lovelovedi.” Bi mabai Tamagu kalinana sa vaivaiye bi giuna sa vovoteyete ye ba lisigumo sa nato.

⁴⁶ Mote aiyai Tamada i kita bi tana aiyai Maimaituwa lisinaḡa i yovoyovona, taunaḡa Tamada i kita.

⁴⁷ Giukauwemo ya giugiuwemi te tana aiyai tagu ya waisumaḡeguna ba yawasana ilailalala i vai.

⁴⁸ Tagu taunana yawasana buledina!

⁴⁹ Emi magumagula wala kalakalalemo mana[†] a kani bi geḡa te, matabudi a peki.

⁵⁰ Bi niga buledina taunana malaḡa i yovo. Tana aiyai bi ya kanina ba mote ima peki.

⁵¹ Tagu taunana buledi kenakena nonoḡina malaḡa e yovo. Tana aiyai niga buledina ya kanina ba ya miya nonoḡa. Bi buledina taunana tubuḡigu ya vitevite munaḡe te niga dobonemo lava yawasana kenakena nonoḡina sa vai.”

⁵² Ḣome te Diu lavedi taudiḡa ai kagiuna gado, “Niga olotona ba bainewa tubuḡina ya viteda te ta kani?”

⁵³ Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Ya giugiu kauwemi te Tana Taunana Natuna tubuḡina mote koma kani bi kwasinina mote koma tego ba temi yawasana mote kaka koma vai.

⁵⁴ Tana aiyai tubuḡigu ya kanikani bi kwasinigu ya tegotegona ba yawasana ilailalala ya vai. Bi laḡan damonemo tagu kaka pekimo ya kakenamoito munaḡe,

⁵⁵ banina tubuḡigu taunana kani giugiukauwina bi kwasinigu kota tegotego giugiukauwina.

⁵⁶ Tana aiyai bi tubuḡigu ya kanikani bi kwasinigu ya tegotegona ba tana nopogumo ya miya bi tagu tana noponemo ya miya.

⁵⁷ Tamagu yawayawasanina i giukamaḡegu te tana ena ḡailisimo ya miyamiya, bi kota mainana tedi mabai tagu sa kanikaniguna ba egu ḡailisimo sa miya.

[†] 6:49: Magumagula wala kalakalalemo kani isana mana a kani.

⁵⁸ Niga buledina taunana malaḡa i yovo. Temi emi magumagula wala mana a kani, bi geḡa te a peki. Aiyai bi niga buledina ya kanina ba tana kaka ya miya nonoḡa.”

⁵⁹ Yesu niga giudi matabudi ba Kapenyammo Diu lavedi edi bolu vanuwinemo lava i wailovelovedi.

Tauwaikawatana wapawapa Yesu a gose kamaḡe

⁶⁰ Bi laḡannemo niga wailovelovedi a vaivaiyedi ba tauwaikawatana wapawapa niga mainana a giu, “Niga wailovelovena ba i pilipili kauwa. Aiyai kaka wailovelovena ya kaiwata.”

⁶¹ Yesu i sibe te tauwaikawatana yaḡolo te niga wailovelovena a waipilipiliye. Kamaina bi i giuwedina gado, “Niga wailovelovena ya kaka pilipilimi, ee?”

⁶² Sauginemo Tana Taunana Natuna ko kita ya saḡa ya nawanawa malamo wala ena animiyamo, ba bainewa koi noḡota?

⁶³ Maimaituwa Aluwina taunana yawasana ya viteviteda bi tubuḡa ba geḡa. Tagu giu e giugiuwemina ba Aluwa yawasana ya natonatome.

⁶⁴ Bi geḡa te, ḡesaumi mote koma waisumaḡa.”

Pakanemo ba Yesu i sibedi te mabai mote sima waisumaḡe bi aiyai kaka tana ya sakoyovoḡe.

⁶⁵ Tana giu i laumunaḡena gado, “Niga taunana aubaina e giuwemina gado, ‘Mote aiyai kaka ima nato lisigumo te Tamagu mabai ya viteviteguna taudidi lisigumo sa nato.’”

⁶⁶ Niga giudi mulidimo ba tauwaikawatana wapewapedi Yesu a gose kamaḡe bi mote a kaiwata munāḡe.

⁶⁷ Yesu ena tauwaikawatana 12 a miyamiyana i waitalayedina gado, “Temi kota ko ḡoyeḡoyena ko gosegu, ee?”

⁶⁸ Bi Saimon Pita Yesu i giuwena gado, “Bada, aiyai lisinemo ka nawa? Tam lisimmo yawasana giudi yawasana ilailalala sa vitevitemai.

⁶⁹ Tama kei sumaḡem bi ke sibe te tam taunana Waiwaiyawim Maimaituwa lisinaḡa kuna yovo.”

⁷⁰ Gome te Yesu edi giu i waimunena gado, “Tagu ba 12 e vinemi bi geḡa te, modomimo ḡemota ba aluwa gebogebona i suneḡi.”

⁷¹ Yesu ba Saimon Iskaliyot natuna Diudas i giugiuwe. Tana 12 modomimo bi geḡa te, Yesu ya sakoyovoḡe.

7

Yesu bi tasitasina

¹ Niga wailovelovena mulinemo, Yesu Galili plovins noponaḡa i nawa. Tana mote i ḡoye te Diudiya plovinsnaḡa ya nawa, banina Diu waibabadidi eta a tavutavuḡe te sai peki.

² Bi laḡannemo Diu lavedi edi kape soina laḡanna i tutuḡeleḡele ba,

³ Yesu tasitasina a giuwena gado, “Tam niga dobuna kwa gose bi kwa nawa Diudiya plovinsnemo bi mataila kwa voyiyedi te taukaiwatam sa kita.

⁴ Lava aiyai bi kauwa kandavonemo ya voivoiyedina ba lava mote sima sibe. Tam kuna ḡoye te lava sa sibena ba mataila kwa voyiye te dobumo lava sa kita.”

⁵ Tana tasitasina niga mainana a giuna, banina ba tana mote ai sumaḡe.

⁶ Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Tagu egu sauga kauwa mote i tava, bi sauga matabuna ba temi emi sauga bi nawa ko ḡoyena te ko nawa.

⁷ Lava dobumo mote temi sima dabokemi, bi tagu sa dabokegu banina, tagu lava edi gebogebo ya giugiuwaimaḡatidi.

⁸ Temi soinemo ko nawa. Tagu mote yaḡa nawa, banina tagu egu sauga kauwa mote i tava.”

⁹ Yesu niga mainana i giuwedi bi tana Galilimo i miyagwasa.

¹⁰ Bi ḡome te tasitasina a nawanawa soimo ba tana muliḡa kandavonaḡa i nawa.

¹¹ Bi mba Soineemo ba Diu babadidi Yesu a tavutavuḡe bi a waitalana gado, “Niga lavana bamo?”

¹² Bi ḡome lava kumdi ba a waikasakasavena. Ḡesaudi a giuna gado, “Tana lava visuvisuḡa.” Bi ḡesaudi a giuna gado, “Geḡa, tana lava ya aiaiwainawenawedi.”

¹³ Bi geḡa te, aiyai lavana mote Yesu i giugiuwaimaḡati banina, Diu babadidi a nailedi.

Yesu soimo ya wailovelove

¹⁴ Laḡannemo soi nuwana kovi ba, Yesu i saḡa pali vanuwina ganakukuna noponemo bi wailovelove i waitubu.

¹⁵ Ḡome Diu babadidi a sove bi a giuna gado, “Niga lavana bainewa bi ena sibe i tusaḡaḡa? Tana mote i giluma bi sibe bamo i vai?”

¹⁶ Yesu edi giu i waimunena gado, “Niga wailovelovena mote tagu egu wailovelove, bi taugiukamaḡegu lisinaḡa ya yovoyovo.

¹⁷ Tana aiyai Maimaituwa ena ḡowana ya voivoiyena, kaka ya sibe te wailovelove ya voivoiyena ba Maimaituwa lisinaḡa ya yovoyovo, ee tauguḡa ya waitubudi.

¹⁸ Tana aiyai bi ena waibada ya giugiuwata, ba tana taunaḡa isana kasaḡesaḡena aubaina. Bi tana aiyai taugiukamaḡena isana kasaḡesaḡena aubaina ya noyanoyana ba mote ima kaikaiyovu bi giukauwa ya giugiuwe.

¹⁹ Mousis ba waigake i vitemi. Bi geḡa te, mote aiyai waigake kuma kaikaiwata. Bi bai aubaina ko ḡoyeḡoye te koi pekigu?”

²⁰ Gome lava kumdi ena giu ai munena gado, “Tam ba aluwa gebogebona i suneḡim! Aiyai waipekim ya ḡoyeḡoye?”

²¹ Yesu i giuwedina gado, “Tagu mataila ḡemota e voiye bi temi matabumi kona tatava.*

²² Mousis i giuwemi te natunatumi oolootodi ba kwapibwali ko vitedi, bi mba waigakena mote Mousis i waitubu, bi nove emi magumaguḡaḡa i saḡa. Bi avena te Diu lavedi edi Waiyawasi Laḡanna bi temi natunatumi oolootodi lisidimo kwapibwali ko voivoiye.

²³ Bamoda Diu lavedi edi Waiyawasi Laḡannemo, gomana olotona lisinemo kwapibwali sa voiyena, ba Mousis ena waigake mote sima wai doukoto. Bai aubaina Diu lavedi edi Waiyawasi Laḡannemo oloto e waiyawasanina dabanemo lisigumo kona medi.

²⁴ Em tau ena kauwa kwa kita kauwe kaka muliḡa bi kwa giu waiipoipo.”

Yesu tana taunana Keliso

²⁵ Mba giudi dabedimo te Yelusalem lavedi ḡesaudi ai talana gado, “Niga olotona taunana sa ḡoyeḡoyena sai peki, ee?”

²⁶ Tana debamo ya giugiuna bi mote bai lisinemo sima voivoiye. Bi waibabada sa giugiu te tana taunana augunai Buyobuyona?

²⁷ Bi geḡa te, tada ba te sibe te tana bamo maiḡa i tava, bi laḡannemo Buyobuyona ya natona, ba mote aiyai kaka ima sibe te tana bamo maiḡa i nato.”

²⁸ Bi Yesu yaḡolo Pali vanuwina ganakukunemo i waiwailovelove, bi kalinana dididiginemo i giuna gado, “Emaso, bena kona sibegu. Bi kona sibe te bamo maiḡa e tava, tagu mote egu waibadamo e yovo. Bi taugiukamaḡegu ba giugiukauwina, tana taunana i giukamaḡegu bi temi mote tana ko sibe,

²⁹ bi geḡa te, tagu e sibe, banina tagu tana lisinaḡa te e yovo.

³⁰ “Mba giudi dabedimo tedi a ḡoyeḡoyena maso a pani, bi geḡa te, tana ena sauga yaḡolo mote i tava.

³¹ Bi lava kumdi nopodimo lava ḡesaudi ai sumaḡa bi a giuna gado, “Temi mba Kelisona ko giugiuwena ya natona male mataila nananakidi ya voiyedina mai niga lavana, ee? Geḡa, Kelisona niga taunana i tava.”

Waibabada tauyava a giukamaḡedi te maso Yesu a pani

³² “Gome palisi a vaiye te lava kumna tana ena kauwa a waikasakasavenae ba Palisi bi pilpilisi edi babada Pali vanuwina tauyavena a giukamaḡedi te Yesu sa pani.”

³³ Yesu i giuna gado, “Tagu ba laḡani watiḡena vaitemi ta miya munaḡa kaka taugiukamaḡegu lisinemo ya munaḡa.

³⁴ Temi kaka ko tavuḡegu bi mote koma banavigu, bi bamo ḡome ya nawana ba temi mote ḡemoḡemotimi te ḡome koma tava.”

³⁵ Bi Diu babadidi taudiḡa a waigiugiuna gado, “Niga olotona bamo ya nawa te tada mote tama kita? Male ya nawa Guliki dobudiḡa eda lava sa miyamiyanemo te Guliki lavedi yai lovelovedi.

³⁶ Niga giuna i vatovatona gado, “Temi kaka ko tavuḡegu bi mote koma banavigu, bi kota tagu bamo ḡome ba temi mote ḡemoḡemotimi te koma nato.’ Mba giuna banina ba bai?”

Yesu taunana yawasana tovosina

³⁷ Soi dididiga damonemo, Yesu i moito bi kalinana dididiginemo i giuna gado, “Aiyai bi gadona i maguna ba ya nato lisigumo bi yawasana gaubina ya tego.

³⁸ Bi aiyai ya waisumageguna ba ya tego, banina gilugilumina i giuna gado, ‘Gauba yawayawasanina kaka tedi lisidiḡa ya nuwaḡini yovo.”

³⁹ Yesu niga mainana i giuna ba, tedi mabai tana sa waisumagegena ba sauga muliḡa Aluwa Waiyawa sa vai. Mba sauginemo ba Aluwa mote i yovo, banina Maimaituwa yaḡolo mote Yesu i laḡeti nawe malamo.

* 7:21: Niga matailina ba Waiyawasi Laḡannemo oloto sidasidana i waiyawasani, Diyon 5:1-9.

⁴⁰ Laḡannemo tana ena giu a vaivaiyedi ba lava ḡesaudi a giuna gado, “Giukauwa te niga olotona ba Taugiuwatana. Tana taunana te labelabe.”

⁴¹ Ḡesaudi a giuna gado, “Tana taunana Keliso.”

Bi geḡa te, ḡesaudi ai talana gado, “Bainewa te maso Keliso Galiliḡa ya nato?”

⁴² Gilugilumina ya giugiu te Keliso ba Deivida ena tubulelesaga ya nato, Betligem tauninemo Deivida ena animiyamo.”

⁴³ Kamaina bi Yesu dabanemo lava a dailidi.

⁴⁴ Ḡesaudi a ḡoye te maso a kaididi bi geḡa te aiyai mote lisinemo bai i voiye.

Diu babadidi mote ai sumaḡa

⁴⁵ Laḡannemo Pali vanuwina tauyavena a munaḡa nawa pilisi edi babada bi palisi lisidimo ba waibabada ai talayedina gado, “Bai aubaina mote ko pani natome?”

⁴⁶ Tauyava a giuna gado, “Mote bamo mainana lava ke vaiye i giugiuna mai niga lavana.”

⁴⁷ Ḡome palisi ai talana gado, “Temi kota i aiwainawenawemi, ee?”

⁴⁸ Bamo kona kita te palisi ee waibabada mba lavana ai sumaḡe?

⁴⁹ Geḡa, niga lavedi kumdi Mousis ena waiḡake mote a sibe, taunana aubaina Maimaituwa ena medi kaka lisidimo ya yovo.

⁵⁰ Ḡome palisi ḡemota isana Nikodimas tana dolinemo i nawa Yesu lisinemo, tana ena lava i giuwedina gado,

⁵¹ “Eda waiḡake ya giugiu te lava mote tamai wavu yababe bi ta gei etale te kauwa banina ta gei sibe te tana bai i voiywapa.”

⁵² Bi tedi ena giu ai munena gado, “Bi tam kota Galili lavam, ee? Gilugilumina kwa iyevena ba taugiuwatana mote Galiliḡa ima nato.”

⁵³ Ḡome te lava matabudi a dabalala bi ai nawa ḡemoḡemota.

8

Waivini waimatawapana

¹ Kamaina bi lava matabudi a nawa, bi Yesu i nawa Oliv oyanemo.

² Laḡan i sako olaolalemo Yesu i tava munaḡa Pali Vanuwina ganakukunemo i miyatulu, bi lava matabudi a tava a miya kwaivivili bi wailovelovedi i waitubu.

³ Bi i waiwailovelove ba waiḡake tauwailovelovedi bi palisi, waivini waimatawapana ai doli tavaite te lava kumna matedimo ai moito.

⁴ Bi Yesu a giuwena gado, “Tauwailovelove, niga waivinina ba i waimatawapa te ke pani tavaite.

⁵ Mousis ena waiḡake ya giugiu te mba mai waivinina ba ḡakimemo ka laipeki. Bi tam bainewa kwa noḡonoḡoti?”

⁶ Tedi a ḡoyeḡoyena maso bai giuna i vatowapa bi ai wavu. Bi geḡa te, Yesu i laudulu doḡamo bi nimanemo i waigilugiluma.

⁷ Bi tedi yaḡolo te a waitala vitavitale, kamaina bi i miyamoito te i giuwedina gado, “Tam aiyai mote gebogebo ku voiye ba ḡakima kwa gei pwalage noi waivinina lisinemo.”

⁸ Bi kota i laudulu munaḡa bi doḡamo i waigilugiluma.

⁹ Mba giuna a vaivaiye ba lava matabudi ai nawa ḡemoḡemota, magumagulidi a gei nawa. Yesu bi mba waivinina yaḡolo ḡome i moimoito a gose kamaḡedi.

¹⁰ Yesu i taulageti bi waivini i waitalayena gado, “Waivini, tauwaiwavum baiḡa a nawa? Aiyai bamo ya miyamiya te yai wavum bi sai pekim ee geḡa?”

¹¹ Bi waivini giu i waimunena gado, “Bada, geḡa, mote bamo aiyai.”

Kamaina bi Yesu i giuna gado, “Waivini, tagu kota mote yaḡamai wavum te simai pekim. Kwa nawa bi gebona mote kuma voiye munaḡe.”

Yesu tana dobu ena yanayana

¹² Yesu palisi i giu munaḡedina gado, “Tagu ba dobu lavedi edi yanayana. Aiyai ya kaikaiwataguna ba yawasan yananemo ya miya bi mote kaka waidudubalaga ima nawa.”

¹³ Bi palisi tana a giuwena gado, “Kuna kita, tam taumḡa gode kwa giugiu munaḡem, bi bai kwa giugiuwena ba mote giukauwa.”

¹⁴ Yesu giu i waimunena gado, “Geḡa, avena te tagu tauguga ya giugiu munaḡegu bi bai ya giugiuwedina ba giukauwa, banina tagu e sibe te bamo maiḡa e tava bi bamo maiḡa ya nawanawa bi temi mote ko sibe te bamo maiḡa e tava bi bamo maiḡa ya nawanawa.

¹⁵ Temi lavaota edi waikitamo lava ko kitakita waiipoipodi bi tagu mote aiyai lavana yaḡama kitakitawaiipoipo.

16 Bi tagu lava yà kitakitawaiipoipona ba giukauwemo, banina tagu mote tauguḡa, bi Tamagu taugiukamaḡegu vaitena.

17 Emi waiḡake gilugiluminemo ya giugiu te tauwaimatamata labu bi bai giuna sa waianinena ba giukauwa.

18 Tagu tauguḡa aubaigu yà giugiu. Bi tauwaimatamata ḡesauna ba Tamagu taugiukamaḡegu.”

19 Tedi ai talayena gado, “Te Tamamna bamo?” Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Temi mote tagu ee Tamagu ko sibe, bamoda tagu ko sibegu maso Tamagu vaitena kona sibe.”

20 Yesu niga giudi i wailoveloveyedina ba Pali vanuwina ganakukunemo, sewasewa anisivudi diyanemo. Bi geḡa te, mote aiyai i pani, banina ena laḡan kauwa mote i tava.

Yesu dabanemo ai saḡasaḡa

21 Yesu i giu munaḡedina gado, “Tagu yà nawa bi temi kaka tagu ko tavuḡegu bi emi gebogebomo kaka ko peki. Bi bamomaḡa yà nawanawana ba temi mote kaka ḡome koma tava.”

22 Te Diu lavedi edi waibabada ai talana gado, “Te tana taunaḡa yai peki munaḡe, ee?” Taunana aubaina, ya giugiu te tada mote tana ena aninawaḡa tama nawa.

23 Yesu edi giu i waimunena gado, “Temi ba niga dobuna lavemi bi tagu ba malaḡa e yovo. Bi temi ba niga dobuna lavemi bi tagu mote niga dobuna lavagu.

24 Bi yà giugiuwemi te emi gebogebomo kaka ko peki, bamoda mote koi sumaḡa te tagu ba Tana Taunana, temi kaka emi gebogebomo ko peki.”

25 Bi tedi tana ai talayena gado, “Bi tam aiyai?” Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Maibena wala pakanemo e giugiuwemina.

26 Bi emi kauwa dabedimo maso e etaetalemi. Bi mba mainana ba yà kagebogeboḡemi bi geḡa te, taugiukamaḡegu ba giukauwa bi bai i giugiuweguna, taunana dobumo lava yà giugiuwemi.”

27 Tedi mote a sibe te Yesu ba Tamana i giugiuwata.

28 Taunana aubaina, Yesu i giuwedina gado, “Laḡannemo, Tana Taunana Natuna ko kailagetina, kaka ko sibe te tagu aiyai. Tagu tauguḡa egu ḡailisimo mote kaka bai yàma voye bi bai Tamagu i wailoveguna taunana yà giugiuwe.

29 Bi taugiukamaḡegu ba mote i gose kamaḡegu, banina tagu laḡan matabuna ena ḡowana yà voivoiyedi.”

30 Yesu niga giudi i giuwedi bi mabai a vaivaiyena ba tana ai sumaḡe.

Giukauwa kaka ya kuvesim

31 Kamaina bi Diu lavedi mabai Yesu a waisumaḡena, i giuwedina gado, “Bamoda temi bi tagu bai yà wailovelovemina ko kaiwata kauwedina, ba giukauwa te temi ba tagu egu tauwaikawatana.

32 Temi kaka giukauwa giudi ko sibedi bi giukauwina kaka gebogebomo ya kuvesimi.”

33 Tedi ena giu ai munena gado, “Tama Eiblaḡam ena tubulelesa bi mote aiyai ena taupaula yababa, bi bainewa te tam kwa giugiu te tama waitaupaula yababemo ka potiyovo?”

34 Yesu giu i waimunena gado, “Tagu yà giugiu kauwemi, tana aiyai bi gebogebo ya voivoiyena ba gebo tana ya waibadabadaye.

35 Taupaula yababa mote vanuwa lavedi vaitedi sima miya gulata, bi vanuwa lavedi natuotidi kaka vaitena sa miya nonoḡa.

36 Taunana aubaina, Maimaituwa Natuna ya kuvesimina ba kamaina i kuvesi kauwemi.

37 Tagu e sibemi te temi Eiblaḡam ena tubulelesa bi geḡa te, eta ko tavutavu te tagu koi pekigu, banina giugu mote nopomimo ima kenakena.

38 Tagu Tamagu bai i wailoveguna yà giugiuwemi bi kota temi mainana tamemi* bai i wailovemina mainana ko voivoiye.”

39 Tedi ena giu ai munena gado, “Eiblaḡam ba tama ema magula.”

Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Bamoda temi Eiblaḡam natunatuna, maso ba emi kauwa kona voivoiyedina mai tana ena kauwa.

40 Tagu yà giugiuwemi te Maimaituwa bai i giuwegu bi e vaivaiyena yà giugiuwemi, bi bainewa te temi eta ko tavutavu te koi pekigu. Eiblaḡam mote mai kauwidi i voiyedi.

41 Temi ba tamemi ena kauwa ko voivoiyedi.”

Tedi ena giu ai munena gado, “Tama mote keda, tama Tamamai ḡemota. Tana taunana Maimaituwa.”

* 8:38: Tedi tamedi ba taumudulele.

⁴² Yesu i giuwedina gado, “Bamoda Maimaituwa bi Tamemi maso ba tagu kona goyegu, banina tagu Maimaituwa lisinemo te e yovo. Tagu mote nuwagumo e yovo, bi Maimaituwa i giukamaḡegu.

⁴³ Bai aubaina giu yà giugiuwemina banidi mote koma sibesibedi? Banina ba temi bai yà giugiuwemina mote koma vaivaiye kauwedi.

⁴⁴ Temi ba tamemi taumudulele, taunana aubaina kona goye te tana ena ḡowana ko voyedi. Pakanemo ba tana tauwaipeki bi giukauwa mote i kaiwata, banina tana lisinemo mote giukauwa. Laḡannemo ya kaiyovuna mba tana kalina otina, banina tana tauwaikaikaiyovu bi kaiyovu tamedu.

⁴⁵ Tagu giukauwa yà giugiuwemi, bi geḡa te, temi mote koma waisumaḡegu.

⁴⁶ Bai gebona e voye bi temi ko waiwavugu? Bi bamoda giukauwa yà giugiuwe, ba kamaina te koi sumaḡegu.

⁴⁷ Maimaituwa natunatuna ba kalinana sa vaivaiye. Temi Maimaituwa kalinana vaiyena kona daboke, banina temi mote Maimaituwa natunatuna.”

Yesu i tusaḡana mote mai Eiblaḡam

⁴⁸ Bi Diu lavedi Yesu ena giu ai munena gado, “Tama ke giukauwa te tam Sameliya lavam bi aluwa gebogebona i sunegim.”

⁴⁹ Bi Yesu i giuna gado, “Tagu mote aluwa gebogebona i sunegigu bi tagu Tamagu yà vivivile bi temi mote tagu koma vivivilegu.

⁵⁰ Tagu mote isagu kasaḡesaḡena aubaina yàma noyanoya bi Tamagu ena ḡowana ba lava tana isana sa kasaḡesaḡe, banina tana taunana taulaetala.

⁵¹ Giukauwemo yà giugiuwemi, te tana aiyai giugu ya vovoteyateyaena ba mote kaka ima peki.”

⁵² Gome Diu babadidi a giuwena gado, “Niganana kaka ke sibem te tam ba aluwa gebogebona i sunegim. Eiblaḡam i peki bi kota taugiuwatana a peki bi tam kuna giu te aiyai bi em wailovelove ya kaikaiwatedina ba mote kaka ima peki.

⁵³ Te tam bena kuna saḡa gulatana kaka tamamai Eiblaḡam, ee? Tana i peki bi kota taugiuwatana a peki. Bi tam bena kwa saḡa kamaḡedi, ee?”

⁵⁴ Yesu giu i waimunena gado, “Bamoda tagu tauguga yà kasaḡe munaḡeguna ba banina geḡa. Bi temi ko giugiu te Tamagu ba emi Maimaituwa, tana taunana tagu ya kasaḡegu.

⁵⁵ Avena te temi mote ko sibe bi tagu ba e sibe. Bi bamoda tagu e giu te mote yà sibe ba yà waikaikaiyovuna mai temi. Bi tagu e sibe aubaina kalinana yà vovoteyete.

⁵⁶ Tamemi Eiblaḡam i yasisi gulata te egu nato saugina ya kita, tana i kita bi i wainuwawisu.”

⁵⁷ Bi tedi a giuwena gado, “Tam mote yaḡolo kwalabu 50 ku vai bi kwa giugiu te Eiblaḡam kuna kita.”

⁵⁸ Yesu edi giu i waimunena gado, “Tagu giukauwemo yà giugiuwemi te muliḡa kaka Eiblaḡam i tubuḡana ba Tagu e miyamiya.”

⁵⁹ Gome lava ḡakima a legaudi te maso a laugakimina ba Yesu kandavonemo i vasoyavai bi Pali vanuwina i gose.

9

Yesu, oloto matapotapotana mai i tubutubuḡayena i waiyawasani

¹ Yesu i bababala ba oloto matapotapotana mai i tubutubuḡayena i kita.

² Ena tauwaikaikatana ai talayena gado, “Labai, aiyai ena gebo i voye te niga olotona mamatapopotana i tubuḡa? Tana ena gebo ee tamana bi tinana edi gebo?”

³ Yesu i giuwedina gado, “Geḡa, mote tana e tamana bi tinana edi gebo. Tana matana potapotana i tubuḡana ba Maimaituwa ena ḡailisi lisinemo ya kamaḡati.

⁴ Tada ba suwalemo taugiukamaḡegu ena noya ta voye, dudubala ya natonatonu ba mote aiyai kaka ima noya.

⁵ Tagu dobumo yaḡolo yà miyamiya ba tagu taunana dobu lavedi edi yanayana.”

⁶ Niga giuna mulinemo ba Yesu doḡamo i gelolo, i viliwainiginigi bi i vai te oloto matanemo i musu

⁷ bi i giuwena gado, “Kwa nawa bi matam Silowam Topanemo kwa koḡa. Giu Silowam banina ba ‘giukamaḡe.”

Kamaina bi oloto i nawa, matana i koḡakoḡa ba matana i yana, i waikita bi i nawa ena vanuwemo.

⁸ Diyanemo taumiya bi lava mabai wala a kita i waiwaigigimanana a giuna gado, “Niga olotona taunana wala i miya bi i waiwaigigimana, ee?”

⁹ Lava ḡesaudi a giuna gado, “Tana taunana.”

Bi kota gēsaudi a giuna gado, “Geḡa, niga olotona kitana mai mba olotona matapotapotana.”

Kamaina bi olotona taunaḡa i giu bagibagina gado, “Tagu taunana.”

¹⁰ Tedi ai talayena gado, “Bainewa bi matam i yana?”

¹¹ Bi tana i giuwedina gado, “Oloto isana Yesu, doḡa i gelolo, matagumo i musu bi i giuweguna gado, ‘Kwa nawa te Silowam topanemo matam kwa koḡa.’ Gome e nawa matagu e koḡekoḡedi ba matagu a yana.”

¹² Bi tedi ai talayena gado, “Bi olotona bamo?” Bi Oloto i giuna gado, “Mote e sibe.”

Palisi oloto i yawayawasanana a laumulimuliye

¹³ Olotona matapotapotana a natome Palisi lisidimo.

¹⁴ Yesu doḡa i gelolo wainiginigi bi oloto matapotapotana i waiyawasanina ba Diu lavedi edi Waiyawasi Laḡannemo.

¹⁵ Taunana aubaina, Palisi oloto ai talaye te bainewa matana i yana. Bi tana i giuwedina gado, “Tana matagumo doḡa viliviliwainiginigina i musu bi topamo e koḡa te niganana ya waikita.”

¹⁶ Palisi gēsaudi a giuna gado, “Niga olotona kauwina i voyiena ba mote Maimaituwa lisinaḡa i yovo, banina tana eda Waiyawasi Laḡanna ena waigake i waidoukoto.”

Bi kota lava gēsaudi a giuna gado, “Gebogebo lavana mote luvana niga mai matailina ima voyie?” Gome te waimiyatauli i tubuḡa.

¹⁷ Palisi oloto ai tala munageḡa gado, “Te ku giuwemai, niga olotona matam i kakayanana ba kuna sibe te tana aiyai?”

Bi oloto edi giu i waimunena gado, “Tana ba taugiuwatana.”

¹⁸ Diu babadidi yaḡolo mote ai sumaḡa te oloto matapotapotana mai i tubuḡaye bi niganana ya waikita, taunana aubaina tamana bi tinana a giuwedi te a tava.

¹⁹ Bi ai talayedina gado, “Niga ba temi natumi, ee? Kona giu te matapotapotana i tubuḡa, bi bainewa te niganana ya waikita?”

²⁰ Tinana bi tamana giu ai munena gado, “Tama natumai te ke sibe, tana matapotapotana i tubuḡa.

²¹ Tana bainewa bi i waikita e aiyai matana i kayanana, tama mote ke sibe. Tana kaikana i didiga, koi talaye te taunaḡa aubaina ya giu.”

²² Tamana bi tinana Diu babadidi a nailedi taunana aubaina, niga giuna mainana a vato. Diu edi babada kaikana ai anina te lava aiyai Yesu ya kamaḡati te tana Buyobuyona ba bolu vanuwino sa kapatiyovo.

²³ Tamana bi tinana a naila, taunana aubaina a giuna gado, “Tana kaikana i didiga, koi talaye.”

²⁴ Kamaina bi oloto matapotapotana i yawayawasanana a giuwe i te tava munaḡa bi a giuwena gado, “Maimaituwa matanemo kwa giukauwa, tama ke sibe te niga olotona i waiwaiyawasanima ba gebogebo lavana.”

²⁵ Bi edi giu i waimunena gado, “Tagu mote e sibe, bamoda tana gebogebo lavana ee geḡa, bi bai e sibena ba tagu matagu potapotana bi niganana ya waikita.”

²⁶ Bi tedi ai talayena gado, “Bai kauwina lisimmo i voyie? Bi bainewa matam i kayanedi?”

²⁷ Bi edi giu i waimunena gado, “Tagu kaikana e giuwemi bi mote ko vaiye. Bai aubaina ko goyegoye te ko vaiye munage? Temi kota ko goyegoyena ena tauwakaiwatana, ee?”

²⁸ Gome tana a giuivitavalena gado, “Tam mba lavana taukaiwatana bi tama ba Mousis taukaiwatana.

²⁹ Tama ke sibena ba Maimaituwa Mousis lisinemo i giugiu, bi niga lavana ba mote tama ka sibe te bamo maigā i tava.”

³⁰ Oloto i giuwedina gado, “Konai sovegu te mba lavana mote ko sibe te bamomaigā i tava bi tana matagu i kayana!

³¹ Te sibe te Maimaituwa mote gebogebo lavedi ima vaivaiyedi. Tana ba tauvilena bi ena ḡwana tauvoyiena lavedi kalinedi ya vaivaiyedi.

³² Wala nove pakanemo te niganana, bamo mote aiyai i vaiye te lava matapotapotana mai i tubutubuḡayena ai yawasanani.

³³ Bamoda niga lavana mote maso Maimaituwa lisinaḡa i yovo, ba maso mote bai i voyie.”

³⁴ Oloto ena giu dabanemo ba tedi a giuwena gado, “Tam gebomo kuna tubuḡa bi kwai lovelovemai, ee?” Bi a kwavivai te i nawa.

Aluwa ena matapota

³⁵ Yesu i vaiye te olotona bolomo a kwavivai bi laḡannemo i banabanavi ba i waitalayena gado, “Tana Taunana Natuna kwa waisumage ee geḡa?”

³⁶ Bi oloto giu i waimunena gado, “Bada, ku giuwegu te mba aiyai lavana bi yai sumaḡe?”

³⁷ Yesu i giuwena gado, “Kaikana kuna kita, tana taunana niganana vaitena ko waigiugiu.”

³⁸ Oloto i giuna gado, “Bada, yà waisumaḡem!” Bi Yesu matanemo tuwapekana i waitupagwaliḡedi bi i lauduneye.

³⁹ Yesu i giuna gado, “Tagu niga dobunemo ba etala aubaina e yovo. Te tedi mabai sa noḡonoḡoti te mote a sibe kauwe ba matedi kaka sa yana bi mabai sa noḡonoḡoti munāḡedi te bena a sibe kauwa ba yaḡolo matedi potepotedi.”

⁴⁰ Gome Palisi a vaiye te Yesu mainana i giugiu, ba ai talana gado, “Gode tama matamai potepotedi, ee?”

⁴¹ Yesu edi giu i waimunena gado, “Bamoda matem i pota maso ba waigebo geḡemi, bi geḡa te ko waikita, mba ko kakamaḡatimi te temi ba gebogebo lavemi.”

10

Tauwailaba visuvisuna bi ena sipusipu

¹ Yesu i giuna gado, “Palisi, yà giugiu kauwemi te lava aiyai sipu edi ganakuku mataetinaḡa mote ima valageta bi gavogavo ḡesaunaḡa ya solasaḡana ba tana taudanedanene bi taukoinene.

² Lava aiyai bi mataetaḡa ya valavalagetana ba tana taunana sipu taulabedi.

³ Mataeta taulabena mataeta ya kaikamaḡe te sipu taulabena ya valageta. Bi sipu taulabena ena sipu ḡemogemotaḡa isedi ya lauiyava bi kalinana vaiyegonena a sibe kauwe taunana aubaina, yai dolidi te sa potiyovo.

⁴ Tana ya doli bi ena sipusipu sa kaiwata, banina tana kalinana vaiyegonena a sibe kauwe.

⁵ Tedi lava ḡesauna mote kaka sima kaiwata, mba lavana kaka sa velau sa gose kamaḡe banina, kalinana mote a vaiyegone.”

⁶ Yesu niga lautaulalana palisi i giuwedi bi geḡa te, tedi giuna banina mote a sibe.

Yesu tana tauwailaba visuvisuna

⁷ Taunana aubaina, Yesu giu i laumunaḡena gado, “Giukauwemo yà giugiuwemi te tagu taunana sipusipu edi mataeta.

⁸ Temi mabai kona gei tava bi Maimaituwa ena dam lavedi kona labelabedina, ba temi taudanedanene bi taukoinene, taunana aubaina sipusipu mote emi giu a vaivaiyedi.

⁹ Tagu taunana mataeta, tedi mabai lisiguḡa sa solasaḡana ba sa yawasana. Tedi sa solasaḡa bi sa potiyovo te kani sa banavi bi ḡoyogumo sa miya.

¹⁰ Bi taudanene ya solasaḡana ba ya danene, yai peki bi ya laukivigeboḡe. Bi tagu e yovona ba yawasana ko vai bi yawasanina ba yawasana tupana.

¹¹ “Tagu taunana sipu taulabedi visuvisugu. Sipu taulabedi visuvisuna ena yawasana ya nuwakamaḡe te ena sipusipu aubaidi ya peki.

¹² Bi mane taubagibagiya ba tana mote sipu taulabedi taunana aubaina, laḡannemo tabei ya kita ya natonato ba ya velau sipusipu ya gosedi. Te tabei sipusipu ya suluvaidi bi yai dabalalidi.

¹³ “Taubagibagi ba maiia aubaina ya noyanoya, tana mote sipusipu taulabedi te yai sasalanedi.

¹⁴ “Tagu taunana tauwailaba visuvisugu, egu sipu e sibedi bi sipu tagu a sibegu.

¹⁵ Mainana kota Tamagu i sibegu bi tagu Tamagu e sibe. Bi tagu luvana egu sipusipu aubaidi ya peki.

¹⁶ Egu sipu ḡesaudi mote niga ganakukunemo, tedi vaitedi yà natomedi te kalinagu sa vaiye, te dam ḡemota ya tubuḡa, bi edi tauwailaba ḡemota.

¹⁷ “Tamagu ya ḡoyeḡoyeguna banina, tagu kaka egu yawasana yà vitekamaḡe bi kota ya vaimunaḡe.

¹⁸ Mote aiyai kaka egu yawasana ima vaikamaḡe. Tagu egu ḡowana te egu yawasana yà vitekamaḡe. Bi egu ḡailisi ya kenakena te egu yawasana yà vitekamaḡe bi kota egu ḡailisi ya kenakena te yà vaimunaḡe. Niga taunana tamagu ena giuvavasaga i vitegu te ya voiye.”

¹⁹ Laḡannemo Diu lavedi niga giudi a vaivaiyedi ba a daili munaḡedi.

²⁰ Lava wapewapedi a giuna gado, “Tana aluwa gebogebona i suneḡi bi ya giugiu yabayababa. Bai aubaina kalinana ko vaivaiye?”

²¹ Bi geḡa te, ḡesaudi a giuna gado, “Niga mote mainana lava aluwa gebogebodya a sunesuneḡina kalinana. Aluwa gebogebona maso ḡemoḡemotina lava matana potapotana i kayana, ee?”

Diu lavedi Yesu mote ai sumaḡe

²² Kamaina bi Pali Vanuwina Soina Yelusalemmo laḡanna i tava. Bi mba ba sinou bi taumata sauginemo,

²³ bi Yesu ba pali vanuwina didiyaunaḡa bi Solomon ena Yoveyove noponaḡa i nawanawa.

²⁴ Diu lavedi a tava te Yesu a dubutawi bi a giuna gado, “Kwa alamiya moimoisili, bamoda tam Buyobuyona te kwa giu otiḡemai?”

²⁵ Yesu edi giu i waimunena gado, “Bena kaikaina e giuwemi bi temi mote koi sumaḡegu. Tagu anisove matailidi e voivoiyedina Tamagu ena ḡailisimo, taudidi sa kakamaḡatigu.

²⁶ Bi geḡa te, temi mote koma waisumaḡegu banina, temi mote tagu egu sipusipu.

²⁷ Bi tagu egu sipusipu ba kalinagu sa vaivaiye, bi tagu e sibedi bi tedi tagu sa kaikaiwatagu.

²⁸ Tagu yawasana ilailala yà vitedi te mote sima peki, bi mote aiyai kaka ima kwayagu.

²⁹ Tamagu wailewanina, tana ḡailisi i vitegu te bai matabuna yà waibadaye. Bi mote aiyai kaka Tamagu nimanemo ima kwayavai.

³⁰ Tagu bi Tamagu ba tama lava ḡemota.”

³¹ Kamaina bi Diu lavedi kota ḡakima a laitupa munaḡa te maso a ḡakimemo a laipeki

³² bi geḡa te, Yesu i giuwedina gado, “Tagu Tamagu i wailovegu te mataila wapewapedi visuisudi e voyedi. Bi temi bamo kauwidi dabedimo ko ḡoyeḡoyena ko laipekiḡu?”

³³ Tedi ena giu ai munena gado, “Tama mote kauwa visuisudi kuna voivoiyedina aubaidi kama laḡakimim bi em waidiboḡa dabanemo. Tam ba lava ota bi kwa giugiu te tam bena Maimaituwa.”

³⁴ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, “Temi kona sibe ee geḡa te emi Waigake gilugilumina wadubonemo Maimaituwa i giuna gado, ‘Tagu e giu te temi ba dobu maimaituwidi.’* ”

³⁵ Te sibe te Maimaituwa kalinana ba giukauwa te i yovo Israel lavedi lisidimo. Bi tedi mabai niga giuna sa kulakulavitalena ba Maimaituwa i giu te tedi taunana dobu maimaituwidi.

³⁶ Tagu ba Tamagu i vinegu bi i giukamaḡegu te dobumo e yovo. Bi yà giugiu te tagu ba Maimaituwa Natuna. Bai aubaina ko giugiu te tagu yà waidiboḡa? Tagu mote yàma waidiboḡa.

³⁷ Bamoda Tamagu ena ḡowana mote yàma voivoiye ba avena komai sumaḡegu.

³⁸ Bi bamoda temi mote tagu koi sumaḡegu ba anisove matailidi yà voivoiyedina taudidi koi sumaḡedi. Gome kaka ko sibe te Tamagu ba Tagu nopogumo bi Tagu ba Tamagu noponemo.”

³⁹ Gome Yesu maso a kaididina ba tana i vasoyavai te i nawa.

⁴⁰ Kamaina bi Yesu i munaḡa nawa Diyoudan gaubina noi nevanemo, wala Diyon taukabulu i laulaukabuluna modomodonemo bi gome i miya.

⁴¹ Gome i miyamiya ba lava wapewapedi a tava lisenemo bi a giuna gado, “Diyon taukabulu mote mataila i voyedi. Bi bai i giugiuwedina ba giukauwa te niga lavana i giugiuwata.”

⁴² Kamaina bi gome lava wapewapedi Yesu ai sumaḡe.

11*Yasalesi ena peki*

¹ Oloto isana Yasalesi i sida, tana ba Beteni lavana, Beteni ba Meli tinanatuna Mata vaitena edi malagai.

² Niga Melina taunana Yasalesi sidasidana nuvuna, tana muliḡa masi panapanena i ḡini, Bada kaḡenemo bi dabanemo i bakili.*

³ Kamaina bi Yasalesi nuvunuvuna labu Yesu ena giu a giukamaḡena gado, “Bada, valeti kauwim ba i sida kauwa.”

⁴ Bi laḡannemo, Yesu mainana i vaivaiye ba i giuna gado, “Niga sidanemo ba mote ima peki. Bi Maimaituwa ena ḡailisi namalina ya kamaḡati. Te mba kauwinemo Maimaituwa Natuna kaka namala sa vite.”

⁵ Yesu ena ḡoye ba Mata, Meli bi nuvudi Yasalesi.

⁶ Taunana aubaina, laḡannemo i vaiye te Yasalesi i sida, ba tana mote i tava makai bi gome kota laḡan labu i miya.

⁷ Gome te ena tauwaikaiwatana i giuwedina gado, “Ta munaḡa Diudiya plovinsnemo.”

* **10:34:** Sale 82:6 * **11:2:** Ingilismo i giu te awa wapedi 12.

⁸ Bi ena tauwaikawaiwatana ena giu ai munena gado, “Labai, maḡoota Diu lavedi a ḡoyeḡoyena maso ai pekim bi tam niganana munaḡa ḡome kwa ḡoyeḡoye, ee?”

⁹ Yesu i giuwedina gado, “Tada suwalemo noya ta voyiyedi.† Lava mabai suwalaga sa nawanawana ba mote ḡemoḡemotina te kaḡedi simai tutudi, banina tedi dobu ena yanayana a kita.

¹⁰ Bi tedi mabai dudubalaga sa nawana ba kaḡedi sai tutudi, banina tedi lisidimo mote yanayana.”

¹¹ Niga giudi i tainuwataudi mulinemo bi i giuwedina gado, “Eda tau Yasalesi ba ya kenakena bi tagu ya nawa lisinemo bi ya lainuwesi.”

¹² Bi ena tauwaikawaiwatana a giuwena gado, “Bada, bamoda tana ya kenakena ota ba ya yawasana.”

¹³ Yesu ena giu banina ba Yasalesi i peki bi ena tauwaikawaiwatana ai noḡota benakage tana i kenakena ota.

¹⁴ Taunana aubaina, Yesu i giu otigedina gado, “Yasalesi ba i peki,

¹⁵ tagu ei nuwawisu te tagu mote ḡome, banina temi koi sumaḡeguna aubaina. Niganana kaka ta nawa lisinemo.”

¹⁶ Kamaina bi Tomas (a waiisana Didimas[‡]) falona tauwaikawaiwatana i giuwedina gado, “Kamaina te matabuda ta nawa bi Yesu vaitena ta peki.”

¹⁷ Bi laḡannemo Yesu Betenimo i tavatava, ba i vaiye te Yasalesi tauyewamo i kenana ba laḡan 4 a kovi.

¹⁸ Beteni te Yelusalem ba manekina mote i lofa, maso ba 3 kilomita mainana.

¹⁹ Bi Diu lavedi wapewapedi a tava te Mata bi Meli ai nuwaubedi banina nuvudi i peki.

²⁰ Laḡannemo Mata i vaiye te Yesu i natonato, ba i potiyovo i nawa te i banavi, bi Meli ba vanuwemo i miya.

²¹ Bi Mata, Yesu i giuwena gado, “Bada, tam maso bi niga ḡome, tasigu mote maso i peki.

²² Bi tagu e sibe te bai niganana kwai baḡayena ba Maimaituwa kaka ya vitem.”

²³ Yesu i giuwena gado, “Tasim kaka ya kenamoito munaḡa.”

²⁴ Bi Mata giu i waimunena gado, “Tagu e sibe te kenamoito laḡannemo kaka tana ya kenamoito.”

²⁵ Yesu giu i waimunena gado, “Tagu taunana kenamoito bi yawasana. Tedi mabai bi sa waisumaḡeguna ba avena te a pekina bi ya ḡoḡolo te sa yawasana,

²⁶ bi lava miyemiyedi mabai sa waisumaḡeguna mote kaka bai laḡannemo sima peki. Niga giuna kwa waisumaḡe ee ḡeḡa?”

²⁷ Bi Mata i giuna gado, “Bada, ya waisumaḡem te tam taunana Buyobuyona, Maimaituwa Natuna, dobumo kuna yovo.”

²⁸ Mata giu i waikovi mulinemo ba i munaḡa vanuwemo, tasina Meli lisinemo bi nuwatauḡa i tainuwatauna gado, “Meli, Labai i tava bi ya ḡoyeḡoyena ya kitam.”

²⁹ Bi sauginemo Meli giu i vaivaiye ba i miyamoito makai bi i nawa Yesu lisinemo.

³⁰ Bi Yesu yaḡolo mote malagaimo i solasaḡa bi tana bamo Mata i banabanavinemo ḡome i miyamiya.

³¹ Sauginemo Diu lavedi mabai Meli vaitena vanuwemo a wainuwaubana, a kita te maḡemota vanuwa i potiyovo kamaḡe, ba ai noḡota bena Meli i nawanawa tauyewamo gaba aubaina, kamaina bi a kaiwata.

³² Laḡannemo Meli i tava Yesu lisinemo bi i kitakita ba kaḡe pakanemo tuwapekana i waitupagwaliḡedi bi i giuna gado, “Bada, bamoda tam bi niga ḡome, mote maso nuvugu i peki.”

³³ Gome Yesu i kita te Meli bi Diu lavedi a ḡabaḡaba ba tana nuwana i toitoi bi i wainuwaboya kauwa.

³⁴ Kamaina bi i waitalayedina gado, “Tana bamo ḡome kona sako?” Tedi a giuna gado, “Bada, kwa nato bi kwa kita.”

³⁵ Gome te Yesu i ḡaba.

³⁶ Bi Diu lavedi diyanemo a moimoitona a giuna gado, “Kona kita, tana i ḡoye gulate!”

³⁷ Bi lava ḡesaudi a giuna gado, “Niga olotona lava matapotapotana i waiyawasani. Tana bi niga ḡome maso ba Yasalesi i sagu te, mote maso i peki.”

Yesu Yasalesi pekimo i kakenamoito

³⁸ Gome Yesu nuwana i toitoi munaḡa bi i nawa tauyewamo, bi tauyewina mataetina ba ḡakima dididiginemo ai dougudu.

† 11:9: Ingilismo i giu te awa wapedi 12. ‡ 11:16: Alemik bi Guliki kalinedimo, isa Didimas banina ba laḡaloḡa.

³⁹ Bi Yesu i giuna gado, “Gakima ko kaikamaḡe tabunemo!” Bi oloto pekipekina nuvuna tautuweḡina Mata i giuna gado, “Bada, niganana ba bovana i gebo kauwa, banina kaikana laḡan 4 a kovi.”

⁴⁰ Kamaina bi Yesu i giuna gado, “Tagu e giuwem ee geḡa, bamoda tam kwai sumaḡana ba Maimaituwa ena ḡailisi namalina kwa kita?”

⁴¹ Kamaina bi ḡakima a kaikamaḡe tabunemo. Gome Yesu i waikita saḡa malamo bi i giuna gado, “Ebom, Tamagu, te kalinagu mote kuma vaivaiye kamaḡe.

⁴² Tagu e sibe kauwem te tam sauga matabuna kalinagu kwa vaivaiye, bi bai e giuwemna ba niga lavedi sa moimoitona kedi nawamo te kalinagu sa vaiye bi sai sumaḡa te tam ba tagu kuna giukamaḡegu.”

⁴³ Gome Yesu giu i waiwaikovi ba i binauna gado, “Yasalesi, ku potiyovo!”

⁴⁴ Kamaina bi oloto pekipekina tauyewamo i potiyovo. Tana nimana, kaḡena, kununa bi tunina matabuna galamo sumesumedi. Gome Yesu i giuwedina gado, “Kokowaga galedi ko kaikamaḡedi bi ya nawa!”

Yesu kana pota a yesi te sai peki

⁴⁵ Diu lavedi wapewapedi Meli vakitana aubaina a tavatavana, tedi bai Yesu i voivoiyena a kita bi ai sumaḡe.

⁴⁶ Bi lava ḡesaudi a nawa Palisi lisidimo bi bai Yesu i voiyena taunana sa tainuwataudi.

⁴⁷ Gome pilipilisi edi babada bi Palisi, ai ḡemotidi bi waibabada edi bolu a sako. Bi a giuna gado, “Tada niganana bai ta voiyee? Niga olotona ba anisove kauwidi wapewapedi ya voivoiyedi.

⁴⁸ Bamoda tada bi ta kita kamaḡena ba lava matabudi tana sai sumaḡe. Mba sauginemo kaka Loum ḡaviyidi sa tava te tada eda Pali vanuwina bi eda dobu sa kagebogebo.

⁴⁹ Gome edi tau ḡesauna isana Kaiyapas, tana ba pilipilisi edi bada mba kwalabunemo. Tana i miyamoito bi i giuna gado, “Temi mote ko sibe te bai ko giugiuwe!

⁵⁰ Temi mote ko sibe, i visu te lava ḡemota maso aubaida i peki bi matabuda te yawasana, kaka dobu matabuna sa kagebogebo.”

⁵¹ Mba kwalabunemo, Kaiyapas ba pilipilisi edi bada. Bi niga giudi i vatovatodina ba mote nuwanemo i waitubudi. Bi Yesu Diu lavedi aubaidi ya pekina, taunana i giugiuwata.

⁵² Bi Diu lavedi mote taudiḡa, bi Maimaituwa natunatuna a dabadabalalana ya natomedi, te yai ḡemotidi bi dam ḡemota ya tubuḡa.

⁵³ Kamaina bi mba laḡannemo te noi i nawana ba tedi Yesu kana pota a yesi te sai peki.

⁵⁴ Taunana aubaina, Yesu mote Diu lavedi matediḡa i nawanawa. Bi ḡome te i nawa Iflem malagainemo kalakalalele diyanemo, bi ḡome ena tauwaikawaiwatana vaitena a miya.

⁵⁵ Laḡannemo Diu lavedi edi Vawaitauli Soina saugina i tavatava ba lava wapawapa a tava Yelusalemmo ai ḡemotidi. Bi Diu lavedi edi vaivaimo ba a vokaukauwa munaḡedi muliḡa kaka Vawaitauli Soina.

⁵⁶ Tedi yaḡolo te Yesu a tavutavuḡe, bi pali vanuwina didiyauna a moito kwaivivili bi edi lava ai talayedina gado, “Bainewa ko noḡonoḡoti? Kona sibe te niga soinemo ya tava ee geḡa?”

⁵⁷ Bi geḡa te, pilisi edi babada bi Palisi giu a sako te aiyai bi bamo ḡome Yesu i banavina ba ya kamaḡati te sa pani.

12

Yesu masi panepanena kaḡenemo a ḡini

(Met 26:6-13, Mak 14:3-9)

¹ Muliḡa kaka laḡan 6 sa kovi te Vawaitauli Soina, bi Yesu i tava Betenimo Yasalesi ena animiyamo, Yasalesina taunana i peki bi Yesu i kakenamoito munaḡe.

² Yesu i tava aubaina te tedi aubiḡa kanina a kanonoḡi. Mata kani i yati bi Yasalesi, Yesu bi lava ḡesaudi vaitedi teibolo diyanemo a kena gilgili bi kani i vite nawedi te a kani.

³ Kamaina bi Meli masi panepanena af lita luvana dubina mai'ina dididiḡa i natome bi Yesu kaḡenemo i ḡini. Bi dabanemo i bakili bi vanuwa nopona ba masi panena i waiwanavu. Niga masina ba ḡawaḡawa isana nad masinemo a voiyee.

⁴ Yesu ena tauwaikawaiwatana ḡemota Diudas Iskaliot, tana taunana muliḡa ya sakoy-ovoḡe, i giuna gado,

⁵ “Mba masina maiina ba kwalabu ḡemota ena maiia* luvana, temi maso kona kuneye bi manena lava wainuwatoitoidi kona vitedi.”

⁶ Tana niga giuna i giuwena ba mote lava wainuwatoitoidi sagudi aubaidi, banina tana ba taudanene. Bi kota tana ba mane baikina taulabena bi manenemo i laulaukulasolu.

* 12:5: Diu lavedi lisidimo taubagibagi kwalabu ḡemota noponemo i noyana, ba ena maiia 300 denali ya vai.

⁷ Kamaina bi Yesu giu i waimunena gado, “Waivini ku kita kamaḡe, tana niga kauwina i voiyena ba dobogu aubaina i kanonoḡi.

⁸ Temi laḡan matabuna lava wainuwatoitoidi waitedi ko miyamiya bi tagu ba mote laḡan matabuna waitemi tama miya nonoḡa.”

Yasalesi kana pota a yesi

⁹ Laḡannemo Diu lavedi kumdi a vaiye te Yesu ba Betenimo Yasalesi ena vanuwemo, ba tedi a tava lisinemo. Bi mote Yesu taunaḡa kitana aubaina bi kota Yasalesi waitena. Banina Yesu, Yasalesi pekimo i kakenamoito munage.

¹⁰ Taunana aubaina, Pilisi edi babada ai ogatala te maso Yasalesi waitena ai peki,

¹¹ banina Yasalesi dabanemo lava wapewapedi Diu babadidi a dabokedi bi Yesu a waiwaisumaḡe.

Yesu Yelusalemmo i solasaḡa

(Met 21:1-11, Mak 11:1-11, Luk 19:28-40)

¹² Laḡan i sako te lava kumdi vawaitauli soina aubaina a tava bi a vaiye te Yesu ba Yelusalem aubaina i saḡasaḡa.

¹³ Taunana aubaina, lava galamo malugulugudi a legaudi bi a laupotiyovo etamo bi a binabinauna gado,

“Ousana! Kakavisuvisuna, BADA isanemo ya natonato!

Kakavisuvisuna Israel edi Galibona.”

¹⁴ Yesu donki lauewalina i banavi bi i geluye, gilugilumina wadubonemo niga mainana giu:

¹⁵ “Yelusalem lavemi koma naila,

ko kita emi ḡalibona donki lauewalinemo i gelu bi ya natonato.”

¹⁶ Niga giuna ena tauwaikaiwatana mote a sibe bi ena kenamoito mulinemo kaka niga giudi banidi a sibedi. Bi giudi ba tana a gilugilumiwata bi kota niga kauwidi banidi lisinemo a tubuḡa.

¹⁷ Mba laḡannemo ba lava kumdi Yesu waitena bi Yasalesi pekina tauyewamo i kakakenamoitona a kita. Niganana mba lavedi taudidi giuna sa giugiunawe.

¹⁸ Taunana aubaina, lava kumdi mataila i voivoiyena a vaivaiye ba a nawa lisinemo.

¹⁹ Kamaina bi Palisi taudiḡa ai giugiuna gado, “Niga mote bai ta maitubu, ko kita lava matabudi tana sa kaikaiwata.”

Yesu ena peki i gei giuwe

²⁰ Lava mabai a nawanawa Yelusalemmo Vawaitauli soina aubaina ba Gulik lavedi ḡesaudi waitedi a nawa.

²¹ Tedi Filip lisinemo a tava bi tana ba Betsaida olotona, bi Betsaida ba Galili noponemo bi ai baḡana gado “Ema tau, tama ka ḡoyeḡoyena Yesu ka kita.”

²² Gome te Filip i nawa Endulu i giuwe, bi labugiḡi a nawa te Yesu a giuwe.

²³ Yesu edi giu i waimunena gado, “Saugina i tava te Tana Taunana Natuna namala sa vite.”

²⁴ Tagu giukauwemo ya giugiuwemi, bamoda witi pesina mote kuma wadi ba pesina mai ya kenakena. Bi laḡannemo doḡamo sa wadina ba ya peki, bi ya duga te pesi wapewapedi ya sivudi.

²⁵ Tedi mabai edi yawasana a nuwamunaḡedina ba sa kulayakasidi, bi mabai edi yawasana niga dobunemo a nuwakamaḡedina ba yawasana kenakena nonoḡina sa vai.

²⁶ Tana aiyai bi aubaigu waitaupaula i goyena ba ya kaiwatagu, te tagu bamo gome ba egu tauupaula ḡome. Bi Tamagu kaka tana aiyai aubaigu ya waitaupaulana ya kavisuvisu.

Yesu ena peki i giuwata

²⁷ “Niganana nuwapougu i yavi bi bena bai ya giuwe? Luvana ya giuna gado, “Tamagu, niga wainuwatoina saugina lisigumo kwa kaikamaḡe.” Bi geḡa te taunana aubaina e yovo te wainuwatoina ya nawaye.

²⁸ Tamagu, tam taumḡa isam aubaina namala kwa vai.” Kamaina bi kalina malaḡa i yovona gado, “Tagu kaikana isagu aubaina namala e vai bi niganana kota ya vai munaḡe.”

²⁹ Laḡannemo lava kumna kalina a vaivaiye ba ai noḡota benakage palele, bi lava ḡesaudi a giu te aneya i giu yovo Yesu lisinemo.

³⁰ Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Niga kalinina i yovona ba temi ko ḡailisina aubaina bi mote tagu.

³¹ Niganana ba etala saugina i tava, te Maimaituwa niga dobuna ya etale bi dobu tauwaibadayena† ya lauyovoḡe.

† 12:31: Dobu tauwaibadayena ba seitan

³² Bi laḡannemo dobumo sai daweguna kaka lava matabudi yà natomedina lisigumo.”

³³ Yesu niga giuna i giuwena ba bainewa tana ya pekina taunana i giuwata.

³⁴ Lava kumdi a giuwena gado, “Ema Waiḡake ya giugiuwemai te Buyobuyona ba ya miya nonoḡa. Bainewa bi kuna giu te Tana Taunana Natuna sai dawe? Bi Tana Taunana Natuna ba aiyai?”

³⁵ Kamaina bi Yesu giu i waimunena gado, “Yanayana ba temi lisimimo, kamaina te ko vai bi mote kaka vaitena koma miya gulata. Niga yanana kona vaina ba yananaḡa ko nawa. Muligā kaka waidudubala yai kwesitawemi. Lava mabai dudubalaḡa sa nawanawana ba mote a sibe te baiḡa sa nawanawa.

³⁶ Yana kona vaina ba koi sumaḡe, te temi ba yanayana lavemi.”

Laḡannemo Yesu giu i waiwaikovi ba i nawa tabunemo bi i miya moimoisili.

Lava mote Yesu ai sumaḡe

³⁷ Avena te Yesu anisove kauwidi wapewapedi matedimo i voyedi bi yaḡolo te mote ai sumaḡe.

³⁸ Niga ba taugiuwatana Aisaiya bai i giugiuwena mainana ya tubutubuḡa. Tana i giuna gado,

“BADA, aiyai ema giu ya waisumaḡe?

Bi BADA, aiyai lisiinemo em ḡailisi kwa kamaḡati?”

³⁹ Taunana aubaina, lava mote Yesu ai sumaḡe, banina taugiuwatana Aisaiya laidalolo ḡesaunemo kota i giuna gado,

⁴⁰ “Bada lava i voyedi te mote a kita banavi,

bi i voyedi te nopodi a gududi, taunana aubaina sa kitakitana bi mote sima kita banavi. Bi mote sima sibegu ba mote sima nuwavitata lisigumo te tagu maso ei yawasanidi.”

⁴¹ Aisaiya niga giugiuna i giuwena banina Yesu ena ḡailisi namalina i kita, taunana aubaina i giuwata.

⁴² Avena te Diu babadidi wapewapedi Yesu ai sumaḡe, bi geḡa te Palisi babadidi kedinawamo aubaina te tedi mote debamo a giugiuwata banina, bolu vanuwiniemo male sa kapotiyovodi.

⁴³ Tedi sa ḡoyeḡoyena maso lava tedi a kasaḡesaḡedi. Bi mote sima ḡoyeḡoye te Maimaituwa tedi ya kasaḡesaḡedi.

Yesu ena giumo dobu ya etaetale

⁴⁴ Yesu kalinana dididiginemo i giuna gado, “Tana aiyai bi ya waisumaḡeguna ba mote tagu tauguḡa ima waisumaḡegu bi taugiukamaḡegu vaitena ya waisumaḡe.

⁴⁵ Tana aiyai bi ya kitakitaguna ba taugiukamaḡegu ya kitakita.

⁴⁶ Tagu dobumo e yovona ba yanayana, te lava matabudi sai sumaḡeguna ba mote waidudubalemo sima miya.

⁴⁷ “Bamoda lava egu giu sa vaiye bi mote sima voteyete ye ba tagu mote kaka yàma etaledi. Tagu e yovona mote dobu lavedi etaledi aubaina bi waiyawasanidi aubaina.

⁴⁸ Tedi mabai a dabokegu bi egu giu mote sima waianine, mba giunana kaka laḡan damonemo ya etaledi.

⁴⁹ Niga ba giukauwa, banina tagu tauguḡa mote egu ḡailisimo yàma giugiu, bi Tamagu taugiukamaḡegu bai i giugiuvasaḡeguna taudidi yà giugiuwedi.

⁵⁰ Bi tagu e sibe te ena giuvavasaga ba yawasana ilailala ya natome. Taunana aubaina, bai yà giugiuwena ba Tamagu i giugiuweguna mainana yà giugiu.”

13

Yesu ena tauwaikaiwatana kaḡedi i koḡedi

¹ Muligā kaka Vawaitauli Soina bi Yesu i sibe te sauga i tava te niga dobuma ya gose bi ya munaḡa Tamana lisiinemo. Tana dobumo laḡan matabuna ena tauwaikaiwatana i ḡoyeḡoye kauwedi. Bi i ḡoyeḡoyedina eete edi noya damonemo a tava.

² Yesu ena tauwaikaiwatana vaitedi aubiga kanina a kanikani bi Seitan ba kaikana Diudas Iskaliyot* noponemo noḡota gebogebona i sako te Yesu ya sakoyovoḡe, Diudas ba Saimon natuna.

³ Yesu i sibe te Tamana ḡailisi matabuna i vite te mwali matabudi yai badayedi. Tana i sibe te Maimaituwa lisiinaga i yovo bi kota ya munamunaga Maimaituwa lisiinemo.

⁴ Kamaina bi kani noponemo i miyamoito te ena kwama dabanemo i kotekotena i kaikamaḡe bi tauweli i vai te bwalinemo i pani.

* **13:2:** Iskaliyot ba malagai isana bi mote Diudas isana wadubona.

⁵ Bi gauba i vai te abomemo i ġini bi ena tauwaikawatana kaġedi i koġedi, bi tauweli bwalinemo panipanina isunemo kaġedi i bakilidi.

⁶ Bi Yesu, Saimon Pita lisenemo i tavatava ba Saimon i giuna gado, “Bada, tam bena kaġegu kwa koġa, ee?”

⁷ Bi Yesu ena giu i waimunena gado, “Tagu bai niganana yà voivoiyena mote ku sibe bi muliġa kaka banina kwa sibe.”

⁸ Bi Pita i giuna gado, “Geġa, kaġegu mote kuma koġa.” Ġome Yesu ena giu i waimunena gado, “Bamoda kaġem mote yàma koġa ba tam mote egu tauwaikawatana.”

⁹ Saimon Pita ena giu i waimunena gado, “Bada, mote kaġegu taunaġa kuma koġa, nimagu bi kunugu kota vaitedi kwa koġedi.”

¹⁰ Ġome Yesu giu i waimunena gado, “Lava mabai kaikana a asiwana ba kaġediġa sa koġedi, tunidi matabudi ba sabusabudi. Bi temi matabumi ba kona asiwa bi geġa te, ġesaumi mote ko asiwa.”

¹¹ Yesu kaikana i sibe te aiyai kaka ya sakoyovoġe, taunana aubaina i giuna gado, “Matabumi mote lailaisabusabumi.”

¹² Laġannemo kaġedi i koġakoġa kovi di ba ena kwama i kote munaġe bi i munaġa ena animiyamo. Bi i waitalayedina gado, “Tagu bai lisimimo e voyiyena banina kona sibe ee geġa?”

¹³ Temi ko waisaguna gado, “Tauwailovelove.” Bi ‘Bada.’ Bi mba ko giugiukauwa, lavana ba tagu taunana.

¹⁴ Niganana ba tagu emi Bada bi tauwailovelove, kaġemi e koġedina ba temi kota mainana emi lava, kaġedi ko koġedi.

¹⁵ Tagu kauwa ei lovemi te kona kita bi bai e voivoiyena mainana temi ko voyie.

¹⁶ Tagu giukauwemo yà giugiuwemi te taupaula mote edi bada sima saġa kamaġe, bi kota mainana tauwainoyanoya mote ġemoġemotina te taugiukamaġena ima saġa kamaġe.

¹⁷ “Temi niga giukauwidi niganana kona sibedi, bi ko miyaedina ba Maimaituwa kaka ya kavisuvisumi.”

Yesu sa sakoyovoġena i ġei giuwata

(Met 26:20-25, Mak 14:17-21, Luk 22:21-23)

¹⁸ “Tagu mote matabumi yàma giugiuwemi bi mabai e vinevinedina taudidi e sibedi. Bi ġilugilumina wadubonemo bai i giugiuwena ba kamaina te ya tubuġa, ‘Tagu aiyai vaitena ke kanikani ġemotana mba lavana ya nuwavitale te yai ġaviyegu.’

¹⁹ “Bi muliġa kaka kauwa sa tubuġana bi tagu niganana yà giugiuwemi te laġannemo bi sa tubuġana ba temi koi sumaġa te Tagu Mai Miyamiyagu.

²⁰ Tagu giukauwemo yà giugiuwemi, te lava aiyai e giukamaġe bi aiyai lavana ya giugiuwaina ba tagu ya giugiuvaigu. Bi aiyai tagu i giuivaiguna ba taugiukamaġegu ya giugiuvai.”

(Met 26:20-25, Mak 14:17-21, Luk 22:21-23)

²¹ Niga giuna mulinemo ba Yesu nopona nuwaboya i wanavu bi ena tauwaikawatana i giuwedina gado, “Giukauwemo yà giugiuwemi te temi modomimo ġemota kaka ya sakoyovoġegu.”

²² Tedi ai nuwanaina bi ai matakita te aiyai lavana ya giugiuwe.

²³ Bi Yesu ena tauwaikawatana mododimo ġemota, taunana i ġoyeġoye kauwena diyanemo i miyamiya.

²⁴ Kamaina bi Saimon Pita lava Yesu diyanemo i miyamiyana i laumatakamote bi i kasavenana gado, “Bada kwai talaye te lava aiyai ya giugiuwe?”

²⁵ Ġome te ena tauwaikawatana i miyanato Yesu diyanemo bi i waitalana gado, “Bada, aiyai lavana?”

²⁶ Yesu giu i waimunena gado, “Tana aiyai buledi abomemo yà dakwa bi yà vitena mba taunana lavanana.” Kamaina bi Yesu buledi i vai te i waidakwa bi Saimon natuna Diudas Iskaliyot i vite.

²⁷ Mba ġome Diudas buledi i vaivai ba Seitan noponemo i sola saġa. Bi Yesu, Diudas i giuwena gado, “Bai kwa noġonoġotina ba kwa voyie makaiye.”

²⁸ Bi tedi teibolomo a kanikanina, Yesu ba Diudas i giugiuwena lisidimo banina mote a sibe.

²⁹ Bi Diudas ba mane taulabena, taunana aubaina ena lava ai noġota bena Yesu, Diudas i giugiuwe te soi kanina ya gimala ee lava waiyamoyamonidi mane ya vitedi.

³⁰ Ġome Diudas buledi i kanikani kovi ba tana i vapotiyovo te dudubalaġa i nawa.

Yesu, Pita ena valele i ġei giuwata

³¹ Laḡannemo Diudas i nawanawa mulinemo ba Yesu i giuna gado, “Niganana kaka Tana Taunana Natuna namalina ya laumaḡata. Maimaituwa namalina kaka Natuna lisinemo ya kamaḡati.

³² Bi Natuna ena ḡailisi namalina kaka Maimaituwa ya vite. Bi mote ima lofa te Maimaituwa ena ḡailisi namalina Natuna ya vite.

³³ “Natunatugu, tagu mote kaka vaitemi tama miya gulata. Temi kaka ko tavuḡegu bi mote koma banavigu. Bamomaḡa ya nawanawana ba temi mote luveni te maḡa ko nawa. Niga giudi ḡemotidi Diu babadidi e giuwedi bi niganana kota temi ya giugiuwemi.

³⁴ Bi niganana waḡake valivaliuna ya vitevitemina ba: Emi lava, emi lava ko ḡoyedi, mai tagu e ḡoyeḡoyemina. Taunana aubaina emi lava ko ḡoyedi.

³⁵ Bamoda emi lava, ko ḡoyedina kaka lava matabudi sa sibemi te temi ba tagu egu tauwaikaiwatana.”

³⁶ Bi Saimon Pita i waitalana gado, “Bada, bamo maḡa kwa nawanawa?” Ḡome Yesu ena i giu waimunena gado, “Tagu niganana bamo maḡa ya nawanawana ba tam mote ḡemogemotim te kwa kaiwatagu, bi muliḡa kaka tam kwa kaiwatagu.”

³⁷ Pita i waitalana gado, “Bada, bai aubaina niganana mote yaḡa kaiwatam? Tagu e vononoḡa te vaitem ta peki.”

³⁸ Kamaina bi Yesu ena giu i waimunena gado, “Tam giukauwa te tagu aubaigu kwa peki, ee? Tagu giukauwemo ya giugiu te muliḡa kaka kamkam ya ḡabana bi tam kaka mala faiona kwa valele te tagu mote ku sibegu.”

14

Yesu ena tauwaikaiwatana i wainuwaubedi

¹ Yesu i giuwedina gado, “Mote komai nuwaboya, Maimaituwa koi sumaḡe bi kota tagu koi sumaḡegu.

² Tamagu ena vanuwemo ba nakanaka wapewapedi, bamoda gabu geḡa tagu maso mote ya giuwemi. Niganana tagu ḡome ya nawanawana kaka emi gabu ya kanonoḡidi.

³ “Laḡannemo ya nawa bi emi gabu ya kanonoḡina ba ya yovo munaga te matabumi yaḡi doli nawemi egu animiyamo, te vaitemi ḡome ta miya ḡemota.

⁴ Tagu gabunemo ya nawanawana ba etana temi kona sibe.”

Yesu taunana Eta te Tamana lisinemo

⁵ Tomas i giuna gado, “Bada tama mote ke sibe te tam bamomaḡa kwa nawanawa, bi tama bainewa bi mba etana ka sibe?”

⁶ Kamaina bi Yesu i giuna gado, “Tagu taunana eta, giukauwa bi yawasana ilailala. Aiyai mote Tamagu lisinemo ima tava, te tagu lisigumo ya tava kaka ya nawa Tamagu lisinemo.

⁷ Bamoda tagu kona sibeguna ba mainana kota Tamagu ko sibe. Niganana, bi noi i nawana ba temi tana kona sibe bi kona kita.”

⁸ Ḡome Filip i giuna gado, “Bada, Tamam kwai lovemaina kaka nuwamai ya kena.”

⁹ Bi Yesu ena giu i waimunena gado, “Filip, vaitem te alamiya bi mote ku sibegu? Tana aiyai bi i kitaguna ba Tamagu i kita. Bi tam bai aubaina kwa giugiu te Tamagu yai lovemi?”

¹⁰ Filip, mote ku waisumaḡegu te tagu Tamagu noponemo bi Tamagu tagu nopogumo? Niga giudi ya giugiuwedina mote nuwagumo yaḡa waitubudi, tam kwa sibe te Tamagu nopogumo ya miyamiyana taunaga ena noya ya voivoiyedi.

¹¹ Sauginemo ya giuna gado, Tagu ba Tamagu noponemo bi Tamagu ba Tagu nopogumo ba kamaina te kwai sumaḡegu. Bi geḡa ba, anisove kauwidi e voivoiyedina kwa kitedi bi kwai sumaḡegu.

¹² Tagu giukauwemo ya giugiuwemi, te tana aiyai bi i waisumaḡeguna kaka bai e voivoiyedina mainana ya voyiedi. Bi tana kaka kauwa nananaka otidi ya voyiedi, mote mai niga kauwidi, banina Tamagu lisinemo ya nawanawa.

¹³ Bi tagu isagumo, bai ko waibaḡayena, ba tagu kaka ya voyiye te Tamana namalina ḡaḡailisina Natuna lisinemo ya kamaḡati.

¹⁴ Temi bai mwalina isagumo koi baḡayena ba tagu kaka ya voyiye.”

Yesu, Aluwa Waiyawa i giuwapaye

¹⁵ Bamoda kwa ḡoyeguna, ba egu waḡake kwa voteyateyaedi.

¹⁶ Bi tagu kaka Tamagu yaḡa baḡa, te emi tausagu ḡesauna ya vitemi te vaitena ko miya nonoḡa.

¹⁷ Tana ba Aluwa Waiyawa, Maimaituwa ena giukauwa taukamaḡatina. Bi dobu lavedi mote luvana te simai anine, banina tedi mote a kita ee a sibe. Bi temi kona sibe te tana ba vaitemi bi nopomimo kaka ya miya.

¹⁸ Tagu mote kaka yàma gose kamaḡemi maibena kedakeda bi lisimimo kaka tagu yà yovo munaḡa.

¹⁹ Bi laḡan watiḡena ba dobu lavedi mote sima kitagu. Bi temi kaka tagu ko kitagu, tagu e yawasana aubaina temi kota ko yawasana.

²⁰ Laḡannemo yà kenamoitona kaka temi ko sibe te tagu ba Tamagu noponemo, bi temi ba tagu nopogumo bi tagu ba temi nopomimo.

²¹ Tedi mabai egu waigake sai aninedi bi sa kaikaiwatedina mba taudidi tagu sa ḡoyeḡoyegu. Bi mabai sa ḡoyeḡoyeguna ba Tamagu kaka ya ḡoyedi, bi tagu kota tedi yà ḡoyedi bi lisidimo yà kamaḡati munaḡegu.

²² Kamaina bi Diudas (mote Diudas Iskaliyot) i giuna gado, “Bada, bai aubaina te tama lisimaimo kwa kamaḡatim bi mote dobu lavedi lisidimo kuma kamaḡatim?”

²³ Bi Yesu ena giu i waimunena gado, “Tana aiyai bi ya ḡoyeḡoyeguna ba egu wailovelove ya voteyeteyedi. Bi Tamagu kaka tana ya ḡoye, bi tama kaka ka nato lisinemo te vaitena ka miya.

²⁴ Tana aiyai bi mote ima ḡoyeḡoyegu ba egu wailovelove mote ima voteyeteyedi. Bi niga giudi ko vaivaiyedina ba mote nuwagumo yàma waitubudi, bi Tamagu i giugiukamaḡeguna kalinana.

²⁵ “Temi yaḡolo vaitemi ta miyamiya, aubaina te niga giudi matabudi yà giugiuwemi.

²⁶ Bi laḡannemo emi Tausagu Aluwa Waiyawa, isagumo Tamagu ya giukamaḡena, ba mwali matabudi kaka yai lovelovemi bi bai matabudi e giugiuwemina kaka ya talawainogotimi.

²⁷ Bi tagu ba yà nawana bi nuwauba yà vitevitemi. Tagu nuwauba yà vitevitemina ba mote mai dobu lavedi sa vitevitemina. Taunana aubaina, temi mote komai nuwaboya bi nuwemi ima kuluva.

²⁸ “Temi kona vaiye, e giuwemina gado, ‘Tagu ba yà nawana, bi yà munaḡa yovo lisimimo.’ Bamoda ko ḡoye kauweguna, ba koi nuwavisu te Tamagu lisinemo yà nawanawa, banina Tamagu i saḡa gulatana mote mai tagu.

²⁹ Muliḡa kaka kauwa sa tubuḡana bi niganana yà giugiu wainonomi te koi sumaḡa, te bai e giugiuwemina ba giukauwa.

³⁰ Mote bamo gavogavo te lisimimo yà gagali gulata, banina niga dobuna tauwaibadayena kaikana ya tavatava. Tana mote ena ḡailisi tagu lisigumo ima kenakena.

³¹ Tagu Tamagu bai i giugiuvavasageguna taunana yà voiye, te dobu lavedi sa sibe te tagu ba Tamagu yà ḡoyeḡoye kauwe.

“Ko potiyovo bi ta nawa.”

15

Yesu taunana waen kaina

¹ Kamaina bi Yesu i giu munaḡana gado, “Tagu taunana waen kaina, bi Tamagu ba taubayau.

² Bi tagu modogumo, lagalaga mote sima votavota ba tana ya guledi bi lagalaga a votavotana ba ya gula yawasidi te sa vota gulata.

³ Temi kaikana kona visuisu, banina tagu giu visuisuna ei lovelovemi.

⁴ Te temi tagu nopogumo ko miya, kota tagu temi nopomimo yà miya. Bi waen kaina lagalagana mote kaka taudiḡa sima vota yababa, kamaina te waen kaina modonemo sa patuna kaka sa vota.

⁵ Tagu taunana waen kaina, bi temi ba lagalagana. Tedi mabai tagu nopogumo sa miyamiya bi tagu tedi nopodimo kaka sa vota gulata. Bi temi mote tagu vaitegu ba mote kaka koma vota. ⁶ Tana aiyai bi mote nopogumo ima miyamiya, ba tana maibena kai lagana nuwagasina sa pwalage, bi ya pokipokina. Mba mai lagelagedi ba sa laitupedi te kaimo sai kalaḡosedi.

⁷ Bamote temi tagu nopogumo ko miyamiana ba giugu nopomimo sa kenakena, bi bai ko ḡoye bi koi baḡayena ba tagu kaka yà vitemi.

⁸ Laḡannemo ko votavota gulatana, ba temi ko kakamaḡatimi te egu tauwaikawatana. Mba votanana taunana Tamagu namalina ya kakamaḡati.

⁹ “Tamagu ya ḡoyeḡoyeguna, mainana kota tagu temi yà ḡoyeḡoyemi. Temi niganana ba egu ḡoyemo ko miya.

¹⁰ Bamoda egu giuvavasage ko voteyeteyedina ba temi kaka tagu egu ḡoye noponemo ko miya, maibena tagu Tamagu ena giuvavasage e voteyeteye bi ena ḡoyemo yà miyamiana.

¹¹ Bi tagu niga giudi e giuwemi te yasisigu nopomimo ya kena bi ko yasisi nonoḡa.

¹² Niga taunana egu giuvavasage: Temi emi lava ko ḡoyedina mai tagu yà ḡoyeḡoyemina.

¹³ Bi ḡoye laukaina ba tana aiyai ena yawasana ya vitevite munaḡena ena lava aubaidi.

¹⁴ Bamoda temi tagu egu lava ba egu giuvavasaga ko kaiwatedi.

¹⁵ Tagu mote yamai isemi taupaula, banina taupaula edi bada bai ya voivoiyena mote a sibe. Taunana aubaina, ya waisemina egu lava, banina Tamagu bai matabudi i wailoveloveguna ba temi ei lovelovemi.

¹⁶ Temi mote tagu ko vinegu bi tagu temi e vinemi bi e giukamaḡemi te ko vota. Bi mba votedi ba sa kena nonoḡa. Taunana aubaina, isagumo bai ḡesauna koi baḡayena ba Tamagu kaka ya vitemi.

¹⁷ Niga taunana egu giuvavasaga: Temi emi lava ko ḡoyedi.”

Dobu lavedi Yesu ena tauwaikawatana a dabokedi

¹⁸ “Bamoda dobu lavedi sa dabokemina ba ko noḡoti te tagu dolinemo a gei dabokegu.

¹⁹ Bamoda temi dobu lavedi edi miyamiyamo ko miyana ba dobu lavedi sa ḡoyemina mai tedi edi lava otidi. Bi geḡa te, temi niga dobnemo e vinekamaḡemi te mote niga dobnua aubaina. Taunana aubaina, dobu lavedi kaka temi sa dabokemi.

²⁰ Tagu niga giudi e giugiuwemina ko noḡotidi, “Taupaula mote kaka ena bada ima saḡa kamaḡe.”* Bamoda lava sa laulaukivigeboḡoyeguna ba kota temi sa laukivigeboḡoyemi. Bamoda egu wailovelove sa vovoteyeteyedina ba temi kota emi wailovelove sa vovoteyeteyedi.

²¹ Bi lava kaka sa laukivigeboḡoyemi, banina temi ba tagu aubaigu. Bi tedi mote a sibe te aiyai i giukamaḡegu.

²² Bamoda lisidimo mote maso e nato bi e lauguguya, ba gebogebo wavuna maso mote a avalu. Bi niganana mote gebogebomo simai papa, banina tagu kaikana lisidimo e lauguguya.

²³ Tana aiyai bi ya dabodabokeguna ba kota Tamagu ya dabodaboke.

²⁴ Tagu mataila nananakidi e voyedi a kitekitedina ba mote bamo aiyai mainana i voyedi. Bamoda tagu mote maso matailidi e voyedi ba maso mote gebo wavuna a avalu. Bi geḡa te, tagu niga matailidi e voivoiyedina a kitedi, bi yaḡolo te tagu bi Tamagu sa dabodabokemai.

²⁵ Niga ba edi waigake gilugilumina wadubonemo banina ya tubutubuḡa. Gilugilumina i giuna gado, “Tedi mote bai gebona lisigumo a banavi bi tagu a daboke yababegu.”†

²⁶ “Tamagu kaka tausagu Aluwa Waiyawa ya giukamaḡe yovoḡe. Aluwina taunana giukauwemo yai eta doliyemi bi tagu ya giuwaimaḡatigu.

²⁷ Bi temi kaka lava ḡesaudi lisidimo tagu ko giuwatagu, banina pakanemo ba temi tagu vaitegu.”

16

¹ Bi Tagu bai matabuna e giuwemi te temi mote waisumaḡa koma kaisako.

² Bi temi kaka bolu vanuwinemmo sa kwavivaimi, bi saugina ya tavana ba lava aiyai i waipekimina ba ya wainoḡota te bena Maimaituwa ena noya ya voivoiye.

³ Tedi kaka niga mainana kauwidi sa voyedi, banina Tamagu bi Tagu mote a sibemai.

⁴ Tagu niga kauwidi e giuwemi te sauga ya natonatona niga kauwidi sa tubuḡana, ba bai e geigei giuwemina ko noḡotidi. Tagu pakanemo mote ya giuwemi, banina tagu temi vaitemi.

Aluwa Waiyawa ena noyanoya

⁵ Tagu niganana ya nawanawana taugiuukamaḡegu lisinemo bi geḡa te, mote aiyai kuma waitalayegu gado, “Tam bamo kwa nawanawa?”

⁶ Bi banina niga giudi e giuwemi, taunana aubaina te ko waiwainuwaboya.

⁷ Tagu giukauwemo ya giugiuwemi, temi emi visu aubaina te tagu ya nawa. Bamote tagu bi mote yama nawa ba emi Tausagu mote kaka lisinimo ima yovo. Bi ya nawana kaka Tausagumi ya giukamaḡe yovoḡe.

⁸ Bi laḡannemo ya yovona ba dobu lavedi yai lovelovedi te edi gebogebo sa sibedi, didimana voyedi sa sibedi bi kovoḡa ya natonatona sa sibe.

⁹ Bi gebogebo giuna ena yawanimo ba, banina lava mote tagu sima waisumaḡegu.

¹⁰ Bi didimana voyena ena yawanimo ba niga mainana, banina tagu ya nawanawa Tamagu lisinemo bi temi mote koma kitagu.

¹¹ Bi etala ena yawanimo ba, banina Maimaituwa kaikana niga dobnua tauwaiba-dayena i lauyovoḡe.

¹² “Bi giu i wapa te maso e giuwemi bi temi mote luvemi te koma sibe kovidi.

* 15:20: Diyon 13:16. † 15:25: Sale 35:19, 69:4.

¹³ Laḡannemo giukauwa Aluwina ya yovona, kaka giukauwemo yai eta doliyemi. Tana mote taunaḡa ena ḡailisimo ima ḡagali bi lisigumo bai ya vaivaiyena taunana ya ḡagaliye bi kauwa bai muliḡa sa tubuḡana taudidi ya giuwemi.

¹⁴ Tana bai lisigumo ya vaivaiyena taunana ya giuwemi te namala ḡaiḡailisina ya vitegu.

¹⁵ Bi bai matabuna Tamagu lisinemo ba tagu aubaigu, taunana aubaina tagu e giuna gado, 'Aluwa Waiyawa lisigumo bai ya vaivaiyena taunana lisimimo ya kamaḡatidi.' "

Nuwaboya ya nuwavitata te yasisi

¹⁶ Yesu i giuna gado, "Temi sauga watiḡena mote koma kitagu bi mote ima lofa te ko kita munaḡegu."

¹⁷ Ena tauwaikawaiwatana taudiḡa ai giugiuna gado, "Tana i giuwedana gado, "Temi sauga watiḡena mote koma kitagu bi mote ima lofa te ko kita munaḡegu.' Niga giuna banina ba bai? Bi kota i giuna gado, 'Banina tagu ya nawanawa Tamagumo.' Niga giuna banina ba bai?"

¹⁸ Tedi yaḡolo te a waitalana gado, "Niga giuna, 'Sauga watiḡena.' Mba banina bai? Tada mote ta sibe te tana bai ya giugiuwe."

¹⁹ Bi Yesu i sibe te tedi a ḡoyeḡoyena tana sai talaye, taunana aubaina i giuwedina gado, "Tagu e giuwemi te, laḡan watiḡena mote kaka koma kitagu bi mote lofana te ko kitagu. Temi niga giuna taunana ko waitalapiye, ee?"

²⁰ Tagu giukauwa ya giugiuwemi, te temi ba ko ḡaba bi koi nuwaboya. Bi dobu lavedi ba sa yasisi, temi ba koi nuwatoi bi emi wainuwatoi kaka ya nuwavitata te ko yasisi.

²¹ Laḡannemo waivini nuwana wainatuna ba yavi ya vai, banina ena waibewa saugina i tava, bi gomana i tubuḡana mba yavina i kovi. Tana ya yasisi banina gomana dobumo i tubuḡa.

²² Mba kauwina ḡemotina kota mainana lisimimo ya tubuḡa. Te temi niganana ko wainuwaboya bi tagu kaka ya kita munaḡemi te ko yasisi bi emi yasisina mote aiyai kaka lisimimo ima kaikamaḡe.

²³ "Mba laḡannemo temi mote kaka bai ḡesauna lisigumo komai baḡaye. Tagu giukauwemo ya giugiu te isagumo bai koi baḡayena Tamagu lisinemo ba ya vitemi.

²⁴ Temi yaḡolo mote isagumo bai koi baḡaye eete niganana. Bi niganana koi baḡana ba ko banavi bi koi nuwawisu gulata."

Dobumo Vawaiuba

²⁵ Tagu niga kauwidi lautaulalamo e giugiuwedi. Bi sauga ya natonato kaka Tamagu giuna ya giu otiḡemi bi mote lautaulalamo yaḡa giu.

²⁶ Bi mba laḡannemo temi kaka isagumo Tamagu koi baḡa bi tagu mote temi aubaimi tana yaḡmai baḡa.

²⁷ Bi Tamagu taunana ya ḡoyeḡoyemi, banina temi tagu ko ḡoyeḡoyegu bi konai sumaḡegu te tagu Tamagu lisinaḡa e yovo.

²⁸ Tagu Tamagu lisinaḡa e yovo te dobumo e tava bi niganana ba dobu ya gosegose bi ya munamunaḡana Tamagu lisinemo.

²⁹ Kamaina bi Yesu ena tauwaikawaiwatana a giuwena gado, "Niganana ba giu banio-tidimo kwa giugiuwemai bi kuma laulautaulala.

³⁰ Niganana kaka ke sibem te tam mwali matabudi kuna sibedi, bi mote ku ḡoye te lava ḡesau yai talayem. Mba taunana aubaina, tama kei sumaḡa te tam Maimaituwa lisinaḡa kuna yovo."

³¹ Bi Yesu edi giu i waimunena gado, "Temi niganana kaka konai sumaḡa, ee?"

³² Saugina ba ya natonato bi kaikana i tava, mba sauginemo temi kaka ko dabalala emi malagaḡa. Temi kaka tagu ko gose kamaḡegu bi geḡa te, tagu mote tauguḡa, banina Tamagu ba tagu vaitegu.

³³ "Tagu niga kauwidi e giuwemi te temi kaka lisigumo nuwauba ko vai. Bi dobumo kaka pilipili koi ḡalodi. Bi geḡa te, nuwemi ya lautou, banina tagu dobu tauwaibadayena e lauyovoḡe."

17

Yesu taunaḡa aubaina i laupali

¹ Yesu giu i waikovi, mulinemo ba i waikita saḡa malamo bi i laupalina gado, "Tamagu, saugina i tava te namalim ḡaiḡailisina kwa vitegu, bi tagu namala tam ya vitem.

² Tam waibada kuna vitegu te tagu lava matabudi yaḡi badayedi. Te lava mabai kuna viteviteguna ba yawasana ilailala ya vitedi.

³ Bi yawasana ilailala banina ba tam Maimaituwa giugiukauwim sa sibem, bi kota tagu Yesu Keliso, kuna giugiukamaḡeguna sa sibegu.

⁴ Tagu dobumo noya kuna viteviteguna ba ei kovi te dobumo namalim ġaiġailisina yà kamaġati.

⁵ Bi Tamagu, niganana em ġailisi namalinemo kwa saġegu, ġailisina namalinemo wala te miyamiya, muliġa kaka dobu i tubuġa.”

Yesu ena tauwaikawatana aubaidi i laupali

⁶ Bi niga dobumo tauwaikawatana kuna viteviteguna, lisidimo tam e kamaġatim. Tedi wala tam aubaim, bi tagu kuna vitegu te ġium a voteyete.

⁷ Tedi niganana a sibe te bai matabuna kuna viteviteguna ba tam lisimġa sa yovoyovo. ⁸ Tam ġiu kuna viteviteguna e vitedi te ai aninedi. Bi a sibe te ġiukauwa, tam lisimġa e yovo bi ai sumaġa te tam kuna ġiukamaġegu.

⁹ Tagu egu pali ba mote dobu lavedi aubaidi bi mabai kuna viteviteguna aubaidi yà laulaupali, banina tedi ba tam aubaim.

¹⁰ Bai matabuna tagu lisigumo ba tam aubaim, bi bai matabuna tam lisimmo ba tagu aubaigu. Te tedi ġailisi sa vai bi namala tagu sa vitegu.

¹¹ Tagu mote dobumo yàma miya wailofa bi, tedi yaġolo dobumo sa miyamiya. Bi geġa te, tagu ba niganana lisimmo yà saġasaġa. Tamagu Waiwaiyawim, isam kuna viteviteguna, niganana isamna ena ġailisimo kwa labedi te tedi ba ġemota maibena tada.

¹² Laġannemo tedi tagu vaiġegu ba, em waibada ġaiġailisina kuna vitevitegunemo e labe kauwedi te mote ġemota i ainawanawa. Bi geġa te, aiyai te ya ainawanawana taunana i ainawanawa te, ġiluglumina wadubonemo banina ya tubuġa.

¹³ Bi tagu niganana ba lisimmo yà saġasaġa. Tagu yaġolo dobumo vaiteidi bi niga kauwidi yà ġiugiuwedi, te tedi egu yasisi nopodi yai wanavu.

¹⁴ Tam ġium tagu e vitedi, bi dobu lavedi tedi a dabokedi, banina tedi mote dobu lavedi, kota tagu mainana mote dobu lavagu.

¹⁵ Tagu mote yàma laulaupali te egu tauwaikawatana kwa nawedi tabudimo, bi kwa labe kauwedi te ġaviviyina mote ima kagebogeodi.

¹⁶ Tedi ba mote dobu lavedi, tagu kota mainana mote dobu lavagu.

¹⁷ Tam ġium ba ġiukauwa. Em ġiukauwinemo egu tauwaikawatana kwa voyiedi te saila waiyawa.

¹⁸ Tam dobumo kuna ġiukamaġe yovoġegu, mainana kota tedi dobumo yà ġiugiukamaġedi.

¹⁹ Bi tedi aubaidi tagu yà vitevite munaġegu, te tedi kota ġiukauwemo sa vite munaġedi.

Yesu tauwaisumaġa aubaidi i laupali

²⁰ Tagu egu pali ba mote egu tauwaikawatana taudiġa aubaidi. Bi edi lauguguyemo mabai sai sumaġeguna kota vaiteidi aubaidi yà laulaupali,

²¹ te tedi matabudi ba ġemota. Tamagu, tedi kwa natomedi tada nopodemo maibena tam tagu nopogumo bi tagu tam nopommo. Te dobu lavedi sa kita bi sai sumaġa te tam, tagu kuna ġiukamaġegu.

²² Bi tam em ġailisi namalina kuna viteviteguna taunana e vitedi te tedi nuwaġemotemo sa miya, maibena tam bi tagu tada ġemota.

²³ Te tagu ba tedi nopodimo bi tam ba tagu nopogumo. Tam tedi kwai ġemotidi te bwainemo sa miya nonoġa. Mba mainana kaka dobu lavedi sa sibe te tam tagu kuna ġiukamaġegu. Bi kota sa sibe te tam kwa ġoyeġoyedina mainana tagu kwa ġoyeġoyegu.

²⁴ Tamagu, muliġa kaka dobu i tubuġana, tam kuna ġoye kauwegu aubaina te namala saġasaġa guletina kuna vitegu. Tagu yà ġoyeġoyena tedi mabai kuna viteviteguna, tagu bamo ġome ba tedi vaiteidi te egu ġailisi namalina sa kita.

²⁵ “Tamagu, tam didimanim, dobu lavedi mote tam a sibem, bi tagu tam e sibem. Bi tedi mabai kuna viteviteguna a sibe te tam ba tagu kuna ġiukamaġegu.

²⁶ Tagu tedi lisidimo e kamaġatim, bi yaġolo te yà ġiu nawem. Te em ġoye lisigumo ba tedi nopodimo ya kena, bi tagu tedi nopodimo yà miya.”

18

Yesu a pani

(Met 26:47-56, Mak 14:43-50, Luk 22:47-53)

¹ Laġannemo Yesu pali i waiwaikovi, ba ena tauwaikawatana vaiteidi Kidlon gwagwanaġa a nawa te noi nevanemo a tava. Bi ġome ba oliv kaidi guguludi.

² Diudas tana Yesu tausakoyovoġena bi mba dobuna i sibe, banina tedi laġan wapawapa ġome a waġemota.

³ Taunana aubaina, Diudas Palisi bi pilipilisi edi babada, Loum edi tauwaiḡaviya visa bi pali vanuwina tauyavena a giugiuḡamaḡedina i waitetadoliyedi te oliv kaidi gugulunemo a tava. Tedi nimedimo ba kwadam bi aniwaiḡaviya madedi.

⁴ Yesu bai matabudi lisinemo sa tubuḡana i sibedi, kamaina bi i moito nawa matedimo bi i waitalayedina gado, “Temi aiyai ko tavutavuḡe?”

⁵ Tedi ena giu ai munena gado, “Nasalet Yesuna.”

Bi Yesu i giuna gado, “Tagu taunana.” Bi Diudas, Yesu tausakoyovogena ba ḡome mba lavedi vaitedi a moimoito.

⁶ Bi ḡome Yesu i giuwedina gado, “Tagu niga taunana, ba tedi ai mulisuwasuwa te a kuluva doḡamo.”

⁷ Kamaina bi Yesu i waitala munaḡedina gado, “Temi aiyai ko ḡoyeḡoye?”

Bi tedi a giuna gado, “Nasalet Yesuna.”

⁸ Kamaina bi Yesu i giuwedina gado, “Kaikana e giuwemi te tagu taunana. Bi bamoda tagu ko tavutavuḡegu, ba niga oolotodi* ko giuwedi te sa nawa.”

⁹ Niga giuna ba dolinemo i giugiuwedina mainana i tubuḡa. Tana i giuna gado, “Tamagu, kuna viteviteguna mote ḡemota e laipali.”†

¹⁰ Ḗome te Saimon Pita ena kwatikwati i soluvai bi pilisi saḡasaḡa guletina ena taupaula isana Malukasi beyana kataianemo i tadi kamaḡe.

¹¹ Yesu, Pita i giuvavasagena gado, “Em kwatikwati ku sako munaḡe ena gabumo. Tam kunai nogota bena Tamagu wainuwatoi yavina i viteguna mote yaḡa nawae, ee? Bena yaḡa nawae.”

¹² Kamaina bi Loum edi tauwaiḡaviya visa, edi bada bi pali vanuwina tauyavena Yesu a kaididi bi a pani.

¹³ Tedi tana a gei nawe Kaiyapas botiyana Anas lisinemo. Kaiyapas ba pilisi saḡasaḡa guletina mba kwalabunemo.

¹⁴ Kaiyapas taunana wala Diu babadidi i giuwedina gado, “I visu te lava ḡemota lava matabudi aubaidi ya peki.”‡

Pita ena valele dolidolina

(Met 26:69-70, Mak 14:66-68, Luk 22:55-57)

¹⁵ Saimon Pita bi tauwaikawaiwatana ḡesauna§ Yesu a vavawata nawe. Pilisi saḡasaḡa guletina mba tauwaikawaiwatanina ḡesauna i sibe taunana aubaina, Yesu vaitena a sola nawa pilisi saḡasaḡa guletina ena vanuwa didiyaunemo.

¹⁶ Bi Pita ba ganakuku mataetinemo i waiwailaba. Bi mba tauwaikawaiwatanina ḡesauna i potiyoḡo munaḡa ganakuku mataetinemo bi taupaula waivinina ḡome noyanoyana i giuwe te Pita yai doli saḡe ganakuku noponemo.

¹⁷ Bi taupaula waivinina Pita i waitalayena gado, “Tam kota niga olotona ena tauwaikawaiwatana ḡemota, ee?”

Bi Pita giu i waimunena gado, “Geḡa, mote tagu.”

¹⁸ Mba ḡome ba tululu i didiga taunana aubaina, taupaula bi tauyava kai a muka, a moito waikwaivivili bi a malimalili. Bi Pita kota ḡome vaitena a malimalili.

Pilisi saḡasaḡa guletina Yesu i waitalaye

(Met 26:59-66, Mak 14:55-64, Luk 22:66-71)

¹⁹ Tedi ḡome a malimalili ba Pilisi saḡasaḡa guletina noke Yesu i waitalayena gado, “Em tauwaikawaiwatana ba mabai bi bai kuna wailoveloveye?”

²⁰ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Tagu sauga matabuna debamo e gagagali. Tagu Diu lavedi edi bolu vanuwidiḡa bi pali vanuwinemo bamo Diu lavedi a waigemotana ba ḡome e waiwailovelove. Bi mote bamo kandavonemo yaḡa giugiu.

²¹ Bai aubaina kwa waitalayegu? Lava a vaivaiyeguna kwai talayedi. Tedi bai e giugiuwena a sibe.”

²² Laḡannemo Yesu niga mai i giugiu ba tauyava ḡemota diyanemo i moimoitona Yesu i launevakau bi i giuwena gado, “Mba mainana pilisi saḡasaḡa guletina ena giu waimunena, ee?”

²³ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Bamoda bai giuna e vatowapana ba kwa giu, bi bamo te giukauwa e giuwena ba bai aubaina kuna launevakaugu?”

²⁴ Ḗome te Anas Yesu manima panipanina i giukamaḡe pilipilisi edi bada Kaiyapas lisinemo.

* 18:3: Yesu i giuna gado, “Niga oolotodi, ba tana ena tauwaikawaiwatana i giugiuwedi.” † 18:9: Diyon 6:39

‡ 18:14: Diyon 11:49-50. § 18:15: Giu tauwaikawaiwatana ḡesau ba Diyon.

Pita ena valele wailabuna bi waifaionina
(Met 26:71-75, Mak 14:69-72, Luk 22:58-62)

²⁵ Bi Saimon Pita i moito i malimalili bi ai talayena gado, “Tam kota ena tauwaikai-watana ġemota, ee?”

Tana i valelena gado, “Geġa, mote tagu.”

²⁶ Gome ba pilisi saġasaġa guletina ena taupaula, bi tana ba Pita oloto beyana i tadtadikamaġena ena dam lavana. Mba taupaulina Pita i giuwena gado, “Tagu olip kaina gugulunemo tam tana vaitena e kitemi.”

²⁷ Ġome Pita i valevalele munaġa, ba kammkam ġaba i waitubu.

Yesu Paelat matanemo i moito
(Met 27:1-14, Mak 15:1-5, Luk 23:1-5)

²⁸ Yesu ba Kaiyapas ena vanuwemo bi olaolala kaikana Diu babadidi ai doli nawe Loum gabemanina isana Paelat lisinemo. Tedi mote a ġoye te sai miledi, taunana aubaina Paelat ena animiyamo mote a valageta, banina a ġoyeġoye te Vawaitauli Soina sa kani.

²⁹ Kamaina bi Paelat i potiyovo doġamo bi i waitalayedina gado, “Niga lavana bai gebona i voije bi ko natonatome lisigumo?”

³⁰ Tedi Paelat ena giu ai munena gado, “Bamoda tana mote maso pilipili tauvoiyedi maso bai aubaina kei doli natome lisimmo.”

³¹ Paelat i giuna gado, “Temi koi doli nawe bi emi waigake luvanemo ko etale.”

Bi Diu babadidi mamedidi a giuna gado, “Tama mote ema waibada bai ima kenakena te lava kai peki.”

³² Bi Yesu bainewa sai pekina ba i gei giuwata bi bai i giugiuwena luvanemo mainana ya peki.

³³ Mba ġome te Paelat i valageta munaġa ena animiyamo, bi i giu te Yesu a natome lisinemo bi i waitalayena gado, “Tam ba Diu lavedi edi ġalibona, ee?”

³⁴ Bi Yesu i waitalana gado, “Niga ba tam taumġa em noġota kwa giugiuwegu ee lava a giugiuwemna kwa giugiuwegu?”

³⁵ Bi Paelat giu i waimunena gado, “Tam kunai noġota te tagu Diu lavagu, ee? Niga ba tam em lava otidi bi pilipilisi edi babada a pani natomem tagu lisigumo. Tam bai gebona kuna voije?”

³⁶ Gome Yesu giu i waimunena gado, “Tagu egu waibada mote niga dobunemo e vai. Bamoda egu waibada niga dobunemo e vai, maso ba taukaiwatagu aubaigu ai ġaviya te Diu babadidi nimedimo a kaikamaġegu. Bi geġa te, egu waibada ba dobu ġesaunemo e vai.”

³⁷ Kamaina bi Paelat i giuna gado, “Tam ba ġalibona.”

Bi Yesu giu i waimunena gado, “Tam kwa giugiu te tagu ġalibona ba kuna giukauwa. Tagu niga dobunemo e yovo bi e tubuġana ba giukauwa ya giuwata. Tedi mabai giukauwa a sibesibena ba kalinagu sa vaivaie.”

³⁸ Bi Paelat i waitalana gado, “Giukauwa banina ba bai?” Gome Paelat i potiyovo munaga lava lisidimo bi i giuwedina gado, “Tana mote bai gebona i voije te tagu ya etale.

³⁹ Bi geġa te, temi emi vaivaimo ba Vawaitauli Soina sauginemo, biliwelokomo taumiya ġemota ya kaikaikamaġe. Temi ko ġoyeġoyena Diu edi Ġalibona aubaimi ya kaikaikamaġe, ee?”

⁴⁰ Ġome tedi a binaw saġena gado, “Geġa, mote tana. Tama ka ġoyeġoyena Balabas kwa kaikaikamaġe.” Balabas wala ġaviya tauwaitubuna.

19

Paelat i waianina te Yesu sa tupalatu

¹ Bi Paelat ena tauwaigaviya i giuwedi te Yesu sa biti, kamaina bi tedi tana a biti.

² Tauwaigaviya donadona a pipini bi Yesu kununemo a sako bi gala molemolewina ai kote.

³ Bi lisinemo ai velaumunaġa bi a giugiuna gado, “Ebom, Diu edi ġalibona.” Kamaina bi a launvakau.

⁴ Paelat i potiyovo munaġa bi Diu a waigemotidina i giuwedina gado, “Ya kapotiyovo lisimimo te ko kita. Tagu ya giugiuwemi te konai wavuna ba lisinemo mote bai e banavi.”

⁵ Gome te Yesu kunuteiya waidonadonana bi gala molemolewina a waikotena i potiyovo, bi Paelat i giuwedina gado, “Lavana niga.”

⁶ Sauginemo Pilisi edi babada bi pali vanuwina tauyavena a kitakita ba a binauna gado, “Ku tupalatu, ku tupalatu.”

Bi geġa te, Paelat i giuwedina gado, “Temi ko vai nawe te ko tupalatu, banina tagu mote ena gebo bai e banavi.”

⁷ Bi geḡa te, Diu babadidi a laugayabagibagina gado, “Ema waiḡake ya kenakena te mba waiḡakena luvanemo tana kamaina te ya peki. Banina tana i giu munaḡe te tana ba Maimaituwa Natuna.”

⁸ Laḡannemo Paelat niga giuna i vaivaiye ba i naila gulata.

⁹ Ḡome te Paelat i munaḡa vanuwa noponemo bi Yesu i waitalayena gado, “Tam dobu isana lavam?” Bi Yesu mote bai i giuwe.

¹⁰ Bi Paelat i giuna gado, “Bai aubaina egu giu mote ku waimune? Tam kuna sibe ee geḡa te tagu waibada lisigumo ya kenakena te ya kaikamaḡem ee ya tupalatum?”

¹¹ Bi Yesu giu i waimunena gado, “Em waibada dibunemo ya miyamiya, banina Maimaituwa i vitem. Bi aiyai lavana i pani natomeguna lisimmo ba tana gebo dididiga i voiye.”

¹² Ḡome Paelat eta i tavutavu te maso Yesu i kaikamaḡe bi geḡa te, Diu lavedi a binabinauna gado, “Bamoda niga olotona kwa kaikamaḡe bi ya nawana ba Sisa mote tam imai tauyem. Banina, aiyai lavana ya giugiu te tana ḡalibona ba tana Sisa ya laulauyovoge.”

¹³ Sauginemo Paelat niga giudi i vaivaiyedi ba Yesu i waidoli te a potiyovo. Kamaina bi taulauletala ena animiyamo i miya. Mba gabuna sa waiisana Gasagasana Alemik kalinedimo sa waiisana Gabata.

¹⁴ Suwalamodo balana muliga kaka Vawaitauli Soina ya tubuḡa. Bi Paelat Diu lavedi i giuwedina gado, “Emi ḡalibona naniga.”

¹⁵ Tedi a binauna gado, “Ku nawe tabunemo kwa tupalatu! Kwa tupalatu!” Bi Paelat i waitalayedinna gado, “Gode, emi ḡalibona ya tupalatu, ee?” Bi pilisi edi babada giu ai munena gado, “Tama mote bamo ema ḡalibona gesau, kamaina Sisa taunaḡa.”

¹⁶ Bi etala mulinemo ba Paelat Diu lavedi nimedimo Yesu i sako te sa tupalatu.

Yesu a tupalatu

(Met 27:32-34, Mak 15:21-32, Luk 23:26-43)

Kamaina bi tauwaiḡaviya Yesu ai doli.

¹⁷ Tana taunaḡa ena kolosi i avalu bi i potiyovo te i nawa Kunukoukou gabunemo. Mba modomodona Alemik kalinedimo ba sa waiisana Golgota.

¹⁸ Ḡome Yesu kolosimo a tupalatu bi diyanemo ba lava labu waitedi kota a tupalatudu. Lava gemota kataiyana yawaninemo bi gesauna geniyana yawaninemo.

¹⁹ Paelat giugiu watiḡena i gilumina gado, “Nasalet Yesuna, Diu lavedi edi Ḡalibona.” Te kolosi modonemo a tutu waipatu.

²⁰ Lava wapewapedi niga gilumina a iyeve, banina Yesu anitupalatuna gabuna ba mote manekemo bi malagai dididiga diyanemo. Gilumina ba Alemik, Latin bi Gulik kalinedimo.

²¹ Bi pilisi edi babada nuwedi i medi bi Paelat a giuwena gado, “Bai aubaina kuna gilumana gado, ‘Diu lavedi edi Ḡalibona?’ Tam maḡo kuna gilumana gado, ‘Niga lavana i giuna gado, Tagu taunana Diu lavedi edi Ḡalibona.’”

²² Ḡome te Paelat edi giu i waimunena gado, “Bai e gilugilumina ba kamaina e gilumi.”

²³ Yesu kolosimo a tupalatu mulinemo ba tauwaiḡaviya 4 Yesu ena gala a legaudi bi a dailidi te dubu 4, bi ai legau ḡemoḡemota. Bi kota kwama lofalofana, noponemo anikote vaitena a vai. Niga kwamana ba mote popopona bi ḡaugaulina.

²⁴ Tedi a giuna gado, “Mote tama lisi bi ta koitiliye te aiyai ya vai.” Niga kauwina i tubuḡana ba gilugilumina wadubona i giugiuna luvanemo, “Tedi egu gala a dailidi

bi a koitili te aiyai ya legaudi.”*

Taunana aubaina, tauwaiḡaviya niga kauwidi mai a voyiedi.

²⁵ Yesu ena kolosi diyanemo taumoito ba Yesu tinana matasina, Kiliyopas mwanena Meli bi Meli Magadalin.

²⁶ Laḡannemo Yesu i kita te tinana bi ena tauwaikawaiwatana i ḡoyeḡoye kauwena vaitena a moimoito ba tinana i giuwena gado, “Waivini, mba taunana natum.”

²⁷ Bi kota ena tauwaikawaiwatana i giuwena gado, “Niganana niga waivinina ba tinam.” Mba ḡome te ena tauwaikawaiwatana tinana i waidoli nawe ena vanuwemo.

Yesu Ena Peki

(Met 27:45-56, Mak 15:33-41, Luk 23:44-49)

²⁸ Mba kauwidi mulidimo, Yesu i sibe te ena noya i waikovi bi bai gilugilumina wadubonemo i giugiuwena ya tubuḡana aubaina i giuna gado, “Tagu gadogu i magu.”†

* 19:24: Sale 22:18. † 19:28: Sale 22:15, 69:21.

²⁹ Ğome ba waen waiḡolana dubina i kenakena. Kamaina bi waen anitaina ai dakwa bi kai isop lagana a vai te a kaiḡavi bi ai yoyo saḡe Yesu mudunemo.

³⁰ Yesu waen waiḡolana i tego mulinemo ba i giuna gado, “Bai matabuna i kovi.” Ğome iwana i taunoku bi aluwina Tamana i vite te i peki.

³¹ Bi mba laḡanna ba vononoḡa laḡanna bi bokinamai ba Diu lavedi edi Waiyawasi Laḡanna laukaina. Banina, Diu lavedi mote sima ḡoyeḡoye te edi Waiyawasi Laḡannemo tubuḡa kolosi modonemo sima dawe. Taunana aubaina, Paelat ai baḡa te kaḡedi sa doukotodi bi sa sivu yovogedi.

³² Kamaina bi tauwaiḡaviya ḡome olooloto labu Yesu vaitena a tupatupalatudina kaḡedi a gei doukotodi.

³³ Bi Yesu a kitakita ba tana kaikana i peki, taunana aubaina kaḡena mote a doukotodi.

³⁴ Bi geḡa te, tauwaiḡaviya ḡemota Yesu giligilina alaiyamo i gwaligwali, ba maḡemota kwasina bi gauba i pusuwali.

³⁵ Bi oloto niga kauwina taukitana ba i giu te niga ba giukauwa. Tana bai i kitakitana ba i sibe te giukauwa ya giugiuwe, taunana aubaina temi koi sumaḡa.

³⁶ Niga kauwidi a tubuḡana ba gilugilumina wadubonemo bai a giugiuwedina mainana a tubuḡa. Gilugilumina wadubonemo i giuna gado, “Tana mote bamo siliḡena ḡemota i nuwakoto.”‡

³⁷ Bi gilugilumina wadubona ḡesaunenemo kota i giuna gado, “Bi tana giligilina gwaligwalina kaka lava sa kita.”§

Yesu a dobo

(Met 27:57-61, Mak 15:42-47, Luk 23:50-56)

³⁸ Mba mulinemo ba Alimatiya olotona isana Diyousep, Paelat i waibaḡa te Yesu tubuḡina ya vai nawe. Bi Diyousep ba Yesu ena tauwaikawatana ḡesauna bi tana kandavonemo i miyamiya, banina Diu lavedi edi babada i nainailedi. Paelat i waianine te tubuḡa i avalu nawe.

³⁹ Nikodimas kota bona panepanedi, maela bi aloye vaitena vitavitalena, 30 kiloglem luvana i legaudi te Diyousep vaitena a nawa. Nikodimas tana taunana dolinemo dudubalaḡa i nawa Yesu lisiinemo.

⁴⁰ Bi oloolotodi labu Yesu tubuḡina a vai te bona panepanedimo tubuḡina a laipanepane bi gala potipotidimo a suma, Diu lavedi edi laudobo vaivaina luvanemo.

⁴¹ Yesu bamo a tupatupalatuna diyanemo ba vokai wadiwadidi. Bi ḡome ba tauyewa valivaliuna bi mba tauyewanemo mote bamo taubeu ḡesauna a sako.

⁴² Bi Diu lavedi edi Waiyawasi Laḡanna vokaukauwina aubaina te Yesu tubuḡina mba tauyewanemo a sako, banina manekina mote i lofa.

20

Yesu pekimo i kena moito

(Met 28:1-8, Mak 16:1-8, Luk 24:1-12)

¹ Sande oleolelinemo dobu mawaidudubalina, Meli Magdalin i nawa tauyewamo. Ğome tauyewa mataetina ḡakimina ḡimaḡima kamaḡena i kita.

² Mba ḡome te waivini i velau i nawa Saimon Pita bi Yesu ena tauwaikawatana ḡemota i ḡoyeḡoye kauwena lisidimo bi i giuna gado, “Tauyewamo Bada taubeuna a kaikamaḡe te bamo ḡome a sakona, tama mote ke sibe.”

³ Kamaina bi Pita bi Yesu ena tauwaikawatana ḡesauna vaitena a nawa tauyewamo.

⁴ Tedi labuḡidi a velavelau bi ena tauwaikawatana ḡesauna i velau gulata te Pita i gose bi tauyewamo i gei tava.

⁵ Tana i laudulu bi tauyewa nopona i kita te galaḡa a kenakena bi mote i sola nawa.

⁶ Saimon Pita muliḡa i tava te i sola nawa tauyewamo, bi i kita te galaḡa a kenakena.

⁷ Bi kota i kita te Yesu kununa anisumana galana ba taunemo i nuwanoku te tabunemo i kenakena.

⁸ Bi Yesu ena tauwaikawatana ḡesauna i geigei tavana kota i sola nawa tauyewamo, bi i kita te i waisumaḡa.

⁹ Bi gilugilumina wadubonemo ya giugiu te Yesu kaka pekimo ya kenamoito. Bi tedi mba giugiuuna mote a sibe.

¹⁰ Kamaina bi tedi a munaḡa bamo ḡome a miyamiyanemo.

Yesu Meli Magdalin lisiinemo i laumaḡata

(Met 28:9,10, Mak 16:9-11)

¹¹ Bi Meli ba tauyewa mataetinemmo i moito bi i ġabaġaba. Tana maġabaġabana i laudulu bi i waikita nawa tauyewa noponemo.

¹² Bi bamo Yesu taubena a waikenanemo, aneya labu edi gala potipotidi i kitedi a miyamiya. Gemota kununa yawaninemmo bi ġesauna kaġena yawaninemmo.

¹³ Bi aneya Meli ai talayena gado, “Waivini, tam bai kwa ġabeġabe?” Bi tana i giuwedina gado, “Egu Bada taubena a nawe bi mote yà sibe te bamo ġome a sako.”

¹⁴ Mba ġome waivini i tautauvitale ba Yesu i kita i moimoito, bi mote i kitaġone te mba Yesu.

¹⁵ Yesu i waitalana gado, “Waivini, bai aubaina kwa ġabaġaba, bi aiyai kwa tavu-tavuge?” Bi tana i wainoġota te bena taubayau, taunana aubaina i giuna gado, “Goma, bamoda Yesu tubuġina kuna vaina ba kwa giuwegu te bamo ġome kuna sako bi yà nawa te yà avali natome.”

¹⁶ Yesu i giuna gado, “Meli!” Bi tana i tauvitale bi i ġabana gado, “Laboni. Niga giuna Alemik kalinedimmo banina ba Tauwailoavelove.”

¹⁷ Yesu i giuna gado, “Tam mote kuma taukonigu, banina tagu yaġolo mote e saġa e nawa Tamagu lisinemmo. Bi kwa nawa valevaletigu kwa giuwedi te tagu yà munamunġana Tamagu bi Tamemi, egu Maimaituwa bi emi Maimaituwa lisinemmo.”

¹⁸ Meli Magdalin giu i vai nawe Yesu ena tauwaikawatana lisidimmo bi i giuwedina gado, “Tagu Bada e kita.” Kamaina bi Bada bai giudi i ġiugiuwena taudidi tedi i giuvitedi.

*Yesu ena tauwaikawatana lisidimmo i laumaġata
(Met 28:16-20, Mak 16:14-18, Luk 24:36-49)*

¹⁹ Mba Sandena aubiganemo, Yesu ena tauwaikawatana vanuwa noponemo ai ġemotidi bi mataeta a gudu ġavute, banina Diu babadidi a nailedi. Bi ġome a miyamiya ba i waimaġemoti te Yesu poudimmo i laumaġata bi i giuwedina gado, “Nuwauba lisimimmo.”

²⁰ Mba giuna mulinemmo ba nimana bi gilgilina i wailovedi. Bi laġannemmo ena tauwaikawatana Bada a kitakita ba a yasisi gulata.

²¹ Kota Yesu i giu munaġana gado, “Nuwauba lisimimmo. Tagu Tamagu i giukamaġegu bi tagu kota mainana temi yà ġiugiukamaġemi.”

²² Bi ġome te lisidimmo yawasina i bunanai kamaġe bi i giuwedina gado, “Aluwa Waiyawa ko vai!

²³ Bamoda lava edi gebogebo ko noġoti kamaġedina, ba Maimaituwa edi gebogebo ya noġoti kamaġedi. Bi bamoda temi edi gebogebo mote koma noġoti kamaġedi ba Maimaituwa mote edi gebogebo ima noġoti kamaġedi.”

Yesu Tomas lisinemmo i laumaġata

²⁴ Bi laġannemmo Yesu i tavatava ena tauwaikawatana 12 lisidimmo, ba nopodimmo ġemota isana Tomas (sa waiisana Didimas) tana mote ġome.

²⁵ Kamaina bi ena tauwaikawatana ġesaudi Tomas a giuwena gado, “Tama Bada ke kita!” Bi tana i giuna gado, “Mm, tagu mote yamaġi sumaġa bi dolina tutu leleidi nimanemmo yà kitedi, nimagalagumo yà taukonidi bi gilgilina gwaligwalina leleina yà taukoni kaka bi yai sumaġa.”

²⁶ Wiki ġemota i kovi mulinemmo ba ena tauwaikawatana kota a tava vanuwemmo ai ġemoti munaġedi. Bi Tomas ba vaitena ġome. Avena te mataeta gudugudu ġavutina bi yaġolo te Yesu poudimmo i laumaġata bi i giuwedina gado, “Nuwauba lisimimmo.”

²⁷ Ġome Yesu Tomas i giuwena gado, “Nimagalammo nimatabagu kwa taukoni bi nimagu kwa kitedi. Bi nimam kwa tuġu te gilgiligu kwa taukoni. Tam nuwakulukuluwa kwa kaisako bi kwai sumaġa.”

²⁸ Kamaina bi Tomas i giuna gado, “Tam egu Bada bi egu Maimaituwa.”

²⁹ Kamaina bi Yesu i giuna gado, “Tam kunai sumaġana banina kuna kitagu. Bi tedi mabai mote a kitagu bi sa waisumaġana ba kakavisuvisudi.”

Diyon niga bukana i gilumina ba banina niga

³⁰ Yesu anisove mataillidi wapewapedi ġesaudi ena tauwaikawatana matedimmo i voivoiyedina ba niga bukanemmo mote a gilumidi.

³¹ Bi niga taudidi a gilumidina ba temi kamaina te Yesu koi sumaġe te tana taunana Buyobuyona, Maimaituwa Natuna. Bi temi koi sumaġena ba ena ġailisimo kaka yawasana ilailala ko banavi.

21

Yesu ena tauwaikawatana 7 lisidimmo i laumaġata

¹ Laġan visa a kovi mulidimmo ba Yesu Galili topana diyanemmo, ena tauwaikawatana lisidimmo i laumaġata munaġa. Niga kauwina i tubuġana ba niga mainana.

² Yesu ena tauwaikawaiwatana Galili topana diyanemo ai ġemotidina ba: Saimon Pita, Tomas sa waisana Didimas, Nataniyel ba Keina lavana, bi Keina malagaina ba Galili plovins noponemo, Diyebedi natunatuna bi ena tauwaikawaiwatana labu vaitedi.

³ Bi Saimon Pita ena lava i giuwedina gado, “Tagu gomo aubaina yà nawanawa.” Bi tedi a giuwena gado, “Tama vaitem ta nawa.” Kamaina bi edi wagamo a gelu, bi tedi mba dudubalinemo mote bamo iyana a konedi.

⁴ Bi laġan sakosako balana ba Yesu nisa diyanemo i laumoito kamaġe, bi ena tauwaikawaiwatana mote tana a kitagone.

⁵ Yesu ena lava lisidimo i binauna gado, “Egu lava, temi iyana kona konedi ee geġa?” Tedi giu ai munena gado, “Geġa, mote iyana ke konedi.”

⁶ Kamaina bi i giuwedina gado, “Emi gomo kataiyemi yawaninaġa ko pwalage nawe kaka iyana ko konedi.” Bi laġannemo mai a voivoiye ba mote ġemoġemotina te maso gomo a solu saġe wagamo. Banina tedi iyana wapewapedi a konedi.

⁷ Gome tauwaikawaiwatana ġesauna Yesu i ġoyeġoye kauwena Pita i giuwena gado, “Noi ba Bada.” Laġannemo Saimon Pita i vaiye te noi ba Bada, ba ena kwama dabanemo anikote i kote munaġe bi i laupoti topamo bi i nawa diyadiyamo.

⁸ Bi Yesu ena tauwaikawaiwatana ġesaudi ba wagamo. Tedi waġa a ġiu bi iyana gomona wanawanavuna a solu nawena diyadiyamo, banina mba ġome te gelemo ba mote i lofa, 90 mita luvana.

⁹ Laġannemo waġa a potipotiyovo kamaġe ba tedi kai mafuwalinemo iyana kalakalatidi bi buledi vaitedi a kitedi.

¹⁰ Yesu i giuwedina gado, “Temi iyana noi taunana kona konekonedina ġesaudi ko natomedi.”

¹¹ Kamaina bi Saimon Pita i kaisaġa wagamo, gomomo i kabi te i solu saġe gelemo. Bi iyana nananakidi ba wapedi 153, bi avena te iyana a wapa gulata bi gomo mote i nuwalisi.

¹² Yesu i giuwedina gado, “Temi ko nato bi ko kani.” Bamo mote tauwaikawaiwatana ġesau Yesu i waitalaye gado, “Tam aiyai?” Tedi a sibe otige te tana ba Bada.

¹³ Yesu buledi i vai bi ena tauwaikawaiwatana i vitedi, bi kota iyana i vai te i vitedi.

¹⁴ Bi Yesu pekimo i kenamoito mulinemo, niga taunana ba sauga waifaionina tana ena tauwaikawaiwatana lisidimo i laumaġata.

Yesu Pita i saġe munaġe

¹⁵ Laġannemo a kanikani kovi ba Yesu, Saimon Pita i waitalayena gado, “Saimon, Diyon natuna, tam kwa ġoyeġoye gulateguna kaka niga em lavedi, ee?” Pita Yesu ena giu i waimunena gado, “Emaso, bena kuna sibe te tagu yà ġoyeġoyem.” Kamaina bi Yesu i giuna gado, “Egu sipu kwai kani bagibagidi.”

¹⁶ Yesu i giu munaġana gado, “Saimon, Diyon natuna, tam kwa ġoyeġoyegu, ee?”

Ġome Pita i giuna gado, “Emaso, Bada, tam kuna sibe.” Kamaina bi Yesu i giuna gado, “Tam egu sipu kwa labe kauwedi.”

¹⁷ Yesu waitala waifaionina, Saimon lisinemo i voiyena gado, “Saimon, Diyon natuna tam kwa ġoyeġoyegu, ee?”

Yesu waitala i waifaioni, taunana aubaina te Pita nuwana i gebo. Kamaina bi Saimon i giuna gado, “Bada, bai matabuna kuna sibe te tagu yà ġoyeġoyem.”

Yesu giu i waimunena gado, “Egu sipu kwai kani bagibagidi.

¹⁸ Tagu giukauwemo yà giugiuwem, tam mavalivaliummo ba kunai gala bi em nuwalauwataġa ku nawanawa. Bi laġannemo kuna magulana ba nimam kwa tuġudi te lava ġesauna yai galam, nimammo ya kabi bi yai dolim te mote aninawa ku ġoyeġoyena maiġa ya nawem.”

¹⁹ Yesu, Pita lisinemo niga mainana i giuna ba bainewa Pita ya peki bi Maimaituwa namala ya vaina taunana i giugiuwata. Kamaina bi Yesu Pita i giuwena gado, “Ku kaiwatagu.”

²⁰ Gome Pita i tauvitale bi i kita te tauwaikawaiwatana Yesu i ġoyeġoye kauwena ba i kaikaiwatadi. Tana taunana Vawaitauli Soinemmo Yesu diyanemo i miyamiyana, iwana i taunawe Yesu lisinemo bi i waitalayena gado, “Bada, tam aiyai ya sakoyovoġem?”

²¹ Sauginemo Pita, noi olotona i kitakita ba i waitalana gado, “Bada, bi noi olotona ba bainewa?”

²² Yesu giu i waimunena gado, “Bamoda tagu yà ġoyena ba tana ya miyamiya bi tagu yà nato munaġa. Bi bai aubaina kwa ġoyeġoyena kwa sibe? Bi tam ba kamaina te kwa kaiwatagu.”

²³ Kamaina bi Yesu ena tauwaikawaiwatana nopodimo niga giuna i dabalala te bena mba tauwaikawaiwatanina mote ima peki. Bi geġa te, Yesu mote i giu te tana mote ima peki bi

i giuna gado, “Bamoda tagu yà ḡoyena ba tana ya miyamiya bi yà nato munaḡa. Bi bai aubaina kwa ḡoyeḡoyena kwa sibe?”

²⁴ Niga tauwaikaiwatanina taunana niga kauwidi i giuwatedi, bi kota i gilumidi. Bi ke sibe te bai ya giugiuwena ba giukauwa.

²⁵ Bi Yesu kauwa wapewapedi ḡesaudi kota i voyedi. Bamoda kauwidi matabudi bi a gilumidi ba yà noḡonoḡoti te bukedu maso dobu ai wanavu.

Giugiuakamaḡedi edi Kauwa

Yesu i giu te Aluwa Waiyawa ya yovo

¹ Aisii, Tiopilas! Egu buka dolinemo e gilugilumina,* ba Yesu ena noya bi ena wailovelove i wai waitubuna e gilumiwata.

² Bi noya wapewapedi i voivoiyedina eete i saḡe i nawe malamo. Muliḡa kaka i nawana malamo bi giugiuakamaḡedi i vinevinedina Aluwa Waiyawemo i giu vavasagaḡedi.

³ Yesu ena wai nuwatoitoti bi ena peki mulinemo giugiuakamaḡedi lisidimo kauwa wapewapedimo i laumaḡata te tedi sa sibe te tana i kenamoiito munaḡa. Laḡan 40 nopodimo laḡan wapawapa i laumaḡata bi Maimaituwa ena waibada lisidimo i giugiuwe.

⁴ Bi laḡan ḡemota tana giugiuakamaḡedi waitedi ai ḡemotidi bi i giuvavasagaḡedina gado, “Mote Yelusalem koma gose bi koi laba te Tamagu Aluwa Waiyawa ya giukamaḡe yovoḡe maibena dolinemo i giugiuwapana mainana. Tagu niga puyona dolinemo e gei giuwemi.

⁵ Diyon lava gaubemo i ka buludi bi laḡan ḡotona temi Aluwa Waiyawamo ya ka bulumi.”

Maimaituwa Yesu i nawena malamo

⁶ Laḡannemo giugiuakamaḡedi Yesu waitena ai ḡemoti munaḡedi ba Yesu ai talayena gado, “Bada, tam niga laḡannemo Israel lavedi waibada kwa vite munaḡedi, ee?”

⁷ Bi i giuwedina gado, “Tamagu taunaḡa waibadana lisinemo te mba laḡandi i vinedi bi temi mote emi noya bai te ko sibe.

⁸ *Bi laḡanemo Aluwa Waiyawa ya yovona lisimimo laḡannemo, kaka ḡailisi ko vai te giugu visuvisuna ko giuwata, Yelusalemmo, Diudiya, Sameliya matabuna nopodiḡa bi dobu isuna te isuna.”

⁹ *Laḡannemo Yesu ena giu i waikovi mulinemo a kitakita bi Maimaituwa i kailaḡeti saḡe bi giyou i suma te mote a kita munaḡe.

¹⁰ Tedi ai kitawata i saḡa i nawanawa ba olooloto labu edi gala potipotidi, ai maḡemoti te diyedimo a moito kamaḡedi.

¹¹ Bi a giuna gado, “Temi mani Galili bai aubaina niga ḡome kona moito bi galewa ko kitakita? Niga Yesuna niganana lisimimo Maimaituwa i vai nawe galewemo, tana bainewa kona kita bi i saḡa i nawanawana, mainana kota ya yovo munaḡa.”

Diudas epaiyanina a vine

¹² Gome oya isana Olip, a gose bi a munaḡa Yelusalemmo. Niga oyana Yelusalem diyanemo, manekina mote i lofa.†

¹³ *Bi laḡannemo a munaḡa taun ba vanuwa a miyamiyanemo a valaḡeta bi noke a saḡa dabanemo. Bi lava ḡome a miyamiyana ba Pita, Diyon, Diyemes, Endulu, Filip, Tomas, Batolomiu, Met, Diyemes tamana ba Alupias. Bi Saimon a wai isana *Selot* bi Diudas tamana ba Diyemes.

¹⁴ Niga lavedi laḡan matabuna ai ḡemotidi bi a laulaupali. Nopodimo ba Yesu tasitasina, tinana Meli bi waivini ḡesaudi waitedi.

¹⁵ Bi mba laḡannemo tauwaisumaḡa wapedi 120 a wai bolu poudimo Pita i miya moito bi i giuwedina gado,

¹⁶⁻¹⁷ “Egu lava waisumeḡimi, wala nove Aluwa Waiyawa Devida i waiaetadoliye te i giuwatana gado, lava ḡemota kaka Yesu ya kaisoluge. Bi niganana gilugilumina wadubonemo bai i giugiuwena banina i tubuḡa. Bi dolinemo Yesu lavana i vine te tada waitena te noyanoya. Niga lavana Diudas, tana Yesu taupanina i wai etadoliyedi te Yesu a kaididi.”

¹⁸ * (Diudas Yesu kaisoluna aubaina mane a vite bi manenemo doḡa i kune. Bi ḡome tana kununaḡa i kuluva bi bwagana i wai katisali bi tinaḡena i dabalala te i peki.

¹⁹ Bi lava matabudi Yelusalem noponemo niga giuna a vaiye. Taunana aubaina niga doḡana kalinedimo ai isana *Akeldama*. Mba banina ba kwasina doḡa i vitale).

²⁰ Pita i giuna gado, “Niga kauwina Devida ena buka Sale noponemo, i gilugilumina mainana i tubuḡa. Gome i giuna gado, ‘Kaka ena vanuwa ya kavakava, bi mote aiyai noponemo ima miya.’ Bi kota, ‘Lava ḡesau ena waibada gabuna ya vai.’

* **1:1:** Giu *dolinemo e gilugilumina* ba Luk ena gopol (Luk 1:1-4 ko kita). * **1:8:** Met 28:19, Mak 16:15 * **1:9:** Mak 16:19 † **1:12:** Kilomita ḡemota luvana. * **1:13:** Met 10:2-4, Mak 3:16-19 * **1:18:** Met 27:3-8

21-22 ✨“*Taunana aubaina i visu te oloto ḡesau ta vine te BADA Yesu ena kenamoito vaitena ta giu nawe. Niga olotona maso ba Yesu vaitena te nawanawa ḡemota nove Diyon ena waibulu laḡannemo eete Maimaituwa Yesu i kailageti saḡe malamo.*”

23 Kamaina te lava labu a legaudi: *Diyousep a wai isana Basabas bi isana ḡesauna Diyastas bi Mataiyas.*

24 Bi ḡome a laupalina gado, “*Bada, tam lava matabudi nopodi tausibedi. Kamaina te kwai lovemai te niga lavedi labu bi bamo taunana kuna vine,*

25 *te giugiukamaḡedi vaitena sa noya. Banina Diudas niga noyana i gose kamaḡe bi i nawa ena gabumo.*”

26 Kamaina te ḡakima labu mododimo mba lavedi isedi a gilumidi bi ledu noponemo a sivudi. Bi lava ḡemota i wai matapota bi ledu noponemo i kabi yovo bi Mataiyas isana i kulamatai. Kamaina te Mataiyas giugiukamaḡedi 11 nopodimo i saḡa.

2

Aluwa Waiyawa i yovo

1 Laḡannemo Pentikost soina laḡanina i tava, tauwaisumaḡa matabudi gabu ḡemota ai ḡemotidi.

2 Bi i wai maḡemoti te vuvusa malamo bi i yovona maibena kaibitibiti daguguna bi vanuwa nopona i wai wanavu.

3 Ḗome mwali a kitana maibena kai menamenana ḡemoḡemotaḡa dabediḡa i wai yamone. 4 Bi matabudi Aluwa Waiyawa nopodi i wai wanavudi bi kalina ḡesaudi gagaliyedi ai tubu, Aluwa Waiyawa i vitevitedina mainana a gagali.

5 Ḗome ba Diu lavedi Maimaituwa taulauduneyena dobu matabuna noponemo a tava Yelusalemmo a miyamiya.

6 Bi laḡannemo kalina a vaivaiye ba a tava ai ḡemotidi bi a vaiye te tauwaikawaiatana kalinedimi a giugiu ba a nuwalaḡalaḡa.

7 Bi tedi tauwaikawaiatana a soveyedi bi a giuna gado, “*Niga lavedi ba Galili dobuna lavedi,*

8 *bi bainewa te ta vaivaiyedi ḡemoḡemotaḡa kalinademo sa giugiu?*

9 Tada matabuda dobu tabudiḡa te tava: Patiya, Midiya, Elam, Mesapotomiya lavedi, Diudiya, Kapadosiya, Pontus, Eisiya,

10 Piligiya, Pamfilia, Idip bi dobu ḡesaudi Libiya noponemo Sailin diyanemo. Bi ḡesauda ba tautavatava Loumḡa te tava.

11 (Eteni lavedi bi Diu, niganana Diu lavedi edi laudune ta kaikaiwatedi). Bi tada ḡesauda ba Kulitiḡa bi Alebiyaḡa te tava. Bi ta vaivaiye te ḡemoḡemotaḡa kalinademo Maimaituwa kauwa nananakidi i voivoiyedina sa giugiuwedi.”

12 Tedi a sove bi nuwedi i laḡalaḡa bi ai giugiuna gado, “*Niga kauwina banina bai?*”

13 Bi lava ḡesaudi ai gadolosedi bi a giuna gado, “*Niga lavedi waen a tego gulate te a bu'uwa bi sa giugiu yabayababa.*”

Pita ena lauguguya

14 Ḗome Pita bi giugiukamaḡedi 11 vaitedi a moito bi Pita kalinana dididiginemo lava i giuwedina gado,

“*Temu Diu bi ma baibaimiḡa Yelusalemmo ko miyamiya, koi beyavaiya kauwa bi bai ya giuwemi!*

15 *Niga lavedi mote a tego bu'uwa mai temu ko noḡonoḡotina banina niganana ba 9-na okoloki olaolala.**

16 *Niga ba buka wadubonemo taugiuwatana Diyouwelo bai i giugiuwena niganana ya tubutubuḡa. Diyouwelo niga mainana i giu,*

17 ✨Ḗome Maimaituwa i giuna gado:

*Laḡan damodimo tagu kaka egu Aluwa
ya ḡini kamaḡe lava matabudi lisidimo.*

Bi natunatumi oolootodi bi waiwaivinidi

tedi kaka taugiuwatana sa tubuḡa

bi giugu sa lauguguyae.

Bi emi ooloto valivaliudi

kaka wailove sa kitedi.

Bi emi magumagula lauboni

✨ 1:21-22: Met 3:16, Mak 1:9, Mak 16:19 * 2:15: Diu tedi musala sa kani kaka waen sa tego. Tedi olaolalemo buledi sa kani bi aubigamo musala sa kani (Potiyovo 16:8). Bainewa maso 9 okoloki olaolalemo a tego bu'uwa. ✨ 2:17: Dyl 2:28-32

- sa kitedi.
- 18 Mba laḡandimo egu taupaula oloolotodi
bi waiwaivinidi matabudi lisidimo
egu Aluwa ya ḡini kamaḡe,
te tedi taugiuwatana sa tubuḡa
bi giugu sa lauguguyae.
- 19 Bi tagu mataila galewemo ya voyedi
bi dobumo kwasina bi kaisikei baduwalina.
- 20 Suwala yai dudubala
bi nawalai ya sabana maibena kwasina
bi muliḡa kaka Bada ena laḡan dididiga ya tava.
- 21 Tedi mabai Bada isanemo sai baḡana ba matabudi sa yawasana.’
- 22 “Israel lavemi, niga giudi ko vaiyedi: Maimaituwa Nasalet Yesuna, ḡailisi i vite te kauwa nananakidi bi mataila i voivoiyedi, mba Maimaituwa i wai lovemi te temi Yesu ko sibe.
- 23 *Bi wala Maimaituwa ena ogatala i voivoiyena luvanemo, temi gebogebo lavedi nimedimo kona sako te kolosimo kona tupalatu te i peki.
- 24 *Bi Maimaituwa Yesu lisinemo peki tuniyavina bi nuwaboya i kaikamaḡe bi i ka kenamoito munaḡe. Banina peki mote ḡemoḡemotina te maso Yesu i kaididi.
- 25 *Banina Deivida Yesu niga mainana i gei giuwata,
‘Bada Maimaituwa e kita
laḡan matabuna ya waidoligu.
Tana tagu vaitegu aubaina te
egu ḡaviya mote yaḡa nailedi.
- 26 Taunana aubaina tagu yaḡi nuwavisu
bi mayasisigu ya sale.
Bi avena te ya peki,
bi ya nogonogoti te tam tubuḡigu
kwa labe kauwe.
- 27 Bi Maimaituwa, tam
mote pekipekidi edi gabumo kuma gosegu,
bi kota em taupaula waiyawa tubuḡina
mote kuma kita kamaḡe ima bova.
- 28 Tam yawasana kunai lovegu
te ya miya nonoḡa.
Tam vaitegu
aubaina te nopogu yasisi i wanavu.’
- 29 “Egu lava, eda magula ḡalibona Deivida ena giu kamaina te ya giu otigemi. Deivida i peki te a dobo bi kokowagina niganana niga ḡome ya kenakena.
- 30 *Tana taugiuwatana aubaina te i sibe te ena dam noponemo kaka Maimaituwa ena waiguyau lava ḡemota ya vite, banina Maimaituwa i giuwapa te mainana ya voyie.
- 31 Deivida laḡan muliḡa bai ya tubuḡana i gei giuwata, te Keliso ya kenamoito munaḡa. Bi tana mote pekipekidi edi gabumo ima gose bi tubuḡina ima bova.
- 32 “Tama matabumai matamaimo ke kita te Maimaituwa niga Yesuna pekimo i ka kenamoito munaḡa,
33 bi ena ḡailisimo i kailageti saḡe te kataiyanemo i waimiyeni.† ḡome tamana Aluwa Waiyawa i vite, dolinemo i giugiuwapana mainana. Bi niganana Yesu Aluwa Waiyawa tama lisimaimo i ḡini kamaḡe, mba taunana niganana ko kitakita bi ko vaivaiye.
- 34 *Bi Deivida yaḡolo mote i nawa malamo bi tana Yesu niga mainana i gei giuwata,
‘Maimaituwa egu Bada i giuwe:
Kataiyagumo ku miya
- 35 kamaina eete tagu em ḡaviya ya natomedi
bi kagem dibunemo yaḡi dubudi
maibena panibulu kaḡem ani lauyasayasagina.’
- 36 “Taunana aubaina Israel lavemi e goe te maso matabumi kona sibe kauwe te niga Yesuna kona tupatupalatuna, Maimaituwa i voyie te tana taunana Keliso bi Bada.”
- 37 Laḡannemo lava Pita ena giu a vaivaiye ba, nuwedi i kalati. Bi Pita bi giugiukamaḡedi ḡesaudi a giuwedina gado, “Ema lava bai ka voyie?”

* 2:23: Met 27:35, Mak 15:24 * 2:24: Met 28:5,6, Mak 16:6 * 2:25: Sale 16:8-11 * 2:30: 2 Sam 7:12,13 † 2:33: Kataiyana yawanina: Vivila bi ḡailisi gabuna. * 2:34: Sale 110:1

³⁸ Bi Pita i giuwedina gado, “Temi ġemoğemotağā emi gebogebo ko kuvesidi bi Maimaituwa lisenemo ko nato. Bi Yesu Vinevinena isanemo ko bulu, te mba matailla te Maimaituwa emi gebogebo i noğotikamağedi. Bi puyo Aluwa Waiyawa ko vai.

³⁹ Banina Maimaituwa i giuwapemi te mai ya voyiye. Niga puyona ba temi bi natunatumi waitedi aubaimi. Bi kota lava matabudi manekağā mabaibaidiğā Bada eda Maimaituwa ya yogedina.”

⁴⁰ Bi Pita giu wapewapedi ġesaudi i tainuwataudi bi i giu vavasagedina gado, “Maimaituwa koi anine te yai yawasanimi bi mote niga kimtina lavedi edi yawasana gebogebodi edi kovoğā waitedi koma vai.”

⁴¹ Tedi mabai ġome Pita ena giu a vaivaina, taudidi a bulu. Mba lağannemo lava wapana male 3 tausan edi lava waisumeğidi nopodimo a sağā.

Tauwaisumağā edi miyamiya

⁴² Bi lağan matabuna giugiukamağedi edi wailovelove a vaivaiyedi, a kanikani ġemota, a tulituliya bi palimo a waigemotidi.[‡]

⁴³ Bi matabudi nopodi naila bi vivila i wanavu bi kota giugiukamağedi anisove kauwidi bi matailla wapewapedi a voivoiyedi.

⁴⁴ *Bi tauwaisumağā edi ġonağona gabu ġemota ai ġemotidi te matabudi aubaidi.

⁴⁵ Tedi doğā bi ġonağona a kuneyedi bi mane a legaudi bi edi lava bai a malumaluwabina a vitevitedi.

⁴⁶ Bi lağan matabuna a wai ġemotidi pali vanuwinemo a laulaudune bi edi vanuwa nopodiğā ma nuwavisudi nuwedi ġemota edi lava waitedi buledi a kivi bi a kanikani ġemota.[§]

⁴⁷ Bi tedi Maimaituwa a kasağesağē bi lava matabudi nuwedi a solusoludi. Bi lağan matabuna Bada lava ġesaudi i wai yawasanidi bi i sağesağedi edi lava nopodimo.

3

Pita lava kağena nuwakuduna i wai yawasani

¹ Lağan ġemota aubigamo suwala 3 okoloki, Pita bi Diyon a sağā a nawanawana pali vanuwinemo laupali aubaina.*

² Kamaina bi oloto ġemota kağena nuwakududi mai i tubuğaye a avali tavaite. Bi pali vanuwina mataetinemo, sawai isana, “Mataeta mulemulelena.” Gome aimiyeni. Tana mba ġome lağan matabuna aimiyeni bi i miyamiya bi mabai pali vanuwinemo a sağā a nawanawana lisidimo mane i wai waigigimane.

³ Kamaina bi i kita te Pita bi Diyon ġotona te maso a valageta pali vanuwina noponemo bi tana lisidimo mane i wai gigimane gado, “Aee, mane ko vitegu.”

⁴ Gome Pita bi Diyon tana a kitadidi bi Pita oloto i giuwena gado, “Kwa kitamail!”

⁵ Kamaina bi, oloto tedi i kitedi bi i wai noğotana bena kage mane tana sa vite.

⁶ Bi Pita i giuwena gado, “Tagu lisigumo mane geğā. Bi bai lisigumo taunana yà vitem: Nasalet Yesuna Vinevinena isanemo: Kwa moito bi kwa nawa!”

⁷ Kamaina bi Pita oloto nimana kataiyanemo i kabi bi i solu waimoito. Bi mağemota oloto kağē matabiwana bi kağē iwakiduna nuwakududi a didimana.

⁸ Tana kağenemo i moito makai bi nawa i waitubu. Kamaina bi tana vaitena a nawa pali vanuwina ganakukuna noponemo bi ġome tana ganakuku noponağā i nawa bi i wai laulaupoti bi Maimaituwa i kaka sağesağē.

⁹ Bi lava matabudi mba olotona a kita i nawa bi Maimaituwa i kaka sağesağē.

¹⁰ Gome tedi a kitağone te tana ba tauwaigigimana lağan matabuna pali vanuwina mataetinemo i miyamiya, mba mataetina a wai isana “Mataeta Mulemulelena.” Bi lava matabudi a tagugu bi a sove te bai lisenemo i tubuğā.

Pita i lauguguya munağā

¹¹ Lağannemo tauwaigigimana Pita bi Diyon i kaidididi bi a moimoito, ġome lava matabudi a sove gulata bi a velau lisidimo gabu isana *Solomon ena yoveyovemo* ai ġemotidi.

¹² Lağannemo Pita mba mainana i kitekitedi ba i giuwedina gado, “Israel lavemi, bai aubaina ko sovesoveye bi ko kitakitamai te bena kage tama ema ġailisimo ee ema kauwa visuisuna niga olotona i voyiye te kağena i didimana?”

‡ 2:42: Buledi kivina: Bada tubuğina bi kwasinina a kani ġemota. ✧ 2:44: Giu 4:32-35 § 2:46: Buledi kivina: Bada tubuğina a kani bi kwasina a tego ġemota. * 3:1: Pilisi tedi pali vanuwinemo sewasewa ma labu sa gabugabudi, olaolalemo 9 okoloki bi aubigamo 3 okoloki. Mba lağandimo pilisi sewasewa sa voyiyedi bi lava sa laupali. Bi pali lağanna ġesau ba suwala bulubulumu.

¹³ *Geḡa Maimaituwa, wala tamatamada Eiblaḡam, Aisik bi Deikap a wai sumaḡena, tana namalina ena taupaula Yesu i vite. Niga Yesuna temi konai anine bi ena ḡaviya nimedimo kona sako te maso ai peki, avena te Paelat i ḡoeḡoe te maso i giukamaḡe i nawa bi temi kona lauyaviyavi.

¹⁴ *Tana lava visuvusuna bi didimanina bi temi kona giuvasasaḡa te aubaimi Paelat, lava tauwaipekidi i kaikamaḡe.

¹⁵ Temi yawasana tautavaitena konai peki bi geḡa te Maimaituwa pekimo i wai yawasani. Bi tama niga kauwina matamaimo ke kita.

¹⁶ “Bi niga olotona matabumi ko kitakita bi ko sibesibe, tama ema waisumaḡa Yesu lisinemo aubaina, Yesu isanemo i yawasana. Banina tama Yesu ena ḡailisi kei sumaḡe aubaina te niga olotona i yawasana bi niganana matemimo ko kitakita.

¹⁷ “Bi niganana egu lava, e sibe te temi emi babada vaitedi bu'uwa kona voiye bi Vinevinena konai peki.

¹⁸ Bi Maimaituwa ena giu i kamaḡati banina dolinemo taugiuwatana matabudi lisidimo i gei giu te yaḡolo Vinevinena yai nuwatoitoi bi ya peki.

¹⁹ Taunana aubaina nuwemi ko vaitedi bi Maimaituwa lisinemo ko nawa te tana emi gebogebo ya nogotikamaḡedi bi nuwemi ya laivaliudi.

²⁰ Bi Tauwaiyawasana i vinevinena ya giukamaḡe lisimimo. Niga Tauwaiyawasanina ba Yesu.

²¹ Tana malamo ya miyamiyana, eete laḡan ya tava te Maimaituwa bai matabuna ya laivaliu munagedi banina wala niga mainana i giu waiyawa taugiuwatana lisidimo.

²² *Bi kota Mousis mainana i giu, ‘Bada emi Maimaituwa tana kaka modomimo taugiuwatana ḡemota ya kamaḡati maibena tagu. Bi tana bai matabuna ya giugiuwemina, ko vaiye kauwe!

²³ *Bi aiyai mote taugiuwatana ena giu ima vaivaiye ba kamaina te Maimaituwa ena dam lavedi lisidimo ya kwawi vai bi ya kovogi.’

²⁴ “Bi taugiuwatana ḡesaudi vaitedi a giu te niga kauwidi yaḡolo sa tubuḡa, maibena niganana laḡandimo sa tubutubuḡa mainana. Mba taugiuwatedi tedi Samuwel bi ḡesaudi mulinemo a tubutubuḡana.

²⁵ *Bi temi mba taugiuwatedi edi libilibi, taunana aubaina Maimaituwa wala emi magula lisidimo giu wainoḡota i sako, mba temi vaitemi aubaimi mai i giu. Bi Maimaituwa Eiblaḡam lisinemo wainana i voiye ba niga mainana, “Tam em tubulelesemo kaka lava matabudi dobumo kavisuvisu sa vai.’

²⁶ Taunana aubaina Maimaituwa ena taupaula† pekimo i ka kenamoito munaḡe bi i gei giukamaḡe lisimimo. Bi mba taupaulina i voiye te ḡemogemotaḡa emi gebogebo kona kuvesidi bi tana i kavisuvisumi.”

4

Pita bi Diyon bolu babadidi lisidimo a natomedi

¹ Pita bi Diyon yaḡolo lava lisidimo a giugu ba Diu pilipilisi, Sadisi lavedi bi pali vanuwina tauyavena edi bada a nawa Pita bi Diyon lisidimo a tava.

² Tedi nuwedi i medina banina Pita bi Diyon lava a wailovelovedi bi a giugiuwedi te Yesu pekimo i kenamoito munaḡa bi kota lava matabudi pekimo sa kena moito munaḡa.

³ Taunana aubaina a panidi bi kaikana aubiga aubaina te biliwelokomo a sivu nawedi te laḡan i sako.

⁴ Bi lava wapewapedi Pita ena giu a vaivaiyena ai sumaḡa. Bi tauwaisumaḡa ooloto wapedi i saḡa te 5 tausan.

⁵ Bokinamai Diu edi babada bi babada nananakidi bi waiḡake tauwailovelovena Yelusalem noponemo ai ḡemotidi bi ai bolu.

⁶ Lava niga bolunemo ba Anas tana pilipilisi edi bada Kaiyapas, Diyon, Aleksanda, ooloto ḡesaudi vaitedi bi pilisi edi bada ena vanuwa lavedi matabudi.

⁷ Tedi Pita bi Diyon mododimo ai moitodi bi ai talayedina gado, “Bai ḡailisinemo ee aiyai isanemo temi niga kauwina kona voiye?”

⁸ Ḣome Pita nopona Aluwa Waiyawa i wai wanavuna i giuwedina gado, “Tauwaibabada lava aubaidi bi tauwaibabada nananakimi koi beyavaiya.

⁹ Tama niganana ko wai talavitavitalemaina, kauwa visuvusuna lava kaḡe nuwakuduna lisinemo i tubuḡa aubaina. Temi ko wai talavitavitalemai te bainewa bi niga lavana i yawasana.

* 3:13: Pot 3:15 * 3:14: Met 27:15-23, Mak 15:6-14 * 3:22: Wai 18:15,18 * 3:23: Wai 18:19 * 3:25: Pak 22:18 † 3:26: Natu, *Ee Taunoya*.

¹⁰ Kamaina te ka giuwemi te temi bi Israeḡ lavemi matabumi ko vaiye. Nasalet Yesuna Vinevine Kamaḡena temi kona tupatupalatuna, tana Maimaituwa pekimo i ka kenamoito munaḡe, tana isanemo niga olotona niganana i yawasana bi matemimo ya moimoito.

¹¹ Tana taunana
'duḡumoito bi temi vanuwa taukelina
duḡumoitona kona dabodabokena,
niganana i nuwavitala

te vanuwa yasina i tubuḡa.*

¹² Mote aiyai ḡemota niga dobunemo kaka imai yawasanida banina dobu matabuna noponemo mote bamo isa ḡesauna ima kenakena te isanemo yawasana tai baḡaye, geḡa te Yesu taunaḡa isanemo."

¹³ Laḡannemo bolu babadidi Pita bi Diyon edi laudabatola a kitakita ba, tedi a soveyedi banina a sibe te Pita bi Diyon mote giluma kauwa lavedi, tedi ba lava yababa. Bi a sibe te niga lavedi dolinemo Yesu vaitena a nawanawa.

¹⁴ Bi Diu babadidi a kita te oloto a waiyawasanina diyedimo i moimoito. Taunana aubaina tedi mote ḡemogemotina te maso lisidimo bai a giuwe.

¹⁵ Kamaina bi a giuwedi te a potiyovo aniwai bolu vanuwina didiyaunemo a miyamiya bi taudima babadidi taudiḡa ai talapili vivila.

¹⁶ Tedi ai tala munaḡedina gado, "Niga lavedi bainewa tai voyiedi? Yelusalem lavedi matabudi a sibe te niga lavedi matailla dididiga a voyie bi tada mote ḡemogemotina te ta valeledi.

¹⁷ Bi ta giu dabokedi te niga kauwina i tubutubuḡana mote ima dabalala lava lisidimo. Niga lavedi ta giu wainainailidi te mba isanemo mote aiyai lisinemo sima gagali munaḡe."

¹⁸ Gome Pita bi Diyon a giuwedi te aniwai bolu vanuwina noponemo a saḡa munaḡa bi a giu wainainailidi te mote niga lavana isanemo sima lauguguya, ee simai lovelove munaḡa.

¹⁹ Bi edi giu ai munena gado, "Taumiḡa koi talapili munaḡemi te Maimaituwa matanemo bamo taunana i visu? Maimaituwa giuna ka kaiwata, ee temi emi giu ka kaiwata?

²⁰ Tama mote ḡemogemotina te bai ke kitakitana bi ke vaivaiyena giuwena kama gose."

²¹ Kamaina bi bolu babadidi a giu wainainailidi bi a kaikamaḡedi te a nawa banina mote a sibe te bainewa maso a kovoḡidi. Kota lava matabudi kaikana a kita te bai i tubuḡa bi Maimaituwa isana a kaka saḡesaḡe.

²² Niga olotona kaḡenuwanokuna i yawasanana ba ena kwalabu 40 bi i waimuli.

Tauwaisumaḡa laudabatola aubaina a laupali

²³ Laḡannemo waibabada Pita bi Diyon a giugiukamaḡedi ba tedi a munaḡa edi lava tauwaisumaḡa lisidimo bi bai matabuna pilisi edi babada bi babada ḡesaudi bai a giugiuwedina, mainana a kamaḡatidi.

²⁴ *Laḡannemo tauwaisumaḡa mainana a vaivaiye ba matabudi ai ḡemotidi bi kalinedi dididiginemo Maimaituwa lisinemo a laupali, "Bada saḡasaḡa guletim, tam galewa, dobu, nisa bi nopodimo mwali matabuna kuna voyiedi.

²⁵ Tama tamamai Deivida em taupaula, wala Aluwa Waiyawemo kuna voyie te niga mainana i giu:

'Bai aubaina Eteni lavedi sa medimedi?

Bai aubaina lavedi kampota sa yesiyesi?

Mba potana ba waibani geḡana.

²⁶ Dobu edi ḡaliḡalibona a miya moito

bi waibabada ḡesaudi nananakidi vaitedi ai ḡemotidi te

Bada bi ena Buyobuyona sa wai ḡaviye.'

²⁷ *Giukauwa te, Alodi, Pontis Paelat, Israeḡ lavedi bi kota Eteni lavedi niga malagainemo ai ḡemotidi bi em taupaula waiwaiyawina Yesu kuna vinena buyobuyona ai ḡaviye.

²⁸ Bi tedi ai ḡemotidi bi bai matabuna tam em ḡailisimo bi em ogatala kuna wai aninena, luvanemo mainana a voyie.

²⁹ Bi Bada, niganana edi giu wainainaili lisimaimo kwa noḡoti bi kwa voyiyemai te tama em taupaula gium laudabatolamo ka giuwe.

³⁰ Nimam kwa tuḡu te kwai yawasana, matailla bi kauwa nananakidi kwa voyiedi em taupaula waiwaiyawina Yesu isanemo."

* 4:11: Sale 118:22 noponemo ba ḡakima i giuwe bi mote duḡutau. Diu lavedi ba ḡakimemo vanuwa a kelikelidi. Vanuwa noponemo ba gabu ḡemota ḡome ba ḡakima dididiga, mba taunana vanuwa yasina. Niga ba Yesu ya giugi u wata, tana taunana Maimaituwa ena dam lavedi (church) yasidi. * 4:24: Pot 20:11 * 4:27: Met 27:1,2, Mak 15:1

³¹ Laḡannemo pali i kovikovi ba gabu a waigemotidina i gusu. Bi matabudi Aluwa Waiyawa i waiwanavudi bi tedi Maimaituwa giuna laudabatolamo a giu nawe.

Tauwaisumaḡa edi ḡonaḡona a soiyedi

³² *Tauwaisumaḡa matabudi nuwedi bi ena noḡota ḡemota. Bi aiyai mote i giu te taunaḡa ena ḡonaḡona, geḡa te matabudi awai sagu vivila.

³³ Gome giugiukamaḡedi ḡailisi vaitena Bada Yesu ena peki bi ena kenamoito a giu nawe. Bi Maimaituwa sagu dididigina matabudi i vitedi bi i kavisuvisudi.†

³⁴ Bi gome mote aiyai mododimo bai i maluwaḡiye. Banina mabai doḡa bi vanuwa lisidimo ba a kuneyedi bi mane

³⁵ giugiukamaḡedi a vitedi. Bi aiyai bai i malumaluwabiyena, mai a vitevite.

³⁶ Maibena Diyousep tana Livai damna noponemo bi Saiplasimo bi tubuḡa bi giugiukamaḡedi awai isaisana Banabas. Isa Banabas banina ba *Taulaibagi*.

³⁷ Tana doḡa i wai badayena i kuneye bi manena i natome giugiukamaḡedi i vitedi.

5

Ananaiyas bi Safila

¹ Oloto isana Ananaiyas bi mwanena Safila, tedi edi doḡa ḡaubona a kuneye.

² Bi tana mwanena vaitena ai anina te mane isuna a kaididi tedi aubaidi. Bi isuna giugiukamaḡedi a vitedi.

³ Bi Pita Ananaiyas i giuwena gado, “Bai aubaina Seitan kunai anine te nopom i waibadae bi Aluwa Waiyawa lisinemo kuna kaiyovu, tam doḡa kuna kunekuneyena manena isuna kuna kaididi tam aubaim?”

⁴ Tam maso doḡa kuna labe gwase, ee doḡa kuna kuneyena mulinemo mane maso kuna kaididi. Bi bai aubaina niga kauwina nopommo kunai nuwanoḡonoḡotae bi mainana kuna voye? Tam mote lava lisinemo ku kaiyovu bi geḡa te Maimaituwa lisinemo kuna kaiyovu.”

⁵ Laḡannemo Ananaiyas mai giuna i vaivaiye, tana i kuluva bi i peki. Bi lava matabudi niga kauwina giuna a vaivaiyena a naila gulata.

⁶ Laḡannemo Ananaiyas i pekipeki ba, gome ewaewali a tava te a suma bi a avali nawe te a dobo.

⁷ Tedi a taumiya laḡan ḡotona* te mwanena Safila i tava bi mote i sibe te bai i tubuḡa.

⁸ Gome Pita i waitalayena gado, “Ku giuwegu, doḡa kona kunekuneyena manena, niga taunana kamaina, ee?”

Bi Safila i giuna gado, “Emaso, mba taunana kamaina.”

⁹ Bi Pita i giuwena gado, “Bai aubaina temi konai anina bi Bada ena Aluwa konai laulubu? Lava mwanem a dobodobona, tedi mataetamo sawai laba te tam kota vaitem sa avali nawem.”

¹⁰ Kamaina te Safila i waimaḡemoti te Pita kaḡe pakanemo i kuluva bi i peki. Gome ewaewali a saḡa vanuwemo bi a kita te waivini i peki. Kamaina bi a avali nawe bi mwanena diyana dobo.

¹¹ Bi Maimaituwa ena dam lavedi matabudi bi lava matabudi niga giuna a vaivaiyena ba a naila gulata.

Giugiukamaḡedi lava wapewapedi ai yawasanidi

¹² *Giugiukamaḡedi mataila bi anisove kauwidi wapewapedi a voyedi lava lisidimo. Bi tauwaisumaḡa matabudi Solomon ena yoveyovemo awai ḡemotidi,

¹³ bi lava ḡesaudi mote waisumeḡidi tedi tauwaisumaḡa vaitedi waigemota a naile geḡa te lava matabudi a viviledi.

¹⁴ Olooloto bi waiwaivini Bada ai sumaḡe bi a solasaḡa tauwaisumaḡa nopodimo te laḡan matabuna tauwaisumaḡa iyevina i dididiga.

¹⁵ Tedi lava sidesidedi a avali nawedi etamo te benamo bi duya dabedimo ai kenedi. Tedi mai a voyena banina Pita i natonatona waguluna maso i taukonidi te a yawasanana.

¹⁶ Lava kumna ḡesaudi Yelusalem diyana malagaidi vaitedi ai ḡemotidi bi lava sidesidedi bi kota lava ḡesaudi aluwa gebogebodi a sunesunegidina vaitedi a tavaitedi bi matabudi ai yawasanidi.

Giugiukamaḡedi a laukivigebogebodi

¹⁷ Gome pilisi saḡasaḡa guletina bi ena lava Sadisi wai babadidi vaitedi nopodi unula i wanavu.

* 4:32: Giu 2:44 † 4:33: Maimaituwa taukaiwatana ya kakavisuvisu gulatedi: Ee mabai taukaiwatana sa vivile kauwedina. * 5:7: Inglis baibol noponemo i giu, 3 hours. ✧ 5:12: Giu 3:11

¹⁸ Bi Giugiukamaḡedi a panidi bi biliwelokomo a sivudi.

¹⁹ Bi dudubalemo Bada ena aneya biliweloko mataetina i kaikamaḡe te i waidolidi a potiyovo bi i giuwedina gado,

²⁰ “Ko nawa Maimaituwa ena vanuwa ganakukunemo ko moito bi yawasana valivali-una matabuna lava ko giuwedi!”

²¹ Laḡan i sako bi giugiukamaḡedi a nawa pali vanuwinemo, aneya i giugiuwedina mainana bi lava wailovelovedi ai tubu.

Laḡannemo pilisi saḡasaḡa guletina bi ena wai babada ḡesaudi bi Diu babadidi waitedi bolu ai yogae bi a tava bolu vanuwinemo ai ḡemotidi. Bi tauyava a giukamaḡedi biliwelokomo, te maso giugiukamaḡedi ai dolidi.

²² Laḡannemo tedi biliwelokomo a tavatava ba giugiukamaḡedi mote a kitedi, taunana aubaina a munaḡa bolu babadidi lisidimo bi bai i tubutubuḡana a kamaḡati bi a giuna gado,

²³ “Biliweloko mataetina gudugudu kauwena bi tauyava mataetamo a moimoito bi mataeta ke kaikaikamaḡe ba mote aiyai ḡome ke kita.”

²⁴ Laḡannemo Maimaituwa ena vanuwa tauyavena edi bada bi pilisi edi babada niga giuna a vaivaiye ba, tedi ai nuwanaina bi mote a sibe te bai ya tubuḡa.

²⁵ Gome lava ḡemota i tava bi i giuwedina gado, “Olooloto biliwelokomo kona sivusivudina, tedi niganana Maimaituwa ena vanuwemo a moito bi lava sa wailovelovedi.”

²⁶ Gome pali vanuwina tauyavena edi bada vaitena a nawa bi giugiukamaḡedi a natomedi. Bi mote a egelidi banina lava a nailedi, male sa laugakimidi.

Giugiukamaḡedi Bolu babadidi matedimo mote giu a naile

²⁷ Tedi giugiukamaḡedi a natomedi Bolu babadidi lisidimo bi pilisi edi bada i wai talavitavitedi.

²⁸ “Bi i giuwedina gado, “Tama ke giu vavasagemi te temi mote maso niga olotona isanemo ko wailovelove. Bi ḡeḡa te emi wailovelove kaikana Yelusalem nopona i waiwanavu. Bi temi ko giugiuwemai te niga lavana ena peki wavuna tama ke avalu.”

²⁹ Bi Pita giugiukamaḡedi ḡesaudi waitedi giu ai munena gado, “Tama Maimaituwa ka voteyateyae mote lava.

³⁰ Temi Yesu kolosi modonemo konai peki bi tamatamada edi Maimaituwa pekimo i ka kenamoito munaḡe.

³¹ Te kataiyanemo i waimiyenina ḡalibona bi Tauwaiyawasana.* Te Islael lavedi nopodi ya vitaledi te sa laukuvasa bi edi gebogebo ya noḡotikamaḡedi.

³² Tama niga kauwidi matamaimo ke kitekitedina ka giugiu nawe, kota mabai Maimaituwa Aluwa Waiyawa i vitevitedina tedi sa vovoteyeteye.”

Gamaliel ena lava i giuwainoḡotidi

³³ Laḡannemo Diu babadidi niga giuna a vaivaiye ba tedi nuwedi i medi gulata bi a ḡeḡoena maso ai pekidi.

³⁴ Bi Palisi ḡemota isana Gamaliel, tana waiḡake tauwailovelovena bi lava matabudi tana a vivivile, tana poudimo i miya moito bi tauyava i giu vavasagedina gado, “Pita bi Diyon ko giuwedi sa potiyovo doḡamo laḡan watigena.

³⁵ Tana i giuna gado, Islael babadimi, ko kita kauwa kaka niga lavedi lisidimo bai ko voiyee.

³⁶ Dolinemo mainana oloto isana Tadiyas i moito saḡa bi i giu te tana bena kage lava dididiga bi lava wapana 400 a kaiwata. Bi laḡannemo tana ḡaviḡaviyidi ai peki bi taukaiwatana a dabalala bi bai matabuna i lautautau.

³⁷ Bi tana mulinemo, kota Galili olotona isana Diudas ko noḡoti. Mba laḡannemo Loum gabemanina lava a iyeyeyidi bi i moitosaga te lava kumna iai waletadoliyedi. Bi tana vaitena ḡaviḡaviyidi ai peki bi taukaiwatana matabudi ai nawa ḡemoḡemota.

³⁸ “Taunana aubaina niganana ya giugiuwemi te niga lavedi lisidimo mote bai koma voiyee. Bamoda edi noya lava lisinaḡa i natona ba, noyana ya lautautau.

³⁹ Bi bamoda Maimaituwa lisinaḡa i natona ba mote ḡemoḡemotina niga lavedi koma giu waitautaudi bamoda temi Maimaituwa kowai ḡaviye.” Kamaina bi mba babadidi Gamaliel ena giu ai anine bi a kaiwata.

⁴⁰ Gome tauyava giugiukamaḡedi a ka valaḡeti munaḡedi bi madamo a kwapudi bi a giu vavasagedi te maso mote Yesu isanemo a giu munaḡa, kamaina bi a kita kamaḡedi te a nawa.

⁴¹ Gome giugiukamaḡedi ma nuwavisudi bolu vanuwina a potiyovo kamaḡe bi a nawa banina Maimaituwa i vinedi te tedi kamaina te sai nuwatoti Yesu isana aubaina.

⁴² Bi laḡan matabuna pali vanuwinemo bi lava edi vanuwa nopodiḡa giu visuvisuna wailovelovena mote a kaisako bi a laulauguguya te Yesu tana Vinevine Kamaḡena.

6

Taupaula 7 a vinedi

¹ Mba laḡandimo tauwaikawatana iyevina i saḡasaḡa. Bi tauwaisumaḡa Gulik kalinana taugiuwena a moito te Diu Gibulu taugiuwena a giuvitavitaledi. Banina Gulik iwape mote a kita kauwedi kani soiyenemo.*

² Taunana aubaina tauwaikawatana 12 tauwaisumaḡa a yogedi a tava ai ḡemotidi bi a giuwedina gado, “Mote i visu te kani soiyenemo ka soisoī kauleya bi Maimaituwa giuna lauguguyaena ka kaisako.

³ Taunana aubaina, ema lava waisumegimi ko kita te oololoto 7 sibe lavedi bi Aluwa i waiwai wanavudina ko vinedi te tama niga noyana ka vitedi te sai badaye.

⁴ Bi tama kamaina te Maimaituwa giuna ka lauguguyae bi pali ka kaididi.”

⁵ Ḡome giugiukamaḡedi edi giu, lava matabudi ai anine. Kamaina bi Stivin, waisumegina bi Aluwa Waiyawa i waiwai wanavuna a vine. Bi ena lava ḡesaudi ba: Filip, Pokolas, Nikano, Timon, Pamenas bi Nikolas. Nikolas tana ba Eteni, Entiyok olotona bi wala i waila Diu.

⁶ Tauwaisumaḡa niga oololotodi 7 ai doli natomedi giugiukamaḡedi lisidimo. Bi giugiukamaḡedi nimedi oololoto 7 dabedimo a sivudi te a laupali.

⁷ Kamaina bi ḡome Maimaituwa giuna i tuwa. Bi tauwaikawatana iyevina Yelusalem nophonemo i wapa kaḡe. Bi pilisi wapewapedi waitedi a nato Yesu ena kauwa a wailovelovena ai sumaḡe.

Stivin a pani

⁸ Maimaituwa Stivin i ka visuvisu bi ḡailisi i vite te anisove kauwidi bi mataila i voivoiyedi lava lisidimo.

⁹ Bi geḡa te Diu lavedi ḡesaudi Stivin a giu vitavitale, tedi ba bolu vanuwina isana *Waitaupaula yababa i kovi* lavedi. Tedi ba Diu lavedi mabai Sailin, Aleksandiliya, Silisiya bi Eisiya plovinsina lavedi. Tedi Stivin vaitena waikagiu ai tubu.

¹⁰ Bi geḡa te Aluwa Waiyawa nuwayuayua Stivin i vite bi i gagagaliyena mote ḡemogemotina te maso a lauyovoḡe.

¹¹ Taunana aubaina tedi kandavonemo oololoto ḡesaudi a gwayedi te kaiyovumo sa giuna gado, “Tama ke vaiye te Stivin Mousis bi Maimaituwa i giu waiyovoyovodi.”

¹² Niga giudimo lava, waibabada bi waiḡake tauwailovelovena a ka medimedidi. Kamaina bi tedi Stivin a pani bi ai doli nawe bolu babadidi lisidimo.

¹³ Ḡome tedi giu kaikaiyovudimo lava ḡesaudi a giuwedi te sa giuna gado, “Niga lavana ke vaiye te tana Maimaituwa ena vanuwa bi ena waiḡake Mousis i vitevitena laḡan matabuna i laulauyovoḡedi.

¹⁴ Tama ke vaiye te i giuna gado, ‘Niga Nasalet Yesuna male pali vanuwina yaka gebogebo bi Diu edi vaivai Mousis i vitevitemaini ya vitaledi.”

¹⁵ Tedi mabai bolu babadidi a miyamiyana Stivin a kitakitadidi bi kitana i nuwavitala maibena aneya.

7

Stivin Diu babadidi matedimo i lauguguya

¹ Pilisi saḡasaḡa guletina Stivin i wai talayena gado, “Niga lavedi bai sa giugiuwena ba giukauwa, ee?”

² *Bi Stivin edi giu i waimunena gado, “Tamatamagu bi tuwatuwaḡagu bai ya giuwena ko vaiye. Maimaituwa namanamalina wala Mesapotomiyamo Eiblaḡam lisinemo i laumaḡata, muliḡa kaka i nawa Alanmo i miya.

³ “Bi Maimaituwa Eiblaḡam i giuwena gado, ‘Em dobu bi em lava kwa gosedi bi dobu tagu ya i lovernemo kwa nawa.’

⁴ *Kamaina bi ena dobu Mesapotomiya i gose bi i nawa Alanmo i miya. Ḡome tamana i peki mulinemo, Maimaituwa Eiblaḡam i giukamaḡe niga dobnemo niganana ta miyamiyanemo.

* **6:1:** Teteka labena (table). Niga banina ba kani soiyena waibadayena ee mane labena waibadayena, Gulik giuna table banina ba banika. ✧ **7:2:** Pak 12:1 ✧ **7:4:** Pak 12:4

⁵ *Mba laḡannemo Maimaituwa mote doḡa ḡaubona niga ḡome i vite. Bi Maimaituwa i giuwapa te laḡan muliḡa tana bi ena tubulelesa ya vitedi. Avena te Eiblaḡam mote i wainatuna bi yaḡolo te Maimaituwa lisinemo i sauga.

⁶ *Maimaituwa i giuwena gado, 'Em tubulelesa kaka wali dobumo sai taupaula yababa. Bi kwalabu 40 nopodimo mba dobuna lavedi kaka em tubulelesa sa voyiyedi te sai nuwatoitoi.

⁷ *Bi mba dobuna lavedi aubaidi sa wai taupaula yababana kaka ya kovoḡidi. Bi muliḡa kaka em tubulelesa mba dobuna sa gose kamaḡe bi sa nato niga dobumo bi sa lauduneyegu.'

⁸ *Mba ḡome Maimaituwa kwapibwali ena waiwana Eiblaḡam i vite. Bi laḡannemo Aisik i tubuḡa, laḡan 8 mulidimo Eiblaḡam kwapibwali i voyie Aisik lisinemo. Bi kota Aisik natuna Deikap lisinemo i voyie. Bi Deikap natunatuna 12 lisidimo kota mainana i voyie. Niga lavedi edi tubulelesa ba tada.

⁹ *Deikap natunatuna tasidi Diyousep a unule, taunana aubaina tana a kune kamaḡe Idip lavedi lisidimo te yai taupaula yababa. Bi geḡa te Maimaituwa tana vaitena,

¹⁰ *taunana aubaina ena pilipili matabudimo i sagu. Maimaituwa Diyousep nuwauyauya i vite bi ena yawasanamo Idip ḡalibonana nuwana i laukwasili. Taunana aubaina ḡalibona, Diyousep waibada i vite te Idip dobuna matabuna bi ena vanuwa nopona i waibadae.

¹¹ *Kamaina bi Idip bi Keinan dobudi matabudi gomala i ka geḡobodi bi wainuwato dididiga i tubuḡa. Bi eda magula mote bamo kani a banavi.

¹² Laḡannemo Deikap i vaiye te Idipmo kani, tana natunatuna eda magumagula i giukamaḡedi. Tedi mote ḡome nawenawedi bi geḡa te a nawa.

¹³ Bi kota edi nawa wailabunemo Diyousep i kamaḡati munaḡe tuwatuwaḡana lisidimo. ḡome kaka Idip ḡalibonana Diyousep ena vanuwa lavedi i sibedi.

¹⁴ *Diyousep tamana Deikap bi ena vanuwa lavedi wapedi 75 edi giu i giukamaḡe te sa nato Idipmo.

¹⁵ *Kamaina bi Deikap i nawa Idipmo, ḡome tana bi natunatuna a miyamiyana eete a peki.

¹⁶ Bi tubuḡidi a munaḡedi te Sekemmo tauyewamo a sivudi wala Eiblaḡam manemo i gimegimelina Gema natunatuna lisidimo.

¹⁷ *Laḡan i watiwatiḡe te Maimaituwa Eiblaḡam lisinemo bai i giugiuwapana ya tubuḡa. Bi Idip noponemo eda lava Israel lavedi iyevena i wapa gulata.

¹⁸ Kamaina bi lava ḡesau i waigalibona Idipmo. Niga lavana mote Diyousep i sibe.

¹⁹ *Bi niga ḡalibonana eda magumagula i laukivi geḡoboyedi bi i eḡelidi te natunatudi meymeyedi doḡamo a sivu yovoḡedi te sa peki.

²⁰ *Mba laḡannemo Mousis i tubuḡa bi tana gomana mulemulelena Maimaituwa matanemo. Nawalai faiona tinana bi tamana edi vanuwemo a labe.

²¹ *Bi laḡannemo mote ḡemoḡemotina te maso a labe, tana a sako yovoḡe. Bi ḡalibona natuna waivinina i vai, te i ḡamo bi i wai natune maibena natu otina.

²² Bi tana Idip edi nuwauyauyamo ai lovelove. Tana ena giumo bi ena kauwemo lava gaigailisina i tubuḡa.

²³ *Laḡannemo Mousis ena kwalabu 40 a kovi bi i ḡoe te ena lava Israel ya vakitedi.

²⁴ Bi Mousis i kita te Idip lavana i miya moito te Israel olotona i katikati vunu. ḡome tana ena tau mulinemo i moito bi biwana i vai te Idip lavana i lai peki.

²⁵ Bi Mousis i wainoḡota te ena lava otidi maso a sibe te Maimaituwa yai etadoliye te tana kaka ena lava yai yawasanidi bi geḡa te tedi mote a sibe.

²⁶ Bokina mainana i kita te ena lava Israel labu a waigasiḡasi. Kamaina bi Mousis i nawa i katautaudi bi i giuwedina gado, 'Ei, mba em tau bai aubaina ko waikaḡasiḡasi?'

²⁷ ḡome oloto ena tau i laulauḡulatena Mousis i hibini bi i giuwena gado, 'Tam aiyai waibada i vitem bi kwa waibadaemai bi kwa etaetalemai?'

²⁸ Tam maḡo Idip lavana kuna lai peki, mai niganana tagu kwa lai pekigu, ee?'

²⁹ Laḡannemo Mousis niga giuna i vaivaiye ba tana i naila i nawa Midian. ḡome i miyana maibena tautavatava bi natunatuna oolotodi labu.

³⁰ *Kwalabu 40 a kovi mulidimo kalakalalemo oya Sainai diyanemo, kai tomboluna, vavavannemo aneya i laumaḡata Mousis lisinemo.

* 7:5: Pak 12:7, Pak 13:15, Pak 17:8 * 7:6: Pak 15:13,14 * 7:7: Pot 3:12 * 7:8: Pak 17:10-14, Pak 21:2-4, Pak 25:26, Pak 29:31-35:18 * 7:9: Pak 37:28, Pak 39:2,21 * 7:10: Pak 41:39-41 * 7:11: Pak 42:1,2 * 7:14: Pak 45:9,10,17,18 * 7:15: Pak 46:1-7, Pak 49:33 * 7:17: Pot 1:7,8 * 7:19: Pot 1:10,11, Pot 1:22 * 7:20: Pot 2:2 * 7:21: Pot 2:3-10 * 7:23: Pot 2:11-15 * 7:30: Pot 3:1-10

³¹ Laḡannemo nigamai i kitakita ba i tava. Kamaina bi i nawa diyanemo maso i kita kaukauwena mba Bada kalinana i vaiyena gado,

³² “Tagu taunana em magumagula Eiblaḡam, Aisik bi Deikap edi Maimaituwa.’ Mousis naila i kagusugusu bi mote i waikita munaḡa.

³³ Kamaina bi Bada, Mousis i giuwena gado, ‘Em kaḡe suma kwa kaikamaḡe. Banina mba gabunemo kwa moimoitona ba doḡa waiyawa.

³⁴ Tagu egu lava edi wainuwatoi Idipmo e kita bi kota edi lauuiyoi e vaiye. Bi tagu e yovona ba yai yawasanidi. Taunana aubaina kwa nato bi niganana yà giukamaḡem kwa munaḡa Idipmo.’

³⁵ * “Mousis tana taunana dolinemo Islael lavedi a daboke bi a giuwena gado, “Tam aiyai ḡailisi i vitem bi kwa waibadaemai?’ Tana taunana Maimaituwa i giukamaḡe te lava ya kapotiyovodi bi yai etadoliyedi, aneya kai tomboluna vavavaninemo lisinemo i laulaumaḡatana ena sagumo.

³⁶ * Islael lavedi Idipmo i kapotiyovodi bi anisove kauwidi bi matailla Idipmo i voyiedi. Bi kota Nisa Sabasabanemo bi kalakalalelemo kwalabu 40 nopodimo.

³⁷ * Mousis Islael lavedi i giuwedina gado, ‘Maimaituwa kaka taugiuwatana ḡemota nopomimo ya vine bi ya giukamaḡena lisimimo maibena tagu.’

³⁸ * Bi tana taunana kalakalalelemo Islael lavedi, vaiteidi ai ḡemotidi. Tana ḡome eda magumagula vaiteidi bi kota Mousis oya Sainai dabanemo yawasana giuna aneya i giuvite te i waidama lisidemo.

³⁹ Bi ḡeḡa te eda magumagula mote kalinana a voteyateyae. Tedi a daboke bi a ḡoeḡoena maso a munaḡa Idip.

⁴⁰ Taunana aubaina Elon a giuwena gado, ‘Ema maimaituwa kwa voyiedi te sai etadoliyemai. Niga lavana Mousis Idipmo i ka potiyovoda bi tada mote ta sibe te bai lisinemo i tubuḡa?’

⁴¹ Kamaina bi tedi koikoitau a voyiyena kitana maibena kau natuna. Bi koikoitau a voivoyena lisinemo a soi, a lausewasewa bi a vivivile.

⁴² Taunana aubaina Maimaituwa i miyatautauliyedi bi i kita kamaḡedi te kipola, suwala bi nawalai galewemo a laulauduneyedi, maibena taugiuwatana edi bukamo a gilugilumina mainana. Gome Maimaituwa i giuna gado, ‘Islael lavemi, wala kwalabu 40 kalakalalelemo

kona miyamiyana ba mote tagu lisigumo ko laulausewasewa.

⁴³ Bi temi mba maimaituwa Molek ena kape kona ava’avali waibabali.

Bi kota kipola maimaituwana Lafen aluwina kona ava’avali waibabali.

Temi mba mwalidi kona voyiedi bi kona laulauduneyedi.

Taunana aubaina yà giukamaḡemi te emi dobuko potiyovo kamaḡe bi Babilon mulitaulinemo ko nawa.’

⁴⁴ * “Kalakalalelemo eda magumagula Maimaituwa mayavaina kapena a ava’avali nawe. Bi a voyiyena ba bainewa Maimaituwa Mousis i giugiuwena mainana. Bi kota kitana bainewa i wailovena mainana luvanemo i voyie.

⁴⁵ Laḡan muliḡa Diyosuwa eda magumagula i wai etadoliyedi ḡaviya noponemo bi lava mba dobudimo miyemiyedi Maimaituwa i kwavi waipotiyovodi te dobuna a vai, lava niga ḡome a miyamiyana lisidimo. Bi Maimaituwa mayavaina kapena a avali tavaite niga dobunemo Maimaituwa ani laudunena bi ḡome i kenana eete Deivida ena waibada saugina.

⁴⁶ * Maimaituwa, Deivida nuwana i vai. Bi Deivida, Maimaituwa i waibaḡa te maso i waianine bi pali vanuwina i ḡala, Deikap ena tubulelesa edi ani laudune.

⁴⁷ * Bi ḡeḡa te Solomon pali vanuwina i ḡala Maimaituwa aubaina.

⁴⁸ Bi kota Maimaituwa saḡasaḡa guletina mote lava vanuwa a ḡalegaledina nopodimo ima miyamiya. Taugiuwatana niga mainana i giu:

⁴⁹ ‘Mala egu ani miya

bi dobu kaḡegu ani waitupamoitona.

Vanuwa bainewa kitana kwa ḡala aubaigu?

Ee bamo egu vanuwa ani waiyawasi?

⁵⁰ Tagu mote mwali matabudi malamō bi dobumo nimagumo e voyiedi?’ ”

⁵¹ Stivin yaḡolo ena giu ya nawenawe, “Temi nopomi ḡaiḡaidi, beyemi a pota bi kona laukasagaḡai mote Maimaituwa giuna koma vaivaiye. Maibena emi magumagula. Temi sauga matabuna Aluwa Waiyawa ko laulaukasagaḡaiye.

⁵² Emi magumagula wala taugiuwatana matabudi a laukivigeboḡoyedi bi ai pekidi. Tedi ba lava didimanina ena nato a giugiuwata. Bi laḡannemo i tavana ba temi kona kaisoluḡe bi konai peki.

⁵³ Maimaituwa ena waigake aneya i vitedi bi a natome eda magula lisidimo bi temi mote ko kaiwata.”

Stivin ḡakimemo ai peki

⁵⁴ Laḡannemo Diu babadidi Stivin ena giu a vaivaiyedi ba a medi gulata lisinemo bi mwakedi a sanadididi.

⁵⁵ Stivin Aluwa Waiyawa i waiwanavu bi i wai kita saḡa malamo te Maimaituwa namalina bi Yesu, Maimaituwa kataianemo i moimoitona i kita.

⁵⁶ Kamaina bi Stivin i giuna gado, “Koi kita, tagu mala nuwa wasana e kita bi Maimaituwa kataianemo Tana Taunana Natuna ya moimoito.”

⁵⁷ Niga giudi a vaivaiyedi ba beyedi a sula gududi bi matabudi ai lasa te velau Stivin a dubutawi.

⁵⁸ Tedi a solu nawe malagai mulitaulinemo bi ḡome a laugakimi. Bi tauwawavu edi gala a lolodi bi oloto ewalina isana Sol* kaḡe pakanemo a sivudi te ya labedi.

⁵⁹ Laḡannemo Stivin a laulaugakimi ba tana i laupalina gado, “Bada Yesu, aluwigu kwa vai!”

⁶⁰ Kamaina bi tuwapekana i waitupagwaliḡe bi kalinana dididiginemo i binauna gado, “Bada niga lavedi edi ḡeḡeḡo kwa noḡotikamaḡe.” Stivin niga giuna i vato mulinemo te i peki.

8

Tauwaisumaḡa laukivigeboḡo a banavi

¹⁻² Bi Sol ena waianina Stivin ai peki.

Diu babadidi Stivin a laipeki mulinemo, olooloto tauwaisumaḡa Stivin a ḡabe gulate bi a avali nawe tauyewamo a sako. Mba laḡaninemo kota Yelusalemmo laukivigeboḡo dididiga tauwaisumaḡa lisidimo i tubuḡa. Te tauwaisumaḡa matabudi a dabalala bi a nawa Diudiya bi Sameliya plovinsidi nopodiga. Bi giugiukamaḡedi taudiga Yelusalemmo a miya gwasu.

³ *Gome Sol lava i lauegelidi te Maimaituwa ena dam laukivigeboḡoyedi ai tubu. Tedi a nawa vanuwa bi vanuwa bi tauwaisumaḡa oloolotodi bi 8waiwaivinidi a solu yovoḡedi te biliwelokomo a sivusivu nawedi.

Filip Sameliyamo i lauguguya

⁴ Tauwaisumaḡa a dabadabalalana a nawa malagai te malagai bi Yesu giuna visuvisuuna a lauguguyae.

⁵ Bi Filip i nawa malagai dididigina Sameliya dobuna noponemo bi Vinevine Kamaḡena giuna visuvisuuna i lauguguyae lava lisidimo.

⁶ Laḡannemo lava kumdi Filip ena lauguguya a vaivaiye bi anisove kauwidi a kitekitedi ba tedi matabudi ena giu a vaiye kaukauwe.

⁷ Banina Filip lava nopodimo aluwa ḡeḡeḡodi i kwavi vaidi bi ma galalidi a potiyovo. Bi kota lava wapewapedi tunipekipekidi bi kaḡe nuwakududi i waiyawanidi.

⁸ Taunana aubaina lava mba malagaina dididiginemo ai nuwavisu gulata.

Saimon taubwalabwalau

⁹ Sameliyamo oloto isana Saimon walaka bwalabwalauna miyamiyana, Sameliya lavedi matabudi ena bwalau kauwidi i voivoiyedina a sovesove. Bi i segaseḡala te lava dididiga.

¹⁰ Bi lava yababa te lava nananakidi mataudi kalinana a vaivaiye kauwe bi a giu te, “Maimaituwa ena ḡailisi dididiga lisinemo.”

¹¹ Tedi Saimon kaiwatana walaka ai tubu bi ena bwalaumo lava i wai soveyedi.

¹² Bi Laḡannemo Filip Maimaituwa ena waibada bi Yesu isana i laulauguguyae ba olooloto bi waiwaivini ai sumaga bi i kabuludi.

* 7:58: Sol muliga isana Pol, Yesu ena tauwaikawatana laukaina. * 8:3: Giu 22:4,5, Giu 26:9-11

¹³ Bi Saimon vaitena i waisumaḡa bi i kabulu. Gome Filip ena ani nawamo i kaiwata. Bi Filip anisove kauwidi bi mataila i voivoiyedina Saimon i kitedi bi i sovesoveyedi.

¹⁴ Laḡannemo giugiuukamaḡedi Yelusalemmo a vaiye te Sameliya lavedi Maimaituwa giuna ai sumaḡe, tedi Pita bi Diyon a giukamaḡedi lisidimo.

¹⁵⁻¹⁶ Banina tedi yaḡolo mote Aluwa Waiyawa i yovo tauwaisumaḡa valivaliudi lisidimo. Bi tedi ba Bada Yesu isanemo a kabulu otigedi. Laḡannemo Pita bi Diyon a tava lisidimo ba aubaidi a laupali te Aluwa Waiyawa sa vai.

¹⁷ Kamaina bi Pita bi Diyon nimesi tauwaisumaḡa dabedimo a sivudi bi Aluwa Waiyawa a vai.

¹⁸ Bi laḡannemo Saimon i kita te giugiuukamaḡedi nimesi tauwaisumaḡa dabedimo a sivudi te Aluwa Waiyawa a vai. Gome Saimon mane i waiyoyo Pita bi Diyon lisidimo

¹⁹ bi i giuwedina gado, “Niga ḡailisina kota ko vitegu te aiyai dabanemo nimagu ya sakona ba Aluwa Waiyawa ya vai.”

²⁰ Bi geḡa te bi Pita i giuwena gado, “Tam male em mane vaitena ko nawa kai kalakalatinemo. Banina tam kuna noḡoti te Maimaituwa ena puyo bena manemo kwa gimeli ee!

²¹ Tam mote Maimaituwa i waianinem te tama ema noyamo kwa saḡa banina nuwapoum mote i didimana Maimaituwa matanemo.

²² I visu te mba em noḡotidi gebogebodi kwa kuvesidi bi kwa laupali Bada lisinemo te em gebogebode male ya noḡoti kamaḡedi.

²³ Banina e kitam te kuna unula gulata lisimaimo bi em noḡota gebogebodi sa waibadaem.”

²⁴ Kamaina bi Saimon i giuwena gado, “Aee aubaigu ko laupali Bada lisinemo te bai kuna giugiuwena lisigumo mote mainana ima tubuḡa.”

²⁵ Gome Pita bi Diyon edi waisumaḡa a giuwedi bi Bada Yesu giuna visuvisuna a lauguguyae. Mulinemo tedi a munamunaḡa Yelusalemmo ba Sameliya malagaidiḡa giu visuvisuna a laulauguguyae.

Filip bi Itiopiya badana dididiḡa

²⁶ Kamaina bi Yelusalemmo Bada ena aneya Filip i giuwena gado, “Kwa vononoḡa bi kwa yovo kwa nawa yaloussa yawaninaḡa. Tam eta Yelusalemmo bi i yovo i nawa Gasa taunana kwa kaiwata.” (Mba etana i pupu aubaina lava mote sima kaikaiwata).

²⁷ Gome Filip i modina i nawanawa etamo te Itiopiya olotona i banavi bi olotona ba waibadana dididiḡa, ḡalibona waivinina isana Kandeke ena mane taulabena. Niga olotona i nawa Yelusalemmo laudune aubaina,

²⁸ bi ena seliotmo i munamunaḡa ba etamo taugiuwatana Aisaiya ena buka i iyeiyevi.

²⁹ Kamaina bi Aluwa Waiyawa Filip i giuwena gado, “Kwa nawa noi seliyotina diyanemo kwa moito.” ³⁰ Bi gome Filip i velau seliot diyanemo bi i vaiye te olotona taugiuwatana Aisaiya ena buka i iyeiyevi. Kamaina bi Filip i waitalayena gado, “Bai kwa iyeiyevina banina kwa sibesibe ee geḡa?”

³¹ Bi olotona ena giu i waimunena gado, “Bainewa ya sibe? Walitau ya giuwailovelovegu kaka ya sibe.” Kamaina bi olotona Filip i giuwe te i valageta ena seliotimo bi diyanemo i miya.

³² *Bi olotona Aisaiya ena bukamo i iyeiyevina ba niga mainana i giu:

“Lava tana ai doli nawe

bi sa vununa maibena sipu.

Bi kota maibena sipu lauewalina

laḡannemo kapalina a bwalibwali,

ba tana i miya moimoisili

bi mote bai i giuwe.

³³ Laḡannemo a ka gebogebode gulate,

tana mote aubaina i giu ḡaiḡailisi.

Mote aiyai kaka ena tubulelesa

ima giuwata.

Banina ena yawasana dobumo ba damona.”

³⁴ Gome Itiopiya badana Filip i waitalayena gado, “Ae goma, ku giuwegu, taugiuwatana aiyai ya giugiuwe, tana taunaḡa ee, lava ḡesau?”

³⁵ Kamaina bi Filip, Aisaiya ena bukamo giugiuna ḡemotinemo giu i waitubu bi Yesu giuna visuvisuna giu wailovelove i wai tubu.

36-37 Tedi a nawanawa etaḡa te gaubemo a tava bi Itiopiya badana i giuwena gado, “Ei, gauba nove, tagu kamaina te yà bulu bai ya ka pilipiligu?”*

³⁸ Kamaina bi ena seliot tauvelauyena i giuwe te i moito bi tana bi Filip a nawa gaubemo. Gome Filip Itiopiya badana i kabulu.

³⁹ Laḡannemo gaubemo a lovolovo tava ba Bada Aluwina i waimaḡemoti te Filip i avali nawe. Bi Itiopiya olotona mote Filip i kita munaḡe. Bi tana ma yasisina i gelu i nawa banina Maimaituwa i waiyawasani.

⁴⁰ Filip bainewa te Adotasmo i laumaḡata. Tana malagai matabuna nopodiḡa i nawa bi giu visuwisuna i laulauguguya nawena eete Seseliyamo i tava.

9

Sol ena yawasana i vitale

¹ Mba laḡandi nopodimo Sol yaḡolo te nuwana i medi gulata bi i giu te Bada ena tauwaikawatana yai pekidi. Taunana aubaina i nawa pilisi saḡasaḡa guletina lisinemo bi

² i waibaḡa te pepa ya kulidi Diu edi bolu vanuwidi babadidi aubaidi Damaskas malagainemo. Tedi maso mba pepedi a iyevidi bi Sol ai anine te ooloto bi waiwaivini Yawasana Etana taukaiwatana maso i panidi bi i natomedi Yelusalemmo.

³ Kamaina bi Sol i nawa Damaskas malagaina diyanemo i tavatava ba yanayana wai matakanikanina malamo i wai maḡemoti te Sol i yana kwaivivili,

⁴ bi i kuluva doḡamo i talaḡa. Bi kalina galewemo i vaiyena gado, “Sol, Sol bai aubaina kwa laulau kivigeboḡeyegu?”

⁵ Sol i waitalana gado, “Tam aiyai, Bada ee!”

Bi Yesu i giuna gado, “Tagu Yesu, tagu taunana kwa laulaukivigeboḡeyegu.

⁶ Yaḡiyaḡina kwa moito makai bi kwa nawa malagai dididiginemo bi ḡome sa giuwem te bai kwa voiye.”

⁷ Ooloto Sol vaitena a nawanawana, ḡome a tau moimoito giu geḡa banina tedi kalina a vaiye bi mote aiyai a kita.

⁸ Gome Sol i miya moito bi gado yai kita ba matana i wai dudubala bi mote bai i kita. Kamaina bi nimanemo a kabi bi ai wai doli nawe Damaskas.

⁹ Bi ma matapotapotana i miyana laḡan faiona a kovi, mote bai i kani bi i tego.

¹⁰ Damaskas noponemo tauwaikawatana ḡemota isana Ananaiyas i miyamiya. Bi wailove i kita Bada i laumaḡata bi i giuwena gado, “Ananaiyas.”

Bi ena giu i waimunena gado, “Bada, tagu niga.”

¹¹ Gome Bada i giuwena gado, “Kwa modina kwa nawa eta sa wai isana, *Eta Didimanina*. Mba ḡome Diudas ena vanuwemo kwa tava bi kwai talana Tasis olotona isana Sol aubaina, tana ḡome niganana ya laulaupali lisigumo.

¹² Bi wailove i kita te oloto isana Ananaiyas ya natonato lisinemo te nimana dabanemo ya sivudi bi yai kita munaḡa.”

¹³ Gome Ananaiyas ena giu i waimunena gado, “Bada, lava wapewapedi mba olotona ena kauwa a giuwegu, te tana taukaiwatam Yelusalemmo i kaka geboḡebodi.

¹⁴ Bi pilipilisi edi babada ḡailisi a vite te i nato Damaskasmo te taulauduneyem matabudi ya panidi.”

¹⁵ Bada, Ananaiyas i giuwena gado, “Kwa nawa banina tagu niga olotona e vine te egu noya ya voiye bi isagu ya giuwaimaḡati, Eteni lavedi bi ḡaliḡalibona bi Israel lavedi lisidimo.

¹⁶ Bi tagu yài love te bainewa wainuwatōi dididiga ya banavi tagu isagu aubaina.”

¹⁷ Kamaina bi Ananaiyas i nawa vanuwemo i valaḡeta. Te nimana Sol dabanemo i sako bi i giuwena gado, “Valetigu Sol, etaḡa kuna natonato bi Bada Yesu lisimmo i laulau maḡatana, taunana i giukamaḡegu te tam kwai kita munaḡa bi Aluwa Waiyawa yai wanavum.”

¹⁸ Laḡannemo Ananaiyas nimana Sol dabanemo i sakosako ba maḡemota mwali kitedi maibena iyana vevedi matanemo a kuluva bi matana i layana munaḡa, moito bi Ananaiyas Sol i kabulu.

¹⁹ Kamaina bi Sol kani i kani te ena ḡailisi i vai munaḡe.

Sol Damaskasmo lauguguya i waitubu

Sol Damaskasmo tauwaikawatana vaitena a taumiyamiya laḡan visa.

* 8:36-37: Kulikulidi wadubodi ḡesaudimo nigamai a giu, *Tam bamoda nuwam tabutabunemo kwai sumaḡana ba yà ka bulum.*

²⁰ Ġome bolu vanuwidiḡa i nawa bi lauguguya i waitubuna gado, “Yesu tana Maimaituwa Natuna.”

²¹ Ġome tedi mabai a vaivaiyena ba a tagugu bi ai giugiuna gado, “Niga olotona tana taunana Yelusalem noponemo Yesu tauwaisumaḡena i kaka gebogebodi. Bi niganana i tava niga ḡome bi tauwaisumaḡa ya pani nawedi Yelusalemmo pilipilisi edi babada lisidimo.”

²² Bi geḡa te Sol ena lauguguya i ḡailisi gulata bi i kamaḡati kauwe te Yesu tana Maimaituwa ena Vinevine. Bi Diu lavedi Damaskasmo miyemiyedi mote ḡemoḡemotina te Sol vaitena sai kagiu.

²³ Laḡan wapawapa a kovi mulidimo Diu lavedi ḡome miyemiyedi ai ḡemotidi bi Sol kana pota a yesi te maso ai peki.

²⁴ Bi geḡa te lava ḡesaudi Sol a tainuwatau. Bi Diu lavedi suwala bi dudubala tedi malagai ganakukuna mataetina a yaveyave te Sol maso i laupotiyoovo bi ai peki.

²⁵ Taunana aubaina dudubala ḡemota Sol ena lava kaikaiwatana dou noponemo a suveki bi ganakuku koiyavusinemo ai dawo yovoḡe.

²⁶ Laḡannemo Sol Yelusalemmo i tava bi i ḡoe te maso tauwaikawaiwata waitedi ai ḡemotidi bi tedi matabudi a naille bi mote ai sumaḡe te tana tauwaikawaiwatana ḡesauna.

²⁷ Kamaina bi Banabas, Sol i waidoli nawe giugiukamaḡedi lisidimo bi i giuwedi te bainewa Sol i nawanawa Damaskas bi etamo Bada lisenemo i laumaḡata. Bi kota i giuwedi te Sol bainewa Damaskasmo ma laudabatolana Yesu isana i lauguguyae.

²⁸ Ġome Sol tauwaikawaiwatana vaitena a miya bi Yelusalem malagaina noponaḡa ma laudabatolana Bada isana i laulauguguya nawe.

²⁹ Bi kota Diu lavedi Gulik kalinedi taugiuwena waitedi ai kagiu bi a wai saḡasaḡa. Bi tedi a ḡoḡoena maso Sol ai peki.

³⁰ Bi laḡannemo tauwaisumaḡa a vaivaiye ba tedi Sol ai doli nawe Seseliya bi a giukamaḡe i nawa Tasis.

³¹ Mba laḡandimo Maimaituwa ena dam lavedi Diudiya, Galili bi Sameliya dobudimo miyemiyedi tedi nuwedi i kena. Bi Aluwa Waiyawa ena ḡailisimo tedi i laibagidi te a ḡailisi. Tedi Maimaituwa a vivivile bi ena dam iyevina i dididiga.

Pita Aniyas i wai yawasani bi Dokas pekimo i ka kena moito

³² Mba laḡandimo Pita i nawa dobu bi dobu bi kota Laida malagaina noponemo tauwaisumaḡa i vakitedi.

³³ Ġome tana oloto isana Aniyas i banavi bi tana sida tunipekipeki i vai bi i kenana kwalabu 8 a kovi.

³⁴ Bi Pita i giuwena gado, “Aniyas, Yesu Keliso i wai yawasanim, ku moito em kebana kwa noku.” Noi taunana te Aniyas i yawasana te kenamoito.

³⁵ Mba ḡome Laida bi Salon malagaidi lavedi matabudi, mainana a kitakita ba a nuwavitaledi bi Bada ai sumaḡe.

³⁶ Bi kota Diyopa malaginemo tauwaisumaḡa waivinina i miyamiyana isana Tabita. (Gulik kalinedimo isa Tabita ba Dokas). Tana laḡan matabuna kauwa visuvusudi i voivoiyedi bi lava wainuwatoitoidi i sagusagudi.

³⁷ Laḡan ḡemota tana i sida kauwa te i peki. Kamaina bi tubuḡina a koḡa bi a avali saḡe noke bena wailabunemo* a sako.

³⁸ Bi Laida malagaina ba Diyopa diyanemo, taunana aubaina tauwaisumaḡa Diyopamo a vaiye te Pita Laidamo i miyamiya. Kamaina bi olooloto labu a giukamaḡedi te Pita sai baḡana gado, “Aee, ku nato makai lisimaimo.”

³⁹ Kamaina bi Pita niga oloolotodi waitedi a munaḡa Diyopamo. Laḡannemo tedi ḡome a tava ba Pita ai doli saḡe noke bena wailabunemo. Bi iwape matabudi Pita a moito kwaivivili bi a gabagaba. Tedi kwama bi gala Dokas ma miyanemo i voivoiyedina Pita ai love.

⁴⁰ Ġome Pita matabudi i giuwedi te a potiyoovo vanuwa dibunemo. Bi tana tuwapekana i waitupagwaliḡe bi i laupali. Bi i tauvitale te waivini pekipekina i kita bi i giuwena gado, “Tabita, ku kenamoito.” Tana matana i layana bi laḡannemo Pita i kitakita ba i kenamoito.

⁴¹ Pita nimana i tuḡu bi waivini nimanemo i kabi te i solu waimoito. Ġome tana, iwape bi tauwaisumaḡa i yogedi a saḡa bi i wailovedi te waivini i yawasana munaḡa.

⁴² Lava matabudi Diyopa noponemo bai i tubutubuḡana giuna a vaiye bi lava wapewapedi Bada Yesu ai sumaḡe.

⁴³ Pita oloto isana Saimon vaitena Diyopamo laḡan wapewapedi a miyamiya. Bi Saimon ena noya ba musala kwapidi i kopedi bi i waikunekuneyedi.

* 9:37: Gulik baibol bi nigilisi a giuna *upstairs room*.

10

Pita bi Koniliyas

¹ Seseliya malagainemo oloto isana Koniliyas i miyamiya, tana ba tauwaiḡaviya edi bada, sawai isedina *Itali potumina*.

² Tana ba lava didimanina bi ena vanuwa lavedi matabudi Maimaituwa a laulauduneye. Tana laḡan matabuna Diu lavedi wainuwatoitoidi i sagusagudi bi kota Maimaituwa lisinemo i laulaupali nonoḡa.

³ Bi laḡan ḡemota suwala 3-ya okoloki mainana* bi Koniliyas wailove i kita, wailovenemo ba Maimaituwa ena aneya i launaḡota bi i giuwena gado, “Koniliyas.”

⁴ Koniliyas ma nailina tana i kitadidi bi i giuna gado, “Bada bai kwa ḡoēḡoē?”

Bi aneya i giuwena gado, “Em pali bi em waisagu lava wainuwatoitoidi lisidimo Maimaituwa i sibe bi nuwana kuna laukwasili. Tam em pali maibena sewasewa sa gabugabuna panena.

⁵ “Taanana aubaina niganana olooloto ḡesaudi kwa giukamaḡedi te sa nawa Diyopa bi ḡome oloto isana Saimon bi wai isaisa ba Pita sai doli natome.

⁶ Tana ena tau ḡesau Saimon musala kwapidi taukopedi ena vanuwemo ya miyamiya. Mba vanuwina ba nisa diyanemo.”

⁷ Laḡannemo aneya giu i wai kovi bi i nawanawa ba Koniliyas ena taupaula labu bi ena tauwaiḡaviya ḡemota i giuwedi a tava. Bi tauwaiḡaviya tana ba Maimaituwa taulauduneyena.

⁸ Bi bai matabuna i tubutubuḡana i giuvitedi bi i giukamaḡedi a nawa Diyopa malagainemo.

Pita wailove i kita

⁹ Bokinamai suwala modomo niga oloolotodi nuwedi tava Diyopamo bi Pita vanuwa dabanemo i saḡa laupali aubaina.†

¹⁰ Tana kani i peki bi i ḡoēḡoē te maso bai i kani. Bi laḡannemo kani vanuwemo a kaka nonoḡi ba kota wailove i kita.

¹¹ Gome Pita mala nuwawasana i kita. Bi mwali kitana maibena kadawali dididiga liuna 4 isunemo bi isunemo a kabi bi ai dawē yovoḡe dobumo. ¹² Bi geina noponemo ba musala kitedi tabudi bi tabudi a miyamiya. Musala kagediḡa nawenawedi, daledaledi bi lovolovodi.

¹³ Kamaina bi kalina malaḡa i yovona gado, “Pita ku moito bi niga muselidi kwa vunudi bi kwa kanidi.”

¹⁴ Bi Pita i giuna gado, “Mm Bada, ḡeḡa ota! Tagu mote bai bamo milamilana ee waiyawa e kani eete niganana.”

¹⁵ Bi kalina i giu munagaḡana gado, “Mote bai mwalina Maimaituwa i kaka visuvisuna kuma giuwe te milamilana.”

¹⁶ Niga kauwina i tubuḡana ma faiona. Kamaina bi kadawali maḡemota a munagaḡe malamo.

¹⁷ Gome Pita yaḡolo wailove i kitakitana banina i noḡonoḡoti waitete ba Koniliyas olooloto i giugiukamaḡedina Saimon‡ ena vanuwa a banavi. Tedi vanuwa ganakukuna mataetinemo a vamoito.

¹⁸ Bi vanuwa taniwagina ai talayena gado, “Niga ḡome lava isana Saimon Pita ya miyamiya e ḡeḡa?”

¹⁹ Bi Pita yaḡolo wailove i kitakitana i noḡonoḡoti wata ba Aluwa Waiyawa i giuwena gado, “Saimon, olooloto faiona sa tavutavuḡem.

²⁰ Taunana aubaina kwa moito bi kwa potiyovo doḡamo bi mote nawa vaitedi nuwam ima laḡalaḡae. Banina niga lavedi ba tagu e giukamaḡedi.”

²¹ Gome Pita i potiyovo doḡamo bi olooloto i giuwedina gadoaubaina, “Egu lava, tagu taunana ko tavutavuḡegu. Bai aubaina kona tava?”

²² Kamaina bi olooloto a giuna gado, “Tama tauwaiḡaviya edi bada Koniliyas i giukamaḡemai. Tana ba lava didimanina bi kota Maimaituwa taulaudunena bi Diu lavedi matabudi tana sa vivivile. Bi Bada ena aneya waiyawa i giuwe te tam i ḡoemna kwa nawa ena vanuwemo bi bai kwa giuwe te ya vaiye.”

²³ Kamaina bi Pita olooloto i giuvaidi te vaitedi sa kena.

Pita Koniliyas ena vanuwemo i tava

* **10:3:** Suwala 3:00 mainana bi augunai male i laulaupali (3:1 ko kita). † **10:9:** Isael vanuwidi ba dabedi tabetabedi.

‡ **10:17:** Niga Saimonna ba musala kwapidi taukopedi.

Bokinamai Pita i vononoḡa bi olooloto faiona vaitedi a modina. Bi kota tauwaisumaḡa ḡesaudi Diyopamo vaitedi a nawa Seseliya.

²⁴ Tedi laḡan i sako kaka Seseliyamo a tava. Koniliyas bi ena dam lavedi bi kota ena lava kauwa i giuwedi te ai ḡemotidi bi Pita a labelabe te ya tava.

²⁵ Laḡannemo Pita i valavalageta vanuwemo ba Koniliyas i nato Pita matanemo bi tuwapekana i lalupagwaliḡe bi i lauduneye.

²⁶ Bi ḡeḡa te Pita, Koniliyas nimanemo i kabi te i solu waimoito bi i giuwena gado, “Ku moito, tagu lava ota mai tam.”

²⁷ Tedi ma waigiugiudi a valageta vanuwemo. Bi ḡome lava wapewapedi i kitedi ai ḡemotidi bi a wailaba.

²⁸ Kamaina bi Pita i giuwedina gado, “Temi kona sibe te tama Diu ema waigake te Eteni lavedi vaitedi kamai ḡemotimai, ee lisidimo kama nawa. Bi ḡeḡa te Maimaituwa i wailoveḡu, te mote yaḡmai noḡota gado, ‘Eteni lavedi ba lava milemiledi bi ani kitakamaḡa.’

²⁹ Taunana aubaina laḡannemo egu giu kuna giukamaḡe ba mote ya giuvitale gado. Bai aubaina egu giu kuna giukamaḡe?”

³⁰ Bi Koniliyas, Pita ena giu i waimunena gado, “Laḡan faiona a kovi, egu vanuwemo suwala 3 okoloki e laulupali bi aneya ena gala waimatakanikanina i wai maḡemoti te matagumo i moito kamaḡe,

³¹ bi i giuweguna gado, ‘Koniliyas em pali i vaiye bi em waisagu lava wainuwatoitoidi lisidimo Maimaituwa i sibe.

³² Lava ḡesaudi niganana kwa giukamaḡedi sa nawa Diyopamo, te lava isana Saimon sawai isana Pita sa giuwe te ya nato. Tana ba taomana bi Saimon musala kwapidi taukopedi vaitena sa miyamiya bi ena vanuwa ba nisa diyanemo.’

³³ Taunana aubaina tagu em giu maḡemota e giukamaḡe. Bi i visu te kuna tava. Bi niganana Maimaituwa matanemo matabumai kei ḡemotimai, te Bada bai i giugiuwemna matabudi kwa giuwemai te ka vaiye.”

Pita ena lauguguya

³⁴ Gome Pita giu i waitubuna gado, “Niganana kaka e sibe kauwe te Maimaituwa lava matabudi ya ḡeḡeḡodi bi Diu lavedi mote taudiḡa.

³⁵ Dobu matabuna noponemo mabai Maimaituwa sa laulauduneye bi kauwa didi-manidi sa voivoiyedina ba ya wai aninedi.

³⁶ Temi kona sibe te Maimaituwa giuna visuisuna i giukamaḡe Israel lavedi lisidimo, te laḡannemo mabai Yesu Vinevinena Kamaḡena sai sumaḡena ba Maimaituwa nuwauba ya vitedi. Yesu taunana mwali matabuna tauwaibadayena.

³⁷ Bai matabuna Diudiya noponemo i tubutubugana^S temi kona sibe. Yesu giuna visuisuna Galilimo i tubuḡa, Diyon kabulu i lauguguyae mulinemo.

³⁸ “Mba laḡannemo Maimaituwa, Aluwa Waiyawa bi ḡailisi Nasalet Yesuna i wai wanavu. Bi tana mba dobuna i nawa yaḡosi bi kauwa visuisudi i voivoiyedi bi lava mabai aluwa ḡebogebodi a sunesunegidina i waiyawasanidi banina Maimaituwa tana vaitena.

³⁹ “Tana kauwa matabudi Diudiya bi Yelusalem noponedimo i voivoiyedina tama mataotimaimo ke kitedi. Tana kolosimo a tupalatu te i peki.

⁴⁰ Bi ḡeḡa te laḡan waifaioninemo, Maimaituwa pekimo i ka kenamoito bi i vaiye te tama lisimaimo i kamaḡati.

⁴¹ Bi pekimo kenamoito mulinemo tana mote lava matabudi a kita bi tama Maimaituwa i gei vinemai te ke kita, vaitena ke kani bi ke tego.

⁴² Bi i giu vavasagemai te tama lava lisidimo ka lauguguya bi ka giuwedi te tana taunana Maimaituwa i vine te lava miyemiyedi bi pekipekidi ya etaledi.

⁴³ Taugiuwatana matabudi tana a giuwata, te lava matabudi tana sai sumaḡena ba Yesu isanemo Maimaituwa edi ḡebogebodi a noḡotikamaḡedi.”

Eteni lavedi Aluwa Waiyawa a vai

⁴⁴ Pita yaḡolo i giugiu ba Aluwa Waiyawa i yovo lava matabudi ena giu a vaivaiyena lisidimo.

⁴⁵ Diu lavedi waisumeḡidi ḡesaudi Pita vaitena a natonatonu, tedi a tagugu. Banina Maimaituwa puyo Aluwa Waiyawa i giukamaḡe yovoḡe Eteni lavedi lisidimo.

⁴⁶ Bi tedi a vaiyedi te kalina ḡesaudi mote a sibedi bi a gagagaliyedi bi kota Maimaituwa a kaka saḡesaḡe.

Kamaina bi Pita i giuna gado,

⁴⁷ “Tagu e noḡoti te niga lavedi maso gaubemo te ka buludi bi mote ayai i mai ḡakeda. Banina tedi kaikana Aluwa Waiyawa a vai, mai tada.”

⁴⁸ Gome Pita i giuwedi te tedi Yesu Keliso Kamaḡena isanemo sa kabuludi. Kamaina bi Pita ai baḡa te vaitena ḡome sa taumiya laḡan visa.

11

Pita ena noya Diu tauwaisumaḡa lisidimo i giu waididimani

¹ Giugiukamaḡedi bi tauwaisumaḡa Diudiyamo a vaiye te Eteni lavedi Maimaituwa giuna a vai.

² Taunana aubaina laḡannemo Pita Yelusalemmo i tavatava ba Diu lavedi tauwaisumaḡa Pita a giuvitavitalena gado,

³ “Tam bai aubaina kuna nawa Eteni lavedi edi vanuwemo bi vaitedi kona kanikani?”

⁴ Taunana aubaina Pita lisinemo baibaiga a tubutubugana matabudi i giu waiipoipo lava lisidimo gado,

⁵ “Laḡan ḡemota tagu Diyopamo e laulaupali bi wailove e kita. Bi mwali kitana maibena kadawali dididiga liuna 4 malaḡa ai dawe yovoḡe matagumo.

⁶ Bi kadawali nopona e kitakita ba dobumo gamogamo kitedi tabudi bi tabudi suwana, malamalaḡamidi bi mwanuwa lololovodi.

⁷ Kamaina bi kalina malamo i giuweguna gado, ‘Pita ku moito, kwa vunudi bi kwa kanidi.’

⁸ “Bi tagu e giuwena gado, ‘Mm Bada, ḡeḡa ota! Tagu mote bamo musala milemiledi e kanidi, eete niganana.’”

⁹ “Bi kalina malamo i giu munaḡana gado, ‘Bai mwalina Maimaituwa i kaka visuvisuuna mote kuma giuwe te milamilana.’”

¹⁰ Niga kauwina ma faiona i tubuḡa. Kamaina bi bai matabuna a solu saḡe munaḡe malamo.

¹¹ “Noi taunana te lolooloto faiona Seseliyaḡa a giugiukamaḡedina a tava, vanuwa e miyamiyanemo.

¹² Bi Aluwa i giuwegu te mote ya nuwalalaḡa bi vaitedi ka nawa. Niga lavedi 6 waisumegidi vaitedi Diyopamo te ke nawa Sisaliya bi matabumai Koniliyas ena vanuwemo ke valageta.

¹³ Gome Koniliyas i giuwemai te bainewa aneya ena vanuwemo i laumaḡata bi giuwena gado, ‘Ololoto ḡesaudi kwa giukamaḡedi Diyopamo, ḡome lava isana Saimon bi wai isaisa ba Pita sai doli natome.

¹⁴ Tana giu visuvisuuna ya natome te tam bi em vanuwa lavedi matabumi ko yawasana.’

¹⁵ “Laḡannemo giu e wai tubu ba Aluwa Waiyawa i yovo lisidimo, maibena dolinemo tada lisidemo i yovoyovona.”

¹⁶ “Kamaina bi ḡome Bada bai i giugiuwena e noḡoti, ‘Diyon gauba otamo i waibulu bi temi kaka Aluwa Waiyawemo ko bulu.’”

¹⁷ Tada wala Bada Yesu Keliso tei sumage bi Maimaituwa puyo Aluwa Waiyawa i viteda, niganana ḡemotina kota Eteni lavedi i vitedi. Taunana aubaina tagu mote egu ḡailisi bai te Maimaituwa ena kauwa yaḡi ḡake.”

¹⁸ Laḡannemo niga giudi a vaivaiyedi ba Pita a giugiuvitavitalena a kaisako bi Maimaituwa a ka saḡesaḡena gado, “Giukauwa te niganana kaka ke sibe te Maimaituwa Eteni lavedi i waianinedi te sa lau kuvasa bi yawasana kenakena nonoḡina sa vai.”

Tauwaisumaḡa Entiyok noponemo

¹⁹ “Laḡannemo laukivigeboḡebo i tubuḡa bi Stivin a waipeki ba tauwaisumaḡa ḡesaudi a dabalala. Tedi a nawa Fonisia wapunemo, Saiplas bwanabwananemo bi Entiyok tauninemo. Bi ḡome Diu taudiḡa lisidimo giu visuvisuuna a lauguguyae.

²⁰ Bi tauwaisumaḡa ḡesaudi loloolotodi Saiplasiḡa bi Sailinga, tedi kota a nawa Entiyokmo bi Eteni lavedi lisidimo Bada Yesu giuna visuvisuuna a lauguguyae.

²¹ Tedi Bada ena ḡailisimo lava wapewapedi a vitaledi bi Bada ai sumage.

²² Laḡannemo Maimaituwa ena dam Yelusalemmo niga giuna a vaivaiye ba Banabas a giukamaḡe i nawa Entiyok.

²³ Laḡannemo Banabas Entiyokmo i tavatava ba Maimaituwa ena laukivivisuuna lava lisidimo i kita. Gome tana i wainuwavisu bi i laibagidi te nuwedi tabutabunemo Bada lisinemo sa moito didina.

* 11:8: I milamilana mote ḡemoḡemotina mai kani (10:14 ko kita). † 11:15: Giugiukamaḡedi laidalolo 2:1-13 ko iyevi.

⊗ 11:16: Giu 1:5 ✱ 11:19: Giu 8:1-4

²⁴ Banabas tana lava visuvisuna bi i waisumeġi guletina nopona Aluwa Waiyawa i waiwanavu. Taunana aubaina lava wapewapedi a nato te Bada ai sumaġe.

²⁵ Kamaina bi Banabas bi i nawa Tasis Sol tavuġena aubaina.

²⁶ Bi laġannemo i banabanavi ba i waidoli natome Entiyokmo. Bi ġome tedi tauwaikawaiwatana waitedi kwalabu ġemota a miya bi lava wapewapedi a wailovelovedi. Mba laġannemo Entiyokmo tauwaisumaġa wai isedi ai tubuna gado, “Maimaituwa ena dam lavedi.”

²⁷ Mba laġandimo taugiuwatana ġesaudi Yelusalemġa a tava Entiyokmo.

²⁸ *Bi ġemota isana Agabas i miya moito te Aluwa Waiyawa ena sagumo, Loum dobuna matabuna noponemo gomala dididiga ya tubuġana i gei giuwata. (Niga gomelina ba Kolodiyas ena waibada laġannemo i tubuġa).‡

²⁹ Taunana aubaina tauwaikawaiwatana Entiyokmo ai ogatala te edi banava luvanemo edi puyo a giukamaġedi tauwaisumaġa Diudiyamo miyemiyedi aubaidi.

³⁰ Tedi edi puyo Banabas bi Sol nimedimo a sivudí te a nawedi Yeluslemmo tauwaisumaġa edi babada lisidimo.

12

Galibona Alodi tauwaisumaġa i laukivigeboġeyedi

¹ Mba laġandimo ġalibona Alodi* Maimaituwa ena dam ġesaudi i panidi bi i laukivigeboġeyedi.

² Tana Diyon tuwaġana Diyemes kwatikwatimo i wai peki.

³ Bi laġannemo Alodi i kita te Diu lavedi nuwedi i visu kauwa, kauwina i voivoiyena aubaina ba kota i giu te Pita ya pani. Bi Buledi mote muu'a vaitena soina noponemo i pani.

⁴ *Kamaina bi Alodi tauwaiġaviya i giuwedi te Pita biliwelokomo a sako nawe. Bi tauwaiġaviya dubudi 4 bi nopodiġa ba wapedi 4 a sivunawedi te Pita a kita wata. Tana i ogatala te vawaitauli soina mulinemo maso Pita biliwelokomo ika potiyovo lava kumna matedimo te maso i etale.

⁵ Kamaina bi Pita biliwelokomo a labe bi Maimaituwa ena dam ba nopodi tabutabudimo tana aubaina Maimaituwa lisinemo a laulaupali.

Pita biliweloko i potiyovo kamaġe

⁶ Bokinamai Alodi Pita maso i kapotiyovona etala aubaina ba mba dudubalinemo Pita lava tauwaiġaviya labu mododimo i kenakena. Bi tana seini labu a lau paniyedi, ġemota kataianemo bi ġemota ġenianemo. Bi mba seinidi ġemotidi isudi ba tauwaiġaviya nimedimo ai ġalodi. Bi biliweloko mataetinemo ba tauyava a moimoito.

⁷ Bi i wai maġemoti te Bada ena aneya i lau moitoe bi Pita ena ani kena gabuna i lai yana. Bi tana Pita giliginlino i laidagu bi i giuwena gado, “Ku kenamoito makai!” Kamaina bi mba seinidi nimanemo a nuwa kamaġa.

⁸ Gome aneya Pita i giuwena gado, “Em gala bi em kaġesuma kwa kotedi.” Bi Pita mainana i voiye bi kota aneya i giu munaġe, “Niganana em kwama dabanemo kwa kote bi kwa kaiwatagu te ta potiyovo.”

⁹ Kamaina bi Pita aneya i kaiwata bi biliweloko a potiyovo kamaġe. Bi tana mote i sibe te aneya bai i voivoiye, bi mba kamaina kauwa banina i tubutubuġa bi tana i wainogotana benakage wailove i kitakita.

¹⁰ Tedi tauyava laumatamo bi laumulimo a vawaitaulidi bi a potiyovo malagai etana mataetinemo. Mba mataetina guduna ba ilama bi ġome a tavatava ba mataetina nuwanemo i nuwa kamaġe bi aneya Pita vaitena a yovo a taunawanawa bi aneya i wai maġemoti te i yaufa.

¹¹ Gome kaka Pita bai lisinemo i tubutubuġana i noġoti bi i giuna gado, “Niganana e sibe kauwe te giukauwa Bada ena aneya i giukamaġe te Alodi ena ġailisimo bi Diu lavedi edi ogatala geboġebodimo tagu i wai yawasanigu.”

¹² Ġome kaka Pita ena noġota i kena kauwa bi i nawa Meli ena vanuwemo, natuna Diyon isana ġesauna ba Mak. Bi lava wapewapedi ena vanuwemo ai ġemotidi bi a laulaupali.

¹³ Kamaina bi Pita gudu taulinemo i laupewapewa bi taupaula waivinina isana Loda, tana mataeta kaikamaġena aubaina i nawa.

¹⁴ Bi laġannemo Pita kalinana i vai ġone ba nuwana i lauvisuvisu bi gudu kaikamaġena nuwana i yavuġa bi i velau i munaġa bi i giuna gado, “Pita mataetamo ya moimoito.”

* 11:28: Giu 21:10 ‡ 11:28: Kolodiyas tana Loum i waibadaena kwalabu 41 AD i nawa te 54 AD. * 12:1: Alodi Aglipa 1 ba Alodi dididigina itana. ✧ 12:4: Pot 12:1-27

¹⁵ Bi tedi a giuwena gado, “Tam kuna bu'uwa, ee?” Bi geḡa te tana i giu laukasaḡaiḡai, aubaina tedi a giuna gado, “Augunai Pita meyauna.”†

¹⁶ Bi Pita yaḡolo te i laulaupewapewa. Ġome tedi mataeta a kaikamaḡe bi Pita a kitakita ba a ai sovesove.

¹⁷ Bi Pita nimanemo i wai katitawedi te maso a miya moimoisili. Ġome tana i giuwedi bainewa Bada biliwelokomo bi i ka potiyovona. Bi tana i giuwedina gado, “Niga kauwina Diyemes‡ bi tuwatuwaḡana ḡesaudi vaitedi ko giuwedi!” Kamaina bi tana i potiyovo munaḡa te i nawa dobu ḡesaunemo.

¹⁸ Olaolalemo tauyava ai nuwanaina gulata bi nuwedi i lovo bi a giuna gado, “Pita lisinemo bai i tubuḡa?”

¹⁹ Alodi i vaiye te Pita biliwelokomo i potiyovo ba giu i sako te sa tavuḡe bi mote a banavi aubaina biliweloko tauyavena i wai talavitavitaledi bi i giuvavasaga te sai pekidi. Ġome Alodi dobu Diudiya i gose bi i nawa Seseliyamo i taumiya.

Alodi ena peki laḡanina

²⁰ Bi Alodi tana Taiya bi Sidon lavedi lisidimo nuwana i medi kauwa. Taunana aubaina edi babada a giukamaḡedi Alodi lisinemo. Bi tedi Alodi ena vanuwa taulabena isana Blastas a gei waitauwe. Bi a giuwe te tana maso Alodi i kanuwabigabiga. Banina tedi mba ḡalibonana ena dobumo kani a vaivai.

²¹ Ġome Alodi laḡan i vine te maso mba laḡannemo ai ḡemotidi. Kamaina bi laḡanna i sakosakonemo ḡalibona galedi i kotedi bi ena animiya gabunemo i miya bi lava lisidimo i gagali.

²² Ġome ena giu noponemo lava kalinedi dididiginemo a binauna gado, “Niga ba maimaituwa kalinana, mote mai lava!”

²³ Banina tana mote Maimaituwa isana i ka saḡesaḡe. Taunana aubaina Maimaituwa ena aneya Alodi i doulikwa doḡamo i talaḡa bi bwagana mwatamwata a kani te i peki.

²⁴ Bi Maimaituwa giuna i didiga bi i dabalala.

²⁵ Laḡannemo Banabas bi Sol edi noya Yelusalemmo a wai kovi ba tedi Diyon isana ḡesauna Mak, vaitena a munaḡa Entiyok.§

13

Maimaituwa ena dam Banabas bi Sol a vinedi bi a giukamaḡedi

¹ Bi Entiyokmo Maimaituwa ena dammo taugiuwatana bi tauwailovelove a miyamiya. Tedi isedi ba Banabas, Simiyon isana ḡesau Duba, Sol, Lusiyas tana Sailin lavana bi Manen tana ḡalibona Alodi vaitena a didiga ḡemota.*

² Laḡannemo tedi BADA a laulauduneye bi a udiudi ba Aluwa Waiyawa i giuwedina gado, “Banabas bi Sol ko vinedi banina tagu e yogedi te egu noya sa voyie.”

³ Ġome tedi a udi, a laupali bi nimesi Banabas bi Sol dabedimo a sivudi kaka a giukamaḡedi.

Banabas bi Sol Saiplas bwanabwananemo Maimaituwa giuna a lauguguyae

⁴ Sol bi Banabas Aluwa Waiyawa i giukamaḡedi a nawa dobu Selusiya bi ḡome kukakukamo a gelu a nawa Saiplas bwanabwananemo.

⁵ Laḡannemo tedi Salamisimo a tavatava ba Diu lavedi edi bolu vanuwidiḡa Maimaituwa giuna a lauguguyae. Bi ḡome ba tausagudi Diyon Mak vaitena.

⁶ Bi tedi Saiplas bwanabwanana a nawa yaḡosi eete Papos tauninemo a tava. Bi ḡome tedi taugiuwatana kaikaiyovuna Diu olotona a banavi. Tana lava bwalabwalauna isana Bar-Yesu.†

⁷ Bi tana ba gabemani Segiyas Polas ena tau. Segiyas Polas tana lava nuwanuwa uyauyana, Maimaituwa giuna vaiyena i ḡoeḡoe taunana aubaina Sol bi Banabas i giuwedi te ena vanuwemo a saḡa.

⁸ Bi taubwalau Gulik kalinedimo sa wai isana Elimas, tana kota Sol bi Banabas edi giu i laulaupali-ibedi. Banina tana i ḡoeḡoe te Plimiya Segiyas maso mote Sol bi Banabas edi giu i wai sumaḡe.

⁹ Bi Sol isana ḡesauna Pol tana Aluwa Waiyawa nopona i waiwanavu bi taubwalau matana i kitadidi

† 12:15: Ena aneya, augunai gado, *Ena aneya tauwailabalaba.* ‡ 12:17: Diyemes ba Bada Yesu tasina. § 12:25: Munaḡa Yelusalem. Kulikulidi ḡesaudimo *Yelusalem a gose bi ḡesaudi ba gado, A nawa Entiyok.* * 13:1: Sol tana mote Alodi vaitena a didiga ḡemota, tana ba tauwailovelove bi taugiuwatana. † 13:6: Bar-Yesu banina ba *Yesu natuna.*

¹⁰ bi i giuwena gado, “Tam penama natuna, kaiyovu bi gebogebo nopom i waiwanavu. Tam visuvisu matabudi sa natonatona kwa laulaupali-ibedi. Bi BADA giuna didimanidi laḡan matabuna kwa lailaibaledi.

¹¹ Taunana aubaina niganana Bada ya kovogim bi matam ya paya te laḡan visa nopodimo suwala mote kuma kita.” Noi taunana te boimatuwa pilina i waikwesi tawa te i waikaibwasoku nawa bi i goeḡoe te aiyai maso nimanemo i kabi bi i waidoli.

¹² Laḡannemo Plimiya Segiyas bai i tubutubugana i kitakita ba i tagugu gulata bi BADA giuna a wailovelovena i waisumaḡe.

Pol bi Banabas a nawa Entiyokmo Pisidiya plovinsnemo

¹³ Laḡannemo Pol bi ena tausagu vaitedi dobu Papos a gose bi kukakukaga a nawa Pega tauninemo Pamfilia plovinsnemo. Mba ḡome Diyōn Mak ena lava i gose kamaḡedi bi i munaga Yelusalem.

¹⁴ Gome tedi Pegamo bi a nawa Entiyok malagainemo Pisidiya plovinsnemo. Bi waiyawasi laḡannemo tedi a nawa bolu vanuwinnemo a miyatulu.

¹⁵ Gome bolu vanuwina babadidi, waḡake giudi bi taugiuwatana kalinedi a gilugilumidina a iyevidi. Mulinemo tedi Banabas bi Pol ai baḡedina gado, “Tuwatuwaḡamai bamoda temi lisimimo laibagi giudi lava aubaidi ba kamaina te ko giu.”

¹⁶ Pol i miya moito te nimanemo lava i waikatitawedi a miyamoimoisili bi i giuna gado, “Temi Israel lavemi bi Eteni lavemi mabai Maimaituwa taulauduneyena koi beyavaiya.

¹⁷ *Israel lavedi edi Maimaituwa wala eda magumagula i vinedi bi i voiyedi te Israel damna i didiga. Bi Idip dobnemo a miyana mai tautavatava. Bi Maimaituwa ena ḡailisimo eda magumagula Idipmo i kapotiyovodi bi i waidoli nawedi.

¹⁸ *Bi kwalabu 40 nopodimo kalakalalelemo avena te a kaka manisobala bi kamaina te i labelabe kauwedi.

¹⁹ *Tana dobu wapana 7 Keinan noponemo lava i ḡosedu bi doḡedi ena lava Israel i vitedi te sai taniwagaye.

²⁰ *Kwalabu wapana 450 nopodimo niga kauwidi matabudi a tubuḡa.

“Mulinemo Maimaituwa Israel lavedi taulaididimana i vitedi bi a miyana eete taugiuwatana Samuwel ena sauga i tava.

²¹ *Mba laḡannemo Israel lavedi ḡalibona a ḡoe, taunana aubaina Maimaituwa Sol i vitedi. Sol ba Kis natuna Bendiman damnemo. Tana i wai ḡalibona bi i labedi te kwalabu 40 a kovi.

²² * “Kamaina bi Maimaituwa Sol i kaikamaḡe mulinemo Devida i voije te edi ḡalibona bai i giugiuwena luvanemo. Tana niga mainana i giu, ‘Diyasi natuna Devida tagu e kita banavi, tana taunana nopogu ena ḡowana. Tana kaka egu ḡowana matabuna ya voiyedi.’

²³ “Devida ena tubulelesemo Maimaituwa Tauwaiyawasana Yesu i giukamaḡe Israel lavedi lisidimo, mai nove wala i giugiuwapana luvanemo.

²⁴ *Bi muliḡa kaka Yesu i tava ena noya i waitubuna ba dolinemo Diyōn i gei tava te i lauguguya Israel lavedi lisidimo te maso a nuwawitala bi i kabuludi.

²⁵ *Laḡannemo Diyōn ena noya i wai waikovi ba i giuwedina gado, ‘Temi ko noḡonoḡotigu te tagu aiyai? Temi male tagu ko noḡonoḡotigu te Tauwaiyawasana. Geḡa, tagu mote Tauwaiyawasana. Lava muliḡuḡa ya natonatona tana taunana Tauwaiyawasana. Tagu mote ḡemogemotigu te ena kaḡesuma ya kaikamaḡe.’

²⁶ “Temi tuwatuwaḡagu Eiblagam natunatuna bi temi Eteni lavemi mabai Maimaituwa taulauduneyena, koi beyavaiya. Maimaituwa tada aubaida yawasana giuna i giukamaḡe lisidimo.

²⁷ Bi Diu lavedi edi babada vaitedi Yelusalemmo miyemiyedi ba mote a sibe te Yesu tauwaiyawasana bi a giu te sai peki. Bi laḡannemo a waipeki ba taugiuwatana a gilugilumina, waiyawasi laḡandimo a iyeiyevi nonoḡena banina i tubuḡa.

²⁸ *Tedi Yesu lisinemo mote bai gebona a banavi bi geḡa te Paelat ai baḡa te Yesu ai peki.

²⁹ *Bi laḡannemo niga kauwidi matabudi taugiuwatana a giugiuwedina, lava a voivoiye kovi Yesu lisinemo ba taubeuna kolosi modonemo a avalu yovoḡe bi tauewamo a sako.

³⁰ Bi kota Maimaituwa pekimo i ka kenamoito.

³¹ *Bi tedi mabai tana vaitena a bababalana Galilimo te Yelusalemmo lisidimo laḡan wapewapedi i laumaḡata. Bi matedimo a kitakitana taunana niganana sa giu nawe lava lisidimo.

* 13:17: Pot 1:7 * 13:18: Nam 14:34 * 13:19: Wai 7:1 * 13:20: Taul 2:16, 1 Sam 3:20 * 13:21: 1 Sam 8:5, 1 Sam 10:21 * 13:22: 1 Sam 13:14, 1 Sam 16:12, Sale 89:20 * 13:24: Mak 1:4 * 13:25: Met 3:11, Mak 1:7 * 13:28: Met 27:22,23, Mak 15:13,14 * 13:29: Met 27:57-61, Mak 15:42-47 * 13:31: Giu 1:3

³² “Bi tama niganana niga giuna visuvisuna ka giugiuwemi: Niga giuna Maimaituwa tamatamada lisidimo wala nove i giuwapaye.

³³ Niganana natunatudi tada lisidemo banina i kamaḡati te Yesu tana pekimo i ka kenamoito. Sale 2 noponemo niga mainana i giu,
‘Tam natugu

bi niganana tagu tamam.’

³⁴ *Maimaituwa Yesu pekimo yaka kenamoito bi mote ima bova ba ena giugiu niga mainana,

‘Tagu kavisuvisu bi yawasana waiyawa yà vitemi
mai wala Deivida i giugiuwapaeyena luvanemo.’

³⁵ Bi gilugilumina ḡesaunemo kota mainana i giu,

‘Tam em taupaula Waiyawa
mote kuwai anine te tauyewamo
ima bova.’

³⁶ “Niganana Deivida ta kita, tana ena laḡanimo Maimaituwa ena ḡowana i voivoiye bi i peki te tauyewamo tamatamada diyedimo taubeuna a sako bi i bova gwasu.

³⁷ Bi kota niga lavana Maimaituwa ika kenamoito te mote i bova.

³⁸ “Taunana aubaina, egu lava! Tama niganana lisimimo ka laulauguguya te Yesu ko sibe kauwe te tana dabanemo kaka Maimaituwa emi gebogebo ya noḡotikamaḡedi.

³⁹ Bi Mousis ena waiḡake mote ḡemoḡemotina te ima ka didimanimi. Temi Yesu koi sumaḡena ba emi gebogebo ya noḡotikamaḡe bi yaka didimanimi.

⁴⁰ Bi ko kita kauwa te bai taugiuwatana a giugiuwena lisimimo mote sima tubuḡa. Tedi niga mainana a giu,

⁴¹ ‘Koi beyavaiya, temi waidiboḡimi,
ko kita kauwa.

Temi koi nuwanaina te ko peki.

Banina temi emi laḡanmo
tagu niganana bai yà voiyea,
ba mote komai sumaḡa.

Bi bamo te aiyai lisimimo ya giuna,
ba yaḡolo mote komai sumaḡe.’ ”

⁴² Laḡannemo Pol bi Banabas bolu vanuwina a potipotiyoovo kamaḡe ba lava tedi a giuwedi te waiyawasi laḡanna ḡesaunemo maso a nato munaḡa bi giudi a laukaukawedi.

⁴³ Tapalolo mulinemo Diu bi Eteni lavedi mabai nuwedi a nuwanuwavitalana Pol bi Banabas a kaiwatedi bi tedi lava a laibagidi te Maimaituwa ena laukivivisuvisu sai sumaḡedidi bi sa miyae.

⁴⁴ Bi waiyawasi laḡanna ḡesaunemo ḡotona te maso malagai lavedi matabudi a tava kovi ai ḡemotidi, Bada giuna vaiyena aubaina.

⁴⁵ Bi ḡome Diu lavedi a kita te lava kumna giu awai beyavaiye ba tedi Banabas bi Pol a unuledi bi Pol bai i giugiuwena a giuvitavitale.

⁴⁶ Pol bi Banabas ḡome ma laudabatoledi a giuna gado, “Tama kamaina te Maimaituwa giuna lisidimo ka giu doliye. Bi anikitana ba kona daboke bi giuna kenakena nonoḡina mote koma ḡoeḡoe. Taunana aubaina tama niganana ka gosemi bi ka nawa Eteni lavedi lisidimo.

⁴⁷ *Baninana Maimaituwa niga mainana i giuwemai,

‘Tagu e vinem te tam
Eteni lavedi edi yanayana.

Bi tam taunana yawasana giuna kwa giu nawena
dobu isuna te isuna.’ ”

⁴⁸ Laḡannemo Eteni lavedi niga giuna a vaivaiye ba nuwedi i visu bi Bada a kasagesaḡe tana giuna aubaina. Bi mabai Maimaituwa i vinedi bi sa waisumaḡana ba yawasana kenakena nonoḡinemo sa saḡa.

⁴⁹ Bi Bada giuna mba dobuna matabuna i nawa yaḡosi.

⁵⁰ Bi Diu lavedi a miya moito te Eteni waiviniḡi isanawenawedi Maimaituwa taulauduneyena bi malagai babadidi laukaidi nuwedi a liudi bi a kanuwa medimedidi. Kamaina bi edi dobumo Pol bi Banabas a laukivi gebogeboyedi bi a kwavivaidi

⁵¹ *Taunana aubaina Pol bi Banabas kaḡedi gobusidi ḡome a lai kulukuludi[‡] bi a gosedi a nawa Ikoniyam malagaina.

⁵² ḡome tauwaikawatana Aluwa Waiyawa i waiwanavudi te ai nuwavisu bi a yasisi.

☆ 13:34: Ais 55:3 ☆ 13:47: Ais 42:6, Ais 49:6 ☆ 13:51: Met 10:14, Mak 6:11 ‡ 13:51: Gobusa a laikulukuluwina banina ba yawasana mote sima banavi ba taudiḡa edi wavu bi mote Pol bi Banabas.

14

Pol bi Banabas Ikoniyam nophonemo

¹ Ikoniyam malagainemo Pol ena vaivai luvanemo Banabas vaitena a nawa Diu lavedi edi bolu vanuwinemo. Gome tedi a lauguguya bi edi lauguguya ba i ḡailisi kauwa, te Diu bi Eteni lavedi wapawapa otidi Yesu ai sumaḡe.

² Gome Diu lavedi mabai waisumaḡa a daboka tedi taudidi Eteni lavedi nuwedi a liudi te a medi tauwaisumaḡa lisidimo.

³ Pol bi Banabas ḡome a taumiya bi malaudabatoledi Bada Yesu a giuwata. Bi Bada ḡailisi i vitedi te mataila bi anisove kauwidi a voyiyedi. Gome Bada ena lau kivivisuvisu lisidimo lava a kita.

⁴ Bi mba malagainemo lava a daili munaḡedi te nevedi Diu vaitedi ai kalinakabiyedi bi nevedi Pol bi Banabas vaitedi ai kalinakabiyedi.

⁵ Taunana aubaina Diu bi Eteni edi babada ai ḡemotidi te Pol bi Banabas kedi pota a yesi, te maso a laukivigegebodi bi ḡakimemo maso a laipekidi.*

⁶ Bi laḡannemo pota a yesiyesina giuna a vaivaiye ba kandavonaḡa a nawa Lista bi Debi malagaidimo, Likoniyam plovinsina nophonemo. Bi mba malagaidi nananakidi bi diyediga,

⁷ tedi edi noya a laumunaḡe bi Yesu giuna visuvisuna a lauguguya nawe.

Pol bi Banabas Lista bi Debi dobudimo

⁸ Lista malagaina nophonemo oloto kaḡena nuwanokuna mai i tubuḡae bi mote i nawanawa.

⁹ Tana i miya bi Pol ena giu i vaivaiye bi Pol mba olotona i kitadidi te tana ba i waisumaḡa te ya yawasana.

¹⁰ Gome Pol kalinana dididiginemo i giuwena gado, “Ku miya moito!” I waimaḡemoti te oloto i laupoti saga bi nawa i waitubu.

¹¹ Laḡannemo Pol mai i voyie bi lava a kitakita ba tedi Likoniyam kalinedimo a binauna gado, “Po-oi, niga maimaituwedi labu ba ailalava ota bi niganana a yovo lisidemo!”†

¹² Tedi Banabas ai isana *Sus* bi Pol ai isana *Emes* banina tana taugagali.

¹³ Bi maimaituwa *Sus* ena pilisi ena ani laudunena vanuwina ba malagai eta lo-volovotavinemo i moimoito, kamaina bi *Sus* ena pilisi bi lava a ḡoe te kau tamokanidi bi belana duldululidi edi puyo a natomedi te ḡome a lausewasewa Pol bi Banabas lisidimo.

¹⁴ Laḡannemo giugiukamaḡedi Pol bi Banabas mai a vaivaiyedi ba tedi edi gala a lisidi bi a velau a nawa lava kumna nopodimo bi kalinedi dididiginemo a giuna gado,

¹⁵ ✧“Olooloto bai aubaina mai ko voivoiye? Tama lava ota, mai temi! Tama giu visuvisuna ke natome te ko vaiye bi nuwemi ko vitaledi. Mba maimaituwidi waibanigeḡedi ko gose kamaḡedi bi Maimaituwa miyamiya nonoḡina lisinemo ko nawa bi ko lauduneye. Banina tana taunana mala, dobu, nisa bi bai matabudi nopodimo i voyiyedi.

¹⁶ Tana wala lava matabudi i kita kamaḡedi te edi ḡowanaḡa a nawanawa.

¹⁷ Bi yaḡolo te ena laukivisuvisuvisu lisimimo ya kakamaḡati. Tana nabu i vitemi te emi pesi a dugaduga kauwa edi ilimo bi ya wai maulimi te kowai wainuwavisu.”

¹⁸ Giugiukamaḡedi giu a wai waikovi ba lava matabudi a lautautau. Bi lava ḡesaudi yaḡolo a ḡoeḡoe te sa puyodi.

Lista lavedi Pol a laḡakimi

¹⁹ Gome Diu lavedi Entiyok bi Ikoniyamḡa a tavatavana edi giumo lava kumdi a ka manisobaledi.

²⁰ Bi matabudi Pol a laḡakimi bi a solu nawe malagai a potiyovo kamaḡe. Banina ai noḡota te tana bena i peki.

Kamaina bi tauwaikawaiwatana Pol a moito kwaivivili te i kena moito bi i munaḡa malagaimo. Bi bokinamai tana bi Banabas a nawa Debi malagainemo.

Pol bi Banabas a munaḡa Entiyokmo Saliya plovinsnemo

²¹ Mba malagainemo tedi giu visuvisuna a lauguguyae bi lava wapawapa a voyiyedi te a nuwavitala bi Bada a kaiwata. Mulinemo tedi a munaḡa Lista, Ikoniyam bi Entiyok malagaidimo.

²² Gome tedi tauwaikawaiwatana a laibagidi te waisumaḡemo sa moito didina bi a giuwedina gado, “Muliga kaka tada Maimaituwa ena waibadamo ta sola saḡana bi dolinemo waiwaiḡolana ta gei asiwi.”

* **14:5:** Diu edi waiḡake i giu lavana aiyai Maimaituwa i lau kasaḡaiḡaiyena ba ḡakimemo sa laipeki (Livai 24:16).

† **14:11:** Pol bi Banabas Gulik kalininemo a giugiuna banina dobu matabuna niga kalina a sibe. ✧ **14:15:** Pot 20:11

²³ Mba malagaidi nopodiḡa a nawanawa bi Maimaituwa ena dam lavedi nopodimo babada a vinedi, kaka bi a laupali, a udi bi Bada nimanemo a sivudi. Banina tana taunana a waisumaḡe.

²⁴ Tedi Pisidiya plovinsnaḡa a nawanawana eete Pamfilia plovinsnemo a tava.

²⁵ Bi Pega malagainemo Bada giuna a lauguguyae, i kovi bi a nawa Ataliya malagainemo.

²⁶ *Kamaina bi ḡome ai kaivaledi te kukakukaḡa a munaḡa Entiyokmo. Dolinemo tauwaisumaḡa ḡome tedi Pol bi Banabas Bada nimanemo a sivudi. Bi ena laukivivisusumono noyana a nawenawena eete a tavaite munaḡe.

²⁷ Tedi ḡome a tava bi Maimaituwa ena dam lavedi matabudi ai ḡemotidi bi Maimaituwa bai matabuna i voivoiyedina lisidimo bi bainewa waisumaḡa etana i kaikaikamaḡena Eteni lavedi lisidimo taudidi a tai nuwataudi.

²⁸ Pol bi Banabas ḡome tauwaikawaiwatana vaitedi a miya gulata.

15

Tauwaisumaḡa Yelusalemmo ai bolu

¹ *Pol bi Banabas Entiyokmo a miyamiya bi ooloto ḡesaudi Diuidiyaḡa a yovo Entiyokmo bi tauwaisumaḡa a wailovelovedina gado, “Bamoda temi bi mote kwapibwali matailina ko vai, mai Mousis ena waiḡake luvanemo ba mote koma yawasana.”

² Niga giudi dabedimo Pol bi Banabas mba lavedi vaitedi ai saḡasaḡa. Taunana aubaina tauwaisumaḡa Entiyokmo Pol, Banabas bi tauwaisumaḡa ḡesaudi a vinedi bi sa ḡoḡoḡe te sa giukamaḡedi Yelusalemmo. Bi ḡome tauwaikawaiwatana bi waibabada nananakidi vaitedi kwapibwalina giugiuna sa laididimani.

³ Bi Maimaituwa ena dam, tedi a giukamaḡedi a nawanawa Fonisia bi Sameliya malagaidiḡa ba Pol bi Banabas tauwaisumaḡa a giuvitedi te Eteni lavedi ba a nuwavitata Maimaituwa lisinemo. Tauwaisumaḡa mai giuna a vaivaiye ba ai nuwavisu.

⁴ Bi laḡannemo Yelusalemmo a tavatava ba ḡome Maimaituwa ena dam lavedi, giugiukamaḡedi bi waibabada Pol ena lava vaitedi a giuvaidi. Bi ḡome Pol bi Banabas bai matabuna Maimaituwa lisidimo i voivoiyena taunana Yelusalem lavedi a giuvitedi.

⁵ Bi kota Palisi nopodimo tauwaisumaḡa ḡesaudi a miya moito bi a giuna gado, “Mousis ena waiḡake luvanemo kamaina te Eteni lavedi kwapibwali sa vai.”*

⁶ Gome giugiukamaḡedi bi waibabada ai ḡemotidi ai bolu bi niga pilipilina ai talapiliye.†

⁷ *Ai talapili gulata mulinemo Pita i miya moito bi i giuna gado, “Valevaletigu, temi kona sibe te dolinemo nopomimo‡ tagu Maimaituwa i vinegu te egu giumo Eteni lavedi giu visuisuna sai sumaḡe.

⁸ *Maimaituwa nopo matabuna taukitana i wai lovegu te tana Eteni lavedi i waianinedi te Aluwa Waiyawa ya vitedi mai wala tada.

⁹ Tana mote i waiseli te tedi tabudi bi tada tabuda. Tedi ai sumaḡa aubaina Maimaituwa nopodi i koḡedi bi edi gebogebo i noḡotikamaḡedi.

¹⁰ Niganana bai aubaina ko kaka nuwalagelaḡedi? Tada ee eda magumagula wala mai niga vitana ava'avalina maso mote luvada te ta miya.§ Temi mai ko giugiuna ba Maimaituwa lisinemo ko waimenabala te ya medi.

¹¹ Mainana koma giugi. Bada Yesu ena laukivi visuisu tei sumaḡe te yawasana te vai. Bi kota kauwina ḡemotina mainana Eteni lavedi lisidimo.”

¹² Bolu lavedi matabudi a miya moimoisili bi Pol bi Banabas lisidiḡa Maimaituwa mataila bi anisove kauwidi Eteni lavedi lisidimo i voivoiyena lava a giuwedi bi a wai beyavaiya.

¹³ Laḡannemo edi giu a wai kovi ba Diyemes i miya moito bi i giuna gado, “Valevaletigu, koi beyavaiyegu.

¹⁴ Saimon Pita kaikana i gei giuweda te Maimaituwa Eteni lavedi i vinedi te tana ena lava otidi.

¹⁵ Niga kauwina taugiuwatana a giugiuwena luvanemo ya tubutubuḡa. Mai taugiuwatana ḡemota ba niga mainana i gilumi,

¹⁶ ‘Laḡan muliḡa

* 14:26: Giu 13:3 † 15:1: Pak 17:9-14 * 15:5: Niga laḡannemo, Diu Yesu tauwaisumaḡena tana tauwaiyawanana bi Diu mabai mote Yesu a waisumaḡe a laualudune ḡemota. Diu waiwaisumegidi tedi yaḡolo Diu damna noponemo maibena Palisi bi Sadisi. † 15:6: Niga boluna i tubuḡana ba AD 49-50. * 15:7: Giu 10:1-43 ‡ 15:7: Kwalabu 10 muliḡa kaka AD 40 (Giugiukamaḡedi 10:11-18). * 15:8: Giu 10:44, Giu 2:4 § 15:10: Mousis ena waiḡake noponemo waiḡake wapana 613. Diu lavedi waiḡake ḡesaudi nopodimo a voiyedi bi a kitedi maibena Mousis ena waiḡake. Tedi wali saugemo waiḡakedi a giuwedi mai vita (Galeisiya 5:1). Yesu ena vita ba tabuna (Met 11:28-29).

tagu yà nato munaḡa
bi Deivida ena palai
i laulaubulilina ba
yà keli munaḡe.

Bamo gavogavodi
a nuwanuwa suwasuwana ba
yà laivaliudi.

¹⁷ Tagu mai yà voyie
te Israel miyamiya gwasedi
sai sumaḡegu.

Bi Eteni lavedi mabai e vinevinedina
sai sumaḡegu bi yai badayedi. Niga Bada kalinana,
tana taunana niga kauwidi
ya voivoiyedi.⁷

¹⁸ Niga kauwidi yà giugiuwedina ba walaka lava a sibedi.

¹⁹ “Taanana aubaina niga mainana egu noḡota: Eteni lavedi mabai Maimaituwa lisinemo a nawa bi sa waisumaḡena, mote tama ka nuwalaḡelaḡedi.

²⁰ *Niganana maso tada pepa te gilumi bi te giuwedi te niga kauwidi mote sima voyiedi: Kani milemiledi koikoitau lisidimo laulau sewasewayedi mote sima kanidi, simai mwanemwanena yabayababa bi musala gadona vilivilisina ee kwasinina mote sima kani.**

²¹ Banina Mousis ena waigake wala te niganana waiyawasi laḡandimo malagai matabudi nopodimo bolu vanuwidiḡa sa iyeviyevi bi sa laulauguguya nonoḡedi.”

Taudima babadidi leta a giukamaḡe Eteni lavedi lisidimo

²² Ḡome tauwaikawaiwatana, waibabada bi Maimaituwa ena dam lavedi matabudi a ḡoḡoḡe te olooloto ḡesaudi maso sa vinedi te Pol bi Banabas vaitedi sa nawa Entiyok. Kamaina bi Diudas isana ḡesau Basabas bi Saelas a vinedi. Tedi ba tauwaisumaḡa taulauetadoliyedi.

²³ Waibabada pepana niga oloolotodi nimedimo a sako. Bi pepana noponemo ba niga mainana a gilumi:

Aisii valevaletimai ebomi, temi mabai Eteni ko waisumaḡana.

Tama tuwatuwaḡemi, giugiukamaḡedi bi waibabada niga pepana ka gilugilumina tauwaisumaḡa niga dobudimo lisidimo: Entiyok, Sailiya bi Silisiya.

²⁴ Tama ke vaiye te nopomaimo lava ḡesaudi a nato lisimimo bi edi giumo nuwemi a kalaḡelaḡedi bi ai nuwaboyemi. Tama mba lavedi mote kai aninedi.

²⁵ Taunana aubaina matabumai kei anina te olooloto ḡesaudi ke vinedi, te niganana ema lava Pol bi Banabas vaitedi ka giugiukamaḡedi lisimimo.

²⁶ Pol bi Banabas mote peki a naile bi a vite munaḡedi eda Bada Yesu Vinevinekamaḡena aubaina.

²⁷ Niga Diudas bi Saelas ka giugiukamaḡedi te pepamo bai ke gilugilumina taudidi mudu otidimo sa giuwemi.

²⁸ Aluwa Waiyawa bi tama kei anina ḡemota te mote kama kanuwalaḡelaḡemi bi kamaivitemi.

²⁹ Bi niga kauwidi taudidi mote koma voyiedi: Koikoitau lisidimo kani laulau sewasewayena mote koma kani.

Musala gadona vilivilisina ee ma kwasinina mote koma kani.

Mote komai mwanemwanena yabayababa.

Niga waigakedi ko kaiwatedina ba temi kamaina.

Ebom ema lava matabumi.

³⁰ Ḡome olooloto a giukamaḡedi bi a nawa Entiyok. Laḡannemo ḡome a tavatava ba tedi Maimaituwa ena dam lavedi matabudi ai ḡemotidi bi pepa a vitedi.

³¹ Lavedi pepana a iyevi bi laibagi a vai te ai nuwavisu.

³² Diudas bi Saelas ba taugiuwatana bi tauwaisumaḡa a laibagidi te ḡailisi sa vai.

☆ **15:20:** Liv 18:6-23, Liv 17:10-16 ** **15:20:** Niga waigakedi taudidi laubanidi ai bada te mabai Diu vaitedi sa waigemota (Livai 17:10–18:30). Bi Eteni lavedi ḡome mote bai te maso a vivedi taunana aubaina a waigemota yababa. Bi lava a sibe kauwedi te Eteni lavedi ba koikoitau taulaudunedi bi waimwanemwanena yabayababa ba edi laudune nevana. Musala aniwakunekunemo gabudimo ba koikoitau lisidimo a lau sewasewayedinna. Diu niga muselidi a giugiu te (milemiledi) bi aiyai i kanidina ba ya (kakamilamila) taunana aubaina Diu lavedi Eteni ai ḡakedi te mote vaitedi a waigemota. Bi Diu a giugiu te musala gadona vilivilisina (milamilana) banaina kwasina noponemo mote i tosi kamakamaḡe. Tagu Maimaituwa Diu waigakemi te mote kwasina koma tego mba ba ḡamoḡamo ena yawasana. (Pakanemo 9:4-6).

³³ Diudas bi Saelas Entiyokmo a taumiya mulinemo, tauwaisumağa kavisuvisu giudimo a kavisuvisudi bi a giuwedi te manuwabedi sa munağa taugiukamağedi lisidimo.^{††}

³⁵ Pol bi Banabas Entiyokmo a taumiya. Bi lava ġesaudi waitedi Bada giuna lava lisidimo a lauguguyae bi ai lovelovedi.

Pol bi Banabas Diyon Mak dabanemo ai kagiu

³⁶ Tedi a miya lağan visa a kovi mulinemo Pol ena tau Banabas i giuwena gado, “Goma, dolinemo bamo malagaidiğa te laulauguguya nawana maığa kota ta munağa bi valevaletida ta vakitedi. Tedi bainewa edi miyamiya.”

³⁷ Kamaina bi Banabas ena ġowana ba Diyon isana ġesauna Mak vaitena maso a nawa.

³⁸ *Bi kota Pol i noğoti te Diyon vaitena sa nawana ba mote i visu. Banina tana dolinemo Pamfiliamo i gose kamağedi. Bi tedi mote tana vaitena a noya.

³⁹ Niga kauwina dabanemo Pol bi Banabas ai kagiu gulata te a dailidi. Ğome Banabas, Mak i waidoli bi kukakukağa a nawa Saıplasimo.

⁴⁰ Bi kota Pol, Saelas i vine te tauwaisumağa tedi aubaidi a gei laupali te Bada ya labe kawuedi edi ani nawamo.

⁴¹ Tedi Sailiya bi Silisiya nopodiğa a nawa bi Maimaituwa ena dam lavedi a lailaıbagidi.

16

Pol Timoti i vine te tana bi Saelas ya kaiwatedi

¹ Pol Debi bi Lista malagaidimo i tavatava ba ġome tauwaikawatana isana Timoti i banavi. Tana tinana ba Diu lavana bi tauwaisumağa, tamana ba Gulik lavana.

² Tauwaisumağa matabudi Lista bi Ikoniyam dobudimo miyemiyedi a giu te Timoti tana ba lava visuvisuna.

³ Taunana aubaina Pol i ġoġoġe te Timoti yai doli bi sa nawa. Bi Pol kwapibwali i voyie Timoti lisinemo banina mba malagainemo ba Diu lavedi a miyamiya. Tedi kedi nawamo te Pol, Timoti lisinemo kwapibwali i voyie. Banina lava matabudi a sibe te tana tamana ba Gulik lavana.

⁴ *Mulinemo tedi malagai bi malagai a nawaedi bi Yelusalemmo giugiukamağedi bi waıbabada bamo giudi a wai aninedina taididi lava a giuvitedi te maso a kaiwatedi.

⁵ Maimaituwa ena dam lavedi a voyiyedi te edi waisumağa i ġailisi. Bi lağan matabuna tauwaisumağa iyevinna i dididiga.

Maimaituwa Pol i giukamağe i nawa Mesidoniya

⁶ Aluwa Waiyawa mote i wai aninedi te Pol ena tausagu waitedi maso Maimaituwa giuna Eisiya plovinsnemo a lauguguyae. Taunana aubaina tedi Piligiya bi Galeisiya plovins nopodiğa a nawa.

⁷ Lağanemo tedi Misiya plovinsina platinemo a tavatava ba tedi a ġoġe te maso a nawa Bitiniya plovinsnemo bi ġeğe te Yesu Aluwina mote i wai aninedi te ġome sa nawa.

⁸ Taunana aubaina tedi Misiya a vaitauli bi a yovo a nawa ota Tolas malagainemo.

⁹ Mba dudubalinemo Pol wailove i kita. Tana Mesidoniya olotona i kita matanemo i moito bi i wai bağana gado, “Aee, kwa damana nato Mesidoniyamo bi kwa sagumai!”

¹⁰ Pol niga wailovena i kita mulinemo tama* wailove aubaina ke novononoğa makai bi ke modina Mesidoniya. Banina ke noğoti te tama Maimaituwa i yogemai te ġome tana giuna visuvisuna ka lauguguyaye lavedi lisidimo.

Lidiya ena yawasana Bada i vitale

¹¹ Tama Tolas ke gose bi kukakukağa ke damanana Samotes. Bi bokinamai ke damanana Nipolis.

¹² Ğome te kağemaığa ke nawa Filipai, mba Mesidoniya malagaina dididiga bi Loum gabemanina i waıbadaye. Bi tama ġome lağan visa ke miya.

¹³ Bi waiyawasi lağanemo tama malagai ke gose bi ke nawa gauba diyanemo ani laupali gabuna maso ke tavuğe. Kamaina bi ġome waıvini awai ġemotidina lisidimo ke tava, ke miyatulu bi ke lauguguya.

¹⁴ Mba ġome waıvini ġemota isana Lidiya tana Maimaituwa taulauduneyena. Tana Taiyatila malagainemo gala laumolemoledi i voıvoyiyedi. Bi lağanemo Pol i laulauguguya ba Bada Lidiya nopona i kaıkamağedi bi Pol, Yesu giuna i giugiuwena i vaiye kauwe.

¹⁵ Bi tana bi ena vanuwa lavedi waitedi ġome a kabuludi. Mulinemo tana i giuvaimai ena vanuwemo bi i giuna gado, “Egu lava, temi kona noğoti te tagu Bada tauwaisumagenana ba

^{††} 15:33: Kulikulidi wadubodi ġesaudimo ba lova 34 vaitena. Mba niga mainana i giu, *Saelas munağa Yelusalemmo i daboka*. * 15:38: Giu 13:13 * 16:4: Giu 15:28-29 * 16:10: Niga ġome giu tama ba Luk ya kaka mağati munağe te ġome bi noke i saga i nawana, tana vaitena. Tana taunana niga bukana i kuli.

yà waibaḡemi te ko nato egu vanuwemo ta miya.” Tana i waibaḡa gulatamai te nuwamai ke vitale te ke nawa ena vanuwemo.

Pol bi Saelas biliwelokomo

¹⁶ Laḡan ḡemota tama ke nawanawa pali gabunemo bi taupaulayababa guguinina etamo ke banavi. Tana aluwa gebogebona i sunegi bi kauwa bai noke matademo sa tubuḡana i geigei giuwatedi. Mba kauwinemo mane dididiga i voivoiye ena taniwaga aubaidi.

¹⁷ Niga waivinina Pol bi tama i kaiwatamai bi i binabinauna gado, “Niga oloolotodi tedi Maimaituwa saḡasaḡa guletina ena taupaula! Tedi ba yawasana etana sa giugiuwemi!”

¹⁸ Waivinina laḡan wapawapa i tava bi mai i voivoiye, eete Pol i ka tunidaboki. Bi Pol aluwa gebogebona i giuwena gado, “Yesu Keliso isanemo yà giugiu vavasagem te waivini kwa potiyovo kamaḡe!” Noi taunana te aluwa gebogebona i potiyovo kamaḡe.

¹⁹ Laḡannemo ena tanitaniwaga a kita te edi mane etana i nuwaḡavuka ba tedi a medi gulata, Pol bi Saelas lisidimo bi a vunudi bi a solu waga nawedi aniwai kunekune gabunemo, waibabada nimedimo a sivudi.

²⁰ Kamaina bi tedi a nawedi taulauetala lisidimo bi a giuwena gado, “Niga Diu oloolotodi eda malagai sa kaka gebogebona.”

²¹ Tedi vaivai tabudi a tavaitedi bi sa wailoveloveda, tada mote ḡemoḡemotina te mba vaivaidi ta kaiwatadi. Banina tada ba Loum lavada eda vaivai tabudi.”

²² Lava kumna ḡome ai ḡemotidi bi Pol bi Saelas a mediyedi bi taulauetala lava a egelidi te Pol bi Saelas edi gala a lisi kamaḡedi bi a kwapu yabayababedi.

²³ Bi wai kwapu mulinemo a sivu nawedi biliwelokomo. Waibabada ḡome tauyava edi bada a giuwe te Pol bi Saelas ya kita watedi.

²⁴ Niga giuna luvanemo tauyava Pol bi Saelas biliweloko nopo otinemo i sivu nawedi bi kaḡedi kai tupidimo ai ḡaviti.

²⁵ Dudubala modonemo mainana Pol bi Saelas Maimaituwa lisinemo a laulaupali bi a salesale. Bi edi lava biliwelokomo taumiya a vaivaiye watedi.

²⁶ Kamaina bi i wai maḡemoti te yanigusugusu dididiga i tubuḡa. Bi biliweloko matabuna i waitalitali te mataeta gududi a nuwakamakamaḡa. Bi lava seinimo a panipanidina nuwedimo a nuwakamakamaḡa.

²⁷ ḡome tauyava i kena tagugu bi i kita te biliweloko mataetidi nuwakamaḡedi. Tana maḡemota ena kepata i soluvai te maso i wai peki munage. Banina i wai noḡota bena kage biliwelokomo taumiya a velau a nawa.

²⁸ Kamaina bi Pol i binauna gado, “Ei, kumai peki munagem! Tama matabumai niga!”

²⁹ Tauyava ḡome ena lava ḡesaudi i binauwedi te kwadam a natome bi magusuna i velau Pol bi Saelas matedimo tuwapekana i wai tupagwalige

³⁰ bi i kapotiyovodi bi i wai talayedina gado, “Egu babada bai yà voiye bi yawasana yà vai?”

³¹ Bi tauyava ena giu ai munena gado, “Bada Yesu kwai sumaḡe bi kwa yawasana, tam bi em vanuwa lavedi matabumi.”

³² Pol bi Saelas Bada giuna tauyava bi ena vanuwa lavedi lisidimo a lauguguyae.

³³ Mba dudubalina kauwina mulinemo tauyava i wai doli nawedi bi bonidi i koḡedi, kaka bi Pol bi Saelas tauyava ena vanuwa lavedi vaitedi a kabuludi.

³⁴ Kamaina bi tauyava i giuvaidi ena vanuwemo bi i wai kanidi. ḡome tauyava bi ena vanuwa lavedi vaitedi ai nuwavisu gulata banina Maimaituwa ai sumaḡe.

³⁵ Bokinamai olaolalemo taulauetala, tauwaiḡaviya a giukamaḡedi tauyava lisinemo bi a giuwedina gado, “Mba oloolotodi kwa giukamaḡedi bi sa nawa.”

³⁶ Kamaina bi tauyava Pol i giuwena gado, “Taulauetala a giu te tam bi Saelas yà kaikamaḡemi te ko nawa. Taunana aubaina niganana manuwaubemi ko nawa.”

³⁷ Bi Pol tauwaiḡaviya i giuwedina gado, “Geḡa mote mainana, tama Loum lavamai bi tedi mote a etala kauwemai bi lava kumna matedimo a kwapu yabayababemai bi biliwelokomo a sivunawemai. Bi niganana sa giugiu te kandavonemo sa kaikamaḡemai, mote mainana, tedi otidi ko giuwedi te sa nato niga ḡome bi sa kaikamaḡemai.”

³⁸ ḡome tauwaiḡaviya a nawa taulauetala lisidimo bi Pol bai i giugiuwedina a giuvitedi. Laḡannemo a vaiye te Pol bi Saelas tedi Loum lavedi ba a naila.

³⁹ Taulauetala a nawa Pol bi Saelas lisidimo te edi kauwa waigebo aubaina ai ebonedi bi biliwelokomo a kaikamaḡedi bi ai baḡedi te mba malagaina sa gose kamaḡe.

⁴⁰ ḡome Pol bi Saelas a potiyovo bi didimanina a nawa Lidiya ena vanuwemo. Bi ḡome tauwaisumaḡa a banavidu bi a laibagidi, kaka bi malagaina a gose.

17

Pol bi Saelas Tesaloniamo a tava

¹ Tedi Empipolis bi Apoloniya malagaidi nopodiḡa a nawa ota te Tesalonia tauninemo a tava bi ḡome Diu edi bolu vanuwina a kita.

² Kamaina bi Pol ena miyamiya luvanemo i nawa bolu vanuwinemō. Bi tana ḡome i miya bi waiyawasi laḡanidi faiona nopodimo wadubonemo gilugilumina i iyevidi

³ bi giudi banidi i kamaḡati bi i wailovelovedi te Keliso yai nuwatoi bi pekimo ya kenamoito. Pol i giuna gado, “Niga Yesuna yà laulauguguyaena ba tana taunana Keliso.”

⁴ Edi lauguguyamo Diu lavedi ḡesaudi nopodi a kaikamaḡedi te Pol bi Saelas a kaiwatedi. Bi kota mainana Gulik lavedi Maimaituwa taulauduneyena wapewapedi bi kota waivini isanawenawedi waitedi.

⁵ Bi kota Diu lavedi a unula bi ani waikunekune gabunemo tauwaibeyapota ai ḡemotidi bi waimalumu ai tubu. Bi a velau a nawa Deisen ena vanuwemo Pol bi Saelas a tavuḡedi te maso ai doli natomedi lava lisidimo.

⁶ Bi laḡannemo tedi mote a banavidi ba Deisen bi tauwaisumaḡa ḡesaudi a solu yovovḡedi te a natomedi tauni babadidi matedimo bi a binabinauna gado, “Pol bi Saelas taididi dobu isuna bi isuna sa nawaye bi gebogebo sa voivoiye bi niganana lisidemo a tava.

⁷ ḡome Deisen i giuvaidi te i nawedi ena vanuwemo bi sa giugiu te ḡalibona ḡesauna ba isana Yesu Tedi ba Sisa ena waigake sawai doukoto.”

⁸ Laḡannemo lava kumna bi tauwaigaviya niga giudi a vaivaiyedi ba a medi bi a laimalumu te waigasiḡasi i tubuḡa.

⁹ Taunana aubaina taun babadidi Deisen bi tauwaisumaḡa ḡesaudi a lauegelidi te sai mai'a lisidimo kaka sa kaikamaḡedi.

Pol bi Saelas Beliyamo

¹⁰ Laḡannemo dobu i wai dudubala ba tauwaisumaḡa Pol bi Saelas a giukamaḡedi Beliya malagainemo. Tedi ḡome a tava bi a nawa Diu edi bolu vanuwinemō.

¹¹ Bi Beliya taunina lavedi nuwedi kaikaikamaḡedi mote mai Tesalonia lavedi. Banina tedi laḡan matabuna Maimaituwa giuna nuwedi tabutabunemo a vaiye bi nuwedimo a sivusivudi. Bi a kita te Pol gilugilumina wadubonemo bai i giugiuwena ba giukauwa.

¹² ḡome Diu lavedi wapewapedi ai sumaḡa. Bi kota Gulik oloolotodi bi waiwaivinidi isa nawanawedi ai sumaḡa.

¹³ Bi laḡannemo Diu lavedi Tesaloniamo a vaiye te Pol Beliyamo Maimaituwa giuna i laulauguguyae ba tedi kota ḡome a nawa. Bi lava kumna nuwedi a liuwidi te a medi gulata Pol bi Saelas lisidimo.

¹⁴ Taunana aubaina tauwaisumaḡa waigapa Pol a giukamaḡe makaiye i nawa gelemo. Saelas bi Timoti ba tedi Beliya tauninemo a miya.

¹⁵ Bi olooloto mabai Pol a wai doli nawena gelemo waitedi a nawa Atens tauninemo. ḡome Pol ena giu a munaḡe Beliya tauninemo te Saelas bi Timoti sa giuwedi te mulinaḡa sa nawa makai.

Pol Atens noponemo

¹⁶ Atens tauninemo Pol ena lava Saelas bi Timoti i labelabedi bi i kita te mba malagaina ba koikoitau i wanavu, taunana aubaina i wainuwaboya kauwa.

¹⁷ Kamaina bi i nawa bolu vanuwinemō Diu bi Eteni lavedi waitedi ai ogatala. Bi laḡan onena Eteni Maimaituwa taulaudunena bi mabai ani waigemota gabunemo a tavatavana waitedi.

¹⁸ Bi ḡome Epikuliya bi Stoiki dobudi oloolotodi nuwayeuyedi Pol vaitena ai kagiu bi a giuwena gado, “Mba lavana giugiu bu'ubu'uwina bai ya giugiuwe.”

Bi ḡesaudi ai talana gado, “Anivaiyena maibena walidobu maimaituwedi ya giugiuwedi.” Tedi mai a giuna banina Pol ba Yesu ena kenamoito i giugiuwata.

¹⁹ Taunana aubaina Pol ai doli nawe oya Aliopagas dabanemo bi a giuwena gado, “Tama ka ḡoḡoḡe te em wailovelove valivaliuna kwa giugiuwena ka sibe.

²⁰ Banina tam em giu ka vaivaiyedina ba tabu otidi. Tama ka ḡoḡoḡe mba em wailovelove valivaliuna kwa giugiuwena banina ka sibe.”

²¹ ḡome Atens lavedi bi tautavatava edi miyamiyamo laḡan matabuna mai sa miyaboni bi giu valivaliudi sa giuwatedi bi sa vaivaiyedi.

²² Aleopagasmo ḡome bolomo babadidi matedimo i miya moito bi i giuwedina gado, “Atens lavemi, tagu e kitemi te maimaituwa tabudi bi tabudi ko laulauduneyedi.

²³ Emi tauniḡa e nawanawa ba emi ani laudune koikoitau e kitedi. Bi olta ḡemota modonemo giu niga mainana a gilugilumina e kita: MAIMAITUWA MOTE AIYAI I SIBE

AUBAINA. Niga Maimaituwina ko laulauduneyena ba mote ko sibe, taunana niganana ya kamaḡoti lisimimo.

²⁴ *Maimaituwa dobu matabuna noponemo mwali matabudi tauvoiyedi tana taunana galewa bi dobu yaibadedi. Bi tana mote lava nimedimo laudune vanuwidi, a ḡaleḡaledinemo ima miyamiya.

²⁵ Bi lava mote ḡemoḡemotina simai kani bi sima labe tana mote bai ḡesauna lisidemo ima ḡoeḡoe banina tana taunana lava matabudi yawasi, yawasana bi mwali matabudi ya vitevitedi.

²⁶ Pakanemo tana lava ḡemota i voije bi lisinaḡa dobu matabuna noponemo lava a wapa. Bi ena ḡowanemo edi ani miya bi edi laḡan i sivudi.

²⁷ Maimaituwa mai i voije te lava sai tavutavu gulata kaka tana sa banavi. Bi tana ba diyademo, mote manekina i lofa ḡemoḡemotaḡa lisidemo.

²⁸ Tana dabanemo tada ta yawayawasana, ta nawanawa bi ta miyamiya. Maibena ḡesaumi emi sale a gilumidina gado, "Tada natunatuna."

²⁹ "Banina tada Maimaituwa natunatuna, taunana aubaina maso mote ta noḡoti te tana koikoitau, mai lava edi sibemo bi anapumo goldimo, siluvamo bi ḡakimemo a voivoiyedina mainana.

³⁰ Banina wala lava Maimaituwa mote a sibe tedi bu'uwa ena miyamo a miyamiyana i kita kamaḡedi. Bi niganana dobu lava matabudi ya giugiuvavasagaḡedi te sa laukuvasa.

³¹ Banina tana laḡan i sako te lava didimaninemo ya etaledi. Maimaituwa oloto ḡemota i vine te mba laḡannemo etala yai badaye. Niga olotona taunana Maimaituwa pekimo i ka kenamoito munaḡe te lava matabuda ta kita bi ta sibe."

³² Laḡannemo pekimo kena moito giuna a vaivaiye ba Pol ai gwaigwaiye bi ḡesaudi a giuna gado, "Niga giuna ḡemotina laḡan ḡesaunemo kwa nato munaḡa bi kwa giuwemai te ka vaiye."

³³ Kamaina bi Pol bolu lavedi i gose kamaḡedi bi i nawa.

³⁴ Lava visa lauguguya a vaivaiyena ba Pol a kaiwata bi Yesu ai sumaḡe. Mba lavedi ba Aleopagas olotona Diyonsi, waivini isana Damalesi bi lava ḡesaudi vaitedi.

18

Pol Kolinti noponemo Yesu i lauguguyae

¹ Niga kauwidi mulidimo Pol Atens i gose kamaḡe bi i nawa Kolinti.

² Mba ḡome Diu olotona isana Akwila i banavi, tana Pontus plovinsnemo i tubuḡa. Bi mwanena Pilisila vaitena maḡo ota Italiḡa a tava. Banina ḡalibona Kolodiyas Diu lavedi matabudi i giuvavasagaḡedi te Loum malagaina dididiga* sa gose. Bi Pol i nawa kitedi aubaina.

³ Pol, Pilisila bi Akwila ba edi noya ḡemota palai tausiyaudi taunana aubaina vaitena a miya bi a noyanoya ḡemota.

⁴ Bi waiyawasi laḡandi onedi Pol, Diu bi Eteni lavedi edi pali vanuwina noponemo i wai wailovelovedi te maso nuwedi i vitaledi.

⁵ Laḡannemo Saelas bi Timoti Mesidoniyaga a tavatava ba tana palai voyedi i kaisako bi laḡan matabuna Maimaituwa giuna i giugiuwata. Bi Diu lavedi lisidimo i kamaḡoti kauwe te Yesu kamaina Tauwaiyawasana.

⁶ Bi Diu lavedi Pol ena giu a unule bi giuvitavitale, taunana aubaina ena gala gobusidi i lai kulukulu bi i giuna gado, "Bamoda yawasana mote koma banavi ba temi emi wavu bi wavumi taumiḡa ko avala munaḡe bi mote tagu. Niganana bi noke i saḡa i nawana ba tagu ya nawana Eteni lisidimo."

⁷ Kamaina bi Pol pali vanuwina i potiyovo kamaḡe bi i nawa Taitos Diyastas ena vanuwemo, pali vanuwina diyanelo. Bi Taitos ba Maimaituwa taulauduneyena.

⁸ Bi Klispas tana bolu vanuwina tauwaibadayena, tana ena vanuwa lavedi vaitedi Bada Yesu ai sumaḡe. Bi laḡannemo Kolinti lavedi wapewapedi giuna visuvisuna a vaivaiye ba kota Yesu ai sumaḡe bi Pol i kabuludi.

⁹ Dudubala ḡemota Pol wailove i kita, Bada i laumaḡata lisenemo bi i giuwena gado, "Mote kuma naila, tam kamaina te Bada giuna kwa giuwata bi mote kuma miya moimoisili.

¹⁰ Banina tagu tam vaitem bi mote aiyai kaka ima laukivigeboḡeboyem. Bi mba malagainemo ba egu lava wapewapedi sa miyamiya."

* **17:24:** 1 ḡali 8:27, Giu 7:48 * **18:2:** Loum ba malagai dididiga bi ena waiguyau ba dididiga otina, Dobu Itali noponemo. ḡalibona Kolodiyas ena waibadana laḡannemo AD 49 noponemo waigasiḡasi dididiga i tubuḡa bi Diu lavedi matabudi a kwavivaidi bi Loum a potiyovo kamaḡe. Mba laḡannemo Akwila mwanena Pilisila vaitena a nato Kolinti.

¹¹ Kamaina bi kwalabu ḡemota bi nawalai 6 nopodimo Pol ḡome i miya bi Maimaituwa giuna lava i wailovelovedi.

¹² Laḡannemo Galiyo, Akaiya plovinsina i waibadaye ba Diu lavedi ai ḡemotidi bi Pol a pani bi a natome bolu gabunemo lauetala aubaina.

¹³ Tedi Pol ai wavu bi a giuna gado, “Niga olotona taunana lava nuwedi ya liuwidi bi Maimaituwa sa laulauduneyi bi Loum ena waigake sa waidoukoto.”†

¹⁴ Gome Pol maso giu i waitubuna ba Galiyo Diu lavedi i giuwedina gado, “Bamoda niga lavana bai i voyewapa ee bai gebona dididigina i voyiye bi ko waiwavuna mba ba kamaina tagu yai beyavaiyemi.

¹⁵ Bi niga waitaledi bi giudi ya giugiuwedina ba temi emi giugiu, isa bi emi waigake. Taunana aubaina temi taumiḡa ko viliyaḡosidi. Tagu mote yamai talapilyedi.”

¹⁶ Taunana aubaina tana i kwavivaidi bi etala gabuna a potiyovo kamaḡe.

¹⁷ Gome Diu lavedi matabudi bolu vanuwina tauwaibadayena isana Sostenes a kaididi bi taulauetala matedimo a kwapu yabayababe. Bi Galiyo mote bai i giuwe.

Pilisila, Akwila bi Apolos

¹⁸ Pol Kolintimo i miya gulata kaka bi valevaletina i waiebonedi bi kukakukaḡa i nawa Sailiya, Akwila bi Pilisila waitedi. Bi muliḡa kaka ya geluna ba Kenkeliya malagainemo dabana a suvi. Banina tana Maimaituwa lisinemo i giugiuwapana[‡] ena palatemo i tava.

¹⁹ Tedi Epeses tauninemo a tava bi ḡome Pilisila bi Akwila i gosedi bi tana i nawa bolu vanuwinemo bi Diu lavedi waitedi awai talapili.

²⁰ Bi Diu lavedi tana ai baḡa te maso waitena a taumiyamiya kaka maso i nawa bi geḡa te tana i daboka.

²¹ Bi i modimodina ba i giuwedina gado, “Bamoda Maimaituwa ena ḡowana ba ya tava munaḡa lisimimo.” Kamaina bi Epeses i gose bi kukakukaḡa i nawa Seseliya.

²² Laḡannemo Seseliyamo i tava, ba tana i nawa Yelusalemmo bi Maimaituwa ena dam lavedi i waiebonedi kaka bi i nawa Entiyok tauninemo.

²³ Pol Entiyokmo i taumiya kaka bi dobuna i gose bi i babala malagai te malagai Galeisiya bi Piligiya plovinsidi nopodiḡa bi tauwaikaiwatana matabudi i lailaibagidi.

Apolos Maimaituwa giuna i lauguguyae Epeses lavedi lisidimo

²⁴ Mba laḡandimo Diu olotona isana Apolos, tana dobu Aleksandiliya dobunemo i tubuga. Tana ba giugiu komakomanina bi gilugilumina wadubonemo i sibe kauwedi. Bi i nato Epeses tauninemo.

²⁵ Bi Bada Yesu ena Yawasana Etana ai love kauwe. Tana Diyon ena kabulu giugiuna taunana i sibe kauwe. Bi nuwayuyaya waitena, Yesu i giuwata bi giukauwa i wailovelove lava lisidimo bi Yesu yaḡolo mote i sibe kauwe.

²⁶ Apolos malaudabatolana i nawa bolu vanuwinemo bi lauguguya i waitubu. Bi laḡannemo Pilisila bi Akwila ena giu a vaivaiye ba a giuvai te edi vanuwemo bi Maimaituwa giuna lisinemo a laididimani kauwe.

²⁷ Kamaina bi Apolos Akaiya plovinsina nawana i wainuwa noḡonogotae ba valevaletina Epesesmo pepa a gilumi nawena tauwaisumaḡa lisidimo Akaiya plovinsnemo te laḡannemo Apolos ya tavana ba tedi nimedimo. Apolos laḡannemo ḡome i tavatava ba Maimaituwa ena sagumo tauwaisumaḡa i sagu gulatedi edi sumaḡa i ḡailisi.

²⁸ Tana ena giu i ḡailisi gulata te Diu lavedi edi giu i lauyovogedi lava kumdi matedimo. Banina tana gilugilumina wadubonemo i kamaḡati kauwe te Yesu tana kamaina Tauwaiyawasana.

19

Pol Epesesmo

¹ Laḡannemo Apolos Kolintimo ba Pol eta oyaḡa ani waivaḡavuka maḡa i nawa te Epeses tauninemo i tava, mba ḡome tauwaikaiwatana ḡesaudi i banavidi.

² Bi i waitalayedina gado, “Laḡannemo konai sumaḡana ba Aluwa Waiyawa kona vai e geḡa?”

Bi tedi a giuna gado, “Geḡa, tama mote bamo Aluwa Waiyawa giuna ka vaiye.”

³ Kamaina bi Pol i waitalayedina gado, “Temi bai kabuluna kona vai?”

Bi tedi ena giu ai munena gado, “Diyon ena kabulu.”

† **18:13:** Diu lavedi a giugiuna gado, “Pol Eteni edi waisumaḡa giugiukauwina Loum i wai aninena ima wailoveloveye. Bi tana wailovelove valialiuna Loum edi waigake mote i waianine taunana ya wailoveloveye.” Taunana aubaina a goeḡe maso Loum edi bada laubanina maso Pol i kovigi (Giugiukamaḡedi 16:20-21 bi 17:7 ko iyevi). ‡ **18:18:** Diu edi vaivaimo lava bamoda Maimaituwa lisinemo i giuwapana ba dabana ya gose te ya laulagalaga. Bi laḡaninemo saugawapa laḡanina i kovina, kaka dabana sa suvi kamaḡe.

⁴ *Pol tedi i giuwedina gado, “Diyon ena kabulu ba laukuvasa aubaina lava i kaka buludi. Tana lava i giuwedi te lava mulinaḡa ya natonatona sai sumaḡe, mba taunana Yesu.”

⁵ Laḡannemo niga giuna a vaivaiye ba Pol Yesu isanemo i kabuludi.

⁶ Kamaina bi Pol nimana lava dabedimo i sivudi bi Aluwa Waiyawa i yovo dabedimo bi kalina ḡesaudimo a gagali bi Bada giuna a lauguguyae.

⁷ Ḡome ooloto wapedi ba 12.

⁸ Bi nawalai faiona nopodimo Pol i nawa bolu vanuwinemo bi lava lisidimo ma laudabitolana Maimaituwa ena waibada i ka kamaḡati bi i giugiu vavaḡaḡedi te sa nuwavitala.

⁹ Bi tauwaikawaiwatana ḡesaudi a laukasaḡaiḡai bi mote ai sumaḡa bi lava kumna matedimo Yawasana Etana a giugiu waigeboḡebo. Taunana aubaina Pol tedi i gosedi bi tauwaikawaiwatana ḡesaudi i legaudi bi laḡan matabuna Tailanos ena giluma vanuwinemo a waitalapili.

¹⁰ Niga noyana i velauna ba kwalabu labu a kovi. Taunana aubaina Diu lavedi matabudi bi Gulik mabai Eisiya plovinsnemo miyemiyedi matabudi Bada giuna a vaiye.

Lava ginauli bukedidi ai kalaḡosedi

¹¹ Bi Epeses noponemo Maimaituwa ena ḡailisi Pol i vite te tana mataila nananakidi i voiyedi.

¹² Ḡome lava Pol ena aḡesi bi ena gala a legaudi bi lava sidesidedi dabedimo a sivudi te a yawasana bi aluwa geboḡebodi a potiyoḡo kamaḡedi.

¹³ Bi Diu lavedi ḡesaudi ba ginauli tauvoiyedi bi a babala nawa malagai te malagai bi aluwa geboḡebodi a kwavikwavivaidi. Tedi niga ḡome a wai laulubu te maso lava aluwa geboḡebona i sunesunegina maso Yesu isanemo a kwavivai. Tedi a giuna gado, “Yà giugiu vavaḡem te Yesu, Pol i laulauguguyae isanemo mba lavana kwa potiyoḡo kamaḡe.”

¹⁴ Niga kauwina ba Diu edi pilisi saḡasaḡa guletina isana Sikiva natunatuna oolotodi wapedi 7 niga kauwina a voivoiye.

¹⁵ Bi aluwa geboḡebona i giuwedina gado, “Tagu Yesu e sibe bi kota Pol e sibe bi temi mabai?”

¹⁶ Ḡome aluwa geboḡebona oloto i sunegidi i potivai i kativunu yabayababedi, i laikofekofedi bi ma kwasikwasinidi te a velau ena vanuwa a gose kamaḡe.

¹⁷ Diu bi Gulik* lavedi matabudi Epesesmo miyemiyedi niga kauwina a vaivaiye ba a naila gulata. Bi Bada Yesu isana a vivile kauwe.

¹⁸ Bi lava wapewapedi mabai a wai sumaḡana tedi a nato bi edi kauwa geboḡebodi a voivoiyedina lava kumna matedimo a kuvesidi.

¹⁹ Bi kota lava wapewapedi mabai ginauli a voivoiyedina matabudi edi ginauli bukedidi ai ḡemotidi bi lava kumna matedimo ai kalaḡosedi.† Bi buka ai ḡemotidi bi a iyevidina maso ba silva mane didigina 50 tausana luvana.‡

²⁰ Kauwidi mainana a tubutubuḡa ba Bada giuna i ḡailisi bi i dabalala.

²¹ Niga kauwidi a tubutubuḡana mulidimo ba Pol Yelusalem nawana i wai nuwa noḡonoḡotae, te maso Mesidoniya plovins bi Akaiya plovins nopodigidi a nawa. Bi i giuna gado, “Dolinemo tagu ya ḡei nawa Yelusalem muligidi kaka ya nawa Loum.”

²² Kamaina bi tausagna lawu, Timoti bi Elastas i ḡei giukamaḡedi Mesidoniyamo. Bi tana Eisiya plovinsnemo i taumiya.

Epesesmo waigasiḡasi a kelisali

²³ Mba laḡannemo lava ḡesaudi Yawasana Etana aubaina a medi gulata bi waikagiu dididigidi ai tubu.

²⁴ Bi oloto isana Damatilis tana ena noya ba siluvemo pulapula i voivoiyedi. Bi kota siluvemo koikoitau waivinina Atemas ena vanuwa aluwidi i voivoiyedi. Niga kauwinemo Damatilis mane dididigidi i voivoiye. Bi ena taupaula noya i vite nawedi bi pulapula tabudi bi tabudi a voivoiyedi. ²⁵ Kamaina bi tana ena taupaula bi ena waibabada matabudi i yogedi a tava ai ḡemotidi bi i giuwedina gado, “Egu lava, kona sibe te niga noyanemo mane dididigidi ta vaivai.

²⁶ Temi kona kita bi kona vaiye te niga lavana Pol lava wapewapedi niga Epesesmo nuwedi i liuwidi bi tada a gosedi bi tana sa kaikaiwata. Niga kauwina mote niga ḡome taunaḡa bi Eisiya plovinsina matabuna. Tana ya giugiu te maimaituwa lava nimedimo a voivoiyedina ba mote maimaituwa giugiukauwidi.

* **19:4:** Met 3:11, Mak 1:4,7,8 * **19:17:** Gulik lavedi taudidi Eteni. † **19:19:** Waigake 18:10-14 noponemo Maimaituwa ena lava i giuwedi te mote ginauli sima voiyedi. ‡ **19:19:** Gulik kalinedimo ba *drachma*. Mba taubagibagi laḡan ḡemota ya bagibagina mai'ina.

²⁷ Niga giunemo niganana eda mane ani vaina etana i waidougudu. Bi ġesauna ba niga mainana: Lava kaka Atemas ani lauduneyena vanuwina sa noğoti waiubauba. Atemas tana Eisiya nopodiğa bi dobu matabuna isana i dididiga bi lava matabudi sa laulauduney bi niganana Pol ya kaka ġaubo.”

²⁸ Lağannemo lava kumdi niga giudi a vaivaiye ba a medi gulata bi a binauna gado, “Weo! Epeses maimaituwana Atemas sağasağa guletina!”

²⁹ Ğome taun dididiga matabuna lavedi ai kağasiğasi yabayababa bi Pol ena lava labu Mesidoniya lavedi tana vaitena a natonatonu Epesesmo, ġome lava kumdi Gaiyas bi Alistakas a kaididi bi etağa a solu nawedi ani waibolu gabunemo. §

³⁰ Bi Pol i ġoeğoe te maso i nawa lava kumdi nopodimo bi tauwaikawaiwatana mote ai anine.

³¹ Bi kota mba plovinsina babadidi nananakidi Pol ena lava, tana ena giu a giukamağe te mote ima nawa ani waibolu gabunemo.

³² Ğome lava kumdi ai nuwanaina. Taunana aubaina lava ġesaudi kauwa tabudi a binabinauwedi bi kota lava ġesaudi wali kauwa a binabinauwedi. Bi lavedi ġesaudi mote a sibe te bai aubaina ġome a tava.

³³ Bi Diu lavedi Aleksanda a biulikwa nawe lava kumdi matedimo bi nimana i kailağeti te maso Diu aubaidi i giu.

³⁴ Bi lağannemo gado sa kita ġone te tana Diu olotona ba awa labu nopodimo matabudi a binauna gado, “Epeses maimaituwana Atemas sağasağa guletina!”

³⁵ Tauni dididiga badana ġemota lavedi i giu waitautaudina gado, “Ei, Epeses lavemi, dobu matabuna a sibe te Atemas aluwina ġakimina sawamo i kulukuluva yovona ani lauduneyena vanuwina ba Epeses lavada ta labelabe.

³⁶ Niga giudi ba giukauwa, mote aiyai ima giu waikaukaiyovuda. Taunana aubaina ko miya moimoisili, mote bai ġesau koma voiye.

³⁷ Temi niga oloolotodi labu kona sağe yababedi. Tedi mote eda ani laudune vanuwine a danene ee maimaituwa waivinina Atemas a giu waigeboğebo.

³⁸ Bamoda Damatilis ena taupaula vaitedi edi waiwavu aiyai lisinemo ba taulaididimana babadidi sa miyamiya bi kota etala lağandi ai dubudi te sa kenakena te ġome kaka maiia sa sako.

³⁹ Bi bamoda temi kauwa ġesaudi koma goeğoe, mba ba kamaina te bolu dididiginemo lava vaitedi bi ko kadidimanidi.

⁴⁰ Bai te niganana i tubuğana ba ani naila. Bi tada kaka niga pilipilina aubaina sai wavuda. Bi tada mote bamo eda giu ima kenakena te ta giu.”

⁴¹ Niga giudi mulidimo tana lava i giukamağedi te a nawa.

20

Pol i nawa Mesidoniya bi Gulik

¹ Bi pilipili a kovi mulidimo, Pol tauwaikawaiwatana i giuwedi te a tava lisinemo. Bi i laibagidi, i waiebonedi bi i modina i nawa Mesidoniya plovinsnemo.

² Ğome i tava bi mba dobuna matabuna i nawa yağosi bi tauwaikawaiwatana i lailaibagi nawedina eete Gulik plovinsnemo i tava.

³ Bi ġome i miyana nawalai faiona a kovi, i ġoeğoe te maso wagağa i nawa Sailiya. Bi i vaiye te Diu lavedi mba nawanemo sa ġoeğoe te maso sai peki, taunana aubaina nuwana i vitale te i munağa Mesidoniya noponağa i nawa.

⁴ Bi olooloto ġesaudi vaitena a nawana, isedi ba Sopata Pailas natuna, ena dobu ba Beliya, Alistakas bi Sekundas tedi Tesalonia lavedi, Gaiyas ba Debi dobuna lavana, Timoti bi Eisiya oloolotodi labu Titikas bi Tolofimas.

⁵ ✦ Niga oloolotodi wagağa a gei doli a nawa Tolasimo a labelabemai.

⁶ Bi buledi tabatabana mote muu'a vaitena soina i kovi, tama kukakukamo ke gelu i Filipai taunina ke gose. Lağan 5 mulidimo ke tava ema lava lisidimo Tolas tauninemo, ġome vaitedi ke miya te lağan 7 a kovi.

Tolas malagainemo Pol Yutikas i waiyawasani munağe

⁷ Wiki pakanemo ke tava kei ġemotimai kani ġemota aubaina bi Pol lava lisidimo i laulauguguya. Tana i noğonoğoti te bokinamai ya modina. Taunana aubaina tana i gagagalina eete dudubala modona.

⁸ Bi tama noke vanuwa benana waifaioninemo ke miyamiya, ġome piupiu wapawapa a yanayana.

§ 19:29: Malagai dididigina edi aniwai bolu gabuna. Bi vanuwa dididiga otina wai dabatola geğana bi lava kumdi ġome a nawa a miya bi beyakulu bi kauwa ġesaudi a kitekitedi. ✦ 20:5: Giu 16:10

⁹ Bi bilibili koikoiyavusinemo ba ewali isana Yutikas i miya bi i waibeyavaiye. Bi laġannemo Pol i giugiu wailofalofa ba Yutikas i yadoyadona eete i wainuwayavuġa, kamaina bi i kuluva te bilibili taulinaġa i yovo doġamo i talaġa. Bi a kaikailaġeti ba tana pekipekina.

¹⁰ Bi Pol i potiyovo bi Yutikas i ġomotawi.* Kamaina bi lava i giuwedina gado, “Mote komai nuwaboya, tana yawayawasanina.”

¹¹ Gome Pol i valaġeta munaġa vanuwemo bi buledi i kivi bi a kani bi i gagagalina eete dobu i yana te mba dobuna i gose.

¹² Bi tauwaisumaġa ai nuwawisu gulata te ewali i yawasana munaġa, kamaina bi ai doli a nawa vanuwemo.

Pol ena waiyebona Epeses edi babada lisidimo

¹³ Gome ke nawa wagamo ke gelu bi Pol i giuwemai te kaġenaġa yai vaġavuka Asosi tauninemo kaka ya gelu.

¹⁴ Bi Asosi tauninemo i banavimai kaka wagamo kei gelu bi matabumai ke nawa Mitiliyen tauninemo.

¹⁵ Laġan i sako tama ke nawa dobu ġesaunemo ke tava Kiyos bwanabwanana diyanemo. Bi laġani wailabuna tama Samos bwanabwanana ke waitauli bi laġan waifaioninemo tama Militas tauninemo ke tava.

¹⁶ Pol mote i ġoe te Epeses tauninemo ka solasaġa bi ġome ka miya laġan wapawapa Eisiya plovinsnemo taunana aubaina i ogatala te ke nawa ota. Bi Pol i ġoe kauwe te ya nawa makai Yelusalemmo, te Pentikost soinememo maso i tava.

Pol tauwaisumaġa edi babada i waiebonedi Epesesmo bi i modina

¹⁷ Laġannemo Militas tauninemo ke tavatava ba Pol giu i giukamaġe nawe Epesesmo te Maimaituwa ena dam babadidi maso a nato lisinemo.

¹⁸ Bi laġannemo a tavatava ba i giuwedina gado, “Dolinemo e tavana Eisiya plovinsnemo ba kona sibe bainewa laġan matabuna waitemi e miyana.

¹⁹ Bi kona sibe te Diu lavedi a ġoeġoena maso a vunugu bi e sako yovoġe munaġegu bi pilipili nopodiġa ma matasulugu Bada ena noya e voivoiye.

²⁰ Bi temi kona sibe te laġannemo e laulauguguyana mote bamo giu ġesauna e nuwevi. Bi sagumi aubaina giu matabudi lisimimo e giu kovidi, lava boludi nopodiġa bi vanuwa te vanuwa e nawa bi e wailovelovemi.

²¹ Bi Diu bi Gulik lavedi e giuvavasaġedi te edi gebogebomo sa nuwavitale bi sa nato Maimaituwa lisinemo, Bi eda Bada Yesu Tauwaiyawasana sai sumaġe.

²² “Bi niga giuna ko vaiye, Aluwa Waiyawa i laġetigu te ya nawanawa Yelusalemmo. Bi mote ya sibe te ġome male bai lisigumo ya tubuġa.

²³ Bi e sibe bamo taunidiġa ya nawanawana ba Aluwa Waiyawa ya taitainuwataugu, te Yelusalemmo kaka sa laukivi gebogeboyegu bi biliwelokomo sa sakogu.

²⁴ Bi bamoda sai pekiguna ba kamaina, mba mote bai. Bi kauwa laubanina ya noġonogotina ba egu noya, Bada Yesu i vitevitegna taunana ya i kovi. Mba noyana ba Maimaituwa ena sagu bi giuna visuvisuna lava lisidimo ya lauguguyae.

²⁵ “Bi niganana e sibe te lava matabumi lisimimo Maimaituwa ena waibada e lauguguyae bi mote kaka koma kita munaġegu.

²⁶ Taunana aubaina niganana ya giugiuota, te lava matabuna kwasinina nimagumo e yasagi.

²⁷ Niganana ya giugiu vavasaġemi te niga giudi mote komai aninedi emi yawasanamo mba temi emi wavu.

²⁸ Taunana aubaina ko labe munaġemi bi kota tauwaisumaġa ġesaudi matabudi. Bamo taudidi Aluwa Waiyawa nimemimo i waidubudi te ko labedi, maibena tauwailabalaba sipu ya labedi bi ya kitakita watedina mainana. Niga lavedi matabudi Maimaituwa natuna kwasininemo i kune munaġedi.

²⁹ Bi e sibe te laġannemo ya ġosemina ba tauwailovelove kaikaiyovudi sa tava lisimimo bi lava waisumeġidi sa kagegebodi, maibena daġasi gwegwena ya saġa sipu nopodimo bi ya kaka gebogebodina mainana.

³⁰ Bi kota temi nopomimo ba lava ġesaudi sa moito bi Maimaituwa giuna sa kulavitale bi tauwaikawatana sa ai wainawenawemi te ko kaiwatedi.

³¹ Taunana aubaina koi kita kauwa bi ko noġoti te tagu kwalabu faiona nopodimo dubala bi suwala, ma matasulugu wailovelovemi mote e kaisako.

* **20:10:** Niga kauwina ġemoġemotina Elaija bi Elaisa a voiyena kaiyababa natuna lisinemo (Galigalibona edi buka dolidolina 17:21, Galibona edi buka wailabuna 4:34-35).

³² “Niganana yà laukaikamağemi Maimaituwa nimanemo, ena sagumo giunemo ya kavisuvisumi bi sakosako liyedi vaitedi yawasana ko vai.

³³ Tagu mote aiyai lisinemo goldi, ee silva, ee gala ei kitakonedi.

³⁴ Temi kona sibe te tagu nimagumo e noya bi mane e vai te egu lava vaitedi ema ġowana voyiyedi aubaidi.

³⁵ Bi bai matabuna e voivoiyedina ba ei lovemi, te temi maso mainana kona noya gulata te lava wainuwatoitoidi kona sagudi. Bada Yesu ena giu ko noğoti, i giuna gado, “Vitemo ba wainuwawisu i dididiga guletina, kaka ta vaivaina.”

³⁶ Lağannemo Pol giu waikovi ba matabudi tuwapekedi ai tupagwaligedi bi a laupali.

³⁷ Tedi matabudi Pol nuwedi i poyae bi a yovuvai ai suluve bi ai yebone.

³⁸ Bai i voyiyedi bi a ġabana ba ena giu a noğoti te mote matana sima kita munağe. Kamaina bi ai doli nawe auwai gelunemo.

21

Pol ena nawa Yelusalem tauninemo

¹ Lağannemo kei yeboyebona mulinemo, wagamo ke gelu bi ke nawa Kos bwanabwananemo ke tava. Bokinamai ke nawa Lodes bwanabwananemo bi ġome te ke modina te ke nawa Patala malagainemo ke tava.

² Ġome waga ke banavi i damadamana Fonisia, kamaina bi ke gelu te ke nawa.

³ Te Saiplas bwanabwanana ġeniyamaimo ke kitakita bi ke vawaitauli te ke nawa Sailiya. Ġome te ke nawa Taiya tauninemo ke vamoito bi wagamo ġonağona kei yovodi.

⁴ Ġome tauwaikawatana ke banavidi bi lağan 7 vaitedi ke miya. Tedi Aluwa ena mayavaimo Pol a giuvavasage te mote ima nawa Yelusalemmo.

⁵ Bi ena nawa saugina i tavatava ba ke modina ke nawa. Bi tauwaikawatana matabudi mwanemwanedi bi natunatudi vaitedi, matabumai malagai ke gose bi ke nawa gelemo. Bi matabumai tuwapekamai kei tupagwaligedi bi ke laupali.

⁶ Bi kei ebonedi i kovi bi wagamo ke gelu bi ke nawa bi tedi a munağa malagaimo.

⁷ Bi Taiya tauninemo ke modina kamaina eete Tolemais dobnemo ke tava, ġome tauwaisumağa ke yebonedi bi tedi vaitedi ke miyana lağan ġemota.

⁸ *Bokina mainana olaolalemo ke modina munaga te Seseliyamo ke tava. Bi ġome ba Filip giu visuviusuna taulauguguyena ena vanuwemo ke miya, Filip ba wala tauwaisagu 7 a vinevinedina nopodimo ba tana ġemota.

⁹ Tana natunatuna guguginidi 4 lava a sibedi te tedi ba Bada giuna visuviusuna giuwatana puyona a vai.

¹⁰ *Ġome ke miya lağan visa a kovi mulidimo taugiuwatana isana Agabas Diudiyağa i yovo.

¹¹ Lisimaimo i nato bi Pol ena dagilolo i vai bi taunağa nimana bi kağena i panipanidi bi i giuna gado, “Aluwa Waiyawa i kamagati te Diu lavedi Yelusalemmo kaka niga dagilolo taniwagina, niga mainana kota sa pani bi Eteni lavedi nimedimo sa sako.”

¹² Sauginemo lava matabumai niga giuna ke vaivaiye ba tama bi lava ġesaudi Pol kei bağa vavasage te mote maso i nawa Yelusalemmo.

¹³ Bi Pol edi giu i waimunena gado, “Temi bai aubaina ko ġabağaba bi koi wainuwaboy-aegu? Tagu e vononoğa te Yelusalemmo sa panigu ee sai pekigu Bada Yesu isana aubaina.”

¹⁴ Bi lağannemo mote luvamai te maso kei gake ba kamaina te ke miya moimoisili bi ke giuna gado, “Kamaina te Bada ena ġowana luvanemo mainana ya tubuğa.”

¹⁵ Niga kauwidi mulidimo ema ġonağona ke vononoğa ba ke saga ke nawa Yelusalemmo.

¹⁶ Tauwaikawatana ġesaudi Seseliyamo vaitedi ke nawa ġemota, eete Manoton ena vanuwemo a kavalagetimai te ġome ke miya. Manason ba Saiplas olotona tana tauwaikawatana dolidolina.

Pol Diyemes i vakita

¹⁷ Lağannemo tama Yelusalemmo ke tavatava ba tauwaisumağa ma nuwawisudi ai doli nawemai edi vanuwemo.

¹⁸ Bokinamai Pol bi tama ke nawa Diyemes kitana aubaina. Bi tauwaisumağa edi babada matabudi ġome a miyamiya.

¹⁹ Pol i waiebonedi bi bai matabuna ena noyamo Maimaituwa i voivoiyena Eteni lavedi lisidimo taunana i tainuwataudi.

²⁰ Niga giudi a vaivaiyedi ba Maimaituwa a kasağesage. Bi Pol a giuwena gado, “Valetimai, niganana kwa kita Diu lavedi iyevina wapana tausan ai sumağa. Bi tedi matabudi nuwedi tabutabunemo Mousis ena waigake sa kaikaiwatadi.

²¹ Bi a vaiye te tam Diu lavedi Eteni nopodimo sa miyamiyana kunai lovedovedi te Mousis ena waigake mote sima kaiwatedi te natunatudi lisidimo mote kwapidibwali sima voyie ee Diu edi vaivai mote sima kaiwatedi.

²² Bi niganana tedi sa vaiye te tam kuna tavana. Ba tada bai ta voyie?

²³ Taunana aubaina bai ka giuwemna ba kwa voyie. Niga ḡome olooloto 4 giuwapa a voyiena Maimaituwa lisinemo

²⁴ *Mba oloolotodi kwa legaudi bi tedi vaitedi ko kavisuvisu munaḡemi. Bi tam aubaidi kwai maii'a bi tedi dabedi sa ḡalidi. Niga mainana kwa voyiena kaka lava sa sibe, te niga giudi matabudi lava sa giugiuwedina lisimmo ba mote giukauwa. Bi tam taumḡa ba Mousis ena waigake luvanemo kwa miyamiya.

²⁵ *Bi Eteni lavedi mabai a waisumaḡana, tama edi pepa kaikana ke gilumidi bi ke giukamaḡe tedi, kani koikoitau lisidimo a laulau sewesewedina mote sima kanidi bi kota kwasina ee musala gadodi kikikidi mote sima kanidi bamoda mainana ba kwasina ko gei waitosi kamaḡe, kaka ko kani. Bi mote komai mwanemwanena yabayababa.” *

²⁶ Bokinamai Pol mba oloolotodi i legaudi bi a kuvesi munagedi. Gome tedi a nawa pali vanuwina noponemo bi Pol pilisi i giuwedina gado, niganana giuwapa laḡanina i tubuḡa. Bi laḡan 7 mulidimo tada ḡemoḡemotaḡa kavisuvisu puyona ta tavaitedi.

Diu ḡesaudi Pol a pani

²⁷⁻²⁹ *Laḡan wai 7-na nuwana kovi, Diu lavedi ḡesaudi Eisiya plovinsnaḡa tavetavedi. Tedi Pol pali vanuwina noponemo a kita bi ḡome lava a kanuwa medimedidi te maso Pol a kaididi. Tedi mainana a giuna banina dolinemo Pol bi Tolofimas a kitedi Yelusalem tauninaḡa a nawanawa. Bi tedi ai noḡoti bena Pol Tolofimas i dolinawe pali vanuwinemmo. Bi kalinedi dididiginemo a giuna gado, “Israel lavemi, ko sagumai! Niga olotona dobu matabuna i nawa bi lava i wailovedi te Diu edi waigake mote sima kaiwatedi. Bi tana giumpo pali vanuwina i kakagebogebo. Bi ḡesauenemo ba Gulik lavedi i saḡedi pali vanuwina ganakukunemo bi gabu waiyawa i kaka milamila.”†

³⁰ Kamaina bi malagai lavedi matabudi a kanuwa medimedidi bi a dabalala tava. Bi ḡome Pol pali vanuwina ganakukuna noponemo a kaididi te a solu yovoḡe ganakuku taulinemo bi geḡa te tauyava maḡemota mataeta a gududi.

³¹ Bi noitaunana maso ai pekina ba giuna i velau makai te Loum edi tauwaiḡaviya, edi bada didigina i vaiye. Yelusalem lavedi pali vanuwina ganakukuna noponemo waigasiḡasi aubaina te a ḡaḡala gulata.

³² Gome maḡemota tauwaiḡaviya edi bada, waibabada ḡesaudi bi tauwaiḡaviya i waidolidi te a yovo a nawa lava kumdi lisidimo. Laḡannemo lava babada nananakidi a kitekitedi ba Pol kwapuna a kaisako.

³³ Tauwaiḡaviya edi bada i saḡa Pol i kaididi bi tauwaiḡaviya i eḡelidi te seini labumo maso a pani. Gome tana lava i waitalayedina gado, “Niga lavana aiyai bi bai i voyie?”

³⁴ Gome lava ḡesaudi edi giu tabudi bi tabudi taunana aubaina tauwaiḡaviya edi bada dididiga mote bamo giukauwa i banavi, aubaina te tauwaiḡaviya i giuwedi te ai dolinawe edi ani miyamo.

³⁵ Laḡannemo Pol kini pakanemo i tavatava ba lava edi medi i dididiga gulata, kamaina te tauwaiḡaviya Pol dabayalodimo a avalu otige.

³⁶ Banina lava kumna a kaiwatedi bi kalinedi dididiginemo a binabinauna gado, “Koi peki! Koi peki!”

Pol lava kumna lisidimo i giu

³⁷ Gome ḡotona te maso tauwaiḡaviya Pol a nawena vanuwemo ba Pol tauwaiḡaviya edi bada dididiga i giuwena gado, “Kamaina ee geḡa te maso lisimmo bai e giuwe.”

Bi tauwaiḡaviya edi bada dididiga ena giu i waimunena gado, “Tam gode Gulik kalinedi kuna sibe?”

³⁸ E noḡoti te tam bena Idip lavam, tana dolinemo waigaviya i waitubu bi tauwaiḡaviya 4 tausan i waidoli nawedi kalakalalemo.”

* **21:24:** Giu 18:18 * **21:25:** Giu 15:29 * **21:25:** *Tubuḡa waigemoti yabayababena* maibena lava ḡesau mwanena vaitena mote komai mwanemwanena (Potiyovo 20:14; Waigake 5:18); lava ḡesau vaitena komai mwanemwanena mane e puyo ḡesaudi aubaidi (Livai 19:29; 1 Koli 6:15); kena nadewa vaitena, vanuwa lavana mai oloto natuna waivinina vaitena (Livai 18:6); oloto ena tau oloto vaitena ee waivini ena tau (Livai 18:22; Loum 1:26-27); bi lava ḡamoḡamo vaitena (Livai 18:23). * **21:27-29:** Giu 20:4 † **21:27-29:** Diu ai noḡota gado, “Eteni ba lava milemiledi.” Diu edi waigake luvanemo, Eteni mote sima saḡa etala gabuna ganakuku noponemo bi Diu taudiga. Bi aiyai niga waigekena i waidoukoto ba sai peki.

³⁹ Bi Pol i giuna gado, “Geḡa, tagu ba Diu lavagu egu dobu ba dobu isa nawanawana Tasis, Silisiya plovins noponemo. Bi yà waibaḡam te maso kunai aninegu te lava lisidimo bai e giuwe.”

⁴⁰ Kamaina bi tauwaiḡaviya edi bada dididiga Pol i wai anine, te kinimo i moito bi nimanemo lava i waikatitawedi te sa miyamoimoisili. Bi Pol Ġibulu kalinedimo lava lisidimo i giu.

22

¹ “Egu lava Diu bi valevaletigu, koi beyavaiya niganana yà koikoigalamegu.”

² Laḡannemo a vaiye te Pol Ġibulu kalinedimo i giugiu ba tedi binau a kaisako bi a miya moimoisili ota.

³ *Kamaina bi Pol i giuna gado, “Tagu ba Diu lavagu bi Tasis malagainemo e tubuḡa, Silisiya plovins noponemo. Bi niga Yelusalemmo dobnemo e didiga, Gamaliel ena waibada laḡannemo, ba tamatamada edi waigake bi edi vaivai i wailovelove kauwegu. Te tagu Maimaituwa e kaiwata kauwe mai temi matabumi niganana.

⁴ *Tagu Yesu ena wailovelove taukaiwatana e laukivi gebogeboyedi bi e waipekidi. Olooloto bi waiwaivini ḡesaudi e panidi bi biliwelokomo e sivusivu nawedi.

⁵ Bi Pilisi saḡasaḡa guletina bi babada ḡesaudi sa giu te niga ba giukauwa. Tedi pepa a kuli bi a vitegu, te edi lava Damaskasmo aubaidi. Tagu e nawanawa ḡome te maso a sagugu bi tauwaisumaḡa ḡome maso ke kaidididi bi ke saḡedi Yelusalemmo te maso a kovogidi.

⁶ “Bi suwala modo mainana Damaskas diyanemo ke tavatava ba yanayana malamo waimatakanikanina i waimaḡemoti te i lai yana yovoḡegu.

⁷ Bi e kuluva dogamo e talatalaḡa ba kalina malaḡa i yovo e vaiye i giuna gado, ‘Sol! Sol! Bai aubaina kwa laulaukivi gebogeboyegu?’

⁸ Bi ei talayena gado, ‘Tam aiyai, Bada?’

“Bi kalina niga mainana i giu, ‘Tagu taunana Nasalet Yesuna kwa laulaukivi gebogeboyegu.’

⁹ Bi tausagugu yana a kita bi lava lisigumo i giugiuna kalinana mote a vaiye bi mote a sibe.

¹⁰ “Bi ei talana gado, ‘Bada bai yà voiye?’ Bi i giuna gado, ‘Kwa moito bi kwa nawa Damaskas malagainemo bi lava aiyai egu ḡowana bai ya giuwemna ba taunana kwa voiye.’

¹¹ Kamaina bi tausagugu nimagumo a kabi bi ai doli nawegu Damaskas. Banina yana waimatakanikanina matagu i kani te i waidudubala bi ei kaimatabwasoku.

¹² “ḡome oloto isana Ananaiyas i tava lisigumo tana Mousis ena waigake i kaikaiwata bi Maimaituwa taulaudune kauwena bi Diu lavedi matabudi ḡome miyemiyedi a vivivile kauwe.

¹³ Bi tana diyagumo i moito bi i giuna gado, ‘Valetigu Sol, niganana kwai kita munaḡal!’ Bi i waimaḡemoti te Ananaiyas e kita.

¹⁴ “ḡome i giuna gado, ‘Tamatamada edi Maimaituwa i vinem te ena ḡowana kwa sibe bi lava didimanina kwa kita bi giu mudunemo ya giugiuwedina kwa vaiye ḡonedi.

¹⁵ Banina tam kaka tana aubaina kwa noya, lava matabudi lisidimo. Bi bai kuna kitekitedina bi kuna vaivaiyedina ba lava matabudi kwa giuwedi.

¹⁶ Bi niganana mote kumai goela, kwa miya moito bi kwa bulu bi Yesu isanemo kwai baḡa te em gebogebo ya koḡa kamaḡedi.’

¹⁷ “Laḡannemo e munaḡa tava Yelusalemmo bi pali vanuwinem e laulaupali noponemo ba mataotigumo lauboni e kita.

¹⁸ ḡome Bada e kita bi i giuweguna gado, ‘Kwai papalana bi Yelusalem kwa gose banina ḡome giugu kwa giuwena mote kaka simai beyavaiyem.’

¹⁹ “Bi e giu waimunena gado, ‘Bada, tedi a sibe te tagu wala tauwaisumaḡem bolu vanuwidi nopodiga e kwapudi bi biliwelokomo e sivusivu nawedi.

²⁰ *Bi em tauwaimatamata Stivin laḡannemo a waipeki mba tagu ḡome e moimoito bi kauwina i tubutubuḡana ba tagu ei anine. Bi mabai Stivin ai waipekina edi gala tagu e labelabedi.’

²¹ “Bi ḡome Bada i giuweguna gado, ‘Kwa nawa! Tagu yà giugiu kamaḡemna manekemo Eteni lavedi lisidimo.’”

Pol i giu te tana Loum lavana

²² Lava kumna a waibeyaviye bi Pol mai giuna i vatovato ba tedi kalinedi didiginemo a binauna gado, “Ko nawe tabunemo bi koi peki kamaḡe mote luvana dobumo ima miya!”

²³ Gome tedi ma binabinaudi edi gala dabanemo a pwalagēdi bi ḡobusa sawasawamo a yalaidi.

²⁴ Taunana aubaina tauwaiḡaviya edi bada dididiga i giu vavasagēdi te Pol maso a saḡe vanuwa ganakukuna noponemo. Bi i giuwedi te maso a kwapu bi ai talaye te maso a sibe te bai aubaina lava tana a lasalasawaineḡa.

²⁵ Gome tedi Pol nimana a panipani kai modonemo bi kwapuna aubaina ba Pol tauwaiḡaviya edi bada i giuwena gado, “Temi emi waiḡake ya kenakena te Loum lavana mote ena gebo ko banavi bi ko kwapu yababe, ee?”

²⁶ Laḡannemo tauwaiḡaviya edi bada niga giuna i vaivaiye ba i nawa tauwaiḡaviya edi bada dididiga lisenemo bi i giuna gado, “Tam bai kwa voiye? Niga Loum lavana.”

²⁷ Gome ḡaviya badana i nawa bi Pol i waitalayena gado, “Tam giukauwa te Loum lavam, ee?”

Gome Pol i giuna gado, “Emaso bena kuna giu kauwa.”

²⁸ Bi tauwaiḡaviya edi bada dididiga i giuna gado, “Tagu mane dididiga e sako te eila Loum.”

Pol i giuna gado, “Bi tagu bena Loum gomenigu.”

²⁹ Bi tedi mabai maso ai talayena ba mba taunana te a gose kamaḡe. Bi tauwaiḡaviya edi bada dididiga i naila gulata te Loum lavana a lausein.

Pol waibabada matedimo i moito

³⁰ Bokina mainana tauwaiḡaviya edi bada dididiga i ḡoḡoena maso i sibe kauwe, te Diu lavedi bai aubaina Pol ai wavu. Taunana aubaina Pol a laulauseinina i kaikamaḡe bi pilisi edi babada bi Diu lavedi edi babada i egelidi te ai ḡemotidi bolu aubaina. Kamaina bi Pol a lau egeli te i nato matedimo i moito.

23

¹ Pol Diu babadidi i kitadididi bi i giuwedina gado, “Egu lava laḡan matabuna Maimaituwa matanemo e miyana ba egu noḡota sabusabuna didimanina te niganana.”

² Mainana i giugiu ba pilisi saḡasaḡa guletina Ananaiyas, Pol diyanemo mabai a moimoitona i giuwedi te Pol muduna sa talaḡa.

³ ♡Gome Pol, pilisi saḡasaḡa guletina i giuwena gado, “Maimaituwa kaka ya kwapum, tam lava kaikaiyovum! Tam niganana kwa etaetalegu waiḡake luvanemo bi tam kota waiḡake kuna wai doukoto. Lava kuna giuwedi te a kwapukwapugu.”

⁴ Bi mabai ḡome a moimoitona Pol a giuwena gado, “Tam Maimaituwa ena pilisi saḡasaḡa guletina kwa ḡasigasiye ee?”

⁵ Pol i giuwedina gado, “Egu valevaletigu, tagu mote e sibe te tana gode pilisi saḡasaḡa guletina. Bi tagu e sibena ba gilugilumina wadubonemo i giuna gado, ‘Mote em lava edi bada kuma giu waigebogebo.’”

⁶ ♡Bi Pol i kitedi te waibabada ḡesaudi ba Sadisi bi ḡesaudi ba Palisi lavedi, taunana aubaina bolu babadidi nopodimo bi kalinana dididiginemo i giuna gado, “Egu lava, tagu ba Palisi bi kota tamagu ba tana Palisi. Bi ya waisumaḡa te lava pekipekidi ba sa kena moito munaḡa bi niga waisumeḡina aubaina temi ko etaetalegu.”

⁷ Niga mainana i giugiu ba Palisi bi Sadisi waikagiu ai tubuḡa. Bi edi boluna a suwa te dam labu a tubuḡa.

⁸ ♡Banina Sadisi sa giugiu te lava mote pekimo ima kenamoito munaḡa bi bamo mote aneya ee alualuwa. Bi Palisi lavedi sa giugiu te niga mwalidi ba giukauwa.

⁹ Gome binau i didiga gulata te waiḡake tauwailovelovena Palisi damna noponemo tedi Pol mulinemo a nawa bi a giuna gado, “Tama niga lavana lisenemo mote bai gebobegona ka banavi. Augunai alualuwa ee aneya lisenemo i giu.”

¹⁰ Bi waikagiu i dididiga gulata aubaina tauwaiḡaviya edi bada dididiga nuwana i lovo bamoda Pol sima lisi waiyamoni. Taunana aubaina ena tauwaiḡaviya i egelidi te a yovo bi Pol a solu nawe edi animiyamo.

¹¹ Mba dudubalinemo Bada ena aneya Pol diyanemo i moito bi i giuwena gado, “Mote kuma naila! Bainewa Yelusalemmo kuna giugiuna kota mainana Loum noponemo aubaigu kwa giu.”

Diu lavedi Pol kana pota a yesi te sai peki

¹² Laḡan i sako olaolalemo Diu lavedi ḡesaudi Pol kana pota a yesi bi a giuwapa munaḡedi, te mote bai sima kani e sima teḡo, eete Pol sai peki.

¹³ Niga giuwapana noponemo olooloto wapedi 40 ai ġemotidi bi ai ogatala.

¹⁴ Bi a nawa pilisi babadidi bi waibabada nananakidi lisinemo bi a giuna gado, “Tama ke giuwapa te mote kama kani e kama tego eete Pol kaipeki.”

¹⁵ Taunana aubaina niganana temi waibabada vaitemi, tauwaiġaviya edi bada dididigina koi baġa te Pol ya yovoġe lisimimo. Ko kaiyovuġe te bena a waiwawuna banina ko sibe kauwe. Bi ke vononoġa te sauginemo ya yovoyovo ba etamo kaipeki.

¹⁶ Bi Pol ġavuna i vaiye te Diu lavedi ġesaudi Pol kana pota a yesiyesi, kamaina bi i nawa te haimo i miyamiyanemo bi bai a giugiuwena i tainuwatau.

¹⁷ Gome Pol tauwaiġaviya edi bada ġemota i yoge bi i giuwena gado, “Niga ewalina kwa doli nawe tauwaiġaviya edi bada dididiga lisinemo bi tana bai ya giuwe.”

¹⁸ Kamaina bi mba ewalina i wai doli nawe tauwaiġaviya edi bada dididiga lisinemo bi i giuna gado, “Pol biliwelokomo taumiya, i yogegu e nawa bi i wai baġagu te niga ewalina e saġe lisimmo banina tana kaka lisimmo bai ya giuwe.”

¹⁹ Tauwaiġaviya edi bada dididigina ewali nimanemo i kabi bi a nawa tabudimo bi i waitalena gado, “Bai mwalina kuna goena kwa giuwegu?”

²⁰ Bi ewali i giuna gado, “Diu lavedi ai anina te bokina ba sai baġam te Pol kwa nawe Diu a babadidi edi bolumo bi sa kaiyovu te bena waibabada Pol ena pilipili banina sa sibe kauwe.

²¹ Bi kalinedi mote kuma vaiye banina olooloto wapedi 40 male sa kandavona bi sa labelabe. Tedi kaikana a giuwapa te mote sima kani ee sima tego eete Pol sai peki. Tedi noitaunana a vononoġa te mai sa voije bi tam sa labelabe te edi ogatala kwai anine ee geġa.”

²² Gaviya edi bada dididiga i giuna gado, “Mote aiyai kuma giuwe te lisigumo kunai benabenama.” Gome te ewali i giu kamaġe i nawa.

Pol a giukamaġe Gabemani Filiks lisinemo

²³ Bi tauwaiġaviya edi bada dididigina bi tauwaiġaviya babada labu i yogedi bi i giuwedina gado, “Tauwaiġaviya 200 ko tanodi bi ko nawa Seseliya. Bi kota osi tauvelauyedi wapedi 70 bi pawasimo tauwaiġaviya wapedi 200, ko vononoġa bi mateya 9:00 dudubalemo ko modina Seseliya.

²⁴ Bi kota osi ġesaudi ko tanodi Pol aubaina ya gelu bi ya nawa kauwa gabemani edi bada Filiks lisidimo.”

²⁵ Kamaina bi ġaviya badana dididiga pepa i kulina gado.

²⁶ “Tagu Kolodiyas Lisiyas, tam bada saġasaġa guletim, gabemani badana Filiks: ya waiyebone kauwem!

²⁷ Niga olotona Pol ba Diu lavedi a kaididi bi ġotona maso ai peki bi lava ġesau i giuwegu te tana ba Loum olotona. Taunana aubaina egu tauwaiġaviya vaitedi ke nawa te kanakuvu keyeda.

²⁸ Bi e goeġoe maso e sibe te bai aubaina ai waiwavu, taunana aubaina Pol e saġe Diu waibabada matadimo.

²⁹ Bi e banavi te edi kauwa bi edi waigake aubaina te ai waiwavu bi mote Loum edi waigake i waidoukoto te maso biliwelokomo a sako e ai peki.”

³⁰ Bi giu e vaiye te Diu lavedi ġesaudi Pol kana pota a yesiyesi te maso ai peki ba waigapa e giukamaġe lisimmo bi tauwawavuna e giuwedi te sa giuwem te bai aubaina Pol ai wavu.

³¹ Kamaina bi ġaviya edi bada dididigina bai tauwaiġaviya i giugiuwedina mainana a voije. Mba dudubalinemo Pol ai doli bi a nawa, Entipatlis tauninemo a tava.

³² Laġan i sako ba kepatemo bi pawasimo tauwaiġaviya a munaġa edi animiya Yelusalemmo. Bi osi tauvelauyedi taudigra Pol vaitena a nawa.

³³ Bi tedi Seseliyamo a tavatava ba gabemani Filiks, pepa a vite bi Pol tana lisinemo a gose.

³⁴ Gome gabemani Filiks leta i iyevi kovi bi Pol i waitalaye te tana dobu isana lavana. Bi Pol i giuna gado, “Tagu ba Silisiya plovinsina lavagu.”

³⁵ Kamaina bi i giuna gado, “Tam tauwawavum sa tava bi em pilipili ya laididimani.” Kamaina bi tauwaiġaviya i giuwedi, te Pol sai doli nawe ġalibona Alodi ena vanuwemo sa sako bi sa labe kauwe.

24

Pol a giukamaġe Gabemani Filiks lisinemo

¹ Laġan 5 a kovi mulidimo pilisi saġasaġa guletina Ananaiyas, Diu babadidi bi waigake taulaididimana isana Titulas vaitena, Yelusalemgā a yovona Seseliyamo. Gome edi waiwavu Pol lisinemo gabemani edi bada Filiks matanemo a kamaġatidi.

² Sauginemo Pol a giuwe te i saḡa gabemani edi bada lisinemo. Gome Titulas ena kita waigebo Pol lisinemo Filiks i giuwena gado, “Filiks tam dididigim, visuvisum bi em noḡota didimanina, ka wainuwawisu gulata te em waibada dibunemo ke miya te niga palatina. Bi kauwa wapawapa visuvisudi ema dobumo a tubuḡa.*

³ Bi dobu matabuna tama laḡan matabuna niga kauwidi aubaidi tam gabemani Filiks lisimmo kawainuwawisu.

⁴ Tagu mote yà ḡoḡoe te yà taipilipilim, taunana aubaina yà waibaḡam te kivim maso i visu bi ema giu watiena kuna beyavaiye.

⁵ “Tama niga lavana ke banavi te tana ba gebogebo tauwaitubuna, tana dobu matabuna nopodimo Diu lavedi ya kanuwa medimedi bi waigasiḡasi sa waitubudi. Bi tana kota Nasalet damna edi bada.†

⁶ Bi Pali vanuwina i kaka milemiledi taunana aubaina ke pani.‡

⁸ Bi kwai talaye kaka kwa banavi te bai ka waiwavuna ba giukauwa.”

⁹ Bi Diu lavedi edi tau Titulas a saḡu bi a giuna gado, “Niga giudi matabudi ba giukauwa.”

¹⁰ Kamaina bi gabemani edi bada dididiga nimana i waiyoyo Pol lisinemo te ya giu. Bi Pol i koigalamena gado, “Tagu e sibe te tam kwalabu te kwalabu tam niga dobuma lavedi edi taulaididimana, taunana aubaina tagu nuwagu visuvisunemo matamo yà koigalamegu.

¹¹ Bi lava kwai talayedi kaka sa giu kauwem te e saḡa e nawa Yelusalemmo laudune aubaina ba niganana laḡan 12 a kovi.

¹² Bi tauwawivugu mote a kitagu te aiyai waitena kei kagiu, ee aiyai lavana nopona e kamedimedi pali vanuwinemmo ee malagai noponemo.

¹³ Bi mote ḡemoḡemotina te niganana edi waiwavu lisigumo sa kamaḡati te mba giukauwa.

¹⁴ Bi yà giuwemi te niga ba giukauwa te tamatamada edi Maimaituwa tagu yà laulauduneye bi tagu Yesu eta yà kaikaiwatana ba tedi sa wai isana laudune kaikaiyovuna. Tagu Mosis ena waigake bai i waiwanina bi taugiuwatana a gilugilumina taudidi yà kaikaiwatedi.

¹⁵ Bi tagu Maimaituwa yà waisumaḡe mainana tedi bi yà noḡotadidi te lava didimanidi bi gebogeboḡi pekimo sa kenamoito munaga.

¹⁶ Taunana aubaina sauga matabuna yà wailaulubu gulata te egu noḡota bi egu kauwa Maimaituwa bi lava lisidimo maso didimanidi.

¹⁷ *† Yelusalem e gosena ba kwalabu visa a kovi.‡ Bi maḡo ota e tava munaga egu lava wai nuwatoitoidi aubaidi puyo e natomedi bi sewasewa Maimaituwa yà vite.

¹⁸ Tagu pali vanuwina noponemo laukuvasa sewasewana e voivoiye bi tauwawivugu a banavigu. Tagu mote lava e kaka nuwa medimedidi ee waigasiḡasi e waitubudi.

¹⁹ Bi gome Diu lavedi ḡesaudi Eisiya plovinsina noponemo miyemiyedi a kitagu. Tedi taunana maso niganana a tava bi a giu te bai gebona a kita e voivoiye.

²⁰ Ee mabai ḡome maso niganana a giuwem te gebo bai a banavi, sauginemo Diu waibabada edi bolomo e moito bi a etaetalegu.

²¹ *† Bi agunai mwali ḡemota Diu lavedi matedimo e moito bi e laulaugayapouna gado, “Lava pekipekidi kaka sa kenamoito munaga bi niga taunana aubaina temi niganana ko etaetalegu.”

²² Bi Filiks yawasana etana i sibe kauwe aubaina tana etala laḡanna i tauliye bi i giuna gado, “Koi laba ḡaviya edi bada dididiga Lisiyas ya tava kaka tagu etalemi yà tubu munage.”

²³ Gome Filiks tauwaigaviya edi bada i giuwe te Pol biliwelokomo ya sako nawe bi i giuwena gado, “Kwa voiyete ya nuwawisu. Bamoda ena lava sa vakitakita ee saguna aubaina sa tavana ba mote kumai ḡakedi.”

* **24:2:** Mba fuyanemo Filiks i badana mote i waibada kauwa. Titula i gwayagwaya te Filiks maso i giu te Pol gebo i voiyete. Filiks lava pilipili i vitedi bi Pol waitalapilina kwalabu labu mulidimo. Loum guyauna Nalo Filiks gabuna i vai. Bi gome waigasiḡasi dididiga i tubuḡa, Diu Loum lavedi ai ḡaviyedi bi Loum edi tauwaigaviya a miya moito te Yelusalem a kagebogebo. † **24:5:** Nasalet ba lava damna mabai Yesu a kaikaiwatana ya giugiuwatedi baina tana ba Nasalet taun lavana. Laḡannemo niga manana i wai isedina Nasalet damna, Titulas ba tauwaisumaḡa i laulauyovoḡedi. Diu Yelusalemmo bi Diudiya plovins matabunemo, Galili plovins lavedi kita waiyovoyovodi Nasalet taunana bamo (Diyon 1:46 ko kita). Tana niga mai ya giugiuna ba bona Pol ya laulaudunena ba Loum edi waigake mote ima waiwanine. ‡ **24:6:** Lova 7 ba gilugilumina wadubodimo visa ota bi Gulik gilugilumina nopodimo niga lovana 7 mote ima kenakena. * **24:17:** Giu 21:17-28 † **24:17:** Kwalabu 5 a kovi mulidimo Pol i tava munaga Yelusalem i vakita, laḡan i mote lofa ena nawamo lavedi lisidimo bi wasa visuvisuna i laulau guguyena i tainuwataudi (Giugiukamaḡedi 18:22). * **24:21:** Giu 23:6

Filiks bi Dulusila matedimo Pol i moito

²⁴ Laḡan visa a kovi Filiks bi mwanena Dulusila, tana ba Diu waiwinina a tava waigemota vanuwinememo. Bi Pol ena giu i giu kamaḡe te i tava. Bi Pol Yesu Keliso waisumaḡena Filiks lisinemo i giu waiipoipo. Bi a wai beyavaiye.

²⁵ Bi Pol i giu nawa te yawasana didimanina, eda ḡowana balebaledi gosedi bi laḡan damona waitalaplina, i giugi waiipoipo ba Filiks i naila bi giuna gado, “Niganana aubaina ba kamaina, bi kwa nawa! Bi laḡan ḡesaunemo ya vononoḡana, kaka em giu ya giukamaḡe te kwa tava munaga.”

²⁶ Bi Filiks sauga matabuna ena giu i giugiukamaḡe te i tava vaitena a waigiugiu. Banina Pol biliwelokomo i miyamiya taunana aubaina Filiks i ḡoeḡoe, te Pol maso kandavonemo mane i vite bi kandavonemo i kaikamaḡe.

²⁷ Bi lagannemo kwalabu labu a kovi ba Posias Festas i moito saḡa te gabemani edi bada bi Filiks ena gabu i vai. Bi Filiks Diu lavedi edi ḡowana i voiye te Pol biliwelokomo i gose kamaḡe.**

25*Pol i ḡoeḡoe te ḡalibona Sisa matanemo ya moito*

¹ Gabemani edi bada Festas Seseliyamo i tava bi laḡan faiona mulidimo i saḡa i nawa Yelusalemmo.

² Bi ḡome pilisi edi babada bi Diu babadidi a nato Festas lisinemo bi edi waiwavu Pol lisinemo a saḡedi.

³ Kamaina bi Festas ai baḡa te maso edi ḡowana i voiye, te maso Pol i giukamaḡe i saḡa i nawa Yelusalemmo. Banina tedi kaikana kana pota a yesi te kandavonemo etamo sai peki.

⁴ Bi Festas i giuna gado, “Geḡa Pol Seseliyamo biliwelokomo ya miyamiya bi mavisemo ba ya yovo ya nawa.

⁵ Bi emi babada ḡesaudi maso vaitedi ke nawa nove ḡome kaka edi waiwavu maso a saḡedi mba olotona lisinemo, bamoda tana bai i voiye waigebo.”

⁶ ḡome Festas i miyana male laḡan 8 ee 10 mainana bi mulinemo i yovo i nawa Seseliya. Bi laḡan i sako ba etala i waitubu bi ena tauwaiḡaviya i giuwedi te Pol sa natome lisinemo.

⁷ Bi sauginemo Pol i tavana ba Diu lavedi mabai Yelusalemma a yovoyovona tana a moito kwaivivili bi a waiwavu gulatena. Bamo mote giukauwa.

⁸ Bi Pol i koigalame gado, “Tagu mote bai gebogebona e voiye. ḡalibona Sisa lisinemo ee Diu edi waigake ei doukoto ee pali vanuwina e ka milamila.”

⁹ Festas i ḡoe te Diu edi ḡowana ya voiye. Taunana aubaina Pol i waitalayena gado, “Tam Yelusalem nawana kwa ḡoeḡoe ee geḡa, te ḡome maso niga kauwidi aubaidi ya etalem?”

¹⁰ Bi Pol giu i waimunena gado, “Niga vanuwinememo niganana ya moimoitona taunana ḡalibona Sisa ena anietala gabuna. Niga taunana gabunemo kwa etalegu. Tam kuna sibe te tagu mote bai gebogebona e voiye Diu lavedi lisidimo.

¹¹ Bamoda bai gebona e voiyyena ba kamaina te ya peki, tagu mote peki e daboka. Bi bamoda niga lavedi bai sa waiwavuna mote giukauwa, ba aiyai mote ḡemoḡemotina te noi lavedi nimedimo ya sakogu te sai pekigu. Bi tagu ya ḡoeḡoena ḡalibona Sisa ya etalegu.”*

¹² ḡome Festas ena lava nuwanuwaiyeuyedi vaitedi ai giugiu te bai ya voiye, kaka bi Festas Pol i giuwena gado, “Tam kuna ḡoena ḡalibona Sisa ya etalemna, ba kamaina te kwa nawa Loummo ḡalibonana Sisa lisinemo.”

Festas ḡalibona Agilipa vaitena ai giugiu

¹³ Laḡan visa a kovi mulidimo ḡalibona Agilipa[†] bi nuvuna Benis a tava Seseliyamo, gabemani valivaliuna Festas waiyebona aubaina.

¹⁴ Bi ḡome a taumiya laḡan visa a kovi bi Festas, Pol ena kauwa ḡalibona Agalipa i giuwe gado, “Laḡannemo Filiks i laulaupotiyoovo ba oloto ḡemota biliwelokomo i gose kamaḡe.

¹⁵ Bi sauginemo e nawanawa Yelusalem ba pilisi edi babada bi Diu babadidi tedi ai wavu bi ai baḡaḡu te maso ei anina bi maso ai peki.

** **24:27:** Loum edi waigake i giu te lava mote sima etale bi biliwelokomo i miya kwalabu labu a kovina ba sa kaikamaḡe. Mba lagannemo Filiks maso Pol i kaikamaḡe bi geḡa te Diu lavedi a medi gulata lisinemo banina kauwa wapewapedi i voivoiyedina aubaina. Taunana aubaina i ḡoeḡoe te bai maso i voiye bi Diu lavedi i wainuwavisudi.

* **25:11:** Loum lavedi matabudi ḡalibona Sisa ai baḡa te tana taunaga maso lava i etaetalede te bai a voiye waigebo ee geḡa. Bi bamoda Loum lavana ḡemota bi mai i waibaḡana ba mote aiyai imai gake. † **25:13:** Niga Agilipana ba Alodi dolidolina natuna tautasina bi nosina ba Diu waivina. Tana Diudiya plovensi nononemo tauna ḡemota i waibadaye bi tana ena waibada i kenakena te pilisi saḡasaḡa guletina ya vine.

¹⁶ “Bi e giuwedina gado, “Tama Loum ema vaivaimo mote lava kama kovoḡi yababe. Te dolina tana tauwawavuna waitedi Taulaetala matanemo sa moito te sa waiwavuna aubaina ya koigalagalame.

¹⁷ Bi sauginemo Diu babadidi waitedi ke tava niga ḡome ba tagu mote yài laba. Bi laḡan i sako olaolalemo etala gabunemo e miya bi tauwaiḡaviya e giuwedi te Pol sa saḡe matagumo.

¹⁸ ḡome tauwawavuna a moito bi edi waiwawu lisinemo a giuwedi, tagu e wainoḡotana bena olotona bai gebogebo otina i voiye bi sai wavu.

¹⁹ Bi ḡeḡa te tedi ba a waikagi Diu edi laudune aubaina bi lava isana Yesu i peki bi Pol ya giugiu te i kenamoito munaga dabanemo.

²⁰ Bi tagu a kanuwa laḡalaḡagu te niga kauwidi bainewa ya kadidimanidi. Taunana aubaina Pol e giuwe te maso i nawa Yelusalemmo bi ḡome maso i etala.

²¹ Bi Pol i daboka bi i waibaḡa te Seseliyamo ya miya bi ḡalibona Sisa ya etale. Taunana aubaina e giu te niga ḡome a kaididi eete tagu ya giukamaḡe Sisa lisinemo.”

²² ḡome ḡalibona Agilipa, Festas i giuwena gado, “Tagu ya ḡoḡoena niga lavana ena giu yài beyavaiye.”

Bi Festas i giuna gado, “Tam bokina kaka kwai beyavaiye.”

ḡalibona Agilipa Pol ena giu i waibeyavaiye
(Giu 9:3-8, Giu 22:6-11)

²³ Laḡan i sako ḡalibona Agilipa bi Benis edi gala waimatakanikani a kotedi bi tauwaiḡaviya edi babada nananakidi bi malagai babadidi waitedi matabudi a poleni. Bi a saḡa anietala vanuwina noponemo. Bi Festas tauwaiḡaviya i giuwedi te Pol ai doli saḡe.

²⁴ Bi Festas i giuna gado, “ḡalibona Agilipa bi babada matabumi niganana waitemai, niga olotona ko kita matademo ya moimoitona! Diu lavedi matabudi Yelusalemmo bi Seseliyamo ai baḡagu te niga lavana sai peki mote ima miya.

²⁵ Bi tagu e banavi te tana mote bai gebogebona i voiye te maso ya peki. Bi Pol i giu te tana ya ḡoḡoena ḡalibona Sisa ya etale. Taunana aubaina te ya ḡoḡoḡe te ya giukamaḡe Loum.

²⁶ Bi tagu mote e sibe kauwe te bai giuna maso e kuli ḡalibona Sisa lisinemo. Taunana aubaina Pol e saḡe temi matabumi lisimimo bi kota tam ḡalibona Agilipa lisimmo. Bi ta gei waitalavitavitale te bai tagu ya sibe kaka muliḡa leta ya kuli.

²⁷ Tagu e sibe te panipani lavana mote bai gebona i voiye bi ya giukamaḡe yababe ḡalibona Sisa lisinemo ba mote i visu.”

26

Pol taunaḡa aubaina i giu

¹ Kamaina bi Agilipa Pol i giuwena gado, “Niganana ba kei aninem te taumḡa aubaim kwa giu.”

Kamaina bi Pol nimana i laḡeti te lava i waikatitawedi bi taunaḡa i koi galamena gado,

² “ḡalibona Agilipa, tagu nuwagu i visu te niganana matammo ya moimoito, Diu a waiwawugu aubaina niganana ya koikoigalamegu.

³ Banina tam Diu edi vaivai bi edi waiginana kuna sibe kauwe. Taunana aubaina ya waibaḡam te kwai beyavaiyegu.

⁴ “Wala egu dobumo ma ḡaubogu egu yawasana bainewa e miyamiyana Diu lavedi matabudi a sibe bi kota muliḡa Yelusalemmo e miyana.

⁵ *Tedi a sibe mba sauginemo Yelusalemmo e miyamiyana ba tagu Palisi edi vaivai e kaikaiwata. Bi Palisi edi waigake ba i bagibagi kauwa. Bi bamoda Diu lavedi sima goe te sa giu.

⁶ Bi niganana egu sumaḡa bai Maimaituwa i giugiuwapana tamatamada lisidimo aubaina ko etaetalegu.

⁷ Bi niga giuwapana eda dam 12 a noḡonoḡoti te maso i tubuḡa te a kita. Taunana aubaina ma vivilidi dudubala bi suwala Maimaituwa aubaina a waitaupaula. ḡalibona, tagu niga giuwapana ya waisumaḡe, taunana aubaina Diu lavedi sa waiwawugu.

⁸ Bai aubaina temi ko wainoḡota, te Maimaituwa mote ḡemoḡemotina te lava pekipekidi ima kakenamoito munagaḡedi?

⁹ *Tagu wala mainana e wainoḡota te bai matabuna e voiye te Nasalet Yesuna isana e waigaviye.

¹⁰ Bi mba kauwina Yelusalemno e voyie. Tagu pilipilisi edi babada edi ḡailisimo tauwaisumaḡa wapewapedi e panidi bi biliwelokomo e sivusivu nawedi. Bi sauginemo waipekidi aubaina ba tagu taunana e waianana.

¹¹ Tagu laḡan wapawapa bolu vanuwidi nopodiga e nawa bi tauwaisumaḡa e kovogidi bi e egelidi te tedi Yesu isana a kaka gebogebo. Tagu nuwagu i medi kauwa lisidimo, taunana aubaina te e nawa dobu ḡesaudiga te maso e banavidi bi e kovogidi.

¹² “Laḡan ḡemota pilisi edi babada, ḡailisi a vitegu, te e nawanawa Damaskas.

¹³ Galibona, tagu suwalamodo mainana etamo bi yanayana malaḡa waimatakanikanina i yovo. Bi yana e kita i waimatakanikani gulata mote mai suwala. Ḡome tagu bi olooloto vaitedi ke nawanawana i laiyana kwavivilemai.

¹⁴ Bi matabumai ke kuluva doḡamo bi kalina e vaiye, Ḡibulu kalinedimo, i giu yovona lisigumo gado, ‘Sol, Sol! Bai aubaina kwai ḡaviyegu mba tam kwa kaka gebogebo munaḡem?’

¹⁵ “Bi ei talana gado, ‘Tam aiyai, Bada?’ Bi BADA i giuna gado, ‘Tagu taunana Yesu kwa laulau kivigeboḡoyegu.

¹⁶ Bi niganana kwa miya moito! Tagu lisimmo e laumaḡatana banina tam e vinem te egu taupaula bi matammo kuna kitakitaguna lava kwa tainuwataudi bi kota kauwa ḡesaudi muliga lisimmo ya kamaḡatidi.

¹⁷ Tagu ya giugiukamaḡem Diu bi Eteni lavedi lisidimo bi ya labe kauwem.

¹⁸ Kwa nawa bi matedi kwa kayanedi te wai dudubalinemo sa nuwavitata bi sa natona yanayanamo. Bi Seitan ena ḡailisimo sa potiyovo bi sa nato Maimaituwa lisinemo, kaka edi gebogebo ya noḡoti kamaḡedi. Bi sai sumaḡegu bi yai aninedi te egu dam waiwaiyawidi sa tubuḡa.

¹⁹ “Galibona Agilipa, wailove malaḡa i yovoyovona kamaina te e voteyeteye.

²⁰ *Bi Damaskasmo lauguguya lava lisidimo ei tubu, tena Diu lavedi lisidimo Yelusalemno bi Diudiya plovinsina nozona matabuna bi kota Eteni lavedi lisidimo te maso a laukuvasa bi a nuwavitata Maimaituwa lisinemo bi kauwa visuvisudi a voyiedi te a kamaḡati munaḡedi te giukauwa te a laukuvasa.

²¹ Banina niga kauwidi dabadimo, Diu lavedi pali vanuwidi nopodimo a kaididigu bi a ḡoḡoena maso ai pekigu.

²² Bi Maimaituwa i sagugu eete niganana, niga ḡome e moito bi lava nanakidi bi keikeilikidi lisidimo ya laulauguguya. Bi taugiuwatana bi Mousis bai a giugiuwata te maso i tubuḡa, taunana ya giugiuwe.

²³ *Bi Keliso sa voyie te yai nuwatoitoi bi pekimo ya gei kenamoito munaḡa bi yana ya natome ena lava Diu bi Eteni lavedi lisidimo.”

²⁴ Bi sauginemo Pol i koikoigalame ba Festas Pol i lasagudana gado, “Pol tam kuna bu’uwa ee! Em anapu dididigina i ka bu’uwim.”

²⁵ Bi Pol i giuwena gado, “O Festas saḡasaḡa guletim! Tagu mote ya bu’uwa. Bi bai ya giugiuwena ba giukauwa bi waibanina.

²⁶ Galibona Agilipa niga kauwidi ya giugiuwedina ba mote kadavonemo a tubuḡa. E sibe te niga kauwidi matabudi kuna sibedi, taunana aubaina malaudabatolagu lisimmo ya giugiu.”

²⁷ Ḡome te Pol i waitalana gado, “Galibona Agilipa, taugiuwatana bai a gilugilumina kwai sumaḡe e geḡa, e sibe te kwai sumaḡe.”

²⁸ Ḡome ḡalibona Agilipa, Pol i giuwena gado, “Tam kuna noḡoti te noi taunana laḡan watigenemo kwa voyiyegu te yesu yai sumaḡe.”

²⁹ Bi Pol i giu waimunena gado, “Bamoda noitaunana ee yaḡolo bi mba mote i pilipili. Bi Maimaituwa lisinemo ya laulaupali te mote taumḡa bi lava matabudi niganana ko waibeyavaiyana kaka koi sumaḡa mai tagu bi mote yaḡa ḡoḡo te panipanimo ko miya mai tagu.”

³⁰ Ḡome ḡalibona Festas, gabemani badana Agilipa, Benis bi mabai ḡome a miyamiyana matabudi a miya moito.

³¹ Bi tedi etala gabuna a gose bi edi lava vaitedi ai giugiuna gado, “Niga lavana mote bai i voyie waigebo, te maso biliwelokomo ya miya ee ya peki.”

³² Bi Agilipa, Festas i giuwena gado, “Niga olotona maso biliwelokomo a sakoyovoḡe te i nawa. Bi geḡa te kaikana i giu te galibona Sisa ya etale, te bai gebona i voyie. Taunana aubaina tada mote ḡomeḡemotina te ta kaikamaḡe.”

27

Pol nawa Loum i waitubu

¹ Sauginemo a gōeḡoe te wagaḡa ka nawa Itali ba Pol bi biliwelokomo taumiya ḡesaudi vaiteidi bi tauwaiḡaviya edi bada isana Dulyas nimanemo a sivudi. Dulyas ba ḡalibona Sisa ena tauwaiḡaviya laukaina.

² Kamaina bi Adamitiam edi waga maso i nawa Eisiya plovinsina noponaḡa, nisadiya malagaidiḡa bi ḡome ke gelu.* Bi ke modina Seseliya ke gose bi ḡome ba Alistakas vaitena bi tana Tesalonia taunina lavana Mesidoniya plovinsina noponemo.

³ Bi laḡan i sako ba Sidon tauninemo ke tava,† bi wagamo ḡonaḡona ḡesaudi ai yovodi. Bi Dulyas ba kivina i visu kauwa aubaina Pol i waianine te i nawa ena lava i kitedi bi ena ḡowana bai te maso a sagu.

⁴ Mba dobuna ke gose bi ke nawanawa ba yavala i didiḡa gulata, taunana aubaina Saiplas bwanabwanana ḡoyonaḡa ke kwaivivila.

⁵ Kamaina te ke nawa nisa dididiginemo Silisiya plovins bi Famfliya plovins gele diyedidigā, te ke nawa Maila taunaḡa Lisiya plovinsina noponemo.

⁶ ḡome Maila tauninemo tauwaiḡaviya edi bada waga i banavi Aleksandiliyaḡa i tava. Bi waganemo kegelu kenawa Itali.

⁷ Laḡan visa nopodimo tama nuwatauḡa ke nawanawana eete Kinidus taunina diyanemo ke tava. Bi yavala i didiḡa gulata matamaiḡa i laulusuve. Taunana aubaina Kuliti bwanabwana ḡoyonaḡa te Salon Isukokona ke gose.

⁸ Bi nuwatauḡa diyadiyaḡa bwanabwana ḡoyonaḡa eete Wofu Visuvisuna ḡome ke tava Laseya taunina diyanemo.

⁹ Laḡan wapawapa a kovi mulidimo bi kota udi laḡanina i kovi. Bi nawa i wainuwa nainaila taunana aubaina Pol lava i tainuwataudi,

¹⁰ bi i giuwedina gado, “Egu lava, eda babala male ya pilipili kauwa bi waga ḡonaḡona bi tada eda yawasana male sa gebogebo. Bi tada male kota ta peki.”

¹¹ Bi tauwaiḡaviya edi bada waga tauvelauyena ena giu i waianine te Pol ena giu mote a vaiye.

¹² Bi niga dobnemo mote ḡemoḡemotina te maso waga i moito. Taunana aubaina lava wapawapa a giu te ke nawa otana Finiks wofunemo.‡ ḡome ka miya te bodubodu laḡanina ya kovi. Bi Finiks dobuna Kuliti bwanabwananemo ba waga edi ani moito. Finiks ba suwala ena anibulu yawaninemo.

Kaibitibiti dididigā nisamo

¹³ Kamaina bi yaloussaḡa yavala nuwatauḡa lausuve i waitubu ba ai noḡota bena niga yavalina ya sagudi te sa nawa Finiks tauninemo sa tava. Taunana aubaina anika a solu saḡe bi waga Kuliti bwanabwanana diyanaga i nawa.

¹⁴ Bi ke nawa mote lofana, te Kuliti bwanabwananemo aibadabadaga kaibitibiti lausuve i waitubu.

¹⁵ Bi yavala dididigā waga i suvedidi te mote luvana waga matana yavala yawaninaḡa ima nawa. Taunana aubaina bai matabuna ke kaisako bi yavala taunaḡa waga i avali nawe.

¹⁶ Bi sauginemo bwanabwana ḡaubona isana Kauda ke vavawaimuli, ba i pilipili kauwa te waga ḡaubona a solu saḡe waga dididiginemo bi a pani te mote labama ima avali.

¹⁷ Bi kota waga modona a pani waibagibagi te mote labama ima dousuwasuwa. Bi mba mulinemo a naila bamoda waga bubu dabatuwina isana Setis ima saḡai, taunana aubaina tedi anika ai dawē yovoḡe nisamo te waga ya taipelapela bi nuwatauḡa waga ya poule nawa.

¹⁸ Laḡan i sako labama bagibagina waga modenemo i talatalaḡa, kamaina bi lava edi ḡonaḡonana ḡesaudi ai yovodi nisamo.

¹⁹ Bi laḡan waifaioninemo waga ani lauvevewanina ḡoneḡonedi ai yovodi.

²⁰ Bi laḡan i gebogebo gulata te mote kipola ee suwala ke kita lubudi eete laḡan visa a kovi. Bi yavala i waikenadidi gulata te yawasana noḡotina i kovi.

²¹ Bi laḡan wapawapa a kovi lava mote a kani lubu. Taunana aubaina Pol matedimo i moito bi i giuwedina gado, “Kona kita, walanamo taunana e giuwemi te Kuliti mote maso ta gose bi kalinagu kona vaiye kamaḡe. Taunana aubaina niganana emi waga i gebogebo bi ḡonaḡona konai yovodi.

²² Bi niganana ya giugiuwemi te mote koma naila bi nuwemi ya lautou. Bi male waga taunaḡa ya gebogebo bi mote lava ḡemota ima peki.

* 27:2: Niga lovana waga ya giugiuwena ba, niganana kaka waga bi wala ba kukukuka. † 27:3: Seseliya te Sidon tauna manekina lofana ba 120 kilomita bi Sidon taun ba aipouna yawannemo. ‡ 27:12: Finiks taun te Wofu Visuvisuna ba 64 kilomitas, bi suwala ena bulu yawannemo.

²³ Banina kage dudubalinemo Maimaituwa egu Bada tana taunana yà laulauduneyena ena aneya i tava lisigumo.

²⁴ Bi diyagumo i moito bi i giuweguna gado, 'Pol, kuma naila. Tam male Sisa matanemo kwa moito bi ya etalem. Taunana aubaina Maimaituwa em pali i vaiye, te tam bi lava wagamo kona gelugeluna kaka yai yawasanimi.'

²⁵ Taunana aubaina egu lava, nuwemi sa lautou. Maimaituwa yà waisumaġe te bai i giugiuwena lisigumo kaka ya tubuġa.

²⁶ Bi yavala kaka ya ava'awali naweda eete bwanabwana ġesaunemo ya tavaiteda."

²⁷ Bi Mediteliya nisanemo yavala bi labama a avali nawemaina eete laġan 14 a kovi. Bi dudubala modenemo waga taunoyaena ai noġota bena kaikana diyadiyamo a tava.

²⁸ Taunana aubaina tedi nisa domdom a luva, bi a banavi te 40 mita, bi a taumiya ġotona te a luva munaġe te 30 mita. §

²⁹ Bi waga lavedi a naila gulata, bi ai noġotana gado yavala waga ima suvenawe kila dabanemo. Taunana aubaina anika 4 waga mulinemo a pwalāġe yovoġedi. Bi a ġoġoġena maso dobu i yana makai.

³⁰ Bi wagamo taubagibagi waga ġaubona a sako yovoġe, te maso a naila a nawa. Taunana aubaina tedi ai kaikaiyovu te bena maso waga isunemo anika sa pwalāġe yovoġe.

³¹ Gome Pol tauwaiġaviya edi bada bi tauwaiġaviya i giuwedina gado, "Bamoda waga taunoya mote wagamo sima miya ba temi mote koma yawasanana."

³² Gome tauwaiġaviya waga ġaubona maġinina a koiġavuki bi i kuluva yovo nisamo.

³³ Bi laġan sakosako balanemo Pol lava i giu vavasagēdi te maso bai a kani. Bi i giuwedina gado, "Temi kona wailaba bi kona waikita, mote ko kani te laġan 14 a kovi.

³⁴ Niganana yà giugiu vavasagēmi te ko kani bi ko ġailisi, te mote ġemota kaka ima peki."

³⁵ Pol niga mainana i giu bi matabudi matedimo buledi i vai te Maimaituwa i waiyebone, i kivi bi kani i waitubu.

³⁶ Gome lava matabudi nuwedi i kena bi a kani.

³⁷ Bi wagamo lava wapamai ba 276.

³⁸ Bi lava matabudi a kani te a kani nonoġa, bi mulinemo ba witi ai naġasedi nisamo te waga i tekateka.

Waga i nuwa suwasuwa

³⁹ Kamaina bi laġan i yana kamaġe, bi waga lavedi dobu a kita bi mote a kitaġone. Tedi yafo a kita bi gome gele visuvisuna. Bi ġome a goe te waga a ġiu waididimani te maso i nawa diyadiyamo i tava.

⁴⁰ Taunana aubaina waga lavedi anika maġinidi a koiġavuġavukidi te nisamo a yovo, bi kulin maġinina a kuvesidi. Bi kuka ġaubona waga matanemo a laġeti te maso yavala waga i avali nawe diyadiyamo maso i tava.

⁴¹ Bi geġa te waga bubu dabatuwinina i saġai. Te isuna bubu dabatuwinemo i laukatikava te mote luvana imai dagudagu. Bi kuka kaidi ba labama i waidoukotokotodi.

⁴² Bi tauwaiġaviya ai ogatala te biliwelokomo taumiya maso ai pekidi, male sa yaka nawa diyadiyamo bi sa velau sa nawa.

⁴³ Gome tauwaiġaviya edi bada mote Pol waipékina i ġoe, taunana aubaina edi ogatalana mote i waianine. Kamaina bi tauwaiġaviya edi bada lava mabai ġemoġemotina te sa yakana ba i giuwedi te a geilaupoti te a yaka nawa diyadiyamo. ⁴⁴ Bi lava ġesaudi mabai mote ġemoġemotina sima yaka ba i giuwedi, te waga i wai doukotokotona kaidi sa tanodi bi dabediġa sa poule nawa diyadiyamo. Bi niga mainana a voyie te lava matabudi a yawasanana.

28

Pol Malta bwanabwananemo

¹ Mba ġome ke yaka nawa gelemo ke tavatava ba, ġome kaka a giuwemai te bwanabwana isana ba Malta.

² Mba bwanabwanana lavedi kividi a visu kauwa, te a giuvaimai. Bi nabu i yovoyovo te ke tululu, taunana aubaina lava kai a suve.

³ Bi Pol kai bwainina i vai bi i waiwaigabu ba kai nopodimo mwata salama, kai i poya wailovotavi te Pol nimanemo i kaputa te i dawē.

§ 27:28: Maġina lofalofanemo ġakima sa duli, bi sai pwalāġe nisamo te ya yovo nove nisa dibunemo, bi ena lofa sa luva.

⁴ Bi bwanabwana lavedi Pol nimanemo mwata a kita i dawedawe ba taudiga ai giugiuana gado, “Niga olotona ba tauwaipeki. Tana nisamo mote i peki taunana aubaina niganana maimaituwa Dike* kaka yai peki.”

⁵ Bi Pol nimanemo salama i laipaili nawe kaimo bi tana mote mwata i waikelo.

⁶ Gome lava a wailaba te nimana ya lusa ee yai magemoti te ya kuluva bi ya peki. Ai laba bi a waikita te Pol lisinemo mote bai i tubuga. Taunana aubaina nuwedi a vitale bi a giuna gado, “Tana ba maimaituwa.”

⁷ Bi ke miyamiyana diyamaimo ba daibi dididiga bi bwanabwana badana Pabilas ena vanuwa diyamaimo. Bi kivina i visu gulata te i nawemai ena vanuwemo bi i labe kauwemai te laḡan faiona a kovi.

⁸ Bi Pabilas tamana i sida kauwa te vanuwemo i kenakena. Tana tunipoyapoya bi dibukwasina i vai. Pol i nawa lisinemo bi aubaina i laupali bi nimana dabanemo i sivudi te i waiyawasani.

⁹ Bi niga kauwina mainana i tubutubuḡa ba lava sidesidedi mba bwanabwananemo matabudi a tava Pol lisinemo bi i waiyawasanidi.

Pol Malta bwanabwanana i gose bi i nawa Loum

¹⁰ Bi Malta bwanabwananemo ke miya te bodubodu laḡanina i kovi bi nawa aubaina ba lava puyo wapewapedi a vitemai. Bi kota ema kalaḡi wagamo ai geludi.

¹¹ Bi nawalai faiona mulidimo Aleksandiliya lavedi edi wagamo ke gelu bi ke modina. Niga wagana ba gome i moito te bodubodu saugina i kovi bi wagana matanemo ba kolkoitau labu taditadidi ai moitodi, isedi ba Kasta bi Polak.

¹² Bi gome ke modina te Silakus tauninemo ke tava ḡome bi laḡan faiona ke miya.

¹³ Gome ke modina munaḡa te Legium tauninemo ke tava. Bi laḡan i sako ba yaloussaḡa yavala i laulusuve taunana aubaina laḡan i sako munaḡe ba Puteli tauninemo ke tava.

¹⁴ Gome ba valevaletimai tauwaisumaḡa ke banavidi bi a giuwemai te vaitedi ke miya te laḡan 7 a kovi. Muliḡa kaka ke nawa Loum.

¹⁵ Sauginemo valevaletimai tauwaisumaḡa Loummo giumpai a vaiye ba a saḡa a labelabemai malagai isana, Taomana Faiona Vanuwidi. Bi ḡesaudi a tava ani waikunekune gabuna isana Apiyas ḡome kei taubanava. Gome tedi Pol i kitekitedi ba nuwana i lautou bi Maimaituwa i waiyebone.

¹⁶ Bi sauginemo tama Loummo ke tava ba Loum babadidi Pol taunaḡa ai anine te vanuwa a vite bi taunaḡa ya miya bi tauwaiḡaviya ḡemota vaitena te ya kita wata.

Pol Loumḡa i lauguguya nawa

¹⁷ Laḡan waifaioninemo Pol Diu babadidi i giuwedi te a tava lisinemo ai ḡemotidi. Bi i giuwedina gado, “Valevaletigu, tagu mote bai e voiye waigebo lava lisidimo ee tamatamada edi vaivai e kagebogebo. Bi Yelusalemmo a panigu bi Loum lavedi nimeḡimo a sakogu.

¹⁸ Bi Loum lavedi a banavigu te tagu mote bai gebogebona ya voiye te maso ai pegigu, taunana aubaina a ḡoḡoena maso a kaikamaḡegu.

¹⁹ *Bi Diu lavedi mote a ḡoḡo te sa kaikamaḡegu, taunana aubaina e giu te ḡalibona Sisa matanemo ya moito bi tana ya etalegu. Bi mote maso egu lava Diu ei wavudi.

²⁰ Bi niga kauwina aubaina te e giuwemi kona tava te ta waigiugiu. Bi tagu Israel lavedi bai kauwina sa waisumaḡedidina, taunana e laulauguguyaena dabanemo seinimo a panigu.”

²¹ Bi tedi ena giu ai munena gado, “Bi em pilipili pepana mote aiyai Diuidiyamo i giukamaḡe yovoḡe lisimaimo. Bi kota valevaletimai mabai noke mai a yovoyovona mote bamo a giu waigegebom ka vaiye.

²² Bi ke ḡoḡoeyena tam em noḡota bai kwa giuwemai, bi ke sibe te lava dobu matabunemo niga damna valivaliuna ba sa giugiu tunidaboke.”

²³ Gome ai anina te bamo laḡannemo ba sa tava sai ḡemoti munaḡedi bi Pol ena giu sai beyavaiye. Mba laḡannemo Diu lavedi wapewapedi a tava Pol ena miyamo ai ḡemotidi. Bi Pol, Maimaituwa ena waibada i giuwaitetena olaolalemo i waitubu eete i nawa i dudubala. Mousis bi taugiuwatana bai a gilugilumina taunana i giugiuwata bi i ḡoḡoena maso nuwedi i vaitedi bi Yesu ai sumaḡe.

²⁴ Bi lava ena giu a vaiye te ḡesaudi nuwedi a vaitedi bi ai sumaḡa bi ḡesaudi mote ai sumaḡa.

* 28:4: Dike ba Malta lavedi edi maimaituwa a waisumaḡe te lava bai i kauwe waigebona ba ya kovogi ee yai peki.

✧ 28:19: Giu 25:11

²⁵ Taunana aubaina tedi taudiḡa a waikagiu, muliḡa kaka sa nawana ba Pol ena giu lisidimo i waikovina gado, “Aluwa Waiyawa i giukauwa eda magumagula lisidimo bi Taugiuwatana Aisaiya i gilumina gado,

²⁶ ‘Kwa nawa em lava otidi Islael lisidimo

bi kwa giuwedina gado,

“Temi giu ko vaivaiyena

bi mote ko sibe.

Temi Maimaituwa kauwa i voyedi kona kitekitedi,

bi mote ko sibedi te bai ya voivoiye.”

²⁷ *Niga lavedi mote bai sima sibesibe,

banina nopodi a ḡaiḡai.

Tedi waibeyedi bi bai sa vaivaiyena

mote sima sibesibe,

tedi matedi a pota

banina mote a ḡoeḡoe te sai kita.

Bamoda tedi sa ḡoe bi bai yà giugiuwedina sa kaiwatana,

ba tedi male nopodimo sa sibe.

Bi bai yà voivoiyena sa kita

bi kota yà giugiuwena sa vaiyena.

Kaka lisigumo sa nuwavitala

bi yai yawasanidi.’

²⁸ “Temi Diu lavemi mote giukauwa koma vaivaiye, taunana aubaina yà giugiuwemi te Maimaituwa yawasana giuna i giukamaḡe Eteni lavedi lisidimo te sa vai.”†

³⁰ Gome Pol kwalabu labu i miya vanuwa i waiwaimainemo. Bi lava mabai a tavatavana lisinemo ba matabudi i giu vaidi ena vanuwemo.

³¹ Bi Pol mote aiyai i waiḡake, nuwana i lautou bi malaudabatolana Maimaituwa ena waibada i lauguguyae bi Bada Yesu Keliso giuna visuisuna i wailovelovedi.

* 28:27: Ais 6:9-10 † 28:28: Lova 29 ba gilugilumina wadubodimo visa ota bi Gulik gilugilumina nopodimo niga lovana 29 mote ima kenakena.

Giubani Vaitedi (Glossary)

A.D (Anno Domini)

Latin Kalinedimo niga giuna banina ba Yesu ena tubuḡa kwalabuna a iyeiyevi wata. Ingilisimo ba *Year of the Lord*.

Anak (Anak or giants)

Lava nananaka, kaikaidakidi bi ḡaiḡailisidi Keinan do bunemo a miyamiya. Mousis tautigana 12 i giukamaḡedi te Keinan do bunema maso a tigane bi laḡannemo Anak lavedi a kitekitedi ba a naila. Bi Diyosuwa bi Keileb taudiḡa Bada ai sumage te ḡemoḡemotina sa lauyovogedi. *Nambas 13:1-3, 17-33 ko iyevi*

B.C (Before Christ)

Before Christ mba muliḡa kaka Yesu ya tubuḡana, ḡome iyava ai tubu bi i yovo i nawa te do bu i tubutubuḡana ḡome i tava.

BADA (Yahweh)

Lava mote a ḡoḡoe te Maimaituwa isana sa vato yabayababe, taunana aubaina laḡannemo BADA a vatona ba edi vivila a waimaḡati. Gibulu noponemo tana isa otina kitana niga mainana: YHWH. Bi muliḡa lava a gilumi vitale te niga mainana. YAHWEH Tada YAHWEH mote tama vatovato bi BADA ta vatovatona mba YAHWEH ta vatovato.

Bal (Baal)

Bal ba Keinan lavedi edi maimaituwa olotona isana bi waivinina ba *Asela*. Tedi edi sumagemo Bal ba bayau maimaituwana.

Biliweloko (Prison, jail)

Ba gabu mba ḡome lava i miya i mogumogu lava pekipekina aubaina. Gabuna ba guduguduna kenakenana bi lavana ḡome i miyana eete a lau buwawa te soi sauginemo kaka a ka potiyovo, te lava vaitedi masagabomo i miya.

Bolu vanuwina (Synagogue)

Bolu Vanuwina i tubuḡana banina Babilon lavedi a tava temple Yeluslemmo a koi suwasuwa 587 BC noponemo bi aniwaiḡemota gabuna ḡeḡa. Taunana aubaina *Bolu Vanuwina* a ḡala bi ḡome a laulaupali, a wailovelove bi a waibolu. Mba vanuwidi nopodiḡa olta ḡeḡa bi sewasewa ani gabuna ḡeḡa.

Buledi mote muu'a vaitena (Bread with no yeast)

Israel lavedi Idip a potipotiyovo kamaḡena, tedi mote gavogavo te maso falawa muu'a vaitena a vitale te i lusa. Taunana aubaina Maimaituwa i giuwedi te (yeast) mote falawa vaitena sima gwadai, banina a waipapalana. Tana i giuwedi te kwalabu matabuna niga soina sa voiye wata ani lainogotidi aubaina. Mba soinemo wiki pakanemo muu'a matabudi vanuwa ḡemoḡemotaḡa nopodimo sai naḡasedi. (*Potiyovo kamaḡa 12:14-20; 23:15; Mark 14:1*)

Buyobuyona (Anoint)

Israel lavedi laḡannemo masi lava tunidimo a kailolona ba lavana sa vivile. Bi dabanemo a ḡinina ba waibada dididiga i vai, maibena Samuwel Sol dabanemo masi i ḡinina ba tana ḡalibona i tubuḡa.

Giugiukamaḡedi (Apostle)

Gulik kalinedimo giu *apostle* banina ba giugiukamaḡedi. Ingilisimo ba *sent ones*.

Iyoyoḡa (Hell)

Ba yoḡiyoyi ani wai naḡasedi bi ani gabudi gabuna.

Keliso (Christ)

Gulik kalinedimo ba *Christ* bi Gibulu kalinedimo ba *Messiah*, bi banidi ḡemotina. Maibena tada kalinademo *Vinevine kamaḡena*. Taunana aubaina buka noponemo bamo ḡome Christ ba *Keliso* bi *Messiah* ba *Vinevine kamaḡena*.

Kwapibwali (Circumcision)

Banina ba mataila Maimaitua ena waianina ena lava lisidimo. Maimaituwa Ablagam i giuwe te ena tubulelesa yai lovedi te niga kauwina sa voiye. Laḡannemo libilibi oolotodi sa tubuḡana ba lagan 8 mulinemo kuti mudukwapina sa bwali ḡavuki. Niga kauwina a voiye te tana ena dam sa tubuḡa ee ena lava otidi. (*Pakanemo 17:10-14*)

Mana (Manna)

Mana ba kani isana, kalakalalelemo Maimaituwa Israel lavedi olaolala onena i vitedi bi a kanikani. Bi suwala i poupoudidina ba mana a laulaulesalesa. Tedi kalinedimo giu *mana* banina ba *niga bai*. Banina a kita bi mote a sibe. Bi Keinan do bunemo a tavatavana ba mana kanina a kaigose. (*Potiyovo kamaḡa 16:4, Diyosuwa 5:10-12*)

Olta (Altar)

Dolinemo Diu lavedi ba gasagasana a voyie bi edi sewasewa a laulaupuyoedi. Muliga Mousis ena laḡannmo Maimaituwa ena giu luvanemo palai waiyawa noponemo *olta* blonsimo a voyiedi te ḡemota palai noponemo piupiu ani gabuna bi ḡesauna palai matanemo sewasewa anigabuna.

Pali vanuwina (Temple)

Pali vanuwina ba Ingilismo *temple*. Buka noponemo ba pali vanuwina ya kenakena. Niga taunana Devida natuna Solomon i ḡala. Buka noponemo gabu ḡesaudimo ba *Maimaituwa ena vanuwa* ya kenakena.

Palisi (Pharisees)

Diu damna nopodimo Palisi ba dam ḡemota dididiga otina. Tedi sa ḡoḡoḡe te waiḡake matabuna sa kaiwata kauwe. Laḡannemo waiḡake tauwailovelovena scribes waiḡake a gilumidina ba edi lava palisi ai aninedi te a kaikaiwata kauwedi.

Palai waiyawa (Tabernacle, Tent)

Maimaituwa Mousis i giuwe te palai waiyawa sa voyiena ba ani waitaubanava aubaina ee mayavaina aubaina. Mba palaina noponemo ba guduboyo i waidawe te nakanaka labu, niga nevanemo bi noko nevanemo. Niga nevanemo ba *kwadam kaina, bena* bi *olta* ba *piupiu ani gabuna*. Bi noko nevanemo waijanina bogesina i kenakena. Bi laḡannemo modina aubaina ba palaina a noku te a avala a nawanawa Maimaituwa kalinana luvanemo.

Pilisi saḡasaḡa guletina (High Priest)

Niga pilisina nadonemo pilipilisi a miyamiya, tedi taudidi lava edi sewasewa a gabugabudi bi palai waiyawa noponemo a saḡa a noyanoya bi mote guduboyo mulinemo. Guduboyo mulinemo ba Pilisi saḡasaḡa guletina taunaḡa i saḡasaḡa. Tana ḡamoḡamo kwasinina i vai te i saḡa bi lava aubaidi bi kota tana aubaina i laulausewasewa, kwalabu ḡemoḡemotaḡa nopodimo. (*Gibulu 9:6-7*)

Pentikost soina (Pentecost)

Isa Pentikost banina ba laḡan 50. Vawaitauli soina mulinemo a miya laḡan wai 50-nemo niga soina a voivoiye.

Sadisi (Sadducees)

Diu damdi nopodimo Sadisi ba dam ḡaubona. Niga lavedi ba Mousis ena buka taunaḡa a waisumaḡedi bi a iyeiyevidi bi buka ḡesaudi geḡa. Tedi pekimo kenamoito munaḡa mote a waisumaḡe.

Sisa (Caesar)

Tana Taunana Natuna (Son of Man)

Niga giuna Ingilismo *Son of Man* ba Daniyela ena bukamo ya kenakena. Daniyela wailove i kitana ba oloto i nato Maimaituwa matanemo bi dobu matabuna waibadaena ḡailisina i vai. Bi Bamoda ta giuna gado, “Lava Natuna” ba kitana bena Yesu dobu taunaḡa lavana. Taunana aubaina ta giuna gado, TANA TAUNANA NATUNA. Tana malammo bi dobumo aubaida ya waibada. (*Daniyela 7:14,27*)

Taugiuwatana (Prophet)

Taugiuwatana ba Maimaituwa kalinana taugiuwena. Bi walisaugemo mwali bai matademo ya natonatona a gei giuwe muliḡa kaka ya tubuḡa.

Vawaitauli soina (Passover)

Niga soina noponemo Diu lavedi edi noḡota i munaḡa te wala Idipmo Bada bainewa i waiyawasanidi bi Idip a potiyovo kamaḡena taunana a noḡonoḡoti. Banina laḡannemo aneya i tava bi kwasina gudu modonemo i kitana ba vanuwina i *vawaitauli* te i nawanawa ota. Niga soina ba kwalabu matabuna a voivoiye.

Waiḡake tauwailovelovena (Scribes, Teachers of the Law)

Tedi taudidi waiḡake taugilumidi bi kota lava a wai lovelovedi. Maimaituwa giuna lava ai nuwanainena ba tedi lisidimo a nawa bi a wailovelovedi. Bi bolu vanuwina tei vaitedi a waibabada.

Waijanina (Covenant)

Giu *Waijanina* ba bainewa ta koi luvae. Eda vaivaimo

Waijanina bogesina (Ark, Covenant Box)

Mba bogesina nopona bi taulina matabuna goldimo a pati yaḡosi. Bogesi noponemo ba ḡakima tabetabedi labu a kenakena bi dabedimo waiḡake 10 gilugilumidi. Maimaituwaena giu luvanemo laḡannemo modina a waitubu, ḡalavu ḡesauna nawa aubaina, ba Livai damna lavedi a avala bi a dolidoli. Mba bogesina ba *waijanina matailina* Maimaituwa bi lava mododimo.

Tauyewa (Tomb)

Wala ba po'a nananakidi gubedi nopodimo lava pekipekidi a nawa a wai dubudi. Mba gabuna taunana isana *tauyewa* poo'a doudou wai nononemo Yesu a sako.